

İslam'da Evlilik ve Mahremiyetleri

OSMAN KARABULUT

mavi
YAYINCILIK

İslâm'da Evlilik ve Mahremiyetleri

Mavi Yayıncılık

İslâm'da Evlilik ve Mahremiyetleri
Osman Karabulut

Genel Yayın Yönetmeni
Turan Koçtürk

İçdüzen
Mürettibhane

Kapak Düzeni
Ali Bıyıklı

Kasım 2011

Copyright©maviyayıncılık

Yayıncı Sertifika No: 13757
isbn 978-975-820-956-9

Baskı-Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri San ve Tic.Ltd.Şti.
Tevfikbey Mah. Dr.Ali Demir Cad. No:51
Sefaköy / İstanbul
Tel: (0212) 624 21 11
Matbaa Sertifika No:14642

Mavi Yayıncılık
Dervişali Mahallesi Uçbey Sokak
No: 7 Edirnekapı - Fatih - İstanbul
Tel: 212 - 635 83 95 Faks: 212 - 531 48 04

İslâm'da Evlilik ve Mahremiyetleri

OSMAN KARABULUT
Konya Şems-i Tebrizî Camii
Emekli İmam Hatibi

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖNSÖZ

hepimizce malumdur ki, İslam dininin esası ve dayanağı hiç şüphesiz Allah (cc) kelamı ve ilahi kanun olan Kur'an-ı Kerim ile şanı yüce Peygamber Efendimiz (sav)'in hadis-i şeriflerinden ibarettir.

Bu muazzam ve evrensel İslam Dini, cihana örnek olan ilahi nurunu insanların en mühim ihtiyacı olan **İTİKAD**, **AMEL** ve **AHLAK** gibi üç büyük şubede parlatmıştır.

Bu üç büyük şubeye sarılmak sayesinde ehl-i İslam, her yerde ve her zaman bütün kuvvet ve kudretini, saadet ve selametini, uğur ve bereketini, feyiz ve hayatını temin ve muhafaza ederek, ferdi ve toplumsal sahada, hakiki medeniyetin zirvesine ulaşmıştır.

Ne yazık ki, bazen Müslümanlar bu üç şubeden bir veya ikisini ve bazen de üçünü birden ihmal ettikleri için dünya ve ahirette perişan olmuşlardır.

Bilhassa zamanımız insanlarından pek çoğu bugün, bütün faaliyetlerini ümit ve emellerini, gayret ve himmetlerini (emek-istek) sırf maddi ve hissi ihtiyaçlara daha çok kıymet ve önem vererek sarf edegeldiklerinden, esas kendilerine lazım olan ruhi ve manevi ihtiyaçları ihmal ve terk ederek, İslam'ın yüce emirlerini bırakıp ahlak sahasından, Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetlerinden, bizden evvel geçen İslam büyüklerinin güzel âdet ve törelerinden uzaklaşarak, yabancı milletlerin çirkin modasına, ahlak ve

adetlerine uyarak bir takım hurafelere, bid'atlere kapılmakta ve bu sebeple de, ahlak dini olan yüce dinimize çok büyük zararlar ve fenalıklar yapmaktadırlar.

Buna sebep de, İslam cemiyetinin temelini teşkil eden ailelerde Müslüman anne ve babaların cehaletleridir.

Aileler, yavrularına gereği kadar dini ve ahlaki bilgi ve terbiyeyi verememekte, çocuklar ise yabancı ağaçlar gibi alakasız, kendi kendilerine yetişmekte, ferdi, içtimai ve ailevi vazifelerini iyice öğrenmeden hayata atılmakta dini duygulara İslami esaslara kıymet ve ehemmiyet vermeyerek nefsinin esiri, heva ve hevesinin (boş şeylerin) kurbanı, şeytanın kulu ve kölesi olarak başıboş hayvanlar gibi bir hayat içerisinde, sefahat yerlerinde, batakhanelerde ve mikrop yuvalarında dolaşmaktadırlar.

Aile yuvası kuranlar ise cahilane, gafilâne, ağır külfetler içerisinde kurdukları yuvada; evlenmekteki gaye nedir, aile mesuliyeti, karşılıklı vazifeler nelerdir, nasıl geçim yapılır, saadet nasıl bozulur, nikâh nedir, nikâh bağı nasıl ve neden kopar bilmemekte, bunlara dair İslami adet ve esasları da ehlinden sormaya utanarak öğrenememekte, kendisi bilmediği için de ailesine ve dünyaya getirdiği yavrusuna iyi bir İslam terbiyesi verememektedir.

Okuyarak öğrenmeleri için bugünün ihtiyacına cevap verecek, geniş malumatlı **İslâm'da Evlilik ve Mahremiyetleri**'ne dair bir eser de olmadığından bir takım ahlak dışı; gazete, mecmua, dergi ve romanları ve buna benzer İslâmi ahlak, adet ve törelerine tamamen zıt ve kökünden baltalayan eserleri okumakta ve kendilerini yirminci asrın çirkin modasına kaptırarak alabildiğine hayat sürüp gitmektedirler.

Bu hayatın gidişatına maalesef âlimimiz, cahilimiz, zenginimiz, fakirimiz, amirimiz, memurumuz, büyüğümüz, küçüğümüz, kadınımız, erkeğimiz, gencimiz ve ihtiyarımız birbirine baka baka ayak uydurmakta, İslâm adab ve töresinden uzaklaşmaktadırlar. Bu sebeple de İslam ahlakında geniş bir boşluk ve muazzam bir yıkım meydana gelmekte, günden güne de bu boşluk artmakta ve daha da genişlemektedir.

İşte bu boşluğu doldurabilmek, bir parça olsun yıkıntıyı tamir edebilmek düşüncesiyle mü'min kardeşlerime, bilhassa yeni yuva kuran ve kuracak olan genç kardeşlerime **İSLAM'DA EVLİLİK VE MAHREMİYETLERİ** hususunda ve bugün en çok bilinmesi ihtiyaç olan evlilik hayatında karı-kocanın aile yuvasındaki vazifeleri ile **İslam'da Çocuk Terbiyesi'ne** dair geniş bilgi edinmeleri hususunda bir hizmet gayesiyle ve yollarına bir ışık tutarak, doğru yolu göstermek; haramlardan, mekruhlardan, bidatlerden ve hurafelerden sakınıp selamet sahiline çıkarak, hidayet ve saadet bulmalarını ümit ederek,

Cenab-ı Hakk'ın Tevfik ve inayetine, lütuf ve keremine sığınarak âcizane şu küçük iki eseri muhtelif eserlerden toplamak suretiyle 1961 senesinde yazmaya başladım.

Bu hususa dair son zamanlarda bir iki küçük eser yazılmışsa da, tabiidir ki muhtasar (kısa) ve yetersizdir. Yazmış olduğum şu eser ise biraz daha tafsilatlı olup, tamamen ihtiyaca cevap verecek durumda değilse de, kısmen olsun okuyanları ve okuduğu ile amel edenleri tatmin eder zannındayım. Yalnız okuyucularımdan ve bilhassa ilim ve irfan sahibi büyüklerimden ricam şudur ki, **"Kul kusursuz olmaz."** hükmünce, vaki olan kusurlarımın affını ve tashihini rica ederim.

Tevfik ve hidayet Allah'tandır.

Osman KARABULUT

ESERE GİRİŞ

kudreti külliyesiyle âlemleri yoktan var eden, kâinatta her şeyi çift olarak halk edip, varlığını, birliğini, kudret ve kuvvetini, azametini onunla ispat eden, mahlûkat içerisinde insan nev'ini en şerefli ve mükerrem, ilahi halifesi olarak yaratıp, akıl cevheriyle bezeyen, bizleri İslam nimetiyle müşerref kılan, Hatemü'l-Enbiya'ya ümmetlik şerefini bahşeden, ilahi bir nur, iksir, bir şifa ilacı ve ümmül-ulum ve ümmül-kitap (ilimlerin ve kitapların anası) ve kanun-u küllî'si olan, bütün kanunları içinde bulunduran Kur'an-ı Kerim'i ihsan eden, sayılamayacak derecede nimetler verip doğru yola hidayet eden, dilediğini aziz, istediğini zelil eden, günahları bağışlayıp rahmetine gark eden Allah-u Teâlâ'ya hadsiz payansız hamd ü sena ile şükürler ederim.

Sonsuz salât-ü selam; O habib-i lebib ve kalplere tabip olan, bütün hakikatlerin çekirdeği ve esası, varlığın kalbi ve ruhu, yaratılmışların ve bütün sevgi ve sevilmişlerin başı ve evveli, hilkatin fatihası, risaletin hatimesi, ilm-i ledün ve ilm-i vahdetin muallim-i evveli, mânâ âleminin Mustafa'sı, enbiya kafilesinin seyyidi ve serdarı, Allah (cc)'ın müntehab Rasûlü, yegane habibi **"Sümme denâ fete dellâ"** tahtının sultanı **"Fekâne gabe gavseyni ev ednâ"** sarayının mübarek ve hususi misafiri **"Ma evha"** mektebinin edip ve serveri, alemlere rahmet ve hidayet güneşi olan her hareketi ilahi vahye dayanan, hakkı haber verip, insanları dalaletten kurtarıp, doğru yola götüren, her hare-

ketiyle bizlere örnek olan sevgili Peygamberimiz Ahmed-i Muhtar ve Rasûlü girdiğar Hz. Muhammed Mustafa (sav) üzerine olsun.

Onun sünnetlerini adım adım takip edip izinde giden, İlahi Kelimetullah uğrunda canlarını feda ederek Şeriat-ı Ahmediyye'yi bizlere ulaştıran her biri hidayet yıldızları bulunan âl ve âshabına da salât ü selam olsun.

Bilgi ve hikmet kaynağı ulu yaratıcının hazinesinin anahtarı; Besmele-i Şerife'dir.

Düşüncenin başı, sözün sonu Allah (cc)'ın adıdır. Söze, **Rahman ve Rahim olan Allah (cc)'ın** adıyla başlarım.

“Onlar (kadınlar) sizin için, siz de onlar için birer elbisesiniz.”

(Bakara, 2/187)

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLÂM'DA NİKÂH

İSLAM'DA AİLE HAYATININ TANZİMİ

Her şeyin bir esapsı, bir temeli olduğu gibi, milletleri meydana getiren cemiyetlerin temeli de ailelerdir. Ailenin temeli ise anne ve babadır.

Nasıl ki bir binanın sağlam olması, temelinin sağlam olmasına bağlı ise milletleri meydana getiren ve cemiyetlerin temeli olan ailelerin de öylece sağlam ve mazbut olması lazımdır.

Ailelerin mazbut ve sağlam olması için ise, aile teşkilatını kuran erkek ve kadının İslam ahlâkı ve fazileti ile yetiştirilerek mazbut olması lazımdır. Çünkü cemiyette huzur ve sükûn, her türlü emniyet ve sadakat, saadet ve fazilet, birlik ve dayanışma aile ocaklarından fışkırarak serpilir.

Bundan dolayıdır ki, İslam dini aile teşkilatına çok büyük bir önem vermiş, insan neslinin temiz olarak yetişmesini, cemiyetin tertemiz devam ve bekasını sağlamak için nikâhı meşru kılmış; aile yuvası kuracak olan İslam ahlak ve fazileti ile mazbut erkek ve kadının Kur'an-ı Kerim'in en mühim hükümlerinden olan nikâh merasimini yaparak evlenmelerini ve kurdukları yuvada karşılıklı sevgi ve saygı hisleriyle yaşamalarını, gerek ferdi, gerek ailevi ve gerekse topluma karşı olan vazifelerini bilerek, nizam ve intizam içerisinde devam ettirmelerini, birlik bağını koparacak, aile saadetini bozacak ve yuvayı yıkacak her türlü kötü hareketlerden sakınmalarını emretmiştir.

Bilhassa zinayı, haram kılarak şiddetle yasaklamıştır. Bundan maksat, nikâh yolu ile temiz bir nesilden kız ve oğlan çocuğu yetiştirerek, dünyanın imar ve nizamını, cemiyet âleminin ezel âlemindeki takdir edilmiş olan zamanına kadar devamını ve bekasını sağlamaktır.

Çünkü bir cemiyette aile hayatının kıymeti, evliliğin üstünlüğü idrak edilerek meşru yollardan gidilmezse, kız ve oğlan çocukları İslam ahlakı ve fazileti ile yetiştirilmezse başıboş hayvanlar gibi yaşamak, sefahat alemlerine dalarak, fuhuş bataklıklarına saplanmak tabii hale gelirse o cemiyette insanlar huysuzlaşır, nesiller soysuzlaşır, nihayet o cemiyet yıkılarak batmaya mahkûm olur.

Bunun içindir ki Cenabı Hak, gönderdiği semavi ve hakiki bütün dinlerde neslin temiz olarak İslam ahlak ve fazileti ile yetişmesi ve devamı için nikâhın yolunu açık bırakmış, zinanın bütün yollarını kapayarak zinayı haram kılmış ve en ağır ceza maddelerini koymuştur.

Bütün ailelerde erkek ve kadın, eğer İslam terbiyesi ile terbiye edilerek sağlam bir şekilde yetiştirilir ve her aile yuvasında Kur'an-ı Kerim'in hükümleriyle amel edilir, Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetlerine sarılınır, bizden evvel geçen İslam büyüklerinin güzel adet ve yaşantılarına, göreneklerine uyulursa, elbette ki böyle ailelerden meydana gelen cemiyet ve millet de mazbut olur.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'inde

نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

"Kadınlarınız sizin (evlat yetiştiren) tarlanızdır. O halde, tarlanıza dilediğiniz gibi gelin. Kendiniz için önden (iyi ameller) gönderin (hayırlı evlatlar yetiştirin). Bir de Allah (cc)'tan korkun ve bilin ki, her halde siz ona kavuşacaksınız. İman edenlere müjdele."[1] buyurmaktadır.

Görülüyor ki Cenab-ı Hak bu ayeti kerimede, kadını tarlaya erkeği de tohuma benzeterek, tarlanın nasıl ekileceğini, meydana gelen mahsulün (çocuğun) nasıl bakılarak yetiştirileceğini beyan etmiştir.

Malumdur ki ekilecek tarla iyi olur, güzelce gübrelenir, birkaç defa da sürülerek emek çekilirse, ondan sonra ilaçlanmış iyi bir tohum ekilir, gerekli bakımına, çapasına iyi bakılır, suyu vaktinde verilir, içerisinden yabancı otları alınarak iyi bakılır, temizlenirse elbette ki iyi bir mahsul alınmış olur.

1. Bakara, 2/223

İşte bunun gibi tarlaya benzetilen kadınların ve tohuma benzetilen erkeklerin de iyi ve sağlam olması yani, İslam terbiyesi, ahlak ve fazileti ile yetiştirilmeleri lazımdır ki, onlardan meydana gelecek mahsule benzetilen çocuk da iyi ve sağlam olsun.

Ailenin çekirdeği olan (kız ve oğlan) çocuklarının daha anne karnında iken veya dünyaya geldikten sonra evleninceye kadar, her anne ve babanın İslam'da çocuk terbiyesine ait dini ve milli bilgileri öğretmesi, İslam ahlak ve faziletinin çocuğun ruhunda işlemesi ve üzerinde titizlikle durarak her türlü kötü cereyanlardan korunması lazımdır ki, fertlerin ve ailelerin meydana getirdiği cemiyet ve millet de güçlü ve sağlam olsun. (Bu mevzuu için; İslam'da Çocuk ve Terbiyesi kitabımıza bakınız.)

Nasıl ki, çorak bir tarlaya iyi bir tohum ekilse veya iyi bir tarlaya çürük bir tohum ekilse veyahut da tarla ve tohum iyi olduğu halde gerek ekilirken, gerekse ekildikten sonra gerekli hizmetin, ihtimamın yapılmaması halinde, iyi bir mahsul alınmayacağı gibi; milletleri teşkil eden ailelerin temeli olan karı kocada da aynı böyledir. Biri iyi olur diğeri iyi olmazsa, yani; İslam ahlakı ve fazileti ile biri yetişmiş diğeri yetişmemiş, cahil ise, veya onlardan meydana gelecek kız ve oğlan çocukların ahlakı üzerinde İslami bir işlem yapılmaz, üzerinde titizlikle durup, iyi bir terbiye verilmez, yabani ağaçlar gibi meydana gelerek büyürse, elbette ki böyle ailelerden meydan gelen cemiyet ve millet de sağlam ve mazbut olamaz.

Görülüyor ki aile yuvasının iki kutbu olan erkek ve kadın birbirinin tamamlayıcısı olduğundan ikisinin de iyi ve sağlam yetişmesi lazımdır. Çünkü erkek kadın ile kadın da erkek ile şeref ve saadet bulur. Erkeğin elbise ve örtüsü kadın, kadının elbise ve örtüsü de erkektir. Kur'an-ı Kerim'de,

هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ

"Onlar (kadınlar) sizin için, siz de onlar için birer elbisesiniz."[2] buyrulmaktadır.

Bir hadis-i Şerif'te de,

إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ

"Kadınlar, erkeklerin (tamamlayıcısı) parçalarıdır."[3] buyrulmuştur.

2. Bakara, 2/187
3. Ahmed b. Hanbel, Tirmizi

SÜNNETLERE UYMAK

Her Müslüman erkek ve kadın itikadda, ibadette ve bütün muamelatta olduğu gibi, muaşeret adabında da, yani evlenmede ve eşlerin aile yuvasında yaşayışlarında da Peygamberimiz (sav)'in sünnetlerine ve O (sav)'nun kıymetli Ashabı'nın güzel ahlak, adet ve göreneklerini örnek edinerek onlara uymaya çalışmalıdır.

Malumdur ki Cenab-ı Hak, iki cihan güneşi Sevgili Peygamberimiz (sav)'i bize, güzel ahlakı öğretmek için göndermiş, O (sav)'nu; sevmiş, en yüksek bir fıtratta yaratmış, bütün insanlığı ıslah için görevlendirmiştir.

Bir hadis-i şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Ben ancak mekârim-i ahlakı (güzel ahlakı) tamamlamak için gönderildim."[4] buyurmuşlardır.

Diğer bir hadis-i şeriflerinde de,

"Beni Rabbim terbiye ettiği için güzel terbiye etti." buyurmuştur.

Hiç şüphe yok ki, bizim dünya ve ahiret selametimiz, refah ve saadetimiz, yalnız tek Allah (cc)'ı sevmekle, Allah (cc)'ı sevmek ise; Peygamberi (sav) sevmekle, O (sav)'nun gösterdiği yoldan gitmek, O (sav)'na tabi olmak ve O (sav)'nun ahlakını daima kendimize örnek yapmak ve sevgisiyle kalplerimizi aydınlatmaya çalışmak, sünneti ile amel etmek ve yasak ettiği şeylerden de sakınarak yapmamakla mümkündür.

Zira Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de;

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا

"Peygamberin getirdiklerini tutunuz, yasak ettiği şeylerden sakınınız."[5]

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

"(Habibim) de ki; Eğer Allah (cc)'ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah (cc) da sizi sevsin, suçlarınızı örtsün."[6]

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا

"Andolsun ki Rasûlullah (sav)'da sizin için, Allah (cc)'ı ve ahiret gü-

---

4. Hâkim, Camiu's-Sağir, 500 Hadis, sh, 65
5. Haşr, 59/7
6. Âl-i İmran, 3/31

nünü umar olanlar ve Allah (cc)'ı çok zikredenler için güzel bir (imtisal) örneği vardır."[7] buyurmuştur.

Peygamberimiz (sav)'de bir hadis-i şeriflerinde,

فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِى فَسَيَرَى اخْتِلاَفًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِى وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ تَمَسَّكُوا بِهَا وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ

"Sizin içinizden hayatta kalanlar birçok ihtilaflar görürler; binaenaleyh benim sünnetimden ve hidayete nail olan Hulefa-i Raşidin'in (4 halifenin) sünnetinden ayrılmayınız. Ona sımsıkı sarılınız. Dinde ihdas edilmiş bidatlerden (dinde olmayan, sonradan uydurulmuş şeylerden) sakınınız; zira her bid'at dalalettir, her uydurulmuş şey sapıklıktır."[8] buyurmuştur.

Diğer bir hadis-i Şerif'te ise,

"Ümmetimin bozulduğu bir zamanda benim sünnetimle amel eden kimse için şehit sevabı vardır."[9] buyrulmuştur.

Diğer bir hadis-i şeriflerinde de,

"Her kim benim sünnetimi yaparsa (izimde yürürse) beni sevmiş olur. Beni seven de Cennette benimle beraber olur."[10] buyurmuştur.

Diğer bir hadis-i şeriflerinde ise,

"Kim güzel ve hak olan sünnete yapışırsa Cennete girer."[11] buyurmuşlardır.

Hikemü'l-Ataiye'de şöyle denilmektedir:

"Bir kimse Allah (cc)'ın kendisini sevip sevmediğini anlamak isterse, kendisine baksın. Ahlak'ta, âdet ve göreneklerde yaptığı iş, tuttuğu düzen, gittiği yol Allah (cc)'ın ve Rasûlü (sav)'nün emrine uyuyorsa, Allah (cc) o kimseyi seviyor demektir. Eğer uymuyorsa, Allah (cc) o kimseyi sevmiyor demektir."

Adab Risalesi'nde de, **"Hakiki İslam, haliyle ve kaliyle (sözü ve yaşantısıyla) Asr-ı Saadeti yaşamaktır."** der.

---

7. Ahzab, 21.
8. Riyazü's-Salibin, sh. 186
9. Hâkim, Câmiu's-Sağir, 500 Hadis, sh. 303
10. Senceri, Muh. Ehâdis, sh. 138
11. Dâre Kutnî, Muh. Ehadis, sh. 143

Yani, ashâbın Peygamber Efendimiz (sav)'i sevdiği, ona tabi olup sünneti ile layıkıyla amel ederek, İslam'ın yolunda canlarını feda ettiği gibi bizim de, Kitap ve Sünnet'e sarılarak, o yolda ihlasla amel ederek hareket etmemiz lazımdır. Yoksa bu iş; sözle değil özledir, dil ile değil amel (yaşantı) iledir.

Ne yazık ki bugün, zamanımızdaki birçok Müslüman, dinimizin yüce emirlerini, güzel adet ve ananelerini (göreneklerini) ve milli seciyemizi (benliğimizi) terk ederek, yabancı milletlerin çirkin modasını, havai hallerini alarak, güzel işlerimize tehlikeli bidatleri yerleştirmiştir. Ve **"Bu bir zarurettir, zamanın ihtiyaçlarındandır efendim."** diyerek hareket ederler ve geçmiş İslam büyüklerinin güzel adet ve göreneklerini de beğenmezler, hatta onu yapmaktan utanırlar ve yapanları da ayıplarlar. İşte böyle olan kimseler; imanları zaafa uğramış, basiretleri kapanmış, hak ve hakikati göremeyen, öleceğini ve ölümden sonra başına geleceğini düşünemeyen zavallı kimselerdir.

Böyleleri hakkında Peygamber Efendimiz (sav),

"Sünnet-i seniyye'me ittiba etmeyen (sünnetlerimi hayatında tatbik etmeyen) Benden değildir."[12]

"Her kim bir kavme (topluluğa) benzemeye çalışırsa, o kavmin efradından (o topluluğun fertlerinden) sayılır."[13]

"Cenab-ı Hak herkesi sevdiği taife (kimselerle) ile hasreder."[14]

"Bir insan bir taifeyi (topluluğu) yaptıktan amel sebebiyle severse, kıyamet gününde onlarla haşrolunur."[15] buyurmuştur.

Şüphesiz ki bir kimse, bir kavmin, bir zümrenin hayat tarzını taklide çalışır, onlara benzemeye uğraşırsa, onlara kalben aşırı derecede tutkun, vurgun bulunmuş olduğunu gösterir ki, onların fertlerinden sayılır.

Artık bir Müslüman dünya ve ahirette Allah (cc)'ın rızasını, muhabbetini, Sevgili Peygamberimiz (sav)'in ve kıymetli ashâbının şefaat ve komşuluğunu arzu ederse onlara benzemeye çalışmalıdır.

Onların izlerinden ve sözlerinden ayrılmamalıdır. Zira Allah (cc)'ı sevmek ve onun rızasını tahsil etmek, ahlakta ve kullukta en güzel uyulacak örnek olan Peygamber Efendimiz(sav)'i sevmek ve O (sav)'nun sünnetleri ile amel etmekle mümkündür.

İşte akıllı ve faziletli, hakiki müminler dünya ve ahirette en büyük zevki, en yüksek saadeti, dini, içtimai vazifelerinde kendilerini Peygamber

---

12. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 82
13. Ebû Davut, 500 Hadis, sh. 323
14. Münavi, Kenzü-l'İrfan, sh. 137
15. Münavi, Kenzü-l'İrfan, sh. 137

Efendimiz (sav)'e uydurmakla olabileceğini idrak ederek onun izini takip etmişler, daha dünyada iken Cenab-ı Hakk'ın rızasını tahsil ederek saadet ve selameti bulmuşlar, fazilet ve medeniyetin zirvelerine yükselmişlerdir.

"VUSLATA ERİŞ, USULE RİAYET EDİŞTENDİR!" KIZ VE OĞLAN ÇOCUKLARINI EVLENDİRMEK

Her anne ve baba, kız ve oğlan çocuklarını İslam terbiyesi ile terbiye edip, kız çocuklarına koca hukukunu, oğlan çocuklarına da aile hukukunu öğrettikten sonra, evlenme çağları geldiği zaman, münasibi ile evlendirmelidir.

Bir hadis-i şerif'te Cenab-ı Edip Efendimiz (sav),

"Bir ebeveynin evladına karşı vazifelerinden biri de (evladı) yetiştiği zaman evlendirmektir."[16] buyurmuşlardır.

Diğer bir hadis-i şerifinde de,

"Oğullarınızı ve kızlarınızı evlendiriniz. Kızlarınıza altın ve gümüş ziyneti takınız, onlara yeni elbiseler giydiriniz ve kendilerine rağbet edilsin, talip çıksın diye hediye ikram ediniz."[17] buyurmuşlardır.

Kız çocuklarını, simaca ve ahlakça güzel, Müslüman ve mütedeyyin (dinine bağlı), her hususta doğru ve güvenilir, yaşça dengi olan bir erkekle evlendirmelidir.

Bir hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Üç kızı olan, onları güzel terbiye eder, hayırlı yerlere nikâhlar ve onlara malca da ihsan eder (yardımda bulunur)se Cennet'i kazanır."[18] buyurmuşlardır.

Erkek evladını da; terbiyeli, nezaketli, iffetli, simaca ve ahlakça güzel, işgüzar, evladını mutlu edecek bir kızla evlendirmelidir.

Bir hadis-i Şerif'te Peygamber-i Zişan Efendimiz (sav),

إِنَّ الْمَرْأَةَ تُنْكَحُ عَلَى دِينِهَا وَمَالِهَا وَجَمَالِهَا فَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ

"Bir kadın dört şey için, yani; ya mal için, ya şeref ve şanı için, ya güzelliği için veya diyaneti (dindarlığı) için nikâh olunur.

---

16. Hakim, Muh. Ehâdis, sh, 68
17. Hakim, Muh. Ehâdis, sh, 82
18. Buhari, Ebû Davud, Ehâdîs, c. 2, sh. 160

Sen diyanet sahibesini tercih et, gözünü aç, sonra iki elin toprağa yapışır."[19] buyurmuşlardır.

Evlenecek erkek ve kadının birbirine münasip ve denk olmalarına **küfüv** denilir ki, bunda da en ziyade Peygamber Efendimiz (sav)'in buyurduğu dindarlık aranılır.

Bilhassa zamanımızda buna çok dikkat etmek lazımdır.

Bir hadis-i şeriflerinde Peygamber Efendimiz (sav),

"Kadınlar ile güzelliklerinden dolayı evlenmeyiniz; ola ki onların güzellikleri onları helak eder.

Mallarından dolayı da evlenmeyiniz; ola ki malları onları azdırabilir. Ancak onlarla, dinlerinden dolayı evleniniz. Kara kuru, fakat dindar bir cariye daha faziletlidir."[20] buyurmuşlardır.

Kadının şerefinden, asaletinden ve zenginliğinden dolayı evlenen kimse için de Peygamberimiz (sav),

"Allah-u Teâlâ, şerefinden dolayı bir kadını nikâh edenin zilletini, malından dolayı nikâh edenin yoksulluğunu, asaletinden dolayı nikâh edenin de aşağılığını artırır.

Kim ki, gözünü yabancıdan çekmek, kendini namahremden korumak ve akrabalık hakkını gözetmek üzere evlenirse, Allah-u Teâlâ (bu evlenmede) o erkeği bu kadınla ve o kadını bu erkekle mesut eder."[21] buyurmuşlardır.

Kız ve oğlan çocuklarının evlenmelerinde anne ve babanın ve yakın akrabalarının pek mühim vazifesi vardır.

Çocukların bir hayat boyunca mesut bir yuva kurmaları, din ve imanları, şeref ve namusları ile yaşamaları, dünya ve ahiret saadeti ve selameti bulmaları anne ve babanın tam zamanında düşünerek verecekleri karara, irade-i cüz'iyelerini kullanışlarına, tutum ve davranışlarına bağlıdır.

Onun için anne ve babaların yavrularına son vazifeleri olan evlendirme işlerini yaparken etraflıca sorup-soruşturmaları, düşünerek hareket etmeleri lazımdır.

Aksi halde anne ve babaların câhilâne hareketleri ile çocuklarını maddi ve manevi ızdıraplara, çeşitli felâket ve sefalete düşürme mesuliyetleri omuzlarında kalır.

---

19. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 359; Buhâri, Müslim, c. 2, sh. 1086
20. et-Terğib, c. 3, sh. 46, H.18
21. et-Terğib, c. 3, sh. 46, H.17

Kız evladı en kıymetli, mühim ve şerefli bir emanettir. Bu emaneti anne babalar münasibi gelince, emsali, taliplisi bulununca hemen vermeli, nikâhı hususunda acele ederek emaneti sahibine teslim edip, yerine yerleştirilmeli ve sorumluluktan kurtulmalıdır.

Ne yazık ki çok kimseler kızlarının münasip taliplisi geldiği halde makam ve mansıba, servet ve zenginliğe aldanarak âmir, memur ve zengin bir yere vermeyip bekletirler. Sonunda ise çeşitli felaketlere sebep olmuş olurlar. Ya kızları başka biri ile dolaşır, anne ve babayı rüsvay eder veya kızı yaşlanarak evde kalır. Veyahut da sonunda kötü bir yere düşer de geçimsizliğe, türlü felaketlere maruz kalır ve sonu çaresiz bir pişmanlık olur.

Onun için Peygamberimiz (sav),

"Üç şeyde acele ediniz; beş vakit namaz, cenaze ve münasibi bulunduğu zaman nikâhı gelen kız."[22] buyurmuşlardır.

Başka bir hadis-i şerif'te ise şöyle ifade olunmaktadır:

"Size, dininden ve huyundan memnun olduğunuz bir kimse kız istemeye gelince, ona kızınızı veriniz. Eğer yapmazsanız, yeryüzünde fitne ve büyük fesat çıkar."

– Ya Rasûlallah! Eğer onda (fakirlik ve asaletsizlik) varsa?

– Size, dindarlığını ve huyunu beğendiğiniz bir adam (kız istemeye) gelince onu evlendiriniz."[23] buyurdu ve bunu üç defa tekrar etti.

Bir kimse zenginliğe tamah ederek veya makam ve mevkisine bakarak kız evladını dininden imanından haberi olmayan fasık bir kimseye verirse böyle anne ve baba kız evladını manen katletmiş, dünyada ve ahirette selamet ve saadetini yıkmış olur.

Böyle anne ve babalar hakkında da Peygamber Efendimiz (sav),

"Her kim ki kızını fasıklardan birine nikâhlarsa o kimsenin üzerine günde bin kere lanet iner. Ameli semaya yükselmez, duası müstecab olmaz, farz ve nafile ibadeti kabul olmaz."[24] buyurmuşlardır.

"Her kimse ki kızını fasık bir kimse ile evlendirirse kat-i rahim etmiş (akrabalık hakkına zarar vermiş) olur."[25] buyurmuşlardır.

Anne ve baba, kız ve oğlan çocuklarını evlendirirken mesleğini, kabiliyetini, istidadını, niyet ve arzularını göz önüne alarak hareket etmelidir. Çünkü

22. Mürşid-i Müteehhilîn
23. et-Tâc. c. 2, sh. 284
24. Şiratü'l-İslam, sh. 441
25. Münâvî, Kenzü'l-İrfan, sh. 133, H. 861

kız olsun, erkek olsun istekler, istidatlar farklıdır.

Eğer bu hususlar göz önüne alınarak hareket edilemezse sonunda pişmanlık olur.

EVLENMEDE YAŞ HADDİ

Anne ve babaların çocuklarını evlendirmede dikkat edeceği, göz önünde tutacağı esaslardan biri de yaş haddidir. Akil baliğ (ergenlik çağına ermiş) olan erkek ve kız çocukları evlenmeye her ne kadar müsait iseler de, birçok yönden küçük yaşta evlendirilmeleri zararlıdır. Mesela; küçük yaşta evlendirilen erkek çocuğu tahsilinden, büyümesinden, istikbalini kazanacak güzel bir sanattan mahrum olur.

Bunun için, İmam-ı Azam Hazretleri (k.s), talebesi İmam Ebu Yusuf'a vasiyetinde,

"İlmi okumadan ve ihtiyaçlarını temin etmeden evlenme! Evvela ilmi tahsil et, sonra helalinden mal kazan sonra da evlen." buyurmuşlardır.

Küçükten evlenen oğlan çocuğu, İslamiyet'te aile vazifeleri ve kadın hukuku nedir, ev nasıl idare edilir bilemeyeceği, **"Hepiniz çobansınız. Erkek ailesinin çobanıdır."** hadis-i şerifince çobanlık vazifesini idrak edemeyeceği için, ailesini idare edemeyebilir. Zaman zaman; kavgalar, gürültüler, geçimsizlikler ortaya çıkar, bu, sonunda da meşakkat ve ızdıraplara, ayrılmalara kadar yol açar.

Küçük yaşta evlendirilmiş kız ve oğlan, ailevi ilişkileri gerektiği gibi yerine getiremeyerek birbirlerini tatmin edemeyeceklerinden, türlü fitnelere sebep olurlar. Aynı zamanda küçük yaşta evlenen kız çocukları doğum yaparken zorluk çektikleri gibi, doğumdan sonra da onlardan meydana gelen çocuklar cismen, aklen küçük, zayıf ve cılız olurlar

Küçük yaşta evlendirilen bir oğlan çocuğu evlenmedeki esas maksadı anlayıp, kavrayamayarak kendini şehvet cereyanına kaptırıp, aşırılığa gider ve az bir zamanda kuvvetten düşerek zayıflar, bu durum o kişide çeşitli hastalıklara yakalanmaya sebep olur. Daha cismen gelişeceği, tahsil-i terbiye ve hayat tecrübeleri ile uğraşacağı yerde, sonu olmayan boş arzularının kurbanı, nefsinin esiri olur.

İşte bu saydıklarımız ve daha da sayamadıklarımız erken yaşta evlenmenin doğurduğu kötü neticelerdir. Onun için her anne ve baba bu vazifelere titizlikle davranarak hareket etmeli, çocuklarının bedenen, fikren gelişmelerini temine çalışmalıdır.

ERKEK KADINDAN YAŞÇA FARKLI OLMALIDIR

Anne ve babaların çocuklarını evlendirmede dikkat edecekleri, göz önünde tutacakları esaslardan biri de, evlenecek olan erkeğin yaşça kızdan büyük olmasıdır. Kitaplarımızda kadının, dört şeyde erkekten aşağı olmasının faydalı olacağı yazılır. Yaş, boy, mal ve nesebi (soyu, asaleti)dir. Bunun sebebi de, kadının daima eşini, aile reisi olarak tanıyıp, itaatli olması, isteklerini layığı ile yapması ve onu, küçük ve aşağı görmemesi yönündendir. Bu dört şeyin başında da yaş meselesi gelir.

Evlenme yaşı itibariyle; erkeklerin 25, kadınların 20'den evvel evlenmeleri tavsiye olunursa da, cinsi olgunluk; ırk, iklim, muhit, kadın ve erkeğe göre değişir. Bu sebeple evlilik çağının hududu pek sabit değildir. Genellikle bu çağ, 13-14 yaşlarında yumurtalıkların faaliyetleri ile başlarsa da asıl tabii çağ, uzviyetin bu yolda tam bir olgunluk gösterdiği, 18-20 yaşlarıdır. Bu yaş kuzey, soğuk iklimlerde 20-25'e kadar yükselir. Güney'e doğru sıcak iklimlerde 10-12'ye kadar düşer.

Hülâsa vücudun sıhhat ve afiyeti yerinde olup, kişi, bedenen ve aklen olgunlaştıktan sonra, halk tabiriyle "oturaklaştıktan" sonra kız ve oğlanın evlenmeleri doğru olur.

Kız çocukları gerek zihni, gerek cinsi bakımdan erkek çocuklarından daha çabuk olgunlaşırsa da, buna rağmen erkeklerden evvel ihtiyarlar ve çocuk yapma kabiliyetini kaybederler. Bu yüzden evlenecek erkek ve kadının arasında belirli bir yaş farkı olmalıdır. Erkek ve kızın yaşları bir olursa kadın erken çöker ve çöktüğü çağda erkek tamamıyla dinç kaldığından, kadın erkeğini ekseriye oyalayamaz. İnsanı oyalayan, yuvasına bağlayan en kuvvetli bağ, hissi ve cinsi bağlardır. Yuvasında oyalanmayan erkek oyalanacak yer arar bunu bulamayınca, yuvanın saadetini bozar dağıtır. Kırkından sonra azanlar daha çok bir yaşta evlenenler, aşka doyamayanlardır. Onun için evlenecek erkek alacağı kızdan beş, on yaş büyük olmalıdır. Bu halde erkek ve kadın birbirini hep oyalar, beraber kocarlar; cinsi çöküntüleri beraber olur. Yuvasının saadeti dış tecavüzlerden korunmuş olur.

Evleneceklerin yaşları arasında pek büyük bir farklılık da olmamalıdır. Kadın erkek birbirini sevecek, okşayacak, birbirinin dilinden anlayacak bir çağda olmalıdır. Bilhassa cinsi olgunlukları arasında bir âhenk bulunmalıdır.

Kadın ve erkek arasındaki yaş farkı genişledikçe, birliğin bağları gevşer, şiiriyeti kaybolur. Bu yaş farkı, birçok faciaya sahne olur.

EVLENECEK KIZVE OĞLANIN SIHHATLİ OLMASI

Anne ve babanın çocuklarını evlendirmede dikkat edecekleri esaslardan biri de, gerek kız ve gerek oğlanın sıhhatli olması; zayıf, sıska ve hastalıklı olmamasıdır. Verem, frengi, kanser, bel soğukluğu vs gibi bulaşıcı ve tedavisi mümkün olmayan hastalıklı bir kimse ile evlenmek dünya hayatının sönmesine sebeptir. Onun için her Müslüman anne ve baba -gerek oğlan gerekse kız çocuklarını evlendirirken- son derece titiz davranarak, düşünerek, itina ile hareket etmeli; görünüşe, güler yüze, makam ve mansıba, servet ü samana aldanmamalıdır. Evlatlarımız; bedenen sağlam, ahlak ve imanca kavi, sözünde samimi, işinde ve evinde dürüst, hayâ ve iffet sahibi olan kimselerle evlendirilmelidir.

EVLENECEK KIZ VE OĞLANIN BİRBİRLERİNİ GÖRMELERİ

Evlenecek olan kız ve erkeğin, hayat boyunca saadet ve selametle safa sürmeleri için, birbirlerini yakın akrabaları vasıtası ile görmelerinde sakınca yoktur; bu dinimizce caiz görülmüştür. Çünkü arzular çeşitlidir.

Aile yuvası kuracak her erkek ve kadının dileği, özleyip istediği, kendisini mesut edecek, arzu ve hayallerini gerçekleştirecek bir eş, bir hayat arkadaşı bularak yuva kurmak, saadet ve selametle, feyiz ve bereketle ömür sürmek, yaşamaktır. Evlendirecekleri zaman; erkek kadını, kadın erkeği iyice tetkik edip, sorup soruşturarak incelemeli ve İslâm şeriatının tarifi üzere birbirlerini görmeli, istişare ve istihareden sonra karar vererek evlenmelidirler.

Bu işte acele etmemeli, itina ile hareket etmelidir. Zira Peygamber Efendimiz (sav), **"(Bir işte) acele hareket etmek şeytandandır. İtina ile hareket Rahman'dandır."**[26] buyurmuşlardır.

Atalarımız da; **"İstişare (danışma) ile hareket eden dağdan aşmış, istişaresiz hareket eden düz ovada şaşmış."** derler.

Erkek ve kadının; birbirini elemeden, anlamadan, iyice sorup soruşturmadan, görüp tetkik etmeden acele evlenmeleri tehlikeli ve ömürsüz olur. Örümcek ağına benzer ki, bunların örülmesiyle dağılması bir olur.

Kızla oğlanın yalnız olarak, akrabalarından biri bulunmaksızın bir arada kalmaları ve görüşmeleri caiz (doğru) değildir. Hatta nişan merasimleri yapılmış olsa bile. Meşru olan nikâhları yapılmadan bir evde kalmaları ve konuşmaları, beraber gezmeleri caiz değildir. Böyle hareketler dinimizce haram

---

26. et-Terğib

kılınmıştır. Zira nikâhları kıyılmadan ayrılmak ihtimalleri de muhtemeldir ve zamanımızda buna benzer çok hadiselere şahit olunmaktadır.

Bir hadis-i şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Allah (cc) bir kimsenin kalbinde; bir kızı veya kadını nikâhla isteme arzusunu uyandırırsa onu (o kızı yahut kadını) görmesinde bir beis yoktur."[27] buyurmuştur.

Mâliki fukahası (maliki mezhebi fıkıh âlimleri) demişler ki:

"Evlenecek erkek alacağı kadının, kadın da varacağı erkeğin yüzüne, eline bakabilir, bu menduptur (uygun olur). Çünkü iki tarafın güzelliği ve sıhhati bu şekilde anlaşılır. Fakat bu mensubiyet, lezzet gayesi olmadan fitneye meydan vermemek şartı ile meşrudur."[28]

EVLENECEK ERKEKTE ARANILAN VASIFLAR

Kefalet (denklik), esasen altı yerde aranır:

Hanefilerce, evlenecek erkeğin şu altı hususta kadına eşitliği veya daha üstün olması aranır:

1. Nesepte (soyda) aranır: Şöyle ki; soyca aşağı bir mertebede bulunan bir erkek, şerif ve asil bir kadına küfüv (denk) olamaz. Çünkü soy ile iftihar olunur.

2. İslamiyet'te aranır: Bir Müslüman kız ve dul kadın, Müslüman olmayan bir erkeğe denk değildir. Erkek Müslüman olmadıkça evlenemez. Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de,

وَلاَ تَنكِحُواْ الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَّ وَلأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّن مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ

"Ve müşrik erkeklere de, iman etmedikçe Müslüman kadınları nikâh ettirmeyiniz. Elbette bir mü'min köle, bir müşrikten hayırlıdır; Velev ki o müşrik hoşunuza gitse bile..."[29]

Görülüyor ki, Müslüman kadın hiçbir gayr-i müslime nikâh edilemediği gibi, görünürde Müslüman olan, fakat itikadı (inancı), küfrünü gerektirecek şekilde bozuk bulunan kimse ile de evlendirilemez.[30] Böylece bir evlenme

27. Ahmed İbni Mâce, Beyhâki, 10/40, Hadis, c. 2, sh. 29
28. Fıkıh Kamusu, c. 2, sh. 12
29. Bakara, 221
30. Nimetü'l-İslâm, Münakahât ve Müfarakât, sh. 41

gerçekleştiği takdirde evliliğe son verilir. Nikâh akdini yapan her iki taraf ve hatta arada vasıta olanlarda münasip bir şekilde cezalandırılır.[31]

TARİHİ BİR İBRET LEVHASI

Zamanımızdaki Müslüman kızlarımıza İslâm daveti için bir örnek:

Hz. Ebû Talha (ra) Müslüman olmadan evvel bir gün Ümmü Süleym (Rumeysa)'e evlenme teklifinde bulunur. Ümmü Süleym (Rumeysa) (r.a),

– Doğrusu ben de sana hevesliyim, senin gibisi kaçırılmaz. Fakat sen bir kafir adamsın, bense Müslüman bir kadınım, seninle evlenmem doğru olmaz, der.

Bunun üzerine aralarında şöyle bir konuşma cereyan eder:

– Sana ne oldu, Rumeysa?

– Ne olmuş bana.

– Sarı ve kırmızıdan (altın ve gümüşten) ne haber?

– Ben altın ve gümüş aramıyorum. Sen bir adamsın ki; işitmeyen, görmeyen, sana hiç bir faydası dokunmayan şeye tapıyorsun. Falanların siyah kölesinin dağdan sürükleyip getirdiği, yerden biten bir odun parçasına (puta) tapmaktan hiç sıkılmıyor musun? Eğer sen Müslüman olursan, işte o benim mihrim olsun, evlenelim, başka bir şey talep etmeyeceğim?

– Bana Müslümanlığı kim telkin eder?

– Rasûlullah (sav) telkin eder. O'na git.

Bunun üzerine Ebû Talha (ra), Peygamber Efendimiz (sav)'e doğru ilerlemeye başlar. Rasûlullah (sav), ashab içerisinde otururken onu görür ve,

"Ebû Talha, İslâm'ın aydınlığı iki gözü arasında parlayarak geliyor!" buyurur.

Ebû Talha (ra), Peygamber Efendimiz (sav)'in huzurunda iman eder ve Rumeysa'nın söylediklerini haber verir. Peygamber Efendimiz (sav) de, Rumeysa'nın şartı üzerine nikâhlarını kıyar.[32] İşte böyle bir mücahide için Hz. Peygamber (sav),

"Gördüm ki Cennete girmişim, önümde bir ayak sesi; bir de baktım ki, Rumeysa."[33] buyurdu.

---

31. Nimetü'l-İslâm, Münakahât ve Müfarakât, sh. 94, Not: 4
32. Ebû Nuaym, Hilye el-İsabe, c. 4, sh. 42; İslâm'da Kadın, sh. 40
33. Ebû Nuaym, Hilye el-İsabe, c. 4, sh. 42; İslâm'da Kadın, sh. 301

3. **Diyanette:** Meşhur eser Mebsut'un tabirince hasebde aranır: Diyanet ve hasebden maksat; zühd ve takva, salah-ı hal ile fazilet ilmi ve güzel ahlaktır. Bunlar, en yüksek iftihar edilenlerdendir. Böyle olunca, fâsık olan bir şahıs, bir saliha kadına veya salih bir kimsenin kızına denk olamaz. Bilhassa zamanımızda; itikaden, amelen bozuk, içi başka dışı başka, fasık ve facir kimseler çok olduğu için, saliha kadınların ve kızını verecek salih kimselerin, buna çok dikkat etmeleri icab eder. Zira Peygamberimiz (sav),

"Her kimse ki kızını bir fasıka nikâhlarsa akrabalık bağına zarar vermiş olur." buyurmuştur.[34]

4. **Malda aranır:** Bundan maksat, mehri verebilecek ve geçimi temin edebilecek durumda olmaktır. Onun için, bunlardan birine gücü yetmeyen bir erkek, hiç bir kadına denk olamaz. Çünkü mehir, kadının hakkı olduğundan bunu vermeye güç lazımdır. Ailenin kurulması ve devamı nafakaya muhtaç olduğundan bunu temin etme gücü lazımdır. Bunları temine kadir olan bir erkek ise büyük bir servete sahip olan kadına denk olabilir. Bilhassa zamanımızda, erkeğin çalışmak sûretiyle meşru yollardan ailesinin geçiminin temine gücünün yetmesi ve malca kadından fazla bulunması aranmalıdır. Çünkü ailesinin giderlerini karşılayamayan erkekler veya erkekten malı fazla olan kadınlar genellikle, insanlık icabı bir geçimsizlik durumunda, kocalarına isyan ederek malları ile böbürlenirler

5. **Hirfette aranır:** Hirfet; san'at ticaret ve ziraat gibi bir vasıta ile geçimini kazanıp tedarik etme manasına gelir.

Hirfet sebebi ile denklik; erkeğin yaptığı ticaret ve hizmetin şeref ve itibarca, kadının velilerinin ticaret veya hizmetlerine yakın bulunmasıdır. Adi hasis iş sahiplerinden bir erkek, makbul san'at sahibi birinin kızına denk olamaz. Çünkü insanlar yaptıkları ticaret ve san'atın şeref ve itibarı ile iftiharda bulunurlar. Şehirli olmak veya gençlik ve güzelliğe sahip bulunmak gibi hususlarda denklik aranılmaz. Böyle olunca, köylü ve ihtiyar bir erkek, şehirli veya genç ve güzel bir kadına denk olabilir. Şu kadar var ki, erkek ile kadın arasında güzellik yönünden bir yakınlık bulunmasına dikkat etmek uygundur.[35]

Denklik ilk sözleşmede aranır, ilk sözleşmeden sonra yok olması nikâha zarar vermez. Mesela, erkek sözleşme zamanında hanımına denk olduğu halde, daha sonra denklik yok olsa; ilk sözleşme anında mehir ve aile giderlerini elde etmeye kadir iken, sonraları bunları tedarikten aciz kalsa veya

34. Münâvi, Kenzü'l-İrfan, sh. 133, H. 862
35. Haniye, Hindiye, Fethü'l-Kadir-Fıkıh Kamusu, c. 2, sh. 67-69.

makbul san'atlardan birine sahip iken daha sonra hoşa gitmeyen bir san'at ile uğraşmaya başlasa, yahut iyi huy ve ahlaka sahip iken sonradan, fasık ve fücura (kötü ahlaka) tutulsa; denkliği yok oldu diye nikâhı bozmaya kimsenin hakkı olamaz.[36]

EVLENİLECEK KIZ VEYA KADINDA ARANACAK VASIFLAR

1. Her erkek evlenmeyi arzu ettiğinde, hayatta mes'ud olmak için aile yuvası kurarken, hayatının temel taşını atarken, kendini mes'ud edecek bir hayırlı ve uğurlu eş ararken çok dikkatli olması, İslâmi esaslara ve dini ölçülere göre hareket etmesi, kendi mizacına, tabiatına, ahlakına ve yaşayışına uygun olanını seçmesi lazımdır. Peygamber Efendimiz (sav) bu konudaki tavsiyelerinde daima ruh güzelliğini maddi güzelliğe tercih etmişler ve,

"Kadınları yalnız güzellikleri için nikâh etmeyin, muhtemeldir ki güzellikleri onları ahlaken alçaltır. Onlarla mallarının hatırı için de evlenmeyin, belki malları kendilerini azdırır. Kadınlarla dindarlıkları yüzünden evlenin. Muhakkak ki; yırtık elbiseli, siyah, fakat dindar bir kadın daha kıymetlidir."[37] buyurmuşlardır.

Diğer bir hadis-i şeriflerinde de,

"Kadın dört şey için nikâh edilir: Malı, soyu-sopu, güzelliği ve dindarlığı için. Sen bunlardan dindar olanını araştır, bul, mes'ud olursun."[38] buyurmuşlardır.

2. Bakire ile evlenmek: Rasûlullah (sav) ashabına, bakire ile evlenmelerini tavsiye ederdi. Zira bakire kızla evlenmekte; saadet, sevgi ve muhabbet, uğur ve bereket daha çok olur. Onu kendine bağlamak, arzu veya ahlakına göre hareket ettirmek daha kolaydır.

Halk arasında çok defa, **"Bakire kızla evlen, zira gözünü açar, yuvasını ve kocasını görür."** derler. Gayet yerinde söylenmiş bir sözdür. Çünkü dul kadınla evlenmek bakire ile evlenmekteki saadeti çok zaman vermez Bilhassa zamanımızdaki dul kadınların, hem mehir ve teklifleri ağır ve hem de geçimleri zordur. Evet, Hatice validemiz (r.a) gibi malını ve canını efendisine feda edecek kadın çok az bulunur.

---

36. Islahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 70-71
37. İbn Hümam, Fethü'l-Kadir, sh. 343
38. Buhari, Müslim, c. 2, sh. 1086

Bakire kızla evlenmek hakkında Peygamber Efendimiz (sav),

"Bakire kızlarla evlenmelisiniz; zira ağızları ve nefesleri daha hoş ve tatlı, daha çok doğurucu, ferçleri daha sıcak, az işle yetinir ve daha çabuk hoşnut olurlar."[39] buyurmuştur.

Hz. Aişe Validemiz (ranha)'in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Hz. Âişe (r.a), bir kere, Rasûlullah (sav)'a,

– **"Ya Rasûlallah (sav)! Lütfen bana bildirir misin? Sen bir vadiye insen de, orada iki ağaç bulsan; biri üzerindeki mahsulü yenilmiş, diğeri de mahsûlü yenilmemiş. Deveni hangisinde yayar, otlatırsın?"** diye sordu.

Rasûlullah (sav),

– Başkası tarafından otlatılmayan ağaçta!"dedi.

Aişe (ra),

– **"Ben işte o ağacım."** dedi.

Hz. Aişe bu sorusu ile Rasûlullah (sav)'ın kendisinden başka bakire kız olarak kimseyi nikâhına almadığını kastediyor.[40]

Diğer bir hadis-i şerif'te Cabir ibn Abdullah (ra) şöyle demiştir:

(Babam) Abdullah öldü. Fakat dokuz (yahut yedi demiştir) kız bıraktı. Ben de dul bir kadınla evlendim. Rasûlullah (sav) bana,

– **"Ya Cabir! Evlendin mi?"** diye sordu. Ben de,

– **Evet, evlendim,** dedim. Rasûlullah (sav),

– **"Kız mı, yoksa dul mu?"** dedi.

– **"Dul, Ya Rasûlallah!"** diye cevap verdim.

– "Kendisi ile oynaşacağın ve seninle oynaşacak (yahut da güldüreceğin ve seni güldürecek) bir kızla evlenseydin ya!" buyurdu.[41]

Şiratü'l-İslam şerhinde şöyle bir hikaye naklederler:

Evlenmek isteyen bir kimse, sabahleyin ilk defa kime rastlarsa onunla istişare edip, onun dediğini tutacağım, demiş. Sabah olunca evden çıkmış. Karşısına kamıştan ata binmiş, eline bir değnek almış (Deh...) diye koşup gezen bir deli çıkmış.

Deli, adama yaklaşınca,

– Çekil atımın önünden, sonra seni çiğner, demiş.

---

39. Ebû Nuaym, M. Ehâdis, sh. 98
40. Tecrid, c. 11, sh. 294, H. 1879
41. Müslim, c. 2, sh. 1086, H. 56

Adam bu hali görünce önce çekilmek istemiş, fakat akşamki kararını hatırlayarak delinin önüne geçmiş,

– **Atını durdur, sana bir şey soracağım**, demiş. Deli hemen,

– **Biiş,** diyerek kamıştan atını durdurmuş.

– **Sor bakalım,** demiş. Adam,

– **Evlenmek istiyorum, nasıl bir kadınla evleneyim,** demiş. Deli,

– **Kadınlar üç kısımdır; birincisi senin lehinedir, sana faydalı olur. İkincisi; aleyhinedir, sana zararlı olur. Üçüncüsü ise, ya faydalı olur veya zararlı olur,** dedikten sonra,

– **Çekil atın önünden, deeh,** diyerek yürümek istemiş. Adam,

– **Dur bakalım, şu dediğin sözlerin manasını iyice açıkla, anlayamadım,** demiş. Deli,

– **Birincisi lehine dedim; er görmedik kızdır. Eğer kız alırsan gözü sende açılır. Kalbi sana bağlı olur, ancak sana bağlanır ve muhabbet eder.**

İkincisi aleyhinedir dedim; kocası ölmüş, çocuklu dul kadındır. Böyle birini alırsan senin malını yer, çocuklarına yedirir ve eski kocasına ağlar.

Üçüncüsü ise ya faydalı olur veya zararlı olur, dedim. Çocuksuz dul kadındır. Bunu alırsan eğer onu memnun eder, eski kocasından da iyi olabilirsen sana faydalı olur, aksi halde sana zararlı olur, demiş.

Bunun üzerine adam:

– Senin şu sözlerin çok akıllı olan bir kimsenin sözü. Fakat, hareketlerin deli hareketi, deyince, deli,

– **Beni mühim bir davaya kadı yapmak istediler. Ben de kurtulmak için böyle yaptım, kendimi deli yerine koydum,** demiş.[42]

Görülüyor ki er görmedik (bakire) kızla evlenmekte saadet, ülfet ve muhabbet, uğur ve bereket daha çoktur. Bununla beraber, ev işlerinin çokluğu, çocukların fazlalığı sebebiyle dul kadınla evlenenlere de Peygamber Efendimiz (sav) hayır duada bulunmuşlardır.[43]

3. Çocuk doğurabilen kadınla evlenmek: Bilindiği gibi, evlenmenin bir gayesi de çocuk sahibi olmaktır. Onun için kadınlardan kısır olmayıp velüd (doğurucu) olanını tercih etmek gerekir. Bu bir dereceye kadar kızın anne ve yakınlarına bakılarak anlaşılabilir.

---

42. Şiratü'l-İslam Şerhi, sh. 440
43. Buhari, Müslim, c. 2, sh. 1087-1090

Peygamberimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde,

"Ailesini seven ve çocuk doğuran kadınla evlenin. Ben (kıyamet gününde) sizin çokluğunuzla, diğer ümmetlere karşı iftihar ederim." buyurmuşlardır.[44]

4. Terbiyeli, nezaketli, iffetli, şerefli, simaca ve ahlakça güzel, işgüzar, tasarrufa riayet eden, çocuklarını seven, kocasının malını, şerefini ve namusunu koruyan, her yönden mes'ud edecek bir kızla evlenmek: Ahlakta kaba, ev işlerinde beceriksiz, döküm, saçım, hesapta tutumlu olmayıp israfçı olan bir kadınla kurulan bir yuvada bağlılık ve muhabbet, uğur ve bereket, feyiz ve saadet olmadığı gibi, erkeğin kazancı da eleğe dökülen su gibi olur.

Peygamber Efendimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde,

"Kadınların en hayırlısı kocası ona baktığı zaman neşeli ve mutlu olur. Bir şey söylediğinde emrini yerine getirir. Namusunda ve malında kocasının hoşlanmayacağı bir harekette bulunmaz." buyurmuşlardır.[45]

Diğer bir hadis-i şeriflerinde de,

"Deveye binen kadınların (Arap kadınlarının) en hayırlısı, Kureyş'in seçkin kadınları, onların da çocuğuna küçüklüğünde en şefkatlisi ve kocasının malını en çok gözetendir." buyurmuşlardır.[46]

NİKAH'IN (EVLENMENİN) FAYDALARI

Evlenmenin birçok faydaları olduğu gibi, birçok zararları da vardır:

1. Evlenmenin en büyük faydası: Dünyanın imarını, insan neslinin çoğalarak cemiyet aleminin nizam ve intizamında, ilm-i ezelideki (ezel alemindeki) takdir edilmiş olan zamanına kadar devam ve bekasını sağlamak için temiz bir nesilden kız ve oğlan çocuğu yetiştirmek üzere erkek ve kadının meşru şekilde evlenmesidir.

Şüphe yok ki evlenmek, insan için en tabii, en medeni bir vazifedir. Meşru bir sebep yokken, bu vazifeden kaçmak, fıtratın (yaratılışın) bahşeylediği bir kuvveti yerine sarf etmemek, insanlığın yükselmesine çalışmamak ve yalnız kendi başına yaşamak demektir.

---

44. et-Tâc, c. 2, sh. 283
45. et-Tâc, c. 2, sh. 283
46. Buhari, Müslim, c. 4, sh. 1958

Bunun için Peygamber Efendimiz (sav), bir hadis-i şerifleriyle, nikâhtan mazeretsiz kaçarak (nikâhtan kesilmeyi) bekâr bir halde yaşamayı, nehiy buyurmuşlar (yasaklamışlar)dır.[47]

Evlenmemenin, yani bekâr durmanın maddi ve manevi pek çok zararları vardır.

Bekârlık; sağlığı kemiren bir illet, insanlığı kemiren içtimai bir afet, en ağır hastalıklardan daha korkunç bir hastalık, en büyük suç ve günahtır.

Onun için Peygamber Efendimiz (sav), diğer bir hadis-i şeriflerinde,

"Kadınlarla evlenirim! İşte Benim sünnetim budur. Her kim benim bu yolumda gitmez, ondan yüz çevirirse, benden değildir." buyurmuşlardır.[48]

Diğer bir hadis-i şeriflerinde de,

"Sizin en şerlileriniz, bekârlarınızdır." buyurmuşlardır.[49]

Bekârlığın en büyük zararı cinsi yakınlıkta bulunmamaktır. Bekârlar ya Allah (cc)'tan korkar, nefsiyle mücadele ederek cinsi yakınlıkta bulunmaz, bu tabii ihtiyaçlara karşı gelir veya nefis ve şeytana uyarak kötü yollara düşer, bunları gayr-i meşru yollardan dindirir. İşte bu her iki yol da tehlikelidir.

Onun için evlilik, insanların hayal ve hakikati, tabii varlığıdır. Her Müslüman erkek ve kadın zaman ve zemini, sıhhati, bütçesi müsait olduğu zaman evlenmelidir. Çünkü evlilik sağlığı korur, insana muhtaç olduğu tabii zevk ve sükûnu verir, vücudun tabii bir şekilde gelişmesini temin eder, tenasül uzuvlarını olgunlaştırır, cinsi ihtirasları işler, kadının cazibe ve güzelliğini artırır, analık armağanını verir. Kızlar evlendikten sonra daha sıska ve cazip bir hal alır. Vaktinde evlenenler daha kolay ana olur, kolayca doğurur, çocukları tabii, sıhhatli, güzel olur. Kadınlar doğurdukça daha ateşli olur; aşk oyunlarından anlar, süratle isteklenir, zevk alma, verme hususunda tam bir olgunluk gösterir, kocalarına daha iyi bağlanırlar.

Evlilik, birçok üzüntü ve rahatsızlıkları önler, enerjiyi artırır. İnsanın erken çökmesine, vakitsiz ihtiyarlamasına mani olur. Kadın ve erkeği her türlü fenalıklardan korur ve kurtarır. Sağlık ve saadetin en güzel örgüsüdür.

Evlilik bir nimet, bekârlık bir mihnettir (yüktür).

Evlilik bir huzur ve saadet, bekârlık perişanlık ve mahrumiyettir.

Yalnız bir insan, daima tesellisiz, hissen ve manen hastadır. İnsanın ya-

---

47. A-Hanbel, Buhari, Müslim, Camiü's-Sağir, 500 Hadis, sh. 378
48. Tecrid, c. II, sh. 289
49. Ebû Yala, Taberani, Ahmet Bin Hanbel, 10/40 Hadis, c. I, sh. 25

ratılışı onu daima kendine bir eş, bir hayat arkadaşı aramaya zorlar. Nasıl ki susuz, havasız ve gıdasız yaşanmazsa, bunsuz da yaşanamaz.

Erkek ve kadın, bütün varlığını; his, kalb, şuurunu kaplayacak, daima onu görecek, hep onu sevecek, dertlerini paylaşacak, candan bir dost, iyi bir sevgili, samimi bir hayat arkadaşı ister. İçli bir sevgi ve şefkate susar, hep bu hasreti çeker. İşte bu dost, bu arkadaş, bu sevgi ve şefkati insan kendi eşinde bulur. Burada samimi bir hava eser, sevgi daha sıcak ve tatlı, kalpler özlediği haz ve huzuru burada bulur. Bu nimetler evlilere vergi ve lütuftur; bekarlara ise kısmet değildir.

Bir hadis-i şerif'te şöyle buyrulur:

"Dünya varlık dünyasıdır. Onun en hayırlı varlığı, ahiret hususunda kocasına yardım eden kadındır. Karısı olmayan kimse, ne kadar zavallıdır. Kocası olmayan kadın da, ne kadar zavallıdır."[50]

2. Evlenmek bir yönden muamele, diğer yönden ibadettir. Çünkü insan kurduğu aile yuvasındaki çoluk ve çocuğunun rızkını, geçimini temin hususunda çalışıp çabalamakla Allah (cc)'ın muhabbetini, rızasını kazanır, sınırsız mânevi ecre nail olur. Çalışma esnasında dökmüş olduğu alın teriyle de birçok günahları affolunur.

Bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (sav),

نَفَقَةُ الرَّجُلِ على أهْلِهِ صَدَقَة

"Bir insanın kendi ehli ve ıyaline (aile ve çocuklarına) verdiği nafakası, sadaka makamındadır." buyurmuşlardır.[51]

Diğer bir hadis-i şerif'te de,

أوَّلَ مَا يُوضَعُ فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ نَفَقَتُهُ على أهْلِهِ

"Kulun mizan hasenatına en evvel vazığ olunan (konulan) şey ehl-i ıyaline (aile ve çocuklarına) verdiği nafakadır." buyurmuşlardır.[52]

Diğer bir hadis-i şerif'te de,

إذا أنْفَقَ الرّجُلُ على أهْلِهِ نَفَقَةً وهو يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً

"Bir kimse tasadduk niyeti hayriyesi ile (sadaka olsun, hayırlı niyetiyle) israf etmeksizin ehil ve ıyaline infak ederse (aile ve çocuklarına

50. et-Terğib, c. 3, sh. 41
51. Münâvi, Kenzü'l-İrfan, sh. H. 450
52. Taberâni, Münâvi, Kenzü'l-İrfan, sh. 75, H. 447

harcar, onların ihtiyaçlarını görürse) niyetinin nispetinde ecre nail olur." buyurmuşlardır.[53]

3. Peygamber Efendimiz (sav)'in, nikâh hakkındaki emir ve tavsiyelerini tutarak, sünnetine uymak sebebi ile de, Peygamber Efendimiz (sav)'in dünya ve ahirette yüce şefaatlerine mazhar olur.

Bir hadis-i şerif'te de,

النِّكَاحُ من سُنَّتِى فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ سُنَّتِى فَلَيْسَ مِنِّى

"Nikâh Benim sünnetimdir. Sünnetimle amel etmeyen kimse ümmet-i kamilemden (kemale ulaşmış ümmetim) değildir." buyurmuşlardır.[54]

Evlenen kimseler şeytanın ve nefsin şerrinden, vesvesesinden her türlü hile ve aldatmasından korunmuş olur. Başkalarının ırz ve namusuna bakmaktan kurtulur. Bu, kişinin, güzel ahlâk sahibi olmasına vesile olur

Bir hadis-i şerif'te,

يا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ لِأَنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ

"Ey gençler zümresi! İçinizden kimin evlenmeye gücü yeterse evlensin. Zira bu, gözü (haramdan) pek çok men'eden, namusa kale olan bir çaredir. Kim evlenmeye gücü yetmezse (farz oruçlardan başka nafile) orucuna (da) sarılsın. Çünkü o (oruç) kendisi için bir enemdir; şehveti kesen, nefsi kıran bir ameliye gibidir."[55] buyurmuşlardır.

Diğer bir hadis-i şerif'te de,

مَنْ أَرادَ أَنْ يَلْقَى اللهَ طاهِراً مُطَهَّراً فَلْيَتَزَوَّجِ الْحَرَائِرَ

"Günahtan temizlenmiş olarak, Cenab-ı Hakk'a kavuşmasını arzu eden kimse evlenmelidir."[56] buyurmuşlardır.

4. Evlenmek insanın kalbine, kalıbına rahatlık verir. Çünkü insan, bir takım dünya işlerinden yorulduğu bir zamanda ailesi ile oturur, şakalaşır, eğlenirse yorgunluğu gider. Tekrar ibadete yahut dünyaya ait işlerine neşe ve hevesi uyanır. Aile ile cinsi münasebet bedenindeki bir takım zararlı şeyleri

---

53. Camiü's-Sağir, Kenzü'l-İrfan, sh. 75, H. 446
54. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 133, H. 862
55. Müslim, c. 2, sh. 1019, H. 3; İbn-i Mâce, A. Hanbel, Ebû Davud, Tirmizî, Nesei
56. Camiu's-Sağir, Kenzü'l-İrfan, sh. 133, H. 859

çıkarır. Dimağa hafiflik verir, ruhu gıdalandırır, çoluk çocuk meydana getirir. Beşeri münasebetten sonra gusül yapılacağından dolayı da beden temizliği ile vücuda sıhhat ve rahatlık verir. Nefsin azgınlığını kırar, şeytanın vesvesesini giderir. İşte insanın ailesi, ruhunun ve kalbinin fena düşüncelerden temizliğine alettir.

5. Evlenen bir kimse yalnız kendisine değil, başkasının nefsini de ıslaha sebep olur. Ailesinin, evladının; din, millet ve vatan uğrunda hayırlı bir kimse olarak yetişmeleri için bütün gayretini sarf ederek uğraşır, hem kendi nefsi ile mücadele eder, hem de, **"Hepiniz çobansınız, sürünüzden mes'ulsünüz."** hadis-i şerifi gereğince, kendinin bir aile reisi olması dolayısıyla mesuliyetinden korkarak çobanı olduğu insanlara fayda ve zarar yollarını göstermek suretiyle hem manevi mesuliyetten kurtulur ve hem de bir çok manevi ecre (sevaba) nail olur.

6. İnsan evlenmekle şahsi olan dünya işlerinden kurtulmuş olur. Mesela; ev temizliği, yemek yapma, çamaşır yıkama gibi. Buna benzer içeri işlerini ailesi, dışarı işlerini de kendisi görmek suretiyle iş taksimi yapar. Böylece dünya sıkıntılarının birazını hafifletmiş olur.

7. Evlenmenin faydalarından biri de, mal ve rızkının artmasıdır. Kadın eve gelince bir kısım mal ile beraber gelir ki, evde ve rızıklarında servet olur.

Ebû Davud'un Urve'den rivayet ettiği bir hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

تَزَوَّجُوا النِّسَاءَ فَإِنَّهُنَّ يَأْتِينَ بِالْمَالِ

"Kadınlarla evleniniz. Çünkü (geçinecek) mal ile beraber gelirler."[57] buyurmuşlardır.

Bu bir hakikattir ki, her zaman gözlerimizin önünde meydana gelen sayısız örnekleri görmekteyiz.

8. İnsan ihtiyarlayıp, dünya işlerinden el çektiği veya hasta olup, bakıma muhtaç olduğu zaman, çoluk-çocuğunun hizmetleri ile yetiştirdiği salih evlatlarının temiz kazancı ile rahat ederek hayat sürer. Yahut evlenmekle bir takım hısım akrabayı çoğaltarak kendisine dost kazanır, her hangi bir yardıma muhtaç olduğu zaman onların yardımını görür.

9. Ana ve baba, kendilerinden evvel ölen çocuklarının ahirette şefaatlerine nail olurlar. Enes ibn Malik (ra) rivayet ettiği bir hadisi şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

---

57. Münâvi, Kenzü'l-İrfan, sh. 133, H. 859

"Üç çocuğu, henüz erlik çağına eremeden (gelmeden) vefat etmiş hiç bir Müslüman yoktur ki ancak Cenab-ı Hakk o Müslüman'ı, bu çocuklara ihsan buyurduğu geniş rahmet ve kerem ile Cennet'e dahil eder."[58]buyurmuşlardır.

Bir gün Huzûr-u Risalet'e bir kadın gelerek,

– Ya Rasûlallah! Senin sözlerinden yalnız erkekler istifade ediyor. Bize de bir gün tahsis et de, o gün gelelim; Allah (cc)'ın sana öğrettiği şeylerden bize de öğret dedi.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (sav) kadınlara da bir gün tahsis ederek nasihatte bulundu.

Sonra,

مَا مِنْكُمْ امْرَأَةٌ تُقَدِّمُ ثَلاثَةً مِنْ وَلَدِهَا إلاّ كان لَهاَ حِجاباً من النَّارِ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ وَاثْنَيْنِ فَقَالَ واثْنَيْنِ

"Sizden herhangi bir kadın (ahirete) üç çocuk gönderirse Allah (cc) o çocukları, anneleri için Cehenneme karşı siper yapar."dedi.

Kadınlardan biri,

– **İki çocuk gönderse de böyle mi,** diye sordu. Rasûl-ü Ekrem (sav) de,

– **"İki de böyledir."**[59] buyurdu.

10. Hüsnü hatime ile vefat eden, yani iman ile ölen kadın ve erkek, arkada bıraktıkları salih evlatlarını dua ve istiğfarları, hayır ve hasenatları sayesinde defterleri kapanmayıp, güzel amelleri devam ederek defterlerine yazılır. Bu sebeple de, Cennet'te kendi amellerinin sebebiyle aldıkları dereceden başka, evlatları yüzünden de dereceleri artacaktır.

Bir hadis-i şerif'te,

إِنَّ الرَّجُلَ لَتُرْفَعُ دَرَجَتُهُ فِي الجَنَّةِ فَيَقُولُ يَا رَبِّي أَنَّى لِي هَذا فَيُقَالُ بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ

"İman ile vefat eden kadın ve erkek, hesaptan sonra Cennet'te layık oldukları derecelere kavuşunca, kendi amellerinin üstünde terfi derece ettiklerini görünce sevinç ve memnuniyetlerindendir ki;

– Ya Rab! Ben dünyada, bu derece yükselecek amelde bulunamadım. Acaba bu yükselmeye sebep nedir, derler.

---

58. Riyazu's-Salihin, sh. 372
59. Buhari, c. 1, sh. 34

Melaike-i Kiram cevaben derler ki:

– "Sen vefat ettikten sonra evladın senin için istiğfar etti de, bu sebepten bu dereceye nail oldun!"[60] derler." buyrulmuştur.

Bu hadis-i Şerif'ten anlaşılıyor ki, istiğfar günahların affına, terfi dereceye vesiledir (sebep olmaktadır). Diğer bir hadis-i Şerif'te de,

إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثٍ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ

"İnsan öldükten sonra amel defteri kapanır. Ancak üç kimsenin amel defteri kapanmaz. Sadaka-yı cariye olan (camii, çeşme, yol, köprü vs) gibi hayır yapanların, faydalı ilim öğretenlerin, hayırlı, salih evlat yetiştirenlerin." [61] buyrulmuştur.

EVLENMENİN ZARARLARI

1. Bekar iken, şeriatın emrettiği yolda giderek dünya ve ahireti mamur eden insan, evlenip de çoluk çocuk sahibi olunca dünya meşguliyeti artar. Rızık telaşesine düşerek ahiret işlerinin çoklarından mahrum kalır. Zamanımızda olduğu gibi, eğer kazancı dar ve çocukları da çok olursa artık telaşesi büsbütün artar. O zaman kazancına dikkat etmemeye, helal-haram seçmemeye, onun bunun hakkına tecavüz ederek hukuka riayet etmemeğe, Allah (cc)'ın yasaklarından sakınmamaya başlar.

Bir kimse dünyada kazancına dikkat etmeyerek, gayr-i meşru yollardan kazanıp çoluk çocuğunu haram ile beslerse, ahiretini dünyasına değişerek ahireti yıkıp, perişan edip, oranın nimetlerinden mahrum olur. Aynı zamanda ahirette de çoluk çocuğu yakasına sarılarak,

"Ya Rabbi! Bu bize dünyada haram mal yedirdi. Bütün işlerimizi haram işlere karıştırdı, bizim ne kabahatimiz var; buna ne yapacak isen yap!" diye şikayette bulunacaklardır.

Dünyada dost gibi geçindiği çoluk ve çocuğunu, mahkeme-i kübrada (Allah (cc)'ın huzurunda) düşman olarak karşısında görecek, kendi nefsinin belası yetmiyormuş gibi, bir de çoluk çocuğunun vebalini sırtına yükleyerek cezasını çekecektir.

---

60. İbn-i Mâce,
61. Müslim, Ebû Davud, Tirmizi,

2. Bekâr iken her yönden selamette bulunan insan, evlendikten sonra ailesinin hukukuna riayet edemezse işleri felakettir. Kafasına uygun olmayan, tam hizmetinde bulunmayan; ar, namus, haya perdesini yırtarak Allah (cc)'tan korkmayan, kuldan utanmayan, zevkine ve dünya ziynetine düşkün ahlak dışı bir aileye sahip olanların da halleri, dünya ve âhiret saadet ve selametinden mahrum kalmaktır. Zamanımızın günlük olayları bunlara birer delildir.

Cemiyet âleminde öyle kimseleri görüyoruz ki; evlendikten sonra dünyanın zevkine, meşgalesine, tantana ve debdebesine kapılarak İslamiyet'in yüksek emirlerini, geçmiş İslâm âlimlerinin güzel örf ve adetlerini terk ederek; İslâmiyet'ten, insaniyetten, medeniyetten uzaklaşarak, Avrupa'nın ahlak dışı modasına uymakla, Avrupa hayranı olmada ve çevresine de bu hallerini aşılamaktadırlar. Bazı kimselerin de; hacı, hoca, sofu meşrep olduğu halde, çoluk çocuğuna müsamaha göstererek, Avrupa'ya hayran kalmalarına, zamane züppelerine uymalarına, bir takım bidatleri (dinde olmayan şeyleri) evlerinin içerisine kadar sokmalarına müsaade ettiklerini görmekteyiz.

Öyle kimseleri görüyoruz ki, evlendikten sonra aile geçimsizliği yüzünden emniyet kapıları beklemekte, mahkeme kapılarında sürünmekte, birçokları da çoluk çocuğu yüzünden hapishanelerde sürünmektedirler.

Öyle kimseleri de görüyor ve duyuyoruz ki; aile geçimsizliği yüzünden hiddet ve gazabına mağlup olarak ailesini boşuyor, şeytanın tuzağına düştüğünü görünce eyvah, diyerek pişman oluyor.

Bazıları ise, gerek mehir ve nafaka korkusundan, gerek nefsinin azgınlığından dolayı, kötü ahlaklı ailesi ile tekrar birleşerek, Allah (cc)'ın, meleklerin ve bütün müzminlerin lanetini almaktadırlar.

Birçok gencimiz de bekârlığında anne ve babasına sevgi, saygı ve hürmet gösterirken, evlendikten sonra aile geçimsizliği yüzünden velinimetlerine karşı isyan ederek onlardan ayrılmakta, hatta bazıları da ana ve babalarına küfrederek onları dövmekte, inciterek onların beddualarını almaktadırlar.

Bazı kimseler de aile ve çocukları yüzünden; komşusu, kardeşi, akraba ve dostları ile düşman olup, sevgi ve saygı bağlarını kopararak ayrı yaşamaktadırlar. İşte bu saydığımız şeylerin hepsi de evlenmenin zararlarındandır ki; İslamiyet'in adap ve ahkamını bilmeyen kadın ve erkeğin cehaletlerinden meydana gelmektedir.

Bu sebeplerden dolayıdır ki bazı kimseler; kendi nefsinin belası ile müptela iken, bir de aile belasını eklememek üzere, evlenmekte mazurum demişler ve evlenmemişlerdir.

Peygamber Efendimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde,

مَا تَرَكْتُ بَعْدِى فِتْنَةً أَضَرُّ على الرِّجَالِ من النِّسَاءِ

"Benden sonra erkeklere, kadınlardan daha zarar bir fitne, bir imtihan vesilesi (sebebi) bırakmadım."[62] buyurmuşlardır. Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ

"Ey müminler! Kadınlarınızdan ve evlatlarınızdan size düşman olan bir kısmı da bulunduğu muhakkaktır, artık bunlardan sakınınız."[63] buyurmuşlardır.

Diğer bir hadis-i Şerif'te de Peygamberimiz (sav),

أَعْدَى عَدُوِّكَ زَوْجَتُكَ التي تُضَاجِعُكَ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ

"En büyük düşmanın, seninle aynı yatakta yatan karınla, satın aldığın köle ve cariyendir."[64] buyurmuşlardır.

DÜNÜRLÜĞÜN ADABI: Kız İsteme

Her Müslüman şeran kendisine küfüv (denk) olan, münasip gördüğü kıza veya dul kadına talip olabilir ve Allah (cc)'ın emri Peygamber (sav)'in sünneti üzere, velilerinden isteyebilirler.

Kız tarafı da -eğer kızlarını münasibi gelince vermek taraftarı iseler- münasip gördükleri dünürcüsünden (talibinden) bir kaç gün mühlet alarak, erkek tarafını iyice inceden inceye tetkik ederek sorup soruştururlar, akrabaları ile istişare ve istihare[65] ederler, kızın veya dul kadının da fikrini alırlar.

Dul kadının, açıktan kendisi ile istişare ederek (konuşarak) rızası alınır. Bakire kızın ise, anası vasıtası ile veya kendine sorulduğunda sükut ile (töre gereği, kabul ettiğini susarak belirtmek sureti ile) karşılaması ile izin alınmış olur.

---

62. Ahmed bin Hanbel, Buhari, Müslim, Tirmizi, Camiü's-Sağir
63. Teâbün, 14
64. Meylemi, Muhtaru'l-Ehadis, sh. 23
65. İstişare: Söz ve düşüncelerine itibar edilen kimselerle fikir alışverişi yapmak.
İstihare: Herhangi bir şeyin, hakkında hayırlı mı, yoksa hayırsız mı olduğunu anlamak için namaz kılıp dua ederek rüyaya yatmak.

Buhari'nin Ebû Hureyre (ra)'den rivayet ettiği bir hadis-i şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Dul kadın, kendisinin açıktan emri olmadıkça nikâh olunmaz. Er görmedik kız da, kendisinden sorulup izni alınmaksızın nikâh olunmaz."

Mecliste hazır bulunanlar;

– **Ya Rasûlallah! Bakire bir kızın izni nasıl alınır,** diye sorduklarında Rasûlullah (sav),

– **"Onun izni sükut etmesidir."** buyurmuşlardır.

Diğer bir hadis-i şerif'te şöyle geçmektedir:

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَحْيِي قَالَ رِضَاهَا صَمْتُهَا

إِنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَاتَتْ رَسُولَ اللهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَّدَ نِكَاحَهُ

Aişe validemiz,

– "Ben bir kere,

– **"Ya Rasûlallah! Er görmedik kız utanır (rızasını bildiremez)."** dedim. Rasûlü Ekrem (sav),

– **"Bâkir'in rızası susmasıdır."**[66] buyurdu, dediği rivayet olunmuştur.

Diğer bir hadis-i Şerif'te de,

"Hansa bint-i Hizam (ra)'dan rivayete göre:

Hansa'yı babası (Halid) iznini ve rızasını almaksızın, nikâh etmişti. Hâlbuki Hansa dul kadındı (rızası alınmak icap ederdi). Kadın bu evlenmeyi hoş görmeyip, Rasûl-ü Ekrem'e giderek şikayet etti ve,

– "Babam beni birisine nikâh etmiş, halbuki başkası ile evlenmek benim için daha hayırlı olurdu." dedi.

Rasûl-ü Ekrem de bu nikâhı ret ve iptal etti."[67] buyurdu.

Bu üç hadisten birincisi ile İmamı Ebû Hanife; velinin ne dul kadını, ne de bakire kızı zorla birine nikâh etmeye hakkı olmadığını; dul kadının nikâhında onunla açıktan açığa konuşarak rızasını almasını; bakir kızın nikâhında da; onun sessiz kalmak suretiyle olsun iznini almasını veli için en lüzumlu bir vazife olarak görmüştür.

Yine İmam Ebû Hanife'ye, **"Akıl baliğ, reşit (akıllı, buluğa ermiş ve**

66. Tecrid, c. 11, sh. 344; Buhâri, Müslim, c. 2, sh. 1029
67. Tecrid, c. 11, sh. 343

rüştünü ispatlamış) bir kadın, velisinin iznini almaksızın başlı başına kendisini nikâhlayabilir."[68] buyurmuşlardır.

İmam Ebû Yusuf ve İmamı Muhammed'e göre de bu yoldaki nikâh ancak, velinin izni alınmak suretiyle geçerli olabilir.

İmamı Şafii, İmamı Malik, Ahmed bin Hanbel'e göre:

Yalnız kadının, "vardım" demesiyle akdolunan nikâh sahih (geçerli) değildir.

Onlar, **"Velinin izni olmaksızın nikâh yoktur."** hadisine dayanmışlar ise de, bu hadis naklettiğimiz diğer hadisler derecesinde kuvvetli görülmemektedir.[69]

Yukarıdaki hadis-i şeriflerde dul kadının, "Velisinden daha çok hak sahibi olduğu." beyan buyrulduğuna göre, velisinin de ikinci derecede hak sahibi olduğu beyan edilmiştir.

İzah edildiği gibi, dul kadına tanınan imtiyaz, **"Evleneceği kişiyi seçmek."** hususundadır. Nikâh akdi hususunda değil. Zira akdi, yani nikâh muamelesini yapmak velinin hakkıdır. Eğer veli, dul kadını dengi bir erkeğe nikâhlamak ister de, kadın rıza göstermezse, zorlanamaz. Eğer kadın kendisine dengi bir erkekle evlenmek istediği halde velisi rıza göstermezse, o zaman velisi zorlanır.[70]

İmam Şafii hazretlerine göre, **"Henüz buluğ çağına gelmemiş kız çocuklarından, izin ve rıza sorulmaz ve onu; babasından, yoksa dedesinden başkası erkeğe veremez."**[71]

Kız tarafı oğlan tarafını iyice inceden inceye sorup soruşturarak tetkik ettikten, kız veya dulun iznini aldıktan ve akrabaları ile de istişare ve istiharelerini yaptıktan sonra, aralarında verdikleri karara göre kızı verip veya vermeyeceklerini nezaketle oğlan tarafına bildirirler. Şayet münasip görmeyerek vermeyeceklerse, muhataplarına,

"Kusura bakmayın vermeyeceğiz! Nasibinizi başka yerden arayınız; kızımızın yaşı daha küçüktür." gibi nazik sözlerle kesin olarak, veremeyeceklerini söylerler.

Yoksa pek fazla yumuşak davranarak, oğlan tarafının uzun müddet gelip gitmelerine, işlerinden uzak kalmalarına sebep olmamalıdır.

---

68. Tecrid, c. 11, sh. 343
69. 10/40 Hadis, c. 3, sh. 164
70. İbn Melek
71. Sirâcü'l-Münîr

Kız tarafının sevmediği veya vermek istemediği taraftan dünür geldiği vakit de, kibirli bir eda ile, kızgın bir tavırla, İslamiyet'e ve insanlığa yakışmayan, hoş olmayan harekette bulunmamalı; karşı tarafı dağıtıp, incitmeden, gönül ve hatır kırmadan gayet nezaket ve tatlılıkla cevap vererek uğurlamalıdır.

Oğlan tarafı da, kız tarafından kesin cevabı aldıktan sonra tekrar tekrar kız evini rahatsız etmemelidir. Aynı zamanda kız tarafına gücenmeyerek, darılmamalıdır. Kısmet değildir, belki haklarında böyle hayırlıdır, diyerek başka tarafa bakmalı, zorla almaya, engel olmaya çalışmamalıdır.

Kızın ve akrabalarının gönlü olmadığı halde, zorla elde etmeye çalışmak insanlığa, İslamiyet'e yakışmayan bir vaziyette kız tarafına hakaret ederek kızı kaçırmak, ırzına tecavüz etmek gibi hareketlerde bulunmak çok çirkin bir ahlak, en büyük günahtır.

Gerek oğlan tarafı ve gerekse kız tarafı, birbirlerini sorup soruştururken bir kaç yerden sorarak tetkik etmeli, yalnız bir yerden soruşturmamalıdır. Zira belki soruşturulan tarafın düşmanı veya taliplisi olabilir. Kin ve düşmanlığından yahut da caydırmak için, hakikati söylemekten çekinerek; iyi iken kötü, kötü iken iyi olduğunu söyleyerek soruşturan tarafı zarara uğratabilirler.

Oğlan tarafı bir kıza talip olacağı zaman, kendilerinden önce talip olanın olup olmadığını da öğrenmeli, eğer varsa onların oradan tamamen çekilmelerini beklemeli, kız tarafı kesin olarak veremeyeceklerini bildirdikten sonra öyle talip olmalıdır. Talip varken, ikinci olarak araya girmemelidir.

Buhari'nin ibn Ömer (ra)'den rivayet ettiği bir hadis-i şerif'te Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuşlardır:

نَهى النَّبيُّ أنْ يَبيعَ بَعْضُكُمْ على بَيْعِ بَعْضٍ ولا يَخْطُبَ الرَّجُلُ على خِطْبَةِ أخيهِ حَتّى يَتْرُكَ الْخاطِبُ قَبْلَهُ أوْ يَأْذَنَ لَهُ الخاطِبُ

"Peygamber Efendimiz (sav); sizin bazınız, bir meta (herhangi bir şey) almak üzere iken, öbürüsünün almağa kalkışmasını yasak etti. Yine böyle kişinin (bir mü'min) kardeşinin nikâhına talip olduğu bir kadını istemesi de doğru değildir. Meğer ki ikinci istemezden önce birinci talip vazgeçmiş ola, yahut da birinci talip ikincisinin istemesine müsaade etmiş ola."[72] buyurmuşlardır.

72. Tecrid, c. 11, sh. 344; Buhari, Müslim, c. 2, sh. 1029

SÖZ VERMEK VE SÖZÜNDE DURMAK

Kız tarafı, oğlan tarafını münasip görüp de, kızı vereceklerini bildirdikten sonra, mehir ve çehiz konuşulur. Nişan yapılacaksa, her iki taraf da hazırlıklarına başlarlar. Bilhassa oğlan tarafı, bu işte daha titiz davranarak acele etmeli ve düğün işini uzatmamalıdır. Çünkü iş uzadıkça bir takım uygunsuzluklar ortaya çıkarak, her iki tarafın zararına sonuçlar doğurur.

Gerek kız tarafı, gerekse oğlan tarafı etraflıca, şuurluca düşünerek, daha ilk günlerinde açıkça konuşarak, sözlerinde samimi ve dürüst hareket etmeli, işin içine yalan katmamalıdır. İçi dışına, özü sözüne uygun, sözünde sadık, emniyetli, vefalı, her zaman göründüğü gibi olmaya yahut olduğu gibi görünmeye çalışmalıdır. İki yüzlülükten, samimiyetsizlikten, riyakârlıktan son derece sakınmalıdır. Her iki taraf da, mühim ve meşru bir sebep yok iken, birbirlerine karşı vermiş oldukları sözden ufak bir bahane ile dönmemelidir. Bir münafığın aralarına girerek, birbirleri hakkında söylenen sözlere kulak asmamalı veya iyice tetkik ederek hareket etmelidirler. Bilhassa oğlan tarafı kıza yapacağı çehiz ve ziynetleri, söz verildiği gibi yapmalıdır. Yalan söyleyerek, yapacağım diye söz verip de iğreti (başkasından emanet) olarak yapıp sonradan geri almak, geçimsizliğe, aile saadetinin bozulmasına sebep olur. Zaten cemiyet içerisindeki aile geçimsizliklerinin çoğu bundandır. Çünkü yalan söylemek, vadettiği şeyi yerine getirmeyerek vadinden dönmek münafıklık alametlerinden olduğu için, hayırlı işine bu gibi uygunsuz işleri karıştıran kimselerin, elbette aile içinde bereket ve saadet olmaz. Onun için oğlan tarafı, kız tarafı ile açıkça konuşmalı ve anlaşmalı, yapabileceğini, altından kalkabileceğini düşünerek, sözü öyle vermeli ve verdiği sözden de asla dönmemelidir.

Ne yazık ki bazı kimseler, kadın olsun erkek olsun evlenirken yahut oğlunu ve kızını evlendirirken, bir kararda durmayarak daldan dala sekerler. Birisi ile sözleşerek nişanlanır, nişanlandırılır, masraflar edilir, ettirilir. Kısa bir zaman sonra da şöyle oldu böyle oldu diyerek oradan ayrılıp, başka bir yere daha nişan edilir. Bu şekildeki ayarsız insanlar, cemiyet içinde daima kendileri zarar gördükleri gibi başkalarını da zarara sokarlar.

NİŞAN MERASİMİ

Bir Müslüman, şeran kendisine küfüv (denk) olan, münasip gördüğü bir kıza talip olup da kız tarafı da, oğlan tarafını münasip görerek kızı vereceklerini bildirdikten sonra, nişan merasimi yapmak üzere bir gün tayin ederler ve

her iki taraf da yakın akraba ve dostlarını, komşularını; gerek şifahen (sözlü olarak) ve gerekse davetiye göndererek davet ederler.

Oğlan tarafı, hali vaktine göre fazla israf ve gösterişten sakınarak şerbet kaydı düzer (şerbet içilecek malzemeyi hazırlar) ve kız evine gönderir. Kız evi de şerbet kaydını tanzim ederek belli bir gün için hazırlar. Oğlan tarafı belli günde toplanarak kız evine gelirler ve kız tarafı da toplanarak birleşirler; hal ve hatır sorularak hoş âmedi yapılır. Kahveler içildikten sonra aşr-ı şerif (Kur'ân-ı Kerim) okunur ve dua yapılır. Duadan sonra kız ve oğlan tarafları tebrik edilir. Güveyiye (evlenecek oğlana) duayı yapan hoca veya meclisin en büyüğü nişan yüzüğünü (Besmele ile) sağ elin yüzük parmağına takar ve saadetleri için dua eder. Gelin olacak kıza da kadınlar arasında, en yakınlarından münasip birisi aynı şekilde nişan yüzüğünü takar.

Nişan merasimi yapılırken, kadınlarla erkeklerin karışmamalarına dikkat edilmeli, daima dini, ahlaki usullere, âdet ve geleneklere riayet edilmeli, hurafe ve bidatlerden (dinde olmayan şeylerden) sakınmalıdır.

Peygamber-i Zişan Efendimiz (sav), İmam-ı Ali (ra) ile muhterem kızları Hz. Fatıma-i Zehra'nın nişan merasiminde Bilal-i Habeşi (ra)'yi çağırıp

"Ya Bilal! Al şu parayı çarşıya çık, bir miktar tiyb (gül yağı, gül suyu) al, geri kalan para ile bal al ve mescidin bir kenarında temiz bir kap içinde su ile ezip bal şerbeti yapınız ki nikâh kıyıldıktan sonra içelim! Ensar ve muhacirinden mevcut Ashab-ı Kiram'ımı mescide davet eyle ve Fatıma-i Zehra ile Ali'nin nikâhlarının kıyılacağını halka ilan et." diye emir buyurdu.

Hz. Bilal (ra), Ashab-ı Kiram'ı Mescide davet eyledi. Bütün Ashab-ı Rasûlullah (sav) geldiler, mescidin içini dışını doldurdular. Peygamberimiz (sav) ve Hz. Ali (ra) birer hutbe irat ettiler (konuşma yaptılar) ve Fatıma-i Zehra (ra) ile Hz. Ali'nin (ra) nikâhlarını kıydılar. Sonra Rasûl-ü Kibriya Efendimiz (sav) emir buyurdu. Bir tabak rutab (taze hurma) getirdiler ve,

– **"Haydi, bu hurmadan alınız, yiyiniz."** buyurdu.

Herkes kapışıp sevinç ve memnuniyetlerini belirttiler. Daha sonra Hz. Bilal (ra) bal şerbeti dağıttı, onu da içtiler ve Ashab-ı Kiram Hazeratı'nın hepsi;

– **"Allah Celle, bu akdi uğurlu, kutlu, bereketli ve mübarek kılsın. İlâhi bereketine bunların nesil ve soylarını birleştirsin."**[73] diye tebrikte bulundular.

İşte her mü'min her işte olduğu gibi düğün ve nişan merasiminde de Peygamberimiz Efendimiz (sav)'in sünnetlerine güzel adet ve ahlaklarına

73. Zürkani, c. 2, sh. 3, 4, 5, 7; Ahmet Zeyni Dehlan, c. 2, sh. 7

uyarak hareket etmelidir ki, yapmış olduğu hayırlı işinde uğur ve bereket olsun.

CİHAZ - CEHİZ

Her ana ve baba hal ve vakıflarına (maddi durumlarına), yörelerindeki örf ve adetlerine göre, fazla israf ve gösterişe kapılmamak, lüks ve lüzumsuz şeyleri alarak ağır borca girmemek şartıyla, gelin olacak kız çocuklarına çehiz hazırlamak, İslâm'ın yüksek emirlerinden ve geçmiş İslam büyüklerinin güzel adet ve geleneklerindendir.

ibn Haceri Askalâni'nin beyanına göre, Cenab-ı Risaletmeab Efendimiz (sav), Hz. Fatıma-i Zehra (ranha)'nın düğününde Hz. Ebubekir (ra)'i çağırarak,

– **"Ya Ebâ Bekir! Al bu parayı git çarşıya, Fatıma'ya çeyiz için icab eden eşyayı al. Eşyaları alıp taşımakta yardım etmek üzere Selman-ı Farisi ile Bilal-i Habeşi (ra)'yi beraber götür."** buyurdu.

Çarşıdan; bir serir (sedir dediğimiz karyolamsı bir şey), yünden bir yatak ki -yüzü keçi derisinden idi- içi hurma lifi dolu bir yastık, üzerine örtünmek için bir battaniye, yere yaymak için bir kilim, su içmek için bir maşraba (su bardağı), bir takım çamaşır, elbise ve bazı ufak tefek şeyler aldılar.

Hz. Ebû Bekir (ra),

"Mahmude es-Siyer" adındaki kitapta Hz. Fatıma (ra)'nın çeyizini şöyle sıralar:

1. Sahtiyan'dan (bir nevi deriden) yapılmış ve hurma lifiyle doldurulmuş bir minder.

2. Yine sahtiyandan mamul ve hurma lifinden dolu bir yastık.

3. Ketenden mamul bir döşek.

4. Yünden bir perde.

5. Bir aba-yi Hayderi (Hayderi isimli bir aba, elbise).

6. Bir su testisi.

7. Bir maşraba.

8. Bir gömlek.

9. Bir deve.

10. Bir kilim.

11. Sahtiyandan bir kilim.

Sıddık-ı Azam Hz. Ebubekir (ra) bu eşyaları pazardan satın aldı ve Peygamberimiz (sav)'in Huzuru'na takdim edince, gözleri yaşla dolan Rasûl-ü Ekrem (sav),

"Ya Rabb! Senin haz etmediğin ve sevmediğin israftan çekinen kimselere bu eşyayı hayırlı ve mübarek kıl." diye dua buyurdular.

Hz. Fatıma (ra) bu eşyayı bütün hayatı boyunca kullanmıştır.[74]

Ne yazık ki zamanımızda birçok Müslüman aile, daha küçük yaşta kız çocukları için cihaz (çeyiz) hazırlamaya koyulurlar. Bunu da zamanın icabıdır diye israfa kapılarak, ağır borca girerek ifrat dereceye vardırırlar. Birbirlerine karşı gurur ve gösterişle adeta yarış yaparlar. Memleketin fukarasına, akraba ve komşularına, vatan ve milletin hayır ve menfaatine bir kuruş harcayamadıkları halde, evlatlarına çeyiz olarak; dizi dizi altınlar, gerdanlıklar, bilezikler, inciler ve lüks mobilyalar, nadide halılar, sandıklar dolusu çamaşır ve ipekli, yünlü kat kat elbiseler ve daha neler neler...

İşte şu; zevkinde bekâ (sonsuzluk) neşesi olmayan iki günlük, fani hayatın zevki için kıymetli ömür ve servetlerini sarf ederek harcarlar da, evlatlarına asıl lazım olacak manevi çeyizi olan dini bilgilerini, iman hakikatlerini, ahlak usullerini öğretmeyi terk ederler. Halbuki

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ

"Dünya hayatı bir oyundan, bir oyalanmadan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise, sakınacaklar (takvaya erecekler) için elbet daha hayırlıdır. Hala aklınız başınıza gelmeyecek mi?"[75] buyrulmuştur.

Evet, yukarıda saydığımız dünya zinetleri Müslüman kadınları için mübah kılınmıştır. Lakin fazla israf yapmamak, fukaraya gösterişler, tekebbürler etmemek, Cenab-ı Hakk'a karşı şükran borcunu unutmamak şartıyla.

Kur'an-ı Kerim'de,

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالْطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ

"De ki; Allah (cc)'ın kulları için çıkardığı zîneti, temiz ve hoş rızıkları kim haram etmiş?"[76]

---

74. İbn Hacer-i Askalani, c. 1, sh. 159
75. En'am, 32
76. A'raf, 32

يَا بَنِي آدَمَ خُذُواْ زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وكُلُواْ وَاشْرَبُواْ وَلاَ تُسْرِفُواْ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Ey Âdemoğulları! Her mescit huzurunda zinetinizi alın (giyin). Yiyin, için, israf etmeyin. Çünkü Allah (cc) israf edenleri sevmez."[77]

وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلاَ تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا

إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُواْ إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا

"Hısıma, yoksula, yolda kalmışa haklarını ver. Malını israf ile saçıp savurma. Çünkü malını saçıp savuran israfçılar, şeytanların kardeşleri olmuşlardır. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür."[78]

PEYGAMBERİMİZ (SAV)'İN, EHL-İ BEYT'İNİ BAZI MUBAH OLAN ŞEYLERDEN BİLE MEN ETMESİ

İmam-ı Şarani Hazretleri, "Uhud-i Muhammediyye" adlı eserinde diyor ki:

"Seyyidü's-Sakaleyn Efendimiz (sav) Hazretleri, ümmetine mubah olan bazı şeylerden bile bazı ehl-i beytini (onlara olan aşırı muhabbetlerinden dolayı) men ettiği görülmüştür. Bu cümleden olarak; Fatıma (r.a)'yı altın ve ipek kullanmaktan men edip,

– **"Ya Fatıma! Bu ipekliyi bu Dünya'da giyenler, ahirette giyemeyeceklerdir."[79]** diye buyurmuştur.

Yine bir seferinde, Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav) seyahatte iken, Hz. Fatıma-i Zehra validemiz çocuklarına gümüş bilezikler yaptırmış, evinin duvarlarına perdeler koydurmuştu. Peygamberimiz (sav) seyahatten döndükten sonra bunları görmüş, Fatıma (ra)'nın evine girmemişti. Hz. Fatıma, babasının ne sebepten dolayı geri döndüğünü anlamış ve hemen bunları kaldırmıştı.[80]

77. A'raf, 31
78. İsra, 26-27
79. Uhud-i Muhammediye, c. 1, sh. 4.
80. İslam Tarihi, Asr-ı Saadet, c. 2, sh. 988

Ashab-ı Kiram'dan Sevban (ra) rivayet eder ki;

"Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav)'in amcası Ebû Talib'in kızı Ümmühani (r.a)'nın, Hind adındaki kızının elinde; taşsız, altından, kalınca yüzükler vardı. Fahr-i Âlem Efendimiz (sav) onları görünce, Hind'in eline hafif hafif vurarak onlardan memnun olmadığını kıza sezdirmişti. Hind üzgün olarak Fatıma-i Zehra'ya giderek Peygamber Efendimiz (sav)'in muamelesinden şikayette bulundu. Bunun üzerine Fatıma-i Zehra, boynunda bulunan altın gerdanlığını derhal çıkardı, derken Nebiy-yi Muhterem (sav) ikisinin yanlarına geldi ve gerdanlığı Hz. Fatıma'nın elinde görünce buyurdular ki:

"Ya Fatıma! Halkın; Rasûlullah (sav)'ın kızı Fatıma (r.a)'nın elinde, ateşten bir zincir vardır, demeleri seni memnun ve razı kılar mı?" diyerek, hiç oturmadan geri dönmüşlerdi. Sonra, Hz. Fatıma gerdanlığı pazara gönderip sattırdı ve parası ile köle aldırıp, Allah (cc) rızası için azad edip hürriyetine kavuşturdu. Bunu işiten Peygamberimiz (sav), memnuniyetlerinden,

– **"Cenab-ı Hak Teâlâ'ya hamd ve şükürler olsun ki, Fatıma'ya ateşten, necat (kurtuluş) verdi."**[81] buyurmuşlardır.

Buhari Şerif'de, Abdullah bin Ömer (ra)'den nakledilmiştir ki:

"Bir defa, İmamü'l-Kıbleteyn Efendimiz (sav), muhterem kızları Hz. Fatıma-i Zehra'nın evine teşrif buyurmuşlar, lakin kapıdan içeri girmeyerek dönmüşlerdi. Daha sonra İmamı Ali Hazretleri (ra) eve geldiğinde, Fatıma-i Zehra (ra) ona; Peygamber Efendimiz (sav)'in gelip de içeriye girmeden geri döndüklerini ve bunun da sebebini bilemediklerinden çok üzgün olduklarını söyledi. Hz. Ali (ra) derhal Peygamberimiz (sav)'e giderek meselenin sebep ve hikmetini sorduklarında, Kainatın Efendisi Efendimiz (sav) buyurdular ki:

– **"Ben Fatıma'nın kapısında öyle bir perde gördüm ki, üzerinde bir takım resim ve nakış var idi, onda kerih (yersiz-çirkin) şeyler gördüğüm için geriye döndüm. Zira benim ile bu dünya arasında ne münasebet vardır. Benim bu kadar muhabbet ile ve bu faydasız şeylerle, israflarla hiç alakam yoktur."** deyince İmamı Ali (ra) gidip bunları Hz. Fatıma-i Zehra'ya söyledi. Hz. Fatıma;

– **"Pekâlâ, Peygamber (sav) babam bu hususta ne emir buyururlarsa öyle hareket edelim ve bunu O'na git anlat."** dedi.

İmam-ı Ali (ra) tekrar Huzur-u Risalet'e girerek, durumu Peygamber Efendimiz (sav)'den sordu. Bunun üzerine, Fahrulmürselin Efendimiz (sav),

---

81. Hüsnülüs ve Sıddık Han, sh. 214

– **"Kızım Fatıma! Bu perdeyi, fevkalade ihtiyaç ve zaruret içinde çırpınan filan kimsenin evine hediye olarak göndersin."** buyurduklarından, emirleri gereğince bu perdeyi o muhtaçlara verdiler.[82]

Ey hak talibi mü'min! Ey ümmeti Muhammedî!

Peygamberimiz (sav)'in ve muhterem kızları Fatıma-i Zehra (ra) validemizin bu gibi faziletlerini ibret dersi alarak ve düşünerek oku; hikmetsiz görme! Basiret (manevi görüş) sahibine gizli değildir ki; gerek Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav) ve gerekse muhterem kızı Fatıma-i Zehra (ranha) bu gibi gösteriş ve israflardan kendilerini tutmuşlar; maden parçalarına, geçici olan dünya mallarına kıymet vermekten sakınmışlardır. Ellerine geçirdikleri bu gibi dünya mallarını, kendi zaruri ihtiyaçlarını temin ettikten sonra ferdin ve cemiyetin hayır ve menfaatlerine harcamışlardır. İslâm medeniyeti için ne büyük bir şeref, meziyet ve biz ümmetlerine de ne büyük bir ibret dersidir. İşte Allah (cc)'ını, Peygamberi (sav)'ni, Âl (Ehl-i Beyt'ini) ve Ashabı'nı seven her Müslüman şu fani hayatta, faydasız olan ve israf sayılan şeyleri terk etmelidir. Ebedi alemin saadetini, Cenab-ı Hakk'ın ve Rasûlü (sav)'nün rızalarını kazanmak için artırılan, biriktirilen eşya, yiyecek, para gibi şeyleri ümmet-i Muhammed'in muhtaç bulunan; fukara, zayıflar, dul kadın, yetim çocuklarına, muhacir, hasta ve ihtiyarlarına vererek bu görevi; imani ve ahlaki bir vazife, milli bir edeb, vatani bir hizmet olarak yapmalıdır ki; onların sevgi ve muhabbetlerini kazanabilsin.

NİKÂH

NİKÂH: Fukaha (Fıkıh âlimleri) örfünde bir akittir ki; usullerine ve şartlarına uyarak, erkekle kadının aile hayatı kurmak için icabı ve kabulü ile birleşmeleri (evlenmeleri)'dir. Bu suretle erkeğe, kadının kadınlık hayatından istifade etmesi helal olur.

Cenab-ı Hak nikâhın lüzumu hakkında;

وَأَنكِحُوا الْأَيَامَى مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"Sizden olan bekarları ve kölelerinizden ve cariyelerinizden; dinine bağlı salih olanları evlendiriniz. Eğer fakir olurlar ise, Allah-ü Teâlâ (cc)

82. Sahih-i Buhari, c. 3, sh. 141, Kitâbü'l-Hîbe

fazl u kereminden onları zengin kılar. Zira Allah (cc)'ın hazinesi bol olup, onların hallerini bilir. İhtiyaçlarına göre rızıklarını halk eder."[83]

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِن فَضْلِهِ

"Evlenmeye çare bulamayanlar da, Allah (cc) kendilerini fazlından zengin kılıncaya kadar iffetlerini korusunlar ve nefislerini haram olan zinadan uzak tutup, yaklaşmasınlar."[84]

وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذٰلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُوا بِاَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ
بِهِ مِنْهُنَّ فَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ اِنَّ
اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

"Bunlardan başka kadınları ise, zinadan kaçınarak namuslu yaşamak üzere mallarınızla isteyesiniz diye, size helal kılındı. O halde hangilerinden nikâh ile istifadelendiniz ise, mehirlerini kendilerine verin ki; farz'dır. O mehri konuştuktan sonra, aranızda rızalaştığınızda da size günah yoktur. Şüphe yok ki Allah Teâlâ (cc) Alim, Hakim'dir."[85] buyrulmuştur.

Yukarıdaki ayet-i kerimenin manasından anlaşılacağı üzere, kadınların helal kılınmasından asıl maksat, meşru nikâh yoluyla kadının kadınlık hayatından istifade etmesi, mesut bir yuva kurup, temiz bir nesil yetiştirmesi içindir. Yoksa sadece şehvetini tatmin maksadıyla nikâh ve temellük (almak) caiz değildir.

Yalnız lezzetlenmek, şehvetini teskin etmek arzusu üzerine kurulan aile yuvası, su üzerine temeli atılmış bir bina gibidir. Ufak bir sarsıntıda yıkılmaya mahkûmdur. Bunun için İslam aile hukukuna göre, sırf cinsi bir arzusunu tatmin etmek gayesiyle yapılan nikâh (bu niyet gizli olursa, kazaen caiz ise de, diyaneten) caiz değildir. Çok geçmeden yıkılmaya mahkumdur.

Açıktan şart koşulursa, "Muta", diğer bir tabirle metres tutmaktan ibaret olduğundan; hem kazaen, hem de diyaneten fasittir (caiz değildir) ve böyle bir nikâh ile zina arasında hiç bir fark yoktur.[86]

---

83. Nur, 32
84. Nur, 33
85. Nisa, 24
86. Mut'a: Kadını, intifa maksadı ile muayyen bir zaman için bir meblağ (para, mal) karşılığında kiralamak ve kiraya vermekten ibarettir ki, cahiliye Arapları arasında câiz olan nikâhlardan biridir. Bazı kazalarda müsaade olundu ise de Hayber kazasında ve Mekke'nin fethinde haram kılınmıştır. Hâlâ İran'da Rafiziler arasında mevcuttur.

Taberani'nin Suheyb (ra)'den rivayetinde Rasûl-ü Ekrem (sav), **"Bir kimse yalnız şehvetini tatmin için nikâh eder, mehrini de vermezse, o kimse zinakâr bir mücrim olarak ölür."** buyurmuştur.

Yine böyle diğer bir hadis-i Şerif'te,

"Sık sık kadın boşayan çeşnici erkeklerle, sık sık koca değiştiren çeşnici kadınlara Allah (cc) lanet etsin."[87] buyurmuştur.

İslam dini, bekârlığın sahibini fuhuşa sürükleyeceği sanıldığı zaman nikâhı vacip ve mecburi bir vazife olarak kabul eder. Bununla beraber, aile hukukuna riayet edilemeyeceği kanaati hasıl olunca da mekruh kabul eder.

Bu iki durum dışındaki tabii hallerde nikâh yine arzuya bırakılmayıp, sünnet-i müekkede halinde meşru kılınmıştır. Mühim bir mazeret olmadıkça evlenmeyerek kadınlardan uzak bekâr yaşamak Hristiyan şeriatındaki ruhbanlıktır. Onun için Peygamber Efendimiz (sav) , kadınlardan uzak yaşamak isteyen üç kimseye,

أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا امَا وَاللّٰهِ إِنِّي لَا خْشَاكُمْ لِلّٰهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ لَكِنَّ أَصُومُ وَأُفْطِرُ وَأُصَلِّي وَارْقُدُ وَاَتَذَوَّجُ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي.

"Siz, şöyle şöyle söyleyen kimselersiniz değil mi? Fakat şunu biliniz ve iyi düşününüz ki; Ben sizin Allah (cc)'tan en çok korkanınız ve korunanınız bulunuyorum. Bununla beraber Ben (kah) oruç tutarım (bazı günlerde) tutmam, (gecenin bir kısmında) namaz kılarım (bir kısmında) uyurum. Kadınlarla da evlenirim. İşte Benim sünnetim budur. Her kim Benim bu yolum(da gitmez de on)dan yüz çevirirse Benden değildir."[88] buyurarak ümmetini bundan men etmiştir yasaklanmıştır.

Nikâhın; Sebebi, Rüknü, Şartı, Sıfatı vardır.

Nikâhın Sebebi: İnsan sınıfının, en mükemmel şekilde devam etmesinin onunla ilgili olmasıdır. Dünyanın imarı ve cemiyet âleminin nizam ve intizamı ise ademoğullarının nesil yetiştirme nizamı, nikâhın intizamı ölçüsündedir.

Nikâhın Rüknü (Şartı): İcap ve kabulden ibarettir

İcabdan Maksat: Nikâh akdini meydana getirmek için ilk söylenen sözdür.

---

87. Tecrid, c. 11, sh. 378
88. Buhari, Müslim, Tecrid, c. 11, sh. 289

Mesela; Erkeğin kadına:

– Seni eş olarak aldım veya kadının erkeğe,

– Kendimi sana eş olarak verdim, demesidir.

Kabulden Maksat: Erkeğin icabına karşılık kadının;

– Kendimi sana eş olarak verdim, demesidir. Veya kadının yukarıdaki icabına karşılık erkeğin,

– Ben de seni kendime eş olarak kabul ettim, demesidir. İşte erkekle kadın arasında icap ile kabul meydana gelirse, nikâhın rüknü (şartı) gerçekleşmiş olur.

NİKÂHIN ŞARTLARI

Nikâhın bir takım şartları vardır. Yapılan nikâh akdinde bu şartların gerçekleşmesi gerekir:

1. Nikâhı kıyanın âkil (akıllı), baliğ (buluğa ermiş) ve nikâh akdi hususunda hür (zorla yapıyor olmaması) olması.

2. Nikâhı kıyılanların hayatta mevcut ve nikâhlanmalarının helal olması lazımdır.

3. Nikâh akdini yapan erkek ve kadının veya vekillerinin birbirinin icap ve kabul anlamındaki sözlerini işitmeleri gerekir.[89]

4. Şahitlerin hazır bulunması lazımdır. Fukahanın (fıkıhçıların) çoğuna göre şahit, nikâhın caiz (geçerli) olmasının şartıdır.[90]

5. Nikâh yapılırken hazır bulunan şahit olacak kimselerde dört sıfatın bulunması şarttır: Hürriyet, akıl, ergenlik, Müslüman olması lazımdır. Köle ve esirlerin, delilerin, çocukların ve kafirlerin şahit olmaları ile nikâh akdi geçerli olmaz.[91]

Şahitler; ya iki erkek, ya da bir erkek iki kadın olması şarttır. Sadece iki kadının şahitliği kâfi değildir. Bir erkeğin bulunmasıyla da nikâh akdi geçerli olmaz.

Evlenecek erkek Müslüman, kadın zimmi (gayr-i müslim vatandaş) olursa, Müslüman şahit bulunmazsa, gayr-i müslim iki erkeğin şahitliği ile nikâh akdi geçerli olur. Evlenecek erkek ve kadının ikisi de Müslüman olur-

---

89. Feteva-yı Kadıhan, Feteva-yı Hindiye
90. el-Bedayi, Kasani
91. Bahriraik, İbn Nüceym

sa; o zaman gayr-i müslimler şahit olamaz, şahitlerin Müslüman olmaları gerekir.[92]

6. Şahitlerin, icab ve kabul sözlerini işitmeleri şarttır. İki şahitsiz hiçbir nikâh geçerli değildir. "Allah (cc) ve Peygamber şahidimiz olsun." diyerek yapılan gizli nikâh geçerli değildir.[93]

7. Kendisi hazır olmayan ve nikâhı kıyılan kadının ve erkeğin ismi anılınca şahitlerin onları rahatlıkla tanımaları lazımdır.

8. Bakire olsun, dul olsun, ergen olan kadının rızasının alınması da nikâhın şartlarındandır. Hanefilerce, ergen kızın velisi, onu, evlendirmeye zorlayamaz.[94]

Şafiilerce, baba ve dede, bakire kızı ergen de olsa evlendirebilir. Dulun rızasını aldıktan sonra evlendirebilirler.[95]

9. Evlenecek kadın ile erkeğin; icab ve kabul ile ilgili sözlerinin aynı mecliste söylenmesi ve işitilmesi şarttır. İcab bir mecliste, kabul başka bir mecliste olursa nikâh geçerli olmaz.

10. Kabulün icaba aykırı bulunmamasıdır. Mesela, erkek kadına hitaben,

– Seni kendime eş kabul ettim, der. Kadın da, bir süre düşündükten sonra,

– Kabul ederim, diye geniş veya gelecek zamana ait bir fiil kullanırsa nikâh geçerli olmaz. Yani erkek ve bilhassa kadının, geçmiş zamanı,

– Kabul ettim, özünü kullanması şarttır. Bir veli, iki şahit huzurunda,

– Kızımı, sana, mehri 1000 altın olmak üzere zevceliğe (aileliğe) verdim, der. Erkek ise,

– Nikâhı kabul ettim ama 1000 altını kabul etmem, derse nikâh geçerli olmaz. Ama,

– Nikâhı kabul ettim, der de, mehirden söz etmeyip susarsa, nikâh akdi geçerli olur.[96]

Kadın iki şahit huzurunda erkeğe,

– Kendimi sana 100 altın mehir ile tezvic ettim (seni koca olarak seçtim) derse.

---

92. Sirâcü'l-Vehhac, Halvani
93. Nimetü'l-İslam
94. Feteva-yı Kadıhan
95. es-Siracü'l-Vehhac
96. Fetvâyı Ebû Leys

Erkek de,

– Seni 200 altın veya 300 altın ile kabul ettim, der ve kadın buna razı olursa, yapılan akid geçerli olur.[97]

11. Evlenecek olan kadın ve erkeğin bilinmesi şarttır. İki kızı olan bir kimse vereceği kızının ismini bildirmeden kızını verirse nikâh geçerli olmaz. Açıkça, evlenecek kızın ve oğlanın isimleri belirtilmelidir.

12. Erkeğin mektupla yazdığı icab teklifini, kadın iki şahit huzurunda okuduktan sonra,

– Kabul ettim, derse nikâh geçerli olur.

Yani mektubun okunmasıyla; icab ve kabul aynı mecliste olmuş olur.

13. Nikâh akdi, Cuma günü olmak ve mescidde icra olunmak menduptur (uygun olur). İki bayram arasında dahi nikâh ve zifaf (kerahatsiz) caizdir.

Nitekim Peygamberimiz (sav) bir hadisi şeriflerinde,[98]

أَعْلِنُوا هَذَا النِّكَاحَ وَاجْعَلُوهُ فِي الْمَسَاجِدِ

"Nikâhı ilan edin, onu mescidlerde yapın." buyurmuştur.[99]

NİKAHIN SIFATI (SÜNNETİ)

Nikâhın sıfatı (Sünneti):

Normal hallerde, yani mali kudretinin yerinde olduğu, şehvetinde günaha sürüklemediği durumlarda evlenmek, müekked sünnettir. Cinsel ilişkiye aşırı ihtiyaç duyduğu durumlarda, vacibdir. Korku ve incitme halinde, mekruhtur.

Eziyet etme, incitmede şüphesi olmadığı surette de, haramdır.

NİKÂHTA VEKÂLET

1. Evlenecek baliğ (buluğa ermiş) erkek ile, hürre-i baliğa (hür ve buluğa ermiş) kızın veya kadının nikâhlarının akdi; şahitler yanında kendilerinin hazır bulunmaları ile yapılabileceği gibi, vekaletle dahi yapılabilir -ki birinin bizzat kendi ve diğerinin vekili, yahut ikisinin de vekili nikâhı kıymış olur-.

---

97. Nehru'l-Fâik, İbn Nüceym
98. Dürrü'l-Muhtar
99. Mişkâtü'l-Mesâbih, c. 2, sh. 174

2. İki tarafın vekili olan bir şahsın icabıyle de nikâh akdedilmiş (kıyılmış) olur.

Mesela: İki tarafın vekili şahitlerin huzurunda:

– Vekili olduğum fülaneyi, bilvekale fülane tezvic ettim (vekili bulunduğum felan kızı veya kadını, vekaleten felan kimseye nikâh ettim) dese nikâh geçerli olur.

3. Bir taraftan asil, diğer taraftan veli olan bir şahsın icabı ile nikâh kıyılmış olur.

Mesela: Bir kimse, velayeti altında ki (velisi bulunduğu) amcası kızını kendisine nikâhlayabilir.

4. Bir taraftan asil, diğer taraftan vekil olan bir şahsın icabı ile nikâh kıyılmış olur.

Mesela: Bir kadını kendi nefsine almak için vekil olan kimse,

– Vekili olduğum fülaneyi (felan kızı veya kadını) kendime tezvic ettim (nikâhladım), dese, nikâh kıyılmış olur.

5. Bir taraftan veli, diğer taraftan vekil olan bir şahsın icabıyla de nikâh kıyılmış olur.

Mesela: Vekaletim altında bulunan fülaneyi (felan kızı veya kadını), müvekkilim (vekili bulunduğum) fülane (felan kimseye) tezvic ettim (nikâhladım), dese, nikâh gerçekleşmiş olur.[100]

Nikâhın Hükmü

Helallik, müsaheret hürmeti (yakınlıktan dolayı nikâh haramlığı), verasettir.

Nikâhın Hükümleri

1. Şer'an evlenen kadın ve erkeğin kendilerine emredilen şeylerde, birbirinden faydalanmaları helal olur. İşte helaliye budur; buna "hil" de denir.

2. Sıhriyyet (yakınlık) sebebiyle meydana gelen akrabaların bir kısmı ile nikâhlanma haram olur; nikâh haramlığı da budur. (Muharremat "Nikâhları Haram Olanlar" bahsine bakınız).

3. Karı-kocadan birinin vefatında, diğeri ona şeriatın takdir ettiği şekilde varis olur. İşte veraset de budur.

---

100. Hukûk-u İslâmiyye ve Islahat-ı Fıkhiyye, c. 2, sh. 20

4. Erkek; kadını açık saçık dışarı çıkmaktan men etme hakkına sahiptir. Kadın erkeğinden izinsiz bir yere gidemez.

5. Kadının mehri, nafaka (geçim giderleri) ve giyimi erkeğin üzerine farz olur.

6. Birden fazla evli erkeğin, kadınlar arasında adaletle hareket etmesi.

7. Erkek hanımını yatağına davet ettiği zaman kadının itaat etmesidir.

ÖRFE GÖRE ŞER'İ NİKAH DUASI

Nikâh yapan kimse, evlenecek kız veya kadının, vekilinin, şahitlerin, erkeğin ve vekilinin, kız ve oğlanın babalarının isimlerini bir kağıda yazar. Hazır bulunanlarla birlikte istiğfar edip aşağıdaki ayet ve hadis-i şerifeyi okur;

Hadis-i Şerif:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَائِكُمْ اِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ وَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ النِّكَاحُ من سُنَّتِي ؛ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِيّ بِسْمِ اللّٰهِ وَعَلَي سُنَّةِ رَسُولِ اللّٰهِ

Kız veya kadının kendileri varsa kendilerine,

– Allah-u Teâlâ'nın emri, Peygamber Efendimiz (sav) in sünneti, İmam-ı Azam'ın içtihadı ile ve hazır olanların şahitlikleri ile, felanın oğlu felan ile evlenmeyi kabul ettin mi, denir.

Kız veya kadın da;

– Kabul ettim, der.

Nikâh kıyan, aynı şeyi erkeğe sorar:

– Felanın kızı fülaneyi kendine eş olarak onunla evlenmeyi kabul ettin mi, diye sorar. Erkek de,

– Evet kabul ettim, der ve nikâh gerçekleşmiş olur.

Kadın ve erkek yok da, vekaletleri alınmış ise vekillerine hitap edilir.

Kızın vekiline,

– Vekili bulunduğun felan kızı fülaneyi, aralarındaki mehr-i müeccel ve muaccele üzerine zevceliğe (aileliğe) vekaletin hasebiyle (sebebiyle) şahitler huzurunda verdin mi, der.

O da,

– Vekaletim hasebiyle verdim, der. Erkeğin vekiline,

– Vekili bulunduğun felan oğlu felana, felan kızı fülaneyi helalığa, zevceliğe vekaletin hasebiyle (vekilliğinle) şahitler huzurunda alıverdin mi, der.

O da,

– Vekaletim hasebiyle aldım, der. Şahitlere sorar,

– "Sizlerde şahit oldunuz mu?" Onlar da,

– Evet şahit olduk, derler.

Böylece nikâh yapılmış olur. Arkadan nikâh duası yapılır.

NİKAHTA YAPILACAK DUA

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هأذا لْعقْدَ مَيْمُوناً مُبارَكاً. وَجْعَلْ بَيْنَهُماَ اُلْفَةً وَمُحَبَّةً وَ قَرَاراً. وَلاَ تَجْعَلْ بيْنَهُماَ نَفْرَةً وَ فِتْنَةً وَفِرَاراً. اَللّٰهُمَّ الِفْ بَيْنَهُماَ كَماَ اَلَّفْتَ بَيْنَ آدَمَ وَ حَوّاَءَ. وَكَماَ اَلَّفْتَ بَيْنَ مُحَمَّدٍ ﷺ وَخَدِيجَةُ الْكُبْراَ. وَكَماَ اَلَّفْتَ بَيْنَ عَلِيّ وَفاَطِمَةَ الزَّهْراَءَ. اَللّٰهُمَّ اَعْطِ لَهُماَ اَوْلاَداً صاَلِحاً, وَرِزْقاً واَسِعاً, وَعُمْراًطَوِيلاً. اَللّٰهُمَّ رَبَّناَ هَبْ لَناَ مِنْ اَزْواَجِناَ وَذُرِّياَّتِناَ قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَجْعَلْناَ لِلْمُتَّقِينَ اِماَماً. رَبَّنآ اتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآجِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ سُبْحَانَ رَبّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلاَمٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

MUHARREMAT
(NİKAHLANMASI HARAM OLAN KADINLAR)

İslâm dininin esas ve gerçek anayasası, kanun-u hakiki hiç şüphesiz Allah (cc)'ın kelamı olan Kur'-ı Kerim ile Peygamber Efendimiz (sav)'in hadis-i şeriflerinden ibarettir. Gerek ilahi emirde ve gerekse hadis-i şeriflerde, kendileri ile evlenmek helal olup olmayanlar açıkça beyan edilmiş ve Müslümanların evlenme ve evlendirme işleriyle meşgul oldukları zamanda, bu hususa çok dikkat etmeleri ve bilmeleri emredilmiştir.

Bir âyet-i kerime'de,

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَاَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْاَخِ وَبَنَاتُ الْاُخْتِ وَاُمَّهَاتُكُمُ الّٰتِى اَرْضَعْنَكُمْ وَاَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَاُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ الّٰتِى فِى حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ الّٰتِى دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَاِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ اَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ اَصْلَابِكُمْ وَاَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْاُخْتَيْنِ اِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

"Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşinin kızları, kız kardeşinin kızları, sizi emziren (süt) analarınız, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anaları, kendileriyle (zifafa) girdiğiniz karılarınızdan olup, himayelerinizde bulunan üvey kızlarınız(la evlenmeniz) size haram edildi. Eğer onlarla (üvey kızlarınızın analarıyla) zifafa girmemişseniz (onlarla evlenmenizde) size sakınca yoktur. Kendi sulbünüzden (soyunuzdan gelmiş) oğullarınızın karıları (ile evlenmeniz) ve iki kız kardeşi birlikte almanız da, yine haram edildi. Ancak (cahiliyye devrinde) geçen geçmiştir. Çünkü Allah (cc) hakikaten yargılayıcıdır, çok esirgeyicidir."[101]

NİKAHIN EBEDİ HARAM OLMASINI GEREKTİREN SEBEP ÜÇTÜR

1. Karabet-i nesebiyye, soy yakınlığı.
2. Reda; süt emmekle meydana gelen yakınlık.
3. Sıhriyyet; evlendikten sonra meydana gelen yakınlık.

NİKAHIN GEÇİCİ OLARAK HARAM OLMASINI İCAB ETTİREN SEBEBLER

1. Hakku'l-gayr.

2. Meharimin aralarını cem.

3. Şirk.

4. Lian.

---

101. Nisa, 23

5. Mülk.

6. Hürre üzerine cariye tezevvücü.

7. Üç talakın vuku'u.

8. Aded-i meşru-u tecavüz.

NİKAHLARI EBEDİ HARAM OLAN KADINLAR

Neseb (soy) sebebiyle nikâhları haram olan kadınlar:

1. Analar: Erkeğin kendi anası haram olduğu gibi anasının anası, babasının anası ki bütün öz ve üvey neneleri, ila ahiri (sınırsız olarak).

2. Kızları: Erkeğin kendi kızı, kızının kızı, oğlunun kızları, onların evlat ve torunları da ila ahiri.

3. Hemşireleri (Kız Kardeşleri): Gerek ana baba bir, gerekse yalnız ana veya yalnız baba bir kız kardeşleri.

4. Halaları: Babalarının ve dedelerinin (öz ve üvey) kız kardeşleri, babasının halası, anasının halası.

5. Teyzeleri: Erkeğin anasının (ana-baba bir) kız kardeşi anasının teyzesi, babasının, dedesinin teyzeleri.

6. Biraderlerin Kızları: Erkeğin ana-baba, yahut yalnız baba veya ana bir, erkek kardeşinin kızları ve onların çocukları.

7. Hemşiresinin (Kız kardeşinin) Kızları: Kız kardeşinin kızları ve onların kızları, gerek ana-baba bir, gerekse baba bir yahut ana bir kız kardeşi. Bütün bu sayılanlarla bir erkeğin evlenmesi kati c!a-m*. 'î3-kılınmıştır, ebedi evlenemez.

SIHRİYYET
(EVLENDİKTEN SONRAKİ KADIN AKRABALARINDAN NİKAHI HARAM OLAN KADINLAR)

1. Kayınvalideler: Erkeğin karısının anası haram olduğu gibi, anasının anası, babasının anası ilâ nihayet.

2. Üvey Kızlar: Erkeğin evlendiği kadının başka kocadan olan kızları, oğullarının kızları ilâ nihayet.

3. Gelin Hanımlar: Erkeğin kendi oğlunun karısı haram olduğu gibi, oğlunun oğlu, kızının oğlunun karıları ilâ nihayet.

4. Üvey Analar: Erkeğin babasının karısı (gerek sonradan aldığı, gerek 2, 3, 4 evlenen kimsenin kanları) ki üvey analarıdır. Bunlar haram olduğu gibi baba babasının ve karıları ilâ nihayet dahi haramdır.

REZA (SÜT EMMEK)

Reza: Bir kadının sütünün, vakti zamanında bir çocuğun midesine gitmesinden ibarettir. Emilen bu süt, şer'an nikâha manidir.

Süt çocuğun midesinde gerek ağzından ve gerek burnundan girsin ve kendisine gerek meme ile ve gerek emzik ile verilsin aynıdır. Bu sütün az bir miktarda olmasıyla çok miktarda bulunması arasında da fark yoktur. Her halde nikâh haramlığı sabit olur. Suya, ilaca veya hayvan sütüne karıştırılmış olan kadın sütü hakkında, galibiyete itibar olunur. Yani bir kadının, sütü karıştırdığı su vesaireden fazla veya eşit olursa onunla rez'a (süt emmek) sabit olur.[102]

REZA'NIN (SÜT'ÜN) MÜDDETİ

Reza (süt) Müddeti: Doğum vaktinden itibaren İmam-ı Azam'a göre 30 ay (2,5 Sene) İmameyn'e göre de iki kameri sene (ay yılı)dır. Bu müddet içinde içilecek süt ile hürmeti reza' sabit olur.

Veladet (doğum), aybaşına tesadüf ederse (gurrelere) itibar olunur. Tesadüf etmezse her ay otuz gün itibar edilir.

Reza (süt) müddetinden sonra mideye giden bir süt ile reza hükmü sabit olamaz. Binaenaleyh 3 veya 5 yaşında bir çocuk, herhangi bir kadından süt emse veya bir erkek kendi zevcesinin sütünü içse bununla aralarında hürmeti reza (nikâh haramlığı) tahakkuk etmez.[103]

REZA'NIN HÜKMÜ

Reza'nın (süt emmenin) şer'an hükmü, nazarın (bakmanın) helal ve nikâhın haram olmasıdır. Böyle olunca, aralarında süt yakınlığı bulunan kimseler, birbirlerinin mahremi olurlar. Gizli bir fitne olmayınca birbirlerine bakabilirler. Aralarında nikâh helal olamaz.

---

102. Islahat-ı Fıkhiyye, c. 2, sh. 81-82
103. Haniye, Hindiye-i Islahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 84

Süt sebebiyle şer'an bir akrabalık olursa da, bununla; nafaka, irs, ıtk, redd-i şahadet, velayeti nikâh (nikâhta vekillik), velayeti mal (malda vekillik) gibi diğer akrabalık hükümleri sabit olmaz. Çünkü soy, irza'dan (süt vermekten) daha kuvvetli bir temeldir. Süt emmek nas ile sabit olan hususlara sınırlı olur; her yönüyle soya denk olamaz. Mesela bir süt anne, süt vermiş olduğu kimseden nafaka almaya hak kazanamaz ve bunlardan biri vefat edince kendisine diğeri vâris olamaz. Meğer ki başka bir yönden nafakaya veya irse (akrabalıktan dolayı) hak kazanmış bulunsun.[104]

REZA (SÜT) SEBEBİYLE NİKAHLARI HARAM OLAN KADINLAR

Hadis-i Şerif'te buyrulmuş olduğundan, neseben (akrabalık yönüyle) nikâh haram olan reza'an (süt emme sebebiyle) dahi haram olur.[105]

1. Usuldür (Süt Anaları): Bir kimsenin (süt emmediği) süt ana ve babasını neseben veya reza'an (süt emme) valideleri ile ebedi olarak dede ve nineleri (büyük anne ve büyük babaları)dır.

2. Fürûdur: Bunlar bir kimsenin süt kızları ve süt evladının soydan veya reza'dan (süt emme) kızları ile ila nihaye hafidelerdir (ebedi torunlarıdır).

3. Süt Baba ve Süt Anne Tarafından Dedelerin Soyca veya Süt Emmekle Parçalarıdır: Bunlar bir kimsenin reza'an (süt yoluyla) ana baba bir veya baba bir veyahut ana bir kız kardeşleri ile reza'an erkek veya kız kardeşlerini soyca ve süt kızları ile nihayet hafideleridir.

4. Süt Baba ve Süt Anne Tarafından Dedelerin Soyca veya Süt Emmekle Parçalarıdır: Bunlardan bir kimsenin reza'an ana ve baba bir veya baba bir yahut ana bir teyzeleri ile halalarıdır.

Neseben (soy itibariyle) baba ve ananın süt emme yoluyla sütanne ve kocası, valideleri, cedleri de kız kardeşleri ile teyze ve halaları da bu dördüncü sınıfa dahildir. Binaenaleyh bir kimse, mesela, soy itibariyle babasının süt kardeşini veya teyzesini nikâh edemez.

Yukarıdaki meseleden de anlaşıldığı üzere süt veren kadın süt emen çocuğun anasıdır. Kendisinden (rezî-i) süt emen çocuk için, süt emdiği kadının kocası da süt emen çocuğun süt babasıdır.

Şimdi süt veren kadınla bu kocanın gerek soy itibariyle ve gerekse süt yoluyla evladı, süt emen çocuğun ana baba bir süt kardeşleridir ve bu süt

104. Nimetü'l-İslam, sh. 280; Müslim Tercümesi, c. 4, sh. 367
105. Nimetü'l-İslam, sh. 280; Müslim Tercümesi, c. 4, sh. 367

verenin başka kocasından olan soyca veya süt yoluyla evladı da bu süt emen çocuğun ana bir kardeşleridir.

Adı geçen kocasının süt veren karısından, başka bir karısından olan soy itibariyle veya süt yoluyla evladı da süt emenin baba bir süt kardeşleridir. Bu kardeşlik (lebeni fahl-ı)den doğmaktadır. Fahl'dan murat, kendisinin yaklaşmadan dolayı süt meydana gelmiş olan erkektir. Bu meseleye fıkıh alimleri lebeni fahl meselesi ismini vermişlerdir. Hülasa; bir çocuk, sütünü emdiği, içtiği, kadının bu sütü hangi erkeğin cinsi yakınlığından dolayı meydana gelmiş ise o erkeğin de süt yoluyla evladı bulunur.[106]

Sütlü bir kadın kocasından boşanıp da iddetinin bitiminden sonra başka bir erkekle evlenerek ondan çocuk getirse, sütü bu ikinci kocasından olmuş olur. Fakat bu ikinci kocasından çocuk getirse, sütü bu ikinci kocasından çocuk getirmemiş olunca sütü evvelki kocasınındır. Bundan dolayı, bu sütü emen bir çocuk evvelki kocasının süt çocuğu sayılır.[107]

Süt ana ile süt babanın akrabası, süt evladın da akrabasıdır. Fakat süt evladının nikâhlı hanımı evlat ve torunlarından başka akrabası, süt ana ile süt babanın akrabası değildir. Binaenaleyh bir kadın, süt oğlunun soyca babasıyla veya kardeşiyle evlenebilir.

Yine aynı şekilde bir kimse, soyca baba bir kardeşinin ana bir kız kardeşini nikâh edebileceği gibi, soy kardeşinin süt kız kardeşini de nikâh edebilir.

Bir kadının emzirdiği bir çocuk, o kadının hiç bir oğlu veya kızı ile evlenemez. Bunların arasında süt kardeşliği vücuda gelmiş olur. Fakat bu çocuğun emzirilmeyen diğer kardeşleri, o kadın ile ve onun evladı ile evlenebilir.

İki kadından her biri, diğerinin bir çocuğunu emzirdiği takdirde yalnız bu çocuklar arasında haramlık sabit olur. Şöyle ki: Hind'in iki kızından yalnız biri Zeyneb'den süt emse, Zeyneb'in de yalnız bir oğlu Hind'den süt emse Hind ile Zeyneb'in diğer kızları, oğulları arasında (başka bir mani yoksa) nikâh caiz olur. Fakat süt emenler arasında caiz olamaz.

Süt emmek, zamanın ve mekânın değişmesi ile değişmiş olamaz. Binaenaleyh bir kadının mesela; yirmi, otuz sene evvel doğurmuş olduğu çocukları ile yirmi, otuz sene sonra süt vermiş olduğu çocuklar arasında süt kardeşliği meydana gelir.

Yine aynı şekilde İslam ülkesinde meydana gelen bir süt emme ile, dar-ı harp'te (Küffar beldesinde) meydana gelmiş olan bir süt emme arasında fark yoktur.

---

106. Haniye, Hindiye
107. Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 186

Bir çocuğun çeşitli süt anaları olabilir. Hatta bir çocuğa iki kadının birbirine karıştırılmış olan sütleri içirilmiş olsa yine aralarında süt emme hükmü sabit olur. Gerek sütlerin miktarları eşit olsun ve gerekse olmasın. Çünkü cins, cinse olmayacağı için, bunlarda çokluğa ve eşitliğe bakılmaz.[108]

REZA (SÜT) İLE NİKÂH HARAMİLİĞİ SABİT OLUR

Binaenaleyh bir kimse, süt oğlunun boşadığı karısını nikâh edemez. Bir kadın da süt kızının kocası ile evlenemez. Çünkü bunlar, süt kayın peder, süt kayınvalide bulunmuş olurlar.

Bir kadın kendisinin henüz çocuk bulunan ortağını emzirse ikisi de artık o koca ile bir daha evlenemez. Çünkü onun kayınvalidesi olmuş olur. Çocuğa gelince, eğer süt annesi olan o kadın, kocası ile gerdeğe girmemiş ise ebedi haram olmaz, o koca ile nikâhlarını tecdid (yenileme) caiz bulunur.

Bir kimse, kendi kızının veya herhangi bir kız kardeş süt verdiği bir çocuk ile evlenemez. Bir çocuk nikâhı altında bulunsa hemen müebbeden (ebedi) haram olur. Çünkü, nikâhı bozan reza (süt etme) dahi, bundan önce mevcut imiş gibi karı kocalığın devamına mani olur.

ZİNADAN MEYDANA GELEN SÜT İLE DE NİKAH HARAMLIĞI REZA HÜKMÜ GEÇERLİ OLUR

Binaenaleyh bir kimse, kendi mezniyesinin (zina ettiği kadının) süt kızını nikâh edemez. Bu kız, o kimsenin usul ve füruuna da haram olmuş olur.

Reza ile hürmetin (süt emmekle haramlığın) sübutu (gerçekleşmesi) için süt ananın bilinmesi lazımdır.

Binaenaleyh bir kızı veya bir oğlan çocuğunu bir beldenin (köy-kasaba) birçok kadını emzirmiş oldukları halde bunlar alettayin (kesin olarak) bilmezlerse; bu hususta bir delil de mevcut olamazsa bu kız veya oğlan başka bir mani bulunmadığı takdirde o belde (köy-kasaba) ahalisinden herhangi birisiyle evlenebilir.

Bir kimse, karısının süt kızını veya anasını şehvetle mesh etse (eliyle sıkıştırsa) karısı kendine haram olur. Çünkü şehvetle mesh ve takbil (eliyle sıkıştırıp ve kucaklayıp öpse) bu, hürmeti musahareyi mucib (haramlığı icap ettiren) sebeplerdendir.

---

108. Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 89

ŞÜPHE İLE HÜRMET-İ REZA TAHAKKUK ETMEZ (SÜT EMMEDE ŞÜPHE OLURSA NİKÂH HARAMLIĞI GEÇERLİ OLMAZ)

Binaenaleyh sütü bulunmayan bir kadının memesini ağzına almış olan bir çocuk hakkında reza hükmü sabit (süt emme haramlığı gerçekleşmiş) olmayacağı gibi, mevcut olduğu halde çocuğun ağzına süt gidip gitmediği kesin olarak bilinmediği takdirde de reza (süt haramlığı) hükmü sabit (geçerli) olmaz.[109]

Kadınlar -bir mecburiyet bulunmadıkça- lüzumsuz yere çocuklara süt vermemelidir. Şayet bir çocuk emzirilmiş ise, unutulmaması için de hemen bir yere kayıt edivermelidir.

Kocasından izinsiz çocuk emzirmek, kadına mekruhtur. Ancak çocuğun ölme ihtimali bulunması halinde beis (engel) olmaz; vacip bile olur.

Zaruret olup da süt anneye ihtiyaç hasıl olduğunda, süt annenin seçilmesi hususunda da basiret (dikkatlice seçerek) üzere hareket etmek lazımdır.

Fıkıh kitaplarında ve bilhassa "Neylü'l-Mearib ile Keşşafü'l-Kına" da deniliyor ki:

"Bir çocuğun müşrikeden (puta tapan-Allah (cc)'a şirk koşan), zimmiye (gayr-i müslim-Müslüman olmayan)'den, facir (günah işleyen)'den hamka (ahmak)'dan, sû-i ahlak (ahlaki kötü olan) sahibesinden, cüzzamlı, beras hastalıklı kadınlardan süt emmesi, bunların sütleriyle beslenmesi mekruhtur. Çünkü reza (süt), insan tabiatını değiştirir, süt emzirendeki hastalıkların çocuğa tesirinden korkulur.

Velhasıl; Süt hususunda uyanıkça hareket etmeli, bunu suistimale uğramaktan korumaya çalışmalıdır."[110]

Bir hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

لاَ تَسْتَرْضِعُوا الحَمْقَى فَإِنَّ اللَّبَنَ يُعَدَّى

"Akılsız yani diyanetsiz kadınların sütünü çocuklarınıza vermeyiniz zira (ahlakına) tesir eder."[111] buyurmuşlardır.

---

109. Bedayi, Hindiye, Dürrü'l-Muhtar, Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 90
110. Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 96
111. Kenzü'l-İrfan, sh. 132, H. 854

NİKAHIN GEÇİCİ OLARAK HARAMLIĞINI İCABETTİREN SEBEPLER.

HAKKU'L-GAYR: Başkasının karısı ile nikâhlanmak.

Başkasının nikâhlı karısı ile nikâhlanmak caiz değildir. Yine başkasına ait olup da boşanan veya kocası ölen ve iddeti (Şer"i bekleme süresi) içinde bulunan bir kadın, bu süresi bitmedikçe nikâhlanamaz. Ancak hamile ise doğumdan sonra evlenebilir.

Nesebi (soyu) belli, çocuk doğuracak bir kadın ile, çocuğu doğurmadıkça evlenmek caiz değildir. Çünkü çocuğu doğurmadıkça başkasının nikâhlısı olmaktan çıkmaz. Fakat zinadan yüklü (hamile) olan bir kadın ile nikâh akdi yapılabilir. Zira bu akid ile başkasının hakkı ihlal edilmiş olmaz. Şu kadar var ki, çocuğu doğuruncaya kadar kendisine yaklaşmak ve kendisi ile mücamatta (cinsi münasebetinde) bulunmak helal olmaz. Ve çocuğu doğurmadıkça da nafakaya sahip olamaz. Fakat zina eden erkek, zina ettiği kadını nikâh ederse kendisine derhal yaklaşması mubahtır (mani yoktur). Bu surette nafakaya da hak kazanır

Gebe olmayan ve kendisi ile zina edilen kadın, zina eden erkekten başkası ile nikâhlanınca kendisine, hayız görerek temizlenmedikçe ve gebe olmadığı anlaşılmadıkça yaklaşılması ve cinsi münasebette bulunulması helal olmaz.[112]

MEHARİMİN ARALARINI CEM ETMEK

(Nikâh düşmeyenleri bir nikâhta toplamak)

Mahremlerin (nikâh düşmeyenlerin) aralarını cem etmek de (birleştirme) nikâha manidir. Şöyle ki: İki kız kardeşi bir erkeğin nikâhında cem etmek (birleştirmek) haramdır. Yani birisi hayatta olduğu müddetçe diğeri ile nikâhlanmak caiz değildir. Binaenaleyh bir erkek, birbirinin soy ve süt sebebi ile mahremi olan iki kadını hakikaten veya hükmen nikâhında cem edemez (ikisini birden nikâhlayamaz). Kadını halasıyla, kadınla teyzesini bir erkeğin kendi nikâhı altında cem etmesi (ikisini birden nikâhlaması) haramdır. Bunlar ister nesep cihetiyle (soy yönünden), ister süt emzirme yönüyle hala ve teyze olsunlar fark etmez.[113]

---

112. Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 104
113. Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 205

ŞİRK NEDENİYLE OLAN GEÇİCİ NİKÂH HARAMLIĞI

(Allah'a eş koşma sebebiyle geçici nikâh yasağı)

Nikâhı haram kılan sebeplerden biri de, ŞİRK (Allah'a eş, ortak koşmak) tır. Yahudi ve Hristiyan'dan başka gayr-i müslim kadınlarla (hangi dine mensup olurlarsa olsunlar veya hangi inkar ve inanç içinde bulunurlarsa bulunsunlar) bir Müslüman erkeğin evlenmesi haramdır.

Yahudi ve Hristiyanlara gelince, Onlara; Ehl-i Kitap, Semavi Kitap sahibi milletler denildiğinden, Kur'an bu iki millete mensup olan kadınlarla evlenmeye cevaz (izin) vermiştir.

O halde, ateşperest, putperest, dinsiz, güneşe, aya, yıldızlara, nehre, ineğe tapan kadınları nikâhlamak caiz değildir. Ancak bunlar İslam'a girerlerse, o takdirde dinde kardeşimiz sayılacağından nikâhlanmalarında bir sakınca yoktur. Bu konuda hür ile cariye arasında fark yoktur. Yani; Yahudi ve Hristiyanlardan başka gayr-i müslim kadın, ister hür olsun, ister cariye olsun bir Müslüman'ın onlarla evlenmesi caiz değildir.[114]

Fıkıh alimlerinin hepsine göre, Güneşe ve yıldızlara, ateşe tapanlar, hayvan ve suretlere ibadet edenler, zındıkalar, batıniler, cin ve şeytanlara tapan dürziler ve benzeri guruplar, genellikle putperestler hükmünde sayılırlar.[115]

Mülkiyeti altında bulunan; müşrike, mecusiye ve benzeri putperest cariyelerle cinsel temasta bulunmak da caiz değildir.

O halde bir Müslüman'ın, ister harbi (gayr-i müslim ülkede oturan kadın), ister zımmi (Müslüman ülkede oturan kadın) ile kitap ehlinden olduğu takdirde evlenmesi caizdir. Bu kadın ister hür, ister cariye olsun fark etmez.[116]

Bununla beraber mecbur kalmadıkça bir Müslüman erkek, kitap ehli kadınlarla da evlenmez ve boğazladıkları hayvanlardan yemez.[117]

İffetli bir Müslüman kadın ile evlenmek mümkün olmadığında bunlarla evlenilir, ne var ki; Kilise, Sinagog ve benzeri ibadet yerlerine gidilmesine müsaade edilmez. Çünkü İslam'ın bu hususta iki önemli amacı vardır: Birisi, kadın çoğu zaman erkeğin tesiri altındadır. Bu bakımdan kitap ehli bir kadının, Müslüman bir erkekle evlendikten sonra çok geçmeden İslâm'a girmesi umulur. Diğeri ise, Müslümanlarla kitap ehli arasında belirlenen ölçüler dâhilinde diyaloğu devam ettirmektir.

---

114. Siracü'l-Vehhac, Istılahat-ı Fıkhiyye, sh. 108
115. Fethü'l-Kadir
116. el-Muhit
117. Fethü'l-Kadir

O halde bir Müslüman'la nikâhlanan gayr-i müslime bir kadının kilise ve benzeri ibadet yerlerine gitmesine müsaade edilmeyeceği gibi, evde; içki, domuz eti ve benzeri haram şeyleri bulundurmasına da müsaade edilemez.[118] Yalnız Müslüman koca, evlendiği kitap ehli kadını; ay hali, lohusalık ve cenabettik sebebi ile gusletmeye zorlamaz. Onu kendi haline bırakır. Çünkü bir dine zorla adam sokulamayacağı gibi, ibadetini yapmaya da mecbur tutmaya kimsenin hakkı yoktur.[119]

Müslüman bir erkek, kitap ehli bir kadınla evlendikten sonra, kadın mecusi olur veya dinsizliğini ilan ederse, o takdirde Müslüman kocaya o kadın haram olur. Nikâhları hükümsüz kalır!

Kadın Müslüman bulunur, kocası İslâm'ı bırakıp ya dinsizliğini ilan eder ya da diğer dinlerden birine girerse hakim derhal onları ayırır, nikâhlarını fesheder.

Müslüman iken dinden çıkan bir erkek, dinden çıkan bir kadınla evlenemeyeceği gibi, Müslüman ve kafir bir kadınla da evlenemez. İslâm ülkesinde buna izin verilmez. Bunun gibi İslâm'ı bırakıp başka dine giren bir kadınla da kimse evlenemez. İslam ülkesinde dinden çıkan bir kimsenin aile yuvası yıkılır, başkasıyla evlenmesine müsaade edilmez, dine dönünceye kadar bu yolla cezalandırılır.[120]

Müslüman bir kadın müşrik (Allah'a eş koşan) ya da kitap ehliyle evlenemez. Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak kesinlikle bunu yasaklamıştır.

Bir Ayet-i Kerime'de,

"Allah'a (cc) ortak koşup, inkar içinde bulunan kadınlarla iman edinceye kadar evlenmeyin. İnanan bir cariye Allah'a (cc) ortak koşan bir kadından (bu sizi imrendirip hoşunuza gitse bile) her halde daha hayırlıdır. Allah'a (cc) ortak koşup, inkar içinde bulunan erkeklerle, iman edinceye kadar Müslüman kadınları evlendirmeyin. Herhalde inanan bir köle (sizi imrendirip hoşunuza gitse bile) Allah'a (cc) ortak koşan bir adamdan daha hayırlıdır."[121]

Fıkıh âlimleri, **"Müslüman bir kadının; bir müşrik, ya da kitap ehli (gayr-i müslim) bir erkekle evlenmesi caiz değildir."**[122] demişlerdir.

Müslüman bir kadınla nikâhlı bulunduğu halde, kitap ehli bir kadını onun üzerine nikâhlamak Müslüman bir erkeğe caiz olduğu gibi, kitap

---

118. [1]Nehru'l-Fâik
119. el-Muhit
120. Fethü'l-Kadir
121. Bakara, 221
122. Sirâcü'l-Vehhac, Halvani, el-Mebsut, Serahsi

ehli bir kadınla evli bulunduğu halde onun üzerine Müslüman bir kadını nikâhlamak da caizdir. Çünkü bu ikisi nikâh hükmünde eşittirler; çünkü evlenmeye müsaade edilmiştir.[123]

LİAN SEBEBİYLE HUSULE GELEN HÜRMET

(Lanetleşmekle meydana gelen nikâh haramlığı)

Lian da nikâha manidir.

Şöyle ki: İffetli olan karısına zina isnad eden (namuslu olan karısını zina etmekle suçlayan) veya çocuğunu inkar ederek iftirada bulunan kimse ile bu kadının hakim huzurunda usul yönünden getirecekleri dörder şahit ile kendilerine Allah (cc)'ın lanetini istemeleridir.

Lian, **"Lanetleşmek"** demektir. Kur'an-ı Kerim'de,

"Karılarına zina isnad eden ve kendilerinden başka şahitleri de bulunmayan kimselerin her biri, hâkim huzurunda ifadede bulunarak dört defa şöyle şahitlik etmelidir: Kendisi hanımına isnad ettiği suç konusunda doğru olduğu hususunda Allah (cc) adına şahitlik etmektedir. Beşinci defa şöyle demelidir: Eğer yalancılardan ise Allah (cc)'ın laneti üzerine olsun."[124]

Lian'ın uygulanması, Kur'an ve hadislerde olan açıklamalara göre yapılır. Hakim karı-kocayı mahkemeye çağırır. Karşı karşıya getirip ayakta durdurur. Önce kocaya lian etmesini emreder. Bunun üzerine koca dört defa,

– **"Allah'ı (cc) şahit tutarak söylerim ki, ben buna zina isnad etmemde doğrulardanım."** der.

Beşincisinde,

– **"Eğer ben yalancılardan isem..."** diye kendisine Allah (cc)'ın lanetini okur.

Sonra kadına hitap ederek,

– **Sen de lanet et,** diye emredince kadın,

– **"Ben de Allah (cc)'ı şahit tutarak söylerim ki, bu bana zina isnad etmekte yalancılardandır."** der ve bunu dört defa söyler, beşincisinde,

– **"Eğer o doğrulardan ise..."** diye kendisine Allah (cc)'ın gazabını okur.

---

123. Câmiu's-Sağir, Kadıhan
124. Nur, 6

Eşler bu şekilde lanetleştiklerinde hakim, kocaya ayrılmayı emreder. O da talak ile yani boşanmak ile ondan ayrılır. Eğer koca ayrılmaktan kaçınırsa hakim onları ayırır.

İşte bu lian'e bağlı olarak kocasından ayrılmasına hükmedilen kadını artık kocası nikâhına tekrar alamaz. Meğer ki bu koca, yaptıklarından pişmanlık duygusunu ve hatasını itiraf etsin veya başka bir kadına iftirada bulunsun ve hakkında kâzif (iftira) cezası verilmiş olsun veya o kadın iffetini kaybetmiş olsun. Bu halde, lian'ın hükmü geçersiz olacağından haramlığı ortadan kalkar, kocalığı kendisine iade olur; bu İmamı Azam'a göredir. İmam-ı Ebû Yusuf ve İmam-ı Züfer'e göre lian ile haramlık ebedi olarak kalkmaz.[125]

MÜLK SEBEBİYLE NİKÂH HARAMLIĞI

Mülkün var olması, nikâh akdine geçici de olsa engeldir.

Şöyle ki: Bir kimse mülkü altında bulunan cariyesini nikâhlayamaz. Nikâhlasa bile bu geçerli sayılmaz. Çünkü mülk nikâha engeldir ve ondan daha kuvvetli bir bağdır.

Bundan dolayı, kendi cariyesini nikâhlasa bile bu evlenmeden dolayı mehir gerekmez, boşama hükmü geçerli olmaz ve miras hükmü de vacip olmaz.

O halde bir kadın kendi kölesiyle evlenemez. Çünkü mülk bağı nikâh bağından daha kuvvetlidir.[126]

ÜÇ VEYA İKİ TALAK (BOŞAMA YEMİNİ) VUKUUNDAKİ HARAMLIK[127]

Bir adam, bir veya iki talak ile hür karısını, bir talak ile de cariye olan karısını boşarsa, gerek iddet (bekleme süresi) içinde, gerekse iddeti sona erdikten sonra, rızası varsa geri alabilir. Çünkü hür kadınlarda, bir veya iki talak nikâh akdini tamamen koparmış olmuyor. Bir talak vermişse, iki talak ile bağlı oluyor. İki talak vermişse bir talak ile bağlı kalıyor. Cariyelerde ise, bir talak nikâh akdini tamamen koparmıyor. Bir talak ile yine bağlı kalıyor. Bu bakımdan tekrar evlenmeleri caiz olur.[128]

---

125. Nimetü'l-İslam, sh. 893
126. Dürer, Şürunbilâli, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, c. 2, sh. 549
127. Fetevâ-yı Kadıhan.
128. Fetevâ-yı Hindiye

Amma hür bir kadını üç talak üzere boşadıktan sonra -iddeti bitsin bitmesin- iki talak ile boşadığı cariyesini -iddeti bitsin bitmesin- rızaları olsun olmasın bir daha alamaz. Meğer ki, boşanan bu kadın başka bir erkekle evlenir ve yine bu ikinci kocası da tesadüfen boşanır veya ikinci kocası ölürse, o takdirde isterse birinci kocasıyla evlenebilir.

MUT'A NİKAHI

(Geçici Nikâh)

Muta Nikâhı: Hayber savaşına kadar mubah (serbest) olan geçici nikâh, Rasûlullah (sav)'ın sünnetiyle yasaklanıp haram kılınmıştır.[129]

O halde, belli bir süre; on gün, bir ay, üç veya beş ay gibi, gün tayin edip bir kadınla nikâhlanmak caiz değildir.

Bununla beraber, böyle bir nikâh ne kadını helal kılar, ne boşama hükmüne kapı açar, ne de miras gerektirir; ne de kadın erkeğe, ne de erkek kadına varis olamaz. Bir arada bulundukları sürece zina etmiş sayılırlar.[130]

Bir kişi geçici değil mutlak anlamda bir ifade kullanarak kadınla evlenirken, içinden (kalbinden) belli bir süreyi geçirecek olsa, nikâh akdi onun içinden geçirdiğine göre değil, diliyle mutlak anlamdaki sözüne göre sahih olur.[131]

O halde kişi, bir ay sonra boşanmayı düşünerek, mutlak anlamda nikâh akdi yaparsa bile, yine de akit sahihtir. Çünkü itibar burada niyete değil sözedir.[132]

MEŞRU ADED-İ TECAVÜZDEN DOLAYI NİKAH HARAMLIĞI

(TEADDÜD-Ü ZEVCAT: Birden fazla evlenmek)

Meşru adedi tecavüz dahi nikâha manidir, şöyle ki:

İslâm dininde bir Müslüman erkek; birden dörde kadar kadını nikâhında cem edebilir (toplayabilir). Bundan fazlasını cem edemez; dörtten fazla kadınla evlenemez!

---

129. Mut'a: Kadını, intifa maksadı ile muayyen bir zaman için bir meblağ (para, mal) karşılığında kiralamak ve kiraya vermekten ibarettir ki, cahiliye Arapları arasında câiz olan nikâhlardan biridir. Bazı savaşlarda müsaade olundu ise de Hayber kazasında ve Mekke'nin fethinde haram kılınmıştır. Hâlâ İran'da Rafiziler arasında mevcuttur.
130. Fetevay-ı Kadıhan
131. et-Tebyin, Zeylâi
132. Bahrü'r-Râik, İbni Nüceym

Ancak bu dört kadından biri ölür veya boşanır da, iddeti (adet bekleme süresi) sona ererse, diğer bir kadın ile evlenebilir.

Bir kimse, söz gelimi; beş kadın ile evlenecek olsa, bunlardan evvelki dört kadının nikâhı sahih, beşinci kadının nikâhı hükümsüzdür, geçersizdir. İmamı Azam'a göre de fasit olur, bozulmuş olur.[133]

MEHİR

Bir erkeğin aile yuvası kurmak üzere nikâhı altına aldığı kadına vermek üzere aralarındaki kararlaştırdıkları bir meblağa (para, mal) mehir denilir. Mehir kadının hakkı olduğu için erkeğin, bu meblağı kadına ödemesi üzerine farzdır.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Keriminde,

وَاٰتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَاِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا

Aldığınız kadınlara mehirlerini efendicesine verin, şayet ondan birazını kendileri gönül hoşluğu ile bağışlarsa onu da içinize sine sine yiyin." buyurmuştur.[134]

Yani; siz erkekler nikâhınıza aldığınız kadınların malına göz dikmek ve nikâh için kadından mal gözetmek şöyle dursun onları muhakkak münasip bir mehir ile alıp ve mehirlerini de kıskanarak değil, Allah (cc)'ın emretmiş olduğu bir farz oluşundan, ilahi bir lütuf, bir hediye olarak seve seve ve bütün gönül hoşluğu ile veriniz ve ey erkekler veya veliler! Siz böyle veriniz de, o kadınlar gönül hoşluğu ile kendi rızaları ile, size o verilenden bir şey ikram ederlerse, onu da boğazınıza durmadan tam bir afiyetle yeyiniz, demektir.

Bu ayet-i kerime'de ilahi hitap, kadınların kocalarınadır. Zira İslamiyet'ten evvel cahiliye zamanında (İslâmiyet'ten önce) erkekler, aldıkları kadınların mehirlerini vermezlerdi. İşte bu ayette Cenab-ı Hak, erkeklerin kadınlara mehirlerini vermelerinin vacip olduğunu, ancak kocasına kadının mehrinin ya tamamını veya bir kısmını bağışlamasının caiz olduğunu, erkeğin de kabûlü ile o maldan istifade etmesinin sahih (doğru) bulunduğunu ve İslâm kadınlarının evlenmesinde kadının; haya, edep ve namuslu, temiz olması aranarak, kadının serveti aranmadığını gösterir. Binaenaleyh bir kadın fakir olsa dahi evlenmesine fakirliği mani olmadığından, İslâm kadınlarının evlenmesi

133. Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 117.
134. Nisa, 3

hususunda mal endişeleri yoktur. Halbuki gayr-i müslimlerde evlenecek erkeklere alacakları kadınlar tarafından mühim bir meblağın verilmesi zorunludur. Şu hale göre fakir olan bir Hristiyan kadının evlenmesinde olan zorluklarla, İslam kadınlarının halleri karşılaştırılınca, hangisinin daha serbest ve endişesiz refah ve saadete sahip olduğu anlaşılır.

Fahr-i Razi ve Hazin'in beyanlarına göre bu ayette ikinci bir ilahi hitabın da kadınların velilerine ait olma ihtimali vardır. Zira cahiliyyet devrinde bir kimse velisi bulunduğu kadını başka birine nikah ettiğinde mehrini kendisi almak adet idi. Cenab-ı Hak, bu kötü adeti terk ederek, mehrin kadının hakkı olup velilerinin hakkı olmadığını, mehrin sahibi olan kadına verilmesini emretmiş ve bu suretle kadınları velilerinin haklarına tecavüzünden, onlara zulüm etmekten muhafaza buyurmuş, ancak kadının kendi rızasıyla bağışladığı şeyin helal olup yenmesi mübah olduğunu beyan etmiştir.

Görülüyor ki İslâmiyet'te kadınların haklarına ne kadar önem verilmiş ve güven altına alınmıştır. Gayet ilginçtir ki; zamanımızda bir çok aile yuvasının kuruluşunda bazı kimseler, kızı veya kız kardeşi gibi himayesinde bulunan kadınları talibine verirken, başlık parası yahut süt hakkı adı altında bir çok para, koyun vs almaktadır. Bu suretle kadının hakkına tecavüz ederek cahiliye adetine hâlâ devam etmektedirler. Halbuki bu gibi adetler İslamiyet'te yasak edilmiştir.

Mehir, iki kısımdır:

1. Mehr-i **Misil:** Kadının baba tarafından, kendisine emsal olanların mehri ne kadar ise, onun da o kadar mehri olur, demektir.

2. Mehr-i **Müsemma:** Nişanlanma, yahut nikâh akdi sırasında, daha evvel veya sonra konuşulan, üzerinde anlaşılan miktar ne ise, ona denir.

Birde halk örfünde mehir iki kısma ayrılır:

1. Mehr-i Muaccel: Peşin ödenen mehirdir.

2. Mehr-i Müeccel: Evlendikten sonra verilecek olan mehirdir. Boşanma veya ölümü halinde kadına yine verilir.

Mehir nikâh zamanında konuşulmamış ise, "Mehr-i Misil" kadının hakkıdır. Yani akrabasından emsali gibi bir kadına verilen mehir kadar o kadına da verilmesi lazım gelir. Buna dair fıkıh kitaplarımızda geniş malumatlar, hususi bahisler vardır.

Hanefi mezhebine göre, mehirde şart olan; (10) dirhem (1 Dirhem, şimdiki 300 gr ağırlığa eşittir) gümüşten veya (10) dirhem gümüş kıymetinde bir mal olmaktır. 10 dirhemden aşağı mehir olmaz. Yukarısı, herkesin durumuna ve aralarındaki anlaşmalara bağlıdır.

Her şeyde olduğu gibi mehir hususunda da ifrat ve tefrit (çok yüksek ve çok aşağı) hikmete uygun değildir. Çünkü pek kıymetsiz olan bir şeyin mehir olarak verilmesi, kadının izzet-i nefsine dokunur. Hususiyle geleceğine de tesir edebilir. Kadın, kocasının nazarında kıymetsiz olursa yani pek kolaylıkla az bir mehir ile izdivaç (evlenme) mümkün bulunursa, erkek ile kadın arasında uyum sağlanıp ve nikâhtan beklenen maksat sabit olmaz. Çünkü erkek, karısı ile bir geçimsizlik anında, ailesinin mehrinden çekinmeden; talaka (boşanma yeminine) başvurarak kadını terk edebilir. İşte bazen, mehri hiç yok denecek derecede az olan kadın, kocadan ayrılınca sefalete, felakete düşer.

Mehrin pek çok olması da, birçok mahzurdan, zarardan uzak değildir. Bu hal, evlenecek erkeklerin birer ağır yük altında kalmalarına, geçim sermayelerinin azalmasına, ağır borç yüzünden yuvasında huzur ve saadet bulamamalarına, bazılarının ise normal vaktinde evlenemeyerek bir aile yuvası kurmaktan mahrum kalmalarına, mehiri ağır olan bazı erkeklerin ise, bir ayrılık olması halinde ocaklarının sönmesine sebep olur.

Evet bugün zamanımızda bir çok şehir ve kasabada mehir çokluğu yüzünden evlenmeyen dul erkek ve kadının sayısı çoğalmakta, bir çok kız, yaşlanarak solmada ve bir çok gençlerimizin evlenemediklerinden zina ve ahlaksızlığa, türlü illet ve musibetlere uğramaktadırlar. Böyle haller ise şahsi ve toplumsal menfaatlere aykırıdır. Onun için İslâm dini daima her işte olduğu gibi mehirde de ifrat ve tefritten (çok aşağı ve çok yüksek) sakınarak itidal (orta yol) üzere olmayı emretmiştir.

Şanı yüce Peygamberimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde,

مِنْ يُمْنِ الْمَرْئَةِ تَيْسِيرُ أَمْرِهَا وَقِلَّةُ صَدَاقِهَا

"Mehrin azlığı, nikâh ve düğün işlerinin kolay olması kadının mutluluğuna; hayırlı ve uğurlu olmasına delalet eder."[135] buyurmuşlardır.

Diğer bir hadis-i şeriflerinde ise:

"Nikâhın hayırlısı kolayca olup biten, koca üzerine ağırlığı olmayarak kolaylıkla mehir verebilen nikâhtır."[136] buyurmuşlardır.

"Nihayetü'l-Muhtac" isimli eserde geçtiğine göre, Hz.Ömer (ra) bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:

"Kadınların mehirlerinde haddini aşmayınız! Eğer o, dünyada bir şeref ve Allah (cc)'ın katında bir takva olsaydı; ona, Rasûl-ü Ekrem (sav) herkes-

135. Şekvâni, Neylü'l-Evtar, c. 6, sh. 178
136. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 17

ten fazla lâyık olur, muhterem zevcelerinin (hanımlarının) mehirlerini çok fazla vermiş bulunurdu."[137] demiştir.

BİR İBRET LEVHASI

Peygamber Efendimiz (sav), mübarek kızları Hz. Fatıma-i Zehra'ya, nikâhlarının kıyıldığını haber verirken, gözlerinden yaşlar akıyordu.

Hz. Fatıma-i Zehra (ranha) sordu:

– **"Babacığım! Niçin ağlıyorsunuz, neden üzgünsünüz?"** Peygamber Efendimiz (sav),

– **"Kızım! Senin için ağlıyorum. Çünkü sen de benim gibi, anadan mahrum kaldın. Annen, Hz. Hatice (ra) sağ olsaydı da bugünkü sevincimize katılsaydı. Senin çeyizlerini kendi elleriyle yapardı. Hep beraber sevinir, mes'ud olurduk. Ne çare, bu hayatın icaplarındandır ki; acı ile tatlı beraberdir. Allah (cc)'ın takdiri böyle imiş. İşte kızım, sen de bu durumda gelin oluyorsun da, onun için üzgünüm."** diye cevap verdi.

Nikâhının kıyıldığından haberdar olan Hz. Fatıma da ağlamıştı. Onu gören Peygamber Efendimiz (sav),

– **"Sen neden üzgünsün kızım? Eğer seni Ali'ye nikâhladığım için ağlıyorsan, Cenab-ı Hakk'a yemin ederim ki, Ben seni herkesten çok bilgisi ve güzel huyları olan, Müslümanlığı ilk önce kabul eden zata nikâhlamışımdır."** buyurdular.

Hz. Fatıma (ranha),

– **"Babacığım! Herkesin kızlarının mehiri (nikâh sırasında erkek tarafından kabul edilen nikâh bedeli) altın ve gümüşle takdir ediliyor. Benim mehrim de böyle olursa, Seninle diğerleri arasında ne fark olur? Gönlüm arzu eder ki, benim mehrim yarın mahşer gününde Senin ümmetinin günahkarlarının ilahi af ve mağfirete kavuşabilmeleri için ancak sizin şefaatiniz olsun!"** deyince,

Cenab-ı Allah (cc) tarafından; **"Hz. Fatıma'nın bu dileğinin kabul olunduğu."** Peygamber Efendimiz (sav)'e bildirildi. Hz. Peygamber Efendimiz (sav) 'de,

– **"Aferin kızım, Peygamber çocuğu olduğunu belli ettin."**[138] buyurdular.

---

137. Istılahât-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 124
138. Menakıb-ı Fatımatü'z-Zehra, sh. 52

Ey, benim kızıma şu kadar mehir isterim, şundan aşağı olmaz, diye, taliplisinden haddinden fazla mehir isteyen ve mehirlerinin çokluğu ile iftihar eden baba, anne ve kızlar! Peygamberimiz (sav)'den ve onun muhterem kızları Hz. Fatıma-i Zehra'nın güzel ahlaklarından ibret dersi alın! Yarın onların huzuruna varacaksınız.

DÜĞÜN

Herkesin hali vaktine göre, israf etmemek, masrafa boğulmamak ve lüzumsuz borca girmemek şartıyla; içkisiz, gayr-i meşru eğlencesiz düğün yapmak, yakın akraba, komşu ve dostlarını, fakirleri davet ederek düğün ziyafeti vermek, Peygamber Efendimiz (sav)'in sünneti ve İslâmiyet'in güzel adetlerindendir.

Cenab-ı Peygamber Efendimiz (sav), gerek kendi zifaflarında ve gerekse muhterem kızları Hz. Fatıma-i Zehra (ranha)'nın Hz. Ali (ra) ile evlenmelerinde Ashab-ı Kiram'ı davet etmiş ve ziyafet vermiştir.

Hz. Ali (ra), bu daveti şöyle anlatır:

"Peygamber Efendimiz (sav) benim zırhımın bedelinden Ümmü Seleme (ranha)'ye verdiği paradan on dirhem gümüş isteyip aldı, bana verdi ve,

– **"Ya Ali! Al bu parayı, git; bir miktar hurma, biraz tereyağı, biraz da süzülmüş yoğurt al."** buyurdu.

Ben de gittim, çarşıdan bunların hepsini aldım ve Huzur-u Nebeviye'ye getirdim. Peygamberimiz (sav)'in kollarını sıvadı, bir sofra istedi, getirdiler. Sofranın üzerinde hurma ve tereyağını mübarek elleriyle ezip yoğurdu. Sonra, o "keş" dedikleri yoğurt ile karıştırdı ki, onun adına "Hays" derler. Onu güzelce bir tepsiye koydu ve sofranın etrafına parça parça arpa ekmeklerini dizdi. Bu ziyafetin hazırlanmakta olduğunu haber alan Ensar-ı Kiram'ın zenginlerinden Sa'd ibn Ubade (ra), gayet yağlı ve besili bir koyun, diğer bazı zevat-ı kiram da pirinç ve yağ gönderdiler; onlar da ilave olundu.

Sonra bana,

– **"Ya Ali! Var git, ahbap ve yaranını (arkadaşlarını) ve Benim Ashabımı davet et."** buyurdu.

Ben de çıktım, rastladığım Ashab-ı Kiram (radıyallahu anhüm ecmain) hazeratını çağırdım ve,

– **Rasûlullah (sav) sizi, velîmeye (düğün sofrasına) davet buyuruyor; geliniz,** dedim.

Bütün Ashab-ı Kiram gelip kapının önünde durdular ve Rasûlullah (sav)'ın izin vermesini beklediler. Ben telaş ederek dedim ki:

– **Ya Rasûlallah! Cemaat pek kalabalık geldiler, ne yapacağız?**

Fahr-i Alem Efendimiz (sav), müezzini olan Hz. Bilal (ra)'e hitaben,

– **"Ya Bilal! Çık cemaati grup grup sıra ile içeri al! Onar kişi, onar kişi gelip nöbetle sofraya otursunlar!"** diye emir verdi.

Bilal (ra) de, Yüce Nebi (sav)'nin emri üzerine Ashab-ı Kiram'ı onar onar içeriye alıyordu. Girenler oturuyor, yemek yedikten sonra kalkıp gidiyorlardı. Diğer grup da gelip, yiyip gidiyorlardı. Lakin, sofrada nimetler hiç yenmemiş gibi duruyordu. Hatta Nebiy-yi Ekrem (sav)'in duaları ile o kadar bereket hasıl oldu ki; o yemeği, yedi yüz kişinin yiyip doyduğunu gözümle gördüm, demiştir.[139]

Buhari'nin rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te, Enes (ra),

مَا أَوْلَمَ النَّبِيُّ عَلَى شَيْءٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَى زَيْنَبَ أَوْلَمَ شَاةٍ

"Nebi (sav), Zeynep Bint-i Cahş için düğün yemeği ziyafeti yaptığı gibi, kadınlarından hiç birisinin (şerefine) ziyafet vermedi. Zeyneb'in düğün yemeğinde, bir koyun keserek ziyafet vermiştir."[140] dediği rivayet olunmuştur.

Ashab-ı Kiram'dan ve Aşere-i Mübeşşere'den Abdurrahman ibn Avf Hazretleri (ra)'ne hitaben Peygamber Efendimiz (sav),

"Sadece bir koyun kesmek suretiyle olsun, evlenme ziyafeti ver!"[141] diye buyurmuşlardır.

Binaenaleyh düğünde az veya çok yemek vermek, ziyafette bulunmak sünnettir. Gösterişe kapılarak, israf edip, borca girerek düğün ziyafeti vermek İslâmiyet'te haramdır. Her işte olduğu gibi bu gibi adetlerde de herkes hali vaktine ve şeriatın emrine uygun, Allah (cc)'ın rızasını umarak, mü'minler arasında birlik ve beraberlik, sevişip kaynaşma meydana geleceğini düşünerek ziyafet vermelidir. Bilhassa böyle davetlere zenginlerden ziyade fakirler ve muhtaçları davet etmelidir.

Buhari ve Müslim'in Ebû Hureyre (ra)'den rivayet ettikleri bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

---

139. Minnihayet-i ibni Esirü'l-Müteveffa, 606, c. 2, sh. 127; Fatıma-i Zehra, sh. 44
140. Tecrid, c. 11, sh. 347; İbni Mâce, c. l, sh. 615, H.1908
141. Tecrid, c. l 1, sh. 34; İbn-i Mâce, c. l, sh. 615, H. 1908

بِئْسَ الطَّعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى إِلَيْهِ الْأَغْنِيَاءُ وَيَتْرُكُ الْفُقَرَاءُ

"Zenginlerin davet olunup fakirlerin kabul edilmediği düğün yemeği ne hayırsız ziyafettir."[142] buyurmuşlardır.

MEŞRU OLAN DAVETLERE İCABET ETMEK

Meşru olan davetlere icabet etmek dini bir vecibe ve toplumsal bir vazifedir. Buhari'nin Abdullah bin Ömer (ra)'den rivayet ettiği bir hadis-i şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Sizden biriniz düğün aşına davet olunduğunda her halde icabet etsin." buyurmuşlardır.

Buhari'nin diğer bir rivayetinde, Abdullah bin Ömer (ra),

"Velime (düğün daveti) olsun, yahut başka bir davet olsun; oruçlu olsa bile yine icabet ederdi (giderdi)." demiştir.

Bundan dolayı bütün alimler; davet edilen yere gitmemenin, günâh olduğunda ittifak etmişlerdir.

Hatta Şafii Mezhebi imamları,

– **"Oruçlu olmak, davet sahibine güçlük verirse, orucu da bozar."** demişlerdir (Nafile oruçlarda). Hanefi fıkıh alimlerine göre, düğün yemeğine gitmek müstehaptır (gitmelidir). Diğer bir hadis-i şerifte de,

"Kim daveti terk eder (davet edilen yere gitmezse) muhakkak Allah (cc) ve Rasûlü (sav)'ne isyan etmiş olur."[143] buyurmuşlardır.

Meşru mazeretler bunun dışında olduğu gibi, davetlerde gayr-i meşru içki ve çalgı gibi İslâm'da yasak edilmiş bir şey varsa, öyle davetlere gitmeyip bilakis, öyle yerlerden sakınarak gitmemek vaciptir.

Bir hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Allah (cc) ve ahiret gününe iman eden kimse, içki bulunan sofraya oturmasın."[144] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde ise,

"Sizden kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Eğer gücü yetmezse, diliyle menetsin. Bunu da yapamazsa, bari kalbiyle buğzetsin ki;

142. Buhari, Tecrid, c. 6, sh. 407; İbn Mâce, c. 1, sh. 615, H. 1907
143. Müslim, c. 4, sh. 341; 10/40 Hadis, c. 1, sh. 20, H. 10
144. Şevkani, Neylü'l-Evtar, c. 6, sh. 195

bu (sonuncusu) imanın en zayıf noktasıdır."[145] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"Kötü ahlaklı kimselerin ziyafet ve davetine gitmek menhiyattandır (men edilmiştir)."[146] buyrulmuştur.

Fakih Ebü'l-Leys,

"Düğün yemeğine davet edilen bir Müslüman, davet eden kimsenin mali kazancı haram değilse bu davete gider, haram olduğunu bilirse gitmez!" demiştir.

Yine Ebü'l-Leys, **"İlan-ı fısketmiş (herkes tarafından kötü ahlaklı olduğu bilinen) bir fasıkın davetine sadece, o fasıkın yaptığı kötü işlere razı olmadığını ilan için gidilmemelidir!"** demiştir.

Yine Ebü'l-Leys, **"İcabet edilip gidilen bir ziyafet mahallinde yasaklanmış bir şey görülünce o kötü iş men edilmelidir!"**[147] demiştir.

Yine Tecrid'in aynı cildinde (Taybi'den) naklen:

"Bir Müslüman, Müslüman kardeşini ziyafete veyahut yardıma davet ederse, davetine gitmek vaciptir, demiştir. Ancak, yapılan herhangi bir davete gitmenin lüzum ve tahakkuku için, davet edilen bu ziyafet yerinde şeriatın yasak ettiği bir şey olmamasını şart koşmuştur."[148]

Bir kimse, mü'min kardeşinin meşru olan davetine icabet ederek sofrasında oturup yemeğini yer, suyunu içer, yahut herhangi bir iyiliğine mazhar olursa, ona karşı elinden geldiği kadar ve hatta onun yaptığından daha fazlasını yaparak karşılık vermeli, ona münasip bir düğün hediyesi almalıdır.

Şayet karşılığını yapmak elinden gelmezse, ona hayır ve bereket ile mesela, **"Allah (cc) ziyade etsin, Allah (cc) razı olsun, Allah (cc) berketini artırsın, geçmişlerinizin canına değsin, Allah (cc) nimetinizi arttırsın."** gibi güzel dualarla dua etmelidir ki, bu yapılan iyiliğe karşı bir çeşit karşılık yapılmış olur.

Bir gün Ashab-ı Kiram Efendilerimiz, Şanı Yüce (sav) Efendimiz (sav)'e

– **"Ya Rasûlallah! Biz bir din kardeşimizin ziyafetine gidersek, yahut onun bir iyiliğini görürsek, ona nasıl bir karışıklıkta bulunalım?"** diye sorduklarında, Fahri Alem Efendimiz (sav) cevaben,

---

145. Müslim, c. 1, sh. 65
146. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 126, H. 813
147. Tecrid, c. 4, sh. 280
148. Tecrid, c. 4, sh. 280

أَثِيبُوا أَخَاكُمْ أُدْعُوا لَهُ بِالْبَرَكَةِ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا أُكِلَ طَعَامُهُ وَشُرِبَ شَرَابُهُ ثُمَّ دُعِيَ لَهُ بِالْبَرَكَةِ فَذَاكَ ثَوَابُهُ مِنْهُمْ

"Din kardeşlerinizin, size karşı yaptığı iyiliğe, siz de iyilikle karşılık veriniz; ona bereket ile dua ediniz. Zira bir kimsenin yemeği yenildiği, suyu içildiği vakit, sonra ona, bereket ile hayır dua edildi mi; onlardan onun alacağı sevap ve mükafat işte odur."[149] buyurmuşlardır.

KINA GECESİ VE ZAMAH

Düğünlerde, dini ve ahlaki usullere riayet etmek lazımdır. Bilhassa içki ve gay-i meşru çalgı bulunmamasına, kadınlarla erkeklerin aynı ortamlarda eğlenmemelerine, titizlikle gayret edilmelidir.

Düğün bir şenlik, neş'e ve sevinç vesilesi olduğundan, gerek evlenecek erkek (güveyi) için, zamah (eğlence gecesi) yapmak, gerekse gelin olacak kız (gelin) için, kına yakmak üzere kına gecesi tertip ederek arkadaşları tarafından eğlendirmek, neş'e ve sürur vermek güzel bir adet ise de, meşru ve itidal üzere olmalı, aşırılığa kaçarak Allah (cc)'ın ve Peygamber Efendimiz (sav)'in menettiği şeyleri yapmamalıdır.

Mesela, bazı beldelerde örf ve adet olarak gerek kız ve gerekse erkek tarafı; zamah (eğlence gecesi) ve kına gecesi, bir Mevlid-i Şerif cemiyeti tertip ederek, çay ve çetnevir (kuru ve yaş meyve) ziyafeti vererek o geceyi kutlarlar ki ne güzel bir adettir.

Malumdur ki, böyle manevi olan cemiyetlerden, Peygamber Efendimiz (sav)'in Yüce Ruhaniyetleri haberdar olarak teşrif eder ve Allah (cc)'ın birçok melekleri iştirak ederler. Ebetteki onların iştirak ettiği cemiyetlere de Cenab-ı Hakk'ın nuru, feyzi, rahmeti tecelli ederek o evde ve düğünde uğur ve bereket, sevgi ve muhabbet, saadet ve selâmet meydana gelir. Aynı zamanda sınırsız manevi sevaplar alınmış olur.

Bazı yörelerde ise, def ve ona benzer şeyler çalınmak suretiyle eğlence tertib ederek o geceyi geçirirler. Evet Asr-ı Saadet'te ve düğün cemiyetlerinde def ve ona benzer şeyler çalınır, şiirler söylenirdi.

Buhari'nin Hz. Aişe (ranha)'den rivayet ettiği bir hadis-i Şerif'te şöyle geçmektedir:

---

149. Ebû Davud, Beyhaki, Camiü's-Sağir, c. l, sh. 151

Hz. Aişe (ranha), terbiyesi altında bulunan bir kızı, Ensar'dan bir kişi ile evlendirmişti. Nebi (sav),

– **"Ya Aişe! Hani sizin def çalan ve şiir söyleyen muganniyeniz (ses sanatkârınız) yok mu? Ensar'ın, böyle oyun hoşuna gider."**[150] buyurdu.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

"Nikâhı, camilerde kıyarak ilan edin. Bu ilan sebebiyle, def çalın." buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde,

"Helal ile haram (zina) arasındaki fark; nikâh kıymak, şenlik yapmak ve def çalmaktır."[151] buyurmuştur.

Bir kurban bayramı günü, Hz. Ebû Bekir (ra), kızı Aişe (ranha)'nin yanına gider; bir de görür ki, iki kız def çalıyor, türkü söylüyor. Rasûl-ü Ekrem (sav) de bir köşede elbisesine bürünerek yaslanmış oturuyor. Hz. Ebû Bekir (ra) kızları azarlıyor. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sav),

"Bırak onları Ebû Bekir! Herkesin bir bayramı vardır; bu da bizim bayramımızdır."[152] buyurur.

Muavviz kızı Rabiye (ranha) anlatır:

"Düğünüm yapıldığında Hz. Peygamber (sav) gelip oturdu. Bazı kız çocukları def çalıyor ve Bedir gününde şehit edilen babam ile amcalarımı yadediyorlardı (anıyorlardı). Bir ara kızlardan biri,

– **"İçimizde, yarını bilen Peygamber vardır."** deyince, Rasûlullah (sav) ona,

– **"Bu sözü bırak, daha önce söylemekte olduğuna devam et."**[153] buyurdular.

Düğün cemiyetlerinde, def ve ona benzer şeylerin çalınmasında; alimler ittifak etmişler ve caiz görerek, nikâh ilan edilmiş oluyor, demişlerdir. Hatta düğün cemiyetinden başka zamanlarda da; def, çalgı aletlerine İmam Ebû Yusuf; aile içinde kadınların, çocukların çalıp eğlenmelerine izin vermiştir.[154]

Görülüyor ki, İslâm dini, düğün cemiyetlerinde, bayram ve diğer şenliklerde meşru eğlencelere mani olmadığı gibi, özellikle bunlara önem verir.

---

150. Buhari, c. 6, sh. 140
151. Mişkâtü'l-Mesabih, c. 2, sh. 174; Nesei, c. 6, sh.104
152. Buhari, Müslim, c. 2, sh. 608
153. Tirmizi, Ebû Davud, Buhari, c. 6, sh. 137
154. Tecrid, c. 1, sh. 346

Çünkü milli şuur ve heyecanın meydana gelmesi ve devamı, bir cemiyet için lüzumludur. Onun için her mü'min, her şeyde olduğu gibi, gerek düğün ve gerekse diğer şenliklerde, İslâm ahlakına ve kaidelerine uygun şekilde, eğlenceler tertip etmeli ve işin aşırılığına kaçmamalıdır.

ŞARKI TÜRKÜ VE ÇALGI ALETLERİ

Şarkı, türkü ve çalgı aletleri dinlemenin caiz olup olmadığı hakkında çeşitli görüşler vardır. Bazıları haram, bazıları mekruh, bazıları şüpheli, bazıları da mübah demişlerdir. İmam Gazali'ye göre beş yerde; şarkı, türkü ve çalgı haramdır.

1. Mahrem olmayan ve sesi, dinlemekle cinsi heyecan meydana gelecek olan kadın veya şahsın dinlenmesi.

2. İsraf (faydasız) ve şımarıklığı (haddi aşmayı) gösteren, meşru olmayan bir işe (dans gibi) sebep olan çalgılar.

3. Fuhşa dair olan, Allah (cc)'a, Rasûlü (sav)'ne ve Ashab-ı Kiram'a yalan isnad eden veya açık kadın tasvirleri yapan şiir, şarkı ve türküler.

4. Dinleyici, pek genç, şehvetlerine ve nefsine mağlup, dinlediği şeyler kendisini bir gayr-i meşru yöne sevkedecek seviyede olan bir kimse ise, böylesinin dinlemesi haramdır.

5. Dinleyici avamdan (cahil kimselerden) biri olup, dinlediği şey kendinde doğru veya yanlış bir tesir göstermez, fakat devamlı şekilde bununla meşgul olup vakitlerini boşa harcarsa, yine yasaktır.

Bugün asrımızda, moda olarak halkımızın alışageldiği ve Avrupa'nın, İslam ahlakına ters düşen bir takım; bale, bar, gazino, caz; köylerimizde ise; içki ve çalgı veya kadın oynatma gibi şeytanın ocağı olan ahlak dışı toplantılar tertip edilmektedir. Bunlar, İslam toplumuna zarar vermekte ve gençlerimizin ahlakını bozmaktadırlar. Çok defa böyle cemiyetlerde birtakım ahlaksızlar, eğlenelim derken, aldıkları fazla içki zehirinin tesiri ile; kavga, gürültü ve yaralama, hatta bazen adam öldürme hadiselerine kadar yol açmaktadırlar.

Ey mü'min! Şunu unutma ki, bir gün ölüm, kemendini boynuna takarak seni, ebedi alem olan ahiretin iskelesi bulunan ve birkaç kazma darbesi ile açılan; karanlık, dar, yılan ve çıyanın mesken tuttuğu, kabir denilen çukura yuvarlayacak, oradan da, mahşer günü denilen ve oranını mutlak hakimi olan Allah (cc)'ın huzuruna çıkaracak; dünyada yaptığın bütün şeylerden sorumlu olacak, amellerine göre ceza veya mükafat göreceksin.

Büyüklerden M. Es'ad Erbili (ks)'nin şu sözlerini kulağına küpe, nefsin için ilaç olarak kullan:

Câhınla sakın Hâlik-ı Âgâhı unutma
Bağla kemeri hizmet-i Allah (cc)'ı unutma
Aldanma şu tahta, sonraki câhı unutma
Ey gafil uyan, rıhlet-i nâgâhı unutma
Yol korkuludur, korkusu çok râhı unutma

Şahan-ı şerefrâzı salatını seniyye
Binlerle olup hak ile yeksân-ı seviyye
Malum-u müsellem iken ey dil şu kazıyye
Mağrur olup devlet-i dünyayı deniyye
Sakın yitirip dinini Allah (cc)'ı unutma

Pür nakş ü nigarına gözüm bakma cihanın
Zindan-ı belaya sokar ahir teni canın
Zevkinde beka neşesi yok dâr-i fenanın
Bir (oh) demesine bugün aldanma cihanın
Sonunda anın derdi ile ahı unutma

Dünya'da bugün topladığın yarın olur hiç
Ukbaya müfid olduğu âmali bulup seç
Rapteyleme kalbin gam-ı dünyayı bırak geç
Derbendine mevtin yolun uğrar tez eğer geç
Ol geçmesi düşvar güzergâhı unutma

PEYGAMBER EFENDİMİZ (SAV)'İN FATIMA-İ ZEHRA'YA NASİHATLERİ

Peygamberimiz (sav) de, muhterem kızları Hz. Fatıma-i Zehra (ranha)'ya gelin olurken nasihatte bulunmuşlardır:

"Kızım! Kendini temiz tut, dilinle Rabbini zikret, ehlin (efendin) sana baktığı zaman senden memnun olsun, büyük bir ferah duysun. Gözlerini sürmele, sürme kadınların ziynetidir. Bir kadın başına zeytinyağı sürerse, ona şeytan zarar etmez.

Ey kızım! Kocan sana baktığı zaman gözlerini ondan ayırma, sen de mukabele et (aynı şekilde davran). Böyle yaparsan sevgin fazla olur. O başka

tarafa bakarken sen onun yüzüne bak, bunun büyük mükâfatı vardır. Güzel bakışlarınla, güler yüzle takip edip, memnun etmene, bir ay nafile oruç sevabı yazılır.

Kızım! Kocan seni yatağa çağırdığı zaman, hemen isteğini yerine getir. Mazeretsiz sakın yatağı terk etme! Kocanın yanında tat (dilsiz) gibi durma. Onun hoşlandığı şekilde güzelce söyle ki, sana muhabbet etsin. Kocanın hataları bile olsa başkalarına söyleme, öyle yaparsan Allah (cc) sana gazap eder. Sonra melekler, enbiyalar ve nihayet kocan sana gücenir."[155]

HER ANNENİN GELİN OLACAK KIZINA VERECEĞİ NASİHAT

Ashab-ı Kiram'dan Haris (ra)'in kızı Esma (ra) gelin olup kocaya giderken annesi şu nasihati yapmıştır. Biz de aynı nasihati yavrumuza yapmakla vazifemizi yapmış olalım.

"Kızım! Evimizden çıkıp, başka bir eve, tanıyıp alışık olmadığın bir kimseye gidiyorsun. Sen kocana yer ol ki, o sana gök olsun. Sen ona çadır ol ki, o sana direk olsun. Sen ona hizmetçi ol ki, o sana köle olsun. Sen ona yumuşak davran; öfkeli hallerinde sessizce yanından kayboluver, öfkesi geçinceye kadar ona görünmeyiver. Ağzını ve kulağını muhafaza et, kocan sana fena söylerse söylediklerini duyma, sakın ona karşılık verme. Onun yüzüne gelme (kinci olma), daima senden güzel söz işitsin, güler yüz görsün; bu suretle sana iyi nazarla baksın."

GELİN GETİRMEK

Gelin getirmeye giderken veya gelini getirip arabadan indirirken yabancı erkeklerin düğün evinin kapısı önünde beklemeleri, gelin veya diğer kadınlara bakmaları şeran doğru olmayacağından düğün evinin gerisinde bulunmaları, erkeklerle kadınların zaruretsiz karışmamaları İslâm edep ve ahlakına daha uygundur. Esasen gelini getirmek, arabadan indirmek, düğün sahibinin ve en yakın akrabaları ile kadınların vazifesidir.

Gerek oğlan evi, gerekse kız evinde vazifeli olanlar gelini bir örtü veya bürgü içerisinde arabaya bindirip indirmelidirler; öyle süslü, allı pullu veya açık saçık, ince bir tül içerisinde, adeta âleme teşhir edercesine bir vaziyette

155. Mürşid-i Müteehhilîn, sh. 28

bindirip indirmemelidirler; daima dini ahlaki kaidelere, adet ve törelere riayet etmelidirler.

Damadın bizzat gelin evine giderek gelini kendisinin getirmesi veya arabadan indirip; gelini koluna takarak eve çıkarması, şeran meşru olan nikâhları kıyıldıktan sonra helali olduğundan bir sakınca yoksa da -bu adet gayr-i Müslimlerden bize geldiğinden dolayı, onlara benzememek için ve büyüklerine karşı da edep ve hayâ hususunda sakıncalı olacağından- bu gibi adetlerden sakınılmalıdır.

Oğlan evi arabalara binip gelini almaya gittiklerinde, bir hoca veya bir büyük tarafından güveyinin ceket veya paltosu; Tekbirle, Salâvat-ı Şerife ile dua ile giydirilerek, gelin geldikten sonra sokak kapısının sağ tarafına sağdıç ve sağdıcın sağ tarafına da damad durarak cebine hazırladığı ufak paraları, gelin arabadan inerken -bu nimeti bu devleti, bu saadet ve şerefi kendisine bahşeden Rabbine karşı hamd ederek, teşekkürde bulunarak, hayatları boyunca da saadet ve selâmet rahmet ve bereket içinde, mesut ve bahtiyar olmaları, her türlü şer ve afetlerden korunmaları için niyet ederek- havaya atarak saçar ve çoluk çocuğu, fakirleri sevindirir.

Gelin eve indikten veya zifaftan sonraki günlerde, gerek damad ve gerekse damadın yakınlarını, onun yakın akrabaları, komşuları, ahbap ve dostları, **"Allah (cc) mübarek etsin, mesut ve bahtiyar olun veya olsunlar."** gibi hayır dualar ederek tebrikte bulunmaları da, bizden önce geçen İslâm büyüklerinin güzel adet ve törelerindendir.

Cenab-ı Fahrü'l-Mürselin (sav) Efendimiz bir Hadis-i Şeriflerinde,

إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ لَهُ بَارَكَ اللّٰهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ

"Sizden biriniz evlendiği vakit onun akraba ve ihvanı; Allah (cc) Teâlâ seni, eşin hakkında mübarek kılsın, eşinin nafaka ve ihtiyaçları, güzel geçinmek hususunda da senin üzerine bereket ve rahmet ihsan buyursun, diyerek dua etmelidir."[156] buyurmuşlardır.

ZİFAF (GÜVEYİ KATMA)

Düğün günü yatsı namazı cemaatle kılındıktan sonra, cemaatle birlikte topluca düğün evine gidilir. Kapı önünde, içeridekilerin işiteceği bir sesle istiğfar edilerek güveyi katma (damadın gelin odasına girişi) duası yapılır.

156. İbn Mâce, Nesei, c. 6, sh. 104; Camiu's-Sağir, c. 1, sh. 316

Duadan önce hoca bir bardak su alarak, damadın önüne ve arkasına, yere birer avuç su döker ve şu duayı okur. Aynı şekilde gelin de yine bu işi yaparak bu duayı okumalıdır.

Peygamber Efendimiz (sav),

– **"Ya Fatıma-i Zehra! Kızım bana biraz su getir."** buyurdu.

Fatıma-i Zehra gitti, biraz su bulup getirdi. Peygamber Efendimiz (sav)'e verdi. Peygamber (sav) abdest aldı ve suyun üzerine ağzından sular serpti ve,

– **"Gel kızım önüme dur!"** dedi. Fatıma da gelip durdu.

Peygamber Efendimiz (sav), o suyun bir kısmını Hz. Fatıma'nın ön tarafına, diğer kısmını da arka tarafında yere döktükten sonra,

– **"Allah (cc)'ım! Onu ve neslini, şeytanın kötülüklerinden Sana ısmarlarım."** diyerek dua buyurdu.

Sonra da Hz. Ali'den su istedi ve aynen Hz. Ali'nin de ön ve arka taraflarına yere döktükten sonra,

– **"Allah (cc)'ım! Onu ve neslini, şeytanın kötülüklerinden Sana ısmarlarım. Allah (cc)'ın adı ve bereketiyle ailenin yanına git."** diye ona da dua etti. Sonra mübarek ellerini kaldırdı,

– **"Allah (cc)'ım! Onları ve nikâhlarını mübarek eyle."** buyurdu.

Eûzü besmele ile İhlâs-ı Şerifi (Kul hüvallahu ehad suresini) ve Muavvizeteyn (Kul Eûzü bi Rabbi'l-Felak, Kul Eûzü bi Rabbinnâs) surelerini okuyup geri döndüler.

Bir rivayette,

"Allah (cc)'ım! Onların nikâhlarını mübarek eyle, onlara ve hatta onlardan gelecek nesillere de ilahi bereketlerini bol ve geniş kıl."[157] buyurmuşlardır.

GÜVEYİ'NİN (DAMADIN) ZİFAF GECESİNDEKİ VAZİFELERİ

Dua bittikten sonra damad, hocanın, pederinin ve diğer büyüklerinin ellerini öper, içerdeki annesi, hala, teyze, kendinden büyük diğer kız kardeşinin ve diğer münasip olan mahremlerinin (kendilerine nikâh düşmeyen yakınlarının) ellerini öperek gönüllerini hoş edip, dualarını alır. Ondan sonra sağ ayak ile Eûzü Besmele çekerek içeri girer. Daha önce, gelinin yanında

157. Üstü'l-Ğabe, Menâkıb-ı Fatıma, el-Bidaye ve'n-Nihaye, İbn Kesir, c. 6, sh. 333

bulunan yenge hanımla geline güler yüzle selâm verir. Gelinin yüzünde örtülü perdenin bir ucuna, yanında hazırladığı hediyesini bağlayarak gelinin yüzünü açar ve gelinle musafaha eder (eliyle tokalaşır). Eşine bir şefkat ve merhamette, tatlı güler yüzle bakar, gelin de efendisine bir sevgi ve hürmetle bakmalıdır.

Şanı yüce Peygamber Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde,

إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَاتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللهُ تَعَالَى إِلَيْهِمَا نَظْرَةَ رَحْمَةٍ فَإِذَا أَخَذَ يِكَفِّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلاَلِ أَصَابِعِهِمَا.

"Bir Müslüman erkek, hanımına güler yüzle baktığı ve hanımı da ona baktığı zaman, Allah-u Teâlâ (cc) her ikisine de rahmet nazarı ile nazar buyurur ve bu erkek, ailesinin elini tuttuğu zaman her ikisinin de günahları parmaklarının arasından düşer gider."[158] buyurmuşlardır.

Damad ve gelin el ele tutuşup musafaha ettikten sonra, böyle temiz, meşru bir hayata kavuşmuş bulunduklarından dolayı Cenab-ı Hakk'a teşekkür ve rıza-i İlahiyyesi için her ikisi de ikişer rekât namaz kılarlar. Namazdan sonra, dünya ve ahiret saadet ve selâmetleri için dua ederler. Cenab-ı Hak'tan hayırlı evlat ve hayırlı akıbet isterler.

O anda dualar makbul olduğu için, Ümmet-i Muhammed'in selâmeti için duayı unutmamalıdır. Bilhassa şu duayı çok okumalıdır.

"Allah (cc)'ım! Beni ve ailemi de bana hayır kıl."

Duadan sonra yenge veya halanın eli öpülür, hal ve hatırı sorulur. İkram edilen çay veya kahve içildikten sonra, yenge hanım müsaade alarak çıkar; gelin ve damat birlikte yenge hanımı kapıya kadar uğurlarlar. Kapı Besmele ile sürgülenir.

Damat ilk önce hanımına, yatsı namazını kılıp kılmadığını sorar, kılmamışsa emir ve müsaade etmelidir. Kendileri için hazırlanan çetnevir (yenecek şeyler) muhabbet ve neşe ile yenirken, damat eşine tatlı bir eda ile nasihatte bulunur. Evvela akaid-i diniyyesinden (imanın esaslarını) nezaketle sormalı, eğer bilmiyorsa öğretmelidir.

Gelin, gelin geldiği yuvanın garip, yabancı bir kuşu olduğundan ne efendisinin, ne pederi, ne de kayın validesinin ahlak durumlarını bilmediği için, acemilik çekerek nasıl hizmet edeceğini bilemez sıkılır, korkar. Onun için damad daha ilk gecede kendisinin, ana ve babasının ahlakını güler yüz ve

---

158. 500 Hadis, sh. 83, H. 90

tatlılıkla, samimi ve nezaketle konuşarak anlatır. Mesela; kendisinin, anne ve babasının hangi hizmetlerden hoşlanıp, hangilerinden hoşlanmadığını ifade eder.

Damad şunu da katiyetle bilmelidir ki, gelin; kayınpeder ve kayın validesine hürmet ve itaatle hizmete mecbur değildir. Asla itaat için zorlanamaz. Ancak güzellikle, yumuşaklıkla itaat ve hizmete teşvikle nasihat edilir.

Akıl cevheri ile iyi düşünmeli ki; kendilerini yoktan var eden ve sonsuz nimetler ihsan eden Cenab-ı Allah (cc)'ın, anne ve babayı evladın meydana gelerek yetişmesinde, şu aile saadetine kavuşmalarında sebep kıldığını, şu hale gelinceye kadar onların neler çektiğini hatırlayarak, layık oldukları hürmet ve hizmetlerini görmelidir. Bilhassa damad, geline böyle daha ilk günlerde neşe ve sürurla öğüt vererek plan çizmeli, aile yuvasının nizam ve intizamını temin etmelidir.

Damadın dikkat edeceği mühim vazifelerden biri de, geline ana hali (hayızlı) olup olmadığını sormaktır. Esasen bu vazife kız evine aittir. Fakat buna çok defa dikkat edilmemekte ve çok defa bu durumla karşılaşılmaktadır. Hakiki müminler, Allah (cc)'tan korkan ve ahirete inanan Müslümanlar, her işte olduğu gibi bu hayırlı işte de usulüne riayet ederek hareket ederler. Bazı çamaşırı kirli, Allah (cc)'tan korkmayan kız ve kız taraftarları ise, kirli çamaşırlarının meydana çıkmaması ve âleme rüsvay olmamaları için, kızlarının hayızlı zamanına zifafı denk getirirler ki; oğlan tarafı bilemeyip böylece ayıpları kapansın.

Damat, böyle bir vaziyet karşısında sabırla muamele ederek nefsine hâkim olup, eşinin kirlilik müddeti bitinceye kadar bekler, annesine de durumu bildirir ve böylece Allah (cc)'ın menettiği haramı işlememiş ve hem de şüpheden kurtulmuş olur.

İSLÂM'DA NİKÂH - DAMADIN ZİFAF GECESİNDEKİ VAZİFELERİ

Karı koca birleşmesinde her kız, bu ilk mahremiyette az çok ürkek olur, korkar, utanır, sıkılır, hayâ eder. Damad olan erkek ise, gayet hassas ve nazik bir şekilde davranarak gelini sıkmamalı, içli bir yakınlık göstererek okşamalı, ürkekliğini gidermeli, kaba hareketlerden, kaba ve yakışıksız sözlerden sakınmalıdır. Halk arasında bir tabir vardır: **"Kedinin bacağını ilk gün ayırmalı."** Yani daha ilk gecede sert davranarak, itaat için korkutmalı derler. Hâlbuki bu söz hatalı, hareket yanlıştır. Daima, **"İyi söz yılanı deliğinden çıkarır."** atasözünü hatırlayarak güzel söz, güler yüz ve iyi muamelede bulunmalıdır.

Her Müslüman, meşru işlerine Besmele ile başlaması lazım olduğu gibi, hanımına cinsi yakınlıkta bulunacağı zaman da Besmele'yi çekerek, aşağıdaki Hadis-i Şerif'teki duayı okumalıdır. Buhari'nin ibn Abbas'tan (ra) rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

أَمَّا لَوْ أَحَدُهُمْ يَقُولُ حِينَ يَأْتِي أَهْلَهُ بِسْمِ اللهِ اَللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ثُمَّ قُدِّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ اَوْ قُضِيَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا.

"Bir kimse, eşinin yanına (cinsi münasebet için) yaklaşırken; Bismillah! Ya Rab beni şeytandan uzaklaştır, şeytanı da bize ihsan ettiğin (çocuktan) uzak kıl, derse, sonra karı ve kocanın bu münasebetinden bir çocuk takdir olunursa, o çocuğa hiç bir zaman şeytan zarar veremez."[159] buyurmuşlardır.

Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak tarafından mümin kullarına, şöyle dua etmeleri öğretilip müminler teşvik edilmektedir.

"Ey Rabbimiz, derler. Bize zevcelerimizden (hanımlarımızdan) ve nesillerimizden gözlerimizin bebeği olacak (salih insanlar) ihsan et. Bizi takva sahiplerine rehber kıl."[160]

İşte erkeğin kadın üzerindeki vazifeleri ile çocuk terbiyesine ait vazifeleri burada başlamış olur. Bir kimse yerken, içerken ve ailesiyle münasebet-i beşeriyyede (cinsi münasebette) bulunurken, Besmele çekerse şeytan onlara yaklaşamaz. Şayet Besmele çekmez ise, Besmele'siz yiyecekten Şeytan da yer, Besmelesiz içilen sudan içer. Besmelesiz aileye cinsi münasebet yakınlığında şeytan da erkekle beraber yakın olur. Bu hareket ise çocuğun ahlakına tesir eder.

Şayet bir kimse, ailesi ile münasebetten evvel Besmele çekmeyi unutur da sonra hatırına gelirse, lisan oynamadan kalben Besmele'yi çekmelidir.

GELİNİNİN DİKKAT EDECEĞİ HUSUSLAR

Gelen kız, yeni gelin geldiği yuvanın yabancısı, acemisi olduğundan, tabiidir ki ne kocasının ne de kayınvalide ve kayınpederinin ahlak durumlarını bilemediğinden, acemilik çekerek nasıl hizmet edeceğini kestiremez. Ancak, daha zifaf gecesinde kocasının kendisine verdiği direktif ve gösterdi-

159. Tecrid, c. 11, sh. 347
160. Furkan, 24

ği yol üzere, vazifelerini son derece ikram ve itaatle, hürmet ve muhabbetle, gönülden coşa coşa yapmaya başlar. Onları memnun etmeye, sevgilerini kazanmaya çalışır. Malumdur ki, her anne babanın oğlunu evlendirmedeki, evine gelin getirmedeki arzusu, niyeti, gayesi, evladına mesut bir yuva kurmak, ev işlerinde yardımcı olmak, ihtiyarlıklarında rahat etmek, oğlunun ve gelinin ikram ve hürmetini görmektir. İşte bir gelin, kayınvalidesini memnun ederse, hem manevi ecir alır, hem kendi anne ve babasının şerefini yükseltir, hem de kocasını memnun ederek sevgisini kazanır. Kocasını memnun eden kadın ise, Cenab-ı Hakk'ın rızasını kazanarak dünya ve ahirette mesut ve bahtiyar olur. Aynı zamanda, aile yuvasında karşılıklı sevgi ve muhabbet meydana gelir, ömürlerinde ve rızıklarında uğur ve bereket olur.

Gelin, şunu da hatırlamalıdır ki; kocasının kendi anne ve babasına nasıl hürmet ve itaat etmesini isterse, elbette ki kendisi de kayınpeder ve validesine öylece hizmet ve itaat etmelidir. Zira sevgi ve muhabbetler karşılıklı olduğu gibi hizmet ve hürmetler de karşılıklıdır.

Gelin, şunu da düşünmeli ki, bu evlilikten Cenab-ı Hak kendilerine bir veya birkaç oğlan evladı ihsan edip de, onları evlendirdiği zaman kendisi de kaynana olacaktır ve gelininden hürmet ve ikram, hizmet ve itaat bekleyecektir. Eğer kendisi, kayınpeder ve validesine itaat ve hürmet ederek dualarını aldı ise, elbette ki kendisi de gelininden öylece itaat ve İkram görecektir. Onun için istikbaldeki durumunu düşünerek, şimdiden vazifelerini yerli yerince ve vaktinde yapmalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Anne ve babanıza itaat ve ikram ediniz ki, evlatlarınız da size ikram ve itaat etsin." buyurmuşlardır.

Gelin daha ilk günden itibaren her sabah erkenden kalkarak efendisinin hizmetini gördükten sonra, kayınpeder ve kayınvalidesinin de lüzum eden hizmetlerini görür; ellerini öperek hatırlarını alır. Evinin diğer hizmetlerini titizlikle yapar. Akşamları da anne ve babanın iznini almadan odasına çekilmez, izin verdikleri zaman da nezaketle, Allah (cc) rahatlık versin, diyerek büyüklerine hürmet, küçüklerine şefkat gösterir ve bilhassa efendisi, kayın validesi ile istişare ederek, yapacağı işleri sorup danışarak arzularına göre hareket ederse, elbetteki sevgi ve muhabbetlerini kazanır ve böylece aile yuvasında saadet ve selâmeti uğur ve bereketi, sevgi ve muhabbeti, birlik ve dayanışmayı sağlamış olur ve kadınlar bahsindeki, maddeler halinde zikrettiğimiz vazifeleri titizlikle üzerinde tatbik ederek amel eder.

ZİFAF GECESİ SABAHI

Birçok şehir ve kazalarda öteden beri adet olan, zifaf gecesinin sabahı erken saatte sağdıç gelerek damadı alıp, hamama götürür. Lakin, temizlik yapacağız derken güneş doğup sabah namazını geçirdikleri, kazaya bıraktıkları, bu sebeple de Cenab-ı Hakk'a karşı asi ve günahkâr oldukları bir gerçektir. Hâlbuki düğünden bir gün evvel adet zaten hamama gidilip temizlik yapılmış olduğundan artık damad zifaf sabahı evinde gusledip temizlenmeli, hamama gider gibi de yine sağdıçla beraber çarşı camilerine gitmelidir. Böylece hem Rabbine karşı borçlu oldukları vazifeyi yapmış ve hem de sonsuz ecre nail olmuş olur. Camiden çıktıktan sonra da eğer vakti müsaitse, anne ve babasına ve ailesine ufak bir hediye ve misafir için de biraz şeker alarak evine döner. Anne-babanın elini öperek gönüllerini alır. Kahvaltı ve biraz istirahatten sonra, artık evde oturmayıp gezmeye çıkar.

Gelin de evde temizliğini ve ufak tefek işlerini yapıp nizam ve intizamına bakar.

Bazı köylerde adet ve anane olarak, zifaf sabahı gerek yenge ve hala ve gerekse kayın valide tarafından gelin alınarak erkenden kayın pederin, çelebinin, amca ve dayılarının veya yakın akrabalarının yatağını kaldırmak, elbiselerini giydirmek gibi hizmet için kapıları çakılarak gezdirilir. Hâlbuki bu gibi adet ve töreler asla caiz olmayıp İslâmiyet'in emirlerine aykırıdır, işte her mü'min İslâm'da olmayan örf ve adetlerden, hurafelerden son derece sakınarak hareket etmelidir.

Yeni evlenen genç erkek şunu iyi bilmeli ve düşünmeli ki: Yeni evlendiği günden itibaren, anne babası üzerinde durumu değişir. Evvelce bekâr iken onlara karşı yaptığı kusurlar af edilirse de, evlendikten sonra af edilmez. Kalpleri incelir, ufacık bir kusur onların gönüllerine dokunarak kırar, üzer ve incitir.

Onun için evlenen erkek, ana ve babasına eskisinden ziyade hürmetini artırarak haklarına riayet eder, ellerini öper, hatırlarını sorar her sabah evden çıkıp işine giderken; Allah (cc)'a ısmarladık anneciğim, babacığım, bir ihtiyacınız, arzunuz, bir diyeceğiniz var mı, diyerek sorar ve öyle ayrılır.

Akşam eve döndükten sonra da, yine ellerini öperek, hal ve hatırlarını sorar, gönüllerini alır. Onların sevdiği arzu ettikleri şeyleri alıp ikram eder. Ailesine bir şey aldığı zaman mutlaka anne ve babasına da bir şeyler almalı, anne babasına bir şey aldığı zaman da, ailesine de bir şey almalıdır. Böylece her iki tarafın haklarına riayetle aile yuvasında saadetin devamını sağlamalıdır.

KAYINVALİDENİN DİKKAT EDECEĞİ HUSUSLAR

Kayınvalide, gelini eve getirdikten sonra vazifesi bitmiş değildir. Asıl vazifesi bundan sonradır.

Bir anne oğlunun hayat boyunca mesut olması, yuvada saadetin devamı için, gelini üzerinde dikkat edeceği birtakım vazifeleri vardır.

Şöyle ki: Her evin bir yaşayış tarzı olduğu gibi, insanların da ahlaki durumları başka başkadır. İşte her yeni gelin, gelin geldiği evin yabancı, garip bir kuşu gibi olduğundan geldiği yerin ahlak ve yaşayış durumlarını bilemez, iyice alışıp öğreninceye kadar yabancılık çekerek hizmette ufak tefek kusur ve hatası eksik olmaz. Bu kusur ve hatasından dolayı da utanır, sıkılır ve korkar.

Böyle durumlarda, basiretli bir kayınvalide sabır ve yumuşaklıkla, güler yüz ve tatlı dille, kızım, yavrum tabiri ile sıcak bir alaka ve yakınlıkla hatalarını düzeltir ve ona bilmediği şeyleri öğreterek onu ev ortamına alıştırır.

Beğendiği güzel işlerini ise, aferin kızım, memnun oldum, sağ ol yavrum, mesut bahtiyar ol evladım, diyerek taltif eder. Kendi öz evladı gibi muamele ederek yemesinde, giymesinde gayet güzel olarak İslâmi emirler dairesinde yapmasını emreder. Anne baba ve yakın akrabalarını sık sık ziyarete götürür veya efendisi ile gitmesine müsaade eder. Hülasa kendisinin ilk gelinlik günlerini hatırlayarak, ona göre yapılması lazım olan şeyleri yapar.

İşte bir kayınvalide, yeni gelinine böyle muamele eder ve bu muamelesini de devam ettirirse, elbetteki gelin anlayışlı ise, kendisine böyle güzel muamele eden kayınvalidesine karşı hizmet ve hürmetini artıracaktır. Böylece o evde sevgi ve muhabbet, feyiz ve bereket, saadet ve selâmet, dirlik ve düzenlik meydana gelerek devam eder. Aksine hareket ise, aile ocağında büyük bir felakettir.

KAYINVALİDENİN DİKKAT EDECEĞİ HUSUSLAR

Ne yazık ki zamanımızda birçok cahil kayınvalideler, daha gelini eve getirdikten 10-15 gün sonra tavır ve hareketlerini değiştirerek, gelinine karşı kıskanç ve kaba harekette bulunurlar. Gelinin ufak tefek kusurlarını yukarıda arz ettiğimiz şekilde müsamaha ederek düzeltmeye çalışmayıp; aksine titizlenir, sinirlenir, kızar, darılır, gördüğü işi beğenmez, hakir görür, beceriksiz oluğunu söyler, annesinin hiç bir şey öğretmediğini başına kakar. Çok zaman oğluna şikâyette bulunur.

Annesinin kıskanç ve kaba hareketlerinden haberi olmayan tecrübesiz erkek ise kabahati, geçimsizliğini ailesine yükleyerek ailesine baskı yapar, sert muamele ederek ailesini incitir.

Elbette ki genç, tecrübesiz, alıngan gelin ise, gerek kayınvalidesinin ve gerekse kocasının bu tutumlarına karşı morali bozulur, maneviyatı yıkılır, kalbi kırılır ve kayınvalidesine ve kocasına karşı gönlünde bir tiksinme oluşur. Gelin iyi bir İslâm terbiyesi almış, hayâ ve edep sahibi ise, kendi anne babasının üzülmesini istemeyerek sabır ve tahammül gösterir; keder ve üzüntüsünü içine atarak, durumunu onlara asla bildirmez. Gelinin sabır ve tahammülü az veya cahil yetişmiş ise, tabiidir ki kayınvalide ve kocasının davranışlarına tahammül edemeyerek onlara karşı gelecek, isyan edecek veya anne ve babasına durumundan şikâyette bulunacaktır. Böylece aile ocağında geçimsizlikler, huzursuzluklar meydana gelecektir.

Bu iş bazen da aksine olur. Kayınvalide gelinine güzel muamele ettiği halde, yeni gelin kibir ve gururlu, cahil ve kaba hareketli, serkeş ve inatçı olur. Kayınvalidesine karşı itaat şöyle dursun, aksine hareketle yuvada huzursuzluklar meydana getirir. "Hem suçlu, hem güçlü" atalar sözünce, itaatsizlik yaptığı gibi, kocasına da annesinden şikâyet eder. Eğer erkek tetkik etmeden -elbette ki aile muhabbeti anne muhabbetine galip gelerek- kabahati annede görecek ve annesinin kalbini kıracak ve onu incitecektir. Böylece yine, aile yuvasında geçimsizliğe, huzursuzluğa sebep olunmuş olacaktır. Zamanımızda aile yüzünden anne ve babasına küfreden, inciten, döven, anne ve babasını terk edip ailesinin arkasına düşen evlatlar çok görülmektedir.

Onun için her aile yuvası kuran genç erkek, aile hukukuna ait, anne ve baba hukukuna ait bilgileri öğrenip, tefekkürle, sabır ve metanetle hareket etmeli iki tarafı da incitmeden idare etmeli ve ailede huzur ve saadeti sağlamalıdır.

YUVADA SEVGİ VE MUHABBET (AŞK)

Sevgi; insan tabiatının zevk aldığı bir şeye meyletmesidir. Bunun kuvvetli şekline, "AŞK" denir.

AŞK, iki türlüdür:

1. **Aşk-ı Hakiki**

2. **Aşk-ı Mecazi**

AŞK-I HAKİKİ: Allah (cc) ve Rasûlü (sav)'ne olan aşktır ki, baki ve hakikidir ve Allah (cc)'a vuslatı temin eder.

AŞK-I MECAZİ: Yaratılan mahlûkatı birbirine bağlayan, kaynaştıran, sevdiren aşktır ki, fani ve geçici olan aşktır.

"Aşk-ı mecazi, Aşk-ı hakikinin köprüsüdür."

Hakikat semtine mecaz köprüsü vasıtasıyla geçilebileceğini, aşk-ı mecaza tutulanların neticede aşk-ı hakikiye geçeceklerini, geçmiş İslâm büyükleri haber vermişlerdir. Züleyha'nın Yusuf (as)'a, Mecnun'un da Leyla'ya âşık oldukları gibi...

AŞK, Cenab-ı Hakk'ın bir lütfu ihsanıdır. Allah (cc), aşk ve muhabbet telleriyle yarattıklarını birbirlerine bağlamış, dünyanın ilm-i ezelideki takdir edilmiş zamanına kadar nizam ve intizamla devam ve bekasını, imarını ve her cins canlının üremesi ve devamını bu aşk ve muhabbet vasıtasıyla sağlamıştır. Eğer aşk ve muhabbet olmasaydı, hiçbir canlı birbirini sevemez, birbirleriyle kaynaşamaz ve yuva kuramazdı. Eğer aşk ve muhabbet olmasaydı, şu ağır ve çetin hayat mücadelesi içinde erkek ve kadın birbirine sevgi bağlamaz, birbirine kavuşmayı istemez ve daima birbirinden kaçar, uzaklaşır, aile yuvası kuramaz ve böylece cemiyetin nizam ve intizamı bozularak toplumda düzen devam etmezdi.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'inde,

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْاَنْعَامِ وَالْحَرْثِ

"İnsanlar için, nefsin arzu ettiği dünya lezzetinden hatunlar ve oğlan evladı, altın ve gümüşten, kantarlar dolusu mallar ve binmek için alametlenmiş atlar, koyun, deve ve sığır hayvanatı ve ekinden nefsin istediği şeyler insanın muhabbet etmesi için tezyin olundu (süslendi)."[161] buyurmuştur.

Yuva, aşk ve muhabbetle kurulur.

Evlilik, insanların ideali, büyük aşkıdır.

Evlilik, aşk ve muhabbet; Hz. Âdem ve Havva validemizden başlar ve ilk yuva Cennet'tir.

Cenab-ı Hak Âdem (as)'i yarattıktan sonra, ona can ve varlığından Havva validemizi ihsan etti ve Cennet'i onlara yuva kıldı, işte o günden itibaren kadın ve erkek bu aşkı yaşar durur ve mesut yuvalar bu birlikle kurulur.

---

161. Âl-i İmran, 13-14

Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak,

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِى تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْاَرْحَامَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

"Ey insanlar, sizi bir tek candan yaratan, ondan da yine onun ailesini vücuda getiren ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinize karşı gelmekten çekinin."[162] buyrulmuştur.

Diğer bir ayet-i kerimede ise,

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَاُنْثٰى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰيكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

"Ey insanlar! Hakikat biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi, sırf birbirinizle tanışmanız için büyük büyük cemiyetlere, küçük küçük kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki sizin Allah (cc) katında en şerefliniz, takvaca en ileride olanınızdır."[163] buyrulmuştur.

Diğer bir ayet-i kerimede ise,

"Size nefislerinizden kendilerine ısınmanız için zevceler yaratmış olması, aranızda bir sevgi ve esirgeme yapması da O'nun ayetlerindendir."[164] buyrulmuştur.

Görülüyor ki hayat evlilikle yürür, ferdin, topluluğun varlığı budur. Bu tabii, fizyolojik bir ihtiyaç, insanın; hissi, ruhi, hayal ve hakikatidir. Kalpler bunu söyler, ruhlar bunu ister, her topluluk, varlığını bununla korur, bunu sağlayan yollara koyulur.

Onun için:

Evlilik: İlahi bir nimettir.

Evlilik: Peygamber sünnetidir.

Evlilik: Huzur ve saadettir.

Evlilik: Birbirini anlamak, birbirine inanmaktır.

Evlilik: Bir gönül bağıdır.

Evlilik: Maddi ve ruhi bir yakınlıktır.

---

162. Nisa, 1
163. Hucurat, 13
164. Ankebut, 21

Evlilik: Bir şehvet ticareti değil, bir can ortaklığıdır.

Evlilik: Samimi bir sevgiyle bağlanan bir kalp düğümüdür.

Evlilik: Sevgi, yuvanın büyük saadet tılsımıdır.

Evlilik: Saadet, sevip, sevilmiş olmaktır.

Evlilik: İnsanların ideali, büyük aşkıdır.

Evlilik: Bir nimet, bekârlık ise bir mihnettir.

Evlilik: Birbirinin cazibesine tutulan, seven ve anlaşan ruhların birliğidir.

YUVADA SAADETE NASIL ERİŞİLİR

Aile yuvasında, erkek ve kadın bütün evlilerin istediği hep saadettir. Yalnız saadeti tek taraflı anlamak, onu mahvetmektir. Bekâr bir insan, yalnız kendi saadetini düşünebilir fakat evli olan insan kendi saadeti kadar eşinin de saadetini düşünmelidir.

Eşler arasında daima eşitlik olmalı, ne kadın, ne erkek, yalnız diğerinin kendisine uymasını istememeli, paylaşılan hayat gibi, birbirine uymak da, aynı şekilde paylaşılmalıdır.

İş hayatı, günün birçok saatinde eşleri birbirlerinden ayırabilir. Ancak, ondan sonraki vakitlerini hep birlikte geçirmeli, zevk ve eğlencelerinde beraber olmalıdırlar.

Yuvada özlenen saadet, kendiliğinden meydana gelmez. Saadet, eşlerin gönül birliğiyle gösterecekleri dikkat ve ihtimamla gelişir, meydana gelir. Bakımsızlık ve ihmal vücudu nasıl çökertir, hayatiyetini kaybettirirse, yuvada saadete içli bir alaka ve ihtimam gösterilmezse, o da söner, hayatiyetini kaybeder.

İşte aile yuvasında karşılıklı bir sevgi, sönmez bir cazibe ve sonsuz bir alaka saadeti temin eder. Onun için aile yuvası kuran erkek ve kadın birbirini sevip, saymalı, birbirini her şeyden değerli ve üstün tutmalıdır.

Yuvada erkek ve kadın, birbirinin dilinden anlamalı. Kalp ve ruh dilleri aynı heceleri söylemeli, birbiriyle anlaşmış, birbirine sonsuz bir inançla bağlanmış olmalıdır. Çünkü saadet yalnız, karşılıklı bir sevginin bulunduğu yuvada barınır.

Yuvada erkek ve kadın hep birbiriyle oyalanmalı. Erkek eşini hiç bir zaman ihmal etmemeli, ona hep şefkat ve merhametle taşan içli bir sevgi sunmalıdır. Kadın da kocasını daima çılgın bir âşık gibi sevip, sarmalıdır.

Yuvada erkek ve kadın, aşkın hakkını bilmeli ve bunu ödemelidir. Bu zevk payı yalnız saadeti değil yuvanın masumiyetini de korur.

Yuvada erkek ve kadın birbirinin zevk ve yaşayışına uymalıdır. Bilhassa, kadının uysal oluşu ona saadet kapılarını açar. Kadın bir su gibi olmalıdır. Kocasının hayat kabına döküldüğü zaman, su, bu kabın şeklini tamamıyla almalıdır.

Yuvada erkek ve kadın, yalnız kendi zevk ve ihtiraslarına (aşırı isteğine) uyarak hareket etmemelidir. Bu yolda her ikisi hislerinden az çok fedakârlık göstermeli ve bunu isteyerek seve seve yapmalıdır.

Yuvada erkek ve kadın birbirinin eş, dost ve sevgilisi olmalıdır. Kadın için koca; ana, baba ve kardeşten daha yakın, içli bir dost; erkek için kadın; bunlardan daha üstün sevilen bir sevgili bilinmelidir.

Yuvada erkek ve kadın, neşeli ve şen olmalıdır. Bu neşeyi asıl kadın daha fazla göstermeli, daima şen ve şakrak olmalıdır.

Yuva, hep güler yüz, tatlı söz, nezaket, incelik ve yumuşaklıkla saadet ve selâmetini, uğur ve bereketini devam ettirir.

AŞK TATLI SÖZLERLE BESLENİR

Yuvada erkek ve kadın, birbirlerinin fikir ve hislerine hürmet etmeli, maddi ve manevi işlerinde birbirine yardım etmeli, tevazu ve yumuşaklıkla muamele etmelidir. Bilhassa kadın; evet, peki demesini öğrenmeli, işine gelmeyen sözü duymamalıdır! Aksilik ile saadet bir arada barınamaz. Kalp kırmakla neşe ve saadet yıkılır. Yuvada, birliktelik manasız kalır.

İnsan kalbi; her çeşit bilgi ve ilimden çok yumuşaklık ve okşama ile güler yüz ve tatlı dille kazanılır.

Tatlılık, yumuşaklık, güler yüz; erkeklere yakışır birer duygudur. Kadınlar için ise, kesin bir ihtiyaçtır.

Bir erkek hanımına sözünü geçirmek, istediğini yaptırmak ve sevgisini kazanmak isterse; tatlılıkla, güler yüz ve nezaketle onun kalbini harekete getirmelidir.

Yuvada, erkeğin rüzgârı esmeli, kadına tahakküm etmeden, hâkim olduğunu hissettirmeli, kadın da bunu hissettiği halde, evinin hâkimi olmalıdır.

Yuvada, erkek ve kadın daima temiz, süslü ve güzel görünmeli. Hep evlendikleri gibi birbirlerine karşı hazırlanmalı ve birbirlerine kavuşmak,

görüşmek isteyen, hiç bir zaman tazeliğini yitirmeyen aşkın sahibi iki âşık, iki sevgili gibi olmalı. Bilhassa kadın buna daha çok itina etmelidir.

Yuvada erkek ve kadının aralarındaki sevgi ve alakada, biraz kıskançlık olmalıdır. Yalnız bu ölçülü olmalı, aşırı olmamalıdır. Aşırı kıskançlıklar inanç, sevgi ve muhabbet bağlarını koparır, saadeti paralar.

Yuvada erkek ve kadının zevki, sevişmek olmalı, sövüşmek olmamalıdır. Aradaki bazı anlaşamamazlıklar hep açık bir dil, seven bir kalp ile görünmelidir.

Yuvada erkek ve kadın, birbirinin ayıbını yüzüne vurmamalı, önlemesini bilmeli. Hislerini yaralayan hallerde, sabırlı, az çok hoşgörülü olmalıdır.

İnsan hatalarına karşı, kendisine başkalarının göstereceği sertliğin aynını göstermeli, başkalarının kusurlarını da, kendi kusurları gibi hoş görmelidir. Erkekler kusurlarını akıllarıyla, kadınlar kalpleriyle düzeltmelidir.

Yuvada kopan fırtınaları hemen sevgi önlemeli. Daha çok erkek kabahati yüklenmeli, eşini tatlı dil ve güler yüzle okşayarak susturmalıdır. Dudakların ateşi gözyaşlarını kurutur, bir tek buse (öpücük) barış sağlar.

Yuvada erkek ve kadın, yuvadan uzak eğlencelere kendini vermemeli, eğlenceyi hep yuvada aramalı ve birbirinde bulmalı, zevk hayatları müşterek olmalıdır.

Yuvada geçim daima ölçülü olmalı, iktisat ve tasarruf esaslarına riayet ederek, gelirden daima birazını saklamalı, dost olsun el avuç açmamalıdır.

Yuvada erkek ve kadın yalnız, baş başa yaşamalı. neşe, keder, üzüntü hırçınlıklarını kimse görüp duymamalı, sır ve mahremiyetlerini yalnız kendileri bilmelidir.

Yuvada erkek ve kadın, birbirinin; ana, baba ve yakın akrabalarına hürmet ikram etmeli, sevgi, saygı ve muhabbetlerini göstermeli, akraba ziyaretlerini kesmemelidir.

Yuvada erkek ve kadın, ev ve çocuklarına içten bağlı olmalı. Zevkle işlenen bir yakınlık duymalıdır. Dışarıda başkalarına ve kendiişlerine gösterdikleri nezaket ve muhabbeti, alaka ve dikkati, tevazu ve yumuşaklığı yuvada birbirlerine ve çocuklarına gösterseler huzur ve saadeti sağlamış olurlar.

Çocuklar anne ve babanın; gözlerinin nuru, gönüllerinin süruru, izdivaç ağacının sevimli meyvesi, Cennet reyhanı, yuvanın cıvıldayan kuşu, evin bereketi ve saadetidir.

Erkek ve kadının birbirine olan sevgisi, ikisinin birçok hatlarını taşıyan yavrularının karşısında derinleşir, aydınlaşır.

Yuvanın sevgi ve cıvıltılarını bu güzel filizler korur.

Çocuğu olanlar olmayanlardan daha mesuttur.

AİLE YUVASINDA GEÇİMSİZLİKLERİ DOĞURAN SEBEBLER

İçinde yaşadığımız şu asırda, birçok aile yuvaları samimi ve muhabbetle kurulduğu halde, çok geçmeden karı koca arasında türlü sebeplerden dolayı geçimsizlikler, huzursuzluklar baş göstermekte, eşler, yuvada sevgi ve muhabbet bağlarını gevşeterek birbirlerini sevmemekte, ayrılmak için de mahkeme kapılarını beklemektedirler?

Bu zamanda niçin evlilik uzun sürmüyor?

Neden evlenenler pek çabuk boşanıyor?

Bunun sebeplerini kısaca izah edelim:

Zamanımızda birçok kimseler maneviyattan ziyade daha çok maddileşmiş, dini duygulara, İslâmi esaslara kıymet vermeyip, dini, ahlaki bilgi ve terbiyeden uzaklaşmış olduklarından, birçok aile yuvasında, kadın ve erkeği birbirine bağlayan hep; gelir, menfaat servet, makam, mansıp gibi geçici şeyler oluyor. Bunlar az ve çok yok oldu mu, birlik bozuluyor. Allah (cc) korkusu, ahiret kaygısı kalbinde olmayan kadın ve erkek, derhal ayrılmayı düşünüyor. İşte maddi bağlarla örülen yuvalar, er geç dağılmaya mahkûm oluyor. Hâlbuki aile yuvası sevgi ve saygı bağlarıyla örülür. Bu bağın devamı ise, aile yuvasının iki kutbu, iki parçası ve bu kutsal müesseseyi destekleyen iki direk olan karı koca arasında; bu yuvayı ebedi yaşatmak kastı ve bunun yegâne dayanağı olan çiftler arasındaki içli sevgi ve saygı ile Allah (cc)'ın ve Peygamber (sav)'in emirlerine hakkıyla riayet ederek ömür sürmek ve yuva ahengini bozan şeylerden sakınarak hareket etmeleri ile mümkündür.

Sevgi, aile yuvasının en büyük saadet tılsımıdır. Bir yuvada sevgi yok olursa, saadet tılsımı bozularak yuva yıkılmış olur. Onun için her erkek ve kadın, sevgi ve iyi niyetle kurdukları yuvanın yıkılmamasını ve ölünceye kadar saadetin devam etmesini temin için, birbirlerine karşı borçlu oldukları vazifelerini yerli yerince ve vaktinde yaparak, aile yuvasındaki mevkilerini gözeterek çalışmalıdır. Bilhassa aile namusunu temiz tutmaları gerekir. Ağzımızdan içeri girene ne kadar dikkat etmek lazımsa, ağzımızdan çıkacak olan söze de o derece dikkat etmemiz gerekir. Bu işte en çok rol kadının elindedir. **"Kadınların dili keskin bir kılıçtır."** atasözü ne kadar yerinde söylenmiştir.

Aile reisi olan erkeğin şerefini yok edici acı söz ve yanlış hareketler, erkeği çileden çıkarır ve aile yuvasının bağı olan talak verme (yeminle boşama) hadisesine kadar yol açar. İşte bunun için her erkek ve kadın diline sahip olmalı, bilhassa erkek çok sabır ve yumuşaklıkla, olgunlukla hareket ederek nefsine ve şeytana uymamaya gayret etmeli, yuvada esen bozucu havayı değiştirmeli, mühim bir zorunluluk olmadıkça ailesinin nikâhına sarılmamalı, ailesini boşamayı aklına bile getirmemelidir.

Sonunda şeytan ve nefsin, yaptığı hatayı gözünün önüne dökeceğini, yuvanın yıkılarak maddi ve manevi sıkıntılar, ızdıraplar çekeceğini, nafaka verileceği, karı ve kocanın başkaları ile evleneceği ve onunla da geçim olup olmayacağı, çocukların arada perişan olacağı ve çok pişmanlık çekilerek son pişmanlığın hiçbir fayda vermeyeceği hususlarını etraflıca düşünerek hatırdan çıkarmamalı ve ona göre hareket etmelidir. Her aile reisi erkek her konuda bilgisi olmakla beraber, az çok nikâh ve talak mevzuunda da bilgili olmalıdır. Nikâh nasıl bozulur, hangi söz ve hareketlerden nikâha zarar gelerek birlik bağı kopar, ailede geçimsizliği doğuran sebepler nelerdir ve bu geçimsizlikler nasıl düzeltilir gibi mevzular muhakkak bilinmelidir.

Aile yuvasında geçimsizliği meydana getiren ve boşanmayı doğuran sebepler pek çok ise de, başlıcaları şunlardır:

1. Evlenmelerin pek aceleye gelerek, erkek ve kadının birbirini iyice araştırmadan, tetkik etmeden yuva kurmasıdır. Erkek ve kadının birbirini elemeden, anlamadan, iyice sorup soruşturmadan acele evlenmeleri tehlikeli ve ömürsüz olur. Aceleye gelen evlilikler örümcek ağına benzer ki, bunların örülmesiyle dağılması bir olur. Birden parlayan sevgiler hep alevli sıcak kalmaz; bunların birden sönüp soğuduğu olur. Isıttığı kalpleri buz gibi dondurur; sevenler birbirini anlamamış, öğrenmemişse güzel rüyalarından çok korkunç kâbuslarla uyanırlar; birlik, yuva, sevgi hep bir yıkım olur, samimiyet nefrete, aşk kine bürünür.

2. Kadının kocasından izinsiz bir yere gitmesi veya gittiği yerden geç gelmesi ve bunu daima tekrarlaması erkeğine ağırlık ve nefret verir. Kadınların zaruri ihtiyaçlarını dışarıdan temin etmeleri ve gereken meşru yerlere gitmeleri için evinden çıkmaya, dinen yetki ve salahiyet verilmiştir. Ancak, bu yetkilerin bazıları hariç diğerlerinde kocanın izin ve rızası olması şarttır. Kadın, kocanın izni olmadan evinden çıkamaz ve bir tarafa gidemez. İşte kadının kocasından izinsiz evinden çıkması veya bir tarafa gitmesi, izinli de olsa gittiği yerden geç gelmesi erkeğine ağırlık ve nefret verir. Bu işin bir kaç defası koca tarafından muaf tutulursa da, çok kere affedilmeyerek geçimsizliğe, huzursuzluğa yol açar. Hele koca tarafından tembih ve ihtar edildiği

halde kadının dinlemeyerek gitmesi, eşine karşı saygısız ve itaatsizliğinden dolayı da; bütün bütüne huzursuzluğa, sevgi ve muhabbet birlik ve beraberlik bağlarını kopararak yuvanın yıkılmasına sebep olur.

3. Kadın ve erkeğin, Rablerine karşı borçlu oldukları; namaz ve oruç gibi kulluk vazifelerini vaktinde yerine getirerek Cenab-ı Hakk'a şükürde bulunmamaları yuvada ahengi bozar. Şöyle ki: Erkek dinine bağlı, kadın ibadetini yapmaz, namazını kılmaz, kocasının tembih, nasihat ve ihtarını dinlemezse veya kadın dinine bağlı olur, erkek ibadetini yapmaz, namazını kılmazsa -elbette ki namaz kılmayan kimsenin hali, dinine bağlı kimseye ağırlık ve tiksinme verir- sevgi ve muhabbet hisleri sönerek geçimsizlik ve huzursuzluğa sebep olmuş olur. Namaz kılmayan kimselerin evlerinde feyiz ve bereket, huzur ve saadet, sevgi ve muhabbet olmaz.

4. Kadın, erkeğinin yanında daima yeni elbiselerini giymeyip, ziynetlerini takınmaz, eski kirli iş elbiselerini giyerek kocasına karşı kayıtsız bir hareketle, tiksindirici bir vaziyette bulunursa; erkeğine yine ağırlık ve tiksinme verir, sevgi ve muhabbet hisleri söner, kocanın harama kaymasına, yuvadan uzaklaşmasına sebep olur. Onun için, kadın daima efendisinin karşısında güzel elbiselerini giyerek, ziynetlerini takınıp, güzel kokular sürünmeli, kendisine ve evinin içine çeki düzen vermeli ve kocasının muhabbet bakışlarını kendisine çekmelidir.

Aynı vazifeyi erkeğin de yapması, hanımına karşı daima güzel elbisesini giyip, tıraş olup, saç ve sakalını tarayıp, güzel kokular sürünüp, güzel görünmesi ve hanımının muhabbetini kendi üzerinde toplayarak, onu yabancı erkeklere bakmaktan muhafaza etmesi lazımdır. Çünkü erkeğin de yağlı, eski ve kirli iş elbisesiyle, tıraşını geciktirerek saç ve sakal birbirine karışmış, pejmürde bir vaziyette ailesine görünmesi; hanımını tiksindirir, ona ağırlık verir, aralarındaki muhabbeti yok ederek sonunda fitneye sebep olur. Buna dair geniş malumat; erkekler ve kadınlar bahsinde geçmiştir oraya bakınız.

5. Kadın ve erkeğin birbirinin cinsi zevk ve arzularını dindirmemesi, bu yolda birbirini ihmal etmesi de, yuvada birçok tatsızlıklar, huzursuzluklar meydana getirir, sevgi ve muhabbet bağlarını gevşeterek kadın ve erkeği birbirinden soğutur. Nice huysuzluk ve şiddetli kavgaların ve can sıkıntılarının, ruhi buhranların ve boşanmaların en belli başlı sebebi, karı koca arasındaki cinsi münasebetlerin ahenksizliğinden, birbirine ihanet ve birbirini ihmal etmeleri yüzünden doğmaktadır (Zevciyet Muamelesi' ne bakınız).

6. Kadının kültür seviyesinin yükselişi, hayatını az çok kazanabilmesi veya zengin oluşu sebebiyle, erkeğine karşı kibir ve gururla büyüklük taşıma-

sı, tahsilinden, malının, mülkünün çokluğundan bahsetmesi erkeğine ağırlık verir, kalbini incitir, sonunda geçimsizliğe ve huzursuzluğa sebep olur.

7. Yoksulluk, sefalet, geçim darlığı yuvada ahengi bozar; geçimsizliğe, huzursuzluğa sebep olur. Bilindiği gibi, yoksulluğa, darlığa sabretmek herkesin işi değil, ancak hakkıyla Allah (cc)'a gönül veren, ahirete inanan, fakirlik ve yoksulluğun fazilet ve sevabını bilerek sabredenlerin işidir. Bu faziletten mahrum olan birçok aile yuvasında, kadın ve erkeği birbirine bağlayan hep gelir, menfaat oluyor ve bunlar az çok yok oldu mu, birlik bozuluyor, kadın erkek derhal ayrılmayı düşünüyor. Onun için atalarımız, **"Darlık, dargınlık getirir!"** demişlerdir. Elbette ki maddi bağlarla örülen yuvalar, er geç dağılmaya mahkûmdur.

8. Aile yuvasında geçimsizliğin ve huzursuzluğun sebeplerinden biri de, kadının temizlik hususunda titiz olmayıp, döküm saçım olmasıdır.

Erkek her ne kadar derbeder olursa olsun, kadını yine derli toplu görmek ister. Hele erkek intizamlı ve titiz ise, buna daha çok dikkat eder. Temiz olmayan, kendini ve evini ihmal eden, pısırık, dağınık, döküm-saçım kadına erkeğin içi kaynamaz. Bilhassa tembihini, nasihatini tutmaz, ihtarını duymazsa; o kadın erkeğini üzer, gönlüne tiksinme verir, sonunda geçimsizliğe, huzursuzluğa sebep olur.

9. Kadın gerek evinde ve gerekse evinin dışında hayâ ve edep kaidelerine, tesettür esaslarına riayet etmez, açık saçık dışarı çıkar, namahremden sakınmaz, tavır ve hareketlerinde hafiflik gösterir, şüpheler uyandırırsa; dinine bağlı olan erkeğini üzer, ağırlık verir, yuvada huzursuzluğa sebep olur.

Kadın ne kadar kapalı olur, ne kadar tesettür esaslarına riayet eder, iffet ve namusunu korur, nezaketini, tavır ve hareketini İslâm'a göre uydurur, erkeğin gözünü ve gönlünü kendine çekerse, hem Allah (cc)'ın rızasını kazanır ve hem de efendisinin muhabbet ve sevgisini kendisine çekerek yuvada saadeti sağlar.

10. Birçok ailelerde geçimsizlik ve huzursuzlukların meydana gelmesi, erkeğin yuvadan soğuyarak evden kaçması, harama kayması veya birlik ve muhabbet bağını koparması; kadının idaresizliği, kocasına karşı hürmet ve saygısız hareketi, sert muamele ile donuk ve asık çehre ile suratını ekşitmesi, keskin kılıç gibi dili ile erkeğinin karşısında lüzumlu, lüzumsuz çene çalarak onu incitmesi gibi sebeplerden doğmaktadır.

Tevrat'ta, **"İnatçı ve gürültücü bir kadın ile yaşamaktansa, aslanlar ve yılanlar içinde yaşamak daha iyidir."** denmiştir.

Yine: **"Şirret kadın, erkeğinin kalbini acılarla doldurur, çehresini hüzün ve kederle karartır, böyle bir kadın erkek için tehlikeli bir yaradır."**

Genellikle kadınlar, evlerinden çok dışarıda nazik ve yumuşaktırlar. Eğer yabancılara gösterdikleri nezaket, hürmet ve yumuşaklığı yuvasında kocalarına göstermiş olsalar, erkeğinin muhabbet ve sevgisini kazanarak yuvada huzur ve saadeti sağlamış olurlar.

11. Bir ailede erkek ve kadın, birbirlerinin yakınlarını ziyaret etmez, akraba ilişkilerini keser, onları sevmez, hürmet ve ikramda bulunmaz, eliyle ve diliyle, hal ve hareketleriyle onları incitir, hakaret eder, gücendirirse, elbette ki karşı taraf müteessir olarak üzülür, küser ve nihayet o da aynı şekilde karşılık vererek akrabalık bağlarının kopmasına, yuvada ahengin bozulmasına sebep olur. İşte bugün birçok ailede geçimsizliğin, huzursuzluğun sebeplerinden biri de budur.

12. Kadın ve erkeğin aşırı derecede birbirlerini kıskanması yuvada ahengi bozar, geçimsizliklere ve huzursuzluklara sebep olur. Evet, kadın ve erkeğin birbirini kıskanması (gayyur olması), bilhassa erkeğin eşinin üzerinde hakkıdır ve İslâm'ın emridir. Ancak aşırı derecede olmaması lazımdır. Yuvada kadın ve erkeğin birbirlerini samimi ve içten sevmesi, birbirine güvenmesi ve zerre kadar birbirlerinden şüphelenmemesi lazımdır. Eğer karı-koca birbirinden şüphelenir, vesveselere kapılarak gizli gizli birbirlerini araştırır, takip eder ve bu hareketi, yani şüphe ve vesvesesini eşine sezdirirse, elbette ki takip olunan tarafın gönlünde ağırlık, üzgünlük ve tiksinme oluşur ki, yuvada geçimsizliğe, huzursuzluğa sebep olunmuş olur.

13. Ailede kadının, kocasını beğenmeyerek bunu ona bildirmesi veya gerek yaratılıştan, gerekse sonradan meydana gelmiş çirkinliği veya aza noksanlığını yüzüne karşı söyleyerek onu ayıplaması, aile reisi erkeğin; gönlünü incitir, izzet-i nefsine dokunarak kırar, erkek manen yıkılarak morali bozulur ve kalbinde eşine karşı tiksinme yer alır, bu zamanla içinde büyüyerek sonradan şu veya bu bahane edilerek geçimsizliğe, huzursuzluğa, kavga ve gürültülere yol açar, bu iş daha da büyüyerek aile bağlarının kopmasına sebep olur.

Aynı hareketi erkek ailesine karşı yaparsa, yine aynı netice doğar. Onun için erkek ve kadının, bu gibi hareketlerden son derece sakınması lazımdır.

14. Aile huzursuzluğu ve geçimsizliğini meydana getiren sebeplerden biri de, erkek ve kadının birbirini küçük düşürecek tavır ve hareketlerle fiil ve sözlerle incitmeleridir. Yuvada olsun, arkadaş ve akrabalarının yanında olsun birbirlerini tenkit etmeleri, beceriksizliklerini söylemeleri, alay etmele-

ri, ayıp ve kusurlarını yüzlerine vurmaları, ailede huzuru bozar, gönüllerden muhabbet nurunu giderir, birlik ve muhabbet bağlarının gevşeyerek kopmasına sebep olur.

15. Bazı erkekler, sevgi ve muhabbetle yuvayı kurduğu halde kalplerinde; Allah (cc) korkusu, ahiret kaygısı, aile sorumluluğu olmadığından, şeytanın kulu, nefsinin esiri, sonu olmayan boş arzularının kurbanı olarak; bar, gazino gibi zevk ve eğlence yerlerinde, kahvehane, kumarhane, meyhane, umumhane gibi batakhanelerde tembellikle, ayyaşlıkla gününü gün ediyor, ömür çürütüyor, evdeki gül gibi ailesini ihmal ediyor ve yuvadaki ahengin bozulmasına sebep oluyor.

Bazı erkekler ise, evlendikten sonra aile külfeti omuzlarına yüklenince bu zoruna gidiyor, aile ve çocuklarını bir yük olarak kabul ediyor ve ihmal ediyor. Geçim yolunda sıkıntılara sabredemiyor, kayıtsız yaşamak istiyor, evden kaçıyor; tabiidir ki bu hareket, yuvada ahengi bozuyor ve geçimsizliğe sebep oluyor.

16. Aile yuvasında geçimsizliğin, huzursuzluğun sebeplerinden biri de, ana-baba evinde serbest, açık ve müsamahalı büyüyen bir kızın dindar bir aileye gelin olması ve oradaki tutum ve hareketi, kayınvalidenin titiz ve kıskanç halidir.

Anası babası evinde serbest, açık ve müsamahalı yetişen bir kız, dindar bir aile içine gelince elbette ana evindeki serbestliği bulamayacak, sıkılacak ve müteessir olacaktır. Çünkü ana ocağındaki gibi serbest hareket etmek isteyince, kayınpeder ve kayınvalide buna razı olmayınca gelinlerine bir iki tembih ve nasihatten sonra, ihtara ve azarlamaya veya kocasına şikâyet etmeye başlayacaklardır. Eğer koca dindar ve ana babaya düşkün ise tabiidir ki, ailesine baskı yaparak o da, ihtar ve azarlama ve icap ederse dövmeye kadar gidecektir.

Gelin ise cahil yetiştiğinden, bu baskıya dayanamayarak ya kocasına karşı gelecek veya ana babası evine giderek durumu şikâyet edecektir. Kızlarını çok seven ana baba ise kızlarına yüz verecek veya damatlarına karşı sert muamele edeceklerdir. İşte, iki aile arasında huzursuzluk baş gösterecek, sevgi ve birlik bağları kopacaktır.

17. bazen da, bu iş aksine olur ki, dindar bir ailenin kızı, serbest, müsamahalı açık meşrepli bir aileye gelin olur. Bu aile ki, gelinlerinin de kendileri gibi açık saçık olmasını muhitinin yaşayışına uymasını arzu edecekler. Gelin ise gerek aldığı terbiye icabı, gerekse ana babasının mutaassıp ve titiz olması sonucu bu arzuya uymayarak kızlarının açılmasına razı olunmayacaktır. İşte

iki aile arasında bu yüzden geçimsizlikler, huzursuzluklar meydana gelecek, bir taraf diğer tarafa uymadığı, müsamahalı hareket etmediği takdirde, bu muhabbet bağlarının gevşemesine, birlik bağlarının çözülmesine sebep olacaktır.

18. Aile yuvasında geçimsizliğin, huzursuzluğun sebeplerinden biri de, gelin kaynana arasındaki kıskançlıktan, birbirlerine karşı yapılması lazım olan vazifelerin yapılmamasından doğar (Kaynananın Vazifeleri kısmına bakınız).

ZİNA

Zina, nikâh bağları bulunmayan, birbirine namahrem olan erkek ve kadının tenasül yolundan birleşmesine (cinsi münasebette bulunmasına) denir ki, en büyük bir ahlaksızlık ve en büyük bir günahtır. Bu ağır suçu işleyenlere, bilhassa evli olan bir kimseye İslâm dini hayat hakkı tanımaz. Onun için her Müslüman erkek ve kadına kendilerini zinadan, zinaya yaklaştıracak sebeplerden muhafaza etmeleri emrolunmuştur.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'de,

"Ve zinaya yaklaşmayınız! Şüphe yok ki o, pek çirkin bir şeydir ve fena bir yoldur."[165]

Yani: "Ve ey insanlar, zinaya yaklaşmayınız. Değil bilfiil zinada bulunmak, zinaya sebebiyet verecek, sevkedecek, sebep olacak şeylere de girişmeyiniz. Namahremlere şehvetli bakışlarla bakmayınız. Şüphe yok ki o; zina cinayeti, pek çirkin bir şeydir. İnsanlık için pek büyük bir lekedir, pek açık bir rezalettir, pek büyük bir mahcubiyete, alçaklığa düşürücüdür. O hayvani muamele, ne fena bir yoldur. O yola sapanlar, ahlakın çöküşüne, soyların bozulmasına, bir takım facialarının ortaya çıkmasına meydan vermiş olurlar. Zina yapan bir kadın, insanlık şerefinden mahrum kalır, her iyi insan kendisinden nefret eder, onunla diğer hayvanlar arasında bir fark kalmaz."[166]

Bir kadın ile evlenmekten asıl maksat, yalnızca şehvetini tatmin değildir. Belki, meşru surette bir aile hayatı yaşayarak evlat sahibi olmaktır. Kocasının müşterek hayatı, namusunun şeref ve şanının muhafızı bulunmaktır. Zina cinayeti ise, bütün bu gayelere aykırıdır. Toplumsal hayat için kâfi bir zehirden başka bir şey değildir.

---

165. İsra, 32
166. Ömer Nasuhi Bilmen, Tefsir, c. 4, sh. 1868-1869

Zina, öyle çirkin ve haysiyet kırıcı bir iştir ki, iki cihanda yüz karasıdır. Nesli bozarak soysuzlaştırır, insanları huysuzlaştırır, fertler arasında itimadı sarsar, cemiyet arasındaki ahengi, nizam ve intizamı bozar, ahde vefayı giderir, karşılıklı vazife aşkını şuur ve idrak kabiliyetini söndürür, insanı hayvanlara döndürür, erinde ve geçinde mutlaka süründürür.

Onun için Peygamber Efendimiz (sav),

"Zinadan hazer ediniz (kaçınınız)! Zira zinada dört hal vardır: Yüzde olan nurlu güzelliği, rızıkta olan hayır ve bereketi giderir. Cenab-ı Allah (cc)'ın gazabını ve uzun müddet nar-i cahim ile (şiddetli olarak, Cehennem azabıyla) azap olunmasına sebep olur."[167] buyurmuşlardır.

"Zina gibi fuhşiyatın zuhuru (yapılması), hareketi arzın vukuunu mucip olur; yani, depremlere sebep olur."

"Zina, fakrı tevlit eder; fakirliği getirir."

"Gerçekten, zina eden kimselerin vücudu, kıyamet gününde ateş kesilir, fırın gibi iştigal eder (yanar)"

"Bir kimse zina ederse, iman ondan çıkar! Şu kadar var ki, kemali nedametle halisan (tam bir pişmanlıkla, samimi olarak) tövbe ederse af olunur."[168] buyrulmuştur.

ZİNAYA YAKLAŞTIRACAK, SEBEBİYET VERECEK FİİL VE HAREKETLER

1. Mahremi olmayan kadın ve erkek arasında, şehveti kamçılayarak zinaya yaklaştıran sebeplerden biri, gözle temastır. Kadın erkek ilgileri genellikle bakmakla başlar. Görme duygusunun cinsiyet hayatına tesirini, seksoloji âlimleri uzun uzadıya izah etmişlerdir.[169]

Hadis-i Şerif'te de: **"Gözlerin zinası harama bakmaktır."** buyrulmuştur. Kur'an-ı Kerim'de, müminlerin erkek ve kadınlarına, gözlerini namahremden korumaları emrolunmuştur.[170]

2. Şehveti kamçılayarak, zinaya yaklaştıran sebeplerden biri de, mahremi olmayan kadın ve erkeğin birbirine dokunması, temas etmesidir ki bu da; el sıkmak, el öpmek, kucaklaşmak vs ile başlar.

---

167. Kenzü'l-İrfan, sh. 121
168. Kenzü'l-İrfan, sh. 121
169. Dr. Van De Velde, E. Kayıhan Terc. Mükemmel İzdivaç, İstanbul, 1948
170. Nur, 30-31

Hadis-i Şerif'te,

"Elin zinası yabancı bir kadının uzvunu şehvetle kavramaktır (sıkmaktır)."[171]

"Birinizin başının demirden bir şişle dürtülmesi, onun için namahrem bir kadına dokunmasından daha hayırlıdır."[172] diye buyrulmuştur.

3. Cinsi duyguları tahrik eden ve zinaya yaklaştıran sebeplerden biri de sestir (dinlemek). Sesin insan ruhu üzerinde büyük bir tesiri vardır. Sesin rengi, her kelimeyi telaffuz ederken sedanın aldığı makam, belki aslında ehemmiyetli olmayan bir hadise fakat sevgi heyecanları üzerine inanılmayacak ölçüde tesirler gösterir.[173]

Hadis-i Şerif'te (sav) Efendimiz,

"Kulağın zinası, dinlemesi haram olan sözleri dinlemektir."[174] diye buyurmuştur.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber (sav)'in zevcelerine ve ümmetinin bütün mümine kadınlarına; yabancı erkeklere yumuşak söylemeleri, karşı tarafı şüpheye düşürücü, şehveti tahrik edici şekilde, cazibeli, edalı ve naz ile konuşmamaları, şeriata uygun ağır başlı konuşmaları emredilmiştir.[175]

4. Cinsi duyguları tahrik eden şeylerden biri de, ayak sesidir (yürümek). Uzman ruh doktorlarının anlattıkları tuhaf şeylerden biri de, ayak sesinin cinsi heyecan uyandırmasıdır.[176]

Kur'an-ı Kerim'de, kadınların, (gizleyecekleri zinetleri bilinsin diye ayaklarını vurmamaları), yani ayak seslerini cinsi cazibeye davet için kullanmamaları, emrolunmaktadır.[177]

Hadis-i Şerif'te de,

"Ayak zinası, gidilmesi haram olan yere adımlarını atmaktır."[178] diye buyrulmuştur.

5. Cinsi duyguları tahrik eden şeylerden biri de, namahrem kadınların sesini dinlemek veya kadınlı erkekli karışık toplantılar tertip etmek yahut

171. Riyazü's-Salihîn, c. 3, sh.192
172. S. el-Benna, el-Mer'etül-Müslime, s. 24
173. Dr. Van De Velde, Mükemmel İzdivaç, sh. 27
174. Riyazü's-Salihin, c. 3, sh. 192
175. Ahzab, 32
176. Tababet-i Rûhiye, c. 2, sh. 344
177. Nur, 31
178. Riyazü's-Salihin, c. 3, sh. 192

içki ve kumar gibi dinen haram olan hususlara sebep olan ve vaktimizi fazla alıp gerekli vazifelerimizi yapmaya mani olan, kısacası bir kötülüğe, ahlaksızlığa sebep teşkil eden şarkı, türkü ve çalgıları dinlemektir. İslâm dini bu gibi çalgı, şarkı ve türküleri dinlemeyi haram kılmıştır.

İmam-ı Gazali, İhya'sında, **"Mahrem olmayan ve sesi dinlemekle cinsi heyecan meydana gelecek olan kadın veya şahsı; şehvetlerine ve nefsine mağlup, dinlediği şeyler kendisini gayr-ı meşru bir şeye sevkedecek seviyede olan bir gencin veya bir kimsenin, şarkı, türkü ve çalgıları dinlemesi haramdır."** der.[179]

179. İhyâ-yı Ulûmiddin

İKİNCİ BÖLÜM

ERKEĞİN AİLE YUVASINDAKİ MEVKİİ VE VAZİFELERİ

ERKEĞİN AİLE YUVASINDAKİ MEVKİİ VE VAZİFELERİ

İnsanlar yaratılış itibariyle, akıl ve seviye bakımından bir değildirler. Birçok noktadan, fazilet ve meziyetleri itibariyle birbirinden farklıdırlar. Böyle olunca, erkeğin yaratılışı da kadının yaratılışına oranla bir olmayıp, ondan; akılca, bedence, kuvvetçe, ilim ve ibadetçe, cesaret ve şecaatçe, sabır ve metanetçe, dirayet ve istikametçe ve güzel tedbirleri dolayısıyla esaslı bir meziyet ve üstün faziletleri vardır. Onun için kadın, erkeğin idaresi altına verilmiş ve ona emanet olunmuştur.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Allah (cc) her çobanı güttüğü şeyden; onu korudu mu, yoksa yok mu etti, diye soracaktır. Nihayet erkeğe de ailesinden dolayı soracak, onu sorumlu tutacaktır."[1] buyurmuştur.

Erkek ailesinin reisi ve sorumlusudur; çocuklar ona bağlıdır. Ev edinmek, onu muhafaza etmek, erkeğin borcudur, ikamet salahiyeti onundur, ev sahibi odur. Yiyecek, giyecek gibi evin her türlü ihtiyacını temin etmek ona aittir.

---

1. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 285, H. 22

Onun için Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'de:

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ

"Erkekler kadınlar üzerine hâkimdirler, (ailenin reisidirler) o sebeple ki; Allah (cc) onlardan kimi erkekleri kiminden (kadınlardan) üstün kılmıştır. Bir de (erkekler onlara) mallarından infak etmektedirler."[2] buyurmuştur.

Sure-i Tahrim'in altıncı ayetinde,

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قُوا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيكُمْ نَارًا

"Ey iman edenler! Nefsinizi ve evlad-ı iyalinizi (aile ve çocuklarınızı) cehennem ateşinden koruyunuz."[3] buyurmuştur.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

"Hepiniz çobansınız, sürünüzden mesulsünüz."[4] buyurur. Şu halde, aile yuvası kuran her Müslüman erkek, yukarıdaki ayet ve Hadis gereğince, kurmuş olduğu yuvanın reisi ve çobanı olduğunu, kendi nefsinden sorumlu olduğu gibi, külfetini sırtına yüklediği aile fertlerinden de sorumlu olacağını idrak ederek, mükellef olduğu vazifelerini bilmeli ve şeriat çerçevesinde hareket ederek aşağıda yazmış olduğumuz; gerek dünyevi, gerek uhrevi, gerek toplumsal ve gerekse ailevi vazifelerini yerli yerince ve tam zamanında yaparak manevi mesuliyetten kurtulmalı ve Cenab-ı Hakk'ın rızasını tahsil ederek, ahiret saadetine ermelidir.

Bilindiği gibi müşterek aile yuvası kuran erkek ve kadının, aile yuvasında karşılıklı hak ve vazifeleri vardır. Bu karşılıklı hak ve vazifesinin yapılması yuvanın saadetini temin eder.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Keriminde,

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذٖى عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ

"Ey erkekler! Sizin kadınlarınız üzerinde haklarınız olduğu gibi, kadınların da sizin üzerinizde birçok hakları vardır. Bundan dolayı biriniz

2. Nisa, 34
3. Tahrim, 6
4. 10/40 Hadis, c. I, sh. 304

diğerinizin hakkına riayete borçludur. Şu kadar ki, erkeklerin kadınlar üzerinde dereceleri ve faziletleri vardır."[5] buyurmuştur.

HER İŞİ BESMELE İLE YAPMAK

1. Her Müslüman erkek ve kadın gerek kendi evlerine ve gerekse başka bir haneye girip çıkarken, herhangi bir şey alıp verirken, her hangi bir işi görürken, elbise vesairesini giyip çıkarırken, kapıyı açıp örterken, yemek pişirip, sofrayı tanzim ederken, hülasa, her iş ve gücünde "Eûzü-Besmele" ile ve edebe riayet ederek başlamalıdır.

Zira Peygamberimiz (sav),

"Allah (cc)'u Teâlâ bana bildirdiği şeylerden size de bildirmemi ve sizi edeplendirmemi Bana emretti:

Evlerinizin kapılarına dikildiğinizde (gireceğiniz) vakit, Allah (cc)'ın ismini anın (Besmeleyi unutmayın) ki, habis (şeytan) menzillerinizden (yanınızdan) uzaklaşıp ve dönüp gitsin. Sizden birinizin önüne bir yiyecek konduğu zaman, Allah (cc)'ın adını ansın (Besmele çeksin). Ta ki, o habis (çirkin şeytan) rızıklarınızda size ortak olmasın."[6] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde,

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُبْدَأْ فِيهِ بِسْمِ اللهِ فَهُوَ أَقْطَعْ

"Meşru olan işlerin herhangisi olursa olsun, besmele-i Şerife ile başlanmazsa behresizdir. (O işte bereket ve hayır olmaz)."[7] buyurmuştur. Daima evinden dışarı çıkarken;

بِسْمِ اللهِ حَسْبِيَ اللهُ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ

"Bismillahi hasbiyallahu tevekkeltü alallâhi la havle velâ kuvvete illa billahi."[8]

Duasını okumalı, evine döndüğü zaman da, kapıdan içeri girerken Besmele ile şu duayı okumalı ve çoluk çocuğuna da öğreterek yaptırmalıdır.[9] Evine girerken okunacak dua;

---

5. Bakara, 228
6. Tirmizi, 10/40 Hadis, c. 2, sh. 281
7. İbni Hibban, Künûzü'l-Hakaik, Kenzü'l- İrfan, sh. 4, H. 2
8. Ramuzü'l-EHadis, sh. 66
9. Ramuzü'l-EHadis, sh. 66

اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلِجِ بِسْمِ اللهِ وَلَجْنَا وَبِسْمِ اللهِ خَرَجْنَا وَعَلَى اللهِ رَبَّنَا تَوَكَّلْنَا

"Allahümme inni es'elüke hayra'l-mevlici Bismillahi velecna ve Bismillahi haracna ve alallâhi Rabbena tevekkelna."

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav):

مَا مِنْ أَحَدٍ يَقْصِدُ دُخُولَ الْبَيْتِ إِلاَّ وَيَتْبَعُهُ الشَّيْطَانُ فَإِنْ دَخَلَ الْبَيْتَ فَقَالَ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَقُولُ الشَّيْطَانُ لاَ مَدْخَلَ لِي هَذَا الْبَيْتِ

"Sizden bir kimse evine girmek isteyince, bir şeytan o eve girmek için kendisini takip eder. Lakin eve girerken Besmele-i Şerife'yi okursa, şeytan; benim için bu haneye girmek yoktur, diye üzülerek geri döner."[10] buyurmuşlardır.

Yukarıdaki Hadis-i Şeriflerden anlaşılacağı üzere, bir kimse evine girerken, Besmele-i Şerife'yi çekmezse, kendisini takip eden şeytan da onunla birlikte evine girer. Elbetteki şeytanın eve girmesinden maksadı, gerek erkek gerekse kadının kalbine vesvese vererek aralarını açmak, sevgi ve birlik bağlarını gevşeterek huzursuzluk çıkartmak ve böylece aile yuvasını yıkmaya çalışmaktır.

Peygamber Efendimiz (sav) buyururlar ki;

"Şüphesiz iblis (şeytan), kürsüsünü (tahtını) suyun üzerine koyar da sonra ordularını, avanesini âdemoğullarını azdırmak için gönderir, işte bunlardan ona rütbece, makamca en yakın olanı, içlerinde fitnesi en büyük olanıdır. Bunlardan biri gelir de, filan falan işi (mesela adam öldürmek, hırsızlık, zina ettirmek, içki içtirmek gibi hizmetleri) yaptım der, (Şeytan): Hiç bir şey yapmadın, bunlar nedir ki, der. Yine içlerinden biri gelir, der ki; "O adamın peşini bırakmadım, nihayet onunla karısını birbirinden ayırdım." der. Bunun üzerine (şeytan), onu kendisinin yakınlarından eder ve: Sen ne iyisin, güzel hizmet ettin, der."[11]

Görülüyor ki, gözle görülmeyen, fakat vesvese ve hayalleri ile insanoğlunu doğru yoldan saptıran melun şeytanın hedefi, karı koca arasına girerek, aile ocağını yıkmak ve cemiyetin nizam ve intizamını bozmaktır. İşte her Müslüman erkek ve kadın, gerek kendi evine veya başkalarının evine girip

10. Nevadır, Kenzü'l-İrfan, sh. 5, H. 5
11. et-Terğib, c. 3, sh. 82

çıkarken, kapıyı açıp örterken, herhangi bir iş görürken, bir şey alıp verirken, hülasa her işi ve gücünde Besmele-i Şerife'yi okursa ve bunu adet edinip, devamlı yaparsa, tabiidir ki şeytan o kimselere yaklaşamaz ve o evlere giremez. Şeytanın girmediği evlerde ise saadet ve selâmet, sevgi ve muhabbet feyiz ve bereket birlik ve dayanışma meydana gelir.[12]

AİLE FERTLERİNE SELÂM VERMEK

2. Aile reisi erkek, her zaman evine geldiğinde veya evinden ayrılacağı zaman aile ve çocuklarına, diğer mü'min kardeşleri ile karşılaştıkları zaman,

"Her iki âlemde, selâmet ve saadet sizin üzerinize olsun, Allah (cc) size ömür ve afiyet buyursun, Allah (cc)'ın selâmı, nusreti (yardımı), muvaffakiyeti ve emniyeti sizin üzerinize olsun." manasına olan,

"Esselâmü Aleyküm" diyerek selâm vermeli, güler yüz ve tatlı dille hatırlarını sormalı ve onlar selâm verdikleri zaman da, cevaben,

"Ve aleykümselâm" diyerek veya daha güzelini ilave ederek selâmlarını almalıdır.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de,

فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلٰى اَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُون

"Evlere girdiğiniz vakit, Allah' (cc) tarafından mübarek ve pek güzel sağlık (dilemiş olmak üzere kendinize selâm verin.)"[13] buyurmuşlardır.

Diğer bir ayet-i kerime'de ise:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلٰى اَهْلِهَا ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

"Ey o bütün iman edenler! Kendi odalarınızın dışında başka odalara, sahiplerinden izin isteyip selâm vermeden girmeyiniz."[14] buyurmuştur.

---

12. Daha fazla bilgi için bkz: Hz. Adem (as)'in Yaratılışı ve Şeytan'ın Hileleri
13. Nur, 61
14. Nur, 27

Selâm alma hususunda ise,

وَاِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا اَوْ رُدُّوهَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا

"Bir selâm ile selâmlandığınız vakit, siz ondan daha güzeli ile selâmı alın veya onu aynı ile karşılayın."[15] buyrulmuştur.

Hadis-i Şeriflerde ise Peygamberimiz (sav):

اَلسَّلاَمُ إِسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللّٰهِ فَافْشُوا بَيْنَكُمْ

"Selâm, Allah (cc)'ın isimlerinden bir isimdir. Aranızda onu ifşa edin (yayın)."[16]

يَا بُنَيَّ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى أَهْلِكَ فَسَلِّمْ تَكُنْ بَرَكَةً عَلَيْكَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ

"Oğlum, ailenin yanına girdiğinde selâm ver ki ev halkına bereket olsun."[17] buyurmuşlardır.

Yukarıdaki ayet ve Hadis-i Şeriflerden açıkça anlaşıldığı üzere, bir kimse evine veya mü'min kardeşinin evine girerken veya çıkarken çoluk çocuğuna ve Mü'min kardeşlerine selâm verir, güler yüzle muamele eder, Tatlı dille hatırlarını sorarsa, o evde feyiz ve bereket, saadet ve selâmet, sevgi ve muhabbet, saygı ve dayanışma hâsıl olur. Zira selâm bir duadır ki, bir evde bulunanlar veya Müminler birbirlerine daima selâm verip almakla birbirlerinin selâmetleri için dua ediyorlar demektir. Elbette ki Allah (cc)'ın isminin anıldığı evlerde Cenab-ı Hakk'ın nuru, feyzi tecelli eder. O ailede ve o evde hayır ve bereket, saadet ve selâmet, sevgi ve muhabbet, saygı ve dayanışma meydana gelir. Allah (cc)'ın isminin anılmadığı yerde ise hayır ve bereket olmaz.

Baştaki birinci ayet-i kerimeyi, Hasan Basri Çantay Hazretleri, "Medarik, Celaleyn ve Hazin" tefsirlerinden naklederek şöyle izah ediyor:

"Dinen sizden olan, sizin kendiniz sayılan evlerin halkına selâm verin."

Katade diyor ki:

"Evine girdiğin zaman, ailene selâm ver, çünkü onlar senin selâmına daha layıktır. Şayet içinde kimse bulunmayan bir eve girersen:

"Esselâmü aleynâ ve âlâ ibadillahissalihin. Esselâmü ala ehl-i beyti ve rahmetullahi ve berakatüh." de. Selâmına melekler karşılık verirler.

15. Nisa, 86
16. Bezzar, Beyhaki, Feyzü'l-Kadir, c. l, sh. 345
17. Tirmizi, Riyazü's-Salihin, sh. 347

İbn Abbas (ra):

Mescitlere girildiği zaman da, **"Esselâmü aleyna ve ala ibadillahissalihin."** denilmesini tavsiye etmiştir.[18]

SELÂM: Cenab-ı Hakk'tan, mü'min kullarına hediye olarak verilmiş, bir atiyye (bağış) ve Peygamber Efendimiz (sav)'in kıymetli sünnetlerinden ve müminlerin de birbirlerine dua etmesiyle bir hediyesidir.

SELÂM: Kelime olarak gayet kısa ise de, manası çok geniş olduğundan en kolay bir dini törendir.

SELÂM: Müminlerin birbirleri üzerinde olan manevi hukukundan birisidir.

SELÂM'da, müminler için maddi ve manevi pek büyük menfaat, fazilet, büyük ecri ve sevaba erişmek vardır.

SELÂM: Gönülden gönüle muhtelif meram (dilek) yolları açan tesirli bir kelimedir ki; müminler arasında sevgi, muhabbet ve birbiri ile kaynaşma esaslarını tesis eder.

SELÂM: Gönüllerdeki şiddeti kırar, kini öldürür, gazabı söndürür.

SELÂM: Müminler arasında birbirine zarar gelmeyip, selâmet geleceğini ifade ile emniyeti telkin edip, kalbe sevinç vererek muhabbeti temin eder.

SELÂM: Selim, halim ve kerim olanların asalet nişanıdır.

SELÂM: Zikrullahtır ki, müminler arasında ihlâs üzere alıp verilirken elbette müminlerin, Allah (cc)'ın nuruna, feyzine, rahmetine sebep ve rızasını tahsile, aynı zamanda, manevi ecre nail olacakları şüphesizdir.

SELÂM: Vermesi sünnet, alması ise vaciptir. Sünnet yapılmazsa vacip de yerine gelmez.

SELÂM: İnsana hiçten sevap, zahmetsiz günah kazandırır bir fiil'dir ki; selâm verilip alınınca hiçten sevap kazanılmış olur, fakat verilir de şayet duyduğu halde alınmazsa, almayan kimse vacibi terk ettiğinden dolayı hiçten zahmetsiz günah kazanmış olur.

SELÂM: Cennet bahçesinden bir ravza'nın adıdır: "Daru's-Selâm"

SELÂM: Allah (cc)'ın güzel isimlerinden bir güzel isimdir ki, her bela ve afetten, her türlü eksiklikten, her fena ve zevalden salim (sonu olmaktan uzak) ve münezzeh olan Allah (cc)'u Teâlâ'nın "es-selâm" İsm-i Şerifi'dir (yukarıdaki Hadis'te geçti).

---

18. Hasan Basri Çantay, sh. 347

SELÂM: Cennet'te konuşulan lisanın başı ve cennet halkına verilen ilk müjde olan Rahman-i bir iltifattır.[19]

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'inde,

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا. اِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا

"Ehl-i Cennet (Cennet halkı), Cennet'te batıl sözü ve günahı yazılacak kelamı işitmezler, ancak bir söz işitirler ki, o sözde, her birinin diğerine selâmıdır."[20] buyurmuştur.

Ayette selâm lafzının iki kere zikrolunması, Cennet'te iki taraftan verilip alınmasına işaret içindir.

Diğer bir ayet-i kerime de:

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَاَعَدَّ لَهُمْ اَجْرًا كَرِيمًا

"Ehl-i imanın Rabblerine kavuştukları günde, Allah (cc) tarafından onlara hediye, Selâm'dır. Ve onlar için Allah-u Teâlâ (cc) Cennet'te güzel ecirler hazırladı."[21] demektedir.

Diğer bir ayette de,

تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ

"Ehl-i Cennet'in Cennet'e tahiyyeleri selâmdır." [22] demektir. Diğer bir ayeti kerimede de,

Ehl-i Cennet girdiklerinde, Cennet'in hazinedarı tarafından şöyle denir:

وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

Selâm size (günahlardan) tertemizsiniz! Ebedi kalmak üzere buraya girin."[23]

Diğer bir Ayet-i Kerime'de de,

وَالْمَلٰئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ. سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ

"Ehli Cennet üzerine her kapıdan melekler; sabrınız sebebi ile selâmet sizindir, içine girdiğiniz izdar-ı akıbet ne güzeldir."[24] buyrulmaktadır.

---

19. İslâm'ın Nûru Mecmuası
20. Vakıa, 25-26
21. Ahzab, 44
22. İbrahim, 23
23. Zümer, 73
24. Ra'd, 23-24

Yukarıda saydığımız mana ve faziletleri hem içinde bulunduran, hem de ibadet olan selâm merasimi hiç bir millette yoktur. Zira bugün birbiri ile karşılaşma zamanında her milletin âdeti olan merasimleri meydandadır.

Elmalı Merhum'un beyanına göre:

"Hristiyanların selâmı; elini ağzına koymak. Yahudilerin selâmı; birbirine parmakla işaret etmek veya baş kesip kıç kırmak.

Mecusilerin (ateşe tapanların) selâmı eğilmek.

Cahiliyle Araplarının selâmı; "Hayyhakallah" demek.

Zamanımızın aydınlarının selâmı, "Sabahlar hayırlı olsun, akşamlar hayırlı olsun" veya "Günaydın, Tünaydın" veyahut da Fransızca olarak; "Bonjur, bonsuvar" gibi alafranga kelimeler.

Müslümanların selâmı ise, "Esselâmü Aleyküm." Dünyada, ahirette her an ve her türlü selâmet, saadet üzerine olsun demektir.

Ey kendisine akıl cevheri bahşedilen mü'min kardeşim!

Rabbin tarafından sana atiyye (bir bağış) olan, Peygamberi (sav)'nin sünneti bulunan ve geçmiş İslâm büyüklerinin hediyesi adet ve ananesi olan selâmı; dünya ve ahiret ve selâmetin için terk etme!

Her gördüğün müminden, tanıdığın tanımadığın kimselere ve bilhassa kendi evinde, çoluk çocuğuna selâm vermekten sakınma.

Bir Hadis-i Şerif'te Rasûlü- Kibriya Efendimiz (sav),

"Siz mü'min olmadıkça Cennet'e giremezsiniz! Birbirinizi sevmedikçe de mü'min olamazsınız. Yaptığınız takdirde sevineceğiniz bir şeyi de size söyleyeyim mi; aranızda selâmı yayınız."[25] buyurmuşlar.

Ve ehl-i iman arasında alıp verilmesi lazım olan bir dini merasim olduğunu açıkça ümmetine emir ve tavsiye buyurmuşlardır.

KISACA SELÂMIN ADABI

1. Tanısın tanımasın, rastladığı bir Müslüman kardeşine selâm vermek;

Bir adam, Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav)'den,

– İslâm'ın hangi ameli hayırlıdır, diye sordu. Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav) de,

25. Riyazü's-Salihin, sh. 344

– **"Yemek yedirmekliğin, tanıdığın ve tanımadığın kimselere selâm vermekliğindir."**[26] buyurdu.

Her kim üç fazileti bir arada toplarsa imanı tamam toplamış olur:

a. Merhametli bir kalbe sahip olmak.

b. Bildiği ve bilmediği kimselerle selâmlaşmak.

c. Fakir iken yoksul olanlara sadaka vermektir.

2. Selâmlaşan iki kimsenin selâm alıp verme seslerini birbirine duyurmasıdır.

Yüksek sesle selâm vermek, kalbe daha fazla sürur verdiğinden sesli olarak selâm vermek daha makbuldür. Selâmla beraber, müsafaha etmenin Rasûlullah Efendimiz (sav)'in adetlerinden olduğu Sahabe-i Kiram'dan nakledilmiştir.[27]

"Selâm vermek sünnet, iade etmek yani, ve aleykümüsselâm, demek farzdır."[28]

3. İlk selâm veren kimsenin, selâm verdiği adam yalnız olsa dahi, cemi siğası ile, "Esselâmü Aleyküm ve Rahmetullahi ve Berekatüh" demesi müstehaptır (makbul olandır).

Selâmı alan da,

"Ve aleykümüsselâm ve rahmetullahi ve berekatüh." der. Aleyküm'den evvelki atıf vavını (ve'yi)'da söyler.[29]

4. iki kimse karşılaştıkları zaman hangisi önce selâm verirse, fazilette diğerinden üstündür.

Peygamber Efendimiz (sav)'e,

– **"Ya Rasûlallah! İki kişi karşılaştıkları zaman, hangisi önce selâm verir?"** denildiğinde,

Peygamber Efendimiz (sav),

– **"Önce selâm veren Allah (cc)'a daha yakındır."**[30] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

"İnsanların Allah nazarında (katında) en makbul olanı, önce selâm verenleridir."[31] buyurmuştur. Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

---

26. Riyazü's-Salihin, sh. 343
27. Hülasatü'l-Beyan, c. 4, sh. 164
28. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 146, H. 956
29. Riyazü's-Salihin, sh. 344
30. Riyazü's-Salihin, sh. 346
31. 10/40 Hadis, c. l, sh. l5, H. 19

"Selâma ilk önce başlayan (yani rastladığı din kardeşinden evvel ona selâm veren kimse) kibirinden kurtulmuştur."[32] buyrulmuştur.

5. Kendisine selâm verilen kimse, selâm veren kimseye daha güzel bir selâm ile iade eder veya benzeri ile karşılık verir.

Mesela:

"Esselâmü Aleyküm" diyen bir kimseye, "Ve aleykümüsselâm ve rahmetullahi" der. "Esselâmu Aleyküm ve Rahmetullahi" diyen kimseye de, "Ve aleykümesselâm ve-rahmetullahi ve berekatüh" denir. Veya aynısı iade edilir (Buna dair ayet yukarıda geçti). Hadis-i Şerif'te,

"Cenab-ı Hak Hz. Âdem'i yarattığı vakit,

– "Git şu oturan meleklere selam ver, selâmını nasıl karşılayacaklarını dinle, zira onların karşılığı, senin ve evladının selâmı olacaktır." buyurdu. Bunun üzerine Hz. Âdem, "Esselâmü Aleyküm" dedi. Melekler de,

"Esselâmü Aleyküm ve rahmetullahi" diye karşılık verdiler. "Ve rahmetullahi" kelimesini ziyade ettiler."[33] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"Rasûl-ü Ekrem (sav) Hz. Aişe (ranha)'ye hitaben,

– **"Şu zat Cibril'dir, seni selâmlıyor."** dedi. Ben de,

– **"Aleyhisselâm ve rahmetullahi ve berekâtüh."** dedim, buyurmuştur.[34]

6. Bir vasıtada gitmekte olan, yaya yürüyene, yürüyen oturana, sayısı az olan kimseler de, çok olan kimselere selâm verir.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Hayvan üzerinde olan yaya yürüyene, yürüyen oturana, az da çoğa selâm verir."[35] buyrulmuştur.

7. Küçüklerin büyüklerine selâm vermesi:

Küçüğün büyüğüne selâm vermesi hürmet, büyüğün küçüğe selâm vermesi ise tevazu manasını alır.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Küçük büyüğe, yürüyen oturana, azlık çokluğa selâm versin."[36] buyrulmuştur.

---

32. Riyazü's-Salihin, sh. 343
33. Riyazü's-Salihin, sh. 345
34. Riyazü's-Salihin, sh. 348
35. Riyazü's-Salihin, sh. 347
36. Buhari, c. 7,sh. 127

8. İki Müslüman yolda giderlerken aralarında; taş, ağaç gibi ve buna benzer bir engel çıksa, hem ayrılırken hem de tekrar birleşirken biri diğerine selâm vermesi:

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Sizden biriniz, din kardeşine rastlarsa ona selâm versin. Eğer aralarına; taş, duvar veya ağaç hâil (ayıncı-boşluk) olup da tekrar karşılaşırlarsa yine selâm versin."[37] buyrulmuştur.

9. Herhangi bir eve girildiğinde evdekilere selâm vermek (buna dair ayetler yukarıda geçti):

Bir Hadis-i Şerif'te,

Kilde bin el-Hanbel (ra) demiştir ki:

"Bir gün Rasûlullah Efendimiz (sav)'in yanına selâmsız girince, Peygamber Efendimiz (sav),

– **"Dön! Esselâmü Aleyküm de, gireyim mi, de."**[38] buyurdu.

10. Kendi evine girdiğinde aile halkına selâm vermesi: (Hadis, Riyazü's-Salihin, sf. 345, yukarıda geçti).

11. Çocuklara selâm vermek:

Hadis-i Şerif'te,

"Enes (ra), çocuklara rastladığında onlara selâm verir ve Rasûlullah (sav) da böyle yapardı derdi."[39]

Çocuklara selâm vermek Peygamber Efendimiz (sav)'in âdeti olduğundan, büyüklerin tevazu ederek çocuklara selâm vermesi, hem sünnete uymak ve hem de çocukları selâma alıştırmış olacağından, bu güzel İslâm âdetini terk etmemelidir.

12. Bir meclisten kalkınca, arkadaşından veya arkadaşlarından ayrılan bir kimsenin onlara selâm vermesi:

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Sizden biriniz bir meclise vardığında veya oradan ayrıldığında selâm versin. Bu selâmlardan biri diğerinden farklı değildir."[40] buyrulmuştur.

13. Fitnelerinden korkulmayan ihtiyar kadınlara selâm vermek:

---

37. Riyazü's-Salihin, sh. 348
38. Riyazü's-Salihin, sh. 350
39. Riyazü's-Salihin, sh. 348
40. Riyazü's-Salihin, sh. 349

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Yezid kızı Esma (r.a)'dan:

"Birçok kadınla oturuyorduk, Nebiy-yi Zişan (sav) geçerken bize selâm verdi." demiştir.

Tirmizi'nin metni şöyledir:

"Rasûlullah (sav) günün birinde mescide uğradı, kadınlardan bir cemaat oturuyordu, Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav) bunları eli ile selâmladı demiştir."[41]

14. Gayr-i müslimlere selâm verilmez. Onlar önceden selâm verirse (ve aleyküm) diye karşılık verilir (ve aleykümüsselâm) denmez.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Siz Yahudileri ve Hristiyanları önceden selâmlamayın. Yolda onlardan birine rastladığınızda (serbest gitmek mümkün olmadığı takdirde) eziyet etmemek şartıyla onları yolun kenarından yürümeye mecbur ediniz."[42] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Ehl-i kitap size selâm verdiğinde, ve aleyküm deyin."[43] buyrulmuştur.

15. Herhangi bir söze başlamadan önce, selâm verilir, önce konuşup sonra selâm vermek ve almak cehalettir, gaflet eseridir ve sünnete muhaliftir.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Müslüman'a karşı ilk önce selâm verilir. Sonra söze başlanır."[44] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

السَلَامُ قَبْلَ السُّؤالِ فَمَنْ بَدَاكُمْ بِالسُّؤَالِ قَبْلَ السَّلاَمِ فَلاَ تَجِيبُوهُ

"Selâm sualden öncedir. Bir kimse size selâm vermeden sual sormaya başlarsa, ona cevap vermeyiniz."[45] buyrulmuştur.

16. Selâm el ve baş ile değil, ağızla alınır verilir. Ağızla alınmazsa bir işaretleşme şekli olur ki, onun da kıymeti yoktur. Ancak, uzakta olan iki kişi elle selâmlaşabilir.

---

41. Riyazü's-Salihin, sh. 349
42. Riyazü's-Salihin, sh. 349, Feyzü'l-Kadir, c. 1, sh. 345
43. Buhari, Müslim, Feyzü'l-Kadir, c. l, sh. 345; Riyazü's-Salihin, sh. 349
44. Ebû Ya'la, Feyzü'l-Kadir, c. l, sh. 345
45. 500 Hadis, sh. 179, H. 205

17. Bir kimseye selâm emanet olduğunda, yani; bir mü'minin diğer bir mü'mine, "Filana benden selâm söyle." yahut; "Selâmda vekilim ol." gibi selâm emanet ettiği zaman, o kimsenin emaneti yerine götürüp söylemesi İmam-ı Ebû Yusuf a göre üzerine vacibtir. Terk eder söylemezse günahkâr olur.

Selâmı emanet alan kimse eğer, selâmı götüreceği kimseyi bulamayacağını, yahut kendisinin utanacağını aklı keserse, selâmı emanet alırken, "Ve aleyküm selâm" demeli ki, şayet vazifeyi yapmazsa üzerinde borç kalmamış olur.

18. Mektupla selâm gönderene, cevabını mektupla yine iade etmenin vacip olduğunu, Fahr-i Razi tefsirinde beyan etmiştir. Şu halde, mektupla selâm gönderene karşılık verilmezse günahkâr olunur.

SELÂM KİMLERE VERİLMEZ

Cuma'da imâm hutbe okurken hutbeyi dinleyene, Kur'an-ı Kerim okuyana, ezan okuyana, kamet getirene, oyun oynayana, heladaki yahut kaza-i hacetle meşgul olan kimselere selâm verilmez.[46]

Hadis rivayeti yapanlara, ilim tahsil edenlere, şarkı söyleyenlere, hamamda ve diğer bir yerde çıplak bulunan kimselere selâm verilmez.[47]

Ağzında sigara olana, yemekle meşgul olana, abdest alana, namaz kılana, zikir yapana, vaaz edene selâm verilmez.[48]

GÜLER YÜZLE MUAMELE ETMEK

Aile reisi erkek her zaman evine geldiğinde veya evinden ayrılacağı zaman ailesine karşı, diğer mü'min kardeşleriyle nerede olursa olsun, karşılaştıkları zaman; güler yüzle, şevk ve muhabbetle muamele etmeli, selâmlaştıktan sonra, musafaha ederek tatlı dille hatırlarını sormalıdır.

Erkeğin edep ve terbiye dahilinde evdeki otoriteyi zedelemeden çoluk ve çocuğuna güler yüzle muamele etmesi, sabahleyin evden ayrılırken ihtiyaçlarının olup olmadığını sorması, akşam veya diğer zamanlar evine döndüğü vakit, nasılsınız, diyerek tatlı dille hatırlarını sorması, ailedeki sev-

46. Hülasatü'l-Beyan, c. 4, sh. 164
47. Elmalı Tefsiri, c. 2, sh. 1409
48. İslam Adabı, sh. 90

gi bağlarının kuvvetlenerek, yuvada feyiz ve bereketin, saadet ve selâmetin, sevgi ve muhabbetin, saygı ve dayanışmanın devam ve bekasına, Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetlerine uyarak İslâm büyüklerinin yolunda Allah (cc)'a vuslata vesile olur.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَاتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللهُ تَعَالَى إِلَيْهِمَا نَظَرَةَ رَحْمَةٍ فَإِذَا أَخَذَ يِكَفِّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلاَلِ أَصَابِعِهِمَا

"Bir Müslüman erkek ailesine (muhabbetle) baktığı, ailesi de ona baktığı zaman, Allah-u Teâlâ her ikisine de rahmet nazarıyla nazar buyurur ve bu erkek, ailesinin elini tuttuğu zaman, her ikisinin de günâhları parmaklarının arasından düşer gider."[49] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"İnsanın şevkle (din) kardeşine bakması, benim mescidimde bir yıl itikaf[50] yapmasından hayırlıdır."[51]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te ise,

"Kim, Müslüman kardeşinin yüzüne sevgi ile bakarsa günahları bağışlanır."[52] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

إِنَّكُمْ لاَ تَسَعُونَ النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَسَعُهُمْ مِنْكُمْ بَسْطُ الْوَجْهِ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ

"Hakikaten siz, mallarınızla insanları memnun etmeye güç yetiremezseniz. Ancak sizden (görecekleri), güler yüzlülük ve ahlak güzelliğidir ki, onları memnun edebilir."[53] buyrulmuştur.

---

49. 500 Hadis, sh. 83
50. İtikâf: Bir mescide veya bir eve, yani sessiz ve insanlardan uzak bir köşeye çekilerek; az yemek, az uyumakla beraber, sadece Allah (cc)'a kulluk yaparak huzuru sağlamak için yapılan ibadet şeklidir.
    Bu Hadis-i şerifteki ifade ve işaret buyrulan ise şudur: Bir kimse, Rasûlullah Efendimiz (sav)'in mescidinde (Ravza-yı Mudahhara'da) bir köşeye çekilerek zaruri ihtiyacı için dışarı çıkmak, az yiyip az uyuyarak ibadetle meşgul olmakla bir senede elde edeceği manevi kazancı, bir mü'min kardeşine, güler yüzle bakmakla elde edeceği müjdesi, bize İslam'da sevgi ve kaynaşmanın önemini anlatmaktadır.
51. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 152
52. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 149
53. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 311

Yukarıdaki Hadis-i Şerifler gereğince, her Müslüman erkek ve kadın gerek evinde aile fertlerine ve gerekse diğer mü'min kardeşleri ile cemiyet içinde herkese karşı güler yüz ve tatlı dille muamele etse, elbetteki cemiyetin; nizam ve intizamını, saadet ve selametini, saygı ve dayanışmasını sağlayarak devam ve bekasına vesile olur.

Bir Hadis-i Şerif'te,

تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ

"Din kardeşinin yüzüne gülümsemen bir sadakadır. Onda sadakanın sevabı vardır."[54] buyrulmuştur.

KAHKAHA İLE GÜLMEMEK

Her Müslüman erkek ve kadın, gerek bir toplulukta, gerekse büyüklerinin yanında kahkaha ile edep dışı gülmemelidir. Şayet gülünecek bir şey varsa ağzını kapayarak, tebessümle gülmelidir. Bilhassa bu hususta kadın daha da titiz ve nazik, haya ve edepli bulunmalıdır. Eşinden başka; oğlan kardeşi, babası, kayın babası, çelebisi (kocasının kardeşi) ve akrabaları yanında onlarla konuşurken dahi nezaketle ve yavaş sesle konuşmalı fazla laubali (teklifsiz) olmamalıdır. Esasen, nerede olursa olsun bir Müslüman'ın kahkaha ile gülmesi, İslam edebine uygun değildir. Zira bu kalbin manevi nurunu öldürür, hayayı giderir, şeytanı sevindirir.

Onun için Peygamberimiz (sav),

اَلْقَهْقَهَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّبَسُّمُ مِنَ اللهِ

"Kahkaha ile, başkalarının işitecekleri şekilde gülmek şeytandandır. Tebessüm etmek ise, Allah (cc)'tandır."[55] buyurur.

كَانَ إِذَا جَرَى بِهِ الضَّحِكُ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى فِيهِ

"Hz. Peygamber (sav) güleceği zaman, mübarek elini ağzının üstüne koyardı."[56]

كَانَ لَا يَضْحَكُ إِلاَّ تَبَسُّمًا

54. Buhari, Muhtaru'l-Ehadis, sh. 59
55. 500 Hadis, Tirmizi, Künûzü'l-Hakaık
56. Bağavi, Muh. Ehadis, sh. 116

Cabir ibn Semüre (ra)'den, **"Peygamberimiz (sav) icab ederse ancak sessiz gülerdi; sesle ve kahkaha ile hiç gülmezdi?"**[57] demiştir.

الضَّحِكُ ضَحِكَانِ، ضَحِكٌ يُحِبُّهُ اللهُ: وَضَحِكٌ يَمْقُتُهُ اللهُ: فَأَمَّا الضَّحِكُ الذى يُحِبُّهُ اللهُ فالرَّجُلُ يَهُشُّ في وَجْهِ أَخيهِ حَدَاثَةُ عَهْدٍ به وَشَوْقاً إلى رُؤْيَتِهِ. وَأَمَّا الضَّحِكُ الذى يَمْقُتُ اللهُ تعالى عليه فالرَّجُلُ يَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ الجَفَاءِ أوِ البَاطِلِ لِيَضْحَكَ أَوْ يُضْحِكَ يَهْوى بِهَا في جَهَنَّمَ سَبْعِينَ خَرِيفاً.

"Mutlu olarak gülmek ikiye ayrılır:

1. **Allah (cc)'ın sevdiği gülüş.**

2. **Allah (cc)'ın buğz ettiği (sevmediği) gülüş.**

Allah (cc)'ın sevdiği gülüş: Bir din kardeşiyle karşılaştığı zaman, onu görmekten doğan neşesinden veyahut yeniden bir sevgi ve dostluk kurmaktan dolayı gülümsemedir.

Allah (cc)'ın sevmediği ve buğz ettiği gülmek ise:

Gülüp, güldürmek gayesiyle incitici veya batıl (boş) sözlerdir. Böyle bir gülüş sebebiyle yetmiş senelik derinliğinde Cehennem çukuruna düşer."[58] buyurmuşlardır.

Aşık Kuddusi (ks) bir beytinde şöyle der:

Geçtin mi sıratı acaba gülüp oynarsın,
Bu zevk u safa ile geçen ömre güvenme.

Şu halde, mü'mine, dünyada kahkaha ile gülmek yakışmaz. Ancak son nefeste iman ile ruhunu teslim edip, kabirde sual meleklerine cevabı verip, mahşerde defterini sağ taraftan alarak hesabını yüz aklığı ile görüp, sıratı geçerek Cennet'e girdikten sonra gülmek gerekir.

Bir Hadis-i Şerif'te de,

كَثْرَةُ الضَّحِكِ تُميتُ الْقَلْبَ وَتُورِثُ الْفَقْرَ

"Çok gülmek kalbi öldürür, yani zikirden gafil eder ve fakirliğe de sebep olur."[59] buyrulmuştur.

57. Ahmed İbn Hanbel, Camiu's-Sağir, c. 2, sh. 95
58. Muh. Ehadis, sh. 92
59. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 147, H. 961

SELEF-İ SALİHİN
(Bizden Evvel Geçen İslam Büyükleri) AZ GÜLERLERDİ

Selefin (bizden evvel geçen İslam büyükleri) güzel ahlaklarından biri de, az gülmek ve dünya nimetlerinden dolayı sevinç ve sürur duymamaktı.

Abdullah bin Mes'ud (ra) derdi ki:

"Sıratı geçmediği halde gülen, peşinden ölüm olduğu halde sevinen kimseye hayret ederim!"

Amir bin Kays (ra) diyor ki:

"Bu fani dünyada en çok gülen kimse, ahirette en çok ağlayacak kimsedir."

Said bin Abdülaziz (ra), vefatından önceki kırk sene içinde hiç gülmemiştir.

Enes bin Malik (ra)'de buyuruyor ki:

"Çok gülen bir kimsenin yanında muhakkak bir şeytan vardır."

Muaze el-Adeviyye (ra) bir gün, bir takım gençlere rastlar. Üzerlerinde derviş kıyafeti bulunan gençler durmadan gülüyorlardır. Bu manzara karşısında şaşıran Muaze onlara:

"Sübhanallah! Giyinişi sufilerin (dervişlerin) giyinişi, fakat gülüşleri gafillerin gülüşü." diyerek hayretini ifade etmiştir.

Vüheyb bin el-Verd (ra) şöyle derdi:

"İsraf ve vebal bulunmayan gülüş, tebessüm etmektir. Yani dişleri görünür ses işitilmez."

Avn bin Ebi Zeyd (ra) de der ki:

"Ata es-Sülemi ile tam elli sene arkadaşlık ettim; hiç bir zaman güldüğünü görmedim."

Abdülaziz bin Ebi Davud (ra) buyuruyor ki;

"Mizah (şakalaşmak), Peygamber (sav)'in Ashab-ı arasında çokça yayıldığı zaman, Cenab-ı Hak:

اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ

"İman edenlerin, Allah (cc) ve Hakk'tan ineni (Kur'an-ı zikir için) kalplerinin saygı ile yumuşaması zamanı hala gelmedi mi?"[60] mealindeki ayet-i celilesini inzal buyurdu.

---

60. Hadid, 16

Bunun üzerine Ashab-ı Kiram, mizahı bırakıp kalpleri huşu'a kavuştu."[61]

Fudayl bin lyaz (ra)'da şöyle derdi:

"Nice neşeli, sevinçli kimseler vardır ki, onlara nasib olacak kefenlikler dokunup, satışa çıkarılmıştır bile."

MUSAFAHA ETMEK (Tokalaşmak), EL ÖPMEK-KUCAKLAŞMAK

Her Müslüman erkek ve kadının, hem cinsleri ile (erkek, erkekle - kadın, kadınla) gerek bir toplulukta, gerek birbirini ziyarette ve gerekse ferdi olarak karşılaştıkları zaman güler yüzle, şevk ve muhabbetle, Allah (cc)'ın katından hoş ve mübarek olan selamı verip, aldıktan sonra musafaha etmeleri (tokalaşmaları), el öpmeleri ve kucaklaşmaları, Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetlerinden ve İslam'ın güzel adetlerindendir.

Meşru olan musafahayı yapmak, el öpmek ve kucaklaşmak öyle güzel bir adettir ki; iki el ve iki gönül birleştiği zaman, küçük günahların dökülmesine, muhabbet ve sevişmelerini temine, kalplerden kin, buğz ve düşmanlıkların çıkmasına vesile olur.

Bir Hadis-i Şerif'te:

"Hangi iki Müslüman birbirine kavuşup da, onlardan biri, o arkadaşının elini tutup, musafaha ve Allah-u Teâlâ'ya el birlik hamd ederlerse, aralarında hataları (küçük günahları) kalmayarak ayrılmış olurlar."[62] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

تَصَافَحُوا يُذْهِبِ الْغِلَّ عَنْ قُلُوبِكُمْ

"Musafaha ediniz (birbirinizle el buluşunuz ki o) kalplerinizden kini giderir."[63] buyurmuştur.

Taberani'nin Esvat isimli eserinde, Huzeyfe ibn Yeman'dan rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te de Rasûlü Ekrem (sav),

"Mü'min mü'min ile karşılaşıp ona selam vererek elini sıktığı zaman, berikisinin günahları ağaç yaprakları döküldüğü gibi dökülür."[64] buyurmuşlardır.

61. Tenbihü'l-Muğterrin, sh. 17
62. 10/40 Hadis, c. 3, sh. 148
63. Camiu's-Sağir, 10/40, c. 1, sh. 177
64. Taberani, Umdetü'l-Gari, Tecrid, c. 6, sh. 435

Enes (ra)'in rivayet ettiği diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Musafaha eden (tokalaşan) iki mü'mine gereken (verilecek olan) yetmiş mağfiretin altmış dokuzu, daha fazla güler yüzlü olan ve sevgi gösterene verilir."

Hz. Ömer (ra)'in rivayetinde ise,

"Selamlaştıktan sonra musafaha eden (tokalaşan) iki Müslüman'ın arasına inen yüz rahmetin altmışı, önce selam verip elini uzatana ait olduğu."[65] bildirilmiştir.

KUCAKLAŞMAK

İki kimsenin, ellerini birbirinin boynuna dolayarak kucaklaşmasına, müâneka denir. Kucaklaşmanın hükmünde âlimler ihtilaf etmişlerse de, Hidaye eserinin sahibi, Hanefi İmamları bu konuyu şöyle özetliyor:

"Kucaklaşma hususunda Ashabımız Hanefi alimleri arasında iki ihtilaf; bir izar (göbekten aşağı giyilen ince eteklik) ve bir gömlekle yapılan kucaklaşmaya aittir. Yoksa giyinmiş kuşanmış iki mü'minin birbiri ile kucaklaşmasında bir sakınca olmadığında, bütün ilim adamları fikir birliği etmişlerdir; doğru olan budur."[66]

Hz. Abbas (ra)'ın oğlu Abdullah (ra)'a kucaklaşma hakkında sorulduğu vakit cevabında şöyle demiştir:

"Zülkarneyn, Mekke'ye gelirken, İbrahim (as)'in Mekke'de bulunduğunu haber almış, Ebtah yöresine geldiğinde hayvanından inerek İbrahim (as)'in yanına (ona hürmeten) yürüyerek gelmiş, selamlaştıktan sonra İbrahim (as)'in onu kucakladığını söylemiştir."[67]

Kucaklaşma, İbrahim (as)'dan kalma ve Peygamber Efendimiz (sav) tarafından da teyid edilmiş bir sünnettir.

Kucaklaşmalar en çok, uzunca bir ayrılıktan sonra buluşanlar arasında veya bayramlarda sevinçten dolayı yapılır.

Bir gün:

Ebuzer (ra) Hane-i Saadet'e geldiği zaman Allah (cc) Rasûlü (sav)'nü somya üzerinde oturuyor bulduğunu ve Rasûlullah (sav)'ın kalkarak kendi-

---

65. İhya-yı Ulümiddin, c. 2, sh. 179
66. Tecrid, c. 6, sh. 434
67. Beriga, c. 4, sh. 175

sini kucakladığını ve kucaklamanın el sıkmadan daha iyi olduğunu rivayet ediyor.[68]

Aişe (ra) Validemiz der ki:

"Harise oğlu Zeyd bir seferinde Medine'ye döndüğünde, Rasûlullah (sav) benim odamda bulunuyordu. Zeyd (ra) kapıyı çaldı. Allah (cc)'ın Rasûlü (sav) ona olan muhabbet ve şevkinden dolayı, elbisesini bile giymeden üzerini alarak yarı çıplak bir vaziyette Zeyd (ra)'i karşıladı ve kucakladı, iki gözünün arasından (alnından) öptü. O güne kadar ve o günden sonra ben Rasûlü Ekrem (sav)'in öyle elbisesini giyinmeden çıktığını görmedim."[69]

İmamı Ebû Yusuf (rahimehullah), **"Kucaklaşmakta bir sakınca yoktur."** buyurmuştur.

Zira Rasûl-ü Ekrem (sav), amcası oğlu Cafer Hazretleri'nin muhacir olarak gitmiş olduğu Habeşistan'dan dönüp geldiğinde onu kucaklamış ve alnından öpmüştü. Ashab-ı Kiram'dan bir çokları da birbirleri ile kucaklaşmışlardır. Bu kucaklaşmalar, kucaklaşmanın yasak edildiği ilk zamanlardan sonra meydana gelmiş ve muhakkak olduğu delalet etmiştir (gösterilmiştir).[70]

EL ÖPMEK

Saygı ve hürmet bakımından; küçüklerin büyüklerinin, evlatların anne ve babalarının, talebenin hocasının, çırağın ustasının, kadının efendisinin (erkeğinin) elini öpmesinde, dinimizce bir sakınca görülmemiştir.

Çeşitli zamanlarda Peygamber Efendimiz (sav)'in, bir çok kimseler tarafından elinin öpüldüğünü Hz. Ömer, Hz. Ka'b (ra) rivayet etmişlerdir.

تَقْبِلُ الْمُسْلِمِ يَدَ أَخِيهِ مُصَافَحَةٌ

"(Din kardeşinin elini öpmek musafahadır.) Öyle olunca; "Tesafehû" Hadisi Şerifi mucibince el öpmek sünneti seniyeden olur."[71]

Aralarında Münzirü'l-Esecc adındaki şahsın da bulunduğu Abdü'l-Kays Heyeti Medine'ye geldiklerinde, Allah (cc)'ın Rasûlü (sav)'nün el ve ayaklarını öpmüşlerdi.[72]

---

68. et-Tâc, c. , sh. 234
69. et-Tâc, c. , sh. 235
70. Tecrid Terc. c. 6, sh. 527
71. Kenzü'l-İrfan
72. et-Tâc, c. 5, sh. 236

Assal oğlu Safvan'ın rivayetine göre, iki Yahudi,

– Birlikte gidelim, şu Peygamber (sav)'e dokuz ayeti soralım, dediler ve Rasûlü Ekrem (sav)'in yanına gelerek,

– Musa (as)'ya verilen dokuz ayeti, sordular. Hz. Peygamber (s.a.v) Efendimiz onlara,

1. Allah (cc)'a bir şeyi eş koşmayın.

2. Hırsızlık etmeyin.

3. Zina etmeyin.

4. Haksız yere adam öldürmeyin.

5. Sihir yapmayın.

6. Riba yemeyin.

7. Namuslu kadınlara namussuz demeyin.

8. Muharebeden kaçmayın.

9. Yahudi milleti siz, özellikle cumartesi gönüne saygılı olup, haddi tecavüz etmeyin (sının aşmayın)." buyurdu.

Her iki Yahudi ayağa kalktılar. Rasûlullah (sav)'in ellerini ve ayaklarını öptüler ve,

"Şehadet ederiz ki, sen hak Peygambersin, öldürüleceğimizden korkmasak sana iman ederdik."[73] dediler.

Hanefi mezhebi büyüklerinden, fakih Ebu'l-Leysi Semerkandi, öpme hususunu Camiü's-Sağir şerhinde şöyle izah etmiştir:

"KUBLE, ÖPMEK: Beş çeşittir.

1. KUBLE-İ TAHİYYE: Bazı mü'minlerin, saygı ve hürmete layık olan diğer bazı mü'minlerin el üstünü öpmesi gibidir.

2. KUBLE-İ ŞEFKAT: Çocuğun kendi baba veya anasını öpmesidir.

3. KUBLE-İ RAHMET: Anne ve babanın kendi çocuğunun yanağını öpmesidir.

4. KUBLE-İ ŞEHVET: Erkeğin, ailesinin ağzını öpmesidir.

5. KUBLE-İ MEVEDDET: Kız ve oğlan kardeşlerin birbirlerini yanaklarını öpmeleridir.

Hanefi fıkıh alimlerinden bazıları bunlara bir kuble (öpme) daha ilave etmişlerdir ki, bu da, KUBLE-İ DİYANET'tir; Hacerü'l-Esved'i öpmektir."[74]

---

73. et-Tâc, c. 5, sh. 235
74. Tecrid, c. 6, sh. 435

MUSAFAHA

Musafahaya (el tutuşmaya) gelince, bu da hakkında ihtilaf edilmeyen bir sünnet-i kadimedir (devam edegelen bir sünnettir).

Musafaha iki elle de yapılır, bir elle de. Musafaha ederken avucu avucun içine almalı, yüzyüze gelmeli, baş parmağı baş parmakla tutmalıdır. Çünkü başparmaklarda sevgi damarları vardır.

"Kim bir Müslüman'la musafaha ederken Salavat-ı Şerife getirirse, günahlarından bir şey kalmaz."[75]

Mahremi olmayan kadın ile erkeklerin birbirine dokunması, temas etmesi, el sıkması, el öpmesi, İslam dininde asla caiz olmayıp, haram kılınmıştır. Çünkü nefsi tahrik ederek şehveti kamçılayan sebeplerden biri de yabancı bir kadına dokunmaktır. Hadis-i Şerif'te de geçtiği gibi bu da, elin veya dokunan uzvun zinasıdır.

Cenab-ı Peygamber (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde, **"Birinizin başına demirden bir şişle dürtülmesi, onun için namahrem, (kendisine haram olan) bir kadına dokunmasından daha hayırlıdır."**[76] buyurmuşlardır.

Ey Ben Muhammed (sav) ümmetiyim diye övünen ve Peygamber Efendimiz (sav)'den şefaat bekleyen Müslüman kadın ve erkekler! Aklınızı başınıza alarak tefekkür edin (düşünün), uyanın. Helale yapışmak ve hayırda kullanmak için yaratılan ellerinizi harama uzatarak kullanmayın. Yarın Mahkeme-i Kübra'da (Hakk'ın yüce mahkemesinde) yaptığınız ameller sorulurken, bütün azalarınızın sizin aleyhinizde şahitlik yapacaklarını unutmayın.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

"Bir kimse (kadının kocası, kırık saran, ameliyat yapan doktor gibi) meşru bir yol olmadığı halde kadına dokunursa kıyamet günü de avucunun içine kor ateşi konur."[77] buyurmuşlardır.

Ensar kadınları, biat etmek için Peygamberimiz (sav)'e gelerek,

– Ya Rasûlallah (sav)! Biz sana biat etmek için geldik, dediler.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (sav) buyurdu ki:

– "Elbette Ben kadınlarla musafaha etmem. Ancak Benim yüz kadına olan sözüm bir tek kadına olan sözüm gibidir."[78]

75. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 177
76. Hasan el-Benna, el-Mer'etü'l-Müslime, sh. 24
77. Fethü'l-Kadir, c. 8, sh. 360; Damat, c. 2, sh. 540
78. Nesei, İbn Mâce, sh. 461

Hz. Aişe (ranha) nakleder:

"Hz. Peygamber (sav) kadınlarla biat ettiği zaman, sözle biat ederdi. Onların hiç birinin elini tutmazdı. Vallahi! Biat zamanında Peygamber (sav)'in eli, hiç bir kadının eline dokunmamıştır. Onlardan birisi ile biat etmesi,

– "Bunun üzerine seninle biat ettim." sözü ile olmuştur." dedi.

KAZANCINI HELALİNDEN KAZANMAK, HARAMDAN VE ŞÜPHELİDEN SAKINMAK

Aile reisi erkeğin mühim vazifelerinden biri de, aile ve çocuklarının geçimini helalinden kazanarak temin etmektir.

İslam dini iç işlerini kadına, dış işlerini de erkeğin boynuna yükleyerek vazife taksimi yapmış, evin ve ailenin her türlü ihtiyaçlarının teminini aile reisi erkeğin üzerine farz kılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de,

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ
فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ

"Erkekler kadınlar üzerine hakimdirler, (ailenin reisidirler). O sebeple ki, Allah (cc) onlardan kimini (erkekleri), kiminden (kadınlardan) üstün kılmıştır. Bir de (erkekler onlara) mallarından infak etmektedirler."[79] buyrulmuştur.

Peygamber Efendimiz (sav) de bir Hadis-i Şerifleri'nde:

"Kadının kocası üzerindeki hakkı: Erkeğin yediğinden ona da yedirmesi, giydiğinden ona da giydirmesi, yüzüne tokat atmaması, onu azarlamaması, dargınlığını ancak; oda içinde (yatağını ayırarak) yapmasıdır."[80] buyurmuşlardır.

Aile reisi erkek, meşru yollardan ticaretini yaparak kazanmalı, çoluk çocuğuna helalinden yedirip, içirip, giydirmelidir. Böylece aile ve çocuklarının; helalzade, güzel ahlaklı, terbiyeli, temiz, doğru ve güvenilir olarak yetişmelerini sağlayarak manevi mesuliyetten kurtulmalıdır. Aksi halde, kazancından ve aile fertlerine yedirip, içirip, giyindirdiğinden ahiret gününde sorumlu olacağını, haram lokma ile beslediği çoluk çocuğundan dünyada hayır gör-

---

79. Nisa, 34
80. Ebû Davud, c. 1, sh. 494; Mişkatü'l-Mesabih, c. 2, sh. 203; İbni Mâce, c. , sh. 543, H.1850

meyeceği gibi, ahirette de yakasından sarılarak hakkında,

"Ya Rabbi! Ondan hakkımızı sen al. Bize haram yedirdi; bizim ise, bundan haberimiz yoktur. Bize öğretmesi gereken şeyleri öğretmeyip cahil bıraktı." diyerek davacı olacaklarını hatırdan çıkarmamalıdır.

Helal kazanarak helal yemenin, ahlak üzerinde büyük tesiri vardır. Onun için Peygamber Efendimiz (sav),

إِنَّ أَطْيَبَ مَا أَكَلْتُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ وَإِنَّ أَوْلَادَكُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ

"Yediğiniz şeylerin en temizi, kendi kazancınızdan hasıl olandır. Şüphe yok ki çocuklarınız sizin kazancınızdır."[81] buyurmuşlardır. Diğer bir Hadis-i Şerif'te ise:

أَطْيَبُ الْكَسْبِ عَمَلُ الرَّجُلِ بِيَدِهِ وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٌ

"Kazancın en (temizi ve) güzeli, kişinin kendi eliyle yaptığı iş ve hileden (aldatmadan), hainlikten (azade ve) meşru (doğrulukla yaptığı) alış veriştir."[82] buyrulmuştur.

Her aile reisi, aile ve çocuklarına zaman ve zemine göre, İslam şeriatının müsaade ettiği Allah (cc)'ın nimetlerinden alarak onları yedirip, içirip, giydirmelidir.

ibn Şirin buyuruyor ki:

"Hiç olmazsa haftada bir kere olsun, çoluk çocuğuna tatlı yedirmelidir (hatta bir defa tatlı vermemek mürüvvetten uzaktır). Yemeği daima aile ve çocukları ile birlikte yemeli, ayrı yememelidir. Zira toplu yemede bereket vardır."

Bir Hadis-i Şerif'te,

كُلُوا جَمِيعاً وَلَا تَفَرَّقُوا فَإِنَّ الْبَرَكَةَ مَعَ الْجَمَاعَةِ

"Yiyeceklerinizi toplu bir halde yiyiniz; dağınık bir halde bulunmayınız. Çünkü bereket cemaat ile beraberdir."[83]

Aile reisi erkeğin, helalinden kazanarak, aile ve çocuklarına harcadığı paralar, aynı zamanda sadaka yerine geçeceği ve kişinin ahirette bunun ecir ve mükâfatını göreceği de, Hadis-i Şeriflerde bildirilmiştir.

---

81. 10/40 Hadis, c. I, sh. 45
82. Ahmed İbni Hanbel, Taberani, Hakim, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 51; 10/40 Hadis, c. l, sh. 39, H. 8
83. 500 Hadis, sh. 246, H. 243

Bir Hadis-i Şerif'te,

نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلٰى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ

"Bir insanın kendi ehli ve iyeline (aile ve çocuklarına) verdiği nafakası sadaka makamındadır."[84] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"Kulun mizanda hasenatına (kıyamette sevap terazisine) en evvel vaaz olunan (konulan) şey ehl-i ıyaline (aile ve çocuklarına) verdiği nafakadır (geçimine harcadıklarıdır)."[85] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Hanımına yedirdiğin yiyecek, senin için bir sadakadır. Çocuğuna yedirdiğin yiyecek, senin için bir sadakadır. Hizmetçine yedirdiğin yiyecek, senin için bir sadakadır. Kendi nefsine yedirdiğin yiyecek de senin için bir sadakadır."[86]

Aile reisi erkeğin, çoluk çocuğunun yiyip içeceğini helalinden kazanması, iktisat ve tasarruf kaidelerine riayet ederek gücü oranında onların ihtiyaçlarını alması, daima israftan sakınması ve orta yolu seçerek, hareket etmesi kendi menfaati icabıdır.

Çünkü Peygamber Efendimiz (sav), bir Hadis-i Şerifleri'nde,

"Kim (harcamada) iktisada (tasarrufa) riayet ederse, Allah (cc) onu zengin yapar. Kim saçar savurursa (israf ederse), Allah (cc) onu fakirliğe düşürür."[87]

Birçok kimseler vardır ki, ileriyi düşünmeden kazandıklarını lüzumlu lüzumsuz şeylere sarf ederek saçarlar. Aile ve çocuklarına harcamaları için bol para verirler. Tabiidir ki, gelirine göre giderlerini ayarlayamayınca da darlığa düşerek borç üzerine borç yaparlar.

Bu ölçüsüz hareketleriyle hem aile yuvasında darlık ve sefalete, geçimsizlik ve huzursuzluğa, hem de alacaklıları yanında rezil rüsvay olmaya ve hem de cemiyet içerisinde yalancı, sahtekâr damgasını yiyerek kötü tanınmaya sebep olmuş olurlar.

Birçok kimseler ise, cimri ve hasis davranarak çoluk çocuğunun ihtiyaçlarını dar yaparak sıkarlar. Bu halleriyle hem çocuklarının gelecekte kendileri

84. Kenzü'l-İrfan, sh. 76, sh. 450
85. Münavi, et-Terğib, c. 3, sh. 64, H. 14
86. Ahmed b. Hanbel, Tirmizi, 500 Hadis, sh. 286
87. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 104, H. 4

gibi cimri ve hasis yetişmelerine ve hem de daha kötü akıbetlere sürüklenmelerine sebep olmuş olurlar.

Buna dair, Peygamber Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şerif'te,

"İnsanların kötüsü, gücü yettiği halde çoluk çocuğunun maişetini (ihtiyaçlarını) tazyik eden (daraltan) kimsedir."[88] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ وَسَّعَ اللّٰهُ عَلَيْهِ ثُمَّ قَتَرَ عَلٰى عِيَالِهِ

"Cenab-ı Allah (cc) vüsat-ı (gücü nispetinde) rızk ihsan ettikten sonra çoluk çocuğunu darlık içinde bulunduran kimse, ümmet-i kâmilemizden (kemal sahibi ümmetimden) değildir."[89] buyrulmuştur.

Bir Ayet-i Kerimede,

وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

"Onların (çocukların anaları olan zevcelerin) maruf (bilinen) şekilde yiyeceği, giyeceği kendisinin olan (babaya-kocaya) aittir."[90] buyrulmuştur.

Diğer bir Ayet-i Kerimede ise,

لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا اٰتٰيهُ اللّٰهُ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَا اٰتٰيهَا سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

"(Hali, vakti) geniş olan, nafakayı genişliğine göre versin. Rızkı kendisine daraltılmış bulunan (fakir de nafakayı, Allah (cc)'ın ona verdiğinden, o miktara göre) versin. Allah (cc), hiçbir nefse (kişiye), ona (kendisine) verdiğinden başkasını yüklemez. Allah (cc), güçlüğün arkasından (dünyada da ahirette de) kolaylık ihsan eder."[91]

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de,

يَا اَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا اِنّ۪ي بِمَا تَعْمَلُونَ عَل۪يمٌ

"Temiz ve helal olan şeylerden yiyiniz, güzel amellerden bulununuz."[92] buyurmuştur.

---

88. Münavi
89. Kenzü'l-İrfan, sh. 75-76, H. 448-449
90. Bakara, 233
91. Talak, 7
92. Mü'minûn, 51

Aile ve çocukların rızkını temin hususunda çekilen sıkıntı ve meşakkatler, günahları da bağışlatır.

Bir Hadis-i Şerif'te:

مَنْ بَاتَ كَالًّا مِنْ طَلَبِ الْحَلَالِ بَاتَ مَغْفُوراً لَهُ

"Kim helal (mal) talebinden (çalışıp) yorularak akşamlarsa, küçük günahları af olunduğu halde geceler."[93] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوباً لَا يُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَلَا الصِّيَامُ وَلَا الْحَجُّ وَلَا الْعُمْرَةِ يُكَفِّرُهَا الْهُمُومُ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ

"Öyle günahlar vardır ki, onlar; namazla, oruçla, hacca gitmekle değil ancak ehil ve ıyalinin (aile ve çocuklarının) geçimi için çalışırken çekilen sıkıntılarla affolunur."[94] buyrulmuştur.

GEÇMİŞ İSLÂM BÜYÜKLERİ HELÂLİNDEN KAZANIRLARDI

Bizden evvel geçmiş İslâm büyüklerinin güzel ahlaklarından biri de, kazançlarını helalinden temin ederek israf etmemekti.

İmam-ı Şarani, Tenbihü'l-Muğterrin adlı eserinde,

"Geçmiş İslam büyükleri helal para kazanmaya, diğer mühim işleri arasında öncelik tanırlardı. Çünkü onlar şüphesiz, ahiret adamları idi. Ahiret için yapılan temiz ameller ise, haram veya şüpheli şeylerle gıdalanan kimselere nasip değildir. Haramla gıdalanan insandan ancak, haram işler meydana gelir. Şüpheli şeylerle gıdalanan bir kimseden de şüpheli işler. Hatta haramdan gıdalanmış bir kimse, Allah (cc)'a itaat ve ibadette bulunmak isterse, buna gücü yetmez." demiştir.

Süfyan-ı Sevri (ra) diyor ki:

"Kişinin dindarlığı, ekmeğinin helalliği nispetindedir. Şu zamanda, sofralarında helal ekmek bulunduran aileler hakikaten çok azalmıştır."

93. Muh. Ehadis, sh. 42
94. Dâre Kutnî, Muh. Ehadis, sh. 42; Yeni Hutbelerim, c. l, s.142

Abdullah bin Abbas (ra):

"Bir mü'min için helalinden kazanmak, bir dağı diğer dağın yanına götürmekten daha güçtür." demiştir.

İbrahim Ethem (ra) ekseriya; akşama kadar çalışır, akşam ücretini verdikleri zaman, bir düşünür ve arkadaşlarına,

"Patronun benden istediği işi tam olarak yerine getirmemiş olmaktan korkuyorum." der, sonra ücretini terkeder ve o geceyi karnı aç olarak geçirirdi.

O, kalbin Huzur-u İlahiye'den ayrılmamasını, helalinden olmak şartıyla, sanatkârlıkta görüyordu ki,

"Ben ibadet edici bir adama rastladım; namaza ağır kalkıyordu. Bir nazar kıldım idi (manevi gözle bakınca), bir de ne göreyim; adamın ağır davranması, gıdasının temiz olmayışındanmış. Eğer helal yemiş olsaydı, bu ağırlık hâsıl olmazdı." demiştir.

Abdullah bin Abbas (ra) diyor ki:

"Midesinde haram bir şey bulunan kulun ibadetini Allah (cc) kabul buyurmaz."

Seriy-yi Sekâti (ra) de diyor ki:

"Kurtuluş üç şeydedir:

1. Hidayetin yolu,

2. Takvanın kemali,

3. Gıdanın helali."

Vuheyb bin el-Verd (ra) de şöyle dermiş:

"Karşısındaki şu direk gibi oluncaya kadar oruç tutup namaz kılsan, fakat midene giren rızkın helal olup olmadığına dikkat etmesen, ibadetinin faydasını göremezsin."

Adamın biri Süfyan-ı Sevri'ye,

"Efendim! Namazda birinci safta bulunmanın faziletini bize anlatır mısınız?" demiş.

O şu karşılığı vermiştir:

"Kardeşim! Sen ekmeğini nereden kazanıyorsun, ona bak! sen helalinden gıdalan da, hangi safta dilersen orada kıl; bu hususta sana bir güçlük yoktur." diye cevap verir.

İşte ey okuyucu mü'min!

Bizden evvel geçen İslâm büyüklerinin sözlerini kulağına küpe yap, ahlaklarından örnek alarak halleriyle hâllen. Şu zamanda sen de, yiyece-

ğini, çoluk çocuğuna yedireceğini nereden kazandığına dikkat et. Haram ve şüpheli şeylerden son derece sakın ki, din ve dünyanı boşa harcamış olmayasın.[95]

AİLESİNİN GİYECEĞİNİ ÖRFE GÖRE ALMAK

Aile ve çocuklarına, memlekette örf ve adet olan ve İslâm Şeriatı'nın müsaade ettiği; elbise, çamaşır ve zinet eşyalarının, hali vaktine göre en güzelini, en iyisini almalıdır.

Dinimiz erkeklere, ipeğin dışında pamuk, keten ve yünden yapılmış; kadınlara ise ipek de dâhil, her türlü kumaştan elbise giymeyi mubah (serbest) kılmıştır.

Saf koza ipeğinden yapılmış gömlek ve elbise giymek ve ipekli şeyler üzerine oturmak erkeklere, israf, kibir ve gurura sebep, kadınlara benzemek, dünya ziynetlerine dalarak ahireti unutmak gibi sebeplerden dolayı haram; kadınlara ise, ziynet olarak helal kılınmıştır. Ancak; ipekli, yün, pamuk, keten gibi şeyler karışarak ve ipeği az olan kumaşlardan giyinmek ve üzerinde oturmak caiz kılınmıştır.

Kumaştaki ipeğin azlığı veya çokluğu hususunda Hanefi imamları; kumaşın argacı ile, erişinin, Şafi'ler de tartısını ölçü olarak kabul etmişlerdir. Böyle olunca, Hanefilere göre bir kumaşın erişi ipek, argacı pamuk, keten, yün gibi şeylerden herhangi birisi olursa o kumaştan yapılan elbiseyi giymekte sakınca yoktur.

İpekli elbise giymek ve ipekli şeyler üzerinde oturmak, altın ve gümüşten mamul ziynet eşyası kullanmayı, Peygamber Efendimiz (sav) şu Hadis-i Şerifleri'yle yasaklamıştır.

Huzeyfe (ra):

"Altın, gümüş kaptan giyip içmemizi ve ipek, atlas elbise giymemizi ve bunların üzerine oturmamızı Peygamberimiz (sav) men etti!"[96] demiştir. Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

"İpek giymek ve altın kullanmak, ümmetimin erkeklerine haram, kadınlarına helaldir."[97]

95. Tenbihü'l-Muğterrin, sh. 57
96. et-Terğib, c. 3, sh. 97, H. 9
97. Riyâzü's-Sâlihîn, sh. 344

Yine bir Hadis-i Şerif'te,

"Dünyada ipek elbise giymeyiniz, zira bu dünyada giyenler ahirette giyemez."[98] buyrulmuştur.

Yukarıdaki Hadis-i Şerifler gereğince, her Müslüman erkek; saf koza ipeğinden mamul elbise giymekten, ipekli şeyler üzerinde oturmaktan, altın ve gümüşten olan ziynet eşyalarını kullanmaktan sakınmalıdır. Yine, zaruri giyim olarak giyeceğimiz elbise ve ayakkabılar bile, ne öyle kibir ve gurura sebep olacak derecede lüks olmalı, ne de küçük düşürücü, hakaret ettirecek derecede kötü olmalıdır. Herkes hali vaktine ve bütçesine göre temizini, güzelini giymeli ve giydirmelidir.

Bir Hadis-i Şerif'te: Peygamber Efendimiz (sav),

"Bir ayakkabı satın alacağın zaman iyisini al. Elbise satın alacağın zaman da iyisini al."[99] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

"İsraf etmemek ve böbürlenmemek şartıyla, yiyin, için, sadaka verin, giyin."[100] buyurmuşlardır.

Yine bir Hadis-i Şeriflerinde,

"Şüphe yok ki Allah-u Teâlâ Hazretleri, kulunun üzerinde nimetinin eserini görmesini sever." buyurmuşlardır.[101]

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde ise,

"Elbiselerinizi güzel yapınız, nakil vasıtalarını da ıslah ediniz, ta ki siz insanlar arasında bir benek gibi (temiz-zarif) bir halde bulunasınız." buyurmuşlardır.

İşte hali vakti yerinde olan her zengin Müslüman, kibir ve gurur göstermeyerek, zaman ve zemine göre elbiselerinin en güzelini giymeli ve böylece, İslamiyet'in güzellik ve yüksekliğini göstermeye gayret etmelidir. Aynı zamanda, Allah (cc)'ın kendisine ihsan ettiği bu nimetlere karşı teşekkür olarak, çoluk-çocuğuna ve fukaraya kendi giydiğinden de giydirmelidir.

Kadınlar müstesna, erkeklere süslü elbise giymek doğru değildir. Hele bunu kibir ve gurura sebep ve şöhret için giymek ise haramdır.

---

98. et-Terğib, c. 3, sh. 96, H. 1
99. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 23
100. Camiu's-Sağir, c. 2, sh. 80
101. Riyazü's-Salihin, sh. 333

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Şöhret için süslü elbise giyene Allah-u Teâlâ mahşerde ateşten elbise giydirir."[102] buyurmuşlardır.

Elbise giyiminde, gerek erkek ve gerekse kadın, şeriatın tarif ettiği şekilde giyinmelidirler. Ne erkek kadının, ne de kadın erkeğin giydiği elbiseyi giyerek birbirine benzememelidirler (Kadında Tesettür bahsine bakınız).

Giyeceğimiz elbiselerin paçalarını, kibir ve gurura sebep olacak şekilde uzatmamalı; ancak inciklere kadar uzatılmalıdır.

Ceket ve gömleklerin, pardösü ve paltoların kolları yani, yen dediğimiz yerlerin uzatılması da bilekleri geçmemelidir. Parmak uçlarına kadar uzatılması da caizdir. Bunlara dair çok hadis-i şerif vardır.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Bir Müslüman'ın en güzel giyinişi, elbisesini inciğinin yarısına kadar uzatmasıdır. Topuklarına kadar uzatmasında da sakınca yoktur. Topuktan aşağı uzanan kısmı ateştedir. Allah-u Teâlâ kibirlerinden dolayı elbisesini sürüyen kimsenin yüzüne bakmaz."[103] buyurmuştur.

İşte aile reisi her Müslüman erkek, gerek kendisine ve gerekse ailesine, memleketin örf ve âdeti olan ve İslâm Şeriatı'nın müsaade ettiği elbise, çamaşır ve ziynet eşyalarının hali vaktine göre en iyisini, en güzelini almalıdır. Almış olduğu bu elbise ve ziynetleri de, ailesinin evi içerisinde giyerek takınmasına müsaade etmeli, dışarıda ve sokakta ziynetli ve açık saçık şekilde görünmesine asla müsaade ve müsamaha göstermemelidir. Dışarıya çıktıkları zaman, örtü ve bürgülerini üzerine alarak, ziynetlerini gizleyerek çıkmalıdırlar (Kadınlar bahsindeki tesettür kısmına bakınız).

İmam-ı Gazali Kimya-yı Saadetinde,

"Kızların ve kadınların başları, kolları, bacakları açık gezmeleri haramdır. İnce, dar, süslü, renkli şeylerle örtünerek gezmeleri de haramdır. Böyle gezenler, Allah-u Teâlâ'ya isyankâr oldukları ve günaha girdikleri gibi, bunların başında bulunan ve, "Hepiniz Çobansınız." Hadis-i Şerifi gereğince; baba, koca, birader, dayı, amcadan hangisi böyle gezmeye razı olur da müsaade ederse, o da isyan ve günahta ortaktır. Zira İslam dininin temeli; imanı, farzları, haramları öğrenmek ve öğretmektir. Allah-u Teâlâ Peygamberleri bunun için göndermiştir. Emr-i bi'l-mağruf (Allah (cc)'ın emirlerini tutmayı) nehy-i ani'l-münker (Allah (cc)'ın men ettiği şeylerden sakınmayı) gençlerimize öğretmeyi emrediyor." demiştir.

---

102. Camiu's-Sağir, c. 2, sh. 166
103. Riyazü's-Salihin, sh. 332

Cenab-ı Hakk'ta Kur'an-ı Kerimin de,

"Ey iman edenler! Evvela nefsinizi, sonra ehl-i iyalinizi (aile ve çocuklarınızı) Cehennem ateşinden koruyunuz."[104] buyurmuştur.

KADINLAR ANCAK EV İŞLERİNDEKİ VAZİFELERİNDEN SORUMLUDUR

Kadınlar ancak ev işlerindeki vazifeleri ile mükellef olduklarından onların; ekin, tarla, bağ ve bahçe gibi harici işleri yapma mecburiyetleri yoktur. Bu gibi işleri yapmak üzere zorlanamazlar. Ancak kendileri yapar, efendisine yardım ederlerse mürüvvettir, manevi ecir alırlar.

Zaten kadın; karşılıklı sevgiye, yardımlaşmaya ve şefkate dayanan evlilikte, her halde bu işlerden ilgisiz kalacak da değildir.

Asr-ı Saadette Ashab-ı Kiram'ın hanımları, ev işlerinde çalıştıkları gibi, kocalarının işlerinde bile onlara yardım ederlerdi.

Hz. Ebû Bekir'in kızı Esma (ranha)'dan:

"Zübeyr bin Avvam benimle evlendi. O zaman, Zübeyr'in yeryüzünde mal namına, **köle ve cariye namına, hülasa dünyalık; su çekilen deve ile atından başka bir şeyi yoktu. Atının otunu, yemini de ben bulup verirdim, ben sulardım. Su kırbasını (tulumunu söküldüğünde) ben dikerdim. Ben hamur yoğururdum. Yalnız ekmek yapmayı beceremezdim. Onu da, Ensar'dan komşularım kadınlar yapıverirlerdi. Bunlar (komşuluk hakkını gözeten) iyi kadınlardı. Sonra, Rasûlullah (sav) Zübeyr'e bir miktar hurmalık ayırıp vermişti.**

Ben Zübeyr'in bu hurmalığından (deveye yedirmek için) başımın üstünde hurma çekirdeği taşırdım. Bu hurmalık, oturduğum yerden bir fersahın üçte ikisi kadar uzaklıkta idi. Bu aile yükünü, babam Ebû Bekir, at seyisliği edecek bir hizmetçi gönderinceye kadar çektim. Babam (hizmetçi göndermekle) sanki beni cariyelikten azadlamıştı (hürriyetime kavuşturmuştu)."[105] der.

Hz. Fatıma (ranha); ailenin ihtiyacı olan ekmeğinin ununu kendi değirmeninde kendi elleriyle öğütmekten mübarek ellerinden çıkan nasırlardan, ihtiyacı olan suyu kuyudan çekip çıkararak omzuna koyup getirdiği için boynunu ipin kesmesinden, evinin içini ve dışını temizlerken kopan toz ve

104. Tahrim, 6
105. Tecrit, c. 11, sh. 367

topraklardan, mutfakta ocaktan çıkan toz ve dumanların beyaz elbisesinde kondurduğu is ve kirlerden dolayı durumunu, Peygamber Efendimiz (sav)'e arzetmek üzere gitmiş ve yeni gelen esirlerden bir cariye isteyerek, iş ve gücünde yardım etmesini ve böylece yükünün hafiflemesini istemişti.[106]

Yine bir gün Peygamber Efendimiz (sav), sevgili kızları Hz. Fatıma'nın evini şereflendirdiklerinde, onu sırtında deve yününden yapılmış bir elbise ile, eliyle değirmen döndürmekte ve kucağında çocuğunu emzirmekte olduğu halde görmüşler ve bu durum Hz. Fatıma'nın ev idaresi hakkında nasıl bir fikir vermekte ve Allah (cc)'ın rızasına uygun bir hareket olduğunu göstermekte bulunduğundan Peygamber Efendimiz (sav)'in mübarek gözlerinden yaşlar dökülerek;

"Kızım, ahiret tadı için dünya acılarına dayan. Zira Cenab-ı Rabbü'l-Alemin benim üzerime, "Muhakkak Rabbin sana verecek de razı olacaksın." Ayet-i Kerimesini indirdiğine göre, her halde, ilahi bir armağan olarak; sonsuz nimetleriyle razı kılacaktır." diye teselli etmiştir.

Görülüyor ki İslâm evliliğinde, sevgi ve bağlılığın en ileri derecesinde bulunan eşlerin, böylece birbirlerine yardım etmeleri yük değil, bir zevktir. Onun için aile yuvası kuran her erkek ve kadın, mükellef oldukları vazifelerde birbirlerine severek ve içten bağlanarak yardım etmelidirler ve böylece, yuvada sevgi ve saadeti, sevgi ve muhabbeti sağlamış olurlar.

AİLESİNE KARŞI GÜLER YÜZLÜ, GÜZEL HUYLU OLMAK

Erkek ailesine karşı daima güzel huylu, güler yüzlü ve yumuşak davranmalı, dünyevi işlerinde ufak tefek kusurlarını görmemezlikten gelerek tatlılıkla hatalarını düzeltmeye çalışmalıdır. Keyif için; şu neye yapılmamış, yemek neye pişmemiş, neden tuzlu veya tuzsuz olmuş, şu neye kırılmış veya dökülmüş gibi işe yaramaz şeyleri kusur kabul ederek ailesini dövmemeli, kötü ve kalp kırıcı sözlerden sakınmalıdır.

Gerek kendisine ve gerekse yaptığı işlere çirkin dememeli, beğenmemezlik etmemelidir. Bir kadına yapılacak en büyük hakaret ona çirkin demek ve yaptığı işleri beğenmeyerek yüzüne söylemektir. Kadın aile yuvasında devamlı olarak, ruhen kendi güzelliğini, varlığını ve yaptığı işlerini erkeğine beğendirmek ve kabullendirmekle meşguldür. Ona güzel olduğunu, işlerini

106. Fâtımatü'z-Zehra, sh. 91

beğendiğini söylemek ise, büyük bir iyilik ve nezakettir. Aynı zamanda muhabbet ve sevgi bağlarının güçlenmesine, aile saadetinin devam ve bekasına vesiledir.

Her kadın erkeğinin alakasını, kendisi ile daima meşgul olmasını ister. Esasen kadın devamlı olarak kendi varlığı ve değerinin kocası tarafından kabul edilmesine ruhen muhtaçtır. Erkeğinden bu alakayı göremeyen kadın, çok muzdarip olarak üzülür. Efendisine karşı kalbinde bir tiksinme yer alır. Bu zaman zaman geçimsizliklere, aile ahenginin bozulmasına yol açar ve hatta kadının başka taraflara kaymasına, meşru olmayan yollara yönelmesine bile sebep olur.

Onun için erkek, böyle şeyler olduğu zaman merak ederek, müteessir olan hanımına karşı; zararı yok, canın sağolsun, böyle şeyler olur gibi tatlı sözler söylemeli ve eşinin gönlünü hoş ederek üzüntüsünü gidermelidir.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav):

خِيَارُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ

"Sizin en hayırlınız, ehline, ıyaline (aile ve çocuklarına) en hayırlı olanınızdır."[107] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا كَرِيمٌ وَلَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا لَئِيمٌ

"Sizin hayırlınız, ailesi için hayırlı olanınızdır. Ben de, ailem hakkında sizin hayırlınızım. Kadınlara ancak kerim (iyi) olanlar ikram eder ve onlara ancak leim (kötü) olanlar ihanette bulunur."[108] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"EY İNSANLAR!

Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah (cc)'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları, Allah (cc) emaneti olarak aldınız; onların namuslarını ve iffetlerini Allah adına söz vererek helal edindiniz. Sizin kadınlar üzerinizdeki hakkınız, onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız aile yuvasını, sizin hoşlanmadığınız hiç bir kimseye çiğnetmemeleridir. Eğer razı olmadığınız her hangi bir kimseyi aile yuvanıza alırlarsa, onları hafifçe dövüp sakındırabilirsi-

107. 500 Hadis, sh. 153
108. İbni Asakir, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 94

niz. Kadınların da sizin üzerinizdeki hakları, meşru bir şekilde, her türlü yiyecek ve giyeceklerini temin etmenizdir."[109] buyrulmuştur.

ÇOCUKLARIN TERBİYESİ VE EV İŞLERİNDE AİLESİNE YARDIM ETMEK

Erkek çocuklarını terbiyede ve ev işlerinde ailesine yardım etmelidir. Her ne kadar çocuk terbiyesi anaya ait ise de, babanın da çocuklarını terbiyede mühim vazifeleri vardır. Bilhassa çocuğun anasına hürmet ve itaatini, tahsilde veya sanatta devamını, yolda geliş ve gidişlerinde büyüklerine hürmet ve itaatini, baba ilgilenip öğretmelidir. Çocuk bahsinde geçen ve üzerine farz olan vazifelerini yaparak, manevi mesuliyetten kurtulmalıdır. Aynı zamanda ailesine ev işlerinde, çocuk bakımından tevazu göstererek ve Peygamber Efendimiz (sav)'in validelerimize ev işlerinde yardım ettiğini düşünerek yardım etmelidir.

Ashab'dan Esved bin Yezid (ra) Hz. Aişe (ranha)'ya,

– **"Rasûlullah (sav) evde kaldığı zamanlar, ne işle meşgul olur?"** diye sorduğu zaman Hz. Aişe (ranha) validemiz,

– **"Ev halkına işlerinde yardım eder, ezanı işitince namaza çıkardı."**[110] diye cevap vermiştir.

Yine Aişe (ranha)'den Hz. Enes (ra) şöyle nakletmiştir:

"Rasûlullah (sav) elbisesini diker, ayakkabısını yamar, erkeklerin evlerinde işledikleri (yaptıkları) bütün işleri işlerdi (yapardı)."

"Rasûlullah (sav) elbiselerini yıkar, koyun sağar ve kendi hizmetini kendisi görürdü."[111]

Bir erkeğin ailesine, tevazu ile ev işlerinde yardım etmesi, ailede sevgi ve muhabbetin, huzur ve saadetin uğur ve bereketin artmasına vesile olur; evlilik bağlarının kuvvetlenerek eşinin kendisine daha fazla hürmetini ve itaatini, bağlılığını, kendisinin ise, şeref ve itibarını, tevazu ve yumuşaklığını artırır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav):

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَأَلْطَفُكُمْ بِأَهْلِهِ

"Sizin en hayırlınız, kadınlarına en hayırlı olanınız (en iyi geçineniniz) ve aile efradına (fertlerine) en şefkatli olanınızdır."[112] buyurmuşlardır.

---

109. Veda Hutbesi
110. Buhari, c. 6, sh. 193
111. Aynu'l-İlim, sh. 342
112. Hakim, Tirmizi, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 94

ALLAH (CC)'A AİT İBADETLERİ İLE MEŞGUL OLMAK

Aile reisi erkek, aile ve çocuklarına, Rablerine karşı borçlu oldukları kulluk vazifelerini vaktinde ve usulüne göre yapmalarını emretmelidir. Zira, aile ve çocukların kulluk vazifelerini yerine getirmeleri hususunda erkek sorumludur.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Keriminde şöyle buyurur:

وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى

"Ehline (aile ve çocuklarına) namazı emret. Kendin de ona sabırla devam et. Biz senden bir rızık istemiyoruz. Seni biz rızıklandırırız, (Güzel akıbet) takva erbabınındır."[113] buyurmuştur.

Hulasatü'l-Beyan Tefsiri sahibi bu ayetin tefsirinde,

"Habibim! Ehl-i beytine (aile ve çocuklarına) namazla emir ve namaz üzerine sabret. Zira namaz, fuhuştan ve kötü şeylerden uzaklaştırır. Ve namazı onlara tebliğ etmekten **doğan meşakkate (zorluk ve sıkıntılara) sabret. Sen namaz kılarak onlara** örnek **ol ki,** Sana bakarak **onlar da namazlarını kılmaya devam etsinler. Zira, Senin** namaz kılarak onlara **örnek olman, sözlerinle emretmenden daha çok tesir eder. Ve** emri tebliğ ile **meşguliyetten rızık noksan olacağı hatıra gelmesin.** Çünkü **aile ve** çocukların için Biz Senden **rızık istemeyiz. Zira Seni ve onları biz rızıklandırırız. Ve** çoluk çocuğunu, **güzel akıbete hazırlanmaları için teşvik et. Zira güzel akıbet, Allah** (cc)'tan korkarak **namazlarını kılıp kötü şeylerden sakınanlar içindir!"**

Beyzavi, Medarik ve Hazin Tefsirlerinde izah edildiği üzere:

"Rasûlullah (sav)'ın, aile ve çocuklarına bir zarar geldiği zaman, onlara namaz kılmayı öğütleyip (bu zararın namazı ihmalden geldiğini belirtmek için) bu ayeti okuduğu nakledilmiştir. Böyle olunca, bir bela ile karşılaşan kimse, beş vakit namaza ve nafile namazlara devam eder ve namazla yardım isterse, o beladan kurtulacağına işaret buyrulmuştur."[114]

Diğer bir Âyet-i Kerime'de de:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

"Ey müminler! Mallarınız ve evlatlarınız, sizi Allah (cc)'ın zikrinden ve üzerinize farz olan ibadeti yerine getirmekten meşgul etmesin. Eğer bir

113. Taha, 132
114. Hülasatü'l-Beyan Tefsiri, c. 8, sh. 3366

kimsenin malları ve evladı, farzları edadan (farzları yerine getirmekten) onu meşgul ederse, onlar ancak zarar görücüler ve hüsranda kalıcılardır."[115] buyurmuştur.

Elmalı merhumun tefsirinde,

"Ey o bütün iman edenler! Yani, o izzet (şeref) kendisinin olan Allah (cc)'a ve Rasûlü (sav)'ne halisane iman etmiş olup da, Allah (cc) yanında müminlere ait bulunan ilahi şerefe ermek isteyen müminler! Sizleri kandırıp alıkoymasın eğlenmesin, oyalamasın; ne mallarınız, ne de evlatlarınız. Yani; dünya meşguliyetlerinin en vazgeçilmezi olan mal ve evlad işleri, onların bakım derdi, zevki bile alıkoymasın. Zira Sure-i Hadid'te geçtiği üzere, dünya hayatı oyun ve oyalamak, ziynet (süs), iftihar, mal ve evlatta böbürlenmekten ibarettir. Bunların en vazgeçilmezi, en ciddisi de; mal, evlat ve iyal (çoluk çocuk) kaygısı ve zevkidir. İşte zevkine dalıp oyalanmak şöyle dursun, süs, böbürlenmenin sebebi olan mal ve evlat bile, sizi oyalayıp da alıkoymasın. Bunlarla hiç meşgul olmayın değil, fakat bunlar sizi asıl şerefin ruhu olan Allah (cc)'ı zikretmekten alıkoymasın. Allah (cc)'ı ve Allah (cc) için iş yapmayı unutturmasın.

ZİKRULLAH; Allah (cc) düşüncesi, Allah (cc)'ın anılması ki, tefsir sahiplerinin izahına göre, burada gaye, Allah (cc)'ı zikir ve tazim için yapılan namaz gibi ibadetlerle, onun semeresi (neticesi) olarak Allah (cc) muhabbetiyle yapılan kulluk vazifesidir. Hak Mabud Allah (cc) Teâlâ'yı ve O'nun, Esma (Zatına mahsus isimleri) ve sıfatı, emirler ve yasakları, sevap ve azabı ile yüce azameti karşısında nasıl bulunulmasını düşündürüp andıran, rızasına vesile olan farz ve nafile ibadetlerden; cuma ve cemaatten, namaz, oruç, zekât, hac, cihat, Kur'an okumaktan ve vaaz nasihat, tehlil (Kelime-i Tevhid ile zikir), tahmid (Hamd ile zikir) gibi sırf Allah (cc)'a yaklaşmak için yapılan ve daima Allah (cc}'ı andırıp, Allah (cc) için Allah (cc)'a layık güzel işler düşündürmeye alıştıran amellerden gaflet ettirmesin ve her kim öyle yaparsa, yani; mal ve evlat ile uğraşacağım diye Allah (cc) düşüncesinden gaflet ederse, işte onlar hüsrana düşenlerdir.

Mal ve evlat, dünya hayatı gider; Allah (cc) yanında onlara, zillet ve hüsrandan başka bir şey kalmaz."[116]

Hülasatü'l-Beyan Tefsiri sahibinin; Fahr-i Razi, Hazin ve Ebu's-Suud'dan naklen beyanına göre:

---

115. Munafikun, 9
116. Elmalı Tefsiri, c. 7, sh. 5011-5012

"İnsanın üzerine farz ve vacip olan ibadetin terkine sebep olan meşguliyetin haram olduğuna bu ayet delalet eder. Çünkü; farzı terk etmek haramdır. Bundan dolayı farzı terketmeye sebep olan işleri yapmanın haram olacağı da açıktır, kesindir! Zira sebepler ve vesileler için de maksadın hükmü ahz edeceği fıkıh kaidelerindendir. O halde vacip olan ibadeti terk etmek haramdır. Onun terkine sebep olan mal ve evlad gibi şeylerle meşguliyet de haramdır. Ve bu haremliği işleyenlerin ebedi zarara uğrayacakları kesindir, zira; bakiyi faniye (ebedi olanı, geçici olana) değişmişlerdir.

Amma, ibadeti terke ve farzları yapmaya mani olmayan meşguliyet haram olmayıp makbuldür. Şeriatın emri gereğince, farz olan ibadetleri terketmeyerek mal ve evlat ile de meşgul olmak, onların ihtiyaçlarını temin etmek de aynen ibadettir."[117]

اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا

"Mal ve oğullar dünya hayatının ziynetidir. Baki kalacak olan salih ameller ise Rabbin indinde (katında) sevapça hayırlıdır ve ümitçe de hayırlıdır."[118]

Yani; dünya varlığı cümlesinden olan (mal ve oğullar) da (dünya hayatının ziynetidir). Aslında bunlar da Allah (cc)'ın lütfettiği birer nimettir, fakat mademki bütün dünya hayat fanidir; bundan dolayı bunlar da o kabilden (sonu olmayan faniler) oldukları için, bir gün yok olacaklardır. Artık akıllı bir insana layık mıdır ki, bunlar ile iftihar ederek başkalarına karşı gururlanarak bir vaziyet alsın. (Baki kalacak olan salih ameller ise), beş vakit namaz gibi, tespih (zikir) ve tahmid (Hamd) gibi, insanların fakirlerine yardım gibi pek güzel şeyler ise, (Rabbin katında) ahiret gününde (sevapça) faydaca dünya ziynetinden (hayırlıdır). Ve bu salih ameller (ümidce de hayırlıdır), sahibi o sayede ümitvar olduğu ahiret nimetlerine kavuşmuş olur. İşte insanlar için selamet ve saadete sebep olan şeyler, öyle dünyevi varlıklar değil, böyle salih amellerdir. Artık, asıl bunları elde etmeye çalışmalıdırlar.[119]

---

117. Hülasatü'l-Beyan Tefsiri, c. 11, sh. 12
118. Kehf, 46
119. Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri, c. 4, sh. 1963-1964

Bir Hadis-i Şerif de Peygamberimiz (sav),

إِنَّ الصُّبْحَةَ تَمْنَعُ بَعْضَ الرِّزْقِ

"Gerçekten sabah namazı ile güneş doğması arasında rızık taksim zamanıdır. Bu zamanı uykuda geçirmek rızkın bir kısmına mani olur."[120] buyurmuştur.

Bir Hadis-i Şerif'te de Peygamber Efendimiz (sav):

يَا أَبَا هُرَيْرَةَ مُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ فَإِنَّ اللهَ يَأْتِيكَ بِالرِّزْقِ مِنْ حَيْثُ لَا تَحْتَسِبُ

"Ya Eba Hureyre! Aile ferdlerine namaz ile emret, muhakkak Allah-u Teâlâ, ummadığın yerden rızkını sana gönderir."[121] buyurmuştur.

Bir ailede, gerek kadın ve gerekse aile reisi erkek ve gerekse buluğa ermiş çocuklar, mükellef oldukları ve üzerlerine farz olan (namaz, oruç) gibi kulluk vazifelerini vaktinde eda ederek yapmazlar, Cenab-ı Hakk'a teşekkürde bulunmazlarsa, o evde saadet ve selamet, feyiz ve bereket olmaz. Bu dünyada olsa bile, ahiretteki saadetten mahrumiyet vardır.

Ne yazık ki zamanımızda birçok zengin, amir ve memur aileleri; kasa ve keselerine, makam ve mansıplarına, gençlik ve güzelliklerine, kudret ve kuvvetlerine güvenerek, kibir ve gurura kapılarak ibadetlerini terk ederek yapmazlar, dünya âlemlerini lüks bir hayat içerisinde zevk ve sefa ile geçirirler. Hâlbuki bu hayatın, bu yaşayışın kendileri için bir istidraç[122] olduğunu bilmezler. Birçok fakirimiz ise, yukarıdaki ayet ve hadislerde geçen ilahi vaadi unutarak, geçim derdi ile Allah (cc) korkusunu, ahiret kaygısını terk ederek, perişanlık içerisinde sürünüp gider.

Acaba bu zavallı biçare insanlar, kendilerine nimet olarak verilen akıl cevheri ile hiç düşünmezler mi ki; bu âleme nereden geldik, nereye gideceğiz, ne için geldik, vazifemiz nedir? Sayılmayacak derecedeki verilen bu nimetleri veren kim? Tekrar alınarak hesapları sorulmayacak mı? Ahiret işlerini bir tarafa bırakarak, bu âleme zevk ve sefa yapmak, yahut ömrümüzü yalnız dünyaya harcayarak gece gündüz çalışmak için mi geldik? Burada ebedi mi kalacağız? Bizden evvelki gelip geçenler nerede ve ne oldular?!

---

120. Kenzü'l-İrfan, sh. 128, H. 823
121. İhya-yı Ulumiddin, 3. Kitap, sh. 55
122. İstidraç: Değeri ve hakkı olmadığı halde, talihi, kaderi düzgün ve uygun gitme

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولُوا الْأَبْصَارْ

"Basiret sahibi insanlar, ibret alın düşünün."[123]

Şu muhakkak ki herkes, er geç Allah (cc)'ın huzurunda bulunacak ve aslına dönecektir.

Kur'an-ı Kerim'de

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرٰى

"(Ey insanlar!) Sizi topraktan yarattık, (ölümünüzle) sizi oraya döndüreceğiz ve sizi bir kere daha oradan çıkaracağız."[124] buyrulmuştur.

Ne yazık ki gaflet bizi bilmediğimiz meçhullerin ve yokluk yolunun tehlikesine sürüklüyor. Emel denizinde, tamah yelkeni, hırs rüzgârıyla, helak gemisinde çalkalanıyoruz ve ecel enginlerine doğru gidiyoruz!

Günlük olaylar bizi, bir o yana bir bu yana atıp tutarak oyuncağa döndürmüş ve yok olmaya gidişin feryatları kulağımızı doldurmuştur. Biz gafletteyiz, ölüm değirmeni durmayıp dönüyor, önümüzden, arkamızdan ölüm meleği (Azrail) her gün:

اَيْنَ مَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ

"Nerede olursanız olun, velev tahkim edilmiş yüksek kalelerde bulunun, ölüm size çatıp yetişir."[125] ayetini okumakta ve mezarın karanlık çukurları bizi beklemekte, biz ise şehvet ve lezzet vadisinde kalıp oyalanmaktayız. Şu sayılı nefesin sayısı bir gün bitecek ve gecesiz bir gün gelip, bir gece de sabahsız kalacaktır.[126]

Kardeşlerim! Dün geçti, yarın daha gelmedi; hesabını yalnız şu an aldığın bir nefes üzerinde yapmağa bak! Fırsatı ganimet bil, gözünü aç, daldığın gaflet uykusundan uyan, seni uykudan ölüm uyandıracak olursa, ne faydası olur? Ne yazık ki ömrünün bir kısmı boşa gitti; eğer çaresine bakmazsan kalanı da öyle geçecektir. Bak, senden evvel geçenlerin yerinde oturuyorsun, yarın senin yerinde de başka kimseler oturacaktır. Makam ve rütbe, servet ve ihtişamına, gençlik ve güzelliğine, kudret ve kuvvetine, ilim ve irfanına

---

123. Haşr, 2
124. Taha, 55
125. Nisa, 78
126. Ahmet er-Rufai Menâkıbı, sh. 37

güvenme, ölüm kemendini ansızın boynuna takarak, dünyadan yalnız bir kefen götüreceğini unutma.

Eğer harman sahibi olmak istiyorsan; zamanıdır durma, tarlanı ek, bakımına bak. Bilirsin ki ağacı kim dikti ise meyveyi o kimse yedi, kim tohum ekti ise, harmanı o yığdı. Eğer aklının gözü varsa, gözünü karıncalar yemeden mezar için hazırlıkta bulun.

Ahiret azığını hayatında kendin tedarik et; zekâtını, sadakanı, hayrını kendi elinle yap; çünkü sen öldükten sonra, kimseye bırakamadığın kasanın anahtarı, yabancı ellere geçer, ağzını bağlayıp açmadığın kesenin ipini başka eller çözer de, servetin elinden çıkar, sahip olamazsın. Mirasçıların hırsa kapılarak, senin ruhun için arkandan hiç bir iyilikte bulunmazlar; bulunsalar bile devede kulak olur. Kıyamet gününde de sen, pişmanlığından dolayı dişinle elinin arkasını ısırırsın. Sırtını ancak kendi tırnağın varsa kaşıyabilirsin, başkalar kaşımaz. Allah (cc)'ın rahmet merhamet, feyiz ve bereket çeşmeleri durmadan akmakta, mağfiret deryası ise taşmaktadır. Boş kaplarını doldur, bir gün gelir de bu çeşmeler akmaz olur, kaplarını dolduramaz ve susuz kalırsın.

Şimdi kapı açıkken, senin de elin kalkarken, gözün görüp dilin ağzında dönerken, ellerini onun kapısına uzatarak, özrünü itiraf ederek gözyaşını yağdır. Can her vakit bedende durmaz, dil de her vakit ağızda dönmez. Can kuşu beden kafesinde iken kafes işe yarar, kuş uçarsa boş olan kafes neye yarar, ömrünü boş şeylerle geçirme, fırsat ele az geçer.

Kardeşim! Peygamber Efendimiz (sav)'in namaz hakkındaki şu mübarek sözlerini ibretle düşünerek oku ve ona göre hareket et.

Bir Hadis-i Şerif de:

مَنْ لَمْ يُصَلِّ فَلَا دِينَ لَهُ

"Namaz kılmayan kimse, hiçbir din ihtiyar etmemiş (hiç bir din kabul etmemiş) gibidir."

مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ لَقِىَ اللّٰهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانَ

"Namazını terk eden kimse vefat edince, Cenâb-ı Allah (cc)'ı gazap sıfatı ile bulur."

بَيْنَ الْعَبْدِ وَالشِّرْكِ تَرْكُ الصَّلَاةِ

"Kul ile şirk arasında terk-i salat vardır. Yani, namaz terk edilince kul, müşrik gibi olur."

بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ

"İnsan ile küfür arasında yalnız terk-i salat (namazı terketmek) vardır. Yani; namazı terk etmek, insanı küfre yaklaştırır."[127]

Şayet çobanı bulunduğu aile, üzerine farz olan ibadetlerini yapmıyorsa, güzellikle ailesine nasihatte bulunmalıdır. Yumuşaklıkla; yaratılışımızın hikmetini, bu âleme gelmemizdeki gayenin ne olduğunu, kâfirle Müslüman'ın yan yana geldiği zaman dış görünümde bir fark olmadığını, ibadeti olmayan insanın, hayvanlardan ne farkı olacağını, kabirdeki ve cehennemdeki azabı, mahşerdeki mahcubiyeti, Cennet'teki nimetleri ve oradaki saadeti bir bir anlatarak, güzel nasihatlerle ibadete teşvik etmelidir. Eğer nasihatlerle yola gelmezse, yattıkları odayı değiştirmemek şartıyla yatağını ayırarak yatmalı yahut yatakta küserek arkasını dönüp yatmalı ki; kadın eğer akıl ve irfan sahibi ise, kocasına bağlı ve itaatkâr ise, mutlaka insafa gelecektir.

Eğer bununla da imkân olmazsa veya kişiyi rüsvay ederek, edepsizlik yaparak, evde fitne çıkaracaksa; artık o kadını kendi haline bırakmalı ve böylelerinin şerrinden Allah (cc)'a sığınmalı ve tevfik ve hidayetlerine dua etmelidir.

Bir erkek, namazı ve namazdan başka diğer farzları terk eden ailesini azarlayabilir. Hindiye isimli eserde kaydedilmiştir ki; "Ailesi namaz kılmayan bir kimse, mehrini geri vermeye gücü yetmezse bile, onu boşamak hakkı vardır. Dili uzun ve eziyet edici, yahut namazı terk ederek kılmayan ailenin talakı (boşanması) vacip değil, müstehaptır (yapılabilir)."

Hz. ibn Mes'ud (ra):

"Mehri zimmetimde olarak, Cenab-ı Hakk'a mülaki olmaklığım, namaz kılmayan bir kadın ile muaşeret etmekliğimden hayırlıdır!"

Yani, **"Namaz kılmayan bir kadınla beraber olmaktansa, ona mehrini vermeye gücüm yetmese de ayrılıp, Cenab-ı Hakk'ın huzuruna mehir borçlusu olarak kavuşmak daha makbuldür!"** demiştir.

PEYGAMBERİMİZİN EHLİ BEYTİNİ (AİLE VE ÇOCUKLARINI) NAMAZA KALDIRMASI

Ruhu'l-Beyan Tefsiri'nde (İsmail Hakkı Hazretleri) der ki:

"Cenab-ı Hakk tarafından,

127. Kenzü-l-İrfan, sh. 13-14

وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا

"Aile ve çocuklarınıza namazla emrediniz."

"Nazm-i celili nazil olduktan sonra Fahr-i Âlem Efendimiz (sav), aylarca her gün sabah vakti hane-i Hayrunnisa Fatıma-i Zehra'ya uğrar, "Esselatü vaktü's-Salati" diye nida eder ve Hz. Fatıma-i Zehra'yı sabah namazına kaldırırdı."[128]

Yani; Kur'an-ı Kerim'de geçen yukarıdaki namaz ayeti indirildikten sonra, Peygamberimiz Fahr-i Âlem Efendimiz (sav), her gün sabah namazı vaktinde, kadınların en hayırlısı olan mübarek kızları Hz. Fatıma-i Zehra'ya uğrayıp, "Namaz! Namaz vakti!" diye seslenir ve Hz. Fatıma-i Zehra validemizi namaza kaldırırdı, denilmektedir.

İmam-ı Beyhaki'nin rivayeti ile sabit olmuştur ki:

"Bizzat Fatıma-i Zehra (ranha) buyurdular: "Bir gece sabaha karşı yatmış uyumuş kalmışım, Pederim Muhammed (sav) bana uğradı ve beni uykudan kaldırdı ve,

"Ey benim ciğerparem Fatımam! Sakın gafillerden olma; kalk, Rabbinin fazl u İlahisi olan rızkına (almaya) hazır ol. Zira, Rezzak-ı Âlem (Âlemin Rızkını verici) olan Cenab-ı Bari Teâlâ (cc) halkın erzakını (ihtiyaçlarını) tan yeri ağarmaya başladığı vakit ile güneşin doğduğu zaman arasında kullarına taksim eder."[129] buyurmuştur.

Ustü'l-Ğabe'de Hz. Fatıma-i Zehra'nın hal tercümesi anlatılırken der ki:

"Hz. Enes (ra)'den nakleder ki:

Sultan-ı Enbiya (sav) Efendimiz sabah namazlarında, hatta beş vakit namazlarda, Hz. Fatıma-i Zehra'ya uğrar ve kapıdan,

"Essalah ya ehle'l-beyti Muhammedi! Namaz Ey Muhammed'in ehl-i beyti!" diye çağırır ve,

اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

Ayet-i Celilesini okur giderdi. Yani:

"Ey ehl-i beyt! Cenab-ı Hak Celle ve Ala sizden, zünubi izale (günahları yok etmek) ve sizi isyan ve kabayıhtan tathir etmek (kötü şeylerden temizlemek) murat buyurur."[130]demektir.

---

128. Rûhu'l-Beyan, c. 2, sh. 616
129. et-Terğib ve't-Terhib, c. 2, sh. 3
130. Ahzab, 33

Habib ibn Sinan-i Rumi (ra) rivayet ederek diyor ki:

"Hz. Fatıma-i Zehra (ranha) bir gece, henüz süt emmekte olan İmam-ı Hüseyin Efendimiz (ra)'in rahatsız olup ağlaması yüzünden bütün gece uykusuz kalmış, nihayet sabah namazı vaktinde Hüseyin Efendimiz (ra) biraz uyur gibi olunca, O da namazı kılıp başını yastığa koyup dalmıştı. Sabah namazından dönmekte olan Fahr-i Âlem Efendimiz (sav) âdeti olduğu üzere Hz. Fatıma-i Zehra'nın evine uğramış; (Fatıma sabah namazına kalkmadı diye) Hahrunnisa'ya hitaben,

"Ya Fatıma, canım Benim! Ben Muhammed Mustafa (sav)'nın kızıyım diyerek, sakın namazını terk etme. Zira Beni hak peygamber olarak gönderen hak Celle ve Âlâ'ya yemin ve kasem ederim ki, beş vakit namazını vaktinde eda etmedikçe (yani, beynamaz olarak ahirete gidersen) kesinlikle Cennete giremezsin!"[131] buyurmuşlardır.

AİLE FERTLERİNE DİNİ AKİDELERİNİ (İNANÇ ESASLARINI) ÖĞRETMEK

Erkek, aile ve çocuklarına dini akaidini (inanç esaslarını), Allah (cc)'ın ve Peygamber (sav)'in emri ve yasakladıkları şeyleri, bilmiyorlarsa öğretmelidir. Bir Hadis-i Şerif'te Rasûl-ü Kibriya (sav),

إِرْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَعَلِّمُوهُمْ

"Kabilenize ve ehlinize (ailenize) dönünüz; iman ve amel esaslarını onlara da öğretiniz."[132] buyurmuştur.

Şayet kendisi bilmiyorsa, yakınlarında kadınlardan okutabilecek varsa oraya göndermeli, dini eserler alıp veya bir hoca bulup hem kendisi okumalı ve hem de aile ve çocuklarını okutmalıdır. Çünkü, kadın da erkek gibi Allah (cc)'ın bir kuludur. Yaptıklarının ceza veya mükâfatını kendi başına görecektir.

Kur'an-ı Kerim'de,

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنِّي لَا اُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثَى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ

"... Ben sizden, erkek ve dişi; hiç bir kimsenin amelini zayi etmem. Zira; sizin bazınız bazınızdandır. Böyle olunca; amelde farkınız yoktur. Şu

131. Meclisü'l-Envâri'l-Muhammediye Liabdilatif, sh. 26
132. Buhari, c. 7, sh. 7

halde her kim amel ederse amelinin karşılığını alır, asla noksan olmaz."[133] buyrulmuştur.

Diğer bir Ayet-i Kerime'de Cenab-ı Hakk (cc),

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا

"Ve eğer erkekten ve dişiden mü'min olduğu halde bir kimse, amel-i salih "güzel ameller" işlerse, şu amel-i salih işleyenler, Cennet'e girerler ve çekirdek üzerinde bulunan nokta miktarı amellerinin sevabından noksan verilmekle zulüm görmezler."[134] buyrulmuştur.

Bundan dolayı erkek gibi, kadın da bütün hareketlerini Allah (cc)'ın ve Peygamber (sav)'in emirleri uyarınca yapmak ve İlahi talimatın dışına çıkmamakla görevlidir. Bunun için de Allah (cc)'ın ve Peygamber (sav)'in emir ve talimatını öğrenmeye mecburdur.

Yine Kur'an-ı Kerim'de,

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قُوا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيكُمْ نَارًا

"Ey İman edenler! Kendinizi ve evlad-ı iyalinizi (çoluk ve çocuğunuzu) Cehennem ateşinde koruyunuz." mealindeki ayeti Hz. Ali (ra), **"Çoluk çocuğunuzu terbiye edin, onlara ilim öğretin."** tarzında tefsir etmiştir.[135]

Kadın aynı zamanda, aile yuvasında çocuklar için mükemmel bir terbiyecidir. Gelişme çağında çocuğa güzel bir terbiye verilmesi için, kadının eğitim görmesi, pratik terbiye ve ahlak ilmine vakıf olması şarttır. Onun için Peygamber Efendimiz (sav), kadınların da okuma yazma öğrenmelerini emir ve teşvik ederlerdi. Nitekim, sahabiyattan Şifa Hatun'a, zevcesi (eşi) Hafsa'ya yazı yazmasını öğrettiği gibi, daha bazı şeyleri öğretmesini de emretmiştir.[136]

Bir Hadis-i Şeriflerinde de, "Yanında bulunan cariyesini iyi terbiye eden ve ona güzelce talim ve tahsil yaptıran..." kimseye, Cenab-ı Hakk'ın iki kat sevap vereceğini, beyan eder.[137]

---

133. Ali İmran, 195
134. Nisa, 124
135. İbn-i Kesir, Tahrim, 6
136. Mişkatü'l-Mesabih, c. 2, sh. 5170; el-İsabe, c. 4, sh. 333
137. Buhari, c. l, sh. 33

Görülüyor ki, hür olmayan bir kadının tahsil ve terbiyesi ile uğraşmak nasıl lazım ve sevapsa, çobanı bulunduğumuz aile fertlerimizin tahsil ve terbiyesi ile uğraşmak da elbette lazım ve sevaptır.

"Medine-i Münevvere'de kadınlar toplanıp, Rasûlullah (sav)'a gelmişler ve,

"Erkekler her zaman yanınıza gelip sizden ilim öğrenirler, bilmediklerine vakıf olurlar. Biz ise, onlardan fırsat bulup da yanınıza gelemiyoruz. Bize, kendiliğinizden müstakil bir gün tahsis edin de, o **gün gelip sizi dinleyelim ve bilmediklerimizi öğrenelim."** demişler.

Rasûl-ü Ekrem (sav) de onlara bir gün tahsis etmiştir. O gün kadınlara vaaz eder, emirler verirdi."

Bu hadisin şerhinde Ayni, kadınların dini müşküllerini sormaları ve bu mevzuda erkeklerle konuşmalarının bu hadis-i şerife istinaden caiz olduğunu kaydeder.[138]

Medine'de Müslüman hanımlar, her türlü müşküllerini Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'den çekinmeden sorar öğrenirlerdi.

Peygamber Efendimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde bu hususu açıkça beyan etmişlerdir:

نِعْمَ النِّسَاءِ نِسَاءُ الأَنْصَارِ لَمْ يَمْنَعُهُنَّ الْحَيَاءُ أَنْ يَتَفَقَّهْنَ فِي الدِّينِ

"Ensar kadınları (Medineli Müslümanların kadınları) ne iyi kadınlardır. Hayâ (ve utanç)ları kendilerini, dinlerini öğrenmekten men etmedi."[139]

Şu halde mü'min olan erkek ve kadın, dininin emirlerini öğrenmek ve öğretmekten utanmamalıdır. Bilmediklerini bilenlerden daima sorarak öğrenmelidir.

Ataların bir sözü vardır:

"İlimde ar olmaz, ar eden berhudar olmaz."

Yani: İlim öğrenmekte utanmak olmaz, utanan muradına ermez, demişlerdir.

Yine Peygamber Efendimiz (sav), bir Hadis-i şeriflerinde:

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

"İlim talep etmek (öğrenmek), her Müslüman (erkek ve kadın) üzerine farzdır." buyurmuşlardır. Hadis-i Şerif'te hitap erkeğe ait ise de, erkeklere

138. Buhari, c. l, sh. 34; Ayni, c. l, sh. 533
139. Buhari, Müslim

farz kılınan her şeyi kadınlara da farz kılmıştır. Allah (cc)'ın emrettiği farzları yerine getirmede kadın ve erkek eşittir.[140]

Peygamber Efendimiz (sav)'in zaman-ı saadetlerinde ilme ehemmiyet veren kadınlardan biri de, Rasûl-ü Ekrem (sav)'in muhterem eşleri Hz. Aişe (r.a)'dir. Hz. Aişe (r.a) ilimle meşgul olur, bilmediği bir şeyi duyduğu zaman onu iyice öğreninceye kadar tekrar sorar ve iyice anlamaya çalışırdı.

Ashab-ı Kiram'dan Ebû Musa (ra) der ki:

"Rasûlullah (sav)'ın Ashab-ı olan bizlere zor gelen hiç bir mesele yoktur ki, Hz. Aişe'nin bilgisinde ona dair ilim bulunmasın."

Yine Ashab'tan Musa bin Talha:

"Aişe (r.a)'dan daha fasih (açık ve düzgün konuşan) bir kimse görmedim!" der.

Hz. Aişe (r.a)'nin Peygamber Efendimiz (sav)'den 2210 hadis rivayet ettiğini de biliyoruz.[141]

Hz. Aişe (ranha)'den başka, Hz. Fatıma-i Zehra (ranha) Validemiz, Hz. Ebû Bekir'in kızı Esma ve Ümmü'd-Derda da fetva vermekle şöhret bulmuşlardır.

Sahabe devrinden sonra da İslam âleminde ilim tahsil edip, vaaz ve fetva verme işleriyle meşgul olan kadınlar çoktur. Hacı Zihni Efendi merhumun "Meşahiru'n-Nisa" adlı eserinde kadınların çoğunun hayatı anlatılmıştır. Bunların içinde Fatıma-i Fakihe ve Bağdatlı Fatıma meşhurdur.

EŞİNİN ANA BABA VE YAKIN AKRABALARINI ZİYARETE GİTMESİNE İZİN VERMEK (SILA-İ RAHİM)

Erkek, eşinin, ana-baba ve yakın akrabalarını ziyarete tesettür dâhilinde gitmesine müsaade etmeli veya kendisi götürmelidir.

Ömer Nasuhi Bilmen Hazretleri'nin beyanına göre:

"Erkek, ailesinin anne babasını, gece yatmamak üzere haftadan haftaya gitmekten ve gelmedikleri takdirde ailesini cuma günlerinde onları veya evvelki kocasından olan evladını gidip ziyaret etmekten men edemez. Çünkü ziyaret etmemek, akrabalığa zarar vereceğinden doğru değildir.

---

140. el-Mer'etü Beyne'l-Fıkhi ve'l-Kanun, sh. 29
141. H. ez-Zirikli, el-A'lam, c. 4, sh. 5

Yine, bunlardan başka mahremlerini (nikâh düşmeyen yakın akrabalarını) seneden seneye gidip ziyaret etmeye bir ailenin hakkı vardır.[142]

İslam dininin, ısrarla üzerinde durduğu, teşvik eylediği ahlaki ve toplumsal kıymetlerden biri de hısım ve akraba haklarına riayetle onları imkânlar nispetinde ziyarettir. Müslümanlık dilinde, akrabaya; "Ulü'l-Erham-Rahimler sahibi", akraba ziyaretine de, "Sıla-i Rahim- Akraba Ziyareti" denir. Kur'an-ı Kerim, Allah (cc)'a ibadetten ve ana-baba sevgisinden sonra hısım ve akraba muhabbetini, ünsiyetini telkin etmektedir. Bu konuya dair pek çok Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şerif vardır.

Akrabaya yapılacak ziyaret; önemlilik derecesine ve imkânlara göre haftada bir, ayda bir, senede bir veya iki ziyaret şeklinde olur.

Yapılacak iyilikler de derecelidir: Önce yakın akraba olan; ana, baba, dayı, hala, teyze, ağabey, abla gibi mahremi olanlar gelir. Bunlardan sonra da diğer akrabalarla ilgilenmek gerekir. Onlara yapılacak iyilikler ise: Selam vermeyle başlar ve; konuşma, oturma, hediyeleşme, yardım etmeye kadar devam eder. Mektuplaşmak da ziyaret hükmündedir. Yapılacak olan bu ziyaretler halisane Allah (cc) rızasını gözeterek olmalı, adi maksatlara şahsi menfaatlere dayanmamalıdır. Ziyarette kusur eden akrabayı ziyaret etmek, kötülük gördüğüne iyilikte bulunmak ve onu affetmek, kendi aleyhine bile olsa, doğruyu ve hakkı söylemek, yüksek ahlak belirtilerindendir.

Sıla-i Rahmin zıddı "Kat-ı Rahm-Akrabalığı Kesmek"dir ki, İslam dininde çirkin ve büyük günahlardandır.

Bir Hadis-i Şerif'te:

إِنَّ الرَّحِيمَ شِجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَانِ فَقَالَ اللّٰهُ مَنْ وَصَلَكِ وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَكِ قَطَعْتُهُ

"Rahim kelimesi, Rahman kelimesinden gelmiştir. Allah (cc)'u Teâlâ buyurdu ki: Ana baba ve yakın akrabasına iyilikte bulunanı, muradına erdiririm. Ana baba ve yakın akrabasından kesilenden nimetlerimi keserim."[143] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te

قَطِيعَةُ الرَّحْمِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكَبَائِرِ

"Sıla-i Kat'ı ve Ebeveyne isyan, günah-ı kebâirdendir."

---

142. Fıkıh Kamusu, c. 2, sh. 174
143. Buhari, c. 7, sh. 73

Yani: "Akraba ziyaretini terkedip, anne ve babaya isyan etmek büyük günahlardandır."[144]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"Hısımlığı kesen Cennet'e giremez."[145] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

اَلرَّحِيمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللهُ وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللهُ

"Rahm, Arş'a asılmış diyor ki: Beni kim birleştirirse Allah (cc) onu erdirsin, ona topluluk versin; kim ki benimle ilgisini keserse Allah (cc) onu perişan etsin."[146] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te:

صِلَةُ الرَّحِيمِ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ

"Sıla-i Rahm (akrabaları ziyaret) ömrü uzatır, artırır." buyrulmuştur.[147]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ عَلَى ذِي الرَّحْمِ الْكَاشِحِ

"Sadakanın en faziletlisi, içinde düşmanlık besleyen ve gizleyen akrabaya (karşı edilen) sadakadır."[148] buyrulmuştur.

Kötülüğe karşı iyilik yapmak Müslümanlığın belirtisidir. Bunda hem iyilik eden için bir nefis terbiyesi vardır hem de iyiliği gören için; ikaz, uyarma, fazilet dersi ve dostluğa döndürme tesiri vardır. Onun için hakiki müminler, hısım akrabalarına ve bütün diğer müzminlere asla kötülük etmezler; kötülük edenlere de, iyilikle karşılık verirler.

Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى أَكْرَمِ أَخْلاَقِ الدُّنْيَا وَالْأَخِرَةِ أَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتُعْطِمُ مَنْ حَرَمَكَ وَأَنْ تَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ

"Dünya ve ahiret ahlâkının en güzelini sana bildireyim mi? Seninle

144. Kenzü'l-İrfan, sh. 143
145. et-Terğib, c. 3, sh. 344; Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 274
146. Müslim, et-Tâc, 5/10; et-Tergib, c. 3, sh. 338
147. Feyzü'l Kadir, c. 2, sh. 274
148. et-Terğib, c. 3, sh. 341

alâkasını kesenle ilgilenmen, seni mahrum edene vermen, sana eziyet edeni de affetmendir."[149]

أَسْرَعُ الْخَيْرِ ثَوَابًا اَلْبِرُّ وَصِلَةُ الرَّحْمِ وَأَسْرَعُ الشَّرِّ عُقُوبَةً اَلْبَغْيُ وَقَطِيعَةُ الرَّحْمِ

"Mükâfatına en çok erişilecek hayırlar, iyilik ve sıla-i rahim (akraba ziyareti)dir. Cezası en süratli görülen fenalıklar da, zulüm ve akraba ile alakayı kesmektir."[150]buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

إِنَّ أَعْمَالَ بَنِي آدَمَ تُعْرَضُ كُلَّ خَمِيسِ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فَلاَ يُقْبَلُ عَمَلُ قَاطِعِ رَحِمٍ

"Her Perşembe'yi Cuma'ya bağlayan gece, Âdemoğullarının amelleri Allah-u Teâlâ'ya arz olunur. Fakat akraba ziyareti yapmayanın ameli kabul olunmaz."[151] buyrulmuştur.

Yukarıdaki Hadis-i Şerifler gereğince her Müslüman erkek, ailesinin ailesi de erkeğinin anne ve babalarına, kardeşlerine ve yakın akrabalarına hürmet ve itaat, ikram ve ihsanda bulunmalıdır. Ara sıra ziyaret ederek gönüllerini almalı ve akraba ziyaretini kesme1melidir. Daima akraba ve yakınları ziyaret aile yuvasında saadet ve selameti, sevgi ve muhabbeti, uğur ve bereketi temin, akrabalık bağlarının sıkı bir şekilde devamını sağlamaktır. Aksi hareket ise, yuvada huzuru bozmaktır.

Ailede erkek ve kadın birbirlerinin yakınlarını ziyaret etmez, sevmez, hürmet ve ikram etmez, eliyle, diliyle, fiil ve hareketiyle onları incitir, tahkir eder ve gücendirirse, elbette ki, karşı taraf müteessir olarak üzülür ve nihayet, aynı hareketle karşılık verir, böylelikle akrabalık bağlarının kopmasına sebep olunmuş olur ki, sonunda da pişmanlık vardır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

زُرْغِبًا تَزْدَدْ حُبًّا

"Zaman zaman ziyaret et ki, muhabbeti artırıvermiş olasın." buyurmuşlardır.

Fakat her gün gidip ziyaret etmek usanç vereceği ve bazı külfetlere sebep olacağı için muaşeret (görgü kurallarına) usulüne uygun olmaz.

149. et-Terğib, c. 3, sh. 342
150. İbn Mâce, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 275; et-Terğib, c. 4, sh. 122
151. 500 Hadis, sh. 172, H. 193

AİLESİNİ ÇARŞI HAMAMLARINA GÖNDERMEMEK

İslâmiyet'te temizlik aranılan bir şart olduğundan, her evde sağlık kurallarına uygun banyoların bulunması İslamiyet'in gereklerindendir. Fakat her evde ve her yerde bu taharet ve temizlik hususunda sıhhi banyoların bulunmasına imkân olmadığı takdirde, mecburi olarak banyolara gitmek icap eder. Böyle zaruret anlarında erkek, ailesini çarşı hamamlarına halkın kalabalık zamanlarında değil, kimsenin görmeyeceği erken saatlerde göndermeli, hamama giderken veya gelirken de insanlık ve İslamlık edepleri ve hayâ şartları dairesinde iman ve İslam Şeriatı'nın hudutları içinde gelip gitmelerini, hamam bohçasını ve yüzünün kızarmasını kimseye göstermemelerini tembih etmelidir.

Çarşı hamamları kadınlar için müsait değil veya başka mahzurlar varsa, kadınların kendi evlerinde banyo yapmaları daha uygundur.

Şanı Yüce Peygamber Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَالْيُكْرِمْ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَدْخُلِ الْحَمَامَ إِلَّا بِمِئْزَرٍ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ مِنْ نِسَائِكُمْ فَلَا يَدْخُلِ الْحَمَّامَ

"Kim ki, Allah (cc)'a ve ahiret gününe iman ediyorsa, komşusuna iyilikle ihsan etsin. Kim ki, Allah (cc)'a ve ahiret gününe iman ediyorsa, peştamalsız (örtüsüz) banyoya girmesin. Sizin kadınlarınızdan kim ki, Allah (cc)'a ve ahiret gününe iman ediyorsa, hamama girmesin."[152] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

لَا يَحِلُّ لِلرِّجَالِ أَنْ يَدْخُلَ حَلِيلَتَهُ الْحَمَّامَ وَفِي الْبَيْتِ الْمُسْتَحَمُّ

"Evinde banyosu olan kimse, ailesinin hamama gitmesine müsaade etmesin, helal olmaz."[153] Buyurmuşlardır.

Başka bir Hadis-i Şeriflerinde de,

أَنَّهُ حَرَامٌ عَلَى الرِّجَالِ دُخُولُ الْحَمَّامِ إِلَّا بِمِئْزَرٍ وَحَرَامٌ عَلَى الْمَرْأَةِ دُخُولُ الْحَمَّامِ إِلَّا نُفَسَاءَ أَوْ مَرِيضَةً

"Erkeklere, peştamalsız hamama girmek haram, kadınlara, nifas ve hastalıktan başka hallerde hamama girmek haramdır." [154] buyurarak üm-

152. Ebû Eyyub Menakıbı, c. 2, sh. 60
153. İhya-yı Ulumiddin
154. İhya-yı Ulumiddin

metinin kadınlarını bir mecburiyet olmadan çarşı hamamlarına gitmelerini yasaklamıştır.

Hz. Aişe (ranha), bir hastalıktan dolayı hamama girmiştir.

Eğer bu gibi zaruret dolayısıyla hamama girmesi gerekiyorsa, baştan aşağı kendini örten bir peştamal kullanmalı (ve yabancı kadınların girmeyeceği tek bir odada soyunmalıdır). Keyfi olarak hamama girecek kadına -bu fena hareketinde ortak olmamak için- erkeğin hamam ücreti vermesi mekruhtur.[155]

Kadın hamamlarında Müslüman olmayan ecnebi kadınlar bulunursa, Müslüman kadınların onlardan tesettür ederek sakınmaları gerekir.

Bir gün Hz. Ömer (ra) Mısır Valisi Ebû Ubeyde Hazretlerine, Ehl-i Kitab'ın (Gayr-i Müslim) kadınlarına Müslüman kadınlar ile hamama girmelerini yasaklamasını bir mektup yazarak emir verdiği nakledilmiştir.

Gerçi, kadın olduğu için hepsi eşit olup, birbirinden korkacağı ve şüphe edeceği yoksa da, dinleri ve ahlakları başka olduğundan, birbirinden farkları bulunduğundan; kötü ahlakın geçmesi, kötü adet ve kötü bakışlarının tesiri olması ihtimaline karşı, İslam şeriatı Müslüman kadınlarının onlarla ülfetini yasaklamıştır. Onun için her Müslüman kadının, dinimizin yüce emirlerine titizlikle riayet etmesi gerekir. Her Müslüman erkek de, çobanı bulunduğu aile fertlerinin üzerinde fazlaca müsamaha göstermemeli, onların İslam'ın emirleri dışına çıkmalarına müsaade etmemelidir. Şayet edecek olursa, günahta ortak olduğunu ve kıyamet gününde de kendi amelinden başka aile ve çocuklarının da amelinden sorumlu olacağını ve ceza göreceğini unutmamalıdır.

EĞLENCE YERLERİNE GÖTÜRMEMEK

Erkek, ailesini; cadde kenarlarına oturtmamalı, umumi parklara, gayri meşru olan oyun yerlerine, spor sahalarına, gayri ahlak-i düğün ve toplantı cemiyetlerine götürmemeli ve gitmesine de müsaade etmemelidir. Şayet gitmesine müsaade edecek olursa günahta ortak olmuş olur. Ancak güzel havalarda ara sıra çoluk ve çocuğunu alarak; bağlık, bahçelik ve çayırlık yerlere, su kenarlarına, kalabalık olmayan ve haram bulunmayan yerlere götürerek gezdirmeli ve temiz hava aldırarak gönüllerini neşelendirmelidir.

Cirit oyunu, at koşuları ve buna benzer meşru oyunları seyrettirmeye götürmeli ve münasip bir yerden seyrettirmelidir.

155. İhya-yı Ulumiddin

Hz. Aişe (ranha) Validemiz buyurur ki:

"Bir bayram günü idi. O gün siyah derili"Bir bayram günü idi. O gün siyah deriliIer; tebere, nacaklar ve kalkanlarla oynuyorlardı.

Ya ben Rasûlullah (sav)'dan onları seyretmeyi istedim veya Rasûlallah (sav) bana,

– **"Onları seyretmek ister misin? Onlara bakar mısın?"** diye sordu. Ben de,

– **"Evet, Ya Rasûlallah (sav) onları seyretmek istiyorum!"** dedim.

Bu isteğime karşılık, beni arkasında durdurdu. Benim yanağım onun mübarek yanağının üstüne düşmüştü ve şöyle diyordu:

– **"Ey Beni Erdife! Oyununuza devam ediniz"**

Bu durum, ben usanıncaya kadar devam etti. Rasûlullah (sav) buyurdu:

– **"Yeter mi?"** Ben,

– **Evet,** dedim. Rasûlullah (sav),

– **O halde git,** buyurdu."[156]

Sahihi Müslim'de şöyle geçer:

"Ben başımı Rasûlullah (sav)'ın mübarek omzuna koyarak onların oyunlarına baktım. Bu durum ben kendiliğimden bırakıp gidinceye kadar devam etti."

MEŞRU ŞAKALAR YAPMAK

Aşırılığa kaçmamak ve erkeklik vakarını (ağırbaşlılığını) korumak şartıyla, aile ve çocukları ile bazen meşru şakalar yaparak oynaşmalıdır. Erkeğin karısı ve çocukları ile eğlencesi, şakalaşması abes değil, hak ve sevaptır. Bir kimsenin dışarıda işi ne olursa olsun, işine ve toplumsal durumuna göre, ağır başlı ve ciddi hareket etmesi lazım olduğu gibi, evinin içerisinde çocukları ve hanımı ile yaşayışında da onların seviyesine inmesi, adeta bir çocuk gibi hareket ederek onları memnun etmeye çalışması da lazımdır. Bir erkeğin böyle hareketi, ahlakının güzelliğine delalet eder.

Yalnız işin ne ifratına giderek erlik şerefini ihlal etmeli, ne de işin tefridine düşerek kibir ve gurura kapılarak kaşlarını çatarak, suratını asarak sert muamelede bulunmamalıdır. Daima tedbirli hareket etmeli, saadet rehberi-

156. Buhari, Müslim

miz olan Peygamber Efendimiz (sav)'i ve yüce Ashabını her hususta örnek almalıdır.

Buhari'nin Abdullah bin Ömer (ra)'in rivayetine göre:

"Rasûl-ü Ekrem (sav)'in sağlığında biz, erlik ağırbaşlılığını muhafaza ederek kadınlarımızla bir kadın gibi çene çalıp her zaman yılışıp durmazdık. Rasûlullah (sav) vefat ettikten sonra bu aile durumu da bozuldu. Biz de kadınlar gibi çok sözlü olduk ve kadınlarımıza bütün bütün açıldık ve saçıldık."[157] demiştir.

İhya-yı Ulum ve Marifetname'nin beyanlarına göre:

"Peygamber Efendimiz (sav), ara sıra Hz. Aişe Validemiz (ranha) ile avluda koşu yapar; Peygamber Efendimiz (sav) biraz yavaş koşar, Hz. Aişe Validemiz (ranha) de onu geçer ve sevinirdi. O biraz büyüyüp olgunlaşınca, bu defa koşuda Peygamber Efendimiz (sav), Hz. Aişe Validemiz (ranha)'i geçerek müsabakayı kazandılar ve dönerek Hz. Aişe Validemiz (ranha)'e,

– **"Bu onlara karşılıktır."**[158]buyurdular."

Yine Hz. Aişe Validemiz (ranha) anlatırlar:

"Peygamber Efendimiz (sav) bana çok latife ederlerdi. Ben su içtiğim zaman su kabını elimden alır ve ağzını benim ağzımın değdiği yere koyarak içerlerdi. Sofrada benim etini yemekte olduğum parçayı alır, kalanını yerlerdi. Çok kere hücremin duvarına dayanarak Kur'an-ı Kerim okurlardı."[159]

Mişkatü'l-Mesabih'deki bir Hadis-i Şerif'te de Rasûlullah Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kişinin oynadığı bütün oyunlar boştur, yersizdir. Ancak yay ile ok atması, atına idman yaptırması ve zevcesi ile oynaması müstesna. Bunlar haktandır, doğrudur."[160]

SÂDIK OLAN AİLESİNE DUA ETMEK

Erkek ailesinin salih olup evine ve çocuklarına bağlı olduğu, tesettür esaslarına riayet ettiği, kendisinin her emrine bağlı olduğu, Allah (cc)'a ait ibadetlerini severek vaktinde yaptığını görüp, ondan memnun olduğu za-

157. Tecrid, c. 11, sh. 350
158. İhyâ-yı Ulumiddin, c. 2, sh. 44; Marifetname, sh. 543
159. Mevlana Gözüyle Peygamber Efendimiz (sav), sh. 33
160. Mişkatü'l-Mesabih, c. 2, sh. 204

man onun yanında veya gıyabında hayır dua etmeli ve Allah-u Zülcelâl Hazretleri'ne hamd ve şükürde bulunmalıdır. Çünkü kocasına ve evine sadık bir kadın, hakkıyla şükrü yapılamayacak büyük nimetlerdendir.

Şöyle bir düşünecek olursak, kadın evinde gece gündüz çalışmaktadır. Evin; ekmekçisi, aşçısı, terzi, hizmetçisi, malının bekçisi, çocuklarının terbiyecisi, erkeğin hayat yoldaşı, yâr ve nigarı,[161] dert ortağı ve yuvanın güneşidir.

Hz. Ali (ra) diyor ki:

"Beş şey vardır ki, kişinin saadetinin alametidir:

1. Eşinin anlayışlı ve itaatkâr olması,
2. Evladının uysal ve saygılı olması,
3. Arkadaşının temiz ve samimi olması,
4. Komşularının iyi olması,
5. Geçiminin de kendi memleketinde olmasıdır.[162]

Bir Hadis-i Şerifinde Peygamber Efendimiz (sav),

"Dünya **metaının en hayırlısı iyi kadındır."**[163] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de Peygamberimiz (sav)'e, **"Kadınların en hayırlısı hangisidir?"** diye soruldu.

Peygamberimiz (sav) Efendimiz,

"Kadınların (eşlerin) hayırlısı, yüzüne baktığın zaman, seni mesrur eden (sevinç ve huzur veren), emrettiğin zaman sana itaat eden, senin bulunmadığın zaman da, namusunu ve senin malını koruyandır."[164] buyurmuşlardır.

KADININ HUYSUZLUKLARINA SABRETMEK

Erkek karısının huysuzluklarını yumuşak karşılamalı, ona güler yüzle muamele ederek onu teskin etmelidir. Ufak tefek kusurlarından dolayı buğzetmemeli, onu hoş görerek idare etmelidir. Çünkü kadınlar, eğri kaburga kemiğinden yaratılmış olduklarından, asabi olup çabuk sinirlenerek eğrilik ve huysuzluk gösterirler. Aynı zamanda, akıl ve ilim yönünden erkeklerden noksan yaratılmış ve erkeğe emanet olunmuşlardır.

---

161. Nigari: Güzel yüzlü sevgilisi
162. Tenbihü'l-Muğterrin
163. Taberani
164. Taberani

Ebû Hureyre (ra)'nin rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav),

"Kadınlar hakkında birbirinize iyilik tavsiye ediniz. Kadın kısmı eğe kemiğinden yaratılmıştır. Eğe kemiğinin en eğir tarafı üstüdür, bunu düzelteyim derken kırarsın, haline bıraksan eğri olmakta devam eder. Böyle olunca, kadınlar hakkında birbirinize iyilik tavsiye ediniz." buyurmuştur.

Buhari ve Müslim'in bir rivayetinde, **"Kadın, eğe kemiği gibidir. Onu doğrultmak istersen kırarsın. Ondan faydalanmak arzu edersen, bu vaziyette dahi faydalanabilirsin."** buyrulmuştur.

Müslim'in bir rivayetine göre,

"Kadın eğe kemiğinden yaratılmıştır. Memnun olacağınız bir şekilde dosdoğru olarak devam edemez. Arzu ederseniz bu vaziyetlerinden dahi istifade edebilirsiniz. Tam arzunuza göre doğrultmak isterseniz onu kırarsınız, onun kırılması da boşanmasıdır."[165] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

لَا يَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِىَ مِنْهَا آخَرَ أَوْ قَالَ غَيْرَهُ

"Bir kimse hanımına buğzetmesin zira hoşlanmadığı huyları varsa ona mukabil memnun olacağı huyları da vardır."[166] buyrulmuştur.

Kadınlık icabı Peygamber Efendimiz (sav)'in hanımları bile, bazen Peygamberimiz (sav)'e sözle karşılık verirler, sertlik gösterirlerdi. Peygamber Efendimiz (sav) ise böyle anlarda, yumuşaklıkla muamele ederdi. Bir gün Hz. Ömer (ra)'in ailesi kendisine sözle karşılık vermişti. Hz. Ömer (ra) ona,

– **Bana karşı sözle huzursuzluk mu veriyorsun,** dedi. Ailesi,

– **Rasûlullah (sav), senden daha hayırlı olduğu halde, onun eşleri ona yapıyorlar,** diye cevap verdi.

Hz. Ömer (ra)'de şöyle dedi:

– **Eğer Peygamber Efendimiz (sav)'e karşılık verdiyse, Hafza hata etmiştir.**

Daha sonra Hz. Ömer (ra), Peygamber Efendimiz (sav)'e sözle karşı gelmekten Hafsa'yı sakındırarak şöyle dedi:

"Ebû Bekir (ra)'in kızına bakarak, Peygamber Efendimiz (sav)'e sözle karşı gelme! Zira o, Rasûlullah (sav)'ın sevdiğidir."

---

165. Buhari, Müslim, Riyâzüs's-Salihin, c. 1, sh. 249
166. Müslim, c. 2, sh. 1091; Riyâzü's-Salihin, sh. 138

Bir defasında Rasûlullah (sav) ile ailesi Hz. Aişe (ranha) arasında sözle bozuşma olmuştu. Hz. Ebû Bekir (ra)'i aralarında hakem tayin ettiler. O, onları dinlemek üzere gelince Peygamber Efendimiz (sav), Hz. Aişe (ranha)'ye,

– **Önce sen mi konuşursun, yoksa ben mi konuşayım,** dedi.. Hz. Aişe (ranha) de,

– **Sen konuş, fakat doğruyu söyle,** dedi.

Onun bu sözü üzerine, Hz. Ebû Bekir (ra) ona bir tokat attı. Öyle ki, ağzını burnunu kanattı ve,

– **Ey nefsinin düşmanı! Bir de yalan mı söyleyecekti,** dedi. Hz. Aişe, Peygamber Efendimiz (sav)'in arkasına kaçıp oturdu. Peygamber Efendimiz (sav), Hz. Ebû Bekir (ra)'e dedi ki:

– **"Biz böyle yapmanızı istemedik!"**[167]

Ey Müslüman!

İbretle bak! Peygamber Efendimiz (sav) âlemler sultanı, Hz. Âişe Validemiz kadınlar sultanı ve Hz. Ebû Bekir (ra)'in kızıdır. Peygamberimiz (sav),

– **"Dininizin üçte ikisini Aişe'den öğrenin."** dediği, ilimde âlime (ilim erbabı) olduğu halde, kadınlık icabı düşünmede? Rasûlullah (sav)'a, **"Sen önce konuş! Lakin doğru söyle"** demektedir.

O da biliyordu ki, Peygamberler sıdk erbabı (mutlak doğru) olup asla onlardan yalan söz meydana gelmez. Ancak düşünemedi ve öyle söyledi.

Hz. Aişe Validemiz (ranha) buyurdular ki:

– "Ben bir şeye çok öfkelendiğim zaman, Efendimiz Hazretleri (sav) burnumun ucundan tutarak,

– **"Ayşecik!** ***Muhammed (sav)'in Rabbi olan Allah (cc)'ım benim günahımı bağışla, kalbimin gazabını dindir. Ve beni şaşırtacak fitnelerden koru,*** **de."** buyururlardı.

Hz. Ömer (ra)'in halifeliği zamanında bir kimse ailesinin huysuzluğundan şikâyet etmek için, Hz. Ömer (ra)'in evine gelmiş. O anda Hz. Ömer'in hanımı Ümmü Gülsüm (ranha), evde Hz. Ömer (ra)'e söyleniyormuş. Adam bakmış ki; dışarıda şecaatli, sert mizaçlı olan Hz. Ömer (ra) hanımının söylenmesine hiç ses çıkarmıyor; yavaşça geri dönmüş. Bunu gören halife, adamı çağırarak; ne için geldiğini, niçin söylemeden geri döndüğünü, sormuş. Adam; hanımının kendisine eziyet ettiğinden şikâyet için geldiğini, fakat durumu görünce vazgeçtiğini söylemiş.

---

167. Kalplerin Keşfi

Hz. Ömer (ra):

– **"Onun benim üzerimde çok hakları var. Evvela, o beni memnun ve tatmin eder; haramlardan ve ateşten korur; ben yokken evimi bekler; çocuklarıma bakar, yemeğimi pişirir, ekmeğimi yapar, çamaşırımı yıkar; işte bunun için onu hoş görürüm."** diyerek adamı ikaz etmiş.

O adam,

– **"Ailem de bana aynı şeyleri yapıyor! O halde, bende onun kusurlarından vazgeçtim."** diyerek, özür dileyip oradan ayrılmış.[168]

Kadının geçimsizliği ve itaatsizliği, erkeğin idaresizliğinden ve kendi hatalarından dolayı da olabilir. Onun için erkeğin çok dikkat etmesi, idareci olması, olur olmaz şeyleri kadının yüzüne çarparak, başına kakmaması, onu inciterek işi çığırından çıkartmaması lazımdır. Kendisi ile ilgili olan veyahut beraber işlenen bir hatayı yalnız kadının üzerine yüklemeyip, kendisini de suçlamalıdır.

"Bu işte benim de kabahatim var. Yahut: Ben iyi olsam, mutlaka hanımım da iyi olur." diyerek Cenab-ı Hakk'a karşı tövbe istiğfarla aile fertleri için dua etmeli, aile içerisinde yerini ve vazifesini bilip, Peygamber Efendimiz (sav)'den ve selefimizden örnekler alarak, hareket etmeli, aile saadetini bozacak her türlü hallerden sakınmalıdır.

GEÇMİŞ İSLAM BÜYÜKLERİ, HANIMLARINDAN GÖRDÜKLERİ EZALARA SABREDERLERDİ

Bizden evvel geçmiş İslâm büyüklerinin güzel ahlakından biri de, ailelerinden gördükleri ezalara karşı sabır ve tahammül etmeleriydi. Onlar, eşlerinden gördükleri her muhalefetin sebebini; kendilerinin Cenab-ı Hakk'a karşı olan kusurlarının bir neticesi olarak kabul ederler, bu hususta Cenab-ı Hakk'a istiğfarda bulunurlardı. Ailelerinin, ufak tefek kusur ve kabahatlerini hoş görürler, affederler ve mukabelede bulunmazlardı. Düzeltilmeye muhtaç olanları, güzellik ve tatlılıkla nasihat ederek düzeltmeye çalışırlardı. Ancak yine onların hayrına, bazen onları te'dib ettikleri (azarlayarak, hafifçe döverek onları terbiye ettikleri) de olurdu.

Ka'b el-Ahram (ra) diyor ki:

– **Ailesinin eziyetlerine sabreden kimseye Cenab-ı Hakk, Eyyûb (as)'un sevabını verir!**

168. Tenbihü'l-Ğafilîn, sh. 193

Medayini de der ki:

Peygamberlerden biri, ailesinin huyunun kötülüğünden Cenab-ı Hakk'a şikâyette bulunmuş. Cenab-ı Hakk ona,

– **"Bu kadını sana, azap ve ceza olarak bir nasip kılmışızdır!"** diye vahyetmiş.

Eyyüb bin Half de,

"Bir kimse, hanımının eza ve cefasına sabır ve tahammül edemezse, kendisinin derecesinin ondan üstün olduğunu da iddia edemez!"[169] buyurmuşlardır.

Aynü'l-İlim Kitabında:

"Bir kimse, karısının kötü ahlakı üzerine sabrederse, Hz. Allah (cc), Nuh (as)'ın belası (Karısının birinin iman etmemesi) üzerine sabrının karşılığı olarak verdiği ecir gibi ona ecir verir. Bir kadın da, kocasının kötü ahlakı üzerine sabrederse, Firavun'un zulmüne sabreden Asiye kadına verdiği eciri ona verir!" buyrulmaktadır.[170]

FAZLA BASKI YAPMAMAK

Aile reisi erkek pek fazla taassuba kaçarak veya kibir ve gurura düşerek, yahut aşırı kıskançlık göstererek evlat ve iyaline fazla baskı yapmamalı, olur olmaz şeylere hiddet ve şiddet göstererek çoluk ve çocuğunu kendisinden soğutacak, tiksindirecek bir harekette bulunmamalıdır.

Cenab-ı Edip Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde,

شَرُّ النَّاسِ الْمُضَيِّقُ عَلَى أَهْلِهِ

"İnsanların en kötüsü, ailesi üzerinde çok baskı yapandır." buyurmuşlardır.

"Münavi" diyor ki: Bu Hadisin tamamı "muhacirine göre" mealen şöyledir:

Ashab dediler ki:

– **Ya Rasûlallah (sav)! Kişi ailesi üzerinde nasıl baskı yapar?**

Peygamber Efendimiz (sav) buyurdu ki:

– **"Adam evine girince karısı korkusundan titrer, evladı kaçar, evden**

169. Tenbihü'l-Muğterrin, sh. 29
170. Aynü'l-İlim, sh. 403

çıkınca ise karısının yüzü güler, aile fertleri ferahlığa ve sevgiye kavuşur."[171] buyurmuşlardır.

Evet, bir erkeğin gerek evine geldiğinde ve gerekse evinde iken çoluk çocuğuna ufak tefek şeyler için bağırıp çağırarak dehşet saçması, aşırı derecede onlara baskı yaparak onları korkutması, evinde daima suratını asarak, kaşlarını çatarak durması İslâm ahlakına uygun değildir. Zira, erkeğin böyle hareketleri; ailesinin kendisinden tamamen soğuyarak, tiksinmelerine, yanlış hareketlere sevk olmalarına ve bu sebeple de yuva ahenginin bozulmasına sebep olmuş olur.

Evet, bir erkeğin babalık şerefini muhafaza ederek aile reisliği yaparken, çocuklarının terbiyesi ile uğraşırken daima ciddi bulunması lazım ise de, diğer zamanlarda onlara güler yüz ve tatlı dille şefkat ve merhametle muamele etmesi lazımdır.

FAZLA MÜSAMAHA ETMEMEK

Aile reisi erkek, aile ve çocukları üzerinde de pek fazla müsamaha ve ilgisizlik göstermemelidir. Yukarıda arzettiğimiz gibi, pek fazla aşırılığa kaçmadan kıskanç ve gayyur olmalıdır. Onların dışarıdan geliş ve gidişlerine, yabancılarla temaslarına, arkadaş ve akranlarına, giyiniş ve hareketlerine titizlikle dikkat edip İslam terbiyesi, adet ve ananesi, ahlak, edep ve hayâ çerçevesi içerisinde durumlarını sağlamalıdır. Aksi halde gözünün nuru, gönlünün sururu, ciğerpare evlat ve iyalini zamanın kötü gidişatına, Avrupa'nın çirkin modasına, fuhşiyat yuvalarına kaptırarak ahlakı bozuk kimselerin kucağına atmakla ebedi hüsranda kalmalarına sebep olmuş olur; kendisi de dünya ve âhiret azabını çeker.

Bir erkek, ailesine karşı olan güzel muamelesinde ölçüyü kaybetmemeli, onun gözünde kendi heybet ve azametini ve otoritesini yitirmemelidir. Ahlaki olmayan bir hareketini gördüğünde derhal sertlik göstermeli, ahlak dışı davranış ve hareketlere müsaade kapısını asla açmamalı, şeriata ve insaniyete aykırı bir hal olursa müsamahasız karşısına dikilmelidir. Çünkü erkek, karısı üzerinde otoritesini kaybederse, onun nefsinin istek ve arzusuna uymaya başlar. Böylece kadının ahlakı sukut eder. Erkeğin karısı üzerinde hiç bir heybeti kalmaz.

Bunun için Peygamber Efendimiz (sav):

"Karı kulu, yüzüstü sürünsün!" buyurmuşlardır.

---

171. 10-40 Hadis, c. l, sh. 314

Evet, karısının nefsanî arzularına itaat eden erkek, onun kölesi demektir. Gerçekten o, lanete layıktır. Çünkü Allah (cc) onu, kadına hâkim vaziyette yaratmış ve hâkim kılmıştır. O ise, karısının nefsanî arzularına itaat edip onun emrine girmekle, Allah (cc)'ın bu hükmünü tersine çevirmiş, böylece şeytana itaat etmiştir.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inde,

"Allah onu lanetledi. O da : "And olsun ki, Senin kullarından belirli bir pay edineceğim; elbette onları saptıracağım, herhalde onları kuruntularla oyalayacağım; elbette onlara emredeceğim hayvanların kulaklarını yaracaklar ve yine onlara emredeceğim, Allah'ın yarattığını değiştirecekler." dedi. Artık kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost ve arkadaş edinirse, gerçekten o, açık bir ziyana uğramıştır."[172] buyurmuştur.

Erkeğin hakkı, kendisine tabi olunmaktır, onun kadınlara tabi olması değildir.

Cenab-ı Hakk,

"Erkekler kadınlar üzerine hâkimdirler (Ailenin reisidirler). O sebepledir ki, Allah (cc) onlardan kimini (erkekleri) kiminden (kadınlardan) üstün kılmıştır."[173] buyurmuştur.

İşte hal böyle iken, erkek karısına itaat eder, onun nefsanî arzularına boyun eğerse, Allah (cc)'ın nimetini inkâr etmiş ve onun hükmünü tersine çevirmiş olur.

Hasan-ı Basri (ra)'der ki:

– **Karısının nefsani arzularına boyun eğen hiç bir erkek yoktur ki, Allah (cc) onu Cehennem ateşine atmasın.**

Hz. Ömer (ra)'de şöyle der:

– **Kadınlara taat etmeyiniz. Onlara muhalefet etmekte bereket vardır.**[174]

Kur'an-ı Kerim'de,

"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun."[175] İlahi emri ile Hadis-i Şerif'te ki,

"Erkek aile fertlerinin çobanıdır. Onlardan mes'üldür." Peygamber (sav) emriyle ve,

---

172. Nisa, 118-119
173. Nisa, 34
174. Mükaşefetü'l-Kulûb
175. Tahrim, 6

"Kızını dövmeyen dizini döver." atasözünü kulağına küpe yapıp, aile ve çocuklarının üzerinde titizlikle hareket ederek, kıskanç ve gayyur olmalıdır. İslam büyüklerinin hal ve hareketinden güzel ahlak ve törelerinden ibret dersi alarak hareket etmelidir.

Buhari'nin, Muğire bin Şube'den rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te şöyle geçer:

Ensarın ulularından Sa'd bin Ubade (ra),

"Eğer karımın yanında (yabancı) bir erkek görürsem, onu kılıcımın geniş yüzü ile değil, keskin tarafı ile vurur öldürürüm." demiştir.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (sav) de,

"Sa'd bin Ubade'nin bu gayret ve hamiyetine taaccüb mü ediyorsunuz? (Şaşırmayınız) çünkü biz (ben) Sad'den daha kıskancım. Allah (cc) Teâlâ da Benden kıskançtır."[176] buyurmuştur.

Ebû Hureyre (ra)'nin rivayet ettiğine göre Rasûl-ü Ekrem (sav), Allah (cc)'u Teâlâ'nın gayretini ve kıskançlığını şu şekilde tefsir etmiştir:

"Allah (cc) Tebâreke ve Teâla: "Her şeyden ulu ve yüce mü'minler hakkında gayret ve hamiyet gösterir. (Hayır ve saadet diler) ve Allah Teâlâ'nın gayreti, mü'minin Allah (cc) Teâlâ'nın haram kıldığı şeyleri işlememesi." diye tefsir etmiştir.

Abdullah bin Mes'ud'dan bir rivayete göre de Rasûlü Ekrem (sav):

"Allah (cc)Teâlâ, (kulları hakkında), herkesten ziyade gayret sahibi olduğu içindir ki, kullarına kötü sözden ve kötü işten ibaret olan çirkin huyları haram kıldı."[177] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"Cenab-ı Hakk gayyuru (kıskanç olanı) sever."

Yani, **"Kendisinin ırzı ve sair; ailesi, akraba ve yakınları üzerine gayret izhar edenlere, Türkçesi; kıskananlara muhabbet eder."**[178] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Ailesinin ve diğer yakınları ile çoluk çocuğunu kıskanmak, imandan ileri geldiği gibi, onların açık meşrebli olmalarına ve laubali bulunmalarına ses çıkarmamak dahi, çirkin ahlaktan olan iki yüzlülükten doğar."[179] buyrulmuştur.

---

176. Tecrid, c. 11, sh. 330
177. Tecrid, c. 11, sh. 364
178. Binbir Hadis, sh. 87, H. 205
179. 500 Hadis, sh. 209,H. 243

İslam Tarihinde, (Zatünnikateyn; iki kuşak sahibi) diye, iyilikle anılan (Hz. Aişe'nin kız kardeşi olduğu için) Peygamber Efendimiz (sav)'in baldızı olan Esma (ranha)'dan Buhari'nin rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te, Ebû Bekir'in kızı Esma (ranha)'nın şöyle dediği rivayet olunmuştur:

Zübeyr b. Avvam benimle evlendi. O zaman Zübeyr'in yeryüzünde mal namına, köle ve cariye namına, hülasa; dünyalık olarak su çekilen deve ile atından başka bir şeyi yoktu. Atının otunu, yemini de ben bulup verirdim, ben sulardım. Su kırbası söküldüğünde ben dikerdim; ben hamur yoğururdum. Yalnız ekmek yapmayı beceremezdim. Onu da Ensar'dan komşularım kadınlar yapıverirlerdi. Bunlar, komşuluk hakkını gözeten iyi kadınlardı. Sonra Peygamber Efendimiz (sav), Zübeyr'e bir miktar hurmalık ayırıp vermişti. Ben Zübeyr'in bu hurmalığından, deveye yedirmek için başımın üstünde hurma çekirdeği taşırdım. Bu hurmalık, evimden bir fersahın üçte ikisi kadar uzaklıkta idi. Yine böyle bir gün, başımda hurma çekirdeği yüklü olarak evime gelirken yolda Rasûlullah (sav)'a kavuştum. Yanında Ensar'dan bir takım kimseler de vardı. Rasûlullah (sav) beni çağırdı. Sonra ben arkasında, terkisine almak için devesine, ıh, ıh, dedi. Fakat ben erkeklerle beraber yolculuk etmekten utandım. Aynı zamanda Zübeyr ve onun kıskançlığını hatırladım.

Çünkü Zübeyr, halkın en kıskancı idi. Ben Peygamber Efendimiz (sav)'in davetine icabet edemeyince Peygamber Efendimiz (sav) benim utandığımı anladı ve devesini sürüp gitti. Zübeyr'in yanına geldiğinde ona,

– **Bugün Rasûlullah (sav) başımda hurma çekirdeği yüklü olarak bana rastladı. Yanında Ashabı'ndan bir cemaat da vardı. Beni bindirmek için devesini çökdürmek istedi; fakat ben utandım. Aynı zamanda senin kıskançlığını da hatırladım,** dedim.

Bunun üzerine Zübeyr:

– **Vallahi senin hurma çekirdeği yükün bana Rasûlullah (cc) ile beraber deveye binmeden daha güç oldu,** dedi."

Hadis-i nakleden Esma der ki:

– **"Bu aile yükünü, babam Ebû Bekir (ra) at seyisliği edecek bir hizmetçi gönderinceye kadar çektim. Babam hizmetçi göndermekle sanki beni cariyelikten azat etmişti."**

İşte her mü'min erkek ve kadın birbirinin gayretlerini, ahlaklarını daima göz önüne almalı ve ona göre hareket etmelidir. Birbirlerini kıskanmamalı ve kıskandıklarına da üzülmemeli, darılıp aleyhlerine kabul etmemelidir. Bilakis gayret ve kıskançlıkla birbirini tehlikeden, kötülüklerden korumaya

yardım ettiği için memnun olmalı ve biri diğerine memnuniyet hisleriyle teşekkür bile etmelidir. Çünkü hakiki mü'minler gayyur (kıskanç) olurlar.

Karısını yabancılardan kıskanmayan erkeğe "deyyus" dendiği gibi, erkeğini haram yola sapmaktan kıskanmayan kadına da "deyyuse" denir.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Allah-u Teâlâ, deyyus olan erkeğe de, deyyuse olan kadına lanet etsin!"[180] buyurmuşlardır.

Hayvanlar içerisinde dişisini kıskanmayan tek mahluk domuzdur. İşte ailesini, kızını, kız kardeşini, gelin ve yakınlarından olan kadınları yabancı erkeklerden kıskanmayan kimseler de, görünüşte insan ise de, öz ve yaşayış itibariyle her şeyi pis olan bu hayvana benzemiş olurlar.

GÖZLERİ HARAMDAN KORUMAK

İslam dini, mahremi olmayan kadın ve erkek arasında şehveti kamçılayan açıklığı, birbirine bakmayı, dokunmayı, bir arada bulunmayı yasaklamıştır. Çünkü göz, kulak, el kalbe açılan pencerelerdir. Bunlar, haram olan şeylerden muhafaza edilmezse kalbi daima meşgul ederek kirlendirir, şehveti tahrik ederek nefsin azgınlığına sebep olur.

Azgın olan nefis, sahibini helake sürükler. Bunun için Cenab-ı Hak kullarının kalplerini rahata erdirip, birbirlerine karşı düşmanlıktan uzak olmalarını temin ile fitne kapısını kapamak, kadını efendisine bağlayarak aralarındaki muhabbetin devamını ve geçimlerinin esasını sağlayarak aile teşkilatına nizam ve intizâm vererek cemiyetin devamını sağlamak, ahirette ise cehennem azabından muhafaza ederek cennetin ebedi saadetine ermeyi temin etmek için, Müslüman erkek ve kadınına gözlerini haramlardan korumalarını emir buyurmuştur. Bu anlamda, Kur'an-ı Kerim'de kadınlara tesettürle emrettiği gibi, erkekler için de,

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ
بِمَا يَصْنَعُونَ

"Habibim! Sen ehl-i imana de ki! Onlar daima gözlerini namahremden sakınsın. Yani kendilerine haram olan kadınlara bakmasınlar."[181] buyurmuşlardır.

---

180. Bostanü'l-Ârifîn, Gayret Bâbı
181. Nur, 30

Diğer bir ayet-i kerimede,

اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا

"Kulak, göz, kalp; bunların her biri, bundan (yaptıklarından) mesuldürler."[182] buyrulmuştur.

Diğer bir ayet-i kerimede,

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُورُ

"(Allah) gözlerin hain bakışını, göğüslerin gizleyeceği her şeyi bilir."[183] buyurmuşlardır.

İbn Ebi Hatem'in, Abdullah bin Abbas vasıtasıyla naklettiğine göre, ayetteki hain gözlerin araştırıp ve kötü düşünceli gönüllerin meyilleri şöyle izah buyrulmuştur:

"Hain gözlü o kimsedir ki; o bir cemaatle bir yerde otururken yanından güzel bir kadın geçerse, yahut girdiği bir evde güzel bir kadın görürse yanındakilerden gizleyerek kadına sinsi sinsi bakar. Yanındakiler kendisine bakınca, hemen gözünü ayırır. Fakat Allah bilir ki o hain gözlü kimse, kadının özel odasına girmeye gücü yetse muhakkak girmek ve zina etmek ister."[184]

Bir hadis-i Şerif'te,

"Ademoğluna zinadan nasibi takdir olunmuştur, hiç şüphesiz ademoğlu takdir edilmiş olan bu akıbete erişecektir. Gözlerin zinası, (mahremi olmayan kadınlara şehvetle) bakmaktır. Kulakların zinası (dinlenmesi haram olan sözleri) dinlemektir. Dil zinası da, (söylenmesi haram olan şeyleri) konuşmaktır, el zinası da (yabancı bir kadının uzvunu) şehvetle kavramaktır. Ayak zinası (gidilmesi haram olan yere) adımlarını atmaktır. Kalbin de (zina) istek ve arzusu vardır. Tenasül uzvu ise, bu azanın arzularını ya gerçekleştirir yahut vazgeçerek yalanlar."[185] buyrulmuştur.

Yukarıdaki Ayet ve Hadis-i Şeriflerde Cenab-ı Hak, Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav), erkeklere lazım olanın, kendilerine bakması haram olan kadınlara bakmamak ve zinaya yaklaşmamak olduğunu beyan etmektedirler. Çünkü, **"göz nereye bakarsa** gönül oraya akar" hükmünce, göz ile bakmak

182. İsra, 36
183. Mü'min, 19
184. Tecrid, c. 12, sh. 187
185. Buhari, Müslim, Feyzül Kadir; c: 2, s. 24, Et-terğib C: 3, s. 36.

şehevi arzuları harekete getirdiği için fitneye sebep olduğundan, gözün görmesi zinanın başlangıcı olduğu için Cenab-ı Hak, yukarıdaki ayette, gözün muhafazasını zina aletinin korunması üzerine takdim etmiştir. Zira genellikle zinanın sebebi gözle görmektir. Şu halde, bir erkeğin kendine haram olan bir kadına hiçbir sebeple bakması doğru değildir.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Harama bakan her göz, göz zinası yapmış olur."[186] buyrulmuştur.

Şayet bir kimse nefsine hâkim olmayarak bir kadına şehvetle bakar, hoşuna giderse hemen tevbe istiğfar edip Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in şu Hadis-i Şeriflerdeki tavsiyeleri üzerine hareket etmelidir:

إِنَّ الْمَرْأَةَ تُقْبِلُ فِي صُورَةِ شَيْطَانٍ وَتُدْبِرُ فِي صُورَةِ شَيْطَانٍ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ إِمْرَأَةً فَأَعْجَبَتْهُ فَلْيَأْتِي أَهْلَهُ فَإِنَّ ذَلِكَ يَرُدُّ مَا فِي نَفْسِهِ

"Muhakkak kadın, yüzünü (size) şeytan suretinde çevirir, şeytan suretinde arkasını döner. Sizden biriniz hoşuna giden bir kadını gördüğü zaman, hemen evine gitsin. O, onun nefsindekini giderir."[187] buyurmuşlardır.

"Kadın herhangi birinizi hayrette bırakır ve kalbine düşerse, hemen kendi ailesine gelsin ve onunla cinsi münasebette bulunsun. Çünkü böyle hareket etmesi gönlündekini yok eder."[188] buyurmuştur.

إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ إِمْرَأَةً حَسْنَاءَ فَأَعْجَبَتْهُ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ الْبُضْعَ وَاحِدٌ وَمَعَهَا مِثْلُ الَّذِى مَعَهَا

"Sizden biriniz, güzel bir kadın görür ve ondan hoşlanırsa, hemen evine karısına koşsun. Çünkü avret mahalli birdir. Ondaki onda da vardır."[189] buyurmuşlardır.

Yalnız; karşıdan gelen erkek midir, kadın mıdır, diye ilk bakışta göze çarpan bakışta kasıt olmadığı için bakan kimseye günah yoktur. Ancak ikinci defa şehvetle bakması, mesuliyeti gerektirir.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav) Efendimizden, Cabir (ra) şöyle rivayet etmiştir:

---

186. Ahmed b. Hanbel, Tirmizi, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 24
187. Müslim, c. 2, sh. 1021; Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 23, H. 1403
188. Müslim, c. 2, sh. 1021, H. 1404
189. Müh. Ehadis, sh. 13

سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ عَنْ نَظَرِ الْفَجْأَةِ فَقَالَ: إِصْرِفْ بَصَرَكَ

"Peygamberimiz (sav)'den, ansızın bakmanın hükmünü sordum. (Derhal) gözünü çevir buyurdu." [190] demiştir.

Ancak evleneceklerin, akrabaları yanlarında iken birbirlerini görmek için bakmaları, tedavi için doktorun hasta bir kadına bakması, mahkemede şahitliğin yerine getirilmesi için şahitlerin bakması ve hüküm vermek için hâkimin bakması ve buna benzer fıkıh kitaplarımızda açıklanan diğer zorunlu hallerde bakılması uygundur.

Hülasa: Kadınların yüzlerine, ellerine fitneye sebep olmadığı yerde bakmak caiz ise de, fitneye sebep olduğu yerde de bakmak asla doğru değildir.

Bir kadına gayr-i ihtiyari şehvetsiz olarak ilk bakışından sonra ikinci olarak bakınca gözünü ondan çeviren bir erkek hakkında Peygamber-i Zişan Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şerifleri'nde şöyle buyuruyor:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَنْظُرُ إِلَى امْرَأَةٍ أَوَّلَ رَمْقَةٍ ثُمَّ يَغُضُّ بَصَرَهُ إِلاَّ أَحْدَثَ اللهُ لَهُ عِبَادَةً يَجِدُ حَلاَوَتَهَا فِي قَلْبِهِ

"Herhangi bir Müslüman, ilk bakışta kadına baktıktan sonra, hemen gözlerini ondan çevirirse (yani kalbiyle beraber bakmaya devam etmezse), Cenab-ı Allah (cc) kendisinin kalbinde bir ibadet (yani) bir nur icad eder de onunla ibadetin halavetini (huzurunu-zevkini) bulur."[191] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de şöyle buyurmuştur:

"Bana altı şey hakkında söz verin. Ben de sizin cennete girmenizi tekeffül ederim (kefil olurum):

1. Konuştuğunuz zaman doğru söyleyin.

2. Vaadlerinizi yerine getirin.

3. (Bırakılan) emaneti sahibine teslim edin.

4. Avret yerlerinizi (zinadan) koruyun.

5. Gözlerinizi (harama) bakmadan saklayın.

6. Ellerinizi (sizin olmayan şeylerden) çekin."[192] buyurmuşlardır.

---

190. Müslim, Ahmed, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 27; et-Terğib, c. 3, sh. 36, H. 9
191. Ahmet, Taberani, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 35
192. Beyhaki, Muh. Ehadis, sh. 22

Ey Müslüman Kardeş! Seni halk eden, yarattığı bütün mahlukatı sana hizmetçi kılan Rabbin (cc)'in ve bu nimetlerin yaratılmasına sebep olan Peygamberi (sav)'nin sözlerine candan kulak ver, iyice düşünerek tefekküre dal; nimet olarak verilen bu gözler sana bir emanettir, harama bakmak için değil. Allah (cc)'ın helal kıldığı şeylere bakmak için yaratılmıştır. Dikkat edersen gözlerine kapak yaratmıştır ki, harama bakmasın diye. Bir de nasıl ki, başkalarının senin ailene, anne ve kız kardeşine, kızına bakmasını arzu etmez ve razı olmazsın şu halde Peygamberimiz (sav)'in,

"Kendin için arzu ettiğin bir şeyi mü'min kardeşin için de arzu etmedikçe mü'min olamazsın." Hadis-i Şerifi ile,

"Çalma elin kapısını, çalarlar kapını." atasözünü de kulağına küpe yaparak, sen de diğer mü'min kardeşinin aile ve çocuklarına kötü gözle bakma! İyi bil ki; göz nimetinden de sorumluluk vardır.

İmam-ı Gazali'nin "Mükaşefetü'l-Kulüb/Kalplerin Keşfi" kitabında,

"Helal olmayan şeylere gözle bakmaktan sakınmalıdır. Çünkü helal olmayan şeylere bakmak, kalbi manen öldürücü birer ok, ona zulmeden bir sultandır." denilmektedir.

Nitekim Peygamberimiz (sav) şöyle buyuruyorlar:

"Helal olmayan şeylere bakış, şeytanın oklarından bir oktur.

Kim sırf Allah (cc) korkusu sebebiyle, helal olmayan şeylere bakmayı terk ederse, Rabbi ona öyle bir iman verir ki; tadını kalbinde hisseder."

Ehl-i hikmetin bu husustaki bazı sözleri:

Bakışlarını rastgele sağa sola salıverenin sonunda pişmanlığı çok olur.

Sağa sola bakışlar ahlaki olmayan hadiseleri meydana çıkarır, insanı rezil eder, Cehennem'de uzun müddet kalmaya sebep olur.

Gözlerine sahip ol! Eğer onları başıboş bırakırsan, seni kötülüğe götürürler. Halbuki onlara sahip olursan, bütün diğer azalarına sahip olursun.

Eflatun'a sorarlar:

– **"Kalp için hangisi daha zararlıdır? Kulak mı (kulağa gelen şeyler mi), yoksa göz mü?"**

Eflatun'un cevabı:

– **"Göz ile kulak, kalp için bir kuşun iki kanadı yerindedir. Kuş ancak, bu kanatlarla uçabilir, onlarla ayakta durabilir. Bazen kanatlardan birinin tüyleri yolunur, denge bozulur. Bu yüzden güçlükle ayakta durabilir. Kulağın bilmediği lüzumsuz ve haram şeylerle, gözün baktığı lüzumsuz ve haram şeyler, kalbe aynı derecede zararlıdır."**

Kad-i Ercani şöyle der:

Ey gözlerim! Bir bakışla faydalandınız,
Kalbimi şer çukuruna yuvarladınız.
Ey gözlerim! Ellerinizi kalbimden çekiniz.
İkinizin bir kişiye saldırması eşkıyalıktır, biliniz.

Hz. Ali (ra) bir sözünde şöyle der:

"Gözler, şeytanın tuzaklarıdır. Azaya en hızlı ve en şiddetli nüfuz eden gözdür. Kim Rabbine itaat hususunda, azasını nefsinin peşine bırakmazsa muradına kavuşur. Kim, dünya zevklerini elde etme yolunda, azasını nefsinin peşine bırakırsa amellerini yok etmiş olur."[193]

Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i şeriflerinde,

"Bir kimse, yabancı bir kadının güzelliğine şehvetle bakarsa, kıyamet gününde o kimsenin gözlerine eritilmiş kurşun dökülür."[194] buyurmuşlardır.

NEFİSLE MÜCADELE

Zamanımızda, cinsi iktidarı normal bir insanın, kendisine haram olan kadınlara bakmaması kolay bir şey değilse de, imkânsız sayılmaz. Bu bir irade ve cihad işidir. Allah (cc)'tan korkan, ahiretteki sorumluluğu düşünen bir Müslüman'ın nefsiyle mücadele ve mücahede ederek hiç bakmamayı, buna tenezzül etmemeyi prensip edinmesi, gözünü başka yere çevirmesi bu işin en kestirme yoludur. Nefsine hâkim olmayıp gözünü haramdan sakınmayan kimselerin pek büyük günahlara ve kötü akıbetlere sürüklendikleri görülür. Kadın erkek ilişkileri genellikle bakmakla başlar. Görme duygusunun cinsiyet hayatına tesirini, seksoloji âlimleri uzun uzadıya izah etmişlerdir. Göz, kalbe açılan bir penceredir ki, muhafaza edilemezse daima kalbi meşgul eder. Kalp meşgul olunca da nefsi muhafaza etmek güçleşir.

İbni Kayyim el-Cevziyye der ki:

"İnsan nefsi, güzel şekillere bakmaya düşkündür. Göz, kalbin elçisidir. Onu, orada burada ne var diye araştırmaya gönderir. Güzel ve manzaralı bir şey bulup kendisine haber verince kalp, neşesinden dolayı hoplar. Çoğu zaman kalbin hem kendisi, hem de elçisi zahmete düşer. Çünkü, şairin de dediği gibi; göz öyle güzelleri haber verir ki, ne onların hepsini elde etme-

193. Mükaşefetü'l-Kulûb, sh. 190
194. Fethü'l-Kadir, c. 8, sh. 460

ye, ne de bir kısmının ayrılığına tahammüle gücü yeter. Fakat kalp, elçisini araştırma ve keşifden men ederse, kendisi de istek ve arzu külfetinden kurtulur. Bakışlarını salıverenin hasretleri devamlı olacaktır. Çünkü, bakmak sevgiyi doğurur. Böylece kalp bir alakaya sahip olur. Sonra bu alaka kuvvetlenir, vurgunluk derecesinde bir sevgi olur, kalbi istila eder, yine kuvvet bulur, kalpten ayrılmayan bir sevgi halini alır. Daha da kuvvetlenir, aşırı sevgi; aşk olur. Kuvvetlenir, çılgınlık olur; nihayet kalp köle olur. Böylece kalp, layık olmayana kulluk etmiş olur.

İşte bütün bunlar, bakmanın cinayetleridir. Artık kalp esarete düşmüştür. O, bir devlet başkanı iken, şimdi bir esir; hür ve serbest iken, şimdi bir tutsaktır. Devamlı gözden dert yanar, şikayette bulunur. Göz ise: ben senin elçin, senin memurun idim. Beni sen gönderdin, der. Bütün bunlar, Allah (cc) sevgisi ve Allah (cc) bağlılığından boş kalan kalplerin belasıdır.

kalp mutlaka bir sevgiliye bağlanacaktır. Kimin sevgilisi, ilahi mabudu biricik Allah (cc) olmazsa, onun kalbi mutlaka başkasına kulluk edecektir.

Nasıl ki Mısır Aziz'inin (kralının) hanımı "Züleyha" kocalı bir kadın iken, müşrike (Allah(cc)'a iman etmemiş) bulunduğundan bilinen maceralara düşmüş; genç, bekâr ve garip fakat; kalbi Allah (cc)'a ihlas ile dolu olan Yusuf (as) ise kurtulmuş, tertemiz kalmıştı."[195]

Bir Hadisi Şerif'te:

"Asıl mücahid, Allah (cc) rızası için kendi nefsi ile mücahede de bulunan kimsedir."[196] buyrulmuştur.

Başkalarına galebe çalan kuvvetlidir.

Nefsine galip gelen ondan daha kuvvetlidir.

Allah (cc)'ın emirlerine hakkıyla itaat, o'na yakınlık icabatındandır.

Yasak edilenlerden çekinmek Allah korkusundadır.[197]

İNSANLARIN AVRET YERLERİNE BAKMANIN HARAMLIĞI

İslâm dini, mahremi olmayan kadın ve erkek arasında şehveti kamçılayan açıklığı, birbirine bakmayı, dokunmayı, bir arada bulunmayı men ettiği gibi,

195. İgasetü'l-Lehfen min Masayid-i Şeytan, c. 1, sh. 60
196. 500 Hadis, sh. 307
197. Ahmet Rufai

gerek umumî banyo ve hamamlarda ve gerekse evlerde kendi cinsleriyle (erkek erkeğe, kadın kadına) bulunduklarında birbirlerine zaruret olmadıkça avret mahallerini açmayı, göstermeyi ve bakmayı da yasaklamış ve haram kılmıştır. Bu hususta bakana ve baktırana lanet vardır.

Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerîm'inde:

"Mü'min erkeklere söyle, gözlerini (harama bakmaktan) sakınsınlar."[198]

"Mü'mine kadınlara da söyle, gözlerini (harama bakmakdan) sakınsınlar."[199] buyurmuştur.

Bir hadîs-i Şerif'te Peygamberimiz (sav):

"Mü'min kardeşinin avret yerine bakan kimse, mel'undur."[200]

لاَ يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ الرَّجُلِ وَلاَ تَنْظُرِ الْمَرْأَةَ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ وَلاَ يُفْضِي الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ وَلاَ الْمَرْأَةُ إِلَى فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ

"Erkek diğer erkeğin avret yerine bakmasın. Kadın da, diğer kadının avret yerine bakmasın. Erkek diğer erkeğe karşı tek bir elbise içinde çıkmasın. Kadın da, diğer kadına karşı tek bir elbise içinde çıkmasın. Zira, avret yerleri belli olur veya edep dışı bir hareket olur."[201]

لِأَنْ أَخِرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَأَنْقَطِعَ نِصْفَيْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَنْظُرَ إِلَى عَوْرَةِ أَحَدٍ أَوْ يَنْظُرَ إِلَى عَوْرَتِي

"Semadan (damdan, yüksek bir yerden) düşüp iki parça olmam, Benim başkasının avret yerine bakmamdan ve başkasının Benim avret yerime bakmasından bana daha sevimlidir."[202]

Selman-ı Farisi (ra) buyurdular ki:

"Benim, başka bir kimsenin avret yerine bakmamdan ve başkasının benim avret yerime bakmasındansa; üç sefer ölüp dirilmem bana daha sevimlidir."[203]

ERKEKLERİN AVRET YERİ: Erkeğin göbeğinden diz kapaklarının altına kadar olan önü ve arkası avret yeridir.

---

198. Nur, 30
199. Nur, 31
200. Buhari
201. Müslim, Ebû Davud, Ahmed b. Hanbel
202. Mebsut el-Hicab, sh. 271
203. Tenbihü'l-Ğafilîn, sh. 158

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Erkeğin avret yeri, göbeğinden diz kapağına kadardır."[204] buyurmuşlardır.

KADINLARIN AVRET YERİ: Kadınların elleri, yüzleri ve bir rivayette topuktan aşağı ayakları dışında; vücutlarının her yeri avrettir.

Cenabı Hak Kur'an-ı Keriminde Nur Sûresi, 31 .ayette, bunu açıkça beyan etmiştir.

Hz. Aişe (ranha)'den nakledildiğine göre:

"Kız kardeşim Esma (ranha), Hz. Peygamber (sav)'in yanına bedenini gösterir şekilde ince (ve dar) bir elbise ile girdi.

Hz. Peygamber (sav) Esma'dan yüzünü çevirdi ve,

يَا أَسْمَاءُ! إِنَّ الْمَرْأَةَ إِذَا بَلَغَتِ الْمَحِيضِ لِمَ يَصْلَحْ أَنْ يُرَى مِنْهَا إِلاَّ هَذَا وَهَذَا وَأَشَارَ إِلَى وَجْهِهِ وَكَفَّهِ

"Ey Esma şüphesiz kadınlar baliğa çağına (buluğa ermiş ve, 9-12 daha yukarı yaşa) eriştiği vakit bu şekilde yabancı erkeğe görünmesi doğru olmaz."

Ve Rasûlullah (sav) eline yüzüne işaret ederek, **"Ancak şurası ve burası (görünebilir)."**[205] buyurdu. Hidaye sahibi Şeyhü'l-İslam Burhaneddin: **"Hür olan kadının, elleri ve yüzü dışında bedenin her tarafı avrettir."** Zira Peygamber Efendimiz (sav): **"Kadın, setrolunmuş (örtülmüş-gizlenmiş) bir avrettir."** buyurmuştur.

Mülteka el-Ebhur sahibi İbrahim Halebi de,

"Hür olan kadının, elleri, yüzü ve bir rivayette ayakları dışında, bedenin her tarafı avrettir." demiştir.

İbni Cerir, tefsirinde şu Hadis-i nakleder:

لاَ يَحِلُّ لإِمْرَأَةٍ بِاللهِ والْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُخْرِجَ يَدَيْهَا إِلاَّ هَهُنَا وَقَبَضَ نِصْفُ الزَّرَاعِ

"Rasûl-ü Zişan (sav) zira'ın ortasından tutup buyurdular: Allah'a ve ahirete iman eden bir kadın, ancak ellerini buraya kadar sıyırabilir. Yani çalışmak için ve mecburiyet anında ancak bileklerinin az üstüne kadar kollarını sıvayabilir."

---

204. Dâre Kutni, Beyhaki
205. Ebû Davud

Hz. Aişe Validemiz (ranha) buyurdu:

"Süslerimi takınarak yeğenim Abdullah bin Tüfeyli'nin yanına geldim. Bu durumun Rasûlullah (sav)'ın hoşuna gitmediğini hissederek sordum:

– "Ey Allah (cc)'ın Rasûlü! O, benim kardeşimin oğlu değil midir?" Rasûlullah (sav),

– "Kadın baliğa olduğunda (buluğa erdiğinde), yüzü ve burası (zira'ını, tutup tuttuğu yer ile el arasında bir kabza kadar bir aralık vardı) hariç, hiç bir yerini göstermeye yetkili değildir."[206] diye buyurdu.

Yukarıda geçen ayet ve Hadis-i Şeriflerin hükümleri fıkıh kitaplarımızda dört şekilde açıklanmıştır:

1. Erkeğin, yabancı kadının avret yerine bakması,
2. Kadının, yabancı erkeğin avret yerine bakması,
3. Erkeğin diğer bir erkeğin avret yerine bakması.
4. Kadının, diğer bir kadının avret yerine bakmasıdır[207]

İnsanın avret yerine bakmak haramdır. Ancak doktorluk, sünnetçi erkek, sünnetçi kadın, ebelik gibi zorunlu hallerde haram olmaz ve böyle zorunlu hallerin gerektirdiği kadardan fazla açmak ve bakmak doğru olmaz.[208]

"Erkek, diğer bir erkeğin göbeğinin altı ile diz kapağına kadar olan yerden başka vücudunun diğer bölgelerine bakabilir. Ve bir erkeğin, diğer erkeğe bakması mubah olan yerlerine dokunması da mubahtır. Zira avret yerleri değildir."[209]

Erkek, diğer erkeğin göbeğinin altından diz kapağının altına kadar olan yeri hariç, bedeninin diğer yerlerine nasıl bakabiliyorsa, kadın da diğer kadının göbeğinin altından diz kapağının altına kadar olan yeri hariç, bedeninin diğer yerlerinin her tarafına bakabilir. Ancak, göbeğinin altından diz kapağına kadar olan yerine zaruri haller müstesna bakması haramdır. (Zarurî hallerde de zaruret miktarınca bakılır).

"Bir erkek diğer erkeğin avret yerinden başka her tarafına bakabilir. Müslüman kadın da, kadının avret yerleri dışındaki yerleri ile erkeğin erkeğe bakmasının mubah olduğu yerlerine (erkeğin avret yeri olan göbeğinin altından diz kapağının altına kadar olan yerinden başka yerlerine) bakabilir.

---

206. İbn Cerir
207. İbn-i Abidin, c. 5, sh. 320
208. Nur, 30
209. Nur, 31

Fakat bu kadının, erkeğin avret yerinden başka yerlerine bakışı şehvetinden emin olursa öyledir; aksi halde haramdır!"[210]

İşte her Müslüman erkek ve kadın yukarıdaki gerçeklerde beyan edilen hususları bilerek hayâ ve edep elbisesine bürünmelidir. Ne kendisi başkasının avret yerine bakmalıdır ne de kendi avret mahallini açarak başkasına göstermelidir. Çünkü gözü harama bakmaktan muhafaza etmenin maddî ve manevî faydaları vardır.

KADINLARLA OTURUŞ EDEBİ

Bir erkek, gerek kendi evinde; anası, kızı, gelini, kız kardeşi, halası ve teyzesi gibi yakınları yanında ve gerekse başka bir yerde yabancı kadınlarla otururken; edep ve terbiye dâhilinde oturmalı, gerilerek edep dışı oturmamalıdır. Zira bu hal, İslam adabına aykırıdır.

Ebû Hureyre (ra)'den nakledilmiştir ki, Cenab-ı Edip Efendimiz (sav) şu Hadis-i Şerifleri ile bunu men etmiştir:

نَهَى أَنْ يَتَمَطَّى الرَّجُلُ فِي الصَّلاةِ أَوْ عِنْدَ النِّسَاءِ إِلاَّ عِنْدَ امْرَأَتِهِ أَوْ جَوَارِبِهِ

"Peygamberimiz (sav), insanın namazda veya yabancı kadınlar yanında azalarını uzatıp gerinmesini yasaklamıştır. Ancak, aile ve cariyeleri yanında yapabilir."[211]

AĞIZDAN ÇIKAN SÖZE DİKKAT ETMEK

Aile reisi erkek, gerek evinde ve gerekse başka yerlerde, konuşma edebine riayet etmelidir. Nasıl ki, ağzımızdan içeri girene riayet etmemiz icap ederse, ağzımızdan çıkacak olan sözlere de çok dikkat etmemiz icab eder. Daima nazik ve hassas davranarak sövmek ve saymak, açık saçık şeylerden bahsetmek gibi kaba ve çirkin sözlerden son derece sakınmak lazımdır. Zira İslâm dini, nezaket ve edep dini olduğundan, bu dinin mensupları olan biz Müslümanların da, nezaket, edep ve terbiye üzerinde olmamızı, her türlü kötü ve çirkin sözlerden sakınmamızı emreder.

Ne yazık ki bazı edep ve terbiyeden habersiz olan aile reisi erkekler, yavrularına taharet ve gusül gibi meşru olan meseleleri öğretmekten sıkıldık-

210. Buhari
211. Dare Kutni, sh. 154

ları, güya utandıkları halde, çocuklarının yanlarında hayâsızca sövmek ve saymaktan çekinmezler. Bu hareketleriyle, hem günaha girmiş ve hem de çocuklarını kötü sözlere alıştırmış olurlar. Onun için her Müslüman erkek diline sahip olmalı, onu daima hayırda kullanıp kötü ve çirkin sözlerden sakındırmalıdır.

Dilin pek çok afeti vardır. Sövüp saymaktan başka gıybet, yalan, koğuculuk (laf getirip götürme), iftira, alay etmek ve boş sözler, lanet etmek, insanı isyana ve günaha sevkeden türkü ve şarkıları söylemek, işlenmiş günahlardan bahsetmek gibi buna benzer dinimizin yasak ettiği şeylerden de sakınmak her Müslüman'ın vazifesi ve menfaati icabıdır. Çünkü lisanı muhafazada selamet, muhafaza etmemekte pişmanlık vardır.

Ey kardeş! Lisanına sahip ol, yılan olup seni sokmasın!

Her şeyden sorumlu olduğun gibi lisanından da sorumlu olduğunu unutma!

HALVET

Bir erkeğin, yanında nikâh geçmez mahremi bulunmayan bir kadınla bir odada, evde, dairede ve benzeri yerlerde yalnız bulunması, kocası evde yokken bir kadının yanına girilmesi, İslam dininde caiz olmayıp yasak edilmiştir. Buna; "Halvet" denilir. Her mü'min erkeğin bu gibi hallerden sakınması gerekir.

Buhari'nin Ukbe bin Amr (ra)'den rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te Rasûl-ü Ekrem (sav) bir hutbesinde,

"Ashabım! (Yanında mahremi bulunmaksızın) kadınların yanına girmekten sakınınız!" buyurmuştur.

Bunun üzerine Ensar'dan biri:

– **Ya Rasûlallah! Ya erkek akrabasına ne dersiniz,** diye sordu. Rasûlullah (sav),

– **"Onlarla halvet ölümdür!"**[212] buyurdu.

Nevevi, Hamiv'i açık izah ederek der ki:

"Hadis'deki, Hamiv'den maksat; erkeğin baba ve büyük babası ile oğullarından başka akrabası"dır.

Erkeğin babası, büyük babası kadının mahremleridir. Baba ve büyük baba ile gelinin yalnız başlarına bir arada oturmaları, yine böyle, üvey ev-

212. et-Terğib, c. 3, sh. 38, H. 14

latlarıyla üvey ananın yalnız olarak bir arada oturmaları caizdir. Erkeğin bunlardan başka yalnız olarak bir arada kalmaları caiz olmayan akrabasının da teaddüdü; erkeğin erkek kardeşi, kardeş oğulları, amcası, amca oğulları, kız kardeşin oğulları ve bunların emsali (yani kadın nikâhlı olmasa) onlarla evlenmesi helal olan akrabası olduğunu bildirir.

Nevevi devam ederek der ki:

"Halk arasında bu hususta kolaylık iltizam ederek, kardeşle kardeş karısının bir arada yalnız bulunabilmeleri adet olmuştur. İşte bu hayatı Rasûlullah Efendimiz (sav), ölüme benzetmiştir. Hadis'in metnindeki, Peygamber Efendimiz (sav), "el-hamev'ül-mevt" vecizesinin manası; erkeğin babası, büyük babası ve oğulları ki, mahremleridirler. Bunlardan başka akrabasıyla, kadının bir arada yalnız olarak bulunabilmeleri ölüme ve aile felaketine sebep olur demektir ki; şüphe ve kıskançlık gibi birtakım sebeplerle nice ailenin yıkıldığı görülmüştür."[213]

Tirmizi'nin Ömer (ra)'den rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'de Peygamber Efendimiz (sav):

لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ ثَالِثُهُمَا الشَّيْطَانُ

"Bir erkek bir kadınla yalnız bulunursa, üçüncüleri şeytandır."[214] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

"Kocaları beraberinde olmayan kadınların yanına girmeyin. Zira şeytan, insana kan gibi nüfuz eder, işler."[215] buyurmuştur.

Bir gün Hz. Peygamber (sav)'in zevcesi Safiyye (ranha) mescitte ibadetle meşgul olan (itikaf halinde bulunan) Peygamber Efendimiz (sav)'i ziyaret eder. Biraz konuştuktan sonra Safiyye geri dönmek ister. Vakit gece olduğundan Rasûlullah (sav) onu eve götürmeyi uygun bulur. Peygamber Efendimiz (sav)'le zevcesi yolda yürürlerken Ensar'dan iki zat yanlarından süratle geçerler.

Peygamber Efendimiz (sav) onlara,

– **"Acele etmeyin, yanımdaki Hüyey kızı (zevcem) Safiyye'dir."** der. Onlar,

– **Sübhanallah! Senin için kötü şey düşünür müyüz,** deyince. Peygamber Efendimiz (sav),

---

213. Tecrid,c. II ,sh. 369
214. Tirmizi, Münavi, c. 2, sh. 201; et-Terğib, c. 3, sh. 38, H. 14
215. et-Tâc, c. 2, sh. 329

– **"Şeytan insana, kanın devranı gibi nüfuz eder. Ben onun kalbinize bir şey getirmesinden korktum."**[216] buyururlar.

Yine bir gün Peygamber Efendimiz (sav),

"Hiç bir erkek, mahremi yanında olmayan kadınla yalnız baş başa kalmasın. Kadın, mahremi beraber bulunmadan yolculuk etmesin." buyurmuşlardır.

Orada bulunanlardan biri,

– **"Ya Rasûlallah (sav)! Benim ailem hacca gitti; ben ise, falan falan savaşlara yazıldım."** der.

Peygamber Efendimiz (sav),

– **"O halde git, ailenle beraber hacc et!"**[217] emrini verirler.

Fetâva-yı Bezzaziye'de halvete dair şu bilgiler verilmektedir:

"Oda, pek çok insanın bulunduğu bir han (veya daire) içinde olur ve odanın kapıları açık olur, insanlar da hanın etrafında otururlar ve odada bir erkekle yabancı bir kadını görürlerse, o kadınla erkek onların gördüklerini bilmeseler de halvet sahih olmaz (yani haramlık sabit olmaz).

Kadın ile yabancı erkek, bir evin odasında bulunurlar ve kapısı açık olursa, fakat izinsiz (ve müsaadesiz) o odaya başka bir fert giremezse halvet sahihidir; yani haram olan halvetten sayılır."

İbni Abidin'de:

"Yabancı erkekle kadının, yanlarında üçüncü bir kimse bulunursa halvet vaki olmaz (haram olan halvetten sayılmaz). O üçüncü şahıs, kör olsa ve uyusa dahi halvet olmuş olmaz. Ancak o üçüncü kimse, kadın erkek ilişkilerinden haberdar olmayacak derecede küçük çocuk veya deli veya bayılmış olarak bulunursa, o takdirde bunlar yok hükmündedir ve (haram olan) halvet sabit olur."

"Mekan hükmünde olmayan; (kapıları açık) hamam, sahra, damın üstü ve kapısı açık odadır."[218]

Görülüyor ki, İslam ahlakında mahremi olmayan kadın ve erkeğin bir arada oturmasına, kimsenin bulunmadığı bir odada bulunmasına asla müsaade edilmemiş ve bu yasak edilmiştir. İşte her Müslüman erkek ve kadının, mahremi olmayan kimselerden son derece sakınarak, din ve ahlak kaidelerine, manevi prensiplere riayet etmeleri gerekir. Bu sayede, hem şüphe ve

216. Buhari, c. 6, sh. 159; Müslim, c. 2, sh. 9
217. Buhari, c. 6. sh. 159; Müslim, c. 2, sh. 9
218. Bezzaziye'nin Mehir Bahsi

kıskançlığın meydana getireceği maddi felaketlerden ve hem de manevi mesuliyetten kendilerini korumuş olurlar. Aksi halde, kıskançlık yüzünden boşanmalara, türlü buhranlara, kanlı facialara, ölüm ve intiharlara sebep olunmuş olur ki, zamanımızda bu gibi hadiselere çokça rastlanmaktadır.

YOLCULUĞA ÇIKAN BİR ERKEĞİN EVE DÖNÜŞÜ

Bir erkek, uzun bir yolculuğa çıkıp da eve döndüğü zaman, gece vakti habersiz, baskın yapar gibi ansızın evine girmemelidir.

Buhari'nin Cabir (ra)'den rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمْ الْغَيْبَةَ فَلاَ يَطْرُقَنَّ أَهْلَهُ لَيْلاً

"Sizden birisi, aileden ayrılığını uzattığı zaman, evine gece vakti ansızın gelmesin."[219]

Yine Buhari'nin Cabir (ra)'den rivayet ettiği diğer bir Hadis-i Şeriflerinde Peygamber Efendimiz (sav),

"Ey Cabir! Medine'ye geç vardığında, hemen ailenin yanına (baskın yapar gibi) ansızın girme. İlk önce geldiğini duyur ki; kocasından uzak düşen kadın ustura tutup temizlensin ve dağınık saçlarını tarasın." buyurmuşlar ve uzun seferden dönen kimsenin, gece vakti ailesi yanına ansızın haber vermeden girmesini yasak etmişlerdir.

Bu Hadis-i Şerif'te iki sebebe işaret vardır:

1. Gece vakti habersiz baskın yapar gibi, ansızın eve varış, erkeğin uzun zaman yokluğu sırasında ailesinin hıyanetinden korkusunu ve şüphesini gösterir ki doğru değildir.

Cabir (ra) rivayet eder ki:

"Peygamber Efendimiz (sav)'in şairi Abdullah bin Revaha (ra), uzun bir yolculuktan döndüğünde, geceleyin evine gelmişti. Bir kadın da, o sırada karısının saçlarını tarıyordu. Gece karanlığında onu erkek sanarak kılıcını çekip kadının üzerine yürümüştü. Fakat yanlış hareketini anlayarak bir facianın önüne geçilmişti. Bu olay, **Peygamber Efendimiz (sav)'e haber verildiğinde Rasûl-ü Ekrem (sav), uzun seferden dönen kimsenin, gece vakti ailesinin yanına girmesini yasak etmiştir."**[220]

---

219. et-Tâc, c. 2, sh. 316; Müslim, c. 3, sh. 1528
220. Tecrid, c. 11, sh. 373

2. İkinci sebebe işaret olarak da: Gece ansızın eve gelmek, kadının ufak tefek kusurunu aramak demek olduğu için doğru değildir. Çünkü az çok her ailede görülen bir haldir ki, aile reisi erkek yolculukta bulunduğu günlerde ev kadını evin nizam ve intizamına o kadar özen göstermez, kendi durumu ile de gereği gibi meşgul olmaz. Erkek gece habersiz, ansızın çıkagelince evin nizamsızlığından, kadının bu dağınık vaziyetinden üzülerek tiksinebilir. Bu sebeple Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav), Cabir (ra) yolculuktan döndüğünde ona yukarıda bahsettiğimiz Hadis-i Şerif'teki tenbihini yapmışlardır.

Bu iki sebebe işaret olarak Müslim'in yine Cabir (ra)'den rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te şöyle buyrulmuştur:

نَهَى رَسُولُ اللهِ أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلاً يَتَخَوَّنُهُمْ أَوْ يَلْتَمِسُ عَثَرَاتِهِمْ

"Cabir (ra), Rasûlullah (sav), bir erkeğin, ailesinin hıyanetini zannederek yahut onların ufak tefek kusurlarını arayarak geceleyin ansızın ailesinin yanına girmesini yasakladı."[221]

Erkek uzun yolculuktan dönüşünde ailesinin yanına Peygamber Efendimiz (sav)'in emri gereğince, gece değil de, mümkün olduğu kadar gündüz kuşluk vakti veya öğle ile akşam arası girmelidir.

Buna dair Hadis-i Şerif'te:

كَانَ لاَ يَطْرُقُ أَهْلَهُ لَيْلاً وَكَانَ يَأْتِيهِمْ غُدْوَةً أَوْ عَشِيَّةً

Enes ibn Malik (ra)'den rivayetle,

"Rasûlullah (sav) seferden dönüşünde ailesi yanına geceleyin girmezdi. O, aile fertlerinin yanına, ya kuşluk vakti, yahut öğle ile akşam arası bir zamanda gelirdi."[222]

Yolculuk adabına dair diğer Hadis-i Şerifler, "İslam Adabı ve Çocuk terbiyesi" adlı eserimizde zikredilmiştir.

ERKEĞİN KARISINI TE'DİP HAKKI

Aile reisi erkek, karısının ufak tefek kusurlarından dolayı onu dövmemelidir. Peygamber Efendimiz (sav), kadınları kastederek, **"Allah (cc)'ın kullarını dövmeyin."** buyurdular. Bir müddet sonra Hz. Ömer (ra) gelerek,

---

221. Müslim, c. 3, sh. 152, H. 184
222. Müslim, c. 3, sh. 1527, H. 180

– **Kadınlar kocalarına büsbütün kafa tutmaya başladılar,** diye şikayette bulundu.

Bunun üzerine Rasûlullah (sav), onları te'dibe izin verdi. Bu sefer de, Rasûl-ü Ekrem (sav)'in hanımlarına gelip, kocalarından şikâyet eden kadınların sayısı çoğaldı.

Nihayet Peygamber Efendimiz (sav),

"Muhammed ailesine, birçok kadın gelip gitmektedir. Kocalarından şikayet ediyorlar. Hanımlarını dövenler, şüphe yok ki sizin hayırlılarınız değildir."[223] buyurdular.

İslam'da aile reisi erkektir. Aile reisinin ise, yuvada disiplini temin etmek için yaralayıcı, fazla elem ve ızdırap verici olmamak şartıyla gerek ailesine karşı vazifelerinde, gerek muamelat ve gerekse ibadet yönünden ve gerekse iffete aykırı hareketinden dolayı emrine itaat etmeyen karısını İslam şeriatının müsaadesi dairesinde te'dip etmeye hakkı vardır. Bu te'dip, öğüt vermek, sözle tekdir etmek veya hafifçe dövmek şeklinde yapılır.

Mesela bir erkek, itaatsiz olan karısına evvela; şefkatle ve yumuşaklıkla öğüt verir, nasihatten almazsa yatağından uzaklaştıracağını korkutma makamında bildirir, bu da fayda vermezse kendisini yatağından bilfiil uzaklaştırır. Veya yatağına aldığı halde kendisi ile konuşmayı terk eder. Bununla da kötü ahlakını terk etmezse, fazla acı vermeyecek veya aile geçimini bozmayacak şekilde kendisini döver. Bu muamelelerin hiç biri fayda vermeyince de, aralarını düzeltmeye çalışmak için kendi aileleri çevresinden uygun birer hakem tayin edilmesini temine çalışır.

Fakat yapılan bu gayretler sonucu kötü ahlakını terk edip itaat dairesine dönen bir kadını da, yalnız inat sebebiyle veya eziyet vermek maksadıyla dövmek veya tekdir etmek doğru olmaz. Böyle bir hareket Kur'an-ı Kerim'in nass-ı mübiniyle yasaktır.[224]

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ
فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ وَالّٰتِى تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ
فِى الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا

"Erkekler kadınlar üzerine hâkimdirler, (ailenin reisidirler). O sebeple ki, Allah (cc) onlardan kimini (erkekleri) kiminden (kadınlardan) üstün

223. İbni Mâce, c. 1, sh. 633, H. 1985
224. Istılahat-ı Fıkhiye, c. 2, sh. 175

kılmıştır. Bir de (erkekler onlara) mallarından infak etmektedirler. İyi kadınlar itaatli olanlardır. Allah (cc) kendi (hak)larını nasıl koruduysa, onlar da öylece göze görünmeyeni (erkeğinin yokluğunda malını, onun ve kendisinin şeref ve namusunu ve bir de ev sırlarını) koruyanlardır. Şerlerinden, serkeşliklerinden yıldığınız kadınlara gelince: Onlara (evvela) öğüt verin, (vaz geçmezlerse) kendilerini yataklarında yalnız bırakın. (Yine kâr etmezse) dövün. Size itaat ederlerse aleyhlerinde bir yol aramayın. Çünkü Allah (cc) çok yücedir. Çok büyüktür."[225]

Diğer bir Ayet-i Kerime'de de:

وَاِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ اَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَا اِنْ يُرِيدَا اِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

"Ve eğer aralarının açılmasından korkarsanız o zaman bir hakem onun akrabasından, bir hakem de bunun akrabasından gönderiniz. Bunlar ıslahta bulunmak isterlerse Allah Teâlâ aralarında muvaffakiyet husûle getirir. Şüphe yok ki Allah Teâlâ bihakkın bilicidir, ve tamamen haberdardır."[226] buyurmuşlardır.

Ashab'dan biri Rasûlullah (sav)'a gelmiş, zevcesinden şikayette bulunarak, kötü sözlerinden dertlenmiş.

Hz. Peygamber Efendimiz (sav),

– "Onu boşa." buyurmuşlar. Sahabi,

– Onun bana hayat arkadaşlığı olduğu gibi çocuğu da vardır, demiş. Bunun üzerine Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

– **"Ona iyilik emret, öğütte bulun. Eğer kendisinde bir hayır (kabiliyet) varsa yapacaktır. Aileni; hizmetçini dövermiş gibi, dövmeyesin."**[227]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"Sizden hiçbiriniz kölesini dövermiş gibi ailesini dövmesin, sonra da, gün bitiminde (akşam) tutar onunla münasebette bulunur."[228] buyrulmuştur.

Geçimsizlik gösteren kadının dövülmek suretiyle itaat altına alınmasında psikolojik olarak ince bir nokta var. Bazı insanlar ancak zulüm ve şiddete

---

225. Nisa, 34
226. Nisa, 35
227. Hâmu'l-Muvakkin, c. 4, sh. 348; Neylü'l-Evtar, c. 6, sh. 233; İslam'da Kadın, sh. 121
228. Mişkatü'l-Mesabih, c. 2, sh. 189; Buhari, c. 6, sh. 153

maruz kalınca şehvetlenir ve ancak bu yoldan cinsi tatmin bulur. Buna, "Masochisme-Mazoşizm" denir.

Kur'an-ı Kerim'de kocalarına karşı baş kaldıran, en son çare olarak, dövülmelerinin emredilmesinde bu hikmet de mevcut olsa gerekir. Kadınların dövülmek suretiyle cinsi tatmin bulması konusunda Dr. Mazhar Osman şöyle der:

"Kadınlarda mazoşizm nispeten daha çoktur. Zaten kadın yaratılışı az çok buna meyillidir. Kadınlar kendilerine baş eğen zayıf adamları sevmezler, dayanabilecek bir sahip, metin bir ruh ararlar. Birçok kadın kocalarının kendilerini dövmelerini isterler ve kendilerine kötü muamele etmeyen kocadan memnun olmazlar. Hele bu Rusya'da ve Doğu'da; çok defa karı koca arasındaki kavganın sebebi, kadının dövülmek istemesidir. Adamcağız kavgadan kaçtıkça ve fena muameleden çekindikçe kadın, üzerine saldırır. Gazetelerde gördüğümüz gibi dayağa değil, bazen hiç yoktan yaralama ve öldürmeye bile mecbur olur."[229]

Bu metodların tatbik edilmesi neticesinde, kadın kocasına itaat ederse, koca artık bunlardan hemen vaz geçer ve tatlılıkla geçinir. Eğer vazgeçmez ve kadına eziyet etmeye devam ederse veya onu boşamak niyetiyle bu metodları tatbik ederse, hakim tarafından cezalandırılır. Allah (cc) katında da mesul olur.[230]

ESNEMEK VE AKSIRMAK

Her Müslüman erkek ve kadının; gerek aile arasında, gerek diğer insanlar içinde ve hatta tek başına bulunduğu zamanda; ağzını açarak esnemesi, hayvan böğürür gibi geğirmesi ve salya saçarcasına (hapşu) diye aksırması toplumsal ve milli terbiyemize ve muaşeret edeplerimize aykırı olduğu için, bu gibi hareketlerden kaçınması gerekir. Esnerken elini, aksırırken de mendilini ağzına kapamalı, aksırdıktan sonra da; "Elhamdülillah" diyerek Allah (cc)'a hamd etmelidir.

Bir Hadis-i Şerif'te:

كَانَ رَسُولُ اللهِ إِذَا عَطِسَ وَضَعَ يَدَهُ أَوْ ثَوْبَهُ عَلَى فِيهِ وَ خَفَضَ بِهَا صَوْتَهُ

"Rasûlullah (sav) aksırdığı zaman; ya elini, yahut mendilini ağzının üzerine koyar, aksırışta sesini de kısardı."[231] buyrulmuştur.

---

229. Tababet-i Ruhiye, c. 2, sh. 358
230. İslam'da Kadın, sh. 122
231. Ebû Davud, Feyzü'l-Kadir, c. 1, sh. 344; 10/40 Hadis, c. 1, sh. 177

Bir Hadis-i Şerif'te de:

إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْعُطَاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللّٰهَ فَحَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يُشَمِّتَهُ وَأَمَّا التَّثَاؤُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِذَا قَالَ هَا ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ

"Muhakkak Allah (cc) aksırmayı sever ve esnemeyi çirkin görür. Sizden biriniz, aksırdığı zaman Allah (cc)'a hamd ederse, bu hamd edişini işiten her Müslüman'ın ona, "Yerhamükallah", Allah (cc) sana rahmet etsin, demesi vaciptir. Esnemeye gelince, o şeytandandır, içinizden biriniz esnediğiniz zaman onu, (elinden geldiği kadar ağzını kapatmak suretiyle) geri çevirsin. Çünkü, içinizden biriniz esnediği zaman şeytan ona, güler."[232] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

إِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فليضع يده على فيه فان الشيطان يدخل مع التثاءب

"Sizden biriniz esneyeceği zaman, gücünün yettiği kadar, onu gider (meye gayret et)sin. Çünkü, herhangi biriniz (esnerken ses çıkaracak) haa, derse şeytan güler."[233] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

إذا تجشأ أحدكم أو عَطِسَ فلا يَرْفَعَ بهما الصوتَ

"Sizden biriniz esnerse elini ağzına koysun (ağzını) kapatsın. Çünkü şeytan esnemekle beraber içeri girer (vesvese sokar)."[234] buyurmuştur.

إِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَالَ هَا ضَحِكَ الشَّيْطَان

"Sizden biriniz geğireceği, yahut aksıracağı zaman; ikisinde de sesini yükseltmesin." buyurmuştur.

Üstad Hasan Basri Hazretleri, esnemeye dair yukarıda geçen Hadis-i Şeriflerin şerhinde,

"Namaz kılarken de durum böyledir. Peygamberler esnemezlermiş. Esnemek gelirken bu hatırlanırsa insan kurtulur. Esnemek oburluğun, tenbelliğin, gafletin belirtisidir." demiştir.[235]

---

232. Muh. Ehadis, sh. 46
233. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 34
234. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 34
235. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 33-34

Aksıran kimse, "Elhamdülillah" derse, ona, "Yerhamükallah" diye karşılık verilir. Aksıran da buna cevap olarak, "Yehdina ve yehdikümullah" der. Aksırıp da, "Elhamdülillah" demeyene bu dua yapılmaz.

HER İŞTE İSTİŞARE ETMEK (Danışma, Fikir Sorma)

Aile reisi erkeğin aile yuvasındaki vazifelerinden biri de, gerek ev işlerinde ve gerekse bazı mühim; dünyevi, idari, içtimai, siyasi işlerde hanımı ile veya mü'minlerle istişare etmesidir. Müşavere yani görüş alış-verişinde bulunup doğruyu tespit gayreti, bir sünnet-i seniyyedir. Herhangi bir husus hakkında fikirlerin faaliyette bulunması; arzu edilen gayenin en güzel şekilde görülmesi, ortaya çıkmasına vesile olur. Şu kadar ki, müşaverede bulunanlar, fikirlerinden istifade edilecek kimselerden olmalıdırlar.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inde,

وَشَاوِرْهُمْ فِى الْاَمْرِ

"İş hususunda onlarla müşavere et."[236] buyurmuştur.

Bir Hadis-i Şerif'te de Peygamberimiz (sav):

إذا اسْتَشَارَ أحدكم أخاه فَلْيُشِرْ عليه

"Sizden biriniz (din) kardeşi ile istişare etmek (onun görüş ve fikrinden istifade etmek) isterse, ona kanaatini söylesin, hayırhahlıktan (iyi dilekten) ayrılmasın."[237] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

مَا تَشَاوَرَ قَوْمٌ إلاَّ هُدُوا لأَرْشَدِ

"Bir kavim, müşaverede bulundu mu rüştü saliha nail olur."[238] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

"Kendisi ile istişare edilen (fikrine müracaat olunan) kimse; emin, **güvenilir ve her türlü tesir ve tehlikeden özgür ve kurtulmuş olmalıdır."**[239] buyurmuşlardır

236. Âl-i İmran, 159
237. İbn Mâce, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 301; 10/40 Hadis, c. 2, sh. 20, H. 23
238. 500 Hadis, sh. 292, H. 353
239. 10/40 Hadis, c. 3, sh. 71, H. 7

Hz. Ali (ra) şöyle buyurmuştur:

"Sizden birinizle istişare edildiği zaman, nefsi, kendisi hakkında vicdanen ne yapacaksa, ne yapmasını hayırlı görüyorsa onu arayıp bulmakta en son gayretini, görüşünü sarf etsin!"[240]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Kim herhangi bir işi yapmak dilerde, onun hakkında bir Müslüman adamla istişare ederse Allah (cc) onun işlerini, en isabetlisine muvaffak kılar."[241] buyurur.

"İşlerinde istişare edenler mahrum, istişare edenler pişman olmadılar."[242] buyurmuşlardır.

Peygamberimiz (sav) yine bir Hadis-i Şeriflerinde,

"Allah-u Teâlâ bunu (istişareyi) benim ümmetime bir rahmet kıldı, onlardan her kim istişare ederse doğruyu bulmaktan mahrum olmaz. Her kim de terk ederse, hatadan kurtulmaz."[243] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

"Müşavere eden bir kavim, her halde işlerinin en doğrusuna muvaffak **olur."**[244] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

"Hiç bir millet danışıp görüşmeden, zarar görüp helak olmuş değildir. **İstişareyi terk etmek ise, helake sebep olur."**[245]

Siyer-i Kebir'de beyan olunduğu üzere: **"Nebiy-yi Zişan Efendimiz Hazretleri (sav), danışmaya büyük bir önem verirdi. Hatta hususi işlerinde ve cihat gibi, diğer bazı dünya işlerinde Sahabe-i Kiram ile danışmada bulunurdu, bunun la vazifeli idi."**

Kur'an-ı Kerim'de:

وَشَاوِرْهُمْ فِى الْاَمْرِ

"...Onlarla müşavere et." Ayet-i Kerimesi'de bunu ifade etmektedir.

Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav) bir kısım dünyevi, idari işlerde ümmeti merhumesiyle istişare etmekle görevli olması, bu muhterem ümmet için bir hikmet dersidir. Şöyle ki: Vahy-i İlahiye mazhar, en yüksek akıl ve zekanın sa-

---

240. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 22
241. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 318, H. 35
242. Kenzü'l-İrfan, sh. 89, H. 553
243. Elmalı Tefsiri, c. 2, sh. 1217
244. Elmalı Tefsiri, c. 2, sh. 1217
245. Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri, c. 1, sh. 485

hibi olan ve bütün İslam alemi kendisinin hükmüne verilmiş bulunan Rasûl-ü Ekrem Efendimiz Hazretleri (sav), ümmeti ile, istişareye tenezzül buyurunca artık ümmetinin fertlerinin birbiri ile istişarede bulunmayıp da zorbaca, tahakküm edercesine hareketlerde bulunmaları nasıl doğru olabilir!?

Demek ki; Müslümanların haklarında şeriat hükümleri bulunmayan bir takım; dünyevi, idari, toplumsal, siyasi meseleleri vardır ki; bunların hükümleri örf ve adete, zamanın değişmesine, toplumsal hayatın çeşitli ihtiyaçlarına tabi olduğundan, işte bu gibi hususlarda istişareye lüzum vardır ki, kendi aralarında bir danışıp görüşme sonucunda halledeceklerdir. İşte bu gibi danışıp görüşmeler, Peygamberimiz (sav)'in bir sünnetinin gereğidir.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'de:

وَاَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْ

"Müslümanların işleri, aralarında danışmak iledir. Bütün işlerini istişare ile hallederler..."[246] buyurmuştur.

Bir mü'minin kadınlarla veya hanımı ile istişare etmesi hususunda, Peygamberimiz (sav),

"Sizden hiç biriniz, bir erkek kimse ile istişare etmeden iş yapmasın. Şayet istişare edecek kimse bulamazsa, karısı ile istişare etsin. Sonra da karısının fikrinin aksini yapsın. Çünkü onun görünüşünün aksini yapmada bereket (ve hayır) vardır."[247] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde ise,

"(İstişare neticesinde) Erkekler, kadınlara itaat ettikleri (onların fikirlerine uydukları) zaman helak olmuşlardır."[248]

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde ise,

"Kadınlarla istişare edin. Fakat doğruyu bulabilmek için muhalefet (onların fikirlerinin tersini tatbik) edin."[249] buyurmuşlardır.

Bir Hadis-i Şerif'te de:

طاعَةُ النِّسَاءِ نَدامَةٌ

"(Mühim işlerde) kadına itaat etmek (ve sözü ile hareket etmek) pişmanlıktır."[250] buyurmuştur.

---

246. Şura, 38
247. Aynü'l-İlim, sh. 340
248. Ahmed b. Hanbel, Aynü'l-İlim, c. 1, sh. 340
249. Aynü'l-İlim, c. l, sh. 340-405
250. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 92

Yukarıda Ayet ve Hadis-i Şerifler gereğince, gerek ev işlerinde ve gerekse herhangi bir mühim işte danışıp görüşerek hareket etmek Peygamberimiz (sav)'in sünnetidir. Kadın ise, evde istişare üyesidir. Onun için her mü'min, bütün işini istişare ile yaparsa uğur ve bereket bulur; saadet ve selâmete erer.

Atalarımız, **"İstişare ile hareket eden dağdan aşmış; istişaresiz hareket eden düz ovada şaşmış."** demişlerdir.

İstişare yapılacak kimseler; alim, abid (Allah (cc)'a kulluk vazifesini yapan), akıllı, salih kimseler olmalıdır. Fasık ve facir (çirkin işler yapan ve ahlaksız) kimselerle istişare etmemelidir.

Bu hususta Peygamberimiz (sav),

"Fasıklarla istişare etmeyiniz. Çünkü onlar, isabetli bir görüş sahibi değillerdir."[251] buyurmuştur.

ERKEĞİN HANIMI KARŞISINDA ZİNETİNİ TAKINMASI

Nasıl ki, bir kadının, kocası karşısında güzel elbiselerini giyip zinetlerini takınıp, kocasına güzel görünmesi ve kocasının bakışlarını dışarıya kaymaktan muhafaza etmesi lazımsa, erkeğin de hanımına karşı daima güzel elbiselerini giyip, tıraş olup, saç ve sakalını tarayıp, güzel görünmesi ve hanımının muhabbetini kendi üzerine toplayarak, onu yabancı erkeklere bakmaktan muhafaza etmesi lâzımdır. Çünkü erkeğin yağlı, eski ve kirli iş elbiseleriyle, tıraşını geciktirerek saç ve sakal birbirine karışmış, pejmürde bir vaziyette ailesine görünmesi hanımını tiksindirir ve aralarındaki muhabbeti yok ederek sonunda fitneye sebep olur.

Onun için Peygamberimiz (sav) bir hadis-i Şeriflerinde:

اِغْسِلُوا ثِيَابَكُمْ وَخُذُوا مِنْ شُعُورِكُمْ وَاسْتَاكُوا وَتَزَيَّنُوا وَتَنَظَّفُوا فَإِنَّ بَنِى إِسْرَائِيلَ لَمْ يَكُونُوا يَفْعَلُونَ ذَلِكَ فَزَنَتْ نِسَاؤُهُمْ

"Elbiselerinizi yıkayın, saçlarınızı aldırın (traş olun) dişlerinizi misvaklayın (fırçalayın). Süslenin ve temizlenin. Çünkü İsrailoğulları, bunları yapmamışlardı ve kadınları da (gözleri dışarıda kalarak) zina etmişti."[252] diye buyurmuşlardır.

---

251. Kenzü'l-İrfan, sh. 89, H. 557
252. Muhtelif Ehadis, sh. 25

Aynı zamanda İslam dini temizlik ve nezaket dini olduğundan, her Müslüman erkek, güzel ve temiz giyinerek dışarıya da örnek olmalıdır.

Yine bir Hadis-i Şeriflerinde Peygamber Efendimiz (sav),

إِنَّكُمْ قَادِمُونَ عَلَى إِخْوَانِكُمْ وَأَحْسِنُوا لِبَاسَكُمْ وأَصْلِحُوا رِحَالَكُمْ حَتَّى تَكُونُوا كَأَنَّكُمْ شَامَةٌ لِلنَّاسِ

"Elbisenizi güzel (ve temiz) yapın (ve öyle giyin). Binek ve yük hayvanlarınızı (n cinsini) ıslah edin. Ta ki, siz insanlar için bir ben gibi (mümtaz ve şerefli birer örnek olasınız)."[253] buyurmuştur.

Bu konuda ibn Abbas (ra)'ın şöyle dediği nakledilir:

"Ailemin, nasıl benim için süslenmesini arzu ediyorsam, benim de onun için süslenmemi severim. Çünkü Cenab-ı Hak,

"Erkeklerin kadınlar üzerinde hakları olduğu gibi, kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır." buyurmuştur." [254]

YUVADA ÇOCUK SEVGİSİ

Bir erkeğin ailesi üzerindeki en büyük haklarından biri de, kadının bedeninde, sıhhatinde bir arıza olmadıkça çocuk istemesidir.

Nasıl ki, bir bahçe çiçeksiz, kafes altun ve gümüşten olsa da kuşsuz insana neş'e ve sürür vermezse, çocuksuz bir aile yuvası da öyledir.

Atalarımız, **"Çocuksuz ev çiçeksiz bahçeye benzer."** demişlerdir.

Peygamber Efendimiz (sav) de,

"Çocuk bulunmayan bir hanede bereket yoktur."

"Çocuk kalp meyvesidir ve Cennet rızkındandır."

"Ben bu iki çocuğu nasıl sevmeyeyim ki, onlar Benim dünya metaından, güzel kokulu reyhan çiçeğine benzeyen sevgililerimdir. Ben onları koklarım." buyurmuşlardır.

Çocuk, Müslümanlık nazarında dünyanın en güzel ve en hayırlı şeyidir. Evin bereketi, aile bahçesinin cıvıldayan bir kuşu, gözlerin nuru, kalplerin süruru, cennet kokularından bir koku, evlilik ağacının sevimli bir meyvesi,

253. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 268
254. İbn Kesir Tefsiri, Bakara, 228

bir zevk armağanı, bir aşk sembolü, bir sevgi, vuslat filizi, gönül bağının en güzel çiçeği, kadının en değerli varlığı, en saltanatlı süsüdür.

Çocuksuz yuva güneşsiz bir alem, kara ve karanlıktır. Orada his yok, renk yok, ne esrar var, ne güzellik. Orada ne bahar var, ne yeşillik, ne çiçek. Orada acı bir boşluk var, tatlı bir cıvıltı eksik.

Çocuk, kadının asıl sevgisi, büyük aşkıdır.

Kadın ile erkeği birbirine çeken, bağlayan kuvvet; sevgi, aşk oyunları, vuslatın altında hep çocuk gizlidir.

Yakınlık sırasında, erkek ve kadının içlerinden kabaran hudutsuz kuvvetlerin meydana getirdiği ateşle yanması, bu yanmanın sevgisiyle vücutlarının birbirine karşı hasret duyması, birbirine sokulması, birbirini sararken derin bir zevk ve istiğrak (kendinden geçiş) duymaları. Bu hisleri sadece uzvi değildir. Bu vecd (kendinden geçiş) anında iki vücudu birleştiren esrarlı duygular, kadın ve erkeğin bütün ruhunu, bütün benliğini eriterek birbirine karıştırır. İkisi arasındaki temasın hararetinden yeni bir ateş parlar, kendinden geçip zevk ve kendinden geçişin en yüksek tabakalarına tırmanan kadınla erkek, beraberinde ezeli hayatın bir kıvılcımını getirirler ki; bu kıvılcım çocuktur.

Çocuk her annenin büyük saadeti, kıymetli hazinesidir.

Yuvanın, topluluğun uyum ve dengesini çocuk korur.

Çocuk hayat sahnesinin en cazip, en güzel örgüsüdür.

Onun için İslam dini, insanlara meşru şekilde evlenmeyi ve temiz bir nesilden çocuk yetiştirmeyi emreder. Nikâhtan kaçınıp evlenmemeyi veya çocuk oluşumuna mani olmayı şiddetle men eder.

İşte her Müslüman erkek ve kadının sevgi ve muhabbetle, saadet ve samimiyetle kurdukları yuvada istedikleri, hasretle bekledikleri, bütün zevk, arzu ve hayalleri çocuktur. Kendilerine hayru'l-halef olacak, nesillerini devam ettirecek, baba ocağının çırasını yakacak, bacasını tüttürecek, amel defterlerini kapatmayacak, hayır ile yad ettirecek çocuktur.

Çocuk Allah (cc)'ın lütfuyla bizlere bahşeylediği bir hediyesi, nimeti ve bir emanetidir. Cenab-ı Hakk'ın hikmeti ilahiyyesi ve cilve-i Rabbaniyesidir ki, bu çocuk nimetini her aile yuvası kuran erkek ve kadına vermemiştir. Bazı aileler, çocuklarının çokluğundan şikayet ederek çocuk teşekkülüne mani olacak ilaç ve sebeplere baş vurmakta, çocukları olmayan aileler ise, çocuk yapmak için çeşitli sebeplere baş vurarak hasretle aramaktadırlar.

Bir Ayet-i Kerime'de:

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ، اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَاِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا اِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ

"Göklerin ve yerin mülk (ve tasarrufu) Allah (cc)'ındır. Ne dilerse yaratır. O, **kime dilerse ona kız (evlat)'lar** bağışlar, **kime dilerse om erkek (evlat)'lar** lütfeder.

Yahut (o çocukları) erkekler, dişiler olmak üzere çift verir. Kimi de dilerse, onu kısır bırakır. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, (her şeye) kadirdir."[255] buyrulmuştur.

Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Allah (cc)'ın kıyamet gününe kadar hilkatini (yaratılışlarını) yazdığı her bir nefis (insan) zaruri olarak (mutlaka) meydana gelecektir."[256]

"Çünkü o, (yani çocuk olup olmaması) ancak kaderden ibarettir."[257] buyurmuşlardır.

MUKARENET-İ ZEVCİYE (CİNSİ BİRLEŞME)

Erkek, hanımı ile bir odada ve meşru bir mazaret yoksa bir yatakta yatıp cinsi birleşmeyi yerli yerince ifa ederek ihmal etmemelidir. Geceleri ibadetle ihya edeceğim diye yatmayarak veya şeytanın esiri, nefsin kurbanı olarak; sinema, tiyatro, bar, gazino, kahvehane, meyhane, umumhane gibi batakhanelerde, mikrop yuvalarında vaktini geçirerek ailesini ihmal etmemelidir. Zira böyle hareketler, aile geçimsizliklerine sebep olur. Onun için erkek, gündüz işlerini doğruluk ve sadakatle bitirdikten sonra akşam yuvasına dönmeli, çoluk çocuğu ile kaynaşma içinde bulunmalıdır. Onların dini ve dünyevi bilgi seviyelerini yükseltmek için onlarla ilgilenmeli dini eserler alıp okuyup, okutmalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te:

"Anne ve babanıza iyilik edin (hürmet ve itaat edin) ki evlatlarınız da size iyilik (ve itaat) etsin. Kendiniz iffetli ve namuslu olun ki, kadınlarınız da iffetli ve namuslu olsun."[258] buyrulmuştur.

---

255. Şura, 49-50
256. Müslim, c. 2, sh. 1061, H. 125
257. Müslim, c. 2, sh. 1062, H. 130
258. 10/40 Hadis, c. 3, sh. 168

Peygamberimiz (sav) hanımlarının yatak hakkına o kadar riayet ederdi ki, nafile ibadete kalkacağı zaman bile hanımlarından izin ister, ibadetine devam ederdi. Böyle olunca, her erkeğin ailesinin sevgi ve muhabbetini üzerine toplayarak kendine bağlanmalı, ailesinin gözünü, gönlünü yabancıya kaymaktan koruması için vazifesini bilmeli ve vaktinde yapmalıdır.

Hz. Ömer (ra)'in halifeliği zamanında bir gün, Ka'ab isminde bir zatla otururken bir kadın gelmiş,

– **Ey mü'minlerin emiri! Benim kocam gündüzleri oruç tutar, geceleri daima namaz kılar, ben onu şikayet etmeyi iyi görmüyorum,** demiş.

Hz. Ömer (ra),

– **Ne güzel adammış kocan,** der.

Kadın aynı sözü tekrar eder. Hz. Ömer de sözüne devam ederek fazla bir şey söyleyemez. Ka'ab (ra) der ki,

– **Efendim! Bu kadın kocasından şikayet ediyor, yatağını terk ettiğini söylemek istiyor!**

Hz. Ömer (r.a):

– Anladığın gibi, aralarında hükmet, diyerek Ka'b (ra)'a emreder. Kadının kocasını hemen çağırırlar. Ka'b (ra), kadına kocasının yanında sorar:

– **Ne dersin anlat.**

Kadın beyitle, şiir şeklinde kocasının kendisini ihmal ettiğini, yatağını terk ettiğini söyler. Ka'b, kocasına dönerek,

– **Buna ne dersin,** der. Koca cevap verir:

Kur'an-ı Kerim'in bazı surelerinde azap ayetlerinden korktuğunu, bunun için kendisini ibadete verdiğini, her şeyi unuttuğu gibi, bu arada ailesini de unuttuğunu itiraf eder.

Bunun üzerine hakem olan Hz.Ka'b adama,

– **Bu kadının senin üzerinde bir hakkı vardır. Bu da Allah (cc)'ın emridir. En az dört günde bir bunun hakkını vereceksin,** der,

Karı koca gittikten sonra Hz. Ömer Ka'b'a sorar,

– **Bu dört günü nereden çıkardın**, der. O zat,

– **Allah (cc)'ın kitabından çıkardım! Allah-u Zülcelal bir erkeğe dörde kadar evlenmeyi müsaade etmiş. Böyle olunca, bir kadına dört günde bir sıra gelir,** demiş.

Bir erkeğin, karısının yatak ihtiyacını ve cinsi arzusunu temin ve tatmin etmesi lazımdır ve bunu da, en az dört günde bir yapmalıdır Hastalık ve

yolculuğa çıkma gibi meşru sebepler olmadıkça, erkek karısını dört günden fazla ihmal etmemelidir.

Bu, Hz. Ömer (ra)'in çok hoşuna gitmiş ve Ka'b Hazretlerini Basra'ya kadı tayin etmiş."[259]

Ashab-ı Kiram'dan Abdullah ibn Amr İbni'l-As (ra), zühd ve takvasıyla meşhurdu. Rasûlullah (sav) ona,

– **"Senin gündüzleri oruç tuttuğunu, geceleri de namaz kıldığını haber aldım. Öyle mi?"** buyuranca,

– **Evet, Ya Rasûlallah (sav),** dedi. Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu:

– **"Öyle yapma! Bazen oruç tut, bazen tutma. Geceleri hem namaz kıl, hem de uyu. Çünkü cesedinin üzerinde hakkı vardır. Gözününün üzerinde hakkı vardır, ailenin de sen de hakkı vardır."**[260]

Şüphesiz ki bu hadislerde geçen namaz ve oruçlar, farz olan ibadetlerin dışında kalan nafile ibadetler içindir.

Bir gün Ashab-ı Kiram'dan üç kişi bir araya gelmiş, şöyle bir anlaşma yapmışlar:

Birisi:

Ben yaşadığım müddetçe, geceleri devamlı namaz kılacağım.

İkincisi:

Ben de ömrüm boyunca oruç tutacağım, hiç aralık vermeyeceğim.

Üçüncüsü:

Kadınlardan uzak kalacağım, hiç bir zaman evlenmeyeceğim, demişler:

Fakat Peygamberimiz (sav) bundan haberdar olunca, yanlarına giderek şöyle buyurmuştur:

"Şöyle şöyle diyenler siz misiniz? Dikkat ediniz! Allah (cc)'a yemin ederim ki, Allah (cc)'tan en çok korkanınız ve O'na karşı gelmekten en çok sakınanız benim. Böyle iken ben bazen oruç tutuyor, bazen de tutmuyorum. Hem namaz kılıyor, hem uyuyorum. Kadınlarla da evleniyorum. Benim sünnetim budur. Kim Benim sünnetimden yüz çevirirse Benden değildir."[261]

---

259. Aynü'l-İlim Şerhi, sh. 239
260. Buhari, c. 6, sh. 52
261. Buhari, Müslim, Tecrid Tercümesi, c. 11, sh. 290

AİLESİ İLE ŞAKALAŞMAK

Erkek, hanımı ile cinsi birleşmede bulunmayı arzu ettiği zaman, önce şakalaşmak gibi meşru olan hareketle muamele edib, aynı zamanda cinsi beraberlikte iken de, horoz gibi hareket etmeyip hem kendi ve hem de ailesinin hislerini uyandırarak zevk almasını ve duygulanmasını sağlamalıdır. Çünkü, kadının vücudu daha duyguludur. Okşama ve oynaşma esnasında bütün vücudu zevk duyar. Lakin, erkekten çok daha geç tatmin olur. Bunu bilmeyen bazı tecrübesiz erkekler kadınlarını tatmin edemezler; kadın hoşlanmaz. Böyle olunca, erkeğin acele ve telaş ile değil de sabırla hareket ederek kadına zevk vermesi lazımdır.

Bir Hadis-i Şerif'te:

"Ailenizle cinsel temasta bulunduğunuz zaman, sevdiğiniz, kendi ihtiyacınız kadar ailenizin de ihtiyacını tatmin etmeden uzaklaşmayın."[262] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de Cabir (ra),

نَهَى عَنِ الْمُوَاقَعَةِ قَبْلَ الْمُلَاعَبَةِ

"Peygamberimiz tarafından, erkek yatağına girdikten sonra ailesi ile oynaşmadan cinsi temasta bulunmak yasaklanmıştır."[263] dediği rivayet olunmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Kişinin oynadığı bütün oyunlar boştur, yersizdir. Ancak yayı ile ok atması, atına idman yaptırması ve ailesi ile oynaşması müstesna, bunlar haktandır, doğrudur."[264] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te ise şöyle buyrulmuştur:

"Sizden biriniz, hanımına hayvanın temasta bulunduğu gibi temasta bulunmasın. Ancak ikisi arasında bir elçi ile temas etsin." Denildi ki:

– Elçi nedir, ya Rasûlallah!

– "Öpmek ve konuşmaktır." [265] buyurdular.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Üç şey erkeğin acizliğindendir.

1. **Sevdiği birini görür de ismini bilmez,**

---

262. Muh. Ehadis, sh. 11
263. Muh. Ehadis
264. et-Tâc, c. 2, sh. 309
265. Deylemi, Aynü'l-İlim, c. l, sh. 239

2. **Bir Müslüman kardeşi kendisine bir ikramda bulunur da ikramını reddeder,**

3. **Öpmeden, sarılmadan hanımıyla cinsi münasebette bulunup da, sonra kendi işi bitince hanımının da işinin bitmesini beklemez.**"[266] buyurmuştur.

Bu aşkta erkek, zevk ve heyecanlarını kadının zevk ve heyecanlarına bağlamalı, kadını hassas bir hale getirinceye kadar kendini firenlemeli, kadını sevip bu zevke katmalı, zevk birliğiyle bu aşkı sona erdirmelidir.

Kadın ne kadar şiddetli sevilirse o kadar çabuk uyanır. Ne kadar sıcak bir alaka ile yakınlık görürse, bu zevk onu o kadar çabuk sarar, kaplar.

Sevişme uzadıkça, kadın bu aşkı daha güzel duyar, anlar. Onun için, hep aşk oyunlarının uzamasını sever, ister. Bilhassa zevk alıcı yerlerini sevmekle çabuk heyecan duyarak coşar. Bu aşka katılmak zevkini duyar.

Kadınlarda gizli duran elektrik kuvvetlerini harekete getirecek anahtar her koca tarafından özenerek aranmalı ve bilinmelidir. Notadan anlamayan, anahtarlarının nasıl kullanılacağının bilmeyenin elinde çalgı aleti nasıl sessiz, hareketsiz durursa, kadını kurmasını bilmeyen, anahtarlarını sıkıştırmayanın elinde de kadın sessiz hareketsiz kalır. Yakınlıktan ne haz alır, ne verir. Kadından zevk bekleyen erkek, ilk önce bunu kendi vermelidir.

Aşk oyunlarında erkek daima, ödediği zevki alır. Bu zevki kavramak ona; renk, güzellik, mana, yenilik, hususi bir ifade vermek, kocanın bu aşktaki marifetlerini gösterir.

Tatmin edici bir aşktan sonra bilhassa erkek, bu yolda ne kadar arzu ve kudret hissetse de 4-5 gün geçmeden tekrar boşalmamalıdır. Çünkü yumurtalıklar ancak bu müddet zarfında aşk kudret ve enerjisini veren hormon ve tohumları işleyerek bataryaları doldururlar. Erkeğin sık boşalması, hormon ve tohumları zayıflatır, bu ise aşk kudret ve enerjisini kaybettirir, bitkin ve halsiz düşürür. Bu yolda ölçülü olanlar, daima üstün bir enerji gösterir ve her zaman hararetle sevişerek tatmin eder ve edilirler.

CİNSİ MÜNASEBETTE KADININ NEŞELİ VE ARZULU ZAMANLARINI GÖZETMELİ

Erkek, nefsinin her arzu ettiği zaman ailesi ile cinsi yakınlıkta bulunabilir ve erkeğin kocalık hakkından her zaman istifade edeceği söylenebilirse de

266. Kimya-yı Saadet

bu mesele çok naziktir. Evlilikte vazifelerin, arzuların müşterek olduğunu ve kadının arzularına da yer vermek icap ettiğini erkeğin hatırlaması ve bilmesi gerekir.

Kadının neşeli ve arzulu zamanları ile neşesiz, hasta ve kederli zamanlarını erkek göz önünde tutarak ona göre muamelede bulunmalıdır. Onun arzulu zamanlarında arzusunu yerine getirmemek veya neşesiz hasta ve kederli zamanlarında erkeğin kendi arzusunu yerine getirmek istemesi, kadına tiksinme ve ağırlık verir ki sonunda geçimsizliğe sebep olur.

Onun için evlilik hayatında daimi ve karşılıklı bir saadet bulunmasını isteyen her erkek, hem ailesinin arzularına uymaya çalışmamalı, hem yâkınlıkta eşine hararetli bir sevgi göstererek bu zevke katılmasını temin etmeli, onu bu yolda hazırlamadan isteğini görmeden yakınlıkta bulunmamalıdır.

Bir erkek evlenmiş olmakla, kadını ebedi bir surette elde etmiş olamaz. Senelerden beri evli olsa da, her yakınlığa, beraberliğe bir şekil vermeli, zevcesini sanki yeni evlenmişler gibi sevmeli ve okşamalıdır. Kadındaki cinsiyet arzusu her şeyden önce kalp ve ruh yoluyla harekete gelir. Sevmenin usullerini bilen bir erkek, yalnız bedeni temaslarla yetinmez. Dili ile de ailesinin ruh ve kalbine seslenerek arzularını uyandırır.

Erkek eşini her türlü severek, tahrik, tehyiç (heyecana getirmeye), ve teshire (kendine bağlamaya), zevkine ortak etmeye çalışmalıdır. Erkek böyle, hareketli bir aşık gibi davranırsa, ailesinin isteksiz olduğu zamanlarda bile arzusunu uyandırmağa, yakınlık sırasında hararetli ve hakiki bir karşılık görmeye muvaffak olabilir. Çünkü, bir çok kadının aşk ve zevk ateşi örtülü olduğundan, deşelenirse (okşanıp harekete getirilirse) parlar. Yeni açılan bir gül üzerine önce bir damla, sonra bir damla daha yağmur düşer, o güzel ve nazik çiçek birden bire bu damlalardan ürperir, fakat çok geçmeden açılır ve tatlı kokusunu verir. İşte erkek, basiret ve anlayışlı, düşünceli ve duygulu olmalı. Ailesinin yakın ilgisini, bu zevke olan arzu ve meylini ölçerek bilmeli, kadını ateşleyen yolları bulup bu yollardan yürümelidir.

Her kadın çok sevilmekten hoşlanır. Duygu ve şuuru bu zevkle yoğrulmuştur. Onu yalnız sevgi çözer. Itır, fesleğen ve reyhan yapraklan nasıl okşanmadan koku vermezse, kadın da sevilmeden uyanmaz. O ne kadar şiddetle sevilirse, ne kadar sıcak bir alaka, bir yakınlık görürse, o kadar çabuk uyanır ve bu zevk onu o kadar çabuk sarar, kaplar.

Erkeğin sıcak sevgisi kadını; ateşin demiri erittiği, buzu çözdüğü gibi damla, damla çözer.

CİNSEL YAKINLIK ŞEKLİ

Erkeğin, ailesi ile cinsi münasebet usul ve şekli, erkeğin zevkine ve arzusuna bırakılmış olmakla beraber en güzel ve makbul olanı, yüz yüze gelmektir.

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Marifetname'de:

"Ailesi ile cinsi birleşmenin on türlü şekli vardır ve en güzeli yüz yüze gelmektir." der.

Nitekim Cenab-ı Allah (cc) Kur'an-ı Kerimi'nde,

"Kadınlarınız, sizin (evlat yetiştiren) tarlanızdır. O halde, tarlanıza dilediğiniz gibi gelin. Kendiniz için önden (iyi ameller) gönderin (hayırlı evlatlar yetiştirin). Bir de, Allah (cc)'tan korkun ve bilin ki; **muhakkak siz ona kavuşacaksınız. İman edenlere müjdele."**[267] buyrulmuştur.

Ömer Nasuhi Bilmen Efendi'nin izahatına göre,

"Bu Ayet-i Kerime'de, cinsi yakınlığın meşru olan şekline işaret buyrulmaktadır.

Şöyle ki:

Ey Müslümanlar! (Kadınlarınız) aileleriniz (sizin için) bir ekin tarlasıdır. (Binaenaleyh bu ekin yerinize), bu çocuk yetiştirecek tarlaya, yani **tenasül uzvuna (nasıl isterseniz yaklaşın), yatarken, otururken, ayakta** oynarken **ve bacakları arasından varabilirsiniz. El verir ki ekin mahalli olan uzva yaklaşıp temas etmiş olasınız. Ters bir harekette bulunmayasınız, (ve kendiniz için) güzel ameller (gönderin). Mesela: Birleşmeden önce Besmele-i Şerife'yi hatırlayınız, salih evlada kavuşabilmenizi Cenab-ı Allah'tan dileyin. Hareketinizin hedefi, sadece nefsinizin zevkini tatmin etmek olmasın. (Ve Allah Teâlâ'dan korkunuz) kötülüklerden kaçınız. Bu husus haram olan yaklaşımlardan uzak durunuz. (Ve biliniz ki sizler şüphesiz O'nun huzuruna varacaksınız.) Öldükten sonra tekrar hayat bularak mahşer yerine gideceksiniz. Dünyadaki amellerinizden sorumlu olacaksınız. Dünyada iken meşru yollardan hareket eden, salih amellerde bulunanlar ise, nice ebedi nimetlere kavuşacaklardır. Artık Habibim! O gün takva ile iyi hal sahibi olan (mü'minleri) ilahi lütuf ve ebedi nimetlere** kavuşmakla **(müjdele) onlara müjde ver."** demiştir.

Hülasatü'l-Beyan sahibinin izahına göre de…

"(Hars) ekin ekmek olup burada, ekin ekilecek yer demektir. Kadınların çocuk doğuracak uzuvları ekin ekme yeri olan tarlaya, erkeklerin menisini tarlaya atılan tohuma ve meydana gelecek çocuk da yetişen bitkiye benze-

---

267. Bakara, 223

tilerek kadının çocuk gelecek uzvuna "Hars" denilmiştir. Şu halde kadın ekin ekme yeridir ki, hasılatını yani çocuğu almak için ekiyor ve ekin mahalli de kadınlardan kocalarına helal olan kısım çocuk gelen uzuvdur. O uzuvdan yararlanarak zevk almak arzuya bağlıdır. Böyle olunca, çocuk gelecek uzva arkadan, önden, sağdan, soldan, yatarken, oturduğu halde yaklaşım meşrudur. Fakat arzu ettiği şekilde hangi suretle olursa olsun, meşru olan yere yaklaşmak lazımdır. Meşru olmayan yere tecavüzün, asla caiz olmadığı açıklanmaktadır. "Harsün leküm" Ekinin tarlasına ekilmesi emredilmektedir. Bu emrin aksine hareket yasaklanmıştır. Hürmeti kesin olarak haramdır." demiştir.

Fahri Razi, Gazi ve Hazinin izahatlarına göre, Ayet'in indirilmesinin sebebi: Yahudilerin itikatlarının ve inanışlarının reddedilmesi içindir. Çünkü onlar; kadının çocuk mahalline arkadan temas yapılırsa, ondan doğacak çocuk şaşı olur, inancında bulunurlar ve bu inanışlarını Tevrat'a dayandırırlardı.

Ensar'dan bir mahalle halkı da, **"Yahudiler ehli kitaptır (semavi bir kitap olan Tevrat'a inanmaktadırlar.)"** diyerek bu sözlerine inanmışlardı. Bu hali, Ensar'dan bazı kimseler Rasûlullah (sav)'a haber verince, Rasûlullah (sav),

"Yahudiler yalan söyler!" dedi. Ve Allah (cc), Rasûlü (sav)'nü tasdik için bu Ayet-i göndermiş bulunduğu rivayet edilmiştir!"[268]

Cinsi birleşme yaparken, yönü kıbleye karşı gelmemelidir. Cinsi münasebete başlamadan önce:

"Bismillahil azim, Allah-u Ekber, Allah-u Ekber." denilmelidir.

Sonra da şu Hadis-i Şerif'teki duayı okumalıdır.

لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ قَالَ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبْ الشَّيْطَانَ
مَا رَزَقْتَنَا فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرْ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا

"Ehlinin yanına (cins-i münasebet için) yaklaşırken: "Bismillah, Yarabbi! Beni şeytandan uzaklaştır. Şeytanı da bize ihsan ettiğin çocuktan uzak kıl derse." sonra karı ve kocanın bu münasebetinden bir çocuk takdir olursa o nevzada (çocuğa) hiç bir zaman şeytan zarar vermez."[269] buyrulmuştur.

İnzal (boşalma) vaktinde de dili ile söylemeden, kalbinden:

"Allah-u Teâlâ'ya hamdolsun ki, sudan insan yarattı. Sonra onu soy, akraba ve damad sahibi eyledi." diye düşünmelidir.

---

268. Hülasatü'l-Beyan, c. 2, sh. 161; Müslim, İbn Mâce, c. 1, sh. 620; H. 1925
269. Müslim, Tecrid, c. 2, sh. 347; İbn Mâce, c. 1, sh. 618

İnzal (boşalma) gerçekleşince, acele etmemeli ve kadının da inzalini (boşalmasını) beklemelidir.

Cinsi birleşme sırasında, erkeğin ailesinin avret yerine bakması helal ve caizdir.

Hz. Abdullah bin Ömer (ra) bu hususta şöyle der.

"Makbul olan, erkeğin karısının tercine (kadınlık uzvuna) bakma suretiyle birleşme yapmaktır. Çünkü lezzetin manasını elde etmekte daha esaslıdır."[270]

Bununla beraber, kadının tercine (kadınlık uzvuna) fazla bakıldığı zaman, unutkanlık meydana gelebileceği de bildirilmiştir.

Erkeğin hanımı ile cinsi münasebetinde, yukarıda geçtiği gibi kadınlık uzvundan, yani çocuk gelen yerden teması helal kılınmıştır. Bu uzuvdan başka yere (büyük abdest mahalline-dübürüne) tecavüz etmek, kesinlikle haram kılınmıştır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Ailesine arka yoldan yaklaşan kimse lanete uğramıştır."[271] buyurmuştur.

Başka bir Hadis-i Şeriflerinde ise:

"Erkeğe veya kadına arka yoldan yaklaşan kimseye Allah (cc) rahmet **bakışıyla bakmaz."**[272] buyurmuştur.

İşte her erkek, bu hususta çok titiz davranarak İslam Şeriatı'nın gösterdiği yolda hareket etmeli ve Allah (cc)'ın haram kıldığı şeylerden de son derece sakınmalıdır.

Bir Müslüman erkeğin ailesi ile cinsi münasebet yaptığı zaman, sadaka vermiş ecri (sevabı) alacağı da Hadis-i Şerif'te bildirilmiştir.

Peygamberimiz (sav):

وَفِى بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ ». قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ أَيَأْتِى أَحَدُنَا شَهْوَتَهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ :« أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِى الْحَرَامِ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وِزْرٌ ». قَالُوا : بَلَى قَالَ :« كَذَلِكَ إِذَا هُوَ وَضَعَهَا فِى الْحَلاَلِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ »

"Birinizin, ailesi ile cinsi münasebet yapmasında da sadaka ecri vardır." buyurdu.

---

270. İbn Abidin, c. 5, sh. 322; Hidayet, c. 4, sh. 85
271. Ebû Davud, c. 1, sh. 498
272. Mişkatü'l-Mesabih, c. 2, sh. 184

– **"Ya Rasûlallah (sav)! Birimiz şehvetini tatmin ederse, yine ecre mi nail olur (manevi kazanç mı elde eder)?"** dediler.

Peygamber Efendimiz (sav) cevaben,

– **"Söyleyin! Eğer o kimse, şehvetini haram ile tatmin etseydi, ona vizr yani günah olmayacak mıydı? İşte bunun gibi, helal ile şehvetini kaza (tatmin) ederse ecre nail olur."**[273] buyurdu.

KARI KOCA MÜNASEBETİNİ ÇIPLAK OLARAK YAPMAMAK

Erkek ve kadın, karı-koca münasebetini yaparken, bunu, anadan üryan çıplak olarak yapmamalıdır. Her ne kadar, evinin içinde birbirinden utanacağı, çekineceği yok ve birbirinin cinsiyet uzuvlarına bakabilirlerse de, elden geldiği kadar Allah (cc)'tan ve Meleklerden haya etmeyi unutmamalıdırlar.

Zira Peygamber Efendimiz (sav),

"Sizden biriniz ailesine yaklaşacağı vakitte, tesettüre riayet etsin. Hayvanlar gibi anadan üryan çıplanmasınlar."[274] buyurmuşlardır. Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde:

"Çıplanmaktan kaçının! Çünkü, sizden ayrılmayan ve daima sîzinle beraber olan kimseler (koruyucu ve rahmet melekleri) vardır. (Bunlar ancak kazayı hacet zamanında (helada) ve erkek ailesine yaklaştığı zaman ayrılırlar. O sizinle beraber olanlardan utanın ve onlara (setrü'l-avrete, örtünmeye riayet ederek) ikram edin."[275]

Başka bir Hadis-i Şeriflerinde de,

"Avret yerimi içimdeki elbisemden saklamağa çare bulsaydım, saklardım!"[276] buyurmuşlardır.

Hz. Aişe Validemiz (ra)'den nakledilmiştir ki:

"Ben hiç bir zaman, Rasûlullah (sav)'ın avret yerini görmedim."[277] buyurmuşlardır.

Yukarıdaki Hadis-i Şeriflerden anlaşılacağı gibi, her Müslüman erkek ve kadının karı koca münasebetinde bulunurken, haya ve edeb çerçevesinde tesettüre riayet ederek davranması gerekir. Haya ve edep örneği Peygamber Efendimiz

---

273. Mislim, c. 2, sh. 697, H. 53
274. İbn Mâce, Tesettür Babı, c. 1, sh. 619, H. 1921
275. Tirmizi, Tesettür Babı
276. Tecrid Tercümesi, c. 2, sh. 292
277. Şemail-i Tirmizi, el-Hicab, Mevdudi, İbn Mâce, c. 1, sh. 619

(sav)'i ve O'nun muhterem ailesi ve mü'minlerin annesi olan Hz. Aişe Validemiz (ra)'i her hususta olduğu gibi karı koca münasebetinde de örnek edinmelidir.

KARI KOCA MÜNASEBETİNİN GÜNLERİ VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ TESİRİ

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Marifetname isimli eserinde der ki:

Erkek karısının rızası ile münasebette bulunmalıdır. Yasak zamanlarda yaklaşmamalıdır. Bu şartlar altında doğacak çocuk akıllı ve olgun olur. Hilal ayının (ay'ın doğuşunun) ilk günü olacak birleşmeden doğacak çocuk güzel olur. Gündüz öğleden sonra ederse çocuk hakim ve cömert olur. Pazartesi gecesinde ederse hafız-ı Kur'an olur. Eğer salı gecesi ederse çocuk hem cömert hem merhametli olur. Eğer hamiş Perşembe gecesi ederse veled hem alim ve hem akil olur. Eğer Cuma gecesi ederse çocuk abid (sofu) ve hem arif (bilgin) olur. Eğer Cuma günü namazdan evvel ederse çocuk said (talihli) olup, ölümü geldiği zaman şehit olur. Eğer bir kişi, ailesinden rızasız ve tiksinerek ederse çocuk ahmak olur. Eğer hilal ayının ilk gecesi veya on beşinci gecesi veya son gecesi ederse çocuk mecnun (deli) olur. Eğer pazar gecesi ederse çocuk haydut, yol kesici olur. Eğer çarşamba gecesi ederse çocuk kan dökücü olur. Eğer gündüz öğleden sonra ederse çocuğun gözü şaşı olur. Eğer Ramazan gecesi ederse çocuk ana babaya asi olur. Eğer Kurban Bayramı gecesi ederse çocuk altı parmaklı olur. Eğer ayak üzeri olduğu halde ederse çocuk yatağına işer. Eğer baldığı muhabbetiyle ederse çocuk hünsa olur. Eğer birleşme sırasında konuşursa çocuk dilsiz olur.

Eğer ferce (kadının tenasül uzvuna) bakarsa çocuk kör olur. Ve eğer o halde zeni karısını öperse çocuk sağır olur. Eğer meyve ağacı altında ederse çocuk zalim olur. Eğer taharetsiz ederse çocuk cahil olur. Eğer yıldızların altında örtüsüz ederse çocuk pek münafık, yalancı olur. Eğer bir kimsenin huzurunda ederse çocuk hırsız olur. Eğer berat gecesi ederse çocuk huylu olur. Eğer yola gideceği gece ederse çocuk müsrif olur. İnza halinde (boşalırken) ikisinin fikir ve hayalinde ne suret (yüz-şekil) bulunursa çocuk ona yakın olur (benzer). Gözleri ne renge bakarsa çocuk o renge yakın olur. Eğer hayız (adet) ve nifaz (lohusalık) günlerinde ederse çocuk cüzzamlı (miskinlik) hastalığı olur. Eğer nutfe-i mümtezice (meni-erlik suyu) rahimde (rahmin iç ağzında) olan fütuhu erbaasından (dört ağzının birinden) girerse çocuk tek olur. Ve ikisinden girerse iki, üçünden girerse üç ve dördüncüden girerse dört olur.

Mai racül (meni-erlik suyu) evvel gelip, mai merre (kadının ifrazı menisi) daha çok olursa ve daha evvel gelmesiyle, doğan oğlan olup ve bu çoğunluk

hükmüyle dayısına benzer gelir. Eğer kadının ifrazı (menisi) evvel gelip, erkeğin çok olursa sebkat hükmiyle (daha evvel gelmesiyle) kız olup ol çokluk hükmiyle halasına benzer gelir. Eğer mai mer'e sebkat edip (kadın erken gelip) erkek çokluk olursa ol sebkat hükmiyle (daha evvel gelmesiyle) kız olup, bu çocuk hükmiyle annesine benzer gelir. Bu hükümlerin hepsi delilleriyle isbat olunup tecrübe edilmiştir.

Marifetname, Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri.

CİNSİ MÜNASEBETTEN SONRA İDRAR YAPMAK VEYA BİRAZ UYUMAK

Erkek ailesi ile cinsi yakınlıkta bulunduktan sonra üç damla da olsa idrar yapmalıdır. Ta ki, mesanede meni bulaşıkları kalmasın. Bulaşıcı ve tehlikeli hastalıklara sebep olmasın. Yahut da sağ yanı üzerine bedenin rahatı için kısa bir müddet yatmalıdır ki, mesanede kalan meni dışarı çıkmış olsun.

Gerek erkek ve gerekse kadın, birleşmeden sonra gusletmeyi (yıkanmayı) sabah namazını geçirmemek şartıyla tehir edebilirse de, melekleri rahatsız etmemek için yıkanmaları daha makbuldür. Şayet birinci birleşmeden sonra, ikinci bir birleşme daha arzu edilirse henüz yıkanmadan caiz ise de, arada gusletmek, yahut abdest almak, yahut da tenasül uzuvlarını yıkamak daha efdaldir, menduptur.

Bu hususa dair Peygamber Efendimiz (sav),

كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ وَهُوَ جُنُبٌ تَوَضَّأَ وَضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ قَبْلَ أَنْ يَنَامَ

"Rasûlullah kendisi cünüp iken uyumak istediği vakit, yatmadan önce namaz için olan abdest gibi abdest alırdı."[278]

أَنَّ عُمَرَ اسْتَفْتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ : هَلْ يَنَامُ أَحَدُنَا وَهُوَ جُنُبٌ؟ قَالَ :« نَعَمْ لِيَتَوَضَّأْ ثُمَّ لِيَنَمْ حَتَّى يَغْتَسِلَ إِذَا شَاءَ

"...Ömer Peygamber Efendimiz (sav)'den fetva istedi:

– **"Bizden biri cünüp iken uyuyabilir mi."** dedi.

– **"Evet! Abdest alsın, sonra isterse yıkanacağı zamana kadar uyusun."** buyurmuştur.[279]

278. Müslim, c. 1, sh. 248, H. 21
279. Müslim, c. l, sh. 249, H. 24

ذَكَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ تُصِيبُهُ جَنَابَةٌ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ: « تَوَضَّأْ وَاغْسِلْ ذَكَرَكَ ثُمَّ نَمْ »

"... ibn Ömer şöyle dedi:

– **"Ömer İbni'l-Hattab, geceleyin kendisine cünüp isabet eder olduğunu (yıkanması icabettiğini) Rasûlullah (sav)'a arzetti.**

Rasûlullah (sav) da ona:

– **"Abdest al, zekerini (uzvunu) yıka sonra uyu."**[280] buyurdu.

سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ وِتْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قُلْتُ : كَيْفَ كَانَ يَصْنَعُ فِى الْجَنَابَةِ ، أَكَانَ يَغْتَسِلُ قَبْلَ أَنْ يَنَامَ؟ أَوْ يَنَامُ قَبْلَ أَنْ يَغْتَسِلَ؟ قَالَتْ : كُلُّ ذَلِكَ قَدْ كَانَ يَفْعَلُ ، رُبَّمَا اغْتَسَلَ فَنَامَ ، وَرُبَّمَا تَوَضَّأَ فَنَامَ. قَالَ قُلْتُ : الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى جَعَلَ فِى الأَمْرِ سَعَةً.

"Abdullah ibn Ebi Kays şöyle dedi:

– Hz. Aişe (ranha)'ye Rasûlullah (sav)'ın vitir namazından sordum. Hadis-i söyledi.

Dedim ki:

– **Cünüplükte nasıl yapardı? Uyumadan önce yıkanır mıydı, yoksa yıkanmadan uyur muydu?**

Hz. Aişe (ranha):

– **Bunların hepsini yapardı. Bazen yıkanır, sonra uyur. bazen ise, abdest alıp uyur,** dedi.

Ben,

– **"Her işte bir genişlik halkeden (yaratan) Allah (cc)'a hamdolsun."** dedim.[281]

إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يَعُودَ فَلْيَتَوَضَّأْ » زَادَ أَبُو بَكْرٍ فِي حَدِيثِهِ «بَينهمَا وضُوءًا وَقَالَ ثُمَّ أَرَادَ أَن يعاود» .

"Sizden biri ailesine vardığı, yani cinsi münasebette bulunup da sonra tekrarlamak istediği zaman, arada bir abdest alsın."

---

280. Müslim, c. l, sh. 249, H. 25
281. Müslim, c. l, sh. 249, H. 26

Hz. Ebû Bekir (ra)'in naklettiği Hadis-i Şerif'te de şunu ilave etti:

– **"İkisi arasında (iki birleşim arasında) bir abdest almak vardır, almalıdır. Ve sonra tekrar birleşmeyi isteyebilir."**[282] dedi.

CİNSİ YAKINLIĞA FAZLA DÜŞKÜNLÜK VE TEHLİKELERİ

Belirli ve makul aralıklarla yapılacak cinsi münasebetler, hem kadının ve hem de erkeğin bünyelerine daha faydalı olur. Ancak çok sık ve devamlı birleşmeler ise normal yaratılışta olan bazı kadınları yorar ve bezginlik hissetmesine sebep olur. Hele bu; çelimsiz, zayıf, vücudu iyi beslenmemiş veya gelişmemiş küçük yaşta evlenenler için yıkımdır. Bu işte yorgunluk ve bezginlik hisseden kadının kocasına karşı soğuk davranması aile içi huzursuzluklara neden olabilir.

Gençlik çağında iken aşırı birleşmeler, normal yaratılışta olanları çok sarsmasa da biraz yaş ilerleyince vücutta eserlerini gösterir. Bünye yıpranarak kuvvetten düşer. Ya da daha büyük bir kötülüğe sebep olunmuş olur ki, bir kadın veya erkek bu gibi münasebete alışınca bir hastalık halini alarak gerek erkek ve gerekse kadın birbirleriyle günde birkaç defa birleşmeyi arzu edecek ve elbette ki bunun cezasını da erkek çekecektir. Onun için her erkek ve kadın, her şeyde olduğu gibi cinsi yakınlıkta da aşırılıktan sakınarak normal hareket etmelidir. Çünkü gençliklerinde kendilerine iyi bakmış ve vücutlarını muhafaza ederek normal hareket etmiş eşler, Allah-u Zülcelâl'in kendilerine bahşettiği kuvveti oldukça ileri yaşa kadar kullanabilirler. Bu sayede ihtiyarlamış olan çiftler ise uzun yıllar evlilik hayatının verdiği bir aşk ve kalp huzuru ile son günlerini mes'ud ve bahtiyar olarak geçirirler.

Bilhassa bu hususta kadından ziyade erkek çok dikkatli olmalıdır. Bu aşkı bir gün değil, çok zaman ödeyeceğini bilmelidir. Başta ödediklerini sonradan ödemeyenler genellikle bu oyunda kaybederler. İnsan bu yolda ne kadar hızlı koşarsa, sonra da o kadar çabuk yorulur. Normal ve akl-ı selim sahibi insanlar genellikle bu hususta ölçülü olurlar; bu aşka lüzumundan fazla düşkünlük göstermezler, kendilerini idare etmesini bilirler ve bu sayede aşk hazineleri tükenmez, seneler ne kadar birikse vücutları hep dinç olarak kalır, gençlik enerjilerini korur, bu aşk oyunlarıyla her an diledikleri zevki bulurlar, kendilerinde ihtiyarlık hissetmezler.

282. Müslim, c. l, sh. 249, H. 27

İşte, aile hayatında aşk oyunlarının ölçüsü: Karı kocanın bu yolda arzularını birbirine göre ayarlaması, birbirinin bu yolda yıkımını değil sağlığını korumasıdır.

Bu hususta Dr. Cemal Zeki "Evlilik ve Mahremiyetleri" eserinde, bu işin tehlikelerini şöyle sıralar:

1. Aşk oyunları; ister ayık, ister uykuda, ister el, ister cinsi yakınlık şeklinde olsun, ölçüyü aşınca sağlığı yaralar. Bilhassa, vücut gelişmeden, tenasül uzuvları olgunlaşmadan bu zevke kendini kaptırmak; uzuvların gelişmesine, en elverişli, en lüzumlu unsurları, hayati maddeleri eritir yok eder. Bu durumda vücut gelişmediği gibi, vaktinden evvel çöker.

(Tenasül uzuvlarının vaktinden evvel kullanılması insanı ihtiyarlığa götürür).

2. Pek küçük yaşta bu aşka başlayan kadının tenasül uzuvları, tabii bir şekilde gelişmez, çok defa kısır kalır, zevk ihtiraslarını gerektiği gibi alamaz. Gebelik, doğum, lohusalık... Bu fizyolojik hadiseler böylelerinde genellikle olumsuz bir seyir takip eder.

3. Yaşlıların da bu yolda kendilerini zorlaması tehlikelidir. Çünkü yaşlılarda, damarlar ekseriya sertleşir. Yırtılma kabiliyetleri artar. Aşk oyunları ve gerektirdikleri kan basıncını artırdığından çoğu zaman bu damarlar birden bire patlar. Bu hal, inme ve bazen ani ölümler yapar.

4. Cinsi yakınlıkta tenasül yollarından akan şehvet, erlik sularıyla vücudunun en mühim yapı ve mukavemet unsurları olan; kireç, fosfor albüminler, vücuda enerjisini veren bir çok kıymetlerini kaybeder.

5. Bu yolda ölçüsüz hareket: Tenasül uzuvlarında da bir çok rahatsızlıklara, prostatın şişmesi ihtimali, birlik uzvunun sertleşmemesi, ademi iktidar, erlik suyunun hemen akması (el gevşekliğine) bazen da kısırlığa sebep olur. Birlik uzvu pörsür, birleşme sırasındaki sertleşme kabiliyeti azalır. Bu maddi yorgunluk, uzviyetin hissi, ruhi dengesini bozar. Bu yolda kendini yoran erkekler genellikle, daha bu işe başlarken hemen heyecanlanarak kendini tutamaz, şehvete gelirler, daha yakınlıkta bulunmadan meydana gelen bu hal ile erkek ve bilhassa kadının bütün arzuları söner. Bu hal aile hayatında bir çok acılar çizer.

Erkek, bu aşkı başaramamak, kadın, tatmin edilememekten azap duyar.

6. Cinsi yakınlık tekrarlanınca tenasül bezleri yorulur. Erkek şehvete gelince, bir defada erlik suyu ile takriben; iki yüz milyon kadar tohum atar ve ancak on saatlik bir istirahat, bilhassa uzun ve rahat bir uykudan sonra şehvete gelmekle yine bu oranda tohum çıkarabilir. Bu fizyolojik aşk, haftada bir iki defa olunca yumurtalıklar muntazaman tohum işlemek kabiliyetini

muhafaza eder. Cinsi yakınlık üst üste tekrarlanınca bu tohumlar teşekkül etmeye pek vakit bulamazlar ve teşekkül eden tohum miktarı git gide azalır, bu oran sonunda hiçe iner. Artık erlik suyu ile tohum gelmez. Tenasül yollarındaki ek bezlerin salyasından ibaret suyumsu bir sıvı gelir.

7. Tenasül uzuvlarının bezeleri; erkeğe enerji, kudret, gençlik, güzellik veren hormonları da işler, kana verir. Cinsi oyunlara pek fazla düşkünlük; bu bezleri yormakla, dolayısıyla bu hormonlar azalır ve bunun neticesi olarak yüz buruşur, saçlar ağarır, vücut dinçlik ve güzelliğini kaybeder; erkek vaktinden evvel ihtiyarlar.

8. Tenasül bezlerinin yorulması, tohumların; cılız, zayıf kalması, bazen tamamıyla bunların yok olması ve çok defa kısırlığa sebep olur.

9. Bu yolda fazla yorgunluk, kanseri de kamçılar. Cinsi arzuları uyandıran hormonlar, vücudun enerjisini muhafaza etmekle kansere karşı vücudu korur. Bunlar azalınca bu uğursuz hastalık uyanır.

Görülüyor ki; Bu aşka fazla düşkünlük, erkeği ezer, üzer, maddi, manevi bir çok acılara sürükler.[283]

Bu aşka düşkünlük, özellikle gençlerde maddi-manevi bir çok yıkımlara sebep olur. Bunlar genellikle, bu aşka fazla düşkünlüğün vücut üzerinde yaptığı olumsuz etkiyi, bu aşk yolunda uğrayacakları acıları bilmezler. Ancak gençlik, genellikle yaralandıktan sonra bu acıları görür, duyar.

İrade ve imanları zayıf olan, şeytanın kulu, nefsinin esiri, sonu olmayan boş arzularının kurbanı olan bir çok genç, genelde aşklarını, elleriyle dindirirler. Bu iş ise sağlıklarını kemirir, kötü yerlere koşarlar, buralardan pis hastalıklar kapar, bunları daha sonra eş ve arkadaşlarına bulaştırırlar.

(Dışarı akıtılan her meni parçası, insana, ömründen bir parçasını kaybettirir).

Bu düşkünlük ne kadar fazla olursa, vücudun yıkımı da o oranda artar. Bu halde organlar bu kaybı telafi edemez, vakit bulamamakla dengesi bozulur, vücut sağlığından olur, dermansız düşer, istek bozulur, dizler kesilir, yüzün rengi uçar, halsizlik, zafiyet, kansızlıktan vereme kadar, sinir, histeri, nevrasteniden deliliğe kadar bir çok ağır hastalıklar birbirini kovalarlar.

Çelimsiz, az çok kabiliyetli olanlarda bu rahatsızlıklar daha çabuk ortaya çıkar. Kalpleri hasta, ciğerleri yorgun, verem veya bu hastalığa müsait olanların bu aşka düşkünlükleri bir çeşit intihar ve ölümdür.[284]

---

283. Evlilik ve Mahremiyetler, sh. 451-454
284. Evlilik ve Mahremiyetler, sh. 453

GUSÜL HANEDE BEVLETMEK
(Banyoda İdrar Yapmak)

Gerek erkek ve gerekse kadın, cinsi birleşmeden sonra yapacağı idrarı tuvalete giderek yapmalı, gusül hanede veya hamamda yapmamalıdır.

Çünkü, Şanı Yüce Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i Şerifleri'nde:

لَايَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي مُسْتَحِمِّهِ ثُمَّ يَغْتَسِلُ اَوْ يَتَوَضَّأُ فِيهِ فَإِنَّ عَامَّةَ الْوَسْوَاسِ مِنْهُ

"Sizden biriniz, gusül hanede veya yıkanma yerinde idrar yapmasın, çünkü vesveseler bundan olur."[285] buyurmuşlardır.

Bir mecburiyet olmadıkça helada (tuvalette) gusletmek de böyledir. Diğer bir Hadis-i Serilerinde de,

"Kim geceleyin guslederse (boy abdesti alırsa) avret yerini açmaktan **sakınsın. Eğer böyle yapmaz da, ona bir çeşit delilik isabet** ederse **kendisinden başkasını asla suçlu görmesin. Kim gusül yerine** idrar **yapar da ona vesvese gelirse, kendinden başkasını kınamasın."**[286] buyurmuşlardır.

GUSLÜN ADABI

İslam Şeriatı'nda gusül: Hades-i ekber adını alan; cünüplük, hayız ve nifas kanlarının kesilmesinden sonra bütün vücudun yıkanmasından, boy abdesti almaktan ibarettir ki, bu bir taharet-i kübradır (büyük taharettir).

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerimin'de:

"Eğer siz cünüp olursanız, tam bir ciddiyet ve ehemmiyetle (önem vererek) temizlenin."[287] buyurmuşlardır.

Bu Ayet-i Kerime'de taharet, mutlak bir ifade ile kesin olarak emredilmiş olup, cünüp olan kimsenin bütün bedenini yıkaması, üzerine farzdır. Cenab-ı Hakk'ın, "Fetahher" "Temizlen!" emri, temizlikte mübalağa sigası ile varit olması (kesinlikle ve özen gösterilerek yapılması emredilmiş olması) bütün azanın yıkanması, mümkün olan ağız ve burunda dahil her cüz'ü (kısmı) yıkamanın farz olduğunu, bedenden az bir cüz'ü (kısmı) yıkamayınca gusül yapılmış olmayacağına delalet eder.

285. Ramuzu'l-Ehadis, sh. 483
286. Tirmizi, 10/40 Hadis, c. 2, sh. 281, H. 17
287. Maide, 6

Hadis-i Şerif'te de Rasûl-ü Ekrem (sav),

"Gusülde vücudunuzun bütün kıllarını ıslatın ve derisini temizleyin, çünkü vücudunuzun her cüz'ünde cenabet (cünüplük) vardır." buyurarak vücudun her cüz'ünün (bir kıl dibi kuru kalmayacak şekilde tamamının) yıkanmasının vacip olduğu açıkça bildirilmiştir.

Gusül yaparken tertibe (usule-sıraya) uymak şart değildir. Şart olan, mutlaka vücudu yıkamaktır. Çünkü âyette sıra ve usullere uyulması emri yoktur. Ancak guslün sünnet ve edeplerine riayet ederek yıkanmak, sünnete uymakla ecir ve mükafata kavuşmak vardır.

GUSLÜN FARZI ÜÇTÜR:

1. MAZMAZA: Ağza bir kere doluca su alarak (oruçlu değilse) boğazına kadar suyu indirmek mübalağa ile (aşırı itina ile) yıkanmaktır.

2. İSTİNŞAK: Burnuna bir kerre dolu su çekerek genzine vardırmak.

3. BÜTÜN BEDENİ YIKAMAK: Vücutta iğne ucu kadar olsun kuru bir yer bırakmadan yıkamaktır.[288]

Mazmaza ve istinşakta, ağza ve burna bol su alarak abdestteki mazmaza ve istinşaktan daha ziyade bir mübalağa (daha fazla özen) göstermelidir.

Kulaklar ve göbek oyuğu, sık saç ve sakallar, kaşlar ve bıyık aralarına ve altlarındaki cilde kadar suyun geçmesini sağlayarak, yıkamak lazımdır. Eğer bunlardan ufacık bir yer kuru kalırsa, gusül tamam olmuş olmaz.[289]

Ancak, kadınların uzun olan saçlarının aşağı sarkan kısımlarını yıkamak lazım değildir. Yeter ki diplerine su yetişmiş olsun.[290]

Erkeklerin saçlarının uzayan kısımlarının tamamını yıkamak lazımdır.[291]

Küpe ve yüksük dar olup da altlarına suyun geçmesine mani olduğu düşüncesi olursa, küpe ve yüksüğü oynatıp altlarını yıkamak farzdır.[292]

Bedende merhem ve tırnak aralarında hamur ve emsali kirler bulunur da suyun tırnak içine girmesine mani olursa, bunları temizlemeden gusül yapmak caiz değildir. Ancak, toprak gibi altına suyu alan kirler birikmiş ise, bunlar gusle mani olmaz.[293]

---

288. Kuduri
289. Minye, Dürrü'l-Muhtar
290. Kuduri
291. Halebi
292. Halebi
293. Muhit, Kadıhan

Gerek az gerek çok, dişlerin arasında kalan ekmek, yemek kırıntıları, katı hamur gibi olup da suyun dişler arasına girmesine mani olursa bunlar gusle engeldir.[294]

Ayaklarda çatlak olup da, üzerlerine merhem konulduğu takdirde eğer altlarını yıkamak zarar vermeyecekse altlarını yıkamak lazımdır. Eğer zarar verecekse su ile yüzeyleri yıkanır, bu da zarar verirse üzerine mesh edilir. Meshetmek de zarar verirse terkedilir. Yani o kısım yıkanmadan gusül yapılır.

Gusül yaparken, mazmaza (ağza su çekmek) ve istinşak (burna su vermek) veya bedenden bir cüz (kısım) unutulur, farz veya vacip olan namaz kılındıktan sonra hatıra gelirse, yeniden gusül lazım gelmez. Yalnız, hemen bu uzuvların yıkanması kafi gelir. Ancak kıldığı namazı iade eder (yeniden kılar).[295]

GUSLÜN SÜNNETLERİ

1. Gusletmek için gerek hamam, banyo ve gerekse gusülhaneye girmeden önce Euzü Besmele çekip,

"Pislikten ve pis olmaktan, tard olunmuş kovulmuş şeytanın şerrinden Allah (cc)'a sığınırım."

Duası okunduktan sonra, sol ayak ile girer ve gusül etmeye niyet eder:

"Niyet ettim Allah (cc) **rızası için gusletmeye."** diyerek niyet eder.

Bu niyet, guslün sıhhati için şart değilse de sevaba vesile, taharetin bir ibadet sayılmasına sebeptir.

(Şafii ve Malikilere göre gusülde niyet farzdır).

Din görevlisi olan Hanefi imamları, cemaati arasında Şafii ve Maliki mezhebinden de cemaatin bulunabileceğini düşünerek, mutlak surette gusül yapacağına niyet etmelidir.

2. Gusülde önce, elleri oyluk yerlerini yıkamak, bedende meni (erlik suyu) vesaire varsa gidermek.

3. Misvak kullanmak, misvak yoksa diş fırçası kullanmak, o da yok ise sağ elin baş ve şehadet parmağını misvak yerine kullanmak.

4. Gusülden önce, sünnet üzere abdest almak. Eğer bir leğen vesaire gibi kap içerisinde veya toprak üzerinde yıkanılırsa, ayakları yıkamayı sonraya bırakmalıdır.

---

294. Halebi
295. Halebi

5. Guslederken; saç, baş ve sakal tararken daima sağdan başlamalıdır. Hz. Aişe (ranha), Peygamber Efendimiz (sav) hakkında şöyle rivayette bulunmuştur:

"Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav), bütün işlerinde; temizlenmesinde, taranmasında, ayakkabı giymesinde sağdan başlamayı severdi."[296] buyurmuştur.

Yine Hz. Aişe (ra)'den:

"Rasûlü Ekrem (sav) sağ elini temizlik ve yemek için, sol elini istinca (tuvalette taharetlenmek) ve kirli şeyler için kullanırdı."

Ümmü Atiye (ra)'den:

"Peygamber (sav) kız çocuğunu yıkayan kadınlara, **"Sağından ve abdest azalarından başlayın."** buyurmuştur.[297]

6. Abdestten sonra evvela üç defa başa, üç defa sağ omuza ve üç defa de sol omuza su dökmeli, suyu her döküşünde bedenin, iyice ıslanması için her tarafı oğuşturulmalıdır. Eğer bir kap içerisinde veya toprak üzerinde yıkanılmışsa oradan çıkarken evvela sağ sonra sol ayağı yıkamalıdır.[298]

İmamı Malik ve İmamı Ebû Yusuf'tan bir rivayete, göre gusülde bedeni oğuşturmak farzdır.[299]

7. Gusül suyunu israftan ve taktirden, yani, pek fazla veya pek az olmasından kaçınmaktır.

8. Guslederken konuşmamak.

9. Kimsenin göremeyeceği tenha bir yerde yıkanmak ve yıkanırken avret yerlerini açık bırakmayıp peştamal kullanmak. Şayet peştemal gibi, avret mahallini örtecek bir şey yok da açık bırakmak zaruteti varsa, kıble tarafına önünü ve arkasını çevirmemektir. Peştemal ile yıkanırsa ön ve arkasını kıbleye dönebilir.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Kim ki, Allah (cc)'a ve ahiret gününe iman ediyorsa, *peştamalsız* **(örtüsüz) hamama girmesin."**[300] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

"Allah Teâlâ (cc) haya sahibidir. (Yani utanmayı icab eden kusurlardan münezzeh (uzak-temizlenmiş) ve müteâlidir (yüksektir), çok setredendir

296. Riyazü's-Salihin, sh. 310
297. Riyazü's-Salihin, sh. 310
298. Kuduri ve Gayri
299. Mecmûu'l-Bahreyn, Fethü'l-Kadir
300. et-Terğib, c. 1, sh. 107

(ayıpları ve kabahatleri örtendir. Yahut dünyada gözlerden gizlidir). O, (kullarının) haya (sahibi) ve (kusurları) örtücü olanlarını sever. O halde sizden biriniz gusledeceği (yıkanacağı) zaman örtünsün."[301]

10. Hamamda yıkanırken, hamamın ortasındaki göbek taşı tabir edilen taşa terlemek için oturmalı ve gözleri başkalarının avret mahallerine bakmaktan muhafaza etmelidir. Hamamın sıcaklığından cehennem azabını düşünerek kalben Allah (cc)'a sığınmalı ve Cenab-ı Hakk'ı unutmamaya gayret etmelidir.

11. Koltuk altındaki, gizli yerlerdeki tüyleri hamamda temizlememelidir. Bu işi daha evvelce evde veya tenha ve münasip bir yerde yahut da, ayrıca dışarıda temizliğe ayrılmış bir odada yapmalıdır. Temizlenen tüyleri de oraya atmayıp muhafaza ederek toprağa gömmelidir.

12. Mümkün olduğu kadar, hamamda insan kendisi yıkanmalı, tellağa yıkanmamalıdır. Şayet yıkanmak icap ederse ancak göbeğinden üst tarafını keselettirmeli, geri kalan kısmını da kendisi keselemelidir.

Ne yazık ki bir çok kimseler, yalnız edep yerini örtüp diğer yerlerini açarak yıkanıyor. Halbuki dinimizde, erkeğin tesettürü göbeğinin üstünden diz kapağının dört parmak aşağısına kadar olan kısımdır ki, bu kısmı göstermek haramdır. Bakana ve baktırana lanet vardır.

Bir Hadis-i Şerif'te, Peygamber Efendimiz (sav),

"Bir erkek diğer bir erkeğin avret yerine, kadın da diğer bir kadının avret yerine bakmasın."[302] buyurmuşlardır.

13. Gusül yaparken erkek erkekten, kadın kadından uzak, boş bir yer bulamazsa bir köşeye çekilerek avret mahallini peştemal ile örterek yıkanır. Gerek erkekler ve gerekse kadınlar, peştemal gibi bir şey bulamazsa kendi cinsleri arasında avret mahallerini açmak mecburiyeti olursa, guslü erteleyip teyemmüm yaparak namazlarını kılarlar. Daha sonra, tenha bir yer veya peştemal gibi örtünecek bir şey bulunca gusledip, teyemmüm ile kıldıkları namazları iade ederler (yeniden kılarlar).

14. Gusülden sonra bedeni bir havlu, mendil veya temiz bir bez ile silmek.

15. Gusülden sonra elbise giyerken çabukça giyinmek.

16. Hamamdan çıktıktan sonra ayakları soğuk su ile yıkamalıdır.

---

301. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 284, H. 21
302. Müslim, Ebû Davud, Ahmet b. Hanbel

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Hamamdan çıktıktan sonra ayakları soğuk su ile yıkamak, baş ağrısından korur."[303] buyurmuşlardır.

17. Bir kimse, bir akar suya veya büyük bir havuza dalsa veya yağmur altında durup bütün bedeni ıslansa, ağzına ve burnuna su almak suretiyle guslün farzını yerine getirmiş olur. Bu hallerde uzuvlarını kımıldatsa veya su içinde abdest ile gusle müsait bir müddet dursa sünnete de riayet etmiş olur.

Abdestte adaptan sayılan şeyler gusülde de adaptandır. Yalnız gusülde kıbleye dönülmez, ancak peştamal ile avret mahalli kapalı olursa dönülebilir. Yalnız gusül sırasında dua okumak da mekruhtur.[304]

18. Zaruret olmadıkça abdest bozduğu yerde gusletmemeli ve guslettiği yerde de bevletmemelidir. Bu mekruhtur.

Bir Hadis-i Şerif'te:

"Kim geceleyin guslederse (boy abdesti alırsa), avret yerini açmaktan sakınsın. Eğer böyle yapmaz da ona bir nevi delilik isabet ederse, kendisinden başkasını asla suçlu görmesin. Kim gusül yerinde idrar yapar da ona vesvese gelirse kendisinden başkasını kınamasın."[305] buyrulmuştur.

19. Hamamlarda veya gusülhanelerde, ihtiyaç kadar yıkandıktan sonra fazla eğlenmeyip çıkmalıdır. Çıkarken de sağ ayakla çıkarak bir müddet istirahat etmeli, çay gibi sıcak şeyler içerek soğuk şeyler içmekten sakınmalıdır.

GUSLETMELERİ FARZ OLANLARA HARAM VE MEKRUH OLAN ŞEYLER

Gusletmeleri farz olan kimselere, gusül yapmadan evvel haram olan şeyler şunlardır

1. Namaz kılmak, Kur'an okumak maksadıyla velev bir ayet miktarı Kur'an okumak. Fakat dua ve sena gayesiyle, dua ve senaya dair ayetleri okumak caizdir. Mesela: Fatiha suresini, (Rabbena Atina... Rabbenağfirli...) ve emsali âyetleri dua niyetiyle okuyabilir.

---

303. Muh. Ehadis, sh. 101
304. Dürr-ü Muhtar
305. 10/40 Hadis, c. 2, sh. 218, H. 17

Cünüp olan erkek ve kadın veya adet gören kadının Kur'an âyetlerini çocuklara kelime kelime öğretmesi caizdir. Kelime-i Şehadet-i okumak, teşbih ve tekbirde bulunmak da caizdir.

2. Kur'an-ı Kerim'deki velev bir ayet veya yarım ayete olsun el sürmek, Mushaf-ı Şerif'i el ile tutmak. Fakat, bitişik olmayan bir kılıf, bir torba veya sandık içinde bulunan bir Mushaf-ı Şerif'i tutmak ise caizdir.

3. Kabe-i Muazzama'yı tavaf etmek ve zaruret olmadığı halde bir mescide, bir camii şerife girmek ve içinden geçmek haramdır.

Zaruret hali bunun dışındadır. Mesela yıkanacak kimsenin evinin kapısı mescidin içinde olur da, bu kapıyı başka tarafa çevirmesi ve başka ikametgah bulması mümkün olmazsa, o kimsenin evine gitmek için mescide girmesi caiz olur.

Mescid içinde yatan bir kimse, ihtilam olunca (gusül yapması gerekirse) dışarıya çıkmak için teyemmüm eder. Dışarıya çıkmaktan korkarsa teyemmüm ile oturur, fakat bununla ne okuyabilir ne de namaz kılabilir.

4. Üzerinde Ayet-i Kerime yazılı bir levhayı, bir parayı el ile tutmak da haramdır

Gusletmeleri icap eden kimselere yıkanmadan evvel yapmaları mekruh olan şeyler:

1. Dini kitaplardan herhangi birini el ile tutup okumak.

2. Elini ağzını yıkamadan yiyip içmek.

3. Elde tutulmayıp yer üzerinde bulunan bir sahifeye, bir levhaya Kur'an-ı Kerim'i yazmak. Buda İmam-ı Muhammed'e göre mekruhtur.

Cünüp ile hayız (ay hali) ve nüfesanın (çocuk doğurmuş kadının) Kur'an-ı Kerim'e bakmaları mekruh değildir.

İmam-ı Malik'e göre, cünüp olan Kur'an-ı Azim'i okuyamaz ise de hayız (ay hali) olan okuyabilir. Çünkü, cünüp derhal yıkanabilir. Hayız ise böyle değildir, mazurdur (mazeret sahibidir, özürlüdür).

EVLİLİĞİN PEK MAHREM SIRLARININ BAŞKASINA SÖYLENMEMESİ

Gerek erkek ve gerekse kadın, cinsi yakınlıkta olan yatak ahvalini ve ev sırlarını başkalarına açmamalıdır. Çünkü şanı Yüce Peygamberimiz Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde,

إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلَ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا.

"Kıyamet günü Allah (cc) **katında insanların mevki bakımından en kötülerinden biri de, kendisi karısı ile, karısı kendisi ile cinsi münasebette bulunup da sonra sırrını ötekine berikine söyleyip yayan adamdır."**[306] buyurmuşlardır.

Her mü'min erkek ve kadının, bu kötü ahlaktan son derece sakınması icap eder. Cinsi arzuya, insanın duygu alemi, tasavvur ve hayalleri tesir eder. Bu konuda başkalarından, diğer eşlerin cinsiyetine dair hususi hayatlarından duyulanların da tesiri vardır. Bundan dolayıdır ki, evliliğin pek gizli bu gibi sırlarının başkalarına nakledilmesi İslam dininde yasak edilmiştir.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te-

إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الأَمَانَةِ عِنْدَ اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلَ يُفْضِى إِلَى امْرَأَتِهِ وَتُفْضِى إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا وَقَالَ بنُ نُمَيْرٍ إِنَّ أَعْظَمَ

"Kıyamet günü, Allah (cc) katından en büyük emanet hainlerinden biri, karı koca birbirleri ile cinsi münasebet ettikten sonra kadının sırrını yayan erkektir."[307] buyurmuşlardır.

İbn Numeyr,

"En büyük emanet haini.!" diye rivayet etmiştir.

Diğer Hadis-i Şerif'te ise:

لاَ تُبَاشِرُ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فتصفها لِزَوْجِهَا كَأَنَّه يَنْظُرُ إِلَيْهَا

"Kadın kadına mübaşeret (temas) etmesin. (Her ikisi de çıplak olarak bir yorgan altında yatıp da birbirlerinin tenlerine dokundurmasın ki) sonra o kadın, kocasına temas ettiği öbür kadının güzelliğini sanki ona bakıp görüyormuşçasına tarif ve tasvir eder de kocası o kadının güzelliğine aldanarak ona gönül verip kendi ailesine olan sevgisinin kaybolmasına ve aile huzursuzluğuna sebep olur."[308] buyrulmuştur.

---

306. Müslim, et-Terğib, c. 3, sh. 36, H. 1
307. et-Terğib, c. 3, sh. 86
308. Riyazü's-Sâlihîn

CİNSİ YAKINLIĞIN YASAKLIĞI

Bir erkeğin, ailesinin hayız ve nifas hallerinde onunla cinsi münasebette bulunması yasaktır, haramdır. Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Zülcelal:

وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ اَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتّٰى يَطْهُرْنَ فَاِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ اَمَرَكُمُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

"Ve sana hayız halinden soruyorlar. De ki: O bir kerih (tiksinilmiş) şeydir. Artık hayız zamanında kadınlarınızdan çekiliniz. Ve onlara temizleninceye kadar yaklaşmayınız. Fakat iyice temizlendikleri vakit onlara Allah (cc)'ın size emretiği yerden varın. Şüphe yok ki Allah (cc) Teâlâ çok tövbe edenleri sever ve çok temizlenenleri de sever."[309] buyurmuştur.

Kadınların hayız hallerinin (adet görme) müddeti, en az üç, en çok on gündür. Nifas (çocuk getirme) hallerinin müddeti ise kırk gündür. Bu müddetler içinde erkeğin hanımına yakın olması ezayı gerektirdiğinden, bu, yukarıdaki Ayet-i Kerime ile haram kılınmıştır.

İbn Hacer, Heytemi Zevacir kitabında bu halde iken cinsi münasebetin büyük günahlardan olduğunu İmam-ı Nevevi ve İmamı Şafi Hazretleri'nden naklen rivayet etmiştir.

Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav) de bir Hadis-i Şeriflerinde,

"Bir kimse hayız halinde olan hanımına, şer'an tıbben, zararlı olan çocuk yatağından yakın olsa, yahut bu mevzun gayri yerden (büyük abdest mahallinden) tekarrüp etse (yaklaşsa), yahut gaipten haber veren bir kahini (falcıyı) tasdik etse, kendini Kur'an ile sünnetten, yani Muhammed dininden uzaklaştırmış olur."[310] buyrulmuştur.

Ancak, şu kadar var ki; bunları, (Allah (cc) korusun) helaldir diyerek yaparsa demektir.[311]

Evet, bir erkek ailesinin hayız ve nifas hallerinde onunla cinsi münasebette bulunur ve bunun da büyük günah yani haram olduğunu bildiği halde helaldir diyerek yaparsa; bunun hakkında Dürer'de Molla Hüsrev'in, "İmanından mahrum kalmakla hüküm olur." dediğini rivayet etmiştir.

---

309. Bakara, 222
310. Hüsnü'l-Husve, Sıddık Han, sh. 259; Alusi Tefsiri, c. 1, sh. 420; Camiu's-Sağir Şerhi, c. 6, sh. 23; Mebsut, c. 3, sh. 152
311. Umdetü'l-Kari, c. 1, sh. 19; Fahrettin Razi, c. 2, sh. 351

İşte her Müslüman'ın, bundan son derece sakınması lazımdır. Zira rahimden vakit vakit gelen kirli bir tabii bir atık olan dem (kan), insan için pek büyük bir ezadır. Yani yaklaşana tiksinme ve eziyet verecek murdar bir şeydir. Çünkü kokusu kötü, rengi bozuk, muhteviyatı pis kirli, acı ve yakıcı bir ifraz-ı süflidir (pis bir atıktır). Böyle olunca bu halde bulunan kadınlara tamamen temizleninceye kadar Cenab-ı Hakk'ın yasaklarına uyarak yaklaşmamak, insaniyet ve medeniyet icabıdır. Çünkü birçok hastalıkları davet ettiği için, sıhhatinin yerinde olmasını isteyen hidayete uymalıdır.

Alusi Tefsirinde: **"Hayız halinde olan kadınla cinsi münasebette bulunmak, çocuğun cüzzamlı olarak malul (hastalıklı-sakat) doğmasına sebep olur."**

Yine aynı tefsirde: **"Kadın oruçlu iken, yahut ihramda olduğu halde, yahut itikafta bulunduğu vakit, o kadına yakın olmak dahi caiz değildir."**[312] diye kaydedilmiştir.

Yukarıdaki Ayet-i Kerime'nin sebebi nüzulü:

Hulasatü'l-Beyan'ın, Fâhrettin Razi, Gazi, Hazin ve Nimetullah'tan naklen beyanına göre:

"Ashab-ı Kiram'dan Ebuddah'dan Hazretleri (ra)'nin bir cemaat huzurunda Rasûlullah (sav)'tan, kadınların hayız halinde onlara nasıl muamele olunacağını, sormasıdır. Çünkü, Yahudiler, kadınların hayız hallerinde onlardan gayet uzak bulunurlar; Hristiyanlar ise hayız halini dikkate almayarak istediklerini yaparlardı. İslam'dan önceki Araplar da, kadınları ile bütün bütüne alakayı keserler; hatta beraber yemezler, içmezler ve bir evde bulunmazlardı. Bu halin devamı sırasında İslam dininde henüz buna dair hüküm açıklanmadığı için Ebuddahdah'ın sorusu üzerine bu ayetin nazil olduğu mervidir (indirildiği nakledilmiştir).[313]

İşte her Müslüman erkek, kadının hayız ve nifas (kirlilik) hallerinde ne Yahudiler gibi aşırılığa, ne de Hristiyanlar gibi tefride düşmeyip aşırılık ve tefrid (geride kalma) arasında olan orta yolu yani "Sırat-ı Müstakim"i seçip ve muhafaza ederek hayız hallerinde kadınlara cinsi münasebette bulunmaktan sakınmakla beraber, onlarla ülfet ve muhabbeti, beraberce yiyip içmeyi, yatıp, oturmayı terk etmemelidir. Ve böylece İslam Medeniyeti'ne, "Şeriat-ı Muhammedi'ye uygun hareket etmelidir.

---

312. Tefsir-i Alusi, c. 1, sh. 420
313. Hülasatü'l-Beyan, c. 1, sh. 158

HAYIZ VE NİFAS HALLERİNDE KADIN KOCASININ ARZUSUNA UYMAMASI

Bir erkeğin ay halinde olan hanımına yakın olması haram olduğu gibi, bir kadına da o halde erkeğine uyması ve itaat etmesi haramdır.[314]

Eğer karı koca her ikisi, bu halde (hayız ve nifas hallerinde) cinsi münasebete rıza gösterirlerse, her ikisi de Cenab-ı Allah'a karşı asi ve mücrim olacaklarından (Tevbe-i Nasuh) ile tevbe ve istiğfar etmeleri icabeder. Tevbe-i Nasuh öyle bir tevbedir ki, tevbe eden kimse Allah (cc)'a karşı söz verir ki; **"Yarabbi! Bu işi bir daha yapmayacağım!"** der ve bir daha nefsine uyarak o işi yapmaz, sözünde sadık olarak nefsine hâkim olur.

Eğer bir taraf kendi rızası ile diğer tarafda zorla uyarsa, yalnız zorlayan taraf asi ve günahkar olmuş olur. Ancak bu haram olan işin haram olduğunu unutarak, yahut hayız halinde cinsi münasebetin haram olduğunu bilmeyerek yapana günah yoktur.[315]

Bir kimse ay halinde olan veyahut lohusalık müddeti içinde bulunan hanımına (haram olduğunu bildiği halde) yakınlık edecek olursa o kimsenin, bu haramı bile bile işlediğinden dolayı, yukarıda bahsettiğimiz gibi samimi olarak tevbekar olup, istiğfar etmesi lazım ve vacip olmakla beraber müstehab olan; bu günahından dolayı o kimseye ceza ve keffaret olmak üzere bir (ihtilaf-i fukahaya göre) bir veya yarım dinar (damgalı altun-yarım Osmanlı lirası kıymetinde) yani 100 Arpa ağırlığı fukaraya sadaka vermesi de lazımdır. Ta ki işlenilen bu günaha, o sadakanın sevabı keffaret olsun. Bu keffaretin kadına lazım gelmeyip, erkeğe lazım gelmesi, yakınlık işine sebep olması yönündendir. Bu sadaka da zekat verilen fakir kimselere verilir.[316]

Ay halinde olan kadının hayız ve nifas demi ekser haddinden sonra kesildiğinde, onunla cinsi münasebette bulunmak helal olur. Hatta ekser haddinden sonra dem kesilmezse bile yakın olmak caizdir.[317]

Yani kadın adetini tamamlayıp hayızdan kurtulunca gusul etmese bile onunla cinsi münasebette bulunmak; kadın ihramda, itikafta olmamak ve oruçlu bulunmamak şartıyla caizdir.[318]

---

314. el-İhtiyar, Şerhu'l-Muhtar, sh. 201
315. Reddü'l-Muhtar, c. 1, sh. 275; Umdetü'l-Kari, c. 2, sh. 92
316. Kadın İlmihali, sh. 142
317. el-Fütühatu'r-Rabbaniyye, c. 1, sh. 285
318. Tefsir-i Hazin, c. 1, sh. 163

Ancak bu hallerde yani kadın âdetini tamamlayıp hayızdan kurtulunca o kadına yakın olmak isteyen erkek -bazı fıkıh bilginlerinin muhalefetinden kurtulmak için- kadın gusül ettikten sonra temas etmelidir.[319]

Mesela: Hanefi mezhebine göre, Kadın, gusül ettikten sonra onunla cinsi münasebette bulunmak müstehab (makbul) olur. Şafii mezhebine göre de: Dem (kan) kesilse bile gusletmedikçe cinsi münasebet helal olmaz.[320]

Hulasa: Hayız ile nifasın azami müddetleri geçince karı koca muamelesi derhal helal olur. Fakat bu müddetten evvel kesilmeleri ile hemen helal olmaz. Bu takdirde kadın ya yıkanmış olmalıdır veya üzerinden bir namaz vakti geçmelidir, veya bir özür sebebiyle teyemmüm edip onunla nafile de olsa bir namaz kılmış bulunmalıdır ki, bu muamele helal olsun.[321]

Kadının her zaman adeti mesela yedi gün olsa, hayız deminin en az müddeti olan üç günü geçtikten sonra dem kesilse bile ta adetini tamamlayıncaya kadar yani yedi gün dolduruncaya kadar erkeğin, hanımına yaklaşması helal olmaz. Zira demin adeti içinde gelmesi mümkün ve galiptir. Binaenaleyh adetinin tamam olmasını (ihtiyaten) beklemek lazımdır.[322]

Bir erkek, hanımının hayız müddeti her zaman sekiz gün olur da dem, bu sekiz günden evvel kesilecek olursa, kadının adeti olan sekiz gün geçmedikçe (kadın kendi kendine gusül etse bile) onunla cinsi münasebette bulunamaz. Zira adetinin müddeti içinde demin geri dönüp tekrar gelmesi ihtimali vardır. Böyle olunca, kadının adetinin tamamı olan o sekiz günden evvel gusül yapmasının bir hüküm ve tesiri olamaz. Bununla beraber o kadın (dem kesilip de) gusül ettikten sonra ihtiyaten namazını kılar, Ramazan-ı Şerif'te ise orucunu tutar.[323]

Hulasa: Her Müslüman erkek ve kadının bu gibi hallerde nefislerine hakim olarak, sabırla ve son derece titizlikle hareket edip Cenab-ı Hakk'ın emirlerine boyun eğmeleri, yasakladığı şeylerden de son derece sakınmaları, dünya ve ahiret saadeti ve selametlerini temine vesiledir. Aksi hareket ise, kendileri için hüsran ve felakettir.

Ay halinde olan kadının göbeğinden dizlerinin altına kadar olan saha ile yetinmek, yani faidelenmek (şehvetsiz dahi olsa) haramdır. Zira Cenab-ı Hakk şu Ayet-i Celile ile bunu yasak etmiştir:

---

319. Menhelü'l-Varidin, c. 3, sh. 90; Mebsut, c. 3, sh. 153
320. Alusi Tefsiri, c. 1, sh. 419; Sıddık Han, c. 1, sh. 285
321. Biyük İslam İlmihali, sh. 100
322. Hidaye, c. 1, sh. 19; Kadın İlmihali
323. Tahtavi, sh. 8; Feteva-yı Ali Efendi, c. 1, sh. 3

"Temizleninceye kadar onlara yanaşmayınız." demektedir.

Anlaşılıyor ki Allah-u Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri, Ayet-i Celile'nin başında doğrudan doğruya ay halinde olan kadınla cinsi münasebeti men edip haram kılmıştır. Ayetin bu kısmında ise, değil cinsi münasebeti, belki birbirine hudut dahilinde yaklaşmayı bile yasaklamaktadır. Nitekim bir Hadis-i Şerif'te bu nokta daha ziyade izah ve tefsir edilmiştir.

Hadis-i Şerif'in irad edilmesinin sebebi şöyledir:

Abdullah bin Ömer (ra) diyor ki;

– **"Ben Rasûl-ü Ekrem (sav)'e hayız olan kadından erkeğine helal olan nedir?"** diye sordum.

Nebiy-yi Muhterem (sav) bana şu cevabı verdi:

"Vücudun belden aşağısını örten dizliğin üst tarafından, yani göbeğin üst taraflarından şehvet ile dahi olsa intifa etmek (yetinip istifade etmek) senin için helaldir." buyurdu.

Çünkü hayız denilen kirlilik, bölgesinden ayrı olan azalara bulaşmaz ki, o azalara intifa (yetinmek) haram olsun, zira buralarda eza mevcut değildir.

"Şu halde, göbek ve göbeğinden üst taraftan ile intifa etmek yani faidelenmek haram olmaz. Ancak şu şartla ki: Her iki taraf nefislerinden hakim iseler demektir. Yoksa nefislerine malik ve hakim olmayanlar için bu temas dahi caiz değildir."[324]

HAYIZ VE NİFAS HALLERİNDE OLAN KADINLARLA CİNSİ MÜNASEBETİN "TIP İLMİNDE YASAKLIĞI"

Doktor der ki:

Adet: Müslümanlıkta kadınların ay hallerinde rahatsız oldukları zamanı ifade eder. Ve bu halde iken kadınlara yaklaşmayı yasaklar. İslam'ın düsturu olan Kur'an-ı Kerim'de bu, açıkça anlaşılmıştır.

Adet fizyolojik bir hal olmakla beraber tıp, kadının bu ara rahatsız olduğunu söyleyerek, İslamiyet'in ortaya koyduğu bu esasın hikmetini açıkça gösterir. Kadınlarda genellikle 13-15 yaşından 40-45 yaşına kadar her ay 22-28 günde bir 3-5 gün devam etmek ve günde 1-2 bez kirletecek miktarda tenasül yollarından akan kan vücuttaki bir çok zehirlerin süzülmesini temin eder. Adetin meydana gelmesi, kadın tohumunun aşılanmadığını (hamile kalma-

324. Kadın İlmihali, sh. 147-148

dığını) anlatır. Adet fizyolojik olarak kadın tohumunun aşılanmasıyla gebelik müddetince ve bazen da emzikli iken (çocuğunu emzirirken) meydana gelmez. Verem, kansızlık gibi bazı hastalıklarda da kesildiği, gelmediği olur. Tıp ilmi, adet halinde kadını yorgun ve hasta bilir. Ve bu sırada istirahate muhtaç görür. Adet zamanında tenasül yollarındaki kan damarları açık ve kadın az çok yaralı olmakla beraber, cinsi yakınlık kadını hırpalar. Ve tenasül yollarındaki uyuşuk ve sinsi bir halde bulunan mikropların uyanarak birçok kadın hastalıklarına sebebiyet verir. Özellikle bel soğukluğu geçirmiş kadınlarda "gonokok" denilen bu hastalığın mikropları, daha çok bu arada faaliyete geçmekle kadın, daha çok adet halinde ve bunu takip eden günlerde bu hastalığı erkeğe bulaştırır. Kadınlar ne kadar temiz olsalar, ay halinde iken genellikle kanları ve terleri zehirle dolu olduğundan ağır bir koku yayarlar. Bu sebeple bu sırada yapılan cinsi münasebet erkeği tiksindirir. Araya soğuma ve nefret verir. Esasen, adet halinde iken kadınlarda cinsi istekler körlenir. Bununla beraber, bu ara cinsi istekleri şiddetlenen kadınların da bulunduğunu araştırmalar bize göstermektedir. Adetle kadınların cinsi istekleri arasındaki münasebet vardır. Genellikle gebeliğin meydana gelmesini sağlamak gayesine yönelik olarak kadının, bilhassa yumurtlayacağı (dişi tohumu aşıladığı) günlere yakın, adeti takip eden ilk haftada cinsi yakınlıkta bulunmağa meyil ve hırsı şiddetlenir. Ve daha çok bu ara münasebette bulunmakla gebe kalır.

Müslümanlığın, adet halinde iken kadının rahatsız bulunduğunu göz önünde bulundurarak bu ara kadına yaklaşmayı menetmesi, bu yolda kadın ve erkeği maddi ve manevi bir çok üzüntü ve rahatsızlıklardan korumak gayesine yönelik olsa gerektir.[325]

TEADDÜD-Ü ZEVCAT BİRDEN ÇOK EVLENMEK

Bir erkeğin, adalete riayet etmek şartıyla, nikâhı altında dört kadın bulundurabileceğine İslam Şeriatı müsaade buyurmuştur. Dört kadından fazlası hakkında adaleti temine güç yetiremeyeceğinden, artık Müslüman bir erkeğin dörtten fazla evlenmesine İslam Şeriatı'nca müsaade verilmemiştir.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerimi'nde:

وَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تُقْسِطُوا فِى الْيَتَامٰى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَ
فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ذٰلِكَ اَدْنٰى اَلَّا تَعُولُوا

325. Dr. c. Zeki, Evlilik ve Mahremiyetleri, sh. 169

"Eğer yetim kızlar hakkında (adaleti yerine getiremeyeceğinizden) korkarsanız, sizin için helal olan (diğer) kadınlardan; ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikâh edin, Şayet (bu suretle de) adalet yapamayacağınızdan endişe ederseniz, o zaman bir (tane ile), yahut sahibi bulunduğunuz cariye (ile yetinin) bu (tek aile veya cariye) sizin (haktan) eğrilip sapmamanıza daha yakındır."[326] buyrulmuştur.

İslâmiyet'ten önceki cahiliyet devrinde, bir erkeğin evlenmede aile sayısı sınırlandırılmış değildi. Onun için bir erkeğin on, hatta daha fazla eşi bulunabilirdi. Bu Ayet'le kadınların sayısı en çok dörde indirilince, bundan çok karısı bulunan Müslümanlar, fazlasını derhal terkettiler.

Hatta Ashab-ı Kiram'dan ibn Gaylan, nikâhı altında bulunan on bir kadınla beraber İslâm ile şerefyap olduklarında şanı Yüce Peygamber Efendimiz (sav),

"Ya Gaylan! Ailelerinden dördünü seçerek diğerlerinden ayrıl." diye emir buyurmuşlar, o da o şekilde hareket etmiştir.

İşte görülüyor ki, hikmet kaynağı olan İslâm şerîati, cahiliye devrinde sınırsız olan birden çok evlenme usulünü dörde indirmiş, onu da aşağıda sayacağımız bir takım tatbiki çok güç şartlarla kayda bağlamıştır. Hatta adalete riayet edilemeyeceğinden korkan bir Müslüman için de birden fazlasıyla evlenmesi caiz görülmemiştir. Ancak hayatî bir zaruret ve ihtiyaç sebebiyle, aralarında adalete riayet etmek şartı ile birden dörde kadar bir erkeğin evlenmesine müsaade edilmiş. Bu konuda ne erkek ne de kadın mecbur tutulmamıştır. Bir erkek lüzum görürse bundan istifade eder, lüzum görmezse bir kadınla yetinir. Kadın da bir mecburiyet görürse evli bir erkekle evlenmeğe rıza gösterir, bir zaruret görmezse rıza göstermez. Esasen bu zamanda bir aile ile yetinilmesi, yukarıdaki âyet-i kerîme gereğince dinî bir vecîbedir. Şartlarına riayet edemeyecek kimselerin de birden fazla evlenmeye kalkışmasının Allah (cc) katında mesuliyeti vardır. Evet, birden fazla evlenmenin birçok faydaları varsa da bu zamanda pek çok zararları da vardır ki, çok defa görülmektedir.

Kadınlar arasında kıskançlık yaratılış icâbı olduğundan, aralarında geçimsizlik, huzursuzluk eksik olmaz. Bunun için birden fazla evlenen kimsenin kadınlar arasında adalet ve eşitliğe riayet etmesi, onların aralarını bularak birlik ve beraberlik içinde yaşamalarını temin etmesi, aile yuvasında tam bir dayanışma kurarak yaşaması, insan gücünün dışında olup imkânsızdır ki, Cenâb-ı Hakk bunu Kur'an-ı Kerim'de açıkça bildirmiştir:

326. Nisa, 3

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا اَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَاِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

"Kadınlar arasında adalet (ve eşitliği tatbik) etmesine ne kadar hırs gösterseniz, asla güç yetiremezsiniz. Bari (birine) büsbütün meyledip de ötekini (ne dul, ne kocalı bir durumda) askılı gibi bırakmayın. Eğer (nefsinizi) ıslah eder, (haksızlıktan) sakınırsanız şüphe yok ki Allah (cc) çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir."[327]

Şayet birden fazla evlenen bir erkek, hanımlarından birini ihmal eder de yatağından uzaklaşır, nafakasında (geçinme giderlerini teminde) ihmal gösterir veya her hangi bir şekilde yüz çevirir de, o kadın bundan endişe eder, üzüntü duyarsa, böyle bir kadın sabrederek hareket etmeli ve kocasının adaletli hareket etmesini temin için de yakın akrabalarından bir iki kişinin aracılığıyla aralarını bulmaya çalışmalıdır.

Yoksa kadının sert muamelesi, ekşi suratı, keskin kılıç gibi dili, yahut eşyayı toplayarak ana baba evine gitmesi gibi hareketler, erkeğini kızdırarak daha fazla geçimsizliğe yol açarak aile yuvasının yıkılmasına sebep olur.

Bunun için Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inde:

وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

"Eğer bir kadın, kocasının uzaklaşmasından (yatağını terk etmesinden, nafakasında ihmal göstermesinden), yahut (her hangi bir şekilde kendisinden) yüz çevirmesinden endişe ederse uzlaşma ile aralarını düzeltmekte ikisine de vebal yoktur. Sulh daha hayırlıdır. Zaten nefislerde kıskançlık hazırlanmıştır. Eğer iyi geçinir (kadınlara eziyetten) sakınırsanız şüphesiz ki Allah (cc), yapacağınız her şeyden tamamen haberdardır."[328]

BİRDEN FAZLA EVLENMEYİ ZORUNLU KILAN SEBEPLER

İslam alimleri, birden çok evlenmeyi zorunlu kılabilecek bazı sebepleri şöylece sıralamaktadırlar.

---

327. Nisa, 129
328. Nisa, 128

1. Kadının, yaratılışından cinsi iktidarsızlığa ve iştahsızlığa maruz bulunması.

2. Kadınlık vazifesini görmesine mani müzmin bir hastalığa yakalanması.

3. Kadının çocuk yapamaması.

4. Kadın, ortalama ayda bir hafta hayız, her doğumdan sonra ortalama kırk gün nifas (lohusalık) hali geçirir. Bu müddetler içinde cinsi münasebette bulunmak İslam'da haramdır. Bundan başka, gebeliğin bilhassa son zamanlarında ailelik vazifesi yerine getirilemez. Halbuki bazı kocalar bu müddetler içinde tahammül edemeyip, zinaya kaçabilirler.

5. Kadının cinsel iktidarı genellikle erkeğe oranla 10-20 yıl önce zayıflar. Halbuki bu zamanlarda, ailenin durumuna göre bazen çocuk bile istenebilir.

6. Başta harp olmak üzere, ortaya çıkabilecek büyük felaketlerde meydana gelecek erkek kıtlığı. Bunun en güzel misali, İkinci Dünya harbinden sonra Almanya'dır. Alman kadınlarının düştükleri acıklı halleri, hatta erkek ithalatını arzu ettiklerini biliyoruz. Musa (as)'nın devrindeki Firavun da İsrailoğulları'nın erkek çocuklarını öldürtür, kızlarını bırakırdı. Bu dengesizliği Kur'an-ı Kerim, **"Acıklı azab, büyük azab, bozgunculuk."**[329] diye vasıflandırır.

BİRDEN FAZLA EVLENEN BİR MÜSLÜMAN ÜZERİNE DÜŞEN VAZİFELER

1. Taksimata uymaktır.

Şöyle ki: Böyle bir erkek, kudreti dahilinde olan şeylerden, sohbet ve yakınlık hususunda eşleri arasında eşitliğe riayet etmekle mükelleftir.

2. Taksim hususunda, ailelerinin kız aldığı ile dul aldığı, genci ile yaşlısı, eskisi ile yenisi, Müslüman olan ile kitabiyesi (semavi kitaplardan birine inanan), sıhhatlisi ile hastası, kendisinden korkulmayan akli muvazenesi bozuk olan ile akıllısı, hayız ve nifaslısıyle temiz olanı eşittir. Çünkü bunlar taksimin gerekliliği olan nikâhta eşittirler.

3. Erkek, aileleri arasında eşit olmak şartıyla birer veya ikişer ve daha fazla gün ve gece tayin ederek her birinin nöbetinde onun yanında bulunur. Böyle, tayin edilen müddetin pek uzun olmaması makbuldür.[330]

---

329. Bakara, 49; Kasas, 4; İslam'da Kadın, sh. 95-96
330. Bahr-i Raik, Reddü'l-Muhtar

4. Kadınlardan birinin nöbetini artırmak için mihrini azaltmak veya vereceği bir malını almak erkek için doğru değildir. Çünkü bu, bir nevi rüşvettir. Ve diğer ailesinin hakkını yok etmeye sebeptir.[331]

5. Erkek, ailelerinden birinin nöbetinde diğerinin yanına giremez ve nöbetinin dışında kendisine yaklaşamaz. Fakat bir ihtiyaca bağlı olarak gündüz diğerinin yanına girmekte ve hasta olduğu vakit geceleyin ziyaretinde bulunmakta bir sakınca yoktur. Hatta hastalığı artsa vefatına veya iyileşinceye kadar yanında kalabilir.[332]

6. Erkeğin hastalanmasıyla kasm ortadan kalkmaz. Böyle olunca erkek ailelerinden birinin nöbetinde hastalanıp da yanında kalacak olsa, hastalıktan iyi olunca diğer ailesinin yanında da o kadar kalması lazım gelir. Şayet ailelerinin bulunmadığı bir evde hastalanıp kalmış ise, her ailesini kendi nöbetinde yanına davet eder. Risaletmeab Efendimiz (sav) son rahatsızlıklarında, Hz. Aişe'nin yanında kalmaları için diğer mübarek eşlerinden müsaade istemişti. Eğer rahatsızlık sebebiyle taksimata uymak vazifesi olsaydı bu izne gerek kalmazdı.[333]

7. Bir erkek iki ailesini rızaları bulunmadıkça bir evin bir odasında beraber barındıramaz. Çünkü bu halde, ailelerinin haklarını tamamıyla yerine getirmiş olamaz. Ancak her ikisini bir evin kilitli, müstakil birer odasında oturtabilir. Ancak eşraftan bir aileye mensup olurlarsa, o zaman onların halleriyle mütenasip birer evde oturmalarını temin etmesi gerekir. Velhasıl erkek, ailelerinin yanlarında sırayla gecelemeye ve her biri hakkında aynı derecede arzu ve gayret göstermeye dinen mecburdur. Bu vazifeleri güzelce yerine getirmeyen bir erkek ise, ailesinin talebi üzerine mahkemeye çağrılarak bu vazifeleri yerine getirmeye mecbur tutulur.

Bir Hadis-i Şerif'te:

"Bir kimsenin iki zevcesi olur da, kasm hususunda bunlardan birine daha çok meylederse, kıyamet günü vücudunun bir tarafı çarpık olarak haşrolunur." buyurmuşlardır.

Ancak elinde olmayarak kalpten gelen bir aşkla severse, bunu diğerine açıklamadıkça bundan dolayı mesul olmaz.[334]

8. Bir kimse dul bir kadın üzerine bakire bir kızla evlendiği takdirde, nöbete tabi olmayacak ilk günden itibaren yedi gün onun yanında kaldıktan

---

331. Bedayi, Mebsuti Serahsi
332. [3] Bahr-i Raik
333. Bedayi, Bahri Raik, Dürrü'l-Muhtar
334. Mebsut, el-İhtiyar, Reddü'l-Muhtar, Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri, c. 2, sh. 549

sonra nöbet tayin olunur. Evlendiği bakire kız üzerine dul bir kadınla evlendiğinde de, onun yanında nöbete tabi olmayarak üç gün kalır ve sonra nöbet tayin olunur. Bu, Peygamberimiz (sav)'in bir sünnetidir.

Bir Hadis-i Şerif'te, Ebû Bekir bin Abdurrahman (ra):

"Rasûlullah (sav) Ümmü Seleme ile evlenip onunla zifafa girdiği zaman, zifaf müddeti sonunda yanından ayrılmak isteyince Ümmü Seleme Peygamber (sav)'i elbisesinden tuttu. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

"Eğer istersen senin yanında kalmayı artırırım da bu fazlalığı nöbetine hesap ederim. Çünkü bakir için yedi gün, dul için de üç gün (evlenme hakkı vardır)."[335] buyurdu.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te ise Enes ibn Malik (ra) şöyle demiştir:

"Bir kimse dul üzerine bakire bir kızla evlendiğinde (nöbete tabi olmayarak) yedi gün onun yanında kalırdı. (Sonra nöbet ta'yin olunurdu). Bakire kız üzerine dul bir kadınla evlendiğinde de, onun yanında üç gün kalırdı. Sünnet olan böyledir."[336]

TALAK - BOŞANMA

Talak lügatte: Herhangi bağlı bir şeyin bağını çözmek manasınadır.

İslam hukukuna göre, tatlik manasına bir isimdir.

Tatlik'de evlilik bağı olan nikâh bağını usulü kaidesinde çözüp salıvermektir ki, dilimizde boşamak tabir olunur. Yani; evlenmiş olan kadın ve erkeğin türlü sebeplerden dolayı birbiriyle bir arada yaşamalarına imkân olmadığında birbirlerinden ayrılması, birlik bağının çözülmesidir.

İslam dini, zorunlu hallerde talakı bir mahlas-ı hukuki olarak kabul etmiş ve bu hakkı da zevcin (aile reisi olan erkeğin) eline vermiştir. Zevç (erkek) bu hakkını ancak zaruret halinde, usulü dairesinde kullanabilir ise de, yine dinimizde, yaratılıştan zayıf olan ve çok aceleci bulunan insanın bu imkânı (ailesini boşama hakkını) alelacele kötüye kullanmasına da asla müsaade edilmemiştir. Ancak birçok yapıcı ve ıslah edici gayretten sonra durum düzelmez ve artık geçinmeye, bir arada yaşamaya imkân kalmamış ise, o vakit boşama helal kılınmış, fakat bunun da en sevimsiz ve çirkin bir helal olduğu bildirilmiştir.

---

335. Müslim, c. 2, sh. 1083, H. 42
336. Müslim, c. 2, sh. 1083, H. 44

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav):

أَبْغَضُ الْحَلاَلِ إِلَى اللّٰهِ تَعَالَى الطَّلاَقُ

"Allah (cc) katında en menfur (sevimsiz) helal (kadın) boşamaktır."[337] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

"Evlenin ve (ciddi bir sebep olmadıkça) boşanmayın. Zira, boşanmada arz (yer yüzü) titrer."[338] buyurmuşlardır.

"Evlenin boşanmayın. Çünkü Allah (cc), ne zevkine (ve keyfine) düşkün erkekleri, ne de zevkine (ve keyfine) düşkün kadınları sevmez."[339] buyurmuşlardır.

Görülüyor ki, İslam dininde aileyi boşama helal kabul edilmiş ise de, zorunlu olmadan tatbiki istenmemiştir, bu zaruretin de en mühimi kadının aile namusunu kirletmesidir.

Bir Hadis-i Şerif'te Rasûl-ü Ekrem (sav),

"Kadınlarınızı ancak zina töhmetiyle (suçuyla) boşayabilirsiniz." buyurmakla buna işaret ederek, bunun dışında boşanmanın çirkin olduğunu ifade buyurmuştur.

Bir de ailesine karşı kocalık hakkını yerine getirememekten veya onun geçimini sağlamaktan aciz olan erkeğe ailesini boşamak gereklidir. Zira bu takdirde aileyi boşamamak onun ahlakının bozulmasına sebep olur. Buna karşılık, böyle mazereti olmayan ve ailesini boşadığı takdirde kendisinin zinaya düşmesi bahis konusu olan kimsenin boşaması da haramdır.[340]

Erkek İçin Ailesini Boşamayı Caiz Kılan Haller:

"Allah (cc)'ın tayin ve tespit ettiği sınırlar" diye vasıflandırılan, evliliğin devamını mümkün kılmayacak derecede birbirinden; nefret, şiddetli geçimsizlik, cinsi acizlik sebebiyle kocalık vazifesini yerine getirememek veya muktedir olduğu halde şiddetli nefret yüzünden ruhen buna müsait olmak, zina, Allah (cc)'ın kat'i emirlerini (namaz, oruç gibi), ailenin ısrarla terketmesi gibi durumlardır.[341]

---

337. Ebû Davud
338. Ebû Davud, İbnü'l-Hümam, Fethü'l-Kadir, c. 3, sh. 22
339. İbn-i Adî, Muh. Ehadis, sh. 60
340. Taberani, 10/40 Hadis, c. 1, sh. 75, H. 14; Ahkâmu'l-Kur'an, c. 2, sh. 110
341. el-Fıkh ale'l-Mezâhibi'l-Erbaa, c. 4, sh. 296-297-313-314

Aile yuvasında erkeğin de alçaklığı ve geçimsiz halleri olabileceğinden, İslam hukukunda erkeğe boşama hakkı verildiği gibi, kadına da nikâhı feshetme hakkı verilmiştir. Şu fark ile ki, kadın bu nikâh feshetme hakkını, erkeğin talak (yeminle boşama) hakkını kullandığı gibi kendi başına kullanamaz. Mahkemeye müracaat ederek hakim vasıtasıyla kullanır. Fakat İslam hukuku bu fesih hakkını erkek için de tanımıştır.

Erkeğin talak hakkına sahip olmasının, kadına ise re'sen (kendi kendine) boşama hakkının verilmemesinin hikmeti kitaplarımızda şöyle izah edilmiştir: Yaratılıştan erkekler, kadına oranla çabuk tepki gösterici değildirler. Hadiselere karşı sabırlı ve metindirler. Bunun için talakı kötüye kullanmayıp, ancak bir zorunluluk olduğu zaman düşünerek talaka (boşamaya) karar verir. Bununla beraber kadının erkeğe nisbetle toplum içindeki durumu çok naziktir. Kadının namusuyla, temizliğiyle ilgili öyle olaylarla karşılaşılır ki bunları, nikâhı feshetmek (ortadan kaldırmak) için erkeğin mahkeme kapılarına götürmesi kadının müstakbil hayatı için çok tehlikelidir. Bunlar, yeni bir aile yuvası kurmasını imkânsız bir hale sokar. İşte bu incelik sebebiyle erkeğe mustakillen boşama hakkı verilmiştir. Mahkemeye gitmeden usulü dairesinde ayrılma imkânı tanınmıştır.

Kadına talak (boşama) hakkının tanınması ise,

Kadınların yaratılıştan çabuk gücenerek tepki göstermeleri, adet görme ve hamilelik devrelerinde bu halin daha da artması sebebiyledir. Çünkü o anlarda kadınlar genellikle hırçın ve asabi olurlar. Bu sebeple boşama hakkının kadının elinde kötüye kullanmaya daha çok müsait olacağı ve en ufak bir şeyden dolayı da yuvayı yıkabilecekleri düşüncesiyle dinimizce onlara re'sen talak (kendi kendine boşama) hakkı tanınması sakıncalı görülmüştür. Hatta kadının elinde böyle bir hak olmadığı halde, erkeğin elindeki bu haktan üzüntülü zamanında istifade etmek isteyerek kocasına; artık beni bırak, yahut; yeter artık bırakıp gideceğim, diye sözler sarfettikleri çok zaman görülmektedir.

Bunun için Rasûl-ü Ekrem (sav),

"Aile geçimsizliği şiddetlenip de ayrılık **bir zaruret (zorunluluk) haline gelmedikçe, bir kadın kocasından talakını (boşanmasını) isterse, ona Cennet kokusu haram olur."** buyurmuştur.

Bir takım huysuz erkeklerin ve bilhassa aile kurumunun dini ve milli kudsiyetini anlamayan şehvet düşkünlerinin ellerinde fenalık ve bozukluğa sebep olduğu muhakkak olmakla beraber, yukarıda bildirildiği üzere kadının

gelecekteki hayatı için mahkeme huzurunda teşhiri caiz olmayan hususlarda boşama bir mahlus-i hukuki olarak kabul edilmiştir.[342]

TALAKTAN (BOŞAMADAN) EVVEL YAPILACAK İŞLER, SULH ÇARELERİ

Kur'an-ı Mübin'in aile geçimine dair hukuki emirlerinden başka, bir takım da ahlaki vasiyet ve nasihatleri vardır. Bir aile yuvasında gerek erkek ve gerekse kadın, huysuzluk gösterdiklerinde hemen talaka (boşama yeminine), yahut nikâh feshetmek için mahkeme kapılarına müracaat etmeyip, evvela kendi aralarında anlaşmaları için uzlaşma yolları tavsiye olunmuş, ondan sonra şayet düzelmezse her iki tarafın tayin edeceği hakemler vasıtasıyla sulh olmaları ve barışmaları önerilmiştir.

Şöyle ki: Bir erkek gerek kadınlık vazifesini yerine getirmekde, gerek muamele ve gerekse ibadet yönünden ve gerekse edebe aykırı hareketinden dolayı emrine itaat etmeyen ailesine, önce yumuşaklık ve güzellikle öğüt verir, nasihatten almazsa yatağından uzaklaştıracağını korkutmak gayesiyle söyler. Bu da fayda vermezse kendisini yatağından uzaklaştırır veya yatağına aldığı halde kendisi ile konuşmayı terk eder. Bununla da kadın, kötü ahlakını terk etmezse, fazla ızdırap vermeyecek şekilde kendisini döver. Bu muamelelerin hiç biri fayda vermeyince de aralarını uzlaştırmak için kendi aile çevrelerinden münasip birer hakem tayin edilmesini temine çalışır.

Yapılan te'dib ve ihtar üzerine kötü ahlakını terkederek itaat dairesine dönen bir kadın hakkında da sadece inat olsun diye veya eziyet vermek maksadıyla onu dövmek veya şöyle yapmıştın, böyle etmiştin, diyerek tekdir etmek doğru olmaz. Böyle bir hareket Kur'an-ı Kerim'in Nas-ı Mubiniyle men edilmiş ve yasaklanmıştır.

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ وَالّٰتِى تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِى الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا

"Erkekler kadınlar üzerine hakimdirler, (ailenin reisidirler). O sebeple ki, Allah (cc) onlardan kimini (erkekleri) kiminden (kadınlardan) üstün

342. Tecrid, c. 2, sh. 376

kılmıştır. Bir de (erkekler onlara) mallarından infak etmektedirler. İyi kadınlar itaatli olanlardır. Allah (cc) kendi (hak)larını nasıl koruduysa, onlar da öylece göze görünmeyeni (erkeğinin yokluğunda malını, onun ve kendisinin şeref ve namusunu ve bir de ev sırlarını) koruyanlardır. Şerlerinden, serkeşliklerinden yıldığınız kadınlara gelince: Onlara (evvela) öğüt verin, (vaz geçmezlerse) kendilerini yataklarında yalnız bırakın. (Yine kâr etmezse) dövün. Size itaat ederlerse aleyhlerinde bir yol aramayın. Çünkü Allah (cc) çok yücedir. Çok büyüktür."[343]

Aile yuvasında geçimsizlik kadından değil kocadan olur da, erkek karısın ihmal eder, yatağını terk eder, geçim giderlerini karşılamaz veyahut herhangi bir şekilde ondan yüz çevirir ve kadın da bundan zarar görürse, böyle olan kadına da Cenab-ı Hakk şöyle nasihat buyuruyor:

وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا
صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرًا

"Eğer bir kadın, kocasının uzaklaşmasından (yatağını terk etmesinden, nafakasında ihmal göstermesinden), yahut (her hangi bir şekilde kendisinden) yüz çevirmesinden endişe ederse uzlaşma ile aralarını düzeltmekte ikisine de vebal yoktur. Sulh daha hayırlıdır. Zaten nefislerde kıskançlık hazırlanmıştır. Eğer iyi geçinir (kadınlara eziyetten) sakınırsanız şüphesiz ki Allah (cc), yapacağınız her şeyden tamamen haberdardır."[344]

Şayet erkek ve kadının aile yuvasındaki geçimsizliklerini kendi aralarında halledemeyip uzlaşamamaları durumunda ne yapacaklarını Cenab-ı Hakk yine Kur'an-ı Kerim'inde şöyle buyuruyor:

وَاِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ اَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَا اِنْ يُرِيدَا اِصْلَاحًا
يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

"(Eğer kar ve kocanın) aralarının açılmasından endişeye düşerseniz o vakit (kendilerine erkeğin) ailesinden bir hakem, (kadının) ailesinden bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmak isterlerse Allah (cc) aralarında (ki dargınlık yerine geçime), onları (uyuşturmaya) muvaffak buyurur.

343. Nisa, 34
344. Nisa, 128

Şüphesiz ki Allah (cc) hakkıyla bilicidir. (Her şeyin künhünden-aslından) haberdardır."[345]

TALAK (BOŞAMAK) ZARURİ OLUNCA BUNUN EN GÜZEL ŞEKLİ

Bir aile yuvasında karı koca arasında geçimsizlik, sevgisizlik hat safhaya varır ve bu huzursuzluğun giderilemez, her iki tarafın ayrılmaları zorunlu olursa, talak vermek ihtiyacını duyan bir kimsenin acele etmeyip bunu en güzel bir şekilde kullanması için Cenab-ı Hakk, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ اِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَاَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللّٰهَ رَبَّكُمْ لَا
تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ اِلَّا اَنْ يَاْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ
حُدُودَ اللّٰهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرٖى لَعَلَّ اللّٰهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذٰلِكَ اَمْرًا

"Ey Peygamber (sav) ve ümmeti! Kadınları boşayacağınız zaman iddetlerine doğru (iddetlerini gözeterek) boşayın. O iddeti de sayın. Rabbiniz olan Allah (cc)'tan korkun. Onları evlerinden çıkarmayın. Kendileri de çıkmasınlar. Meğer ki apaçık bir kötülük meydana getirmiş olsunlar. Bunlar Allah (cc)'ın hudududur. Kim Allah (cc)'ın **hududunu (çiğneyip) aşarsa muhakkak ki kendisine yazık etmiş olur. Bilemezsin, olur ki Allah (cc) bunun arkasından bir iş peyda ediverir."**[346]

Ayet-i Kerime'deki: "Kadınlarınızı boşayacağınız vakit iddetlerini gözeterek boşayınız." cümlesine müfessirler, iddetlerini gözeterek, sayılı âdet günlerini hesaba alarak, hayız günlerinin önünde temiz bir halde iken kendilerine yaklaşmak helal olduğu halde cinsi münasebette bulunmadan bir talak boşayınız, manasını vermişlerdir. Boşamanın en güzel ve mesnun olan tarzı budur. Yani, kadın hayızlı değil iken ve o temiz halinde cinsi münasebette bulunmadan bir talak vermektir.

Bundan dolayı:

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ اَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِى الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتّٰى
يَطْهُرْنَ[347]

345. Nisa, 35
346. Talak, 1
347. Bakara, 222

emri gereğince, ta'ban ve sefan i'tizal (bir tarafa çekilme) zamanı olup beklemek gereken hayız günlerinde veya cinsi münasebet yapılmış bulunan temiz zamanında kadını boşayıp salıvermek bu emre muhalif olmakla haramdır. Çirkindir, günahtır. Üç talak ile birden boşamak ise daha çirkin, daha günahtır. Talak (boşama yemini yapılırsa da) olursa da, çirkin şekilde veya lüzumundan fazla boşamak; hem emre, hem hikmet ve gayeye aykırı bir zarar, bir küfran, bir ahlaksızlıktır. Bu şekilde emrin hilafına hareket ederek ailesini boşayan kimse günaha girmiş olur.[348]

Bir Hadis-i Şerif'te:

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ عَنْ ذٰلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ ثُمَّ تَطْهُرَ ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللّٰهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ

"Hz. Ömer'in oğlu Abdullah, Rasûlullah (sav) zamanında karısını hayız halinde iken boşamıştı. Ömer bin Hattab oğlunun bu hareketinin hükmünü Rasûlullah (sav)'a sorduğunda Rasûlullah (sav) şöyle cevap vermiştir:

– "Oğlun Abdullah'a söyle, karısına geri dönsün. Sonra kadın temizlenip tekrar adetini görüp tekrar temizleninceye kadar onunla birlikte yaşasın. İkinci adetinden temizlendikten sonra dilerse aile hayatı devam etsin ve dilerse (cinsi bir surette yaklaşmaksızın) boşasın. İşte kadının bu iki kirlenmesi ve temizlenmesi zamanı, erkeklerin kadınları tatlik etmeleri için Allah-u Teâlâ'nın emrettiği iddet müddetidir."[349]

Diğer bir Ayet-i Kerime'de:

فَاِذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَاَشْهِدُوا ذَوَىْ عَدْلٍ مِنْكُمْ وَاَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلّٰهِ ذٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهٖ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

"Sonra (o kadınlar) müddetlerini doldurmaya yaklaştıkları zaman onları ya güzellikle tutun, yahut güzellikle kendilerinden ayrılın. Ve içi-

348. Elmalı Tefsiri, c. 7, d. 5046
349. Tecrid, c. 2, sh. 386, H. 1830

nizden adalet sahibi iki kişiyi de şahit yapın. (Ey şahitler siz de) şahitliği Allah (cc) için yerine getirin. İşte bu (yok mu?) Allah (cc)'a ve ahiret **gününe iman etmekte olanlara onunla öğüt verilir. Kim Allah (cc)'tan korkarsa (Allah (cc) ona bir (kurtuluş) çıkış yeri ihsan eder."**[350]

Diğer bir Ayet-i Kerimede de,

اَلطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَاِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ اَوْ تَسْرِيحٌ بِاِحْسَانٍ

"Talak iki kerredir. Artık ya iyilik ile tutmaktır veya güzellikle salıvermektir."[351]

Yani: Talak-ı rici suretiyle olan boşama, nihayet iki kere yapılabilir. Artık ya iyilik ile tutmaktır. Yani: İkinci talaktan sonra henüz iddet bitmeden müracaat edip beraberliğe, güzel bir geçinme ile devam etmektir. (Veya, güzellikle salıvermektir.) Yani: Aileyi boşama hakkını kullanırken insanlık dışı muamelede bulunmayıp, ya iddetini bitirerek veya üçüncü bir talak ile boşayarak nikâh kaydından kurtulmasına müsaade edilmelidir.

Diğer bir âyet-i kerîmede ise:

وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ اَنْ يَنْكِحْنَ اَزْوَاجَهُنَّ اِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذٰلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكُمْ اَزْكٰى لَكُمْ وَاَطْهَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

"Kadınları boşadığınızda iddetlerini bitirdiler mi, aralarında meşru bir surette anlaştıkları takdirde, artık kendilerini kocalarına nikâh etmelerine engel olmayın. İşte içinizden Allah (cc)'a ve ahiret gününe iman etmekte olanlara bununla öğüt veriliyor. Bu sizin için daha faziletli ve daha temizdir. (Oradaki maslahatı) Allah (cc) bilir, siz bilemezsiniz."[352]

Bu Ayet-i Kerime, karı kocanın birleşmesinin meşruluğu, buna engel olmanın yasak olduğu hakkındadır.

Rivayete göre Makil ibn Yesar, kız kardeşini bir şahsa nikâhlamıştı. Sonra bunların arasında nasılsa bir talak vaki (boşama yemini) olmuştu, fakat pişman olup yeniden birbirleriyle evlenmek istemişlerdi. Makil ise, buna mani olmuştu. Eğer onunla yeniden evlenirsen yüzüm yüzüne haram olsun, diye

350. Talak, 2
351. Bakara, 229
352. Bakara, 232

kız kardeşine darılmıştı. İşte böyle bir hadise üzerine bu âyet-i kerîme nazil olmuştu. Makil bundan haberdar edilince, hemen nikâha razı olmuş Allah (cc)'ın emrine bağlı olduğunu söylemiştir.[353]

Böylece, tecdid-i nikâh ile kocasının karısını geri alabilmesi birinci ve ikinci talaktan sonradır. Eğer üçüncü talak verilmiş olursa, başka kocaya gitmeden geri alma hakkı kalmaz.

ÜÇ TALAK HAKKINDA ŞERİATIN HÜKMÜ

فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يَتَرَاجَعَا اِنْ ظَنَّا اَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

"Eğer onu bir daha boşarsa, artık bundan sonra ona helal **olmaz. Ta ki ondan başka bir kocaya varsın.** Bu da onu **boşarsa hududullaha riayet edeceklerini zannettikleri takdirde onunla** evvelki **kocasının yeniden nikâhla evlenmelerinden dolayı kendileri için bir günah yoktur. İşte bunlar, Allah** (cc)'ın **hudududur. Bunları bilir bir kavim için beyan buyurur."**[354] buyurmuştur.

Bu Ayet-i Kerim'e, üç talak hakkındaki hükmi beyan buyurmaktadır. Şöyle ki: Eğer bir erkek zevcesini iki talaktan sonra bir daha boşarsa veya üç talakı birden yaparsa artık bundan, bu tam olan üç talaktan sonra bu kadın ona helal olmaz. Tecdid-i nikâhta bulunamazlar (nikâhlarını tazeleyemezler). Tâ ki o kadın (ondan) o kendisini böyle boşamış olan kocasından başka bir kocaya varsın ve aralarında bir defa da olsa cinsel yaklaşımda bulunsun. (Bu da) Bu ikinci koca da o kadını boşarsa veya bu koca vefat ederse ve bu iki takdire göre iddet-i talak ve iddet-i vefat (boşamada ve ölümde geçmesi gereken bekleme müddeti) son bulursa bakılır. (Hududullah'a) Cenab-ı Hakk'ın tayin buyurmuş olduğu karı koca haklarına riayet edeceklerini zannettikleri takdirde onunla yani o üç talak ile boşanmış olan kadınla evvelki kocasının yani üç talakı yapan sabık ailenin yeniden nikahla evlenmelerinden dolayı kendileri için bir günah yoktur. Bu ilahi bir müsaadedir. Umulur ki bundan sonra artık karı koca birbirinin haklarına riayet etsinler.[355]

---

353. Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri, c. 1, sh. 237
354. Bakara, 230
355. Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri, c. 1, sh. 234

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav):

عن عَائِشَةَ رضِىَ الله عنْهَا أَنَّ امْرَأَةَ رِفاعَةَ الْقُرَظِيِّ جاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَنِي فَبَتَّ طَلاقِي وَإِنِّي نَكَحْتُ بَعْدَهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الزُّبَيْرِ الْقُرَظِيَّ وَإِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ الْهُدْبَةِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَلَّكِ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لَا حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ وَتَذُوقِي عُسَيْلَته

Hz. Aişe (ranha)'den rivayete göre, Kurzi Rifaa'nın karısı Temime, Rasûlullah Efendimiz (sav)'e gelerek,

– Ya Rasûlallah! Rifaa beni boşamıştı. (Ve üç talâk ile) talak-ı kafi kılmıştı. Sonra ben de Kurzi Abdurrahman bin Zübeyr ile evlenmiştim. Fakat Abdurrahman'ın erkekliği şu elbise saçağı gibi (gevşek). Bir erlik vazifesini göremiyor, dedi:

Rasûlü Ekrem (sav),

– "Sanırım ki sen eski kocan Rifaa'ya varmak istiyorsun. Fakat (ikinci kocan) Abdurrahman senin balcağızından, sen de onun balcağızından tatmadıkça bu olmaz (varamazsın)."[356] buyurdular.

Hadis-i Şerif'te geçen Peygamber Efendimiz (sav)'in balcağız tabiri cinsi münasebeti dolaylı olarak anlatmasıdır. Böyle olunca, gerek Ayet-i Kerime'nin tefsirinde ve gerekse Hadis-i Şerif'te açıkça beyan edildiği gibi bîr aile yuvasında karısı ile geçim sağlayamayıp onu boşamak ihtiyacını duyan bir kimseye üçe kadar talak vermeye (boşama yeminine) müsaade edilmiş, her iki tarafın akıllanıp dönmesi için de erkeğe zaman fırsatı sağlanmıştır.

Bunun sebebi de, birinci ve ikinci talak birer tecrübe dersi olacaktır. Hakk'ın bahşeylediği bu son tecrübelerinin kıymetini takdir etmeyerek, ders almayan ve üçüncü talaka lüzum görerek birlik bağını koparan ve birbirinden ayrılan karı kocanın ayrıldıktan sonra kalplerinde acı bir hicranın, pişmanlık ve hasretin başladığını, evvelce takdir edemeyerek kıymetini bilemedikleri çok derin bir sevginin ve evlilik bağının bulunduğunu bundan sonra hissederler ve birbirinin kıymetini takdir ederek anlarlar, fakat bu anlamanın bir faidesi yoktur.

Çünkü ok yaydan çıkmış ve iş işten geçmiştir. Şayet birbiriyle evlenmeyi ve artık birbirinin kusurlarına bakmayarak ilelebet geçinerek saadet sürmeyi arzu ederlerse, ancak o kadın başka bir erkek ile evlenir, tek bir defada da olsa aralarında cinsi yaklaşımda bulunduktan sonra o kadını ikinci kocası

356. Tecrid, c. 11, sh. 397

boşar veya ikinci koca ölürse, o kadın iddetini (bu ikinci kocadan hamile olup olmadığını anlamak için beklenen müddeti) bekledikten sonra evvelki kocası ile tekrar evlenebilir.

İşte bu mesele çok mühim olduğu için aile yuvası kuracak erkek ve kadın ailesini, İslami esaslara dikkat ederek, emir ve yasaklara uyarak kurmalı, karşılıklı vazifelerini seve seve yapmalı, birbirlerine karşı ufak tefek kusurlarını da affederek hoş görmeli, ölünceye dek saadet içerisinde hayat sürmelidir. Ufak tefek, olur olmaz şeylerde şeytana ve nefse uyarak el ve dil kavgası yaparak, yok; boşadım, boşayacağım, yok; artık beni boşa, evi bırakıp gideceğim gibi sözlerle yuvayı sallayıp, hırpalayarak yıkmaya çalışmamalı, yukarıda bahsettiğimiz acıklı halleri düşünmeli, bilhassa bu işte erkek daha da hassas davranarak titiz olmalı nikâhın önemini bilerek diline sahip olmalı. Onu oyuncak yerine koymamalı, olur olmaz şeylere şart olsun şöyle, şart olsun böyle diye yemin etmemelidir. Aksi halde son pişmanlık ele girmez. Ok yaydan çıktıktan sonra bir daha geri dönmez.

İnsanın selameti, lisanını muhafazadadır, atasözünü akıldan çıkarmamalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Talak üzerine (ailesinin nikâhı üzerine), şart olsun, şöyle yaparsam böyle edersem karım boş olsun, gibi sözlerle ancak **münafık olan kişi yemin eder."**[357] buyurmuşlardır.

TALAK'IN (BOŞAMA'NIN) ÇEŞİTLER!

Ahsen, Hasen ve Bid'i namıyla talak üç çeşittir.

AHSEN (En Güzel Talak):

Kişinin nikâhı altındaki karısını, üç tuhur halinde yani kadının üç kere temizliği zamanında bir talak ile boşayıp iddeti bitinceye kadar bırakmamasıdır ki, aile hakkında en hayırlı ve elverişli talak şekli budur. Talak aslında çirkin bir hareket olmakla beraber, çeşitleri arasında birbiriyle geçinemeyen eşlere daha faydalı olması bakımından ve İslam Şeriatı'nın güzel gördüğü boşama şekli budur.

HASEN (Güzel Talak):

Kişinin karısını üç tuhur (temizlik) içinde üç kere boşaması yani her temizlik zamanında ayrı ayrı üç talaka kadar varmasıdır ki buna bid'i, mukabil-i sünni denir.

---

357. Z. el-Kevseri, el-İşfaka Ahkâmi't-Talak, sh. 14

BİD'İ (Çirkin, Günah Olan Talak):

Hayız zamanında, yahut temiz iken cinsi münasebetten sonra veyahut bir sözle üç talakı birden verip alakayı kesmek suretidir ki bu hepsinden kötüdür.

Karı koca ilişkileri ve gönül beraberliği çok ince ve derin bir şey olduğundan, bunu tam olarak kavrayamayıp, bazı geçimsizlikler sebebiyle öfke halinde erkek kadını boşamaya kalkar da çok geçmeden ruhunda pişmanlık ateşleri yanabilir. İşte bunun için, yıkılmaya yüz tutan aile binasının yavaş yavaş tamir edilmesi ve sonunda pişman olunmaması için erkeğe zaman fırsatı verilmiş, üçe kadar talaka müsaade edilmiş ve bunların da kadının hayız görmediği, temiz bulunduğu zamanlarda yapılması sünnete uygun ve makbul sayılmıştır.

Şöyle ki:

Talak vermek (boşamak için yemin) ihtiyacını duyan bir kimse, kadının temizliği halinde cinsi münasebette bulunmadan bir talak verir, vaz geçmeyip bir talak daha boşamak görünürse, ikinci bir hayız görünceye kadar bırakır. Sonra temizlendiği vakit ikinci talakı da verir. Bundan sonra pişman olup boşamaktan vaz geçerse geri kalan bir talakla karısını tutar. Yok eğer üçüncü bir talak daha vermek isterse, bir hayız daha görünceye kadar mühlet verir, temizlenince üçüncü talakı da verir, böylece kadından alakası kesilmiş olur. Kadın bir hayız daha iddet bekler, ondan sonra dilerse başka bir kocaya gidebilir. Birinci talaktan son talaka kadar kadın evinde oturabilir. Nitekim yukarıdaki Ayet-i Kerime'de evden çıkarılmamaları emrolunmuştur. Hatta o iddet beklediği günlerde kadının zinetine, kendine dikkat etmesi, erkeğine hoş görünüp onu talakından vazgeçirmesi bakımından mendup ve müstahsen (makbul ve güzel) görülmüştür.

Kocanın bir veya iki talakla boşadığı karısını iddeti yaklaşınca, ya iyilikle bırakması veyahut güzellikle geçinme niyetiyle tutması hakkında, Cenab-ı Hakk, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا اٰيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمَا اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

"Ve kadınları boşadığınızda, onlar da adetlerinin sonuna yaklaşınca artık onları ya iyilikle tutunuz veya iyiklikle salıveriniz. Onları haklarına

tecavüz için zararlarına olarak tutuvermeyiniz. Bunu her kim yaparsa, muhakkak nefsine (kendisine) zulmetmiş olur. Ve Allah Teâlâ'nın ayetlerini eğlence yerine tutmayınız. Ve Allah Teâlâ'nın üzerine olan nimetlerini ve sizlere indirip, kendisiyle öğüt verdiği kitabı ve hikmeti yadediniz (hatırlayıp ibret alınız). Ve Hakk Teâlâ'dan korkunuz. Ve biliniz ki Allah (cc), şüphesiz her şeyi bihakkın (tam olarak) bilicidir."[358]

KADININ İDDET BEKLEMESİ

İDDET: Kocası vefat etmiş veya boşanmış olan bir kadının tekrar başka bir kocaya varabilmesi için bekleyeceği belirli müddete denir.

Bir kadının kocası öldükten sonra veya kocasından boşandıktan sonra başka bir kocaya varabilmesi için, usulü dairesinde ne kadar bir müddet beklemesi gerektiğine dair Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inde şöyle buyurmuştur:

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ ثَلٰثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ فٖى اَرْحَامِهِنَّ اِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ

"Mutelleka (boşanmış) olan kadınlar, talak verilip boşandıktan itibaren üç hayız görünceye kadar bekler; başka kocaya gidemez. O üç hayız görme müddetince talak veren erkeğin nutfesinden (erlik suyundan) o kadınların rahminde Allah (cc)'ın halk ettiği (yarattığı) çocuğu veyahut hayzı saklamak, boşanmış olan kadınlara helal olmaz. Eğer onlar, Allah (cc)'a ve ahirete iman eder oldularsa rahminde olan çocuğu saklamak kocanın haklarına tecavüz ve zulümdür. Böyle olunca, eğer imanları varsa bu gibi zulme cesaret etmezler."[359]

Eğer erkek ve kadın, zifaf olduktan sonra talak verilirse (cinsi münasebet gerçekleştikten sonra boşama olursa beklemek) iddet lazım gelir. Ve eğer cinsi yakınlık gerçekleşmeden boşama olursa bekleme lazım gelmez.

Kocasından boşanan kadının, üç hayız görünceye kadar beklemesi mecburidir. Eğer iddet (bu bekleme müddeti) içinde çocuk olduğu ortaya çıkarsa iddet, çocuk dünyaya gelinceye kadar devam eder. Kadının, iddette acele edip, erkeğinin geri çekilmesini iptal için hayzını veyahut rahminde olan

358. Bakara, 231
359. Bakara, 228

çocuğu saklayarak iddetim bitti, demesinin helal olmadığını Cenab-ı Hakk bu Ayet-i Kerime'de beyan buyurmuştur. Zira iddetin bitip bitmediğini açıklamak, sadece kendisini bildiği bir sır olduğu için kadının sözü geçerlidir. Bundan dolayı, gerek hayzını ve gerek çocuğu saklayarak başka kocaya gidebilmesi mümkün olduğundan, Cenab-ı Hakk, imanı olan kadınlara bu gibi ihanetin helal olmadığını beyan etmiştir.

Eğer kadın, hayızdan kalmış veyahut kesin olarak hayız görmemiş olursa onun iddeti üç aydır. Ve cariye olursa, talakı (boşanması) iki ve iddeti de iki hayız görmektir.[360]

KOCASI ÖLEN KADININ BEKLEYECEĞİ İDDET

Kocası ölen bir kadının (bir başkasıyla evlenebilmek için) ne kadar iddet bekleyeceğine dair Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inde şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ اَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَاِذَا بَلَغْنَ
اَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِى اَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

"İçinizden ölenlerin geride bıraktıkları aileleri, kendi kendilerine dört ay on gün beklerler. İşte bu müddeti bitirdikleri zaman artık onların kendileri hakkında meşru bir şekilde yaptıkları şeyden dolayı size günah yoktur. Allah (cc) ne işlerseniz hepsinden haberdardır."[361]

Bu Ayet-i Kerime'de, kocaları vefat eden kadınların iddet (bekleme) sürelerini açıklamaktadır.

Şöyle ki:

"Ey Müslümanlar! Sizlerin boşayacağınız kadınların iddetleri yukarıda bildirilmiştir. Ve sizlerden vefat edip de geriye aileler bırakanların aileleri ise kendi nefisleri hakkında dört ay on gün bekler. Bu kocası vefat etmiş bir kadının iddeti (bekleme süresi)'dir. Bu müddet içerisinde kimse ile evlenemezler. Bu gerçekle sabittir. Ve zorunluluk bulunmadıkça kocasının vefat ettiği evden çıkmazlar; bu bir vecibedir. Zinetlerini takamazlar, güzel koku sürünemezler, sürme çekemezler, rahmetli kocalarının hatıralarına saygı gös-

360. Hülasatü'l-Beyan, c. 1, sh. 168
361. Bakara, 234

terip, vefatlarından dolayı üzüntü içinde olurlar. Buna İslam Şeriatı dilinde: Hidad ve ihdad denilir.

Sonra, iddetlerinin sonuna gelince yani, ölümden dolayı beklenilmesi gereken süre dolunca artık kendileri hakkında bilindiği şekilde İslam Şeriatı'nın inkar etmeyeceği bir suretle yapacakları şeyden, mesela; meşru surette süslenmelerinden veya başkası ile evlenmeye aday olmalarından dolayı; ey onların velileri ve ey Müslümanlar! Sizin üzerinize bir günah yoktur. Artık bundan mesul olmazsınız. Burada şart olan, ölümden dolayı gereken bekleme süresinin tamamlanmış olmasıdır. Bu müddete uymak, bir hikmet ve iş gereğidir. Bu müddet içinde, hem hayız müddeti geçmiş ve hem de rahimde çocuk bulunmadığı anlaşılmış olur.

Şayet çocuk bulunduğu anlaşılırsa, o çocuk doğuncaya kadar yine başkasıyla evlenmesi caiz olmaz. Zaten bu müddet, nikâhın ortadan kalkmasından dolayı bir üzgünlük ve yas belirtisidir. Ve vefat eden erkeğin hatırasına bir saygı alametidir. Böyle olunca buna uymak lazımdır. Allah-u Teâlâ yapacağınız şeylerden haberdardır. Artık O (cc)'nun böyle yüksek, hikmet, makbul emirlerine muhalefette bulunmayınız, sonra mesuliyetten kurtulamazsınız.[362]

Hulasatü'l-Beyan Tefsiri sahibinin, Fahri Razi'den naklettiği izahatına göre şöyle demiştir:

"Kocası vefat eden kadın için dört ay on gün iddet beklemek vaciptir. Bundan dolayı, o müddet bitmedikçe başka kocaya gidemez. Zira iddet içinde nikâh geçerli olmaz. Ve bu dört ay on gün içinde hamile olduğu belli olursa iddeti, çocuk doğuncaya kadar devam eder. Ancak hamile olduğu bilinse veya kocası vefat ettiği gün çocuk getirse, o gün iddeti bitmiş olur, başka kocaya gidebilir. Dört ay on gün beklemek lazım gelmez. Çünkü kadının iddeti çocuk olmak ihtimaline karşı erkeğin hukukunu (haklarını) korumak içindir. Şu halde çocuk dünyaya gelince erkeğin hakkı kalmadığından kadın iddetten kurtulur ve bütün haklarına sahip olur."[363]

Bir Hadis-i Şerif'te:

Ümmü Seleme (ra)'den rivayete göre kocası ölen bir kadının akrabası, onun gözlerinin ağrımasından endişe ederek Rasûlullah (sav)'a gelip kadının gözlerine sürme çekmesine izin istediler. Fakat Rasûlullah izin vermedi.

---

362. Ömer Nasuhi Bilmen, c. 1, sh. 242-243
363. Hülasatü'l-Beyan, c. 1, sh. 194

Rasûlullah Efendimiz (sav) şöyle buyurdu:

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِىَ اللهُ عنْهَا أَنَّ امْرَأَةً تُوُفِّيَ زَوْجُهَا فَخَشُوا عَلَى عَيْنَيْهَا فَأَتَوْا رَسُولَ اللّهِ ﷺ فَاسْتَأْذَنُوهُ فِي الْكُحْلِ فقَالَ لَا تَكَحَّلُ قَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ تَمْكُثُ فِي شَرِّ أَحْلَاسِهَا أَوْ شَرِّ بَيْتِهَا فَإِذَا كَانَ حَوْلٌ فَمَرَّ كَلْبٌ رَمَتْ بِبَعَرَةٍ فَلَا حَتَّى تَمْضِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ وَسَمِعْتُ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ تُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ تُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ إِلَّا عَلَى زَوْجِهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

"O kadın iddet içinde sürme çekemez. Hem ey kadınlar! (Cahiliyye zamanında) sizden biriniz (in kocası öldüğünde) en kötü elbisesi içinde ve evinin en fena bir tarafında bir sene beklerdi (ve koku sürünmez. Kocasının bir sene matemini tutardı). Bir sene tamam olup da yanından bir köpek geçip gittiği sırada kadın yerden bir deve tezeği (alıp kendi omzundan arkaya) atardı. (Ve bu suretle mateminden çıkardı). Hülasa bu kadın kocasının vefatından itibaren dört ay on gün geçmedikçe gözlerine sürme çekemez."[364] buyrulmuştur.

Şu halde, kocası vefat eden bir kadının, nikâh nimetini yitirmesinden dolayı dört ay on gün matem içinde bulunmak ve zinetini (süslemesini) terk etmek ve güzel koku sürünmemek, sürme çekmemek vacip olduğuna işaret için, iddet müddetini bizzat bekleyeceklerini Vacip Teâlâ (cc) Ebedi Kelamı olan Kur'an-ı Kerim'inde ve Peygamber Efendimiz (sav) de Hadis-i Şeriflerinde beyan buyurmuşlardır ki, bu beyan, kocası vefat eden kadınların hepsini içine almaktadır. Böyle olunca, çocuk doğurmaya kabiliyeti olmayan, yani genç ve ihtiyar hepsi eşittir.

Kocası vefat eden bir kadın, iddetini tamamlayınca o kadının nikahına talip olmak için söz söylemekte veyahut kendi kendine bu hususu düşünmekte erkek üzerine günah olmadığına dair Vacip Teâlâ (cc),

"İddetini ikmal eden kadınların nikâhlarına talip olmak üzere ta'riz ettiğiniz (dile getirdiğiniz) şeyde, veyahut dile getirmeyip nefsinizde talip olmaklığınız için sakladığınız şeyde (kendi kendinize bunu düşünmenizde) sizin üzerinize günah yoktur."

---

364. Tecrid, c. 2, sh. 405

عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلٰكِنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا اِلَّا اَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا

"Allah-u Teâlâ sizin onları zikredeceğinizi ve nikâha talip olacağınızı bilir. Velakin gizli olarak görüşmek ve birbirinizle sevişmek suretiyle vaadde bulunmayın ve eleştirilme durumunda bulunmanız caiz değildir ancak makbul ve muteber olan nikâha ait söz söylerseniz zarar yoktur." buyurmuştur.

Yani: Kocası vefat edip iddetini bitiren kadının nikâhına talip olmak üzere söylediğiniz şeyde veyahut talip olmayı içinizde gizlediğiniz düşüncelerinizde sizin üzerinize günah yoktur. Siz her ne kadar talip olacağınızı gizleseniz de sizin ilerde onlara talip olduğunuzu açıktan söyleyeceğinizi Allah-u Teâlâ bilir. Velakin gizlice görüşmek ve sevişmek suretiyle birbirinize vaadde bulunmayın. Zira münasebetiniz olmayan yabancı bir kadınla görüşmenin töhmetten uzak olmayacağı ve su-i zan dahi (kötüye yorumlama) olacağından gizli görüşmek caiz değildir. Ancak örf ve adette makbul ve Şer'an muteber bir surette söz söylemekte sakınca yok demektir. Kadına, "Ben iyi bir kadınla evlenmek isterim. Allah (cc) bana saliha bir kadın verse", "Sen soyu sopu belli saliha bir kadınsın" demek gibi sözler duyurmaktır. İşte bu Ayet-i Celile, evlenmesine engel bulunmayan bir kadına hutbe etmenin yani; talip olmanın caiz olduğunu, yalnız bu talebin iddet müddeti içinde olmamak lazım olduğunu beyan ettiği gibi, iddetini ikmal etmeden nikâhını kasdetmenin caiz olmadığını dahi beyan etmek üzere,

وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتّٰى يَبْلُغَ الْكِتَابُ اَجَلَهُ

"Allah (cc)'ın kitabında takdir olunmuş olan iddet, belirli olan müddetine varıncaya kadar nikâh akdini kasdetmeyin (talep etmeyin). Zira; zamanı gelmeyen şeyde acele etmek, mahrumiyeti muciptir (getirir). Böyle olunca, iddetini ikmal etmeden kadının nikâhında acele etmek fayda vermez. Çünkü nikâh etse bile nikâhı sahih (geçerli) olmaz, şu halde boş yere uğraşmaktır."[365]

ERKEĞİN BOŞADIĞI KADINA NAFAKA VE MEHRİNİ VERMESİ

Bir erkeğin boşamış olduğu kadına, en son vazifesi olan nafaka ve mehrini güzellikle ve bir vicdan borcu olarak Allah (cc)'ın emrettiği şekilde vermesidir. Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hakk,

365. Bakara, 235

اَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَاِنْ كُنَّ اُولَاتِ حَمْلٍ فَاَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتّٰى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَاِنْ اَرْضَعْنَ لَكُمْ فَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ وَاْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَاِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ اُخْرٰى

"(Boşanan) o kadınları, gücünüzün yettiği kadar, ikamet ettiğiniz (kendi oturduğunuz) yerin bir kısmında oturtun. (Evleri) başlarına dar etmek (onları çıkarmaya mecbur kılmak) için kendilerine zarar yapmayın. Eğer onlar yüklü iseler yüklerini koyuncaya kadar nafakalarını verin. Eğer (kendilerinden olan evlatlarınızı) sizin faidenize emzirirlerse onlara ücretini verin. Aranızda (bu hususta) güzelce müşavere (görüşüp anlaşın) edin. Eğer güçlüğe uğrarsanız o halde **(çocuğu) onun (hesabına) bir başka (kadın) emzirecektir."**[366]

لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا اٰتٰيهُ اللّٰهُ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَا اٰتٰيهَا سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

"(Hali, vakti) geniş olan, nafakayı genişliğine göre versin. Rızkı kendisine daraltılmış bulunan (fakir) de nafakayı, Allah (cc)'ın ona verdiğinden versin. Allah (cc) hiç bir nefse (kimseye), ona verdiğinden başkasını yüklemez. Allah (cc) güçlüğün arkasından kolaylık ihsan eder."[367] buyurmuştur.

Cenab-ı Hakk, yukarıdaki Ayet-i Kerimelerde, boşanan kadınlar, hamile olurlarsa, çocuk doğuncaya kadar nafakaları, mesken masrafları (ev kiraları), çocuğu emzirirlerse yiyecekleri, giyecekleri ve emzirme ücretleri boşayan kocaya ait olduğunu ve erkeğin bunu vermeye mecbur bulunduğunu beyandan (açıkladıktan) sonra boşanıp da hamile kalmayan kadınların iddeti bitinceye kadar nafakalarının verilmesi ve kendilerinin münasip bir şekilde faydalandırılması hakkında da,

وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ

"Boşanan kadınların da meşru surette faidelenmeleri haklarıdır ki bu, Allah (cc)'tan korkanlar için bir vazifedir."[368] buyurmuştur.

366. Talak, 6
367. Talak, 7
368. Bakara, 241

NİKAHLANIP DA KENDİLERİYLE ZİFAFA GİRİLMEDEN BOŞANAN KADINLARIN HUKUKUNA DAİR

Nikâhlanıp da kendileriyle zifaf olunmadan (cinsi yakınlıkta bulunulmadan) boşanan kadınların hukukunu beyan etmek (haklarını açıklamak) üzere Cenab- Hakk,

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ اَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ
عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنٖينَ

"Kendileriyle temas etmediğiniz yahut kendilerine bir mehir tayin eylemediğiniz kadınları boşamışsanız (bunda) üzerinize vebal yoktur. Onları, (zengin olanınız kudretince, darda bulunanınız da halince olmak üzere) makbul bir faide ile faidelendiriniz. Bu, iyilik etmek şiarında bulunanların üzerine bir borçtur."[369]

وَاِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرٖيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ اِلَّا اَنْ
يَعْفُونَ اَوْ يَعْفُوَا الَّذٖى بِيَدِهٖ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَاَنْ تَعْفُوا اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى وَلَا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ
اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ

"Eğer siz onları kendilerine temas etmeden önce boşar (fakat daha **evvelden) onlara bir mehir ta'yin etmiş bulunursanız, o takdirde ta'yin ettiğiniz o mehrin yarısı onlarındır. Meğer ki kendileri vazgeçmiş olsunlar yahut nikâh düğümü elinde bulunan kimse bağış yapmış olsun. (Ey erkekler)! Sizin bağışlamanız takvaya daha yakındır. Aranızdaki üstünlüğü unutmayın. Şüphesiz Allah (cc) hakkıyla görücüdür."**[370] buyurmuştur.

Nisa Suresi'ndeki bir Ayet-i Kerime'de de,

وَاِنْ اَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَاٰتَيْتُمْ اِحْدٰيهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَاْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا
اَتَاْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَاِثْمًا مُبٖينًا، وَكَيْفَ تَاْخُذُونَهُ وَقَدْ اَفْضٰى بَعْضُكُمْ اِلٰى بَعْضٍ وَاَخَذْنَ مِنْكُمْ
مٖيثَاقًا غَلٖيظًا

"Eğer bir aileyi bırakıp da yerine başka bir aile almak isterseniz öbürüne yüklerle mehir vermiş olsanız bile içinden bir şey almayın. (Kendisine hem) bir iftira ve açık bir günah (yükler, hem) alır mısınız onu?"

---

369. Bakara, 236
370. Bakara, 237

"Onu nasıl alırsınız ki birbirinize kırılıp katıldınız. Onlar sizden kuvvetli teminat da aldılar."[371]

Bu mübarek ayetler, kuvvetli teminat vererek yani; Allah (cc)'ın emri ve Peygamber (sav)'in sünneti üzerine nikâhlayarak evlendiği ve başbaşa beraberlik ile aralarında karı koca birliği gerçekleştiği ailesini hiç bir kusuru olmadığı halde beğenmez veya herhangi bir sebeple başkasını almak gayesiyle o kadıncağızı boşarsa, vermiş olduğu mehir pek çok olsa bile ondan bir mal almanın erkek için uygun olmadığını ve hele böyle bir mal için kadına, onda bulunmayan bir takım şeylerle iftira ve karalamada bulunmanın asla caiz bulunmadığını beyan buyurmaktadır. Böyle bir harekette bulunan kimse hem Allah (cc)'a isyan ederek günaha girmiş ve hem de kadının hakkını üzerine geçirmiş olur ki, o kimse dünya ve ahiretini perişan etmiş olur.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Bir kimse yalnız şehvetini tatmin etmek için kadını nikâh eder, mehrini de vermezse o kimse zinakar bir mücrim olarak ölür."

Bir Ayet-i Kerime'de ise şöyle buyrulmuştur:

وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَاْخُذُوا مِمَّا اٰتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا اِلَّا اَنْ يَخَافَا اَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَاِنْ
خِفْتُمْ اَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ
يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّٰهِ فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

"Ey erkekler! Ailelerinize mehir veya hediye olarak vermiş olduğunuz **maldan bir miktarını geri almak sizin için hiç bir zaman** helal **olmaz. Ancak karı ile koca arasında lazım olan Allah (cc)'ın** ahkamını **(evlilik haklarını) ayakta tutamayacaklarından korkmuş (ûmidlerini kesmiş) olsunlar. Eğer bu suretle siz de onların (erkek ve** kadının**) Allah (cc)'ın sınırlarını hakkıyla muhafaza edip ve emirlerini yerine getiremeyeceklerinden korkarsanız o halde (kadının serbest boşanması için) fidye vermesinde (hakkından vazgeçmesinde) ikisi üzerinde de vebal yoktur. Bunlar Allah (cc)'ın sınırlarıdır. Onları** (çiğneyip) **geçmeyin.** Kim **Allah (cc)'ın sınırlarını aşarsa, işte onlar zalimlerin da kendileridir."**[372]

Bu Ayet-i Kerime'de de, kadınların boşanmak istemedikleri halde, kocalarının onları boşayıp, evvelce o kadına mehir veya hediye olarak vermiş

---

371. Nisa, 20-21
372. Bakara, 229

oldukları malın hepsini veya bir kısmını geri almalarının helal olmadığını, ancak erkek karısını boşamak istemediği halde kadın herhangi bir sebepten kocasından boşanmak ister de, erkekle kadın Allah (cc)'ın sınırlarını (evlilik haklarını) ayakta tutamayacaklarından korkmuş ve ümitlerini kesmiş olurlarsa, o halde kadının boşanmasına bedel olarak kocasına bir miktar mal vermesinde, yahut mehrinden vazgeçmesinde, kocasının da o malı alıp karısını boşamasında her ikisine de günah olmadığını ve bu geçimsiz olan karı kocanın aralarını uzlaştırmak için araya giren hakimin koca tarafından evvelce mehir ve hediye gibi kadına vermiş olduğu maldan bir miktarını kadından alıp, talak bedelinde erkeğe vermesiyle hükmünün hiç bir zaman helal olmadığını, buna sebep de, erkek vermiş olduğu mehir mukabilinde kadından istifade ettiğinden verdiği malın bir miktarını geri almak insanlığa yakışmayan bir zulüm olduğundandır. Ancak karı-koca, Allah (cc)'ın tayin ettiği hudutta duramayacaklarından endişe etmiş, sevişemeyip karı-koca haklarına riayet edemeyecekleri anlaşılırsa o zaman kadın talaka (boşanmaya) talip olup, erkek de mal olmaksızın talak vermediğinde kadının talak bedelinde bir miktar kocasına mal vermesinde ve kocasının da vereceği talak bedelinden o malı almasında günah olmadığı gibi hakimin bu yolda vereceği hükmünün de helal olduğu beyan edilmiştir.[373]

Çünkü; koca vermiş olduğu talaktan hasıl olan zararı kadından almış olduğu para ile karşılayacağı gibi, kadın da vermiş olduğu maldan hasıl olan zararı bağlı bulunduğu nikâhtan kendini kurtarmakla karşıladığından, her iki taraf hakkındaki zarar karşılıklı menfaatlerinin gereğidir. Şu kadar ki, mal karşılığında yapılan boşama, ayırıcı olduğundan bir talak (yemin) ile de boşasa kadın iddetini tamamlayınca başka kocaya gidebilir. Kocanın geri dönüş hakkı yoktur.[374]

Mal karşılığında kocanın karısını boşamasına (mülki nikâhı izale etmesine) İslam hukukunda (hulü) denir. Karı kocanın nikâhı fesh etmelerine de mühalaa tabir olunur.

Hulasatü'l-Beyan Tefsir sahibinin Fahri Razi ve Hazin'den naklen beyanına göre:

"Kocanın karısından alacağı bedelin, hulu verdiği mehre eşit veyahut ondan fazla veya noksan olması caizdir. Çünkü hulu; şer'i bir anlaşmadır. Şeriat akdinde her iki tarafın rızası şart ve nikâh akdinin de kadının arzusuna uygun mehri almayınca nikâha izin vermemek hakkına sahip olduğu gibi,

373. M. Ebû Zehra, Tanzimü'l-İslam, sh. 93
374. Ahkâm-ı Kur'aniye, sh. 152

erkek de boşama için nikâh sırasında istediği kadar mal almayınca boşama yemini vermemek hakkına haizdir. Binaenaleyh verdiği mehirden ziyade bedel hulu (boşama karşılığı mal) isteyebilir."[375]

Kazi'nin beyanına göre bu âyet; Sabit bin Kâys'ın karısı Cemile hakkında nazil olmuştur:

İbn Abbas (ra)'dan rivayete göre:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِىَ اللهُ عنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةَ ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ أَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ مَا أَعْتِبُ عَلَيْهِ فِي خُلُقٍ وَلَا دِينٍ وَلَكِنِّي أَكْرَهُ الْكُفْرَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْبَلْ الْحَدِيقَةَ وَطَلِّقْهَا تَطْلِيقَةً

Sabit bin Kays'ın karısı (Cemile) Nebi (sav)'ye gelerek,

– **"Ya Rasûlallah (sav)! Kocam Sabit bin Kays; ahlakı, dini düzgün bir kimsedir. Bu hususta ona darılmış değilim. Lakin ben (kocamı yaratılıştan çirkin gördüğümden) Müslümanlık hayatımda küfrü icabettiren bir harekette bulunmayı çirkin buluyorum. Bundan dolayı kocamdan ayrılmak istiyorum."** dedi.

Rasûl-ü Ekrem (sav),

– **"Sabit'in vaktiyle mehir verdiği bostanını kendisine iade etmek ister misin?"** diye sordu.

Kadın:

– **Evet, ederim,** dedi. Rasûlullah (sav) Sabit bin Kays'a,

– **"Bahçeyi al, bir talak ile bu kadını bırak."** buyurdu.

Kadın bahçeyi kocasına verdi. Sabit de talakını vererek kadından ayrıldı.[376]

Rasûlü Ekrem (sav)'in Sabit bin Kays'a,

– **Bostanı al, talakını ver,** buyurmaları icabi bir emir değildir.

Sevimsiz vaziyette nikâhın devamı, her iki taraf için kötülüğü getirebileceğinden iki tarafın halini düzeltmeleri için yol gösterici bir emir ve tavsiyeden ibarettir. Nitekim böyle olduğu şu Hadis-i Şerif'ten de anlaşılmaktadır.

---

375. Hülasatü'l-Beyan, c. 1, sh. 175
376. Tecrid, c. 2, sh. 401; Nesei, Neylü'l-Evtar, c. 6, sh. 260

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ عَبْدًا يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ خَلْفَهَا يَبْكِي وَدُمُوعُهُ تَسِيلُ عَلَى لِحْيَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعبَّاسٍ يَا عَبَّاسُ أَلَا تَعْجَبُ مِنْ حُبِّ مُغِيثٍ بَرِيرَةَ وَمِنْ بُغْضِ بَرِيرَةَ مُغِيثًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَاجَعْتِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ تَأْمُرُنِي قَالَ إِنَّمَا أَنَا أَشْفَعُ قَالَتْ لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ

Yine ibn Abbas (ra)'dan rivayete göre:

(Hz. Aişe (ranha)'nin cariyesi) Berire'nin kocası, Mugiys denilen bir köle idi. Berire'yi çılgınca severdi. Hala gözümün önünde görür gibiyim. Zavallı Mugiys ağlayarak ve göz yaşları sakalına dökülerek Berire'nin arkasında döner dolaşırdı. Berire ise ondan hiç hoşlanmazdı. Bir kerre Nebi (sav) babam Abbas (ra)'a,

– **"Ey Abbas! Mugiys'in Berire'ye aşırı sevgisine, Berire'nin de ona olan buğzuna, nefretine hayret etmez misin?"** buyurdu.

Sonra da Berire'ye,

– **Keşke bu Mugiys'e dönsen olmaz mı,** buyurdu. Berire de,

– **Ya Rasûlallah! Müracaatımı emrediyor musunuz,** dedi. Rasûl-ü Ekrem (sav),

– **Hayır ben emretmiyorum; şefaat ve iltimas ediyorum!"** Bunun üzerine Berire,

– **Öyle ise, o adama benim ihtiyacım yoktur,** dedi.[377]

BİRLİK BAĞI ÇÖZÜLEN KADIN VE ERKEK BİRİBİRİNDEN İYİLİKLE, GÜZELLİKLE AYRILMALIDIR

Bir aile yuvasında Müslüman kadın ve erkeğin herhangi bir sebeple imtizaçları bozulur, aralarında geçimsizlik ve huzursuzluk meydana gelirse böyle olan karı kocanın aralarını ıslah ederek düzeltmek için mümkün olduğu kadar ıslah çarelerine baş vurularak her iki tarafın haleti ruhiyeleri ölçülür, birbirleriyle bir arada geçinip geçinemeyeceklerinin tecrübesi yapılır da bir fayda hasıl olmaz, artık bir arada yaşamalarına imkân kalmadığı kanaatine varılır, boşama veya boşanmak zarureti hasıl olursa, ayrılacak karı kocanın ayrılırken Allah (cc)'ın emirlerine uyarak birbirlerine eziyet etme-

377. Tecrid, c. 2, sh. 402

den iyilikle, sabırla muamele ederek kolayca ayrılmaları kendi menfaatleri icabıdır. Böyle, Allah (cc)'ın emirlerine boyun eğerek iyilikle ayrılan, mukadderatına razı olup başının çaresine bakan kimseler hakkında Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerimi'nde,

وَاِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللّٰهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا حَكِيمًا

"Eğer karı koca birbirinden boşanıp ayrılacak olurlarsa, Allah (cc) her birini fazl u keremiyle ihtiyaçtan vareste (kurtulmuş) kılar. Allah (cc)'ın **lütfu inayeti geniştir. O tam bir hüküm ve hikmet sahibidir."**[378]

Diğer bir Ayet-i Kerime'de de:

وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا،وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ اِنَّ اللّٰهَ بَالِغُ اَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

"Kim Allah-u Teâlâ'nın (hükümlerine riayetle Allah (cc)tan korkarsa) Allah (cc) ona bir (kurtuluş) çıkış yeri ihsan eder. Onu, akla hayaline gelmeyecek bir yönden de rızıklandırır. Kim Allah (cc)'a güvenip dayanırsa O, kendisine yetişir. Şüphesiz ki Allah (cc) emrini yerine getirendir. Allah (cc) her şey için bir ölçü ta'yin etmiştir."[379] buyurmuştur.

Geçimsiz olan karı kocanın birbiriyle geçinme ümidi tamamen gittikten ve talak vaki olup (boşama gerçekleşip), birlik bağı tamamen çözüldükten sonra, artık gerek erkek ve gerekse kadın inat ederek; boşamam veya boşanmam, diye dayatarak ayrılmalarında zorluklar çıkararak bir araya gelmez ve işi uzatırlarsa işlerinin bozularak, vakitlerinin daim üzüntülü geçeceğini maddi ve manevi sıkıntılar ve ihtiyaçlar içerisinde kıvranacaklarını, aynı zamanda suçlu tarafın daima günahkar olacağını unutmamalıdırlar.

İşte her Müslüman kadın ve erkek, her işte olduğu gibi aile yuvasında da karşılıklı hak ve vazifelerini, bilerek, Allah (cc)'ın kanununa ve Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnet ve adabına uyarak yaparlarsa, daima saadet ve selamet, feyiz ve bereket içerisinde hayat sürerler. Çünkü usule riayet edilirse, vuslata nail (maksada kavuşulmuş) olunur. Vuslata nail olmayışın, usulü terk edişten olduğunu bizden evvel geçen İslam büyükleri bizlere haber vermişlerdir.

---

378. Nisa, 130
379. Talak, 2-3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADININ AİLE YUVASINDAKİ VAZİFELERİ

MÜ'MİNE BİR KADININ AİLE YUVASINDAKİ VAZİFELERİ

İslam dini, aile ocağında erkekle kadın arasında, maddi ve manevi kabiliyetlerine göre vazife taksimi yapmış, dışarı işlerini erkeğe, içeri işlerini de kadına vererek her cinsi görebilecekleri iş ile vazifelendirmiştir. Bilhassa kadına yapamayacağı işi teklif etmemiş, taşıyamayacağı mesuliyeti yüklememiştir.

Dışarı işleri ile vazifeli olan erkek, ailenin reisi ve hakimi, aile fertlerinin yöneticisi, gözcüsü, koruyucusu, kollayıcısı ve her türlü ihtiyaçlarının karşılayıcısıdır. Onun için kadın erkeğin idaresi altına verilmiş ve ona emanet olunmuştur. İçeri işleri ile vazifelenen kadının ise kocasının meşru olan her türlü emirlerine itaat etmesi farzdır. Meşru olmayan kötü ve haram olan emirlerine ise itaat yoktur. Çünkü, "Allah (cc)'a karşı günah işleyerek kula itaat edilmez."

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerimi'nde:

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ

"Erkekler kadınlar üzerine hakimdirler, (ailenin reisidirler) o sebeple ki Allah (cc) onlardan kimini (erkekleri) kiminden (kadınlardan)

üstün kılmıştır. Bir de (erkekler onları) mallarından infak **etmektedirler (Yiyecek, gibi her türlü ihtiyaçlarını temin etmektedirler).** İyi **kadınlar itaatli olanlardır. Allah (cc) kendi haklarını nasıl koruduysa, onlar da öylece göze görünmeyeni (erkeği olmadığı zaman onun malını, onun ve kendisinin şeref ve namusunu ve bir de ev sırlarını) koruyanlardır."**[1] buyurmuştur.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ والامير رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ على اهل بيته وَالْمَرْأَةُ راعية على بَيْتِ زَوْجِهَا وولده كلكم راع و كلكم مسؤل عن رعيته

"Hepiniz güdücü çobansınız ve hepiniz güttüğünüzden sorumlusunuz (sorulacaksınız). Emir (devlet reisi, padişah, vali ve emsali amirler) güdücü çobandır. Erkek ev halkının çobanıdır. Kadın kocasının, evinin ve çocuğunun çobanıdır. Böyle olunca (ey ümmetim)! Hepiniz güdücü çobansınız ve hepiniz güttüğünüzden sorumlusunuz."[2] buyurmuşlardır.

İşte her mü'mine kadın, aile teşkilatındaki mevkiini ve vazifesini bilerek evin reisi ve kendisinin amiri olan efendisine karşı daima sevgi ve saygı ile candan bağlanarak itaat etmeli ve kurmuş oldukları yuvayı ölünceye kadar nizam ve intizam içerisinde, neş'e ve sürurla, saadet ve selametle devam ettirerek hayat sürmelidir. Aynı zamanda Cenab-ı Hakk'ın rızasının, efendisinin rızasında olduğunu bilerek her türlü vazifeleri ile efendisini memnun etmeye çalışmalıdır.

Bir kadın, eğer aşağıda sıralayacağımız maddelerdeki Allah (cc)'ın ve Rasûlullah (sav)'ın emirlerine riayet eder, yerine getirir, şeytan ve nefsine de alet olmaz, kocası da kendisinden hoşnut ve razı olursa Cenab-ı Allah (cc)'ın yukarıdaki âyette methettiği (övdüğü iyi kadınlardan) olarak dünya ahiret mes'ud ve bahtiyar olur.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتِ الْجَنَّةَ

"Hangi kadın zevci (kocası) kendisinden hoşnut (razı) olarak ölürse, cennete girer."[3] buyurmuşlardır.

---

1. Nisa, 34
2. Buhari, Müslim, Riyazü's-Salihin, sh. 142
3. İbni Mâce, K. Hakayık, et-Terğib, c. 3, sh. 52, H. 12

KADININ EFENDİSİNİ GÜLER YÜZLE KARŞILAMASI

Malumdur ki aile müessesesinin dışarı işlerini yüklenen, yani hayatta lazım olacak evin her türlü ihtiyacını, ailenin nafakasını (yiyecek, giyecek gibi şeyleri) temin etmesi üzerine vacip olan erkek, çeşitli vazife ve işler görmekte, yorucu ve çetin bir hayat mücadelesiyle uğraşarak yorulmaktadır. Aile reisi erkek iş yerinden, dükkânından, dairesinden, sair vazifelerinden yuvasına döndüğü zaman yorgun ve neşesiz olur.

İşte, düşünceli ve anlayışlı bir kadın kocasını hemen kapıda, güler yüz ve tatlı bir eda ile, hoş geldin, diyerek karşılamalı, hal ve hatırını sorarak gönlünü almalı ve neşelendirmeli, ruhen dinlendirmelidir. Şayet kadın bir iş yaparken veya otururken efendisi gelmişse hemen ayağa kalkarak hürmette bulunmalıdır. Elinde bir şeyler getirmişse elinden almalı, ceket pardösü gibi şeyleri çıkarıp-giyerken de ona yardım etmelidir.

Her sabah efendisini evinden uğurlarken de, yine güleryüz ve nezaketle kapıya kadar uğurlamalı ve hakkında hayır duada bulunmalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav):

خَيْرُ النِّسَاء مَنْ تَسُرُّكَ إذا أَبْصَرْتَ وتُطيعُكَ إذا أَمَرْتَ وَتَحْفَظُ غيبتك فِى نَفْسِهَا وَمَالِكَ

"Kadınların (yani ailelerin) hayırlısı; yüzüne baktığın zaman seni neşelendiren, emrettiğin zaman sana itaat eden, senin gıyabında namusunu ve senin malını koruyandır."[4] buyurmuşlardır.

إنَّ الرَّجُلَ إذا نَظَرَ إلى امرَأتِهِ وَنَظَرَتْ إليه نظر الله إلَيهِمَا نَظْرَةَ رَحْمَةٍ فإذا أَخَذَ بِكَفِّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلاَلِ أَصَابِعِهِمَا

"Bir Müslüman erkek ailesine (muhabbetle) baktığı, ailesi de ona baktığı zaman Allah-u Teâlâ her ikisine de rahmet nazariyle nazar buyurur. Ve bu erkek ailesinin elini tuttuğu zaman her ikisinin de günahları parmaklarının arasından düşer gider."[5] buyurmuşlardır.

Görülüyor ki, bir ailede erkek ve kadın birbirine daima; sevgi ve muhabbetle, hürmet ve itaatle, güler yüz ve tatlı dille muamele ederlerse, Cenab-ı

4. Taberani, 10/40 Hadis, c. 3, sh. 270
5. Camiu's-Sağir, 500 Hadis, sh. 83

Hakk'ın nuru evde tecelli eder, o ailede feyiz ve bereket, saadet ve selamet, ülfet ve muhabbet, sevgi ve dayanışma meydana gelir ki bu yuvanın nizam ve intizamla devam ve bekasını sağlar.

Aksine hareket ise, yani, kadın efendisine layıklıyla hürmet ve itaat etmez, güler yüz göstermez, saygısız hareket ederse, aralarındaki sevgi ve muhabbet bağları gevşemeye ve gönüllerinde birinin diğerine karşı nefret hisleri uyanmaya başlar. Böylelikle zaman zaman geçimsizliklere yol açarak yuvanın bozulmasına sebep olunmuş olur. Onun için her kadın bu hususta çok titiz davranarak hareket etmeli; efendisinin muhabbetini, sevgisini kazanarak onu yuvasına bağlamalıdır. Birçok ailede geçimsizlik ve huzursuzlukların meydana gelmesi, erkeğin yuvadan soğuyarak nikâh bağını koparması veya harama kayması; kadının idaresizliği, kocasına karşı hürmet ve saygısız hareketi, kötü muamele ile suratını ekşitmesinden doğmaktadır.

SOFRAYI HAZIRLAMAK

Kadın, efendisi eve gelmeden, efendisinin arzu ettiği yemekleri hazırlayarak, sofrayı güzel bir şekilde tanzim ederek kurmalı ve sofrayı geciktirmemelidir. Zira açlık insanı ateşlendirir.

Yemekler gündelik ve normal olarak yapılmalı, fazla yaparak artırılmamalıdır. Zamanımızda bazı kadınların sofralarından artan yemek ve ekmek parçalarını yemeyip, bir fukaraya vermeyip çöplüğe döktükleri görülür. Bu hareketleriyle; hem kocasının kazancını israf etmiş, hem de Allah (cc)'ın nimetlerine şükretmemiş ve hem de günaha girmiş olurlar.

Cenab-ı Hakk:

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Yiyin, için israf etmeyin. Çünkü O (Allah [cc]) israf edenleri sevmez."[6] buyurmuştur.

Peygamberimiz (sav) de,

أَكْرِمُوا الْخُبْزَ

"Ekmeği muhterem tutun (horlamayın, kıymetini iyi bilin)."[7] buyurmuşlardır.

---

6. Araf, 31
7. Hakim, Beyhaki, 10/40 Hadis, c. 1, sh. 310

Yemekten sonra el suyunu hazırlayarak dökmeli ve elleri yemekten evvel, yemekten sonra da yıkamalıdır. Zira bu hareket Peygamberimiz (sav)'in sünnetlerindendir.

Bir Hadis-i Şerifte Peygamberimiz (sav),

بَرَكَةُ الطَّعَامِ الْوُضُوءُ قَبْلَهُ وَالْوُضُوءُ بَعْدَهُ

"Yemeğin, bereketi, yemezden evvel de yedikten sonra da elleri yıkamak(la)dır."[8] buyurmuştur.

Malumdur ki Cenab-ı Hakk'a ihlasla kulluk ederek kurbiyyete (yakınlığa) ermek, dünya işlerini nizam ve intizamında yaparak 'Sırat-ı Müstakim'den ayrılmamak; bedenin daimi saadeti, ruhun karargahı olan cesedin her zaman sıhhat ve selametiyle olur. Bedenin sıhhat ve selameti ise, hıfzıssıhha kanunlarına riayet ederek, yeme ve içmeyi temin etmekle olur. İşte bunun içindir ki, Ahmed ibn Hanbel (Yemek dindendir.) demiş, Cenab-ı Hakk bunun böyle olduğunu:

كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا

"Temiz ve helal olan şeylerden yiyiniz, güzel amellerde bulununuz."[9] âyetiyle ifade buyurmuştur, diyor.

Koca Sehil:

"Yemeğin adabını güzel ve yerine getirmeyen güzel amelde bulunamaz." buyurmuştur.

İlim ve amel tahsili, nefsin, takva üzere olarak ukubet ve azaptan muhafaza için yemek yemesidir. Yoksa hıfzıssıha kanunlarına aykırı, hayvanlar gibi her istediğini yesin diye nefsi başıboş bırakıvermek değildir. Çünkü yemek dinin sebebi, bahanesi, ayakta tutup muhafazasına bir sebep ve alettir. Şu halde her erkek ve kadın, yemeği şeriatın nizamı ve ölçüsü üzerine sünnet ve adabına uyarak yemelidir.

Yemeğe başlamadan önce şu yedi edebe riayet etmelidir:

1. Yiyeceğimiz nimet, kazanç yönünden helal olmalı, haram ve şüpheli olmamalı.

2. Yemekten evvel ve yemekten sonra elleri yıkamak.

3. Zamanın icap ettiği mahzurlar yoksa Peygamber Efendimiz (sav)'in sünneti olduğu şekilde sofrayı yere kurarak yemek.

---

8. Ahmet, Ebû Davud, Tirmizi, et-Terğib, c. 3, sh. 150
9. Mü'minun, 51

4. Peygamber Efendimiz (sav) gibi, yemek yerken sofraya ilk oturuşu nasıl ise onu değiştirmeyerek sonuna kadar devam etmek. (Peygamber Efendimiz (sav) ya diz çöker, yahut sağ dizini kaldırır, sol dizinin üstüne oturur, bir yere dayanmazdı.)

5. Yemeğe el uzatırken; Allah (cc)'ın hizmetine, ibadetine, vücudun sıhhat ve selametine kuvvet olsun niyetiyle, "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek yemeli, doymadan çekilmeli; "Elhamdülillah" demeli. Sofra duasını biliyorsa dua etmelidir.

6. Allah (cc) ne vermiş ise oturup onu yemeli, keyf için; bu niçin yoktur, şu neye yapılmamış, tuzlu ve tuzsuz olmuş dememeli.

7. Aile fertleri ile birlikte yemeli. Çünkü, toplu yemede bereket vardır.

YEMEK ESNASINDAKİ EDEBLER

1. Yemeğe başlarken; "Bismillahirrahmanirrahim", yemekten kalkarken; "Elhamdülillahi Rabbi'l alemin" demek, sofra duasını biliyorsa dua etmek. Besmele'yi açıktan getirmek, başkalarına da hatırlatmak olur. Besmeleyi unutur da sonra aklına gelirse, "Bismillah evvelihu ve ahirihu" yani "Başlangıcından sonuna kadar Bismillah" demelidir.

2. Sofrada yeşillik ve tuz bulundurmak, yemeğe tuzla başlamak, sonunda yine tuzla bitirmek.

3. Yeme ve içmeyi sağ elle yapmak, önünden yemek, elini-ağzını ekmeğe sürmemek, sıcak yemeğe üflememek. Çünkü, mekruhtur.

4. Meyve yerken tek tek yemek, istediği yerden alabilirse de önündekini almak, edebe daha uygundur.

5. Su içerken Besmele çekmek, sağ el ile iki veya üç nefeste yavaş yavaş içmek, bir nefeste içmemek, bir yere dayanmadan oturarak içmek, dibi görünen kaptan içmek, ağzı kırık kaplardan içmemek, her nefes aldıkça, "Elhamdülillah" demek, Peygamber Efendimiz (sav) in güzel sünetlerindendir.

ÇAMAŞIR YIKAMAK

Kadın, eşinin ve çocuklarının çamaşırlarını güzel ve temizce yıkamalı ve çamaşır yıkarken de küçüklerin çamaşırlarını ayrı yıkamalıdır. Zira çocukların çamaşırları temiz olmaz.

Çamaşırlardan ütü olacakları ütülemeli, dikilecekleri varsa dikmeli, lekeli olanların lekelerini silerek eşinin ve çocuklarının üst ve başlarının temizliğine titizlikle dikkat etmelidir. Çünkü İslam dini temizlik, nezafet ve nezaket dinidir; kirliliği kabul etmez.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav):

انّ الله تَعَالَى يُحِبُّ النَّاسِكَ النَّظِيفْ

"Şüphesiz ki, Allah (cc) Teâlâ temiz olan ibadet ehlini sever."[10] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

النَّظَافَةُ تَدْعُوا اِلَى الايمَانِ

"Nezafete riayet ve devam etmek insanı kemal-i imana davet eder."[11] buyurmuştur.

بنى الدين على النظافة

"Din, temizlik (esasları) üzerine kurulmuştur."[12]

Kur'an-ı Kerim'de,

فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ اَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ

"Orada öyle bir takım rical (erkek) vardır ki, tertemiz olmayı severler. **Allah (cc) Teâlâ'da çok temizlenenleri sever."**[13] buyrulmuştur.

Kadın, çamaşırları güzelce yıkadıktan sonra gerek kendi ve gerekse evdeki kadın ve kızın elbise ve iç çamaşırlarını halkın göreceği yerlere asmamalıdır. Zira kalbinde şehvet hastalığı bulunan birçok kimse, kadının çamaşırına bakmak suretiyle şehvet hislerini tahrik ederek günah işlerler. Buna sebep olan kadın da aynı günaha ortak olmuş olur.

Onun için her Müslüman kadın, gayet titiz ve basiretli olmalı, yıkadığı çamaşırların kadın cinsinden olanlarını gizli yerlerde asarak kurutmalıdır.

Erkek misafir kabul ettikleri odalara da, kadın elbise ve eşyalarını asmamalı ve göz önünde bulundurmamalıdır.

---

10. Hatib, 10/40 Hadis, c. 1, sh. 174
11. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 12
12. İhya-yı Ulumiddin
13. Tevbe, 108

YEMEK KAPLARININ ÜZERİNİ ÖRTMEK

Kadın evine son derece bağlı olarak evin içeri ve dışarı temizliğine büyük bir itina ile bakmalıdır. Mutfak takımlarının temizliğine dikkat ederek bulaşık olan yemek kaplarını yemekten sonra yıkayıp üzerlerini iyice örtmeli, nizam ve intizam üzere yerleştirmelidir. Su kaplarının ağzını iyice kapatarak açık bırakmamalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Cenab-ı Edip Efendimiz (sav),

إِذَا اسْتَجْنَحَ اللَّيْلُ أَوْ قَالَ جُنْحُ اللَّيْلِ فَكُفُّوا صِبْيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَخَلُّوهُمْ وَأَغْلِقْ بَابَكَ وَاذْكُرْ اسْمَ اللّٰهِ وَأَطْفِئْ مِصْبَاحَكَ وَاذْكُرْ اسْمَ اللّٰهِ وَأَوْكِ سِقَاءَكَ وَاذْكُرْ اسْمَ اللّٰهِ وَخَمِّرْ إِنَاءَكَ وَاذْكُرْ اسْمَ اللّٰهِ وَلَوْ تَعْرُضُ عَلَيْهِ شَيْئًا

"Gece karanlığı başlayınca, çocuklarınızı dışarı çıkmaktan menediniz, çünkü şeytanlar o sırada yeryüzüne dağılır. Yatsıdan bir saat geçince, "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek kapını kapa. Besmele ile ışığını söndür, su kabının ağzını Besmele ile ört. Diğer kaplarının ağzını da Besmele ile kapat. Kapak yoksa kabın üzerine Besmele ile enine bir şey uzatsan da olur."[14] buyurmuşlardır.

Cabir (ra)'den nakledilen diğer bir Hadis-i Şerif'te,

غَطُّوا الإِنَاءَ ، وَأَوْكُوا السِّقَاءَ ، وَأَغْلِقُوا الأَبْوَابَ ، وَأَطْفِئُوا السِّرَاجَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَحُلُّ سِقَاءً وَلاَ يَكْشِفُ إِنَاءً وَلاَ يَفْتَحُ بَابًا فَإِنْ لم يَجِدْ أحدكم إِلاَّ أَنْ يَعْرُضَ على إِنَائِهِ عُودًا فَيَذْكُرَ اسْمَ اللهِ عليه فَلْيَفْعَلْ فإن الْفُوَيْسِقَةَ تُضْرِمُ على أَهْلِ الْبَيْتِ بَيْتَهُمْ

"(Besmele ile) kapılarınızı kapayın, tulum ve kırbanın ağzını bağlayın, kapılarınızı kapatıp sürgüleyin, lambayı söndürün. Çünkü şeytan (Besmele ile) bağlanmış tulumu çözemez, sürgülenmiş kapıyı açamaz, örtülmüş bir **kabın kapağını kaldıramaz. Şayet sizden biriniz, kapların ağzını kapatacak bir şey bulamazsa, elde edeceği bir ağaç parçasını (veya bir bıçak vesaire ile olsun) Besmele ile kabın üzerine uzatmayı ihmal etmesin. (Yatarken de lambayı söndürsün). Çünkü fare, mumun, zeyd (yağ) lambalarının fitilini çekmekle evi yakabilir."**[15] buyrulmuştur.

---

14. Buhari, c. 4, sh. 93
15. Müslim, Riyazu's-Salihîn, c. 3, sh. 210

Kadın temizlikte son derece titiz davranmalıdır. Çünkü bazı erkekler yaratılıştan titiz olduklarından, evin temizlik ve intizamından çok hoşlanırlar. Böyleleri eve geldikleri zaman, evi süpürülmemiş, bulaşıkları yıkanmamış ve eşyaları şurada burada saçılmış, gayri muntazam olarak gördüklerinde nefret ederek sinirlenirler. bazen kızdıklarını açıkça belirtirlerse de çok zaman bildirmeyerek içlerine atarlar, hafif bir keder, eşine karşı gizli bir tiksinme gönüllerinde yer alır. Bu durum gitgide büyür, sonra şu veya bu bahane edilerek kavga ve gürültüye sebep olur. Onun için ev kadını aile, bu hususa çok önem vererek titiz davranmalı, efendisi evden çıkınca evine çeki düzen vererek hem efendisinin muhabbetini kazanmalı ve hem de dışarıya örnek olmalıdır.

EVİN İÇ VE DIŞ TEMİZLİĞİNİ YAPMAK

Kadın veya kız, evinin; içini, dışını, önünü, arkasını, avlusunu, sokağını temiz tutmalıdır. Peygamber-i Zişan Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde,

طَيِّبُوا سَاحَاتِكُمْ فَاِنَّ اَنْتَنَ السَّحَاتِ سَاحَاتُ الْيَهُودِ

"Sahalarınızı (bulunduğunuz ve barındığınız yerlerin; içini, dışını, önünü, arkasını, avlusunu, sokağını) tertemiz tutun. Zira sahaların en kokmuşu Yahudilerin sahalarıdır."[16] buyurmuşlardır.

UMUMİ YERLERDE TAVIR VE HAREKETİNE DİKKAT ETMEK

Kadın umumi yerlerde tavır ve hareketine dikkat etmelidir. Kendinden büyüklere hürmet, küçüklere şefkat göstermelidir. Bir yere giderken, zaruret olmadıkça erkeklerin ve ihtiyar kimselerin önünden geçmemeli, onların geçmesini beklemelidir. Yoksa yürürken de sağa sola, arkaya bakmamalı, kötü kalpli kimselerin bakışlarını çekerek şüpheye düşürmemelidir.

Kendisine karşı gösterilen bir nezakete, bir hizmete yavaş bir sesle teşekkür ederek karşılık vermelidir.

Kadın veya genç kız, gerek evlerinde ve gerekse başka yerlerde oturup kalkmasına dikkat etmelidir. Bilhassa entari giymiş olanlar bu işte daha da titiz olmalıdırlar. Evinde yetişkin oğlu, kardeşi, çelebisi, kayın pederi veya

16. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 277

akrabalarından birisi varsa onların yanında oturup kalkarken, evi süpürüp, evin her türlü temizliğini yaparken, çoraplarını giyip çıkarırken daima edep üzere olmalı, gösterilmesi haram olan yerlerini göstermemelidir.

KADIN EŞİNDEN İZİNSİZ BİR YERE GİDEMEZ

Kadın eşinden izinsiz bir yere gitmemeli, gitmek zorunda kaldığı zaman eşini haberdar ederek rızasını almalıdır. Aynı zamanda gittiği yerden geç kalmayarak evine erken dönmelidir.

Kadınların zaruri ihtiyaçlarını dışarıdan temin etmeleri ve gereken meşru yerlere gitmeleri için evinden çıkmaya yetki ve selahiyeti vardır. Fakat bu yetkilerin bazıları hariç, diğerlerinde kocasının izin ve rızasının olması şarttır.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Keriminde buyuruyor ki:

وَقَرْنَ فِى بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰى

"Ey Peygamber (sav)'in hanımları, dolayısıyla mü'minlerin hanımları!"

"(Vakar ile) evlerinizde oturun. Evvelki cahiliyet (devri kadınlarının kırıla döküle, süslerini, göstere göstere) yürüyüşü gibi yürümeyin."[17]

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav):

"(Ey kadınlar!) İhtiyaçlarınızı karşılayan olmadığı zaman, Allah-u Teâlâ size ihtiyacınızı temin etmeniz için (evlerinizden) çıkmanıza izin vermiştir."[18] buyurmuşlardır.

Yukarıdaki Ayet ve Hadis-i Şerif gereğince Müslüman kadının maddi ve manevi ihtiyaçlarını temin edip karşılayacak mahremi (yakını) olan bir kimse olmaması, veya bunların alakasızlığı durumunda kadın elbetteki tesettür dahilinde meşru imkânlarla evinden çıkarak ihtiyaçlarını temin edebilir. Kocası bulunan kadın ise, efendisinden izinsiz evinden çıkmaz ve bir tarafa gidemez.

Bir kadının efendisinden izinsiz bir yere gitmesi, izinli de olsa gittiği yerden geç gelmesi erkeğine ağırlık ve nefret verir. Bu işin bir kaç defa tekrarı koca tarafından muaf tutulursa da, çok kere affedilmeyerek geçimsizliğe yol açar. Hele koca tarafından ihtar edildiği halde kadının dinlemeyerek gitmesi, efendisine karşı saygısız ve itaatsizliğinden dolayı da bütün bütüne huzursuzluğa sebep olur.

17. Ahzab, 33
18. Buhari, Müslim, et-Tâc, c. 2, sh. 851

Böyle olan kadınlar hakkında Peygamber Efendimiz (sav):

أَيُّمَا امْرَأَةٍ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا مُتَطَيِّبَةً كَانَتْ فِي سَخَطِ الله تَعَالَى حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا، أَوْ يَرْضَى عَنْهَا زَوْجَهَا

"Hangi kadın, kocasının izni olmaksızın evinden çıkarsa, evine dönünceye, yahut kocası kendisinden razı oluncaya kadar Allah (cc) Teâlâ'nın gazabı içinde kalmış olur."[19] buyurmuşlardır.

ibn Ömer (ra)'den nakledilen bir Hadis-i Şerif'te de,

"Kocanın karısı üzerindeki hakkı: Kocasından izinsiz evden çıkmamasıdır. Eğer çıkarsa, kocası zalim ve asi bir kimse olsa dahi eve dönünceye yahut tevbe edinceye kadar Cenab-ı Allah (cc) ve gazap melekleri ona lanet ederler."[20] buyrulmuştur.

Nimetü'l-İslam kitabında,

"Bir kadın kocasından izinsiz yabancıları ziyarete, düğün ve derneklere gidemez. Hatta ziyaret gününün dışında anne ve babasının bile velimesine (düğün yemeğine) kocasından izinsiz gidemez.

Kadın ebe veya gasile (ölü yıkayıcı) olsa dahi, kocasından izinsiz gidemez. **(Velev ki para almaması lazım gelse bile.)**" diye kayıtlıdır.[21]

İşte onun için her kadın idrak ve anlayış gösterip, bu hususlara çok dikkat etmelidir.

Ancak şu hususlar müstesnadır:

1. Bir kadın yanında mahremlerinden biri (oğlu, oğlan kardeşi) bulunmak şartıyla üzerine farz olan Hacc'ı yapmak için yola çıkabilir. Velev ki kocası razı olmasın. Çünkü koca hakkı, farz-ı ayn (Cenab-ı Hakk'ın mutlaka yapılması gereken emri) üzerine geçemez.

2. Bir kadın, babası müzmin veya ölüm döşeğinde ağır hasta olup da bakacak kimsesi bulunmadığı takdirde kocasının izni olmasa bile gidip bakabilir. Velev ki babası gayr-i müslim olsa bile. Şu kadar var ki, baba evinde bulunduğu zaman içinde nafakası kocasına ait değildir.[22]

3. Bir kadın ihtiyaçtan dolayı, ilmi mes'eleleri öğrenmek için kocası öğretemediği takdirde ilim meclisine tesettür dahilinde (örtünmüş olarak) gidebilir.[23]

---

19. Hatip, Muhtarul, sh. 50
20. Tayalisi, Muh. Ehadis, sh. 67
21. Nimetü'l-İslam, Ks. 3, sh. 76
22. Istılahat-ı Fıkhiyye, c. 2, sh. 174
23. Nimetü'l-İslam

İSRAFTAN SAKINMAK

Kadın efendisinin kazandığını iyi muhafaza ederek lüzumsuz yerlere sarf etmemeli, lüzumsuz masraflar açmamalıdır. Masrafını, idaresini bilmeli, iktisat ve tasarruf esaslarına riayetkar olarak, kocasına, onun gücünü aşan masraflar teklif etmemelidir. Çünkü kocanın malını israf etmek, kendisinin ve çocuklarının malını israf etmektir ki, erkeğin kazancı aile ve çocukları içindir.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

أَعْظَمُ النِّسَاءِ بَرَكَةً أَيْسَرُهُنَّ مُؤْنَةً

"Kadınların bereket yönünden en büyüğü ,hayırlısı: İdaresi, nafaka itibariyle (masrafı) en kolay, en hafif olanıdır."[24] buyrulmuştur.

Ancak bir kadının kocası bahil ve hasis (cimri) olur da çoluk ve çocuklarına yeter derecede bir şey getirmez, vermezse, o zaman kadın gizlice zorunlu ihtiyaçları kadar kocasının malından alabilir.

Bir Hadis-i Şerif'te geçtiğine göre…

Ebû Süfyan'ın karısı Hint Nebi (sav)'e,

– Ya Rasûlallah! Ebû Süfyan gayet bahil ve cimri bir adamdır. Bana ve çocuğuma yeter derecede bir şey vermiyor, onun malından gizli olarak almakta bir sakınca var mı, diye sordu.

Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav)'de,

خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ

"Sana ve evladına yetecek kadarını örfe göre al."[25] buyurdu.

İBADETLERİNİ VAKTİNDE YAPMAK

Her kadın kendisine verilen akıl cevheri ile tefekkür edip kendisini halkeden, sayısız nimetler veren Rabbine karşı borçlu olduğu namaz, oruç gibi kulluk vazifelerini vaktinde yerine getirerek Cenab-ı Hakk'a şükürde bulunmalıdır. Ve böylece, hem kendisi ve hem de kendisinin amiri bulunan efendisini manevi mesuliyetten kurtarmalıdır. Bu vazifelerini de, kendi

---

24. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 24
25. Riyazu's-Salihin, c. 3, sh. 110.

evlerinde yapmalıdır. Kendi evlerinde kıldıkları namaz, camilere giderek erkeklerle beraber kıldıkları namazdan daha efdaldir (makbuldür).

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتِ الْجَنَّةَ

"Kadın, beş vakit namazını kılar, bir ay ramazan orucunu tutar, iffet ve namusunu koruyarak kocasına itaat ederse, muhakkak Cennet'e girer."[26] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'de,

خَيْرُ مَسَاجِدِ النِّسَاءِ بُيُوتُهُنَّ

"Kadınlara ait mescitlerin hayırlısı, kendi hanelerinin (evlerinin) içerisidir."[27] buyurmuşlardır.

Asr-ı Saadet'te kadınlar Rasûl-ü Ekrem'in arkasında namaz kılmak için Mescid-i Şerif'e giderlerdi. Bu hususta Peygamber Efendimiz (sav),

"Allah (cc)'ın kulları olan kadınları, Allah(cc)'ın mescitlerinden men etmeyin."

"Kadınları geceleyin mescide gitmekten alıkoymayın." buyururlardı.

Ancak, kadınlar mescide giderken, mescit adabına riayet ederek; vakar, sükun ve huzurlu gider, namazını kılar; Kur'an-ı Kerim ve va'z u nasihat dinler, edep ve terbiye dahilinde mesture olarak (Şeriat'a göre örtünmüş olarak) evlerine dönerlerdi. Camide kadın ve erkek ayrı ayrı yerlerde bulunur, erkeklerle karışıp görüşme meydana gelmez, Peygamber Efendimiz (sav) namazdan selam verip bitirince bir müddet bekler, kadınlar kalkıp gittikten sonra kendisi öyle kalkar giderdi. Hatta yine Peygamberimiz (sav), Medine'deki mescidin bir kapısını kadınların girip çıkmasına ayarlamıştı. Abdullah b. Ömer de ölünceye kadar o kapıdan mescide girip çıkmamışlardı.[28]

Kulluk vazifesini yerine getirmeyen kadınlar kendileri mesul oldukları gibi, efendilerini de mesuliyete sokmuş olacaklardır. Çünkü, bir Ayet-i Kerime'de,

26. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 14; et-Terğib, c. 3, sh. 52
27. 500 Hadis, sh. 155, H. 170
28. H. el-Benna, el-Meretü'l-Müslime, sh. 19

"Ey iman edenler! Gerek kendilerinizi, gerek ailelerinizi öyle bir ateşten koruyun ki, onun yakacağı insanla taşdır. (O ateşin) üzerinde iri gövdeli, sert tabiatlı melekler vardır. (Memurdur) ki onlar Allah (cc)'ın kendilerine emrettiği şeylere asla isyan etmezler. Neye de memur edilirse yaparlar."[29] buyrulmuştur.

Diğer bir Ayette de,

"Hem ehline (ailene) de namaz ile emret, hem de kendin ona sabırla devam eyle, biz senden bir rızık istemiyoruz. Biz seni ve onları merzuk ederiz (rızıklandırırız) ve akıbet takva erbabınındır (Allah (cc)'tan korkanlardır)."[30]

"Ayetleri ile (hepiniz çoban ve muhafızsınız) erkek aile fertlerinin çobanıdır ve onlardan mes'uldur. Kadın da kocasının evinde bir muhafızdır, o da ondan mesuldür."[31]

Hadis-i Şerif'in manasını düşünerek kendisinin ve efendisinin bir gün gelip ömür sermayesinin tükenip ecel kemendinin boynuna takılacağını ve Allah (cc)'ın huzurunda toplanarak sorguya çekileceğini, zerre kadar hayır işleyenin mükafatını ve zerre kadar günah işleyenin de cezasını çekeceğini tefekkür etmeli ve ona göre kulluk vazifelerini yerli yerince ve vaktinde yapmalıdır.

Bir ailede gerek kadın gerekse erkek, üzerine farz olan kulluk vazifelerini yapmazlarsa o evde saadet, selamet ve feyz ü bereket olmaz. Bu dünyada saadet ve selamet olsa bile ahiretteki saadetten mahrumiyet vardır.

Bir kadın ibadetini yapar da kocası yapmazsa kadın kocasını ibadet için zorlamamalıdır. Çünkü aksi tesir göstererek ya, geçiminin bozulmasına veyahut her iki tarafın daha ağır günahkâr olmalarına sebep olur, ancak yumuşaklıkla güler yüz ve tatlılıkla, "Efendi Ezan-ı Muhammedi okunuyor. Komşu camiye gidiyor. Abdest suyunu hazırladım." gibi sözlerle efendisini yavaş sesle, ikaz etmeli ve gıyabında tevfikine (arkasından Allah (cc)'ın yardımına erişmesine) dua etmelidir.

KADININ NAMAZ KILARKEN TESETTÜRE RİAYET ETMESİ

Mü'mine kadın vazife-i ubudiyeti olan namazlarını kılacağında tesettür bahsinde geçen (bileklerden eller, topuklardan aşağı ayaklar ve başların üze-

29. Tahrim, 6
30. Taha, 132
31. Buhari, Müslim

rinden çene altına kadar yüzleri) açık, geri kalan bedeninin her yerini iyice örtmelidir. Zira hür olan kadının her tarafı avrettir (yabancıya haramdır, örtünmelidir).

Zamanımızda bir takım moda düşkünü kadınların saçlarının bir kısmı ile kol ve bacakları açık, tenleri olduğu gibi gösteren ince çoraplarla namaz kıldıkları görülür. Bunların namazları asla caiz değildir. Çünkü setr ü avret, namazın şart ve farzlarındandır. Kur'an-ı Kerim'de bu hakikat mealen şöyle beyan edilir.

"Ey ademoğulları! Her mescid huzurunda (her namaz ve tavaf yanında) zinetinizi alın (avret yerlerinizi örtmek için) elbiselerinizi giyin."[32]

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Allah (cc), buluğa ermiş kadının namazını başörtüsüz kabul etmez."[33] buyurmuştur.

Fıkıh kitaplarında,

"Cildin rengini olduğu gibi gösterecek bir elbise ile (naylon çorap, buluz gibi bir giyimle) avret yeri örtülmüş sayılmayacağından bunlarla kılınan namaz da caiz değildir.

Avret azalarından (görünmesi haram olan uzuvlarından) birinin dörtte bir kısmının açılması, namazın sahih olmasına engel olur. Açılma başka başka avret yerlerinden olup da toplamı, avret azalarının en küçüğünün dörtte birine eşit olur (ve açık kalma süresi bir namaz rüknü eda edecek kadar uzar)sa yine namazın sıhhatine engel olur." denmektedir.[34]

İşte Allah (cc)'a ve ahiret gününe inanan hakiki mü'mine kadınlar her hususta olduğu gibi, ibadetlerini de İslam'ın yüce emirlerine uyarak yapmalıdırlar.

İmamı Şafii Hazretleri, "Ümmü" adlı meşhur eserinde şöyle diyor: **"Vücut hatlarını belirten, veya ince entari, veya baş örtüsüyle kılınan namazın kerahati daha şiddetlidir. En doğrusu, bu gibi elbiselerin üzerinden cilbab gibi hırka giymeleri gerekir. Ancak bu takdirde entarilerinden vücut hatları meydana çıkmaz."**

Hz. Aişe Validemiz (ranha) de şöyle buyuruyor:

"Bir kadının namaz kılarken üç bölük elbisesi olmalıdır.

Deri: Ferace veya benzeri entari yerine giyilen elbise.

---

32. Enfal, 31
33. Nasbu'r-Raye, c. 1, sh. 295
34. Mülteka el-Ebhur Tercümesi, sh. 97; Nuru'l-İzah, sh. 49-50

Cilbab: Elbiselerin üzerinden çarşaf mahiyetinde giyilen örtü.

Himar: Baş örtüsü."

Hz. Abdullah ibn Ömer'in sözü de şu şekildedir:

"Kadınlar namaz kılarken elbiseleriyle kılsınlar der. Ferace (baştan aşağı örtülen) veya benzeri himar (baş örtüsü) ve çarşaflarını örtsünler."[35]

KADINLARIN MESCİTLERE GİTMELERİNİN ŞARTLARI

Kadınların cemaatle namaz kılmaları va'z u nasihat dinlemeleri, mescitlere çıkmaları Peygamberimiz (sav) tarafından müsaade edilmiştir. Bu müsaade doğrultusunda mescide; edep ve terbiye dahilinde, mesture (örtünmüş) olarak, mescide giriş ve çıkış adabına uyarak ve sükunetle girmelidirler. Aksi halde, klimalı evlerinde yaptıkları ibadetleri, mescitlere çıkmalarından daha efdaldir.

Kadınların mescitlere çıkabilmeleri için gerekli şartları Mevdudi, el-Hicab adlı eserinde şöyle beyan etmektedir:

1. Kadınlar, mescitlere gündüz vakitlerinde değil gecenin karanlığında kılınan; akşam, yatsı ve sabah namazlarında iştirak ederler.

ibn Ömer (ra)'den mervi bir Hadis-i Şerif'te Rasûlullah (sav) Efendimiz,

"Geceleyin kadınların mescitlere çıkmalarına izin veriniz."[36] buyurmuşlardır.

Bu Hadis-i Şerif'in anlamı şöyledir:

Geceleyin kılınan; akşam, yatsı ve sabah namazları gecenin karanlığı ve uyku zamanına rastladığından, kadınların daha dikkatli örtünmüş olup, bilinmeleri, aşağılık kişiler tarafından bir tecavüze uğrayıp fitneye sebep olmamaları içindir.

2. Kadınların mescitlere ziynetlerini takınıp ve kokulanıp gitmemeleri şarttır.

Hz. Aişe (ra)'den mervidir ki:

Bir gün Rasûlullah (sav) ile mescitte oturuyorduk. Bir kadın kendisine has zinetlerine bürünmüş ziyneti ile mescide girdi. Bunun üzerine Peygamberimiz (sav) şöyle buyurdu:

---

35. el-Hicab, sh. 59
36. Tirmizi

"Ey insanlar! Kadınlarınızı ziynetini giydiği ve koku süründüğü halde mescide gelmekten nehyedin (yasaklayın)."[37]

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde,

"(Ey kadınlar!) Sizden biriniz, mescide gittiği zaman koku sürünmesin. (Koku sürünen kadın mescide gelmesin)."[38] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerif"te de,

"Koku sürünüp mescide giden kadın, o kokuyu yıkanıp gidermedikçe namazı kabul olunmaz."[39] buyurmuşlardır.

Hz. Aişe (ranha)'den nakledilmiştir ki:

"Şuna yemin ederim kil, Rasûlullah (sav) sabah namazını kılarlardı da, mü'mine kadınlar (başlarını ve bedenlerini) çarşafları (ve elbiseleri) ile örterek hazır bulunurlar, sonra evlerine dönerlerdi ki, (henüz ortalık ağarmış ve kendileri iyice örtündükleri için) onları kimse tanıyamazdı."[40]

3. Kadınların mescitlerde cemaat halinde erkeklerle karışmaları ve erkek saflarının önüne geçmeyip arkada ve görünmeyecek şekilde saf tutarak durmaları şarttır.

Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde,

"Erkeklerin saflarının en hayırlısı evvelkisidir (birinci saftır) ve sevabı en az olan da en sonundakidir. Kadınların saflarının en hayırlısı, (safların) en sonunda olanıdır. Ve sevabı en az olanı ise, en evvelki olandır."[41] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

"Erkekle kadın, namazda yan yana dikilmesin. Bu cemaat olanlar; karı koca, anne ile oğul olsa bile (cemaat halinde yan yana) durmasınlar."[42] buyurmuşlardır.

ibn Abbas (ra)'dan mervidir ki:

"Ben Rasûlullah Efendimiz (sav)'in yanı başında namaza durdum. Aişe (ranha) arkamızda bizimle beraber namaz kılardı ve ben de Peygamberimiz (sav)'in yanı başında onunla namaz kılardım."[43] buyurmuşlardır.

---

37. İbn Mâce, et-Terğib, c. 3, sh. 85
38. Müslim, c. 3, sh. 328
39. Camiu's-Sağir, c. 1, sh. 100
40. Tecrid, c. 2, sh. 331
41. Müslim, Ebû Davud, Tirmizi
42. Buhari
43. Ebû Davud

4. Kadınlar mescitlerde gerek namaz içinde ve gerekse namaz dışında seslerini duyurmamak için seslerini yükseltmezler.

Hz. Ömer (ra), cemaatte kadınların erkeklerle karşılaşmalarından korktuğu için mescidin kapılarından birini kadınlara ayırdı ve onların kapılarından (erkeklerin) girmelerini yasakladı.[44]

Yukarıdaki maddelerde açıklanan gerçeklere uygun olarak kadınların, mescit adabına riayet ederek, cemaate gelmeleri Rasûlullah (sav) zamanından Hz. Ömer (ra)'in halifeliği döneminin bir kısmına kadar devam etti. Fakat sonradan bu nizam bozulmuş, kadınların mescit adabına riayetleri değişmişti. Hz. Ömer (ra), kadınların camiye giriş çıkış kapılarını ayırdığı halde, bazı kadınların ince ve dar elbise giyerek, zinetlerini takınıp, süslenip kokulanıp mescide geldiklerini görünce, kırbacını çekip mescitten kadınları cemaatten kovalıyordu. Bunun üzerine kadınlar, Hz. Aişe (ranha)'ye şikayet ediyorlar. Hz. Aişe Validemiz (ranha),

"Rasûlullah, kadınların bugün ortaya çıkardıkları fitneleri görse, (geçmişte) İsrailoğulları'nın kadınları menedildiği gibi bunları da mescitten men ederdi."[45] demiştir.

Bu hükme göre İmam-ı Azam (ra),

"İhtiyar kadınlar ancak sabah, akşam ve yatsı namazlarına gidebilirler." demiştir.

İmam-ı Ebû Yusuf ve İmamı Muhammed (ra) de,

"İhtiyar kadınlar, her vakit namazına gidebilirler. Çünkü onlara rağbet gösterilmez."[46] demişlerdir.

"Fitne korkusundan Cuma namazı ve beş vakit namazlarda genç kadınların cemaate çıkmaları kerahattir. Yine ihtiyar kadınların da; öğle, ikindi ve Cuma namazlarında cemaate çıkmaları da kerahattir. Çünkü, ahlakı düşük kimseler bu vakitlerde dışarıda bulunurlar."

Mes'ele böyle olmakla beraber, bugün fitne ve fesat çoğaldığı için ihtiyar kadınların bütün namazlarda cemaate çıkmaları kerahattir.[47]

Netice olarak:

Kadınlar şeriata göre örtünerek, mescitlere giriş ve çıkış adabına riayet ederek vakar ve sükunetle va'z u nasihat dinlemek, ilim ve irfan öğrenmek

---

44. Ebû Davud
45. Müslim, c. 6, sh. 359
46. İzahlı Mülteka Terc. c. 1, sh. 124
47. Kenarlı Dürer, c. 1, sh. 86

için kocalarından izin alarak mescitlere gelebilirler. Aksi halde, tesettüre riayet etmez, ziynetlerini ve süslerini takınıp kokulanarak, açık saçık bir şekilde erkeklere karışarak mescit adabına riayet etmeden cemaate gelmeleri de mekruhtur.

Bir gün Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav)'e Ümmü Hamid (ranha) adında bir kadın geldi ve dedi ki:

– **"Ya Rasûlallah! Ben seninle namaz kılmayı seviyorum."** Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu:

– **"Şüphesiz olarak biliyorum; senin evinin (gizli yerinde, çukurun) daki namazın, odayın içindeki namazından senin için daha hayırlıdır. Odanızın içinde kıldığın namazın bahçenin içindeki namazından daha hayırlıdır. Senin bahçeyin içindeki kıldığın namaz, kavmin mescidinde kıldığın namazın, (kalabalık) cemaatin mescidinde kıldığın namazından daha hayırlıdır."**[48]

Diğer bir Hadis-i Şeriflerin de Peygamberimiz (sav),

"Kadının evinin içindeki (yabancı kimselerin görmeyeceği yerdeki) namazı, yabancıların görebileceği odasında (salonda)ki namazından daha efdaldir ve en gizli yerinde ve evinin çukurunda kıldığı namazı, evinin (normal) yerinde kıldığı namazdan daha hayırlıdır."[49] buyurmuşlardır.

Görülüyor ki, Müslüman kadının evinde kıldığı namaz, mescitlerde kıldığından daha makbul ve sevaptır. Hatta evinin en kapalı ve gizli yerinde kılmasının daha da makbul ve sevabının çok olduğu yukarıdaki Hadis-i Şeriflerden anlaşılmaktadır.

Buna göre kadının, tarlada, bahçede, kırda, sahrada, evde vesair yerlerde namazını kılarken, yabancı erkeklerin göremeyeceği yerlerde kılması daha makbuldür.

KADINLARIN EVDE CEMAAT OLMASI

Kadınların evde kendi aralarında cemaat olmaları caiz ise de, kerahatle caizdir.

Peygamber Efendimiz (sav),

"Veraka Binti Abdullah'ın annesine, kadınlarla cemaat olup namaz kılması hususunda izin vermiştir."[50]

---

48. Ahmed b. Hanbel, Taberani
49. Ebû Davud
50. Ebû Davud, Hicab, sh. 316

Kadınlar, kendi aralarında namaz kılmak için cemaat oldukları zaman, erkek imamlar gibi imam olacak kadın ileri geçmez. İmamlık yapacak kadın, diğerlerinin arasında yani safın ortasında durur.

"Yalnız başına kadınların cemaatle namaz kılmaları mekruhtur. Şayet kadınlar cemaat olurlarsa, çıplak namaz kılanlarda olduğu gibi, imam olan kadın ortalarında beraber durur."[51]

Evinde aile reisi erkek, aile ve çocukları ile imam olup cemaatle namaz kılacak olurlarsa, kendisi aile ve çocuklarından biraz ileri durur. Arkasında oğlu veya yakınlarından erkek kimseler bulunursa, onlar, arkasına ve onların gerisine de kadınlar durmak suretiyle cemaat olurlar.

KADINLARIN BAYRAM NAMAZINA GİTMELERİ

Bayram namazlarının İslam'da yeri, önemi ve fazileti pek büyük olduğundan, kendilerine vacip olmadığı halde yukarıda izah ettiğimiz şartlara riayet ettikleri takdirde kadınlar da bu namazlara iştirak edebilirler. Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav), bayram namazlarını eda etmek için namazgaha gittikleri zaman, muhterem eşleri Validelerimizi de beraberlerinde götürürlerdi.

Ümmü Atiyye'den nakledilen bir Hadis-i Şerif'te:

كان الرسول ﷺ يَخْرُجْ الْعَوَاتِقَ وَذَوَاتُ الْخُدُورِ وَالْحُيَّضُ فى العيدين فاما الحيض فيعتزلن الْمُصَلَّى و يشهدن دعوة المسلمين

"Rasûlullah (sav) kızlarını ve hanımlarını bayram namazgahına (bugünkü Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Gamame'nin yerine) götürürdü. (Bayramı ve Müslümanların davetini görsünler diye). Hayız olanlar ise, namazgahın biraz uzağında dururlardı."[52]

ibn Abbas (ra)'dan nakledilen bir Hadis-i Şerif'te de,

"Rasûlullah (sav) kızlarını ve hanımlarını bayramın namazgahına (bugünkü Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Gamame yerine) **götürürdü. Fakat kadınlar erkeklerden ayrı toplanırdı. Rasûlullah (sav) erkeklere hutbe okuduktan sonra kadınlara gider** ikinci **bir hutbe okurdu."**[53] denilmiştir.

---

51. İzahlı Mülteka Terc., c. I, sh. 124
52. İbn Mâce, c. 1, sh. 415, H. 1038
53. Buhari, Müslim, İbn Abbas'tan Ebû Davud ise Cabir b. Abdullah'tan rivayet etmiştir

Yine Ümmü Atiyye'den nakledilen bir Hadis-i Şerif'te

أَمَرَنَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالأَضْحَى الْعَوَاتِقَ وَالْحُيَّضَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ فَأَمَّا الْحُيَّضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلَاةَ وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِحْدَانَا لَا يَكُونُ لَهَا جِلْبَابٌ قَالَ لِتُلْبِسْهَا أُخْتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا

"Peygamber Efendimiz (sav) Fıtır (Ramazan) ve Kurban bayramlarında; genç kızları, hayızlı kadınları ve örtüsü olan kadınları bayram namazının kılındığı yere götürmemizi emretti. Ancak, hayızlı kadınlar namaza iştirak etmezler ve yalnız Müslüman kalabalığı seyredip Allah (cc)'ın onlara verdiği hayırdan onlar da payını alırlar."

Ben,

– **Ey Allah (cc)'ın Rasûlü! Kimimizin dışarıya çıkacak örtüsü yoktur,** dedim. Peygamber Efendimiz (sav),

– **"Örtüsü olmayan herhangi bir Müslüman, kız kardeşinden ödünç olarak alsın."**[54] buyurdu.

KADIN KOCASINDAN İZİNSİZ NAFİLE İBADET EDEMEZ

Bir kadın, efendisi yanında iken efendisinden izin almadan; ne nafile oruç tutabilir ve ne de nafile ibadet edebilir. Farz ibadetler bunun dışındadır, izin almadan yapar.

Bir Hadis-i Şerif'te:

لَايَحِلُّ لِلْمَرْاَةِ اَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ اِلَّا بِاِذْنِهِ

"Bir kadın kocası yanında hazır (ve mukim) iken, onun rızası olmadıkça (nafile olarak) oruç tutması helal olmaz."[55] buyurmuşlardır.

Hadis-i Şerif'te ki, "Helal olmaz." kaydına bakarak, Hanefi mezhebi fıkıh bilginleri bu yasaklamayı Haramdır, şeklinde yorumlayarak,

"Kocası yanında bulunan kadına onun müsaadesi olmadan nafile oruç tutması haramdır." demişlerdir.

Bazı Şafii Fıkıh bilginleri ise, "Mekruh" olduğunu kabul etmişlerdir.

---

54. et-Tac Terc. c. 1, sh. 299, H. 874
55. Riyazü's-Salihîn, sh. 612; et-Tâcu'l-Cami'l-Usul, c. 2, sh. 348

Yalnız, Hadis-i Şerif'in tercümesinden anlaşıldığına göre, erkeğin kadının yanında bulunması, yolculukta değil mukim (bulunuyor) ikendir. Böyle olunca, kocası yolculukta bulunan kadın oruç tutmakta serbesttir. Kocasının rızasına lüzum yoktur.

Bir gün Peygamber Efendimiz (sav)'in huzuru saadetlerine bir kadın gelerek, kocası Safvan (ra)'dan,

– **Namaz kıldığım zaman beni dövüyor, oruç tuttuğum zaman da** orucumu **bozduruyor,** diye şikayeti üzerine,

Mecliste hazır bulunan Safvan (ra)'a Rasûlullah (sav) sordu. Safvan (ra) şöyle cevap verdi:

– **Ey Allah (cc)'ın elçisi! Namaz kıldığımda beni dövüyor, sözünün aslı şudur: O, namazında iki sure okuyor, ben ise bunu yasakladım.**

Bunun üzerine Rasûlullah (sav),

– **"Bir tek sure olsaydı insanlara kafi gelirdi."** buyurdu. Safvan (ra) sözüne devam ederek:

– **Oruç tuttuğum zaman bana orucumu bozduruyor, sözüne gelince: O devamlı oruç tutmak istiyor. Ben ise genç bir adamım sabredemem (yani cinsi münasebetten).**

Buna da Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu,

– **"Kadın kocasının izni olmadan (nafile) oruç tutmasın."**[56]

O halde kadının farz ibadetleri yerine getirdikten sonra nafile ibadetleri kadınlık vazifesine mani olmamalıdır. Nafile ibadet edeceği zaman da, kocasından izin almalıdır.

KADIN KOCASININ SEVMEDİĞİ KİMSEYİ EVİNE ALAMAZ

Bir kadın efendisinin izni olmadan evine erkek olsun veya kocasının hoşlanmadığı kadın olsun, girmesine müsaade etmek hakkına sahip değildir. Bunun sebebi de, fena şüpheye ve kıskançlığa sebebiyet vermesindendir.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

وَلَا تَأْذَنَ فِي بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ

"Kadın, kocasının meskenine (oturduğu evine) onun izni olmadıkça kimsenin girmesine müsaade edemez."[57] buyurmuşlardır.

56. Mişkâtü'l-Mesabih, c.2, sh. 206
57. Riyazu's-Salihin, sh. 613

Ancak zorunluluk halleri bu hükmün dışındadır. Mesela: Kira ile oturdukları ev sahibinin bir lüzum üzere evi görmeye gelmesi, yahut evin misafire mahsus bekleme odasına girmesine müsaade etmesi, elektrikçinin elektrik saatine bakması gibi hallerde.

KADININ KOCASININ YAKIN AKRABALARINI ZİYARETİ

Her kadın, erkeğinin ana ve babalarını yani kayınvalidesi ve kayın pederine, kız kardeşleri ki görümceleri, oğlan kardeşi ki çelebilerine, amca, dayı, hala, teyze gibi yakın akrabalarına hürmet ve itaat, ikram ve ihsanda bulunmalı, onları ara sıra ziyaret ederek gönüllerini almalı ve sıla-i rahmi kesmemelidir. Daima akraba ve yakınlarını, bilhassa kayın peder ve validesini ziyaret edip, onların hizmetlerini görerek gönüllerini almak, aile yuvasında saadet ve selameti, sevgi ve muhabbeti, uğur ve bereketi temin ederek, akrabalık bağlarının sıkı bir şekilde devamını sağlamaktır. Aksi hareket ise, yuvada huzuru bozmaktır.

Kayın peder ve kayınvalidesi evinde olan bir kadın bu işte daha da titiz davranarak hareket etmelidir. Kocasından nasıl kendi anne ve babasına hürmet ve itaati arzu eder, bekler ve kocası da bu arzusunu noksansız yaptığında memnun ve mesrur olursa, bilsin ki kocası da kendi anne ve babasına aynı ikram ve itaati ailesinden bekler ve arzu eder. Onun için kadın aile yuvasında vazifesini bilmeli kocasının, ana ve babası ve yakın akrabalarına son derece hürmet ve itaatini saygı ve muhabbetini artırarak kocasının muhabbet ve rızasını kazanmalıdır.

Bir ailede erkek ve kadın birbirlerinin yakınlarını ziyaret etmez, sevmez, hürmet ve ikram etmez, eliyle ve diliyle, hal ve hareketleriyle onları incitir, onlara hakaret eder, gücendirirse, elbetteki karşı taraf müteessir olarak üzülür ve nihayet o da aynı hareketlerle karşılık vererek akrabalık bağlarının kopmasına sebep olmuş olur ki sonunda da pişmanlık çekilir.

Bugün birçok ailede geçimsizliğin, huzursuzluğun mühim sebeplerinden birisi de budur.

MİSAFİRLERE İKRAM ETMEK

Kadının aile yuvasındaki vazifelerinden biri de evine gelen misafirine hürmet ve ikram etmesidir.

Mü'mine kadın, kocasının itibarını ve Allah (cc)'ın rızasını gözeterek, gerek kendi akraba veya dostlarından, gerekse kocasının akraba ve dostla-

rından veyahut da komşularından evine misafir geldiği zaman, güler yüz ve tatlı dille:

– Hoş geldiniz, safa geldiniz, buyurunuz efendim, diyerek onları tevazu ve nezaketle karşılayarak, küçük büyük misafirin durumuna göre hürmet ve ikram etmelidir. Yapacağı ikram ve hizmetten büyük manevi mükafat ve ecir göreceğini düşünerek seve seve Allah (cc) için hizmet etmeli ve yüksünmemelidir. Kadının evine gelen misafirine güler yüz ve tatlı dille, tevazu ve nezaketle hürmet ve ikram etmesi, kendisi için mürüvvet, ecir ve mükafat, evi için bereket ve saadet, efendisi için de muhabbet, şeref ve haysiyetini yükseltmektir.

Misafire hürmet ve ikram hususunda, Peygamber Efendimiz (sav):

إِذَا أَتَاكُمُ الزَّائِرُ فَأَكْرِمُوهُ

"Ziyaret maksadıyla gelen misafirlerinize ikram ediniz."[58]

الضَّيْفُ يَاتِى بِرِزْقِهِ وَيَرْتَحِلُ بِذُنُوبِ الْقَوْمِ

"Misafir rızkıyla beraber gelir ve ev sahibinin günahını affa vesile olarak gider."[59]

حَقُّ الضَّيْفِ حَقٌّ وَاجِبٌ

"Misafire hürmet ve riayet vaciptir."[60] buyurmuşlardır. Kadının misafirlerine ikramı, elbetteki mahremi olan erkek ve kadınlar ile mahremi olmayan akraba ve komşu kadınlarındır. Mahremi olmayan erkeklere ise, ikram ve hürmet evin erkeğine aittir. Erkeksiz eve yabancı erkeğin girmesi ve o ev halkının da misafiri içeri alması asla doğru değildir.

Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i Şerifleri'nde, **"Ashabım (yanında mahremi bulunmaksızın) kadınların yanına girmekten sakınınız."**[61] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde,

"Kocaları beraberinde olmayan kadınların yanına girmeyin. Zira şeytan, insana kan gibi nüfuz eder, işler."[62] buyurmuşlardır.

---

58. 10/40 Hadis, c. 1, sh. 306
59. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 65, H. 364
60. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 64-65
61. Tecrid, c. 11, sh. 396
62. et-Tac, c. 2, sh. 329

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

"Bugünden sonra (İslam geldikten sonra), hiç bir erkek yalnız olan kadının yanına girmesin. Ancak yanında bir veya iki erkekle girsin."[63] buyurmuşlardır.

Böyle olunca bu gerçekler dahilinde erkeği olan bir eve, erkeğin izniyle giren mahremi olmayan erkek misafirlere erkek kimselerin hizmet ve ikram etmesi başta gelen bir vazifedir. Ancak kadının, İslam tesettürüne (örtünmesine) riayet ederek, edep ve haya ile kocasının yanında misafire getirilen yemek vesairede yardım ederek hizmet etmesi caiz ise de, bu cevaz her iki taraftan bir fitne ve fesadın olmayacağından emin olunması şartıyladır. Aksi takdirde kadın, hiç bir surette görünmez ve sesini duyurmaz.

Ensar'dan Hz. Sehil ibn Said (ra) rivayet ederek diyor ki:

"Ebû Useydi's-Sadi (ra) düğün daveti yaptı ve Peygamberimiz (sav)'i da Ashab-ı ile davet etti. Yemek hazırlanmasında ve getirilmesinde düğün **sahibi Sad'ın hanımı, Ümmü Useyyid de hizmet ederdi."**[64]

Bu hususta Şeyhü'l-İslam ibn Haceri Mekki'nin fetvası da vardır. Fakat yaşadığımız şu asırda, fitne ve fesat çoğaldığından ve İslam'ın beyan ettiği tesettür esaslarına riayet edilmediğinden, zaruret halleri dışında kadının yabancı erkeklere hizmet etmekten sakınması en emin yoldur.

Kadın evine kendisi misafir davet edecekse, önce kocasının fikrin almalı, bir tarafa misafirliğe gideceği zaman da yine efendisinden izin almalıdır.

Kadın gerek akrabalarına, gerek komşularına ve gerekse fakirlere evinden her hangi bir şey verirken de kocasının iznini almalıdır. Zira erkeğinin rızası olmaması şüphesi bulunan şeylerden kadının harcaması veya vermesi haramdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

لَاتُنْفِقْ امْرَاَةٌ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا

"Kadın erkeğinin evinden erkeğinin izni olmaksızın bir şey vermesin."[65] buyurmuşlardır.

---

63. Müslim
64. Tirmizi
65. Buhari Ayni, c. 4, sh. 323

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

إِذَا أَنْفَقَتْ الْمَرْأَةُ مِنْ طَعَامِ بَيْتِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا بِمَا أَنْفَقَتْ وَلِزَوْجِهَا أَجْرُهُ بِمَا كَسَبَ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ لَا يَنْقُصُ بَعْضُهُمْ أَجْرَ بَعْضٍ شَيْئًا

"Bir kadın evinin yiyeceklerinden israf etmeyerek (örf ve adete göre ailesine, misafirlerine) yedirir ve ikram ederse, onun karşılığı manevi ecrini alır. Bu malı kazandığı için erkeğe, muhafaza ettiği için de hizmetçiye bir o kadar sevap verilir. Bunlardan bazısının ecir ve sevabı, öbürlerini sevabından hiç bir şey eksiltmez."[66] buyrulmuştur.

ÇOCUKLARININ TERBİYESİ İLE MEŞGUL OLMAK

Kadın çocuklarını terbiyede kocasına yardım etmelidir. Evladın babasına, büyüklerine nasıl hürmet edeceğini, çocuğun üzerindeki babasının hakları nelerdir, bütün bunları çocuğa anne öğretmelidir. Anne baba hukukuna ait yazdığımız edep ve terbiye bahsini çocuğa okumalı veya okutmalıdır. Bu vazifede ihmal ve müsamahalı davranmayarak titizlikle üzerinde durmalı, "Ağaç yaş iken eğilir." atasözünü hatırda tutarak, evladına bu güzel İslam terbiyesini aşılayarak cemiyete; dinine, vatan ve milletine ve hatta bütün insanlığa faydalı bir uzuv olarak yetişmelerini sağlamalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Cenab-ı Edip Efendimiz (sav),

نِعْمَ الْعَوْنِ عَلَى الدِّينِ الْمَرْأَةُ الصَّالِحَة

"Saliha kadın, dini hususlarda ne güzel yardımcıdır."[67] buyurmuşlardır.

KOCASININ İSTİRAHATİNİ TEMİN ETMEK

Kadın, eşinin istirahat zamanı geldiğinde yatağını güzelce hazırlayıp, lüzum eden hizmetinde bulunmalıdır. Eşi yatağa girmeden kendisi yatmamalı ve beraber yatarken de eşinin iznini almadan arkasını dönüp yatmamalıdır.

Evlerinde anne-babaları varsa (gerek erkek ve gerekse kadın), onların istirahatlerini temin etmeden, görülmesi icab eden hizmetlerini görmeden ve onlardan izin almadan odasına çekilip yatmamalıdır. Basiretli, firaset-

66. [3]Tecrid, 337-341
67. 500 Hadis, sh. 374, H. 461

li, itaatli, terbiyeli ve nezaketli evlatlar ve gelinler daima kendi istirahat ve hizmetinden evvel anne babalarının istirahat ve hizmetlerini düşünerek yaparlar. Onlar; "Haydi evladım istirahatinize bakın." diye memnuniyetlerini ifade ettiklerinde de, "Allah (cc) rahatlık versin anneciğim, babacığım." diyerek nezaketle çıkıp odalarına çekilirler.

Sabahleyin de kadın erkenden uyanıp efendisinden evvel kalkarak, efendisinin ve anne babasının lüzum eden hizmetlerini görerek onları memnun etmeye, hayır dualarını almaya çalışır.

Uykuya yatılacağı zaman da her şeyde olduğu gibi yatarken de Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetlerine uyarak yatmalıdır. Malumdur ki uyku Cenab-ı Hakk'ın bizlere ihsan eylediği en büyük nimetlerden biridir. Uyku, vücudumuzun sıhhati için bir gıda, ölümü hatırlamak için de bir sebep, bir ibrettir.

Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hakk,

"Uykunuzu size rahat kıldık."[68]

Yani: **"Uykunuzu, hareketinizin kesilmesiyle sükunetinize sebep yaparak rahatınızı temin ettik ki, uyku vasıtasıyla vücudunuz dinlensin ve gündüz işlerinize kuvvetlenmiş olarak devam edip, dünyevi ve uhrevi kazancınıza çalışarak tenbellik etmeyesiniz. Şu halde, rahatınız için uykunuzu yaratmak mutlak kudretimizi açıklamada bir delil iken, uykuya benzeyen ölümle de, öldükten sonra tekrar dirilerek haşredilmeye benzeyen uyanmak gibi; kabirden kalkacağınıza neden inanmaz ve inkara cüret edersiniz!"**[69] buyurmuştur.

İşte her mü'min erkek ve kadın, uyumak için yatağına girmeden önce, bu yatışın belki son yatış olacağını düşünerek, hazırlıklı yatması menfaati icabıdır. Çünkü nice kimseleri görüyor ve duyuyoruz ki, uykuya yatmış da bir daha uyanamamıştır. İşte bir insanın, yatarken ne ile ölürse, kabirden kalkarken de onunla kalkacağının bir hakikat olduğunu, bizden evvel geçen İslâm büyükleri bildirmişlerdir.

Öyle ise her akşam yatmadan evvel güzel bir abdest almalı, vakti müsait olup da kaza namazı borcu olan kaza namazı, yoksa iki rekat (abdestin şükrü için) nafile namaz kılmalı, Kur'an-ı Kerim'den; Tebareke, Nasr, Fatiha, Bakara, İhlas ve Muavizeteyn (Felak-Nas) sureleri ile, Ayete'l-Kursi, Amene'r-Rasûlü gibi âyetleri, bildiği duaları okumalı ve sağ tarafına, yönü kıbleye karşı, sağ

68. Nebe, 9
69. Hülasatü'l-Beyan, c. 15, sh. 6313

elini yanağının altına koyarak kabirde yatış gibi yatmalıdır. Bunlar hakkında ayrı ayrı Hadîs-i Şerifler vardır.

KOKU SÜRÜNMEK GÜZEL ELBİSE GİYMEK

Kadın kocasının karşısında güzel elbiselerini giyerek, ziynetlerini takınıp, güzel kokular sürünmeli, kendisine ve evinin içerisine çeki düzen vermelidir. Bunu evinin içinde yaparak, hürmet ve muhabbetini yalnız kocasına ve yuvasına hasretmelidir. Zira bu hak kocasına aittir.

Evinde; eski, yağlı, kirli ve pis kokulu iş elbiselerini giyerek kocasının karşısına çıkmamalıdır. Çünkü böyle hallerde kocanın tiksinmesi, dolayısıyla aralarındaki muhabbet ve sevginin yok olmasına sebep olur.

Kadınlar daima süslenecekleri zaman İslâm şeriatı'nın tarif ettiği şekilde süslenmeli ve bunu da evinin içerisinde yaparak Peygamber Efendimiz (sav)'in yasakladıkları şeylerden de sakınmalıdır.

Kadının, sadece kocası için olmak üzere kına kullanması, yüzüne ak pudra sürmesi, sürme çekmesi ve güzel kokular sürünmesi başlıca zinetlerindendir. Bunları kullanmasında bir mahzur olmayıp, bilakis sevap vardır. Hz. Aişe (ra) validemizden buna dair Hadis-i şerif rivayet edilmiştir.[70]

Sokağa çıkan, gezmeye giden kadınların koku sürünerek dışarıya çıkması sakıncalıdır. Güzel kokunun cinsî heyecanlar üzerindeki tesiri bilmektedir.

Onun için, Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i Şerifinde,

كل عين زانية والمرأة إذا استعطرت فمرت بالمجلس فهي زانية

Diğer bir Hadis-i Şerifte de "Harama bakan her göz, göz zinası yapmış olur. Bir kadın güzel kokun sürünüp erkekler arasından geçerse, yahut erkeklerin bulunduğu yere gelirse, bir çok göz zinası günahı kazanır."[71] buyrulmuştur.

أَيُّمَا امْرَأَةٍ اسْتَعْطَرَتْ فَمَرَّتْ عَلَى قَوْمٍ لِيَجِدُوا رِيحَهَا فَهِيَ زَانِيَةٌ وَكُلُّ عَيْنٍ زَانِيَةٌ

Diğer bir Hadis-i Şerifte de,

"Hangi kadın (kendisine yabancı ve namahrem) bazı insanlar, sırf kendi kokusunu duysunlar diye güzel koku sürünerek (çıkar ve o insanların

70. Neylü'l-Evtar, c. 6, sh. 205
71. Mişkatü'l Mesabih, c. 2; et-Terğib, c. 3, sh. 84, H. 1

yanına) uğrarsa; o, zina eden bir kadın (gibi günahkaradır. Ona bakan her göz de öyledir (Aynı günaha iştirak etmiş olur)."[72] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

إذا تطيبتِ المرأةُ لغيرِ زوجِها فإنما هو نارٌ وشَنارٌ

"(Kadın, yalnız kocasından başkasının faydalanması, zevk alması) için kokulanır (güzel koku sürünür) ise, o hareketi ancak bir ateş ve bir ar (utanç sebebi) olur."[73] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

أَيُّمَا امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ لِلْمَسْجِدِ لَمْ يُقْبَلْ لَهَا صَلاَةٌ حَتَّى تَغْسِلَ

"Koku sürünüp camiye giden kadın, o kokuyu yıkayıp gidermedikçe namazı kabul olunmaz."[74] buyrulmuştur.

Kadının koku sürünmesinin yasaklanmasının gayesi açıkça meydandadır. Bilindiği gibi koku, insan şehvetini tahrik eden sebeplerdendir. Bu konuda alimler, üstten giyilen elbisenin süs ve şatafatı, etraftan görülen süs eşyalarının durumu ve erkeklerle karışık olarak bulunmayı da aynı kategoride saymışlardır.

İbn Dakik el-Iyd şöyle der:

"Mescide (camiye) giden kadınların koku sürünmelerinin haram olmasına **sebep, erkeklerin şehvetini tahrike sebep olmasından dolayıdır."**[75]

Mescide (camiye) giderken haram olan koku; çarşıya, komşuya, pazara giderken de haramdır elbette. Hatta günah bakımından öbüründen daha da fazladır.

İbn Hacer el-Heytemi şöyle demektedir:

"Kadının süslenerek ve koku sürünerek evinden dışarı çıkması, kocası müsaade etse de büyük günahlardandır."[76]

Hz. Meymune (ranha)'nın rivayet ettiği bir Hadis-i Şerif'te,

"Kocasından başkası için kendisine zinet takıp, süslenerek dışarıya çıkan bir kadın, kıyamet gününde nursuz bir karanlığa benzer."[77] buyrulmuştur.

---

72. A. Hanbel, Nesei, Hakim, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 26; et-Terğib, c. 3,sh. 85
73. 10/40 Hadis, sh. 50
74. Camiu's-Sağir, c. 1, sh. 100; et-Terğib, c. 3, sh. 85
75. Fethü'l-Bari, c. 2, sh. 279
76. Zevacir, c. 2, sh. 37
77. et-Tac, c. 2, sh. 351

KADININ SAÇLARINI BOYAMASI

Kadının ağarmış olan saçlarını kına ile boyaması sünnet, siyah boya ile boyaması mekruhtur.

Bir Hadis-i Şerif'te şânı Yüce Peygamber Efendimiz (sav),

إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ فَخَالِفُوهُمْ

"Yahudiler ve Hristiyanlar saçlarını (asla) boyamazlar; siz onlara muhalefet ediniz. (Ağarmış sakalınızı, başınıza siyah olmamak şartıyla kına vesaire ile boyayınız.)"[78] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

غَيِّرُوا هَذَا بِشَيْءٍ وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ

"Bu ak saçları boya ile değiştiriniz ve siyah boyadan sakınınız."[79] buyurmuşlardır.

Saç ve sakallarını siyah boya ile boyayanlar hakkında Peygamber Efendimiz (sav),

مَنْ خَضَبَ بِالسَّوَادِ سَوَّدَ اللهُ وَجْهَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

"Kim beyaz saçını ve sakalını siyah boya ile boyarsa, Cenab-ı Allah (cc) kıyamet gününde onun yüzünü kara yapar."[80] buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz (sav)'in Hadis-i Şerif'teki emri yalnız erkeklere değil, kadınları da içine almaktadır. Onun için her Müslüman erkek ve kadının bu emirlere uyması lazımdır. Gerek kadın ve gerekse erkeğin dikkat etmesi gereken bir Peygamber (sav) emri daha vardır ki o da, bu ağaran saçlarını yolmamalarıdır.

Peygamber Efendimiz (sav),

لَا تَنْتِفُوا الشَّيْبَ فَإِنَّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ يوم القيامة

"Ak saçları yolmayınız! Çünkü o, kıyamet gününde Müslüman'ın nurudur."[81] buyurmuşlardır.

---

78. Riyâzü's-Salihîn, 582
79. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 144
80. Riyâzü's-Salihîn, 482
81. Riyâzü's-Salihîn, 584

KADININ SAÇLARINI KESTİRMESİ (TIRAŞ OLMASI)

Kadın Cenab-ı Hakk'ın kendisine zinet olarak verdiği (uzayan) saçlarını kestirmemeli, erkekler gibi berbere giderek başını traş ettirmemelidir. Zira bir Hadis-i Şerif'te Hz. Ali (ra):

نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا

"Rasûlü Ekrem (sav), kadının başını traş etmesini yasakladı."[82] demiştir.

Kadının saçını kesmesi, tıraş olması İslam adet ve an'anesine uygun değildir. Hele berbere giderek traş olup başını yaptırması, İslam dininde haramdır ve asla yeri yoktur. Bazı kimseler; zamanın icabına göre bu bir zarurettir, bunda bir şey yoktur diyerek, Avrupa'nın süfli modasına uymakta ve İslamiyet'ten uzaklaşmaktadır. Onun için her Müslüman kadın, bu gibi hareketten sakınmalı, aile reisi erkek ise böyle şeylerde aile ve çocuklarına asla müsamaha göstermemeli onları güzellikle ikaz ederek aydınlatmalı, hem onları ve hem de kendisini mânevi mesuliyetten kurtarmalıdır.

KADINDA HAYA (UTANMAK)

Kadın evinden dışarıya; mantosunu, örtüsünü veya bürgüsünü giyerek tesettür dahilinde çıkmalıdır. Kendini adeta teşhir edercesine süslenip, kokulanıp, ince ve dar elbise giyerek çıkmamalı, İslamiyet'in yüce emirlerine aykırı hareketten son derece sakınmalı, edep ve haya bürgüsüne bürünüp gerek Cenab-ı Allah (cc)'tan ve gerekse insanlardan utanarak, insanların bakışlarından kendini korumalıdır. Böylece hem manevi mesuliyetten kurtulmalı ve hem de başkalarını günaha sokmamalıdır.

Malumdur ki İslam dini, Müslümanları ahlak-ı hamide dediğimiz pek çok güzel hasletle süslemiş ve bu sayede onların şeref ve haysiyetlerini yükseltmiştir. İşte bu güzel hasletlerden biri de hayadır.

Haya: Utanmak, arlanmak, sıkılmak anlamlarınadır.

Haya: Allah (cc)'ın yasakladığı kötü ve ayıp olan şeyleri işlemekten korkarak, nefsin sıkılması, çekinmesi ve işlenen bir kötülükten dolayı utanıp son derece üzülmesidir.

Haya: İnsanın ayıplanma ve zem olunan şeylerden korkarak sıkılması ve renginin değişmesi şeklidir ki, gönüldeki imanın alameti ve süsüdür.

---

82. Riyâzü's-Salihîn, 583

Haya: Hakk'tan ve halktan utanmaktır.

Haya: Mü'minin güzel ve iyi vasıflarından biridir.

Haya: Hakk Teâlâ'nın huzurunda olup, her türlü varlık (benlik) davasını terk etmektir. Kalpteki Allah (cc) korkusunun tezahürüdür.

Bir insanın fazilet ve şerefi; edep ve hayası ile ölçülür. Haya sahibi her insan ise, son derece edepli olur. Edeb ve haya sahibi olan kimselerin de ahlakı son derece güzel olur. Cenab-ı Hakk'ın; **"Mükerrem olarak yarattım."** dediği insan da budur.

Haya hakkında Peygamber Efendimiz (sav)'in pek çok Hadis-i Şerif'i vardır.

الْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإِيمَان

"Haya (utanmak) imanın dallarındandır."[83]

لِكُلِّ دِينٍ خُلُقٌ وَخُلُقُ الإِسْلَامِ الْحَيَاءُ

"Her şey için bir ahlak vardır. İslam'ın ahlakı da hayadır."[84]

مَا كَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا شَانَهُ وَلَا كَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا زَانَهُ

"Edepsizlik hangi şeye girerse, onu mutlaka ayıplı kılar. Haya nerede bulunursa ona muhakkak zinet (ve şeref) verir."[85]

مَنْ لَا يَسْتَحِي مِنَ النَّاسِ لَّا يَسْتَحِي مِنَ الله

"İnsanlardan utanmayan kimse, Allah (cc)'tan da utanmaz."[86]

اَلْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِى النِّسَاءِ أَحْسَن

"Haya (utanmak) güzeldir! Fakat haya, kadınlarda daha güzeldir."[87] buyurmuşlardır.

الْحَيَاءُ مِنَ الإِيمَانِ وَالإِيمَانُ فِي الْجَنَّة

"Haya (Hakk'tan ve halktan utanmak) imandandır. İman ise, Cennet'tedir."[88] buyurmuşlardır.

83. Müslim, Feyzü'l-Kadir, c. 1, sh. 21
84. Beyhaki, Feyzü'l-Kadir, c. 1, sh. 21
85. Ahmed b. Hanbel, Tirmizi
86. Taberani, Feyzü'l-Kadir, c. 1, sh. 21
87. 500 Hadis, sh. 146, H. 153
88. 500 Hadis, sh. 147, H. 154

Başka bir Hadis-i Şeriflerinde de,

خَيْرُ نِسَائِكُمْ العَفِيفَة اَلْغلْمَة عَفِيفَةٌ فِى فَرْجِهَا غِلْمَةٌ عَلَى زَوجِهَا

"Kadınların en hayırlısı, iffetli, (nefsini) haramdan men edici ve ateşli olanıdır. (Yabancıya karşı iffetli) Kocasına karşı ateşli olanıdır."[89] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

إِنَّ الْحَيَاءَ وَالإِيمَانَ قُرِنَا جَمِيعًا ، فَإِذَا رُفِعَ أَحَدُهُمَا رُفِعَ الآخَرُ

"Haya ve iman, birbirinin eşi ve yakınıdır. Biri kaldırıldığı zaman **öbürü de kaldırılır."**[90] buyurmuştur.

اسْتَحْيُوا مِنَ اللهِ حَقَّ الْحَيَاءِ ، مَنِ اسْتَحْيَا مِنَ اللهِ حَقَّ الْحَيَاءِ فَلْيَحْفَظِ الرَّأْسَ ، وَمَا حَوَى ، وَلْيَحْفَظِ الْبَطْنَ ، وَمَا وَعَى ، وَلْيَذْكُرَ الْمَوْتَ وَالْبِلَى ، وَمَنْ أَرَادَ الآخِرَةَ تَرَكَ زِينَةَ الدُّنْيَا ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدَ اسْتَحْيَا مِنَ اللهِ حَقَّ الْحَيَاءِ.

"Allah (cc)'tan, gerçek bir haya ile haya edin. Allah (cc)'tan hakkıyla haya eden kimse, başını ve başında bulunan; göz, dil, kulak gibi organlarını, karnını ve karın boşluğunda bulunan uzuvlarını (Allah (cc)'ın emirlerine aykırı hareketten) korusun. (Ayrıca) ölümü ve çürüyüp yok olacağını hatırlasın. Ahireti isteyen, dünya hayatının ziynetlerini (zevklerini ve süslerini) terkeder. Bunları yapan, Allah (cc)'tan hakkıyla haya etmiş (utanmış) olur."[91]

إِنَّ الْحَيَاءَ وَالْعِيَّ مِنَ الإِيمَانِ وَهُمَا يُقَرِّبَانِ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدَانِ مِنَ النَّارِ وَالْفَحْشُ وَالْبَذَاءُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَهُمَا يُقَرِّبَانِ مِنَ النَّارِ وَيُبَاعِدَانِ مِنَ الْجَنَّةِ

"Haya ve sükûnet imandandır. Bunlar Cennet'e yaklaştırır ve Cehennem'den uzaklaştırırlar. Hayasızlık ve fuhuş ise şeytandandır. Bunlar da Cehennem'e yaklaştırırlar ve Cennet'ten uzaklaştırırlar."[92] buyrulmuştur.

---

89. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 24
90. et-Terğib, c. 3, sh. 400, H. 11
91. Tirmizi, Feyzü'l-Kadir, c. 1, sh. 20; Muh. Ehadis, sh. 20
92. et-Terğib, c. 3, sh. 396

إِنَّ اللهَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ عَبْدا نَزَعَ مِنْهُ الْحَيَاء فَإِذَا نزع مِنْهُ الْحَيَاء لم تَلْقَهُ إلا مَقِيتا مُمَقَّتا فإذا لم تَلْقَهُ إلا مَقِيتا مُمَقَّتا نُزِعَتْ منه الأمانة فإذا نُزِعَتْ منه الأمانة لم تَلْقَهُ إلا خَائِنا مُخَوَّنا فإذا لم تَلْقَهُ إلا خَائِنا مُخَوَّنا نُزِعَتْ منه الرحمة فإذا نُزِعَتْ منه الرحمة لم تَلْقَهُ إلا رَجِيما مُلَعَّنا فإذا لم تَلْقَهُ إلا رَجِيما مُلَعَّنا نُزِعَتْ منه رِبْقَة الإِسلَام

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Allah (cc)'u Teâlâ bir kulu zelil etmek istediğinde ondan hayayı alır. Haya ondan alınınca, onu en fena, menfur (bir insan) bulursun. Onu en fena bir insan bulunca, ondan emanet de alınır. Ondan emanet alınınca, onu en hain bulursun. Onu en hain bulunca ondan rahmet çekilip alınır; ondan rahmet alınınca onu kovulmuş ve lanetlenmiş bulunca da İslâm bağı ondan alınır. İslâm'la ilişiği kesilir."[93] buyrulmuştur.

"Haya, ondur: Dokuzu kadınlardadır ve bir tanesi de erkeklerdedir."[94]

"Kavminin iyi bir adamından utandığın gibi Allah-u Teâlâ'dan utanmanı sana tavsiye ederim."[95]

اَفْضَلُ دَرَجَةٍ مِنَ الْحَيَاءِ اَنْ لَا يَرْضَى الاِسْلَامُ لِلمَرْءِ اَنْ يَتَجَرَّدَ وَ حَتَّى فِى خَلْوَتِهِ لاَنَّ الله اَحَقُّ اَنْ يُسْتَحْيَا مِنْهُ

"Hayanın en makbul derecesindendir ki: Bir kişinin yalnız başına olsa dahi anadan üryan (çırıl çıplak) soyunmasına İslâm'ın razı olmamasıdır. Zira (O) kimsenin Allah (cc)'tan utanması daha lüzumludur."[96]

"Çıplak olmaktan kaçınınız. Zira sizden ayrılmayan ve daima sizinle beraber olan kimseler (koruyucu ve rahmet melekleri) vardır. (Bunlar) ancak kaza-yı hacet zamanında (tuvalette) ve erkek ailesine yaklaştığı zaman ayrılırlar. O sizinle beraber olanlardan utanın ve onlara (avret yerlerini örtmeye riayet ederek) ikram edin."[97]

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

لَوْ اَسْتَطِيعُ اَنْ اُوَارِى عَوْرَتِى مِنْ شِعَارِى لَوَارَيْتُهَا

"Avret yerimi içimdeki elbisemden saklamaya çare bulsam, saklar-

---

93. et-Terğib, c. 3. sh. 400, H. 14
94. Feyzü'l-Kadir, c. 3, sh. 429
95. Taberani, Beyhaki
96. Şemail-i Tirmizi
97. Tirmizi, Tesettür Babı

dım."[98] buyurmuşlardır.

Hz. Ali, (ra) şöyle buyuruyor:

"İnsan, avret yerini açınca yanındaki melekler yüzünü çevirir."

Ebû Musa El-Eş'ari (ra) şöyle buyurmuştur:

"Karanlık gece içinde gusl ederim de Rabbime karşı hayadan belimi doğrultamam."[99]

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerimin'de:

يَا بَنِى اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِى سَوْاٰتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ

"Ey Adem oğulları! Size (şeytanın açmak istediği) çirkin yerlerinizi örtecek bir elbise, bir de giyip süsleneceğiniz bir elbise indirdik. Takva libası (elbisesi) ise, o daha hayırlıdır. Bu elbiselerin indirilmesi, Allah (cc)'ın (fazl u rahmetine delalet eden) ayetlerinden (alametlerinden)'dir. Ta ki (insanlar) iyice düşünsünler (nimetlerinin kadrini bilsinler)."[100] buyurmuştur.

Diğer bir Ayet-i Kerime'de:

يَا بَنِى اٰدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا اَخْرَجَ اَبَوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْاٰتِهِمَا اِنَّهُ يَرٰيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ اَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

"Ey Beni Adem! Peder ve validenizi Cennet'ten çıkarıp avret mahallerini göstermek için onlardan elbiselerini soyduğu gibi şeytan sizi aldatmakla fitne yapıp ifsat etmesin (saptırmasın). Ve alçaltıp Cennet'ten mahrum eylemesin. Zira şeytan ve soyu sizin onları görmediğiniz yerlerde onlar sizi görürler. Bundan dolayı; görmediğiniz düşmanın şerrinden fazlaca kaçınmak lazımdır. Çünkü biz şeytanları, iman etmeyen kafirlerin dostları kıldık. Şu halde mü'minlerin onların şerrinden istiaze etmeleri (Allah (cc)'a sığınmaları) vaciptir."[101]

Yukarıdaki birinci ayette geçen "Takva libası" yani takva elbisesindeki ifade buyrulan mana; avret mahallini örten elbisedir. Yahut; harpte kullanılan zırh ve kalkan gibi harp aletidir. Yahut, namaz kılmak için giyilen elbisedir.

---

98. Tecrid Tercümesi, c. 2, sh. 292
99. Tecrid Terc. c.2, sh. 292
100. Araf, 26
101. Araf, 27

Gazi ve Hazin Tefsirleri'nin beyanlarına göre:

"(Takva libasından-elbisesinden) kastedilen mana imandır. Zira mü'minin, imanla, nefsini Cehennem'den koruması için imana takva libası denilmiştir. Yahut, amel-i salihadır, güzel amellerdir. Yahut; havfullah, Allah (cc) korkusudur. Yahut: Haya'dır. Yahut: İffet ve namusunu muhafazadır.

Nişaburi'nin beyanına göre bir rivayette,

"(Takva elbisesinden) maksat; insan üzerinde bulunan sekinet (huzur-gönül rahatlığı) ve vakar (ağırbaşlılık), taat ve güzel amellerdir. Zira şu açıklanan Şeriat adabına uyulduğu ölçüde, bu hükümler insanı her türlü alışkanlıktan koruduğu için, "Libasü't-Takva = Takva elbisesi" denilmiştir.

Şu manalardan hangisi kastedilmiş olunursa olsun, libas sözcüğü mecazdır (dolaylı kullanılmış bir sözcüktür) elbiseye benzetilmiş (elbise olarak yorumlanmış)tır.

Hulasatü'l-Beyan Tefsiri sahibi, buraya şöyle mana vermiştir:

"Çeşitli zararlardan sizi korumakla, hakiki elbiseye benzeyen imanınız ve ameliniz, Allah (cc)'tan korkunuz, iffet ve namusunuz dünyada ve ahirette sizi çeşitli zararlardan koruyan şu takva elbisesi sizin için imanın zıddı olan küfürden ve güzel amellerin zıddı olan günah işleyip Allah (cc)'tan uzaklaşmaktan elbette hayırlıdır. Bunun için, takva elbisesini elde etmeye gayret etmeniz lazımdır.[102]

İşte her mü'min erkek ve mü'mine kadın, akıl cevheri ile yukarıdaki ayet-i kerimelerin manalarını düşünerek aşağıdaki yazacağımız, yine Kur'an-ı Kerim'in emirlerinden olan örtünme esaslarına uyarak gerek Cenab-ı Hakk'tan ve gerekse insanlardan haya ederek (utanarak) takva elbisesi olan, iç ve dış elbiselere bürünerek halkın gözünden kendilerini korumalı, Allah (cc)'ın lütuf ve keremi ile bahşeylediği nimetlerin kadri kıymetini bilerek Cenab-ı Hakk'a karşı teşekkür borçlu olduğunu idrak ederek kulluk vazifelerini güzelce yapıp, emirlerini yerine getirmeye çalışmalı ve düşmanımız şeytan'ın vesvesesine, nefsin hile ve arzusuna uymamalıdır.

ERKEK KIYAFETİNE BENZEMEMESİ

Malumdur ki, yaratılışta erkek ve kadının vücut şekilleri birbirinden farklıdır. Buna bağlı olarak giyiniş şekilleri de ayrı ayrıdır. Gerek uzuvlarda değişiklik yapmak, gerek giyim şeklini bozmak ve gerekse konuşma ve yürümekte karşı cinsi taklit etmek suretiyle kadın ve erkeğin birbirine benzemesi,

102. Hülasatü'l-Beyan, c. 6, sh. 28

yani kadının erkekleşmesi, erkeğin de kadınlaşması, İslam dininde yasaklanmıştır. Bu hareket şahsiyetsizliktir; ahlak bakımından düşüklüktür ve bir ruh bozukluğudur:

Bu Hadis-i Şerif'te, ibn Abbas (ra)'ın şöyle dediği rivayet olunmuştur:

قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ و فى رواية لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ

"Peygamberimiz (sav), (sözde, hal ve harekette) kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara beddua etmiştir."

Buhari'nin diğer bir rivayetinde:

"Rasûlü Ekrem (sav), kendilerini kadınlara benzetmeye çalışan erkeklerle, kendilerini erkeklere benzetmeye özenen kadınlara lanet etti."[103] denilmiştir.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de, Ebû Hureyre (ra),

لَعَنَ رَسُولُ اللهِ الرَّجُلَ يَلْبَسُ لِبْسَةَ الْمَرْأَةِ وَالْمَرْأَةَ تَلْبَسُ لِبْسَةَ الرَّجُلِ.

"Rasûlullah (sav) (zaruretsiz) Kadın elbisesini giyen erkeklere ve erkek kıyafetine giren kadınlara lanet etti."[104] demiştir.

لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُوتَشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ فَبَلَغَ ذَلِكَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي أَسَدٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ فَجَاءَتْ فَقَالَتْ إِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكَ أَنَّكَ لَعَنْتَ كَيْتَ وَكَيْتَ فَقَالَ وَمَا لِي أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَنْ هُوَ فِي كِتَابِ اللهِ فَقَالَتْ لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ اللَّوْحَيْنِ فَمَا وَجَدْتُ فِيهِ مَا تَقُولُ قَالَ لَئِنْ كُنْتِ قَرَأْتِيهِ لَقَدْ وَجَدْتِيهِ أَمَا قَرَأْتِ { وَمَا آتَاكُمْ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا }

"Cildini mavi renklerle süsleyenlere ve süsletenlere, yüzünün tüylerini yolanlara, kaşlarını inceltenlere, (sıhhi zaruret olmaksızın sırf güzel olsun diye) dişlerini seyrekleştirenlere, Allah (cc)'ın yarattığını bozan kadınlara Allah (cc) lanet etsin." demişti.

Bu Hadisin ravisi (nakleden) ibn Mes'ud'u, Ümmü Yakub adlı bir kadın, bu hususta ayıplayınca ibn Mes'ud (ra),

---

103. Riyazü's-Salihin, sh. 581
104. Ebû Davud, et-Terğib, c. 3, sh. 104

"Peygamberin lanet ettiği kimseye ben neden lanet etmeyeyim? Bu husus Kur'an-ı Kerim'de açıklanmıştır. Allah-u Teâlâ, **"Peygamber (sav) size ne verirse onu alın, sizi her neden nehyederse ondan sakının, geri durun."**[105] buyurmuştur diye cevap vermiştir.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te, ibn Abbas (ra) rivayet ediyor:

قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُخَنَّثِينَ مِنْ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنْ النِّسَاءِ وَقَالَ أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ قَالَ فَأَخْرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فُلَانًا وَأَخْرَجَ عُمَرُ فُلَانًا

"Allah (cc)'ın hak Rasûlü, kadınımsı giyinen ve kırıtan erkeklere ve erkek kıyafetine bürünen kadınlara lanet okudu ve dedi ki; "Onları evlerinizden kovun. Zira Rasûlullah (sav) falanı, Hz. Ömer (ra) de falanı kovdular."[106] buyurmuştur.

Abdullah bin Ömer (ra)'den nakledilen bir Hadis-i Şerif'te de,

ثَلَاثٌ لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يَنْظُرُ اللّٰهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْعَاقُّ وَالِدَيْهِ وَالْمَرْأَةُ الْمُتَرَجِّلَةُ الْمُتَشَبِّهَةُ بِالرِّجَالِ وَالدَّيُّوثُ

"Üç sınıf vardır ki; ne Cennet'e girer ne de Cenab-ı Hakk kıyamette onların yüzüne bakar: Bunlar:

Anne ve babaya karşı gelen evlatlar,

Kendisini erkeklere benzeten ve onlara özenen kadınlar,

Deyyus (yakınlarını kıskanmayan) kimselerdir."[107] buyurmuşlardır.

"Ubeydullah oğlu Abdullah'tan:

Hz. Aişe (ranha)'ya soruldu:

– **"Kadın, erkek ayakkabısı giyebilir mi?"** Hz. Aişe (ranha) dedi ki:

– **"Allah (cc)'ın Rasûlü (sav) kadından erkekleşenleri tel'in etti."**[108]

Diğer bir Hadis-i Şerif de Abdullah bin Ömer (ra), Rasûlullah (sav)'ın,

لَعَنَ الْوَاصِلَةَ وَالْمَوصُولَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُوسْتَوْشِمَةَ

"İğreti saç (takma saç-peruk) takan ve taktıran, ciltlerini iğne ile doğdurup mavi renkle boyayan ve boyalandıran (süsleneceğim diye tabii

105. et-Terğib, c. 3, 120; Riyazü's-Salihin, sh. 585
106. Buhari, Ebû Davud, Darimi, Tirmizi, Teyalisi
107. et-Terğib, c. 3, sh. 106, H. 7; Hakim, 1/72-4/146
108. el-Hicab

güzelliklerini) bozan kadınlara lanet etti." buyurduğunu rivayet etmiştir.

Nevevi'nin kaydettiğine göre,

"İnsan saçı diğer insana takılamaz. Çünkü, insanoğlunun cüzleri (kendilerinden kopan parçaları) muhteremdir, onlardan faydalanılamaz; ancak, gömülür.

Eğer hayvan saçının takılması isteniyorsa, bu saçların temiz olması ve zaruret bulunup koca tarafından arzu edilmesi şartıyla, kadın tarafından takılabilir. Yine kocanın izni ile, kadının, yüzüne allık, pudra sürmesi, ellerine kına yakması caizdir. Çünkü bu hallerde, uzuvda bir değişiklik yapılmadığı gibi bu işler gayri meşru için değil, koca için yapılmaktadır."[109]

Rasûlü Ekrem (sav)'in yukarıdaki beyanlarından öyle anlaşılıyor ki; hastalık bulunmadığı takdirde insanın mevcut yaratılışını bozması, makyaj yapması yasaktır. Bu bir nevi yalancılık ve sahtekârlıktır. Hile ile başkalarını aldatmak ve namahreme cazip görünmektedir.

Prof. Mazhar Osman şöyle der:

"Mini mini bir kızı bir bebek gibi süslemek; yüzlerini, dudaklarını boyamak, parmaklarına ve kulaklarına elmaslar takmak ona vakitsiz isteri dersi vermektir. Yine kızları erkek elbisesi ile gezdirmek Narsisizme (insanın kendine vurulması, kendini beğenmesi ve şehvetlerini kendi üzerinde dindirmesi ve Saphisme) kadınların kendi aralarında tatmin bulmaları, (sevicilik) nüvelerini büyütmeye çalışmaktır. Onun için çocukların gezinmelerini ve yaşamalarını büyük bir ilgi ile idare etmek icabeder."[110]

"İmam-ı Ahmed'den işittim ki: Cariyesi'ne beyaz hırka giydiren adamın birisi, bunun helal olup olmayacağını sordu. İmam-ı Ahmed dedi ki:

– **Ona erkek elbisesi giydirmeyin, erkeklere benzemesin!**

İmam-ı Ahmed'e dedim ki: Kadın, kıldan ayakkabı giyebilir mi?

– **Hayır,** dedi. "**Ancak abdest için mest giyebilir.**" Güzellik için olursa dediğimde,

– **Hayır,** dedi.

– **Kılı caiz olur mu,** diye sorduğumda,

– **"Hayır."** diye cevap verdi.

Zehebi eserinde, kadınların erkeklere, erkeklerin kadınlara benzemelerini büyük günahlardan sayıp buna dair Hadis'leri saydıktan sonra şöyle der:

---

109. Müslim, Şerh-i Nevevi, c. 14, sh. 103-104
110. Tababetü'r-Ruhiye, c. 1, sh. 246

"Kadın, erkek kıyafetine girip, dar omuzlu elbiseler giyindiği zaman erkeklere benzemiş olur. O yüzden de Allah (cc)'ın lanetini hak etmiş olur. Kocası da ona müsaade eder veya rıza gösterir yahut da onu bu hareketinden alıkoymazsa o da Allah (cc)'ın lanetini hak eder. Çünkü koca, karısını doğru yola sevketmek, Allah (cc)'ın emirlerine itaat ettirip, isyandan alıkoymakla görevlidir. Çünkü, Rabbı Zülcelal (cc) Kuran-ı Kerim'inde buyuruyor ki:

"Ey iman edenler! Kendi nefsinizi ve evladı iyalinizi (çoluk çocuğunuzu), yakacağı insan ve taş olan Cehennemden koruyunuz."

Peygamber Efendimiz (sav) de bir Hadis-i Şeriflerinde açıkça ifade ediyorlar:

"Hepiniz çobansınız ve hepiniz idare ettiğiniz sürüden mes'ulsünüz."[111]

ibn Hacer El-Heytemi Zehebi'nin izini takib ederek şöyle diyor:

"Kadınların erkeklere, erkeklerin kadınlara benzemelerinin büyük günahlardan olduğu, zikredilen Hadis-i Şeriflerden açıkça anlaşılmaktadır. Bu konudaki ilahi azabın şiddeti de meydandadır. Bizim imamlarımızdan gelen rivayetler ise iki türlüdür: Bir kısmı kadınların erkeklere erkeklerin kadınlara benzeyişini açıkça haram kabul etmektedirler. Bunlar arasında İmam-ı Nevevi'yi sayabiliriz. İkinci grup ise, mekruh kabul etmektedirler; İmam-ı Rafii'de bunlar arasındadır. Benim fikrime göre en sahihi İmam-ı Nevevi'nin dediği gibi haram olmasıdır. Ben onu büyük günahlar arasında sayıyorum. Sonra yaptığım araştırmalarda bazı kelam bilginlerinin de büyük günahlardan saydığını gördüm."[112]

Hafız Taberi diyor ki:

"Erkeklerin giyecek ve süs eşyalarında kadınlara benzemeleri, kadınların da aynı konularda erkeklere benzemeleri caiz değildir. Kadınlara mahsus giyecekleri de erkekler giyinemezler."

Ebû Cemre oğlu Şeyh Ebû Muhammed:

"Her ne türlü olursa olsun kadınların erkeklere, erkeklerin kadınlara benzemelerinin haram olduğu hükmünü çıkarmaktadır. Ancak, diğer delillerden de anlaşılacağı gibi, Hadis-i Şerif'te kastedilen, kıyafet ve hareketlerle ilgili benzemedir. Hayır mevzularında, böyle bir şey söz konusu olamaz. Kadınların erkeklere, erkeklerin kadınlara benzer hareket ve giyeceklerin ya-

111. el-Hicab, sh. 129
112. Zevacir, c. 1, sh. 126

saklanmasındaki hikmet, hakimler hakimi olan Allah-u Zülcelal'in koymuş olduğu hilkat (yaratılış) kanununun esasını çığırından çıkarmak gayesine yöneliktir. Peygamber Efendimiz (sav), başka bir Hadis-i Şeriflerinde buyurmuşlardır ki:

"Allah (cc)'ın laneti, Allah (cc)'ın yaratmış olduğu hilkati (yaratılışı) değiştirenlerin üzerine olsun."[113]

Bütün bu izahlardan anlaşılacağı gibi, ne şekilde olursa olsun, kadınların kıyafetinin erkeklerin kıyafetine benzemesi asla caiz değildir. Bir kadının entari ve başörtüsü yerine, bazı Avrupa hayranlarının yaptığı gibi ceket ve pantolon giymesi doğru değildir. Hatta, pratik hayatta pantolon veya ceket giymesi kadını daha çok tesettüre yaklaştırmakta, diğer kıyafetlerden İslamiyet'e daha yakın ise de caiz değildir. Ey düşünce sahipleri ibret alınız!"[114]

İNCE, DAR VE ŞEFFAF ELBİSE GİYMEMEK

Müslüman kadının dikkat edeceği ve üzerinde titizlikle duracağı vazifelerden biri de, dışarıya çıkarken vücut hatlarını belirtmeyecek şekilde kalın ve bol bir elbise giymek ve; ince, dar ve şeffaf elbise giymemektir.

Malumdur ki İslam'ın nazarında tesettür etmekten, yani elbise giymesinden maksat çevrenin fitnesini uzaklaştırmaktır. Fitne'nin uzaklaştırılması ancak vücut hatlarını belli etmeyen kalın ve bol elbiseler giymekle mümkün olabilir. Zira dar elbise her ne kadar vücudu örterse de, vücut hatları, bedenin hacmi ve boyu, etraftaki kimseler tarafından farkedilebilir. Dar elbise giyinen kadınların hal ve görünümleri yabancı olan erkeklere güzel görünür. Bu ise fikirleri bozmaya sebep olduğu gibi, açıkça tahrike ve azdırmaya işarettir. Bu yüzden kadının elbisesinin dar değil, vücud hatlarını belli etmeyecek şekilde bol olması gerekir.

Zeyd oğlu Usame (ra) şöyle der:

"Rasûlullah (sav) bana, "Kutbi"[115] denilen ince ve dar bir elbise hediye etmişti. Onu da kendisine Dihyetü'l-Kelbi hediye olarak göndermişti. Ben elbiseyi götürdüm ve karıma giydirdim.

Rasûlullah (sav) beni görünce,

– Neden o Kutbi elbiseyi giymesin, dedi.

---

113. Fethü'l-Bari, c. 10, sh. 273-274
114. el-Hicab
115. Kutbi: Mısırda Kıptilerin giydiği bir çeşit entaridir. el-Hicab, sh. 57

Karıma giydirdim efendim, dedim. Rasûlullah (sav),

– **"Koş, altına bir gömlek giysin! Korkarım ki, vücudunun hacmi belirir, kemikleri dışarı çıkar dedi."**[116]

İmam-ı Şevkani (ra) bu Hadis'in şerhinde şu açıklamaları zikrediyor:

"Hadiste görüldüğü gibi, kadınların bedenlerini, vücut hatları belirmeyecek şekilde bir elbise ile örtmeleri vaciptir. Setr-i avret için bu şarttır. Üsame'ye Kutbi'nin altına bir gömlek giymesini emretmesi ise, Kutbi denilen elbiselerin vücud hatlarını belirtmeyecek şekilde olmayıp, şeffaf olduğundan dolayıdır."[117]

Görülüyor ki, İmam-ı Şevkani bu hadise, vücud hatlarını tamamen gizlemeyen şeffaf elbiselerdir, yorumunu yapmıştır. Ancak şurasını da belirtmek gerekir ki, Hadis sadece şeffaf elbiselere değil, dar elbiselere de işaret etmektedir. Hatta, vücud hatlarını belirttiği takdirde darlık ve şeffaflıktan başka bol olan elbiseler de Hadis'in ifade ettiği çerçeveye girer. Çünkü bazı elbiseler vücuda yapışınca, tabiatı ile bol da olsa vücud hatları belirir. Tıpkı günümüzdeki ipekli ve naylon vs kumaşlar gibi.

İşte bu yüzden Peygamber Efendimiz (sav) bütün mü'minlere hanımlarının giyecekleri kıyafet şeklini açıklamak için Üsame (ra)'ye, ailesinin kutbi denilen dar ve ince olan elbiseyi giyerken altına bir de gömlek giymesini emrediyor ve böylece kadına dışarı çıktığı zaman, yabancı erkeklerin dikkatini çekecek, fikirleri bozacak tahrike sebep olacak ince ve dar giyinişleri yasaklıyor.

Hz. Aişe (ranha) Validemiz dışarı çıktığı zaman elbisesinin üzerine mutlaka, "cilbab" denilen çarşaf veya benzeri örtüsünü giyinirdi.

Peygamber Efendimiz (sav) ince ve şeffaf elbise giyen kadınlar hakkında buyuruyor ki:

ان من اهل النار نساء كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مَائِلاَتٌ مُمِيلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَمْثَالِ أَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ ، لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا

"Ümmetimin son zamanlarında, açık ve çıplak kadınlar bulunacaktır. Başlarındaki saçlarının kıvrımları devenin hörgücü gibi olacaktır. Siz onları lanetleyin. Çünkü onlar mel'un kadınlardır."[118]

---

116. el-Hicab, sh. 56
117. Şevkani, c. 2, sh. 97
118. Taberani, Müslim

Diğer bir rivayette aynı Hadis-i Şerife şu ibarede ilave edilmiştir:

"Onlar Cennet'e giremezler, Cennet'in kokusunu göremezler. Onlara Cennet kokusu şu kadar fersah mesafeden ulaşır."[119]

İbn Abdilber'den:

"Efendimiz, Aleyhissalat ü Vesselam'ın, hafif bir elbise giyip tamamen vücud hatlarını örtmeyen elbiseler giyen kadınlara, **"Onlar, adı örtülü ama gerçekten çıplaktırlar."** buyurduğu rivayet ediliyor.

Ümmü Alkame diyor ki:

"Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman'ın kızı Hafza'nın, Hz. Aişe (ranha)'nin yanına gelirken üzerinde ince bir örtünün bulunduğunu, Hafza'nın alnını onunla sardığını görmüştü. Hz. Aişe (ranha) ona kızarak dedi ki:

"Sen Nur Suresi'ni okumadın mı? Allah (cc)'ın orada ne vahyettiğini bilmez misin? Sonra bir başörtüsü isteyerek Hafza'nın başını örttü."

Urve oğlu Hişam'dan:

"Zübeyr oğlu Münzir, Irak'dan dönünce, Ebû Bekir'in kızı Esma'ya Mürevi[120] ve Kühi[121] adı verilen bir elbise gönderdi. Hişam diyor ki:

– Hz. Esma (ra) o güzelim elbiseye eliyle şöyle bir dokunduktan sonra dedi ki: Uf... Gönderin ona elbisesini!

Münzir buna kırıldı ve Esma'ya dedi ki:

– **"Anacığım, o şeffaf değil neden reddedersin?"** Hz. Esma (ra) şöyle dedi:

– **"Şeffaf değilse bile, vücud hatlarını belirtir ya!"**

Ebû Selem oğlu Abdullah'tan:

"Hattab oğlu Hz. Ömer (ra) halka (kubat) denilen bir elbise giymelerini emretti. Sonra,

– **Sakın onları karılarınıza giydirmeyesiniz,** dedi. Adamın birisi,

– Ey mü'minlerin emiri! Karım onu giyiniyordu ama evin içinde gördüm ki şeffaf değildi.

Hz. Ömer (ra) dedi ki:

– **"Her ne kadar şeffaf değilse de vücud hatlarını belirtir."**

---

119. Müslim

120. Mürevi: Irak'tan Mervadlı bir şehrin adına nispetle söylenilen bir kıyafet şeklidir.

121. Kuhi: Horasan'ın Kuhistan bölgesinde örülen ve bu adla meşhur olan bir giyim şeklidir. el-Hicab, sh. 54

Beni Temim Kabilesi'nden bir kısım kadın topluluğu, Hz. Aişe (ranha)'nın yanına giriyorlar. O kadınlar, üzerlerine ince elbiseler giymişlerdi. Bunu gören Ayşe (ranha) kadınlara hitaben:

"Siz mü'min kadınlar mısınız? Bu elbiseler, mü'mine kadınların elbiseleri değildir!"[122] demiştir.

Yine bir düğün toplantısında, başörtüleri ince ve şeffaf olan bir kadın topluluğu Hz. Aişe (ranha)'nin yanına giriyorlar.

Hz. Aişe (ranha) onlara,

"Siz, Nur Suresi'ne inanıyor musunuz? (Mü'mine) Kadın, böyle elbise giyer mi?"[123] dedi.

Bütün bu rivayetlerden anlaşılacağı gibi, şeffaf ve vücud hatlarını belirten elbiselerin caiz olmayıp, dinen yasak olduğu meydandadır. O yüzden, Hz. Aişe (ranha) buyuruyor:

"Hımar: Saçı ve teni örten baş örtüşüdür."

Şümeyse de şöyle diyor:

"Hz. Aişe (ranha)'nın yanına vardığımda üzerinde ipekle karışık ve güzelce örtülmüş bir cübbe gördüm. Başında başörtüsü ve peçesi vardı. Başörtüsü bir parça usfur renginde idi."[124]

Bütün bunlardan dolayı, İslam bilginleri kadınların avret yerlerini ve saçlarını belirtmeyecek şekilde örtmelerinin vacip olduğunu, bunun bol bir elbiseden veya sahtiyandan yahut da bunlara benzer şeylerden yapılmış olmasını şart koşmuşlardır. Vücudu belirten herhangi bir kıyafet caiz olmaz. Çünkü tesettür, ancak vücudun bütününün örtülmesi ile sağlanır.

İbn Hacer el-Heytemi "Zevacir" adlı mühim eserinde bu konu için hususi bir bölüm ayırmış, kadınların vücud hatlarını belirten ince elbiseler giymelerinin büyük günahlardan olduğunu zikretmiştir. En sonunda şöyle demektedir:

"Bütün bu anlatılanlarda belirtildiği gibi, bu şekilde kıyafetlerin büyük günahlardan olup, ağır azaba sebep olacağı meydandadır. Bu konuda daha başka izahat verenlere ben rastlamadım."[125]

---

122. İslam'da Helal ve Haram
123. İslam'da Helal ve Haram
124. el-Hicab, sh. 53-55
125. Hülasatü'l-Beyan, c. 12, sh. 88; Ahzab, 58

KADINDA TESETTÜR (ÖRTÜNME)

İslam dini, mahremi olmayan kadın ve erkek arasında şehveti kamçılayan açıklığı, birbirine bakmayı, dokunmayı, bir arada bulunmayı men etmiştir. Çünkü göz, kulak ve el, kalbe açılan pencerelerdir. Bunlar haram olan şeylerden korunmazsa kalbi daima meşgul ederek kirlendirir. Şehveti tahrik ederek nefsin azgınlığına sebep olur. Azgın olan nefis ise, sahibini helake sürükler. Bunun için Cenab-ı Hakk kullarının kalplerinin rahatını, birbirlerine karşı çekememezlikten uzak olmalarını temin ile fitne kapısını kapamak, kadını efendisine bağlayarak aralarındaki muhabbetin devamını ve geçinmenin esasını sağlayarak, aile teşkilatına nizam ve intizam vererek, cemiyetin devamını sağlamak, ahirette ise Cehennem azabından koruyup, Cennet'in ebedi saadetine erişmeyi temin için, Müslüman erkek ve kadınlarına gözlerini harama bakmaktan korumalarını, avret yerlerini örtmelerini Kur'an-ı Kerim'de ayrı ayrı emretmiştir.

Aşağıdaki Ayet-i Kerimelerde görüleceği üzere, tesettür (tadının örtünmesi) Cenâb-ı Hakk'ın emri olduğundan farzdır.

Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Zülcelal Hazretleri:

يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذٰلِكَ
اَدْنٰى اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا

"Ey Nebiy-yi Zişan! Sen ailelerine ve kızlarına ve diğer mü'minlerin ailelerine, bürgülerini üzerlerine bürünmelerini söyle ki, onlar bürgülerini üzerlerine bürünsünler ve bürgüsüz dışarı çıkmasınlar. Zira onların bürgülerini üzerlerine bürünmeleri, onların bilinip de eza olunmalarında ziyade yakındır. Çünkü bürgüleri olmazsa, kıyafetleri bilinir ve aşağılık kimseler tarafından eza olunurlar. Bunun için şu ezadan kurtulmak için bürgüleri üzerinde bulunsun. Halbuki Allah-u Teâlâ onlardan bürgüye dair emr-i ilahi gelmezden evvel vaki olan kusurlarını mağfiret edici ve hallerine münasip olan emrini indirmekle merhamet buyurucudur."[126] buyurmuştur.

İşte bu Ayet-i Celile ile Cenab-ı Hakk, namuslu olan kadınları örtünerek aşağılık kimselerin kötü düşüncelerinden ve taarruzlarından korumakla kalplerinin rahat olacağını açıklamıştır. Çünkü, bir ihtiyaç için dışarı çıkan kadında çarşaf (örtü) olmayınca, aşağılık kimselerin onları açık saçık görerek göz diktikleri gibi, şüpheli ve iffetini bozan kadınlardan su-i zan ile arkalarına düşerek rahatsız edeceği, akıbeti bozuk fikirlere sebep, veyahut halk

---

126. Hülasatü'l-Beyan, c. 12, sh. 88; Ahzab, 59

arasında bir takım rahatsızlık doğuracağı ve bu rahatsızlığı karı ile kocanın aralarında geçimsizlik doğurarak daha sonra ayrılığa sebep olacağından; bütün bunlardan dolayı Cenab-ı Hakk Kuran-ı Kerim'inde, kadınların örtü bürünüp kapalı olmalarını emretmiştir. Bilhassa zamanımızda bu gibi hadiseler çok sık görülmektedir.

Şu halde tesettürün gerekliliğindeki hikmeti: Bütün insanların kalplerinin rahatını, birbirlerine karşı kötü düşünceden uzak olmalarını temin edip fitne kapısını kapamak, kadını efendisine bağlayarak aralarındaki muhabbetin devamını ve geçinmeyi sağlayarak aşağılık kimselerin saldırısından kurtarmak, aile teşkilatına intizam vermek, soyu zarardan korumak, evladın terbiyesine ve dünyanın imarına erkek dışarıdan kadın içeriden çalışmaktır.

Ümmü Seleme (ra)'den rivayet olunur ki:

يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ[127]

Ayet-i Celilesi nazil olunca, Ensar ve Muhacirin kadınları Allah (cc)'ın emrine uyarak hemen şeriatın emrettiği şekilde örtündüler. Meşru bir ihtiyaç için evlerinden çıktıkları zaman sekinet (rahatlık) ve vakar (ağır başlılık) üzere hareket ederlerdi. Üzerlerine siyah renkli elbise giyerlerdi." demiştir. Hz. Aişe Validemiz (ranha) de şöyle anlatır:

"Vallahi ben, Allah (cc)'ın kitabını (Kur'an-ı) tasdik, O'nun indirdiğine iman bakımından Ensar kadınlarından daha faziletlisini görmedim. Nur süresindeki örtünme ayeti nazil olunca, erkekleri kendilerine varıp Allah (cc)'ın indirdiği ayetleri okumaya başladılar. Herkes bu emirleri ailesine, kızına, kız kardeşine ve bütün yakınlarına okuyordu. Kadınlardan hiç birisi istisna edilmemek şartıyla (Allah (cc)'ın Kur'an'ında indirdiği emirlere uyarak) yünden veya pamuktan mamul örtülerine büründüler ve sabah namazında Rasûlullah (sav)'ın arkasında örtülerine bürünrnüş olarak bulundular, sanki başlarında kargalar vardı."

Başka bir ifadesi de şöyledir:

"İlk büyük muhacir kadınlara, Allah (cc) selamet versin. Onlar tesettür ayeti inince en kalın örtülerini yarıp içine bürünmüşlerdi."[128]

Kadınların örtünmelerinin, yukarıdaki ve aşağıdaki Ayet-i Kerimeler ile kesin bir hüküm olduğu ittifakla sabittir. Fakat keyfiyeti hususunda Ashab-ı Kiram ve büyük Müctehidler ihtilaf etmişlerdir.[129]

---

127. Ahzab, 59
128. Mevdudi, Nur Suresi, sf. 87; et-Tac, sh. 168
129. Tesettür-ü Şer'i Risalesi

Ayet-i Kerime'de geçen "Cilbab", Elmalı Tefsiri'nin beyanına göre,

"Baştan aşağı örten çarşaf, ferace, çar, manto, eşarp gibi dış giyimin adıdır."

Kadınların örtünme (tesettür) şeklini, Şeriat-ı Garra'yı Ahmediyye şu şekilde tarif ve tayin eylemiştir:

"Erginlik çağına erdikten itibaren her kadın, İslam Şeriatı'nca açılmasına izin verilen uzuvları hariç olmak üzere, başından topuklarına kadar bütün bedenini bürüyecek bir dış elbise giyinmek zorundadır. "Görünüşte elbiseli, hakikatte çıplak kadınlara Allah (cc) lanet etsin." Hadis-i Şerifi gereğince elbise, aza belli olacak derecede dar ve ince olmamalıdır. Çünkü vücudu ve azası belli olacak derecede dar ve ince elbise ile yabancı erkeklere kendini gösteren kadınlara lanet edilmiştir.

Bir de,

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ لِرَسُولِ الله حِينَ ذَكَرَ الازَارَ فالْمَرْاَةُ يا رسُولَ الله قَالَ رَسُولُ الله ﷺ تُرْخِي الْمَرْأَةُ مِنْ ثَوْبِهَا شِبْرًا فَقَالَتْ إِذا تَنْكَشِفُ قَالَ ذِرَاعًا لَا تَزِيدُ عَلَيْهِ

Hadis-i Şerif'i gereğince kadın elbisesinin; topuk kemiklerinden kısa ve yerde sürünecek derecede uzun olmaması da şarttır.

Elbisenin biçimine gelince:

Şeriat-ı Ahmediyye'de buna dair bir açıklık bulunmadığından, yukarıda bildirilen şartlar içinde olmak şartıyla, elbisenin biçimi hususu, kadınların zevkine bırakılmıştır.[130]

Elmalı'nın izahına göre kadınların örtünme şekli:

"Cilbablarından, "örtü, geniş manto" birisi ile bütün bedeni iyice örtmek, diğer bir cilbab (örtü, eşarp) ile de başını ve yüzünü örtmektir."[131]

Kadınlar yüzlerini üç şekilde örtebilirler:

"Birincisi: Kaşlarına kadar başını örttükten sonra büküp yüzünü de örtmek ve yalnız bir tek gözünü açık bırakmaktır.

İkincisi: Alnının üzerinden sıkıca sardıktan sonra burnunun üzerinden dolayıp gözlerinin ikisi de açık kalsa bile yüzün büyük bir kısmını ve göğsü tamamen örtmüş bulunmaktır."[132]

130. Tesettür-ü Şer'i Risalesi
131. Elmalı Tefsiri, c. 5, sh. 3928
132. Elmalı Tefsiri, c. 5, sh. 3928

Hz. Aişe Validemiz (ranha),

إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا[133]

"Nazm-ı mubini ile, gösterilmesine ruhsat verilen kadınların ancak bir gözleri olduğu içtihadında bulunup, ecnebi kadınlara bakmanın fitneyi uyandırma korkusuna yapılmıştır. Halbuki kadınların bütün güzellikleri yüzlerinde olduğundan, bir kadının yüzüne bakmak hususunda fitne ve fesat korkusu diğer azasına bakmaktan daha fazladır. Bu esaslardan dolayı bütün vücudun kapatılması icabediyorsa da, kadınların yolda yürümelerinde zahmet olacağından zarureten birer gözlerini açmalarına ruhsat verilmiştir."

Şu halde, Hz. Aişe (ranha)'ye göre, kadınların bir gözlerinden başka hiç bir uzuvlarını açmalarına şeriatta müsaade yoktur. İmamı Şafii Hazretleri de tesettür hususunda Hz. Aişe (ranha)'nin kavlini kabul etmiştir.

"Zevacir" isimli eserde deniliyor ki:

" Şafii mezhebine göre, kadının yüzünün tamamı, iç ve dışı ile bileklere kadar elleri bakmak hakkında avrettir. Bundan dolayı yabancı erkeklerden bu azaların örtülmesi vaciptir. Fakat bu azalar namaz kılarken avret **değildir. Bunların açılması ile namaz fasit olmaz (bozulmaz)."**

Muhammed bin Şirin diyor ki: "Ubeyd el-Selemi'den bu Ayet-i Celile'nin manasını sordum o da; yüzünü ve başını örttü, sol gözünü dışarıda bıraktı: İşte böyledir." dedi.[134]

Yüz meselesi hakkında Şafii Hazretleri'nin görüşü azimettir (zorlukla ve fakat takva ile ameldir). Hanefi'nin görüşü, ruhsattır (takva ile amel edemeyenler için şer-i müsadedir).

Kadınların yüzlerini örtmede üçüncü şekil ise: Hz. Ali (kerremallahu vecheh) ile İbn Abbas (ra) Hazretleri; Nazmı Celili ile açılmasına izin verilen âzanın ancak, zinet-i zahire mahalleri olan yüz ile eller olduğuna hükmetmişlerdir.

Hanefi mezhebi de bu esasa müstenittir (dayalıdır). Zira İmam-ı Azam Hazretleri'nin mezhebince meşru olan: Zine-i zahire mahalleri, yani yüz ile eller ve bir rivayete göre ayaklar hem namaz ve hem de bakmak hakkında avret değildir. Bunun için, bu azanın görülmesi haram olmadığı gibi, mahrem olmayan kadınların boğazlarına bile şehvetsiz olarak bakmak da haram

133. Nur, 31
134. et-Terğib, c. 3, sh. 95

değildir. Şu kadar ki, şehvetle bakmak muhakkak veya muhtemel bulunursa mahrem olmayan kadınların adı geçen azalarına bakmak şer'an haram ve yasaktır. Zira, **"Gözler zina eder."** Hadis-i Şerifi gereğince şehvetle bakmak bir çeşit zinadır.

اَلْعِيَانُ تَزْنِيَانِ

Büyük Fıkıh Alimleri: **"Kadınların çenesinin üstünden alnına varıncaya kadar bütün yüzleri ve gözleri hariç olmak üzere, kulakları, saçları, boyunları, gerdan ve göğüsleri, bilekten yukarı kolları, ayak topuklarından yukarı incik ve bacakları vesair azası tamamen avrettir. (Örtünmesi şart bakılması haramdır). Ve hatta, normal olan seslerinin dışında nameleri de avrettir (sakıncalı ve haramdır). Böyle olunca, bir kadının mahremi olmayan erkeklere avret sayılan azasından birisini göstermesi şer'an haram ve yasaktır."**[135] demişlerdir.

Yine Elmalı Tefsiri'nin aynı cildinde Müsned-i Ebû Davut'tan rivayet edilen Hadis-i Şerife göre Aleyhissalat ü Vesselam Efendimiz, Hz. Esma'ya:

– **"Ya Esma! Kadın büluğa erince, ondan görülebilecek olan ancak şudur!"** buyurmuştur ve kendi mübarek yüzlerine ve keff-i saadetine (avuç içlerine) işaret eylemiştir.[136]

İş yaparken, lazım olan eşyayı tutarken ve hatta örteceğini örterken bile, elin açılması gerekli olduğu gibi, zaruri olan görme ve nefes alma ihtiyacından dolayı yüzün açılmasına ihtiyaç olduğu gibi bir de mahkemede, nikâhta yüzün açılmasına ihtiyaç vardır. Böyle olunca, zorunlu hallerde yüzün görünmesinde bir sakınca yoktur. Fakat, bunların dışındaki uzuvların açılması, görünmesi, bakılması haram, namahremden örtülmesi lazımdır.

Bedayî ve Kifaye'de deniliyor ki: **"İhtiyaç ve zorunlu hallerden dolayı kadınların yüzleri ile elleri avret olmak (gösterilmesi haram olmak) hükmünden çıkarılmıştır. Çünkü bir kadının beyi, alışveriş ve diğer hizmete muhtaç oluyor. Bu ise adette dış zinetten sayılan yüz ve elleri açmakla mümkün oluyor. Böyle olunca, bu ihtiyaç ve zorunluluk dolayısıyla kadınların yalnız yüzleri ile ellerini açmaları, göstermeleri helal kılınmıştır."**[137]

---

135. Tesettür-ü Şer'i Risalesi
136. et-Terğib, c. 3, sh. 95, H. 3
137. Tesettür-ü Şer'i Risalesi

وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ

Buyruluyor ki:

"Ve baş örtülerini yakalarının üzerine vursunlar. Başlarını, saçlarını, kulaklarını, boyunlarını, gerdanlarını, sinelerini açık tutmayıp bu suretle sımsıkı örtsünler ve o halde emri yerine getirebilecek başörtüsü kullansınlar."[138]

Tefsir sahiplerinin naklettiklerine göre: **"Cahiliyye (İslam**'dan **önceki Arap) kadınları da hiç başörtüsü kullanamaz değillerdi. Fakat, yalnız enselerine bağlar veya arkalarına bırakırlar, yakalar önden açılır, gerdanları ve gerdanlıkları görülecek şekilde açılır, zinetleri görünürdü."**

Demek ki son zamanlarda (asrımızda), asrilik sayılan modacılık, böyle eski bir cahiliyye adeti idi. İslam dini, böyle açıklığı yasaklayıp başörtülerinin yakalar üzerine örtülmesini emrederek tesettürü (örtünmeyi) farz kılmıştır. Görülüyor ki bu emirde, örtünmenin yalnız gerekliliği değil, özel şekilleri de gösterilmiştir ki kadının nezaket ve temizliğinin gönülde yerleşen ifadesi bundandır. Görülüyor ki bu emir, evinin içinde veya dışında diye sınırlandırılmamıştır. Bunun için örtünme emri kat'i ve kesindir. Ancak görünen kısımlar bu hükümlerden ayrı tutulduğu gibi, gizlenen zinetlere (kısımlara) bakmanın helal olanları da haramlık hükümlerinin dışındadır.[139]

YABANCI ERKEKLERE BAKMAMAK

Kadın, zaruret olmadıkça yabancı (kendilerine haram olan) erkeklerden bakışlarını saklayarak onlara bakmamalıdır. Zira erkeğin kadına bakması nasıl haramsa, kadının da yabancı erkeklere bakması zorunluluk halleri dışında diğer vakitlerde şu âyetle haram kılınmıştır.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ

"Ya Ekreme'r-Rusul! İlahi huduttan korumaya ahd-ü peyman etmiş (yeminleşip söz vermiş) olan mü'mine kadınlara Sen de ki: (Onlar haramdan gözlerini kapasınlar ve zinaya alet olan yerlerini zinadan ve zinanın başlangıcı olan yapışmak ve yabancıya göstermek gibi şeylerden muhafaza etsinler.

138. Nur, 31
139. Elmalı Tefsiri, c. 5, sh. 3505

Mahremata (kendilerine haram olan şeylere) asla meyletmedikleri gibi, ailelerinden başkasına da kendilerini göstermesinler."[140]

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav):

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِىَ الله عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ الله ﷺ وَ عِنْدَهُ مَيْمُونَةُ فَأَقْبَلَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُوم بَعْدَ أُمِرْنَا بِالْحِجَابِ فَقَالَ النَّبِىّ ﷺ اِحْتَجِبَا منه فقَالَتْ يَا رَسُولُ الله أَلَيْسَ هُوَ أَعْمَى لَا يُبْصِرُنَا وَلَا يَعْرِفُنَا ؟ فَقَالَ رَسُولُ الله ﷺ أَفَعَمْيَاوَانِ أَنْتُمَا ؟ أَلَسْتُمَا تُبْصِرَانِهِ ؟

Ümmü Seleme (ra) anlatıyor:

"Hz. Meymune'nin de bulunduğu bir sırada, ben Rasûlü Ekrem (sav)'in yanında idim. Tesettürle (örtünmekle) emrolunduktan sonra Ümmi Mektum'un oğlu gelmişti. Bunun üzerine Nebiy-yi Muhterem Efendimiz bize hitaben,

"Bu zattan tesettür edin." diye emretti. Biz,

"Ya Rasûlallah! Bu zat bizi göremeyen bir a'ma değil mi?" dedik. Nebi (Aleyhisselam),

"Siz de mi a'masınız, onu görmüyor musunuz?" buyurdu. Beyzavi ve Hazin Tefsiri sahiplerinin izahatlarına göre: "Erkeklere, gerek erkek ve gerekse kadınların avret mahalline (haram olan yerlerine) bakması caiz olmadığı gibi, kadınlara da; erkek ve kadın hiç kimsenin avret mahalline (haram olan yerlerine)bakması asla caiz olmaz, aşırı istek ve arzu ile erkeğin bakması caiz olmadığı gibi, kadının da aşırı istek ve arzu ile kendisine haram olan erkeklere bakması caiz olmayacağına âyet delalet eder."

Diğer bir Ayet-i Kerime'de:

وَاِذَا سَاَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْئَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

"Ey mü'minler! Ezvac-ı Mudahherattan (Peygamberinizin Ailelerinden) bir şey istediğinizde o şeyi onlardan perde arkasından isteyin. İşte bu perde arkasından istemeniz, sizin ve Ezvac-ı Nebi'nin (Peygamber ailelerinin) kalplerinize ziyade taharettir (temizliktir)."[141]

İşte bu ayetlerle Cenab-ı Hakk kadınları, örtünmeleri lüzumunu ve örtünmede gerek erkekler ve gerekse kadınlar için kalplerinde temizlik ve taharet olduğunu açıklayarak Rasûlü (sav)'nün kadr ü kıymetini yükseltip şanını yüceltmiştir.

---

140. Nur, 31
141. Hülasatü'l-Beyan, c. 10, sh. 81; Ahzab, 53

Buhari ve Müslim'in Hz. Aişe (ranha)'den rivayetlerine göre, örtünme âyeti'nin yani, kadınların üzerine örtü örterek mesture bulunmalarına dair olan bu Ayetin gönderiliş sebebi şöyledir:

Ezvac-ı Mudahharat (Peygamber Efendimiz (sav) in muhterem aileleri) bazı akşamları Medine kadınları ile beraber boş meydanlığa gezmek için çıkardı ve Hz. Ömer de:

– **Ya Rasûlallah! Ezvacınızı (ailelerinizi) perde altına alsanız. Zira huzur-u risaletinize her çeşit insanlar gelir giderler,** derdi.

Ancak, Cenab-ı Hakk tarafından bir emir gelmediğinden Rasûlullah (sav) Hz. Ömer'in bu sözünü cevapsız geçiştirirdi. Bir gün, Peygamber (sav)'in mübarek ailelerinden Hz. Sevde (ranha) adeti olduğu şekilde gezmeye çıktığında Hz. Ömer

– **Ya Sevde! Biz seni bildik,** dedi.

Bu söz, Hz. Ömer'in, örtünme hakkında İlahi emrin gelmesine hırsından kaynaklanmıştır.

Ve Ashab'tan bir kimsenin de,

– **Rasûlullah vefat ettiğinde, Hz. Aişe'yi ben elbette nikâh ederim,** demesi üzerine bu âyetin nazil olduğu nakledilmiştir.

Bu Ayet-i Kerime nazil olunca, Rasûlullah (sav)'ın akrabaları,

– **Bizler de perde arkasından mı konuşacağız,** demeleri üzerine Cenab-ı Hakk, kadınlar için yedi sınıf kimselerle konuşurken perde lazım olmadığını açıklayarak akrabalarının hareketlerini tayin etti.

Diğer bir Ayet-i Kerime'de:

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰى وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰتِينَ الزَّكٰوةَ
وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

"(Vakarla; ağırbaşlılıkla) evlerinize oturun! Evvelki cahiliyye (devri kadınlarının kırıla döküle, süslerini göstere göstere) yürüyüşü gibi yürümeyin. Namazı dosdoğru kılın. Zekatı verin. Allah (cc) ve Rasûlü (sav)'ne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt! Allah (cc) sizden ancak kiri (günahı) gidermek ve sizi tertemiz yapmak diler."[142] buyrulmuştur.

Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde buyuruyor ki: "Üç kimseye Allah (cc) sual sormaz ve onları ebedi helake sürükler:

---

142. Ahzab, 33

1. Cemaatten ayrılıp, mü'min başkana isyan eden ve isyankâr olarak ölen kişi.

2. Sahibine isyan edip kaçan köle ve cariye.

3. Kocasının yanından ayrılıp da dünya mal ve menfaatlerine aldanan ve cehalet süslerine dalan kadın. Bu üç kişi, sorguya çekilmeden azaba hak kazanır."[143]

Yukarıdaki Ayet-i Kerime'de geçen "teberruç", (Cahiliyye adetine uygun süs) kadının kendi zinet ve güzelliklerini ve örtmesi gereken yerlerini yabancıların şehevi hislerini harekete getirecek hal ve tavırları göstermesidir.[144]

Zehebi "Büyük Günahlar" adını verdiği eserinde şöyle diyor:

"Kadının lanet edilmesi gereken halleri şunlardır: Zinet unsuru (süs aleti) olan altın, inci ve benzeri süsleri örtünün altından dışarı çıkarıp göstermesi. Misk ve anber gibi benzeri koku saçan şeyleri evden dışarı çıkarken sürmesi. İpekli ve süslü elbiseler giyip kısa eteklerinin bulunması. Yahut da elbiseyi uzatıp omuzlarını genişletip süründürmesidir."[145]

Bütün bunları Allah (cc), cahili süslenme saymaktadır. Bu gibi hareketleri yapanlara dünya ve ahirette buğz etmektedir.

Asr-ı Saadet'te kadınlar Rasûlullah (sav)'a biat ederlerken, cahili adetlere dalmayacaklarına dair söz veriyorlardı.

Amr oğlu Abdullah diyor ki:

"Rukayka kızı Ümeyme biat etmek için Rasûlullah (sav)'ın yanına geldi. Ve şöylece biat etti:

– **"Allah (cc)'a şirk koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, evladını öldürmemek, önündekine arkasındakine bühtan ve iftirada bulunmamak, çığlık atarak ağlamamak, evvelki cahiliyye devri kadınlarının yaptıkları gibi süs ve hareketlere dalmamak üzere sana biat ederim de!"** diyordu, Rasûlullah (sav).[146]

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

"Kadın avrettir. Bunun için, evinden çıkınca şeytan onu gözetler ve **ardına düşer. Kadının Allah (cc) rahmetine en yakın** zamanı, **evinin derinliğinde içinde oturduğu zamandır."**[147] buyurmuşlardır.

---

143. el-Hicab, sh. 51
144. Fethü'l-Beyan, c. 7, sh. 274
145. Büyük Günahlar, sh. 131
146. el-Hicab, sh. 52
147. Tirmizi

KADININ ZİYNETLERİNİ GİZLEMESİ

Kadının altın, inci gibi takınılması kendilerine helal olan ziynetlerini evinin içinde kocasına karşı takınmalı dışarıya çıktığı zaman yabancı erkeklere göstermemelidir. Kendi cinsinden olan kadınlar arasında ziynetini açmasında bir sakınca yoksa da, bazı zararlar doğurabilir.

Mesela: Fakir kadınların görmesi ile gözleri kalarak hasedli kıskanç bakışlarına veya fakir olan kocalarına eziyet etmekle geçimlerinin bozulmasına, yahut: "Cenab-ı Hakk bunlara verir de bana vermez." gibi düşüncelerle Allah (cc)'a isyan ederek onların günahkar olmalarına ve belki de hırsızlık hadisesine sebebiyet vereceğinden bu gibi hallerden kurtulmak için kadınların mümkün olduğu kadar ziynetlerini yabancılardan gizlemeleri kendi menfaatleri icabıdır.

Yukarıdaki âyet'in devamında,

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ

"Ve ziynetlerini, elbise, yüzük, küpe, gerdanlık, taç, bilezik ve bunlar gibi hulliyatlarını açmasınlar. Ancak zorunlu olarak açılanın görünmesinde sakınca yok. Mesela, parmağındaki yüzüğün bazı hallerde açılıvermesi zaruridir. Bürgülerini, çarşaflarını üzerlerine koysunlar ki mahremlerini yabancıya ziynetlerini göstermesinler."[148] demektedir.

Ayet-i Kerime'deki (ziynetin) beyan buyrulan ziynet ile kastedilen mana: Asıl yaratılışında olan güzellik midir, yoksa elbise, kına yüzük, küpe, bilezik, gerdanlık ve taç gibi dışarıda olan ziynetler midir? Bu hususta alimler ihtilaf etmişlerse de.

Tesettür-ü Şer'i Risalesi (Şeriatta Örtünme Kitabı) sahibi ve Fahri Razi'nin Tefsirinde açıkladığına göre, her ikisini de içine almaktadır. Çünkü zinet, kadının güzelliğinin yabancı erkeklerin meyil ve isteklerini çekecek şey olduğundan, yabancı erkeklerin isteklerini çekmek, sonradan takılan zinetlerle olduğu gibi yaratılıştan olan güzelliğiyle de olduğu meydandadır. Bunun için, her iki şekil de zinete dahil olduğundan, kadınların gerek yaratılıştan olan güzellikleri ve gerek zinetlerini {altın, elbise vesaire) kocalarının dışındaki erkeklere göstermekten bu âyetle men edilmişlerdir.

Ancak elleri, ayakları, yüzleri gibi gösterilmesi zorunlu olan şeyler bu hükmün dışındadır. Çünkü kadınlarda, zaman ve zemine göre alışveriş ve di-

---

148. Nur, 31

ğer muameleye muhtaç olduklarından, muamelede kolaylık için bu azaların görülmesinde zorunluluk vardır. Onun için Şeriat bunlara müsaade etmiştir. Kadının, göstermesi caiz olmayan zinetlerini göstermesi haram olduğu gibi, gösterdiğinde de erkeklerin dahi ona bakması haram olduğundan; kadınların zinetlerini örtmek için (örtü) çarşaf bürünmeleri lazım ve vacip olduğu bu Ayet'te açıkça bildirilmiştir.

Kadın ancak aşağıda beyan edilen 12 sınıf kimselere ziynetlerini örtmeyerek göstermesinde mahsur yoktur.

Ayet-i Kerime'de Cenab-ı Hakk:

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ اَوْ اٰبَائِهِنَّ اَوْ اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَائِهِنَّ اَوْ اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِى اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِى اَخَوَاتِهِنَّ اَوْ نِسَائِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ اَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ اُولِى الْاِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ اَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلٰى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ

"Ya Ekreme'r-Rusül! Söyle Müslüman kadınlarına ki, onlar ziynetlerini hiç kimseye göstermesinler. Ancak kendi kocalarına, babalarına, kocalarının babalarına ki (kayın pederlerine), kendi oğullarına veya kocalarının diğer karısından olan oğullarına (üvey oğullarına, kardeşlerine, kardeşlerinin oğullarına (ki yeğenlerine), kız kardeşinin oğullarına veya Müslüman kadınlarına, sahibi oldukları cariye ve kölelerine, erkeklerden şeyh fani (çok yaşlı piri fani erkeklere) ve onun gibi yiyecekten başka bir şeye ihtiyacı olmayan ve kadınlara asla meyli bulunmayanlara, veyahut çocuklara, buluğa ermemiş şehvet hisleri uyanmamış olanlara ziynetlerini göstermekte günah yoktur."

"Şu sayılanların hepsinden ziynetini örtmek vacip değildir. Ancak, Ayet'teki Müslüman olan kadınlara görünmesi caiz olup, kafire görünmesi caiz olmadığına işaret için, Vacip Teâlâ bu Ayet'te Müslüman kadınlara görünmelerini açıktan beyan buyurdu ki, kafire kadınlara görünmemelerini tenbihtir."[149]

Hatta Hz. Ömer (ra), Mısır valisi Ebû Ubeyde Hazretlerine ehl-i kitabın (Hristiyan ve Yahudi) kadınlarını mü'mine olan kadınlar ile aynı hamama girmelerini yasaklamasını yazarak emir verdiğini tarih kaydetmiştir. Gerçi kadın olmak itibariyle hepsi eşit olup birbirinden korkacağı ve şüphe edeceği yok ise de, dinleri ve ahlakları başka olduğundan, birbirinden farkları olmak itibariyle kötü ahlakın geçmesi ve kötü adetlerinin tesiri olmak ihtimaline

149. Hulasatü'l-Beyan, c. 10, sh. 319 ; Nur, 31

karşı İslam Şeriatı, Müslüman kadınlarının ecnebi kadınlarından sakınmalarını emir buyurmuştur.

Kadının mahremlerinden (nikâhla varması ebediyyen haram) olan erkeklerin bakması caiz olan yerleri hususunda, Fıkıh Kitaplarından ibn Abidin'de şöyle geçmektedir:

"Kadının mahreminden olan (kendilerine nikâh düşmeyen) erkeğin başına yüzüne, gerdanına, inciğine ve pazusuna bakması, şehvetinden emin olduğu vakit caizdir, helaldir. Fakat kadının mahremi olan (kendisine yabancı ve nikâh düşen) erkeklerin, buralara baktığı zaman nefsinden emin olmazsa bakması helal olmaz."[150]

Yine Fıkıh kaynaklarından Hidaye'de de,

"Kadının mahreminden olan erkek, kadının yüzüne, başına, gerdanına, inciklerine ve pazularına bakar. Sırtına, karnına ve uyluğuna bakamaz. Bakması caiz olan yerlerine dokunmasında da sakınca yoktur. Fakat erkek, nefsinden emin olmaz veya kadından korkulur ise, bu takdirde bakması ve dokunması helal olmaz."[151] denilmektedir.

Yukarıdaki Ayet'te amca ve dayısı kadının mahremi olduğu halde zikredilmediğinin hikmeti: Beyzavinin beyanı veçhile onlar birader menzilinde oldukları için zikrine hacet görülmemiştir.

Hatta bir Hadis-i Şerif'te:

"İnsanın amcası peder (baba) makamındadır."[152] buyurmuşlardır. Yukarıdaki Ayet'in tefsirinde Fahri Razi'nin beyanına göre, sayılan 12 sınıf, kadının ziynetine bakma müsaadesinde eşit durumda iseler de, onlar mertebede üç kısma ayrılırlar.

1. Kadının kocasıdır: Onun özel bir durumu vardır ki, kadından her yönden menfaatlenmesi ona helaldir.

2. Baba, dede, oğul, birader, kayın peder, kocasının üvey oğlu (herz-i rahim), bunlar kadının saçına, kollarına dizden aşağı ayaklarına bakabilirler.

3. Erkeklerden kadına ihtiyacı kalmayan Şeyh-i Fani (yaşlı ihtiyar kimseler) ve kadının kölesi, bunlarla konuşmak caiz ise de, kadının saçına ve hususi ziynetlerine bakamazlar. Böyle olunca, kadın bunların yanında bulunabilirse de bir derece örtünmüş olarak bulunması makbuldür.[153]

---

150. İbni Abidin, c. 5, sh. 322
151. Hidaye, c. 4, sh. 86
152. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 70, H. 456
153. Hülasatü'l-Beyan, c. 10, sh. 32

Diğer bir Ayet-i Kerime'de:

فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِى فِى قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا

"Ya Ekreme'r-Rusül! Sen Müslüman olan kadınlara söyle ki onlar, ziynetlerinden gizli olan ziynetlerini bilinmek için ayaklarını yere vurmasınlar."

Yani, şehvetleri galip olan kimselerin isteklerini çekmiş olmakla kötülüğe sebep olmaması için, kadınlar ziynetlerini göstermedikleri gibi, gösterecek muamelede dahi bulunmasınlar.

Beyzavi'nin ve Medarik'in beyanlarına göre bu Ayet-i Celile, ziynetten sayılan ziynetin sesini işittirmekten men edince, ziynetini göstermekten men edileceği kesin olduğu gibi kadının zaruret olmadıkça sesini yabancı erkeklerin işiteceği kadar yükseltmesi dahi yasaklanmıştır. Çünkü sesin, istek ve meyilleri çekmeye sebep olacağı meydandadır. Bunun için, kadının ezan okuması kerahattir. Zira ezan yüksek sesle okunmaya muhtaçtır. Yine, şehvetle genç kadınların yüzüne bakmanın haram olduğuna Ayet delalet eder. Çünkü Ayet'te yasaklamanın sebebi fitneye sebep olmaktır. Yüzüne bakmanın, fitneye sebep olması daha kuvvetle muhtemeldir.

İslam gelmeden önce kadınlar, ayaklarına altından ve gümüşten bilezik takar, yolda giderken herkes kendisini ziynetini bilsin diye ayaklarını sertçe basarlardı. O çirkin adeti Cenab-ı Hakk'ın bu Ayet'le yasakladığı, ibn Abbas Hazretleri'nden ve İmam-ı Ketade'den rivayet edilmiştir. Cenab-ı Hakk, bu Ayet'te ziynetini göstermekten men etmesinden sonra, ziynetin sesini duyurmayı da yasakladı ki ziynet mevzuunu göstermek, asla caiz olmadığını açıklamaktadır.[154]

YABANCILARLA KONUŞMAK

Diğer bir ayet-i kerimede,

فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِى فِى قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا

"Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Güzel (ve doğru) söz söyleyin."

154. Hülasatü'l-Beyan, c. 10, sh. 322; Nur, 31

Yani: "Ey Ezvac-ı Nebi! Ey Peygamber aileleri, mü'mine kadınlar! Eğer siz emirleri yerine getirme ve haramlardan sakınmak suretiyle takva yolunu seçmek isterseniz, mahrem olmayan bir kimse ile söz söyleşmek gerektiğinde sözünüzü, ince ve latif surette tatlı söylemeyin ki, kalbinde kötülüğe meyil hastalığı olan kimseler sizin sözünüzden gördüğü, letafet sebebiyle size meyletmesin ve şer'an makbul olan sözü söyleyin. Lakin söylediğiniz söz fitneye sebep olmasın. Yani cazibeli, yabancı erkekleri şüpheye düşürecek bir halde, edalı ve naz ve istiğna ile söylemeyin." demektir.

Cenab-ı Hakk bu Ayet'te, Ezvac-ı Mutahharatı ve mü'mine kadınları günah işlemekten men ettiği gibi, günah işlemenin başlangıcı sayılan hallerden dahi men etmiştir. Çünkü bir şeyin sebebinde o şeyin hükmü vardır. Bunun için bir günah nasıl haram ise o günaha sebep dahi öylece haramdır.

Gerçi bu Ayet Ezvac-ı Mudahharat yani Peygamber Efendimiz (sav)'in mübarek aileleri, validelerimiz hakkında gönderilmişse de, Cenab-ı Hakk bu Ayet'le bütün iman sahiplerinin kadınlarına da yabancı erkekler yanında söz söyleyip konuşmanın adabını beyan ettiği gibi, kadınların sesleri dahi namahrem olup, gerekmedikçe yabancı erkeklerle konuşmak caiz olmadığına işaretle Müslüman kadınlarına bir edeb dersi vermiştir.[155]

Cinsi duyguları tahrik eden şeylerden biri de sestir. Sesin rengi, her kelimeyi telaffuz ederken sadanın aldığı makam (belki aslında ehemmiyetli olmayan bir hadisedir fakat) sevgi heyecanları üzerine inanılmayacak ölçüde tesirler gösterir.[156]

"Sedaya (sese) ait fetişler, tapacak derecede aşırı şehvetler de vardır? Mesela bazıları, kalın sesli kadınlardan çok hoşlanır. Erkeğin sesine vurulup çocuklarını ve aile ocağını terkedip kaçan sayısız kadın vardır."[157]

Kulağın zinası, şehveti tahrik edici olan sesi dinlemektir. Ayet-i Kerime'de geçtiğine göre kadınların sesleri namahrem olup, ihtiyaç olmadıkça yabancı erkeklerle söz söyleşmeleri yasaklanmıştır.

Hakikaten, sesin insan üzerinde büyük bir tesiri vardır. Zaman zaman gazetelerde okuduğumuz gibi, barlarda, gazinolarda, radyo evlerinde, ahlaken düşük bazı güzel sesli kadınlar ses ticareti yapmaktadır. Böylece imanı zayıf, şehveti galip erkekleri yoldan çıkarırlar. Bazı şeytani huylu kadınlar ise, gözlerine kestirdikleri erkeklere önce sesle, telefonla kendilerini arz eder, sevdirirler, böylece ses, zinaya basamak teşkil eder. Onun için her Müslüman

---

155. Hülasatü'l-Beyan, c. 12, sh. 49; Ahzab, 32
156. Mükemmel İzdivaç, sh. 120
157. Dr. Mazhar Osman, Tababet-i Ruhiye, c. 2, sh. 344

erkek ve kadının Allah (cc)'ın emirlerini tutup yasak ettiği şeylerden de sakınmaları icap eder.

Diğer bir Ayet-i Kerime'de Cenab-ı Hakk,

اِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللّٰهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا

"Şüphesiz Müslüman erkeklerle Müslüman kadınlar, mü'min erkeklerle mü'min kadınlar, itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a derinden saygı duyan erkekler, Allah'a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya, işte onlar için Allah bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır."[158]

Zamanımızın kadınları arasında, yukarıda bahsedilen tesettür esaslarını tam olarak tatbik eden varsa da çok az kalmıştır ve gittikçe de azalmaktadır. Bir kısım kadınlarımız güya tesettür emrine uyarak, örtünüyoruz zannederek başlarını örtse de, önden ve yandan saçlarının bir kısmını gösterirler. Üzerlerine dar bir manto giyerek vücutlarını ve göğüslerini belli ederler. Ayaklarına hiç yok denecek derecede ince naylon çorap giyerek ağızlarını boyayıp, kokulanıp süslenerek dışarı çıkarlar. Hâlbuki onların bu durumları tam bir tesettür olmayıp günah ve vebalden kurtulamazlar.

Diğer bir kısım kadınlarımız ise, insanlık ve İslamlık kisvesinden soyunup, haya perdesini yırtarak çıplak denecek şekilde ince, dar bir entari ile; baş, kol ve bacaklar açık, her türlü boya ve kokularla süslenip, kendilerini aleme adeta teşhir edercesine açık olarak cadde ve sokaklarda gezerler. Sinema, tiyatro, bar, gazino gibi şeytan yuvalarında nefis ve şehvetinin esiri, şeytanın kulu, sonu olmayan boş arzularının kurbanı olarak zevk ve eğlence yaparlar. Bunlar öyle bir zavallı kimselerdir ki, nereye gittiklerini, ne yaptıklarını, ne için yaratıldıklarını düşünemeyecek derecede akılları körleşmiş, kulakları sağır, gözleri kör olmuş ve basiretleri kapanmıştır. Böyle kadınlar hakkında Peygamber Efendimiz (sav),

158. Ahzab, 35

صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا : قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مَائِلاَتٌ مُمِيلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَمْثَالِ أَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ ، لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا ، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ كَذَا وَكَذَا

"Ehl-i Cehennem'den iki zümre (Cehenneme girecek olanlardan iki grup) var ki, bunları (dünyada henüz) görmedim. Birisi, sığır kuyrukları gibi kırbaçlar tutarak onlarla insanları döver (azarlayıp işkence eder) ler. Diğer bir takımı, kadınlardır ki; gerçi giyinmişlerdir, fakat çıplak görünürler. Başka kadınları kendileri gibi yapmağa teşvik ederler. Bunların başları, içinde doldurdukları bezler ve saçlarla deve hörgüçlerine benzer, İşte bunlar ne Cennet'e girerler, ne de pek uzak mesafeden intişar eden rayihasını (uzaklara yayılan kokusunu) koklarlar."[159] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de,

رُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٍ فِي الآخِرَةِ

"Dünyada bedenlerini hakkıyla (tam olarak) örtmeyecek şekilde giyinen kadınlar ahirette çıplak kalırlar."[160] buyurmuşlardır.

KADININ MAHREMİ OLMAYAN EVDE SOYUNMAMASI

Kadın kendi evinden başka bir evde, yani kendisine mahrem olmayan kimsenin evinde soyunup elbisesini çıkarmamalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te,

أَيُّمَا امْرَأَةٍ وَضَعَتْ ثِيَابَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِهَا فَقَدْ هَتَكَتْ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ سِتْرَ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

"Hangi kadın kocasının olmayan (bir ev)de (yani kendisine mahrem olmayan kişinin evinde) elbisesini soyunup çıkarırsa, kendisiyle Aziz ve Celil olan Allah (cc) arasındaki perdeyi yırtmış olur."[161] buyurmuştur.

---

159. Müslim, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 41
160. Buhari, c. 7, sh. 123
161. Ahmed İbn Hanbel, İbn Mâce, Feyzü'l-Kadir, c. 2, sh. 34; 10/40 Hadis, c. 3, sh. 137

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de:

لاَ تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ ، فَتَصِفَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا

"Kadın kadına mübaşeret etmesin (Her ikisi de çıplak olarak bir yorgan altına yatıp da birbirlerinin tenlerine dokundurmasın ki sonra o kadın; kocasına, temas ettiği öbür kadının güzelliği) sanki kocası ona bakıp görüyormuşçasına tarif ve tasvir eder (de kocası da o kadının güzelliğine aldanarak ona gönül verip kendi ailesine olan sevgisinin yok olmasına ve aile huzursuzluğuna sebep olur.)"[162] buyurmuşlardır.

Bundan maksat, namahremden korunmayı tavsiye olmakla beraber, her hangi bir fitneye sebep olmamak içindir. Zamanımızda erkek terzi ve berber dükkanlarında soyunan, haya perdesini yırtarak açık saçık gezinen, namahremlerden sakınmayarak erkek ve kadın karışık oturan kadın ve kızlarımızın vay haline ki; İslamiyet'e yakışmayan bu çirkin hareketi her zaman yapıp durmaktadırlar.

Kadın kocasının evinde bir bekçidir, muhafızdır, koruyucudur. Kocasının malını, çocuklarını korumakla görevli olduğu gibi, namus ve şerefini de haramdan koruyacaktır.

Rasûlü Ekrem (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde, erkeklerin kadınlar üzerindeki haklarını,

"Yatağınızı başkalarına çiğnetmemeleri, hoşlanmadığınız kimselerin evlerinize girmelerine izin vermemeleri..." diye özetlemişlerdir.[163]

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Keriminde,

"İyi kadınlar itaatli olanlardır. Allah kendi (hak) larını nasıl koruduysa onlar da öylece göze görünmeyeni koruyanlardır."[164] buyurmuştur.

Hatta kadının karnındaki çocuğunu koruması, onu herhangi bir sebeple düşürmemesi de en büyük dini vazifelerindendir.

Yine bir Hadis-i Şerif'te,

"Kadın beş vakit namazını kılar, yılda bir ay orucunu tutar, ırzını (namusunu) muhafaza eder ve kocasına itaat ederse Cennet kapılarının dilediğinden girsin."[165] buyrulmuştur.

---

162. Buhari, Müslim, Riyazü's-Sâlihîn, s.610.
163. et-Tac, c. 2, sh. 314
164. Nisa, 34
165. Ahmed ibn Hanbel, Taberani, 10/40 Hadis, c. 2, sh. 110; Mişkatü'l-Mesabih, c. 2, sh. 202

Yukarıdaki Ayet ve Hadis gereğince her Müslüman kadın, kocasının yokluğunda onun, şeref ve namusunu, ev sırlarını muhafaza etmesi en büyük dini vazifelerdendir. Mü'mine kadın kocası evde iken nasıl haramdan sakınır, açık saçık dışarı çıkmazsa, kocasının yokluğunda da öylece haramdan sakınarak örtünme esaslarına riayet etmelidir. Kadının açık saçık dışarı çıkması, zinetlerini yabancı erkeklere göstermesi, namus ve şerefini lekelemesi, hem Allah (cc)'ın ve hem Peygamber (sav)'in emirlerine muhalefet, hem kocasının haklarına tecavüz ve hem de emanete hıyanet etmektir. Kadın böylece, haram işlemiş, asi ve günahkar olmuş demektir. Çünkü kadının gerek vücut zineti, gerekse takındığı dış ziynetlerinin (süs eşyalarının) erkeğinin dışında namahrem olanlara gösterilmemesi ve ev sırlarının korunması emredilmiş ve bunların gösterilmesi haram kılınarak yasaklanmıştır.

KADININ YOLCULUĞA ÇIKMASI

Bir kadın yanında mahremlerinden (oğlu, erkek kardeşi) gibi bir kimse bulunmaksızın yola gidemez. Bu yolculuk uzun olsun, kısa olsun, Hac yolculuğu olsun, başka bir yolculuk olsun hep aynıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz (sav),

"Hiç bir erkek (mahremi olmayan) bir kadınla sakın tenha bulunmasın (yalnız kalmasın). Hiç bir kadın da, kendisiyle beraber bir mahremi (nikâh geçmez akrabası) bulunmaksızın sakın yolculuk etmesin!" buyurdu.

Rasûlullah (sav)'ın bu yasaklaması üzerine (Ashab'dan) bir kişi ayağa kalkarak;

– **Ya Rasûlallah! Ben şöyle bir muharebeye yazılmıştım; halbuki ailem haccetmek üzere yola çıkmıştır. Ne buyrulur,** diye sordu.

Rasûlullah (sav):

– **"Haydi sen de git, ailenle beraber hac yap!"** buyurdu.

Kadının yolculuk haklarına dair rivayet olunan ve, Ebû Hureyre (ra)'den Müslim'in bir günlük, Ebû Said Hudri'den Buhari'nin iki günlük, ibn Ömer'den de Ebû Davud'un, Ahmed'in, Tahavi'nin üç günlük mesafeye yolculuğun yasaklandığına dair Hadis-i Şerif rivayetleri de vardır. Bunlardan her birisini bir kısım alimler tercih etmişlerdir. Ebû Hanife ile ona uyanlar, ibn Ömer'in şu manadaki Hadis'i ile amel etmişlerdir. Bu rivayete göre, Nebi Ekrem (sav):

"Kadınlar, kendileriyle beraber bir mahremi (nikâh düşmeyen yakını) bulunmadıkça üç günlük mesafeye yolculuk etmesinler."[166] buyurmuştur.

---

166. Ebû Davud, Ahmed, Tahavi, Tecrid, c. 8, sh. 382

KOCASININ HİZMETİNİ SEVEREK YAPMASI

Kadın kocasının dert ortağı olmalıdır. Eşinin kederli, üzgün, hasta zamanlarında alaka ve anlayış göstererek gönlünü almalı, onu neşelendirmelidir. Bilhassa hasta düştüğü zaman, hizmetini yerli yerince yaparak onu gücendirmemelidir. Bir gün gelir ki, kendisi de hastalanarak efendisinin bakımına muhtaç olur. Aynı zamanda, yapmış olduğu hizmeti de Allah (cc) rızası için yapmalıdır. Elbette ki Allah (cc) için yapılan hizmetlerde, boşa gitme olmayıp, manevi mükafata, ecir ve sevaba kavuşmak vardır.

Şanı Yüce Peygamber Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde bir kadına,

خِدْمَتُكِ زَوْجَكِ صِدَقَةٌ

"Kocana hizmet etmekliğin bir sadakadır."[167] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

"Hangi kadın zevci (kocası) kendisinden hoşnut (razı) olarak ölürse, Cennet'e girer."[168] buyurmuşlardır.

Medine-i Münevvere'de Esma (ranha) isminde, edip ve fasih olan (edebî ve güzel konuşan) bir kadını diğer kadınlar, Rasûlullah (sav)'ın huzuruna elçi olarak gönderdiler. Esma (ranha) da Rasûlullah (sav)'ın huzuruna gelip,

– **"Anam babam Sana feda olsun Ya Rasûlallah! Ben kadınlar tarafından elçi olarak geldim. Hak Teâlâ Seni bütün erkek ve kadınlara peygamber olarak göndermiştir. Biz Sana ve Senin Rabbine iman ettik. Lakin, biz ki kadınlarız, sizin evlerinizde kapanıp kalmış ve şehvani ihtiyaçlarınızı karşılamaktayız ve çocuklarınızı taşımakta bulunmuşuzdur.**

Siz ise Cuma namazlarını kılmak, cami ve cemaate çıkmak ve hastalara gidip hal hatır sormak, cenazelerde bulunmak ve bir de fazla defalarca hac edebilmek gibi faziletler ile bize faik (üstün) olmuşsunuzdur. Bunlardan hepsinin makbulü de, Allah (cc) yolunda cihaddır. Ancak erkekler hac veya umre yapmak veyahut kâfirlerle mücahede ve muharebe etmek üzere evinden çıktığı vakitlerde, sizin mallarınızı biz korur ve iplik eğirip elbiseler yaparız ve çocuklarınızı besleriz. Şimdi bu halde bizler, o faziletlerin ecir ve hayrında sizlere iştirak edemez miyiz?" dedi.

---

167. 500 Hadis, sh. 149, H. 157
168. et-Terğib, c. 3, H. 12

Esma (ranha)'nın bu sözü üzerine, Hz. Peygamber (sav) bu sözlerin güzelliğine işaret ederek şöyle cevap veriyor:

"Ey kadın! Anla ve taraftarlarından gelmiş olduğun kadınlara da anlat ki: Kadın kısmının, kocasını kendinden hoşnut etmesi, o faziletlerin hepsine muadil (eşit) olur."[169]

Hz. Ali (ra) buyuruyor ki:

"Kadının kendisini, güzel bir şekilde kocasının hizmetine vermesi, Allah (cc) yolunda cihad etmesi gibidir."

Ahmed bin Harb (ra)'de diyor ki:

"Kadında şu altı haslet bulunduğu takdirde, gerçekten o, (iyi kadın) vasfında kemale ermiştir:

1. Beş vakit namaza riayetkar olması.

2. Kocasına severek itaat etmesi,

3. Her işte Allah (cc)'ın rızasını gözetmesi.

4. İnsan çekiştirmekten ve koğuculuktan dilini tutması.

5. Dünya nimetlerine karşı zühd ve kanaat sahibi olması.

6. Musibetlere (belalara) karşı sabır ve metanet göstermesi.

Hatemü'l-Asam (ranha):

"İyi kadın dinin direği, aile yuvasının temeli, taat ve ibadetlere karşı da destek ve yardımcıdır. Aykırı giden kötü bir kadın ise, kendisi güldüğü halde kocasının kalbini eritir." buyurmuştur,

Abdullah bin Amr (ra),

"Bir kadının, kocasının yüzüne karşı gülmesi fakat yokluğu zamanında ona hıyanette bulunması, cehennemlik olduğunun alametidir." buyurmuştur.

Yine Hatemü'l-Esma diyor ki:

"Kadının asalet ve şerefi, Allah (cc)'tan korkmak; zenginliği, Allah (cc)'ın kısmetine razı olmak; süs ve ziyneti, iyilik ve cömertliğe bürünmek; ibadeti, kocasına güzel hizmet etmek, gayret ve himmeti de ahireti için hazırlıkta bulunmak olursa, bütün bunlar kendisinin (iyi kadın) oluşunun alametleridir."[170]

---

169. Meşahiru'n-Nisa
170. Tenbihü'l-Muğterrin Terc. sh. 93, sh. 93-95

Medine'de Havlai Attare adında bir kadın vardı. Bir gün Hz. Aişe-i Sıddıka (ranha)'nın huzuruna gelip:

– **"Ey mü'minlerin annesi! Benim kocam falan kimsedir. Sanki yeni gelinim ve onunla gerdeğe gireceğim gibi, her gece onun için süslenirim, güzel kokular sürünürüm. Yatağa yatınca, yanına öyle giderim. Bunun ile Allah-u Teâlâ'nın rızasını isterim. Kocam ise yüzünü benden çevirdi. Onu bana kızgın ve dargın görüyorum."** dediğinde.

Hz. Aişe-i Sıddıka (ranha):

– Rasûlullah içeri gelinceye kadar otur, dedi. Havlai der ki:

Biz Aişe-i Sıddıka ile böyle konuşup sohbet ederken Rasûlullah (sav) içeriye girdiğinde:

"Hissettiğim bu koku nedir? Size Havlai Attare mi geldi? Ondan bir şey mi aldınız?" buyurduğunda.

Aişe-i Sıddıka (ranha),

– **Hayır! Yemin ederim ki, ondan bir şey almadık Ya Rasûlallah (sav),** dedi.

Havla başından geçeni Rasûlullah (sav)'a arz eyleyince, Rasûlullah (sav) Havlai'ye,

– **"Git kocanın sözünü dinle, ona itaat eyle."** buyurdu. Havlai

– **Ya Rasûlallah (sav)! Emrinizi yerine getiririm, fakat bundan** Benim **ne kadar sevabım olur,** diye soru.

Rasûlullah (sav),

"Kadınlardan bir kadın, kocasının evinde bir şeyi düzeltmek, bir şeyi uygun yerine koymak isteyip bir şeyler kaldırsa diğer tarafa koysa, Allah (cc) Teâlâ o kadına bir sevap yazar ve bir günahını siler. Cennet'te onun derecesini bir kat daha yüksek eder.

Bir kadın kocasından hamile kalınca, gece sabaha kadar namaz kılmış, gündüz oruç tutmuş ve Allah (cc) yolunda harb etmiş sevabı verilir.

Bir kadının doğum ağrıları ve çocuğu doğurması zamanında, her sancısı için bir insan azat etmiş, çocuğunu her emzirdiğinde bir köle azad etmiş gibi sevabı verilir. Çocuğunu memeden kestiği zaman o **kadına gökten bir ses gelir,**

– **Ey kadın! Şimdiye kadar geçirdiğin ömür için senin amelin kafi geldi. Bundan sonraki ömrün için amelini yenile, onun için uğraş, der."** buyurdu.

KOCASINI İNCİTMEMESİ

Kadın kocasının esiri değilse de, emiri (amiri) de değildir. Kocasının eşi, ailesi ve hayat arkadaşıdır. Huzur ve rahat sebebi, şefkat ve sevgi mevzuu ve müsteşarıdır. Kadınlık vazifesini bilerek, yuva ahengini temin için evin reisi ve kendisinin amiri olan erkeğine itaat ve hürmet etmekle görevlidir. Eliyle, diliyle kocasını incitmemeli, burnunu büküp yüzünü ekşitmemeli. Kalp kırıcı sözlerden son derece sakınarak hoş olmayan hareketlerde bulunmamalıdır. Daima eşi ile konuşurken güler yüzle ve yavaş sesle konuşarak, nezaketli bulunmalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te,

كُلُّ نَفْسٍ مِنْ بَنِى آدَمْ سَيِّدٌ فَالرَّجُلُ سَيِّدُ أَهْلِهِ وَالْمَرْأَةُ سَيِّدَةُ بَيْتِهَا

"Ademoğullarından her biri haddi zatında (aslında) ulu bir kişidir. İmdi her erkek kendi ehlinin (ailesinin) büyüğüdür. Her kadın da kendi hanesinin (evinin) büyüğüdür."[171] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

لَوْ كُنْتُ آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لأَحَدٍ لأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا

"Bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emredecek olsa idim, her halde kadının kocasına secde etmesini emrederdim." buyrulmuştur.

Görülüyor ki, kadınların kocalarına karşı hizmet ve itaatları ne kadar mühimdir.

Kocasını inciten bir kadın hakkında bir Hadis-i Şerif'te,

لَا تُؤْذِي امْرَأَةٌ زَوْجَهَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا قَالَتْ زَوْجَتُهُ مِنْ الْحُورِ الْعِينِ لَا تُؤْذِيهِ قَاتَلَكِ اللّٰهُ فَإِنَّمَا هُوَ عِنْدَكِ دَخِيلٌ يُوشِكُ أَنْ يُفَارِقَكِ إِلَيْنَا

"Dünyada bir kadın kocasına eziyet ederse, o erkeğin hurilerden olan ailesi o kadına hitap ederek,

– Allah (cc) canını alsın! Bu adama eziyet etme, o, dünyada bir misafirdir, yakında senden ayrılıp bize kavuşacak, diyerek muaheze (tenkid ve beddua) eder."[172] buyrulmuştur.

---

171. et-Terğib, c. 3, sh. 56, H. 22
172. et-Terğib, c. 3, sh. 56, H. 31

Diğer bir Hadis-i Şerifinde meali şöyledir:

"Cehennem bana gösterildi. Bir de baktım ki, Cehennem halkının çoğu kadınlardır. Onlar küfrederler."

Ashab-ı Kiram tarafından,

"Ya Rasûlallah (sav)! Allah (cc)'a mı küfrederler?" diye sorulunca, buyurdular ki:

"Kocalarına karşı nankörlük ederler, iyiliğe karşı nankörlük ederler. Onlardan biri, asırlar boyunca iyilik etsen de sonra senden (hoşlanmadığı) bir şey görse, ben senden zaten hiç bir hayır görmedim."[173] der.

KADININ KOCASINI BEĞENMEMESİ

Bir kadın, güzelliğinden dolayı eşine karşı caka satamayacağı gibi, kocasının gerek yaratılıştan, gerekse sonradan meydana gelmiş çirkinliği veya aza noksanlığından dolayı da bunları onun başına kalkmamalıdır. Çünkü yüzde olan çirkinlik veya aza noksanlığı, kendinden olmayıp yaratılıştan veya Allah (cc) tarafından takdir edilmiş olduğundan, efendisini beğenmemek, onu yaradanı beğenmemektir. Bu ise büyük bir günahtır ve sonu da felakettir.

Bir kadının kocasını beğenmeyerek bunu ona açıklaması veya çirkinliğini, beceriksizliğini yahut aza noksanlığını yüzüne karşı söyleyerek hitab etmesi, onu ayıplaması, aile reisi erkeğin gönlünü rencide eder. İzzeti nefsine dokunarak kırılır, manen yıkılarak morali bozulur. Ve eşine karşı kalbinde bir tiksinme yer alır. Zamanla içinde büyüyerek yavaş yavaş şu veya bu bahanelerle geçimsizliğe, huzursuzluğa, kavga ve gürültülere yol açar. Bu iş daha da büyüyerek, aile bağlarının kopmasına sebep olur.

Onun için kadın daima sabır ve tahammüllü hareket ederek ve mukadderatına bağlanarak hareket etmeli, efendisine karşı edep ve nezaketle, hürmet ve itaatle sevgi ve muhabbetle muamele etmeli, birlik ve muhabbet bağlarını gevşetmemelidir.

KOCASINI TENKİT ETMEMESİ

Kadın kocasını küçük düşürecek hareket ve sözlerden son derece çekinmelidir. Arkadaşlarının yanında yahut akrabalarının yanında onu tenkid etmemeli ve mahcup duruma sokmamalıdır. Gerek başkalarının yanında ve

173. Buhari, c. 1, sh. 13

gerekse evinin içerisinde kocasına karşı daima nişanlılık devresindeki gibi nazik ve terbiyeli hareket etmelidir.

Bir kadın kocasını gerek arkadaşları ve gerekse akrabalarının yanında tenkit etmesi, evinin içerisinde olsa dahi kocasına karşı saygısız hareketle fazla çene çalarak konuşması erkeğini üzer, gönlünü rencide eder, moralini bozar ve gönlünde bir tiksinme meydana getirir ki, zamanla aile yuvasında geçimsizliğe ve huzursuzluğa sebep olur.

Onun için kadın, terbiye ve nezaketini muhafaza ederek, bu gibi uygunsuz hareketlerden son derece sakınmalıdır.

KADIN KENDİ MALINDAN DOLAYI KOCASININ YANINDA ÖVÜNMEMELİDİR

Kadının kendi kazancından veya ana ve babasından kalma malı mülkü varsa, malından dolayı kocasının yanında gurur meselesi yapıp ona karşı övünmemelidir.

Yani: Benim şu kadar malım, şu kadar mülküm, şu kadar ziynetim var, dememelidir. Zira bir kadının, olur olmaz zamanlarda kocasının yanında malından bahsetmesi efendisinin izzet-i nefsini rencide ederek, ona ağırlık verir ve ailesine karşı gönlünde bir tiksinme, gücenme meydana gelir ki, bu zamanla büyüyerek sevgi ve muhabbet bağlarının gevşemesine ve aile geçimsizliğine sebep olur.

Bütün ümmetin Validesi Hz. Hatice (ranha), Peygamber Efendimiz (sav)'le evlendikten sonra, bütün malını, mülkünü, hatta canını teslim ederek, onun uğrunda feda ederek Allah (cc)'ın ve Peygamberimiz (sav)'in rızalarını kazanmış ve iki alemde saadet ve selameti bulmuştur. Bunu, Peygamber Efendimiz (sav) şu Hadis-i Şerifleri'yle bize ifade etmektedir.

"Allah (cc) Bana Hatice'den hayırlı bir kadın vermemiştir. Bütün insanlar inanmazken, o Bana inanmıştı. Herkes Beni yalanlarken o Beni tasdik etmiş, insanlar Benden kaçarken o Beni malı ile desteklemişti. Ve Allah (cc) Bana başka kadınlardan değil, ondan çocuk ihsan etmiştir."[174]

İşte her Müslüman kadın, Hz. Hatice Validemiz (ranha)'in örnek ahlakını göz önüne alarak düşünmeli ve kocasına ona göre muamelede bulunmalıdır.

Eğer bir kadın malı varsa malından veya terzilik, dokumacılık, yahut nakışçılık gibi bir sanatı olur da el emeği ile para kazanır ve bu paraya kendi

174. İslam'da Kadın, sh. 19

parası gibi değil, ailesinin müşterek geliri gibi bakarak eşine yardım eder ve çocuklarına sarfederse manevi ecrini alır. Aynı zamanda efendisinin muhabbetini kazanarak o evde saadet, ülfet, muhabbet, feyz ve bereket olur.

Bir Hadis-i Şerif'te mü'minlerin annesi Ümmü Seleme (ranha) demiştir ki:

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلِيَ أَجْرٌ أَنْ أُنْفِقَ عَلَى بَنِي أَبِي سَلَمَةَ إِنَّمَا هُمْ بَنِيَّ فَقَالَ أَنْفِقِي عَلَيْهِمْ فَلَكِ أَجْرُ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْهِمْ

"Bir keresinde ben,

– **Ya Rasûlallah (sav)! (Ölen zevcem) Ebû Seleme'nin çocuklarını infak ettiğimden (geçim masraflarını verdiğimden) dolayı Bana ecir ve sevap var mıdır? Onlar, benim de çocuklarımdır,** diye sordum.

Aleyhissalât ü Vesselam cevaben,

– **Bu çocukları infak et (geçinme masraflarını karşıla). Bunlara verdiğin sadakanın ecr ü sevabı vardır."**[175] buyurdu.

Tahavi'nin Raita binti Abdullah'tan rivayetine göre:

"Abdullah ibn Mes'ud'un eşi Zeynep, san'atkar bir kadın idi.

Abdullah ibn Mes'ud ise fakir idi. ibn Mes'ud ve oğlunun geçimini Zeyneb karşılardı ve:

– **Seninle oğluna bakmak, beni sadaka vermekten men ediyor. Sizinle beraber dışarıya sadaka vermeğe gücüm yetişmiyor,** diye şikayet ederdi.

Abdullah ibn Mes'ud da cevaben,

– **Bize yaptığın infak ve yardımdan dolayı ecre nail olmazsan, ben de senin bu ihsanını istemem,** demiştir.

Bunun üzerine Zeyneb ile ibn Mes'ud Rasûl-ü Ekrem (sav)'e giderek:

Zeyneb, Rasûl-ü Ekrem (sav)'e,

– **Ya Rasûlallah! Ben san'at sahibi bir kadınım. El emeğini satar kazanırım. Oğlumun ve kocamın bir şeyleri yok; bunların geçimini ben karşılıyorum. Bunların geçiminden artırıp fakire sadaka veremiyorum. Bunların masraflarını karşılamaktan ve ihtiyaçlarından dolayı bana bir ecir ve sevap var mıdır,** diye sordu.

Rasûlü Ekrem (sav),

– **"Evet, bunları temin etmekten sevap alırsın, sen kocanın ve oğlunun ihtiyaçlarını temin et."**[176] buyurdu?

---

175. Tecrid, c. 5, sh. 337
176. Tecrid, c. 5, sh. 320

KADIN KOCASINDAN BOŞANMASINI İSTEMEMELİDİR

Kadın mühim zorunluluk bulunmadıkça yani, kocası ile geçinmeye, anlaşmaya imkân kalmayıp huzursuzluk son haddine varmadıkça, ufak tefek geçimsizlikten dolayı kocasından boşanmayı istememelidir. Kurulmuş olan aile düzenini bozmaya çalışmamalıdır.

Evliliği devam ettirmeyecek haller dışında, kadının boşanma talebinde bulunması, ya başka bir erkekle alaka kurmasından veya sonuçları iyi düşünülmeden verilen bir karardan ileri gelir. Birincisi ihanettir, alçaklık ve ahlaksızlıktır. İkincisi ise, pişmanlık doğurur. Onun için iyi düşünmeli, sonucu düşünerek hareket etmelidir.

Bir Hadis-i Şerif'te de,

"(Ma'kul ve meşru bir sebep olmadan) kocalarından ayrılmayı ve boşanmayı isteyen kadınlarla, gönlünü başka birine verdiği için kocalarından nefislerini ve muhabbetlerini kesen kadınlar münafıkların da kendileridir."[177] buyurmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

"Bir zaruret yok iken kocasından boşanmasını isteyen her hangi bir kadına Cennet kokusu haramdır."[178] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te ise:

"Evleniniz (şer'i bir özür olmadıkça) boşanmayınız. Çünkü Allah-u Teâlâ **zevklerine çok düşkün olan ve başkalarıyla evlenmek için** hemen boşanan **erkeklerle kadınları sevmez."**[179] buyrulmuştur.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

تَزَوَّجوا وَلاَ تُطَلِّقوا فَإِنَّ الطَّلاَقَ يَهْتَزُّ مِنْهُ الْعَرْشُ

"Evlenin ve ciddi bir sebep olmadıkça boşanmayın, zira boşanmadan arş titrer."[180] buyrulmuştur.

Boşanma selahiyyetine sahib olan erkek, evliliğin devamını imkânsız gördüğü takdirde, ona son verebildiği, yani, boşanma hakkını kullanabildiği gibi, aynı şeyi kadın hisseder, evliliğin devamına imkân göremeyip de son kararı vererek ayrılmayı arzu ederse, mehrinin bir kısmını veya tamamını

177. 10-40 Hadis, c. 2, sh. 358
178. Ebû Davud, Tirmizi, et-Terğib, c. 3, sh. 83
179. Taberani
180. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 60

kocasına bağışlamak üzere boşanmayı taleb edebilir. Bu konuda kocası ile anlaşırsa boşanma geçerlidir. Buna (hul'u) denir.

Malikilere göre, kadın kocası ile hoş geçinmez ve boşanması için hakime müracaat ederse, hakim mehrinin tamamı veya bir kısmını kocaya vermek suretiyle talaka hükmeder (boşanmaya karar verir).[181]

Kur'an-ı Kerim'de beyan edildiğine göre,

فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهٖ

"Eğer karı ile kocanın, Allah'ın hududunu (nikâhı) yerli yerince ayakta tutamayacaklarından korkarsanız (karının) kocasına vereceği kurtuluş fidyesi hakkında her ikisine de bir günah yoktur."[182]

ibn Abbas (ra)'dan nakledilmiştir ki:

"Ashabtan Sabit bin Kays'ın Hanımı Hz. Peygamber (sav)'e gelerek,

– "Ya Rasûlallah!" demiş, kocamın huyu ve dindarlığı hakkında bir şikayetim yoktur. Fakat onu sevemedim. Bir Müslüman olarak nankörlük etmek istemiyorum. (Yani kocamı bir türlü sevemediğimden ona karşı gerekli vazifelerimi yapmamaktan korkuyorum).

Hz. Peygamber (sav) ona,

– **"Sana mehir olarak verdiği bahçesini geri vermek ister misin?"** buyurdu. O da,

– **Evet,** deyince,

Peygamber Efendimiz (sav), kocasına,

– **"Bahçeyi kabul et ve onu boşa."** diye emrettiler."[183]

Eğer boşanmaya (hul'u)'a sebep olan erkekse, yani huzursuzluk erkek tarafından baş göstermişse, mehir almaksızın boşaması lazımdır. Alırsa bu, tahrimen (harama yakın) mekruhtur. Şayet haksızlık ve geçimsizlik kadında ise erkek, evlenme sırasında tayin ettiği mehirden fazlasını almadan boşar. Fazla alması da mekruhtur.[184]

Kocanın, mal vermek suretiyle boşanma talebinde bulunsun diye ailesine kötü muamelede bulunması, onu buna mecbur etmesi haramdır. Hanbeli mezhebine göre böyle bir görüş geçerli değildir.[185]

---

181. İslam'da Kadın, sh. 144
182. Bakara, 229
183. Buhari, Nesei, Neylü'l-Evtar, c. 6, sh. 260; İslam'da Kadın, sh. 144
184. Mülteka Terc. sh. 108
185. el-Fıkıh ale'l-Mezahib-i Erbaa, c. 4, sh. 398; Neylü'l-Evtar, c. 6, sh. 260-266; İslam'da Kadın, sh. 144

Şeyhü'l-İslam Hayri Efendi devrinde, Hey'et-i Te'lifiye'ce tanzim edilip Fetva Eminliği yolu ile resmiyete intikal ettirilen 10 Mart 1338 tarihi Mazbataya ve yeni o tarihte resmen kabul edilen Hukuki Aile Kararnamesine göre kadın şu hallerde kocasından ayrılmayı talep edebilir:

1. Cinsi yakınlığa mani kusurları bulunmayan kadın, kocasında böyle bir hastalığın bulunduğunu anlayınca hakime müracaat ederek ayrılmasını talep edebilir (Madde 119). Kocasındaki hastalık tedavisi mümkün olmayan cinsten ise, hakim hemen ayrılmaya karar verir. Tedavisi mümkünse, bir sene mühlet verir. Bu müddet içinde hastalık iyi olmamış ve kadın talebinde ısrar ediyorsa (koca razı olmasa bile) hakim ayrılmalarına karar verir (Madde, 121).

2. Cüzzam ve zührevi hastalıklar gibi, zarar vermeden birlikte bulunmaya imkân olmayan hastalıklardan birine yakalanan kocadan, kadın ayrılmayı talep edebilir. Hastalığın tedavisi ümidi varsa, bir sene mühlet verilir, değilse hemen ayrılmalarına karar verilir (Madde, 122).

3. Nikâh akdinden sonra koca delirip, kadın da ayrılmak için hakime baş vurursa, yine bir sene tecil edilir (bekletilir). Bir sene içinde cinnet (delilik) kalkmazsa ayrılığa hükmedilir (Madde, 123).

4. Bunlardan başka, koca izi belli olmaksızın ortadan kaybolur, nafaka tahsili de imkânsız olursa; hakim gerekli tahkikatı yaptırdıktan sonra kadının talebi üzerine ayrılığa hükmeder (Madde, 126).

5. Nafaka cinsinden mal bıraktığı halde ortadan kaybolan bir kimsenin ailesi hakime müracaat ederek ayrılmak talebinde bulunursa, hakim o kimse hakkında tahkikat yaptırır. Nerede olduğuna, hayat veya ölümüne dair haber almaktan ümit kesildiği tarihten itibaren dört sene beklenir. İş bu müddet içinde haber alınmadığı ve kadın talebinde ısrar ettiği takdirde hakim ayrılığa hükmeder (Madde 127). İşbu ayrılıklar kat'i boşanma gibidir.

6. Eşler arasında geçimsizlik baş gösterir de, taraflardan biri hakime müracaat ederse, hakim iki tarafın ailesinden birer hakem tayin eder. Bir veya iki taraf ailesinden hakem tayin olunacak kimse bulunmaz veya bulunup da hakem olacak özellikleri taşımazsa, hakim dışarıdan uygun olanları tayin eder. Bu şekilde oluşturulan aile meclisi, iki tarafın ifade ve savunmalarını inceleyerek aralarını uzlaştırmaya çalışır. Bu mümkün olmadığı takdirde kusur erkekte ise, aralarını ayırır (boşar). Kusur kadında bulunursa mehrin tamamı veya bir kısmını kocaya bağışlayarak ayrılığa karar verilir.

Hakemler, verdikleri hükümler üzerinde ittifak etmezlerse (fikir birliği oluşmazsa) hakim gerekli vasıfları taşıyan diğer bir hakem heyeti veya taraf-

lara akrabalığı olmayan üçüncü bir hakem tayin eder. Hakimlerin verecekleri hüküm kafidir ve itirazı mümkün değildir (Madde, 130).[186]

DİNDEN DÖNMEK SURETİYLE AYRILIK

İslam dininde nikâh ve diğer hukuk hükümleri iman esasına dayandığından eşlerden herhangi biri İslam dininden dönerse nikâh hemen geçersiz olur, eşler tefrik edilir (ayrılınır). Tevbe edip iman ve nikâh tazelemeden ölüm vuku bulursa, aralarında veraset cereyan etmez (biri diğerinin malına varis olamaz).[187]

Dinin kesin emirlerinden olan yani, İslam dinince kafi surette sabit bulunan hususlardan birini, mesela ahiret gününü veya namazı, yahut da oruç gibi farzları inkar etmek veya bunlardan biriyle alay etmek küfür olup irtidat gibi iman ve nikâhın tazelenmesini gerektirir. Yine fetva kitaplarının yazdığına göre, Mushaf, Kabe, Şeriat ve Mescid gibi dinen muhterem sayılan şeyleri tahkir etmek (onlara hakaret etmek), "Sin Kaf" maddesiyle din ve imana sövmek de küfür sayılır. Hz. Muhammed (sav)'e haşa sövmek, O (sav)'nunla alay etmek de iman ve nikâhı yok eden küfürlerdendir.[188]

KADIN KOCASINI ÖFKELENDİRECEK HAREKETLERDEN SAKINMALIDIR

Kadın, kocasını öfkelendirecek tavır ve hareketlerden son derece sakınmalıdır. Çünkü gazab (öfke) denilen şey ateşten bir şule, yakıcı bir alevdir. Külün altında gizlenmiş ateş gibi, kalbin içinde bu ateş gizlidir. Kibir, zulüm, inat gibi özellikler kalbi deşeleyip bu ateşi çıkarırlar. Çakmak taşının içindeki gizli kıvılcım, çakmağın vurulmasıyla açığa çıktığı gibi, kızgınlık yüzünden insanlar, kalbindeki gizli ateşi böylece dışarı çıkarırlar. İnsan, gazap ve hiddetlenince ondan derhal kin ve hased doğar ki, bunların üçü de insanı felaket çukuruna sürükler. Onun için atalarımız, **"Öfke ile kalkan zararla oturur."** demişlerdir.

Birçok aile yuvasında; geçimsizliklerin, huzursuzlukların ortaya çıkması, hatta birlik bağlarının koparak yuvanın yıkılması, kadının hal ve hareketi, keskin kılıç gibi dili yüzündendir.

---

186. İslam'da Kadın, sh. 126
187. İbnü l-Hümam, Fethu'l-Kadir, c. 2, sh. 505-513; M. Zihni, Münakahat, sh. 106
188. İbnü l-Hümam, Fethu'l-Kadir, c. 4, sh. 407; M. Zihni, Münakahat ve Müfanekat, sh. 106; İslam'da Kadın, sh. 127

Bir kadın kocasına karşı kibirlenir, böbürlenir, büyüklük taslar veya serkeşlik eder, sözünü tutmaz, emrinin aksine hareket ederek, kendi bilgi ve arzusunda inad eder, karşısında çokça çene çalar, dili ile incitirse, elbette ki aile reisi erkek bazen sabrederse de bazen izzet-i nefsine dokunarak rencide olur, morali bozulur, sinirleri gerilir, aklı bozulur ve gazab ateşi kalpten fışkırarak erkeği deliye dönderir. Şeytan ve nefis ise, bu işi körükleyerek (hem erkeğin hem de kadının zararına) kavga ve gürültülere yol açar.

Bunun için Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde,

أَيُّمَا امْرَأَةٍ اَغْضَبَتْ زَوْجَهَا فَعَلَيْهَا لَعْنَةُ اللهِ

"Hangi kadın ki kocasını gazaplandırırsa, Cenab-ı Allah (cc)'ın lanetine müstehak olsun."[189] buyurmuşlardır.

Aile yuvasında huzur ve saadetin, birlik ve muhabbet bağlarının gevşemeden devam etmesi için her kadın efendisine karşı daima nazik, terbiyeli, son derece hürmetkar, gayet yumuşak ve sabırlı hareket etmelidir. Şayet herhangi bir sebepten kocası sinirlenirse karşısında sert bir tavırla hareket etmemeli, sükut ve sabırla muamele ederek yavaş sesle konuşmalı, hatası varsa özrünü itiraf ederek af dilemelidir.

Yuvada geçimsizliğin, huzursuzluğun meydana gelmesi bazen da aile reisi erkeğin cehaletinden, idaresizliğinden, koyu taassup ve müsamahalı davranmayışından meydana gelir.

Bazı erkekler vardır ki, iradeleri zayıf, asabi mizaçlı olduklarından aile ve çocuklarının ufak tefek kusurlarına, hatalarına karşı çabuk sinirlenerek kızarlar, hiddet ve şiddet göstererek bağırır, çağırırlar. Aile ve çocuklarını döverek kavga ve gürültüye sebep olurlar.

Bunun için Peygamberimiz (sav),

"İnsanların en kötüsü, ehli (ailesi) üzerinde çok baskı yapandır." buyurmuşlardır.

Ashab,

– **"Ya Rasûlallah ( )! Kişi ailesi üzerinde nasıl tazyik (baskı) yapar?"** dediler. Peygamberimiz (sav) buyurdu ki:

– **"Adam evine girince karısı korkusundan titrer, evladı kaçar, evden çıkınca ise karısının yüzü güler, ailesi ferahlığa ve sevgiye kavuşur."**[190] buyurmuşlardır.

---

189. Münavi, Kenzü'l-İrfan, sh. 134, H. 867
190. 10-40 Hadis, c. 1, sh. 314

Evet bir erkeğin gerek evine geldiğinde ve gerekse evinde iken çoluk çocuğuna ufak tefek şeyler için bağırıp çağırarak dehşet saçması, aşırı derecede onlara baskı yaparak onları korkutması, evinde daima suratını asarak, kaşlarını çatarak durması, yuvada ahengi bozar ve huzursuzluğa sebep olur.

Onun için erkeğin çok dikkat etmesi, idareci olması, olur olmaz şeyleri kadının yüzüne çarparak başına kakmaması, onu inciterek işi çığırından çıkarmaması lazımdır. Kendisi ile ilgili olan veyahut beraber işlenen bir hatayı yalnız kadının üzerine yüklemeyip, kendisini de suçlandırmalıdır. Aile teşkilatında yerini ve vazifesini bilmeli, ufak tefek kusurlarını görmemezlikten gelmeli ve müsamaha edilecek yerde müsamaha etmesini bilmelidir.

Peygamberimiz (sav) yine bir Hadis-i Şeriflerinde,

لاَ يَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِىَ آخَرَ

"Bir kimse hanımına buğuz etmesin (içinden kin tutmasın) zira, hoşlanmadığı huyları varsa ona karşılık memnun olacağı huyları da vardır."[191] buyurmuşlardır.

Aile yuvasında gerek kadın gerekse erkek birbirlerine karşı sert davranır, sinirlerine hakim olamaz öfkelenirlerse, şeytan ve nefse yol verilerek birlik bağını koparırlar. Ama bir taraf sinirlendiği sertlik gösterdiği zaman karşı taraf yumuşak davranıp, sükut ederek sabırla muamele ederse veya Peygamberimiz (sav)'in şu tavsiyelerine göre hareket edilirse şeytan ve nefse yol verilmeyip yuvada aheng bozulmamış olurlar.

1. Gazap (öfke) hali geldiğinde, hulusu kalple, "Eûzübillahimineşşeytanirracim" demelidir,

Bir Hadis-i Şerif'te buyrulduğuna göre, Süleyman ibn Surad (ra) şöyle rivayet etmiştir:

اسْتَبَّ رَجُلاَنِ عِنْدَ النَّبِىِّ ﷺ فَجَعَلَ أَحَدُهُمَا تَحْمَرُّ عَيْنَاهُ وَتَنْتَفِخُ أَوْدَاجُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ « إِنِّى لأَعْرِفُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا هَذَا لَذَهَبَ عَنْهُ الَّذِى يَجِدُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ». فَقَالَ الرَّجُلُ هَلْ تَرَى بِى مِنْ جُنُونٍ

"İki kişi Peygamberin (sav) yanında birbirine sövdüler. Bunlardan birinin (şiddet ve öfkeden dolayı) gözleri kızarmaya ve şah damarları şişmeye başladı.

---

191. Riyazü's-Sâlihîn, c. 1, sh. 251

Bunun üzerine Rasûlullah (sav),

– **"Ben bir kelime biliyorum ki, eğer şu kimse o kelimeyi söylese hissetmekte olduğu gazap hali muhakkak ondan gider.**

O kelime, "EUZÜBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM" **(Taşlanmış olan şeytandan Allah (cc)'a sığınıyoruz) sözüdür."** buyurdu. Buna karşılık o öfkeli kimse,

– **Sen bende delilik mi görüyorsun,** dedi.[192]

2. Erkek gazaplandığında kadın, kadın gazaplandığında erkek, karısının gülerek burnunun ucundan tutarak Peygamberimiz (sav)'in yaptığı gibi yapmalıdır. Hz. Aişe Validemiz (ranha) gazaplandığı zaman Peygamberimiz (sav), Aişe Validemiz (ranha)'in burnundan tutarak,

– **"Ayşecik!** ***Muhammed*** (sav)***'in Rabbı olan Allah (cc)'ım! Benim günahımı bağışla, kalbimin gazabını dindir. Ve beni şaşırtacak fitnelerden koru,*** **de."** derdi.

3. Gazap hali geldiğinde ayakta ise oturmalı, oturmakta ise yere uzanıp; toprağın hakir ve zelil olduğunu ve ondan yaratıldığını hatırlayarak mahviyet göstermeli veya ayağa kalkmalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ فَإِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ وَإِلاَّ فَلْيَضْطَجِعْ

"Biriniz hiddetlendiğinde (öfkelendiğinde) ayakta ise hemen otursun, hiddeti giderse (iyi), şayet gitmezse o zamanda yaslansın."[193] buyurmuşlardır.

4. Bu hareketlerle de geçmezse soğuk su ile abdest almalıdır.

Bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz (sav),

إِنَّ الْغَضَبَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ خُلِقَ مِنَ النَّارِ وَإِنَّمَا تُطْفَأُ النَّارُ بِالْمَاءِ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ

"Hiddet şeytandandır, şeytan da ateşten yaratılmıştır. Ateş ise ancak su ile söndürülür. Binaenaleyh, biriniz hiddetlendiğinde abdest alsın."[194] buyurmuşlardır.

---

192. Müslim, c. 4, sh. 2019, H. 109; Ebû Davud, c. 2, sh. 549
193. Ebû Davud, c. 2, sh. 549
194. Ebû Davud, c. 2, sh. 550

"(Gusletsin) yani yıkansın."[195] buyurmuştur.

5. Şayet bunlarla da gazap hali geçmezse erkeğin evden çıkıp bir havayı değiştirmesi yerinde olur.

Peygamberimiz bir Hadis-i Şeriflerinde,

لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

"Kuvvetli kimse demek, güreşte başkalarını yenen değil, ancak hiddet (öfke) anında kendine hakim olandır."[196] buyurmuşlardır.

"Kendi gazabını def edenlerden, Cenab-ı Allah (cc) azabını def eder (kaldırır)."[197] buyurmuşlardır.

الغضب يُفْسِدُ الامْر كما يُفْسِدُ الخَلُّ العَسَلَ

"Sirkenin, balı ifsat ettiği (bozduğu) gibi, gazab dahi imanı ifsat eyler. Yani latif, şefkat ve hilim gibi güzel vasıflarını yok eder."[198] buyrulmuştur.

VEFAT EDEN BİR KİMSEYE SESSİZ OLARAK AĞLAMAK

Her kadın, gerek yakınlarından bir kimsenin ve gerekse küçük çocuklarından birinin vefatında, feryad ederek, saç baş yolarak ağlamamalıdır. Çünkü böyle bir hareket, İslam ahlakına uygun olmayıp, cahiliyye adetlerindendir.

Evet, beşer bir insan olarak her mü'minin, yakınlarından veya çocuklarından birinin vefatı ile ağlamaması mümkün değildir; mutlak surette ağlanır. Ancak bu ağlayış sabırla; verenin ve alanın Allah (cc) olduğunu bilerek, sessiz bir şekilde olmalıdır. Peygamberimiz (sav) bile, gerek çocuklarının vefatında, gerekse aile ve yakınlarının vefatında müteessir olmuşlar ve ağlamışlardır.

Rasûlü Ekrem (sav) yanlarında Abdurrahman ibn Avf, Sa'd ibn Vakkas ve Abdullah ibn Mes'ud bulundukları halde, hastalığından dolayı Sa'ad ibn Ubade (ra)'yi ziyaret etti. Onu ağır hasta görünce Peygamber Efendimiz (sav) ağladı. Peygamber Efendimiz (sav)'in ağladığını görünce Ashabı da ağladılar.

---

195. Muhtaru'l-Ehadis, sh. 101
196. Muvatta Şerhi, Tenviru'l-Havalik, c. 2, sh. 212
197. Camiu's-Sağir, Kenzü'l-İrfan, sh. 91, H. 575
198. Camiu's-Sağir, Kenzü'l-İrfan, sh. 91, H. 580

Bunun üzerine Rasûlü Ekrem (sav) Efendimiz

أَلَا تَسْمَعُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ

"Dikkat ediniz! Cenab-ı Hakk gözyaşından ve kalbin kaygusundan dolayı azab vermez. Lakin, (diline işaret ederek) ölü bunun yüzünden ya azab çeker veya merhamet görür."[199] buyurdu.

Diğer bir Hadis-i Şerif'lerinde de,

أنَّ رسول الله ﷺ رُفعَ إِلَيْه ابنُ ابْنَته وَهُوَ فِي المَوتِ ، فَفَاضتْ عَيْنَا رسولِ الله ﷺ ، فَقَالَ لَهُ سَعدٌ : مَا هَذَا يَا رسولَ الله ؟! قَالَ هذهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللهُ تَعَالَى فِي قُلُوبِ عِبَادهِ ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ

Rasûlü Ekrem (sav)'e, kızının, ölüm halinde bulunan oğlunu getirdiler. Peygamber (sav)'in gözleri doldu. Bunun üzerine Sa'd ibn Ubade,

– **"Ya Rasûlallah (sav)! Bu nedir?"** dedi. Rasûlü Ekrem,

– **Bu kalbin rikkatidir. Allah (cc) onu, sevdiği kullarının kalplerine koymuştur. Allah (cc) ancak yumuşak kalpli kullarına merhamet eder."** buyurdu.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde ise,

أنَّ رسول الله ﷺ دَخلَ عَلَى ابْنهِ إبْرَاهيمَ - رضي الله عنه - ، وَهُوَ يَجُودُ بِنفسِهِ ، فَجَعلَتْ عَيْنَا رسولِ الله ﷺ تَذْرِفَانِ . فَقَالَ لَهُ عبدُ الرحمانِ بن عَوف : وأنت يَا رسولَ الله ؟! فَقَالَ : ((يَا ابْنَ عَوفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ)) ثُمَّ أَتْبَعَهَا بأُخْرَى ، فَقَالَ : ((إِنَّ العَيْنَ تَدْمَعُ والقَلب يَحْزنُ ، وَلاَ نَقُولُ إِلاَّ مَا يُرْضِي رَبَّنَا وَإِنَّا لِفِرَاقِكَ يَا إبرَاهِيمُ لَمَحزُونُونَ

"Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav) oğlu İbrahim'in yanına girdi ki, o ruhunu teslim ediyordu. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (sav)'in gözleri yaşardı.

Abdurrahman bin Avf,

– **"Ya Rasûlallah! Sen de mi ağlıyorsun?"** deyince, Peygamber Efendimiz (sav),

199. Riyazü's-Salihin, c. I, sh. 251

– **"Ey ibn Avf! Bu gördüğün hal şefkat eseridir!"** dedi ve tekrarlayarak,

– **"Göz yaşarır, kalp kederlenir. Biz ancak Rabbimizin razı olacağı sözleri söyleriz.**

Ey İbrahim!

Biz senin firakınla (ayrılığınla) kederliyiz."[200] buyurdu.

Bir Müslüman'ın, gerek çocuklarından birinin vefatında, gerekse aile yakınlarından birinin vefatında feryad ederek, yaka paça yırtarak, saç baş yolarak ağlaması hususunda Peygamberimiz (sav),

الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ

"Meyyit (kendisine yapılan) revha (bağırıp çağırıp yüksek sesle ağlamak) ve feryad sebebiyle azap olunur."

Bir rivayette,

"Ölüye ağladığı ve feryad koparıldığı müddet, (azab devam eder.)"[201] denilmişti.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ

"(Ölüler için) avuç ile yüzlerini, yanaklarını döven ve yakalarını yırtan, cahiliyye devrinin adeti gibi feryad ü figan eden (bağırıp çağıran) bizden, bizim izimizde yürüyenlerden değildir."[202] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde de:

النَّائِحَةُ إِذَا لَمْ تَتُبْ قَبْلَ مَوْتِهَا تُقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهَا سِرْبَالٌ مِنْ قَطِرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ

"Ölü üzerine sayha ve feryad ile (bağırıp çağırarak) ağlayan kadın, ölmeden evvel tevbe etmezse, kıyamet gününde üzerinde katrandan bir gömlek ve uyuzdan bir zırh olduğu halde haşrolunur (diriltilir)."[203] buyurmuşlardır.

---

200. Riyazü's-Salihin, c. l, sh. 213-364
201. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 3, sh. 212
202. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 3, sh. 212
203. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 3, sh. 215

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde ise:

مَا مِنْ مَيِّتٍ يَمُوتُ فَيَقُومُ بَاكِيهِمْ فَيَقُولُ : وَاجَبَلاَهُ ، وَاسَيِّدَاهُ ، أو نَحْوَ ذلِكَ إلاَّ وُكِّلَ بِهِ مَلَكَانِ يَلْهَزَانِهِ : أَهكَذَا كُنْتَ ؟

"Her hangi bir ölünün arkasından ağlayıcıları kalkıp da,

– Ey güvendiğimiz ve dayandığımız adam, diye medh ettikleri vakit, Cenab-ı Hak (bu övmeye layık olmayan bu ölü için) iki melek vazifelendirilir. Onlar da,

– "Sen böyle bir adam mısın?" diyerek onu tartaklayıp tevbih ederler, azarlarlar."[204] buyurmuşlardır.

İşte her Müslüman erkek ve kadın böyle cahiliyye adetlerinden son derece sakınarak Peygamberimiz (sav)'in tavsiye buyurdukları gibi sabreder, sessiz ağlar ve hayır duada bulunursa, hem kendisi manevi ecir alır ve hem de ölmüş olan istifade eder:

Peygamber Efendimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde,

إِذَا حَضَرْتُمْ الْمَرِيضَ أَوْ الْمَيِّتَ فَقُولُوا خَيْرًا فَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ

"Hastanın veya ölünün başında hazır bulunduğunuz zaman, hayır söyleyiniz. Çünkü melekler sizin sözlerinize amin derler."[205] buyurdu.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

"Rasûlullah Efendimiz (sav), Ebû Seleme (ra)'nin vefatında onun yanına girdi, açık katmış olan gözünü kapattı, sonra,

– Ruhu kabz olunca yani; ruh bedenden çıkınca göz onun arkasından baka kalır, buyurdu.

Bunun üzerine ölünün ailesinden bir cemaat, vaveyla (çığlık) kopardılar."

Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav),

لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَى مَا يَقُولُونَ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لأَبِي سَلَمَةَ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ

204. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 3, sh. 216
205. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 208

"Nefislerinize ancak hayırla dua ediniz. Çünkü, melekler duanıza amin derler." buyurdu ve,

– "İlahi! Ebû Seleme (ra)'ye mağfiret et! Hidayete mazhar olan kullarla beraber derecesini yükselt! Kalanlar için de, bunun izinden yürüyecek hayırlı evlatlar bırak! Ey alemlerin Rabbi! Bizi ve onu da yarlığa, kabrini genişlet ve aydınlat!" diye dua etti.[206]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

مَا مِنْ مُسْلِمٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ مَا أَمَرَهُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ، اللّٰهُمَّ أُجُرْنِى فِى مُصِيبَتِى وَأَخْلِفْ لِى خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَخْلَفَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا

"Her hangi bir kul bir musibete (bir belaya) uğrar da, "İnna lillahi ve inna ileyhi raicun." (Biz Allah (cc)'ın mülkündeyiz ve ona döneceğiz.) Ey Allah (cc)'ım uğradığım musibetin ecrini ver ve bunun üzerine daha hayırlısını ihsan buyur, derse, muhakkak Allah-u Teâlâ onu, musibetinden dolayı sevaplandırır ve onun yerine daha hayırlısını verir."[207] buyurmuşlardır.

Yine bir Hadis-i Şeriflerinde:

يَقُولُ اللّٰهُ تَعَالَى مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةُ

Cenab-ı Hakk, **"Dünyada bir mü'min kulumun sevdiğini alırsam, o da bu musibetin sevabını, sabır ve teslimiyetle Benden beklerse, onun mükafatı ancak Cennet'tir."** buyurdu,[208] demiştir.

Çocukları ölen hakkında da Peygamber Efendimiz (sav),

إذا مات ولدُ العبدِ قال اللهُ لملائكتهِ قَبَضْتُمْ ولدَ عبدى فيقولون نعم فيقولُ قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ فيقولون نعم فيقولُ ماذا قال عبدى فيقولون حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ فيقولُ اللهُ ابنوا لعبدى بيتا فى الجنةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ

Bir kimsenin çocuğu ölürse, Cenab-ı Hakk meleklerine şöyle der:

– **"Siz kulumun evladının ruhunu mu kabzettiniz?"** Melekler:

– **Evet,** derler. Cenâb-ı Hakk,

206. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 208
207. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 209
208. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 211

– **"Siz onun ciğerparesini aldınız."** Melekler:

– **Evet öyle,** derler. Cenâb-ı Hakk,

– **Peki o anda kulum ne dedi,** buyurur. Melekler:

– **Sana hamdetti ve biz, Allah'ın mülkündeyiz, yine ona döneceğiz,** dedi, derler. Allah-u Teâlâ,

– **Şu halde kulum için de, Cennet'te bir ev bina ediniz ve ona hamd evi adını veriniz,** buyurur dedi.

Diğer bir Hadis-i Şerif'lerinde de,

Peygamber Efendimiz (sav)'in kızlarından birisi O'na adam gönderip, oğlan veya kız çocuklarından birisinin ölüm halinde olduğunu haber verdi ve çağırdı.

Bunun üzerine Rasûl-ü Ekrem (sav), haber getiren kimseye şöyle dedi:

ارْجِعْ إِلَيْهَا ، فَأَخْبِرْهَا أَنَّ للهِ تَعَالَى مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمّى ، فَمُرْهَا ، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ

"Onun yanına dön ve ona bildir ki, veren de alan da Allah (cc)'tır. Allah (cc)'ın nezdinde (katında) her şeyin belirli bir vakti vardır. Sabretsin ve Allah (cc)'tan ecrini (mükafatını) beklesin."[209] buyurdu.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te,

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ لَهُ ثَلاثَةٌ لَمْ يَبْلُغوا الحِنْثَ إِلاَّ أَدْخَلَهُ اللهُ الجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ

Rasûlü Ekrem (sav), **"Buluğa ermemiş (sübyan iken) üç çocuğu ölen herhangi bir Müslüman'ı Cenab-ı Hak, çocuklara karşı rahmet ve şefkatinden dolayı Cennet'e koyar."**[210] buyurmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şeriflerinde:

مَا مِنكُنَّ مِنِ امْرَأَةٍ تُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيْهَا مِنْ وَلَدِهَا ثَلاثَةً إِلاَّ كَانُوا لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ ». فَقَالَتِ امْرَأَةٌ : يَا رَسُولَ اللّهِ وَاثْنَيْنِ قَالَ :« وَاثْنَيْنِ

"Sizden herhangi bir kadın (ahirete) üç çocuk gönderirse, Allah (cc) o çocukları anneleri için, Cehenneme karşı siper yapar." dedi. Kadınlardan biri,

209. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 211
210. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 211

– **İki çocuk gönderse de böyle mi,** diye sordu. Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (sav),

– **İki de böyledir."**[211] buyurdu.

Yukarıdaki Hadis-i Şerifler gereğince, her Müslüman kadın düşünerek hareket etmeli, Cahiliye kadınları gibi ölen bir kimse için feryad ü figan etmek (bağırıp çağırmak), yüzlerini, yanaklarını dövmek, saçını yolmak, yaka paça yırtmak suretiyle ağlamamalıdır. Peygamberimiz (sav)'in tarif buyurdukları gibi Cenab-ı Hakk tarafından takdir edilmiş bulunan kaderine razı olmalı, sabırla hareket ederek sessiz ağlamalı ve Cenab-ı Hakk'ın vereceği mükafatı beklemelidir.

Bir kadının, kocasından başka bir ölü için üç günden fazla yas tutmasının haram olduğunu ve yalnız, kadının kocası öldüğünde dört ay on gün üzüntüsünü belirtebileceğini, Peygamberimiz (sav) şu Hadis-i Şerifleriyle ifade buyurmuştur.

لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيْتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kadın için üç günden fazla ölüye yas tutması helal olmaz. Ancak kocasına karşı dört ay on gün yas tutabilir."[212]

KADINLARIN KABİR ZİYARETİ VE CENAZE MERASİMİNE KATILMALARI

İslam'da cenazeyi kaldırmak farzı kifayedir. Yani, cenazeyi bir grup mü'min kaldırır ve bu farz diğer mü'minler üzerinden kalkar. Cenazenin kaldırılmasından vazifelere katılmanın fazileti hakkındaki bildirilen hükümler ise ehlinin malumudur. Bu işler ise, hep erkekler içindir. Kadınların cenaze merasimine katılmaları tamamen yasaklanmış değilse de mekruh kılınmıştır.

Bir Hadis-i Şerif'te,

"Rasûlü Ekrem Efendimiz (sav)'in iştirak ettiği bir cenaze merasiminde, Hz. Ömer (ra) bir kadının üzüntüsünden dolayı cenazeyi takip ettiğini gördü ve derhal cenazeyi terk etmesini ihtar etti.

211. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 230
212. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 3, sh. 286

Bunun üzerine Rasûlullah (sav),

— **Kadıncağıza karışma ya Ömer! Çünkü gözler yaşlı, kalp mahzun ve ayrılık zamanı henüz yakındır."**[213] buyurdu.

Her halde bu kadın, ölünün yakınlarından idi ki üzüntüsünden dolayı cenazenin arkasından gidiyordu. Allah (cc)'ın Rasûlü (sav) bu durumu hissettiğinden Hz. Ömer (ra)'i onu azarlamaktan men etti.

Bir Hadis-i Şerif'te Ümmü Atiyye (ra) der ki:

نُهِينَا عَنْ اِتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا

"Biz kadınlar cenazeyi takipten men edildik. Lakin bu takip bize haram kılınmadı."[214]

Büyük İslam ilmihalinde,

"Kadınların cenazeleri teşyi etmeleri (cenazeyi kabire kadar takip etmeleri) tahrimen mekruhtur. Bundan dolayı sevaba değil günaha, girmiş olurlar."[215] diye kayıtlıdır.

Kadınların kabir ziyaretleri de cenaze merasimine katılmaları gibi tamamen men edilmemiş iseler de, fazla ziyaret etmeleri mahzurlu görüldüğünden mekruh kılınmıştır.

Süneni Ebû Davud, Tirmizi ve Nesei'nin ibn Abbas'tan rivayet ettikleri bir Hadis-i Şerif'te,

"Kabirleri ziyaret eden kadınlara, kabirler üstünde mescit yapanlara ve mum koyup yakanlara Allah (cc) lanet etsin."[216] buyrulmuştur.

Yukarıdaki Hadis-i Şerifler gereğince her Müslüman kadın, gerek cenaze merasimine katılmaları ve gerekse kabir ziyaretleri hususunda Allah (cc) ve Rasûlü (sav)'nün emirlerine uyarak hareket etmelidirler. Her ne kadar cenazede bulunmak, kabirleri ziyaret etmek insana ölümünü, kabri ve kabirde başına gelecek şeyleri ve ahiret gününü hatırlamaya sebep olduğu ve böyle bir durumda, cinsi duygunun tamamen yok olduğu bir gerçek iken, Allah (cc)'ın Rasûlü (sav) bu gibi yerlerde kadınların erkeklere karışmalarına razı olmamış böyle hallerde ve merasimlerde hazır bulunmamalarının daha hayırlı olduğunu da ümmetine bildirmiştir.

---

213. İbn Mâce, Nesei
214. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 2, sh. 215, H. 958
215. Büyük İslam İlmihali, sh. 259
216. Riyazü's-Salihin Tercümesi, c. 3, sh. 286

Ancak kadının günaha girmemesi, fitne ve fesattan korunması için, bu gibi dini vazifeleri (fatiha ve dualarını) evinde yaparak yollamalı veya kabristanın dışından ziyaretini yapmalıdır.

ZEVCİYET MUAMELESİ
(Karı Koca Arasında Cinsi Münasebet)

Kadın efendisinin meşru olan her emrine itaat etmesiyle beraber, bilhassa kadın erkek ilişkisi olan (cinsi münasebet için) yatağına davetinde mühim mazereti olmadıkça kocasının arzusuna uymalı, yerli yerince hizmetinde bulunarak yatağından kaçmamalıdır.

Kadınların, yatak münasebetlerinde efendilerine karşı vazifeleri çok mühimdir. Dikkat edilirse, karı-koca arasındaki geçimsizliğin genellikle sebebi ve başlangıcının bu yönden olduğu bazı defalar anlaşılırsa da, bilindiği gibi bu konu herkese açılamadığı için, çoğu zaman da sebebi anlaşılamaz. Ve hatta bazen birbirilerine karşı küslüğün kavganın bundan başladığını kendileri dahi bilmezler.

Bu hususu inceleyecek olursak iki sebepten olduğunu görürüz:

1. Yaratılıştan şehvet (iştiha ve arzu) bazı erkeklerde fazla, kadınlarda az, bazı kadınlarda fazla, erkekte az olur. Şehveti az olan tarafın iştiha ve arzusu da az olunca, cinsi münasebet tam olarak gerçekleşemez ve eşini tatmin edemez.

2. Gerek kadın gerekse erkeğin, yorucu dünya işlerinin tesiri ile birbirlerinin haklarına riayet edememelerindendir.

Şöyle ki:

Vücudu yorgun olan taraf dinlenmek için istirahata geçtiğinde, dinç ve zinde olan eşinin arzu ve ihtiyaç duyduğunu hissetmez, hissetse bile neşeyle severek hizmette bulunamaz. Hatta çoğu zaman bu vazifeden kaçarlar. İhtiyaç duyan taraf ise, eşinin bu kaçışından dolayı sıkılarak çok defalar arzusunu açamaz veya zor kullanmak mecburiyetinde kalır. İşte tatmin olmayan erkekte veya nadiren kadında hafif bir keder, eşine karşı gizli bir nefret ve kin başlar. Bu, git gide büyüyerek çoğalır, sonra şu veya bu bahane edilerek kavga gürültü meydana gelir. Can sıkıntılarının, ruhi buhranların pek çoğu bununla ilgilidir. Evinde tatmin olamayarak ailesine kızan çok kimseler öfkelerini dışarıda başkalarından alırlar. Böylelerinin yanında çalışan kimseler çok sıkıntı çekerler.

İşte bunun içindir ki, Cenab-ı Peygamber Efendimiz (sav),

إِذَا دَعَا الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ لِحَاجَتِهِ فَلْتَأْتِهِ , وَإِنْ كَانَتْ عَلَى التَّنُّورِ

"Kadın ocak başında olsa dahi erkeğinin davetine icabet etsin.[217]" buyurmuşlardır.

Karı koca ilişkisinde kocasından kaçarak vazifesini yapmayan kadınlar hakkında da Peygamber Efendimiz (sav),

إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ

"Bir kimse karısını yatağına davet edip de (mazereti olmadığı halde) karısı gelmez ve kocası da ona dargın olarak gecelerse, sabah oluncaya kadar Melekler o kadına lanet ederler."[218] buyurmuşlardır.

Buhari'nin bir rivayetinde de,

"Kadın kocasının döşeğine dönünceye kadar." denilmiştir.

Buhari ve Müslim'in başka rivayetlerinde,

"Kadın, kocasının yatağını (mazeretsiz) terk ederek gecelerse o kadına melekler sabaha kadar lanet ederler." şeklinde varid olmuştur.

Müslim'in bir rivayetinde de, Ebû Hureyre (ra)'nin şöyle dediği rivayet olmuştur.

Rasûlü Ekrem (sav),

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِنْ رَجُل يَدْعُو امْرَأَته إِلَى فِرَاشه , فَتَأْبَى عَلَيْه إِلَّا كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاء سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا

"Canımı elinde tutan Cenab-ı Hakk'a yemin ederim ki, bir adam ailesini yatağına davet eder de kadın gelmezse, emri semâvâta nafiz olan Allah-ü Teâlâ o kadına kocası razı oluncaya kadar dargın olur."[219] buyurmuşlardır.

Ve kadınların, karı koca ilişkisinde kocalarına karşı vazifelerinin ne kadar mühim ve vazifesini yapmayanların da cezalarının ne kadar ağır olduğunu açıkça ümmetine bildirmiştir.

---

217. et-Terğib, c. 3, sh. 58, H. 32
218. et-Terğib, c. 3, H. 33
219. Müslim, et-Terğib, c. 3, H. 58

Şefkatli ve muhabbetli bir kadın, kocasına tabiatın ihtiyaç gösterdiği sükunu (rahatlığı) vermenin yolunu kolayca bulur. Evliliğin en sevimli hallerinden biri, kadının, kocasının ihtiyaçlarını anlayarak ona en uygun ve en çok mutluluk verecek şekilde yakınlık göstermesidir. Kocasını muhafaza etmek ve kendisine olan bağlılığının devam etmesini isteyen kadın, cinsi yakınlıkta faal (aktif-hareketli) bir rol oynamalıdır. Aşk oyunlarına canlı şekilde karışarak kocasının üzerinde derin bir zevk hissi bırakmalı, tatmin edilmek istediği kadar, tatmin etmesini de bilmelidir.

Bu tatmin, o anki duygu ve hareketle de erkeğini yalnız bırakması, zevk ve heyecanlarını benimsemesi, kendini bu aşka tamamıyla vermesidir. Kadının bu hali, erkeği fazlasıyla okşar. Bu aşkın akordu, zevk birliğini temin eder. Bu yakınlıkta kadının ideali, zevk ve heyecanlarını, erkeğin zevk ve heyecanlarıyla uyumlu hale getirmek, bu koşmayı onunla birlikte yapmak, bu zevke onunla beraber ulaşmak olmalıdır.

Her yakınlıkta üstün bir zevk verebilen kadınla, erkek daima mes'ud yaşar, hanımına daima bağlı kalır.

Şu halde her Müslüman kadını, idrak ve anlayışlı davranarak bu mühim vazifeyi ön plana almalı, yorgunluk ve sıkıntılara katlanıp Allah (cc)'ın rızasını umarak, azabından korkarak kocasını tatmine çalışmalı ve onu günaha kaymaktan korumalıdır.

İştiha ve arzusu az veya yorgun olan erkekler de; genç, dinç ve zinde olan ailesinin arzu ve ihtiyaçlarını düşünerek ailesine karşı olan kocalık görevini tam olarak yapmalıdır.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Keriminde:

هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ

"Onlar (kadınlar) sizin için, siz de onlar için birer elbisesiniz."[220] buyurmuşlardır.

Yani, birbirinizi günahtan korumakta, ayıp ve kusurlarınızı gizlemekte birer örtüsünüz, demektir.

Tam olarak Allah (cc)'tan korkan Müslüman erkek ve kadın, evinden, helali olan kocasından başka bir şey düşünemediği gibi, kendini tam olarak tatmin edemeyince eşine karşı da sabır ve tahammül göstererek nefsiyle mücadele ederse de, kalbinde Allah (cc) korkusu az, imanı zayıf, şehveti galip olan, aile sevgisi duymayan bazı erkek ve kadınların ise, böyle hallerde ayak-

220. Bakara, 187

larının kayması pek kolaydır. Bilhassa zamanımızda bir çok erkek ve kadının aile geçimsizliklerinden ve karşılıklı karı-koca münasebetlerine tam olarak riayet edemeyerek birbirilerini tatmin edemediklerinden dolayı erkeğin; bar, gazino, meyhane, umumhane gibi batakhanelerde, mikrop yuvalarında ömür çürüttüğü, kadının ise meşru aile döşeğini (namusunu) namussuz ve hayasızlıkla kirlettiği ve hatta yuvasını ve çocuklarını bütün bütüne terk ederek kaçtığı çok defa görülmektedir.

Onun için İslam dini her işte olduğu gibi, kadın ve erkeğin cinsel ilişkilerinde de aşırılık ve tatminsizlik durumuna düşmeyerek orta yol üzere, birbirilerine karşı borçlu oldukları vazifelerini yerine getirmelerini emretmiş, aile saadetinin bozulmasına sebep olacak her şeyi de yasaklamıştır.

AİLE YUVASINI TERKEDEN ERKEĞE KARŞI KADININ MUAMELESİ

Şayet bir kadının kocası iman yönünden zayıf, kalbinde Allah (cc) korkusu az olur, aile mesuliyeti ve ahiret korkusu düşünmeden çeşitli sebeplerle ayağı kayarak nefsin esiri, şeytanın kulu, sonu olmayan boş arzularının kurbanı olup, aile ve yuvasından uzaklaşarak ahlak dışı hallere, fuhuş yuvalarına dadanırsa; kadın gayet hassas ve sabırlı davranarak; yumuşak, güler yüz ve tatlı dille muamele ederek aile hayatına dönmesine çalışmalıdır.

Bir erkek ne kadar çapkın olursa olsun, aile yuvasında bulduğu saadeti başka bir yerde bulamayacak ve yaptığı hareketten er geç pişman olarak aile yuvasına dönecektir.

Böyle hallerde kadının sert muamelesi, ekşi suratı, keskin kılıç gibi dili, anne ve babasının evine gitmesi gibi haller erkeği tamamen yuvasından soğutarak çileden çıkarır ve aile yuvasının yıkılmasına sebep olur. Onun için her kadın idrak ve anlayış göstererek, sabır ve tahammül ile daima Cenab-ı Hakk'a dua'da bulunmalı, aile saadetini bozacak hallerden sakınmalıdır.

ÇOCUK DÜŞÜRMEK

Bir erkeğin ailesi üzerindeki en büyük haklarından biri de kadının bedeninde, sıhhatinde bir arıza olmadıkça çocuk istemesidir. Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerimi'nde,

"Kadınlar sizin (evlat yetiştiren) tarlanızdır. O halde tarlanıza dilediğiniz gibi gelin. Kendiniz için önden (iyi ameller) gönderin (hayırlı evlatlar

yetiştirin). Bir de Allah (cc)'tan korkun ve bilin ki muhakkak siz ona kavuşacaksınız; iman edenlere müjdele."[221] buyrulmuştur.

Bu Ayet-i Kerime'de Cenab-ı Hakk kadınları mahsul yetiştiren tarlaya benzetmesi ile, nikâhtan maksadın ancak çocuk meydana getirmek olduğuna işaret olunmuştur. Çünkü kıyamet kopup Dünya'nın yok olacağı güne kadar imarını, insan neslinin çoğalarak cemiyet aleminin devam ve bekasını sağlama görevini Allah-u Zülcelal insanlara vermiş, insan nesli de doğup doğurmakla meydana geldiğinden bu sebepleri vacip Teâlâ (cc) evlenmeye bağlayarak insanlara evlenmeyi ve çocuk yetiştirmeyi emretmiştir. Bunun için, nikâhtan maksat şehvetini tatmin etmek değildir. Belki şehvetini tatmin etmekten maksat çocuktur.

Hatta Peygamberimiz (sav) bir Hadis-i Şeriflerinde de,

تَزَوَّجُوا الْوَدُودَ الْوَلُودَ فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الأُمَمَ

"Nezaket ve hürmeti ziyade, çokça çocuk doğurmaya müsait olanlar ile evleniniz."[222] buyurmuşlardır.

Şu halde çocuk meydana getirmeye saygı ile, hikmetle teslimiyet lazımdır. Bu hususa uygun davrananlar Allah (cc) katında övülmüş ve makbuldürler. Meydana gelecek çocuğu ana rahminde yok etme veya çocuk olmaması için tedbirler alma, hikmet-i İlahiyye'ye ve nikâhın meşruiyetindeki gayeye aykırı hareket olduğundan, kişi, dünyada cezasını, ahirette azabını görse gerekir.

Ebû Ubeyd (ra)'nin anlattığına göre:

"İslamiyet gelmeden önceki cahiliyye devrinde, birinin kız çocuğu dünyaya gelirse, doğar doğmaz hemen o zavallı çocuğu toprağa gömerlerdi. Toplumdaki mevcut inanışın baskısı ile, kimi de çocuğu büyütüp beslemeyi yük kabul ederdi."

Bu olaylar Ayet ve Hadis-i Şeriflerle sabittir. Bu âdetin ikinci bir şekli de, zamanımızda çocuk düşürmek şeklinde yerleşmiştir ki bilhassa şehir hayatı yaşayan toplumlarda sık karşılaşılan rezaletin, toplumsal bünyemizde ne kadar ağır yaralar açtığı herkesçe bilinmektedir. İslam dininde adam öldürmek nasıl haramsa ve kötü bir suçsa, çocuk düşürmek, ana karnındaki bir ceninin, yahut yeni doğmuş bir masum yavrunun canına kıymak da haram ve kötü bir suç ve cinayettir.

Çocuk katilliği en çok, ana karnında iken bir müdahale ile, bir ilaç kullanılarak yapılıyor. bazen da bu cinayet, doğum sırasında alınması zaruri olan

---

221. Bakara, 223
222. Ebû Davud, Camiu's-Sağir, 500 Hadis, sh. 122, H. 126

tedbirleri, bile bile almayarak yavrucak ölüme mahkum edilerek yapılıyor. Çoğu zaman da bazı doktorların, "kürtaj" dedikleri ameliyat usulü ile yapılmaktadır.

Merhum Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki de, "Yeni Hutbelerim" adlı eserinde,

"Bu çirkin harekete sevk eden cehaletten çok tembelliktir, vazifeden kaçmaktır, çocuk büyütmeyi bir külfet sayarak üşenmektir, üzerine görev saymamaktır. Aile kazancına bir ortak sokmamak, aile bütçesinde bir masraf kapısı daha açmamak düşüncesidir.

Peygamberimiz (sav) de bize bunu böyle bildiriyor. Ne kadar yazıktır ki, bu kötü alışkanlık, köylerden çok şehirlerde ve münevver olarak bilinen aileler arasında görülmektedir. En fakir bir köylü bile geçim hususunda tamamıyla mütevekkildir; Allah (cc)'a bağlanmıştır. Köylüler bu çirkin adetten çok uzaktır. Bunlar köylülerimizden çok şehir halkını meşgul eden meselelerdir. Bu çirkin hareketin dini ve ahlaki fenalıklardan başka, toplumsal, siyasi ve sıhhi yönlere ait olan zararları da çok acıklıdır. Kim bilir? Bu masum yavru, belki de yarının büyük alimi, bir kaşifi, bir sanatkarı olacaktı. Bunları şöyle bir tarafa bırakırsak bile her halde cemiyetin el emeği ve alın teri ile geçinir bir parçası da olmaz mıydı? Cemiyet hesabına bu bir ziyan değil midir? Sonra, tabiata müdahale edilerek meydana getirilen bu vakitsiz doğumdan, o katil ananın sıhhati bozulmayacak mı?[223] demiştir.

Netice olarak: Şer'i bir zaruret yok iken ilaç kullanarak çocuk düşürmek, kürtaj yoluyla çocuğu aldırmak gibi işlenmiş olan menfur cinayetlerde, gerek çocuğu düşüren veya aldıran kadın, gerekse alan doktor ve gerekse aldırmaya müsaade eden erkek, günah ve azapta ortaktırlar. Ahiret gününde elbette cezalarını çekeceklerdir. Şöyle bir düşünmelidir. Bu işi yaparken, ecel kemendini boynuna takarsa hali ne olacaktır. Onun için her Müslüman bu işin ağır mesuliyet ve mahcubiyetini, şiddetli azab ve felaketini düşünerek bu çirkin hareketlerden son derece sakınmalıdır. Çocuk yalnız bir ailenin değil, bütün insanlığın en değerli unsurudur. Bugün aciz görünen yarının dinamik kudretidir. Ona yapılan fenalık yalnız aile ve yuvayı değil, bütün insanlığı kemirir. Çocuğa karşı her olumsuz his ve hareket bir suç; yasaya, yuvaya, yaratılışa karşı işlenen ve affolunmayan bir suç, en büyük bir günahtır.

Ne acıdır ki bugün bu günahı duyan, anlayan yok. Çocuğu koruyan elden, parçalayan pençeler çok. Sefalet, sefahat, bir çok hissi ahlaki sükutlar, çocuğu

223. Yeni Hutbelerim, c. 2, sh. 305

kemiriyor. Çocuk yalnız boğulup, öldürülmek, sokaklara bırakılmak, köpeklere atılmakla kalmıyor. Çocuk; düşürme, çocuk yapmamak, bu yolda korunma, bakımına karşı ilgisizlik, bilgisizlikle türlü türlü ölümlere mahkum oluyor. Şehir, medeni ellerde kanlı tırpanlar bu hayat tohumunu alabildiğine biçiyor.

Çocuğu seven cemiyet ebedidir, fena bulmaz (yıkılmaz).

Çocuğu sevmeyen, korumayan cemiyet ise felah bulmaz.

Çocuk düşürmek annenin sıhhati bakımından çok zararlı ve tehlikeli bir iştir.

Bu hususta Dr. Cemal Zeki şu izahatı vermiştir:

"Rahmi bilhassa gebe iken karıştırmak çok tehlikelidir. Bu hal bazen çocuğu sarsar, öldürür, düşmesine sebep olur, hem de çok defa çocuktan önce annesini mezara götürür. Rahim gebelikte incelir, bu sebeple çocuk düşürmek ve buna benzer sebeplerle rahmi karıştırmak pek tehlikelidir. Rahmin yanı başında büyük kan damarları olmakla, ya bunlar zedelenir, büyük bir kan boşanmasıyla kadın ölüverir veya rahmin az çok zedelenmesiyle üstünü kaplayan (peritvan) zar iltihaplanır, karına mikroplar, pislik bulaşır, Peritonit denilen ağır bir hastalıkla kadın ölüme sürüklenir. Bu gibi vak'alarda kan zehirlenerek de (Septisemi) Pyemile kadın ölebilir.

Bu sebeple çocuk düşürmek için rahmi her ne suretle olursa olsun karıştırmaktan şiddetle sakınılmalıdır; bu hal, çok feci sahneler çizer. Bu tehlikeler yalnız bu işi bilmeyenlerin elinde değil, ebe ve hatta mütehassıs hekimlerin elinde bile (lüzumlu, sıhhi sebeplere bağlı olarak çocuk düşürmelerde) kürtaj yapılırken pekâlâ başa gelebilir.

Çocuk düşürürken kadın ölebileceği gibi, düşürdükten az çok bir zaman sonra da bu yüzden çok acılar görebilir."[224]

Asrı saadet'te yeni Müslüman olan kadınlar, Peygamber Efendimiz (sav)'e biat ederek söz verirlerdi. Bu kadınların riayet etmeye söz verdikleri hususlardan biri de, evlatlarını öldürmemektir.

Kur'an-ı Kerim'de,

"Evlatlarını öldürmelerine..." mealindeki Ayet'in tefsirinde ibn Kesir "Çocuk düşürmenin de, evlat öldürmekle aynı olduğunu." kaydeder.

Habib kızı Azze (ranha) bu hususta şöyle der:

"Yeni İslam'a girdiğimde, Rasûlullah (sav) ile yaptığım antlaşmada O (sav), bana,

224. Cemal Zeki, Evlilik ve Mahremiyetleri, sh. 3 56

– "Gizli ve açık bir şekilde çocuğunu öldürmeyeceksin!" diye şart koştu.

Açık bir şekilde çocuk öldürmenin ne olduğunu bilirim (İslam'dan önceki durum). Gizlice çocuk düşürmeye gelince, onu ben Rasûlullah (sav)'a sormadım, O (sav) da kendiliğinden söylemedi. Öyle kanaat getirdim ki, o çocuk düşürmektir. Allah (cc)'a yemin ederim ki hayatım boyunca asla çocuk düşürmeyeceğim."[225]

Kur'an-ı Kerim'de:

"İyi kadınlar, itaatli olan görünmeyeni muhafaza edenlerdir?" buyrulur.

Bu Ayet-i Kerime'ye,

"Görünmeyeni muhafaza" ifadesine çocuğu düşürmemek, onu karnında muhafaza etmek de girer.[226]

ÇOCUK TEŞEKKÜLÜNE MANÎ OLMAK

Kadının gebe kalmaması, yani çocuk yapmaması için gerek erkek gerekse kadınlar türlü sebeplere başvurarak, çeşit çeşit ilaç kullanırlar. Bu konuya dair Dr. Cemal Zeki, Evlilik ve Mahremiyetleri adlı eserinde geniş malumat vermiştir.

KADINLARIN ALDIĞI TEDBİRLER

Kadınlar, yapabileceği fenalıkları düşünmeden korunduklarına inandıkları çeşitli birçok ilaçlar, macunlarla yapılan türlü tehlikeli fitiller, sulfata, limon kabuğu, saç, sabun, her tarafta adeta moda olmuş, ucuna iplik geçirilmiş bir su, sirke ve limon suları ile ıslatılmış bir sünger parçasını aklın alamayacağı birçok çıkınları dün, bugün kullanır dururlar. Bütün bu tedbirler, hep temas sırasında rahmin ağzını kapamak, erkek tohumunun rahmin içine girmesine meydan vermemek içindir. Çoğu mahzurlu olan bu tedbirler, bazen gebeliğe mani olursa da her vakit bunu sağlayamazlar.

Hazneye konan ilaç ve çıkınlar, ekseriya temas sırasında yerinden kayar, erkek birlik uzvuyla haznenin arka boşluğuna itilirler. Rahmin ağzı açık kalır, bu yüzden her zaman tesirli olamazlar.

Konan Kinin Hapları da, çok defa haznenin kıvrımları arasında kalır, rahmin ağzını tıkamazlar. Kininin erkek tohumunu öldürdüğü yolundaki tesiri de sanıldığı kadar mutlak olmamakla bunlara da güvenilmez.

---

225. el-İsabe, c. 4, sh. 352
226. Nisa, 34

Kakao yağı ile yapılan ve içine erkek tohumunu öldüren (Asit sitrik, asit borik, Kinin Süblime gibi) maddeler konarak kullanılan fitiller de tam bir emniyet veremez. Eriyebilmeleri için münasebetten on dakika önce hazneye konan bu fitillerdeki kakao yağı eriyince, rahmin ağzı nemli olduğundan üstüne yapışmaz, rahmin ağzı açık kalır, bu sebeple bunlar da gebeliği önleyemezler.

Görülüyor ki gebelikten korunmak için hazneye konan bu ilaç, çıkın kinin hapları, kakaolu fitiller, her zaman gebeliğe mani olamaz. Yalnız tenasül yollarını, hazneyi, rahmi tahriş eder. Nezle, akıntılar yapar. Eriyen kakao yağları dışarı akar, çamaşırları kirletir, pis kokar. Türlü türlü rahatsız ederler.

Münasebetten Sonra Yıkanmalar (Lavajlar): Gebeliği önlemek için bazıları da, cinsel birleşmeden sonra hemen kalkar, soğuk su ile yıkanır. Bilmişleri sümlüme, parmanganat gibi zehirli ilaçlarla oynar, hazneye bunların sularıyla şırıngalar yapar. Bu tedbirler, bazen gebeliği önleyebilirse de her zaman buna mani olamaz.

Zira vuslat (orgasmus) sırasında kadınlarda rahmin ağzı erkeğin boşalan erlik suyunu ve dolayısıyla erkek tohumunu kuvvetle emip çeker. Cinsel yakınlıktan sonra yapılan yıkanmalar belki haznede kalan erkek tohumlarını öldürür. Fakat rahme girmiş bulunan erkek tohumlarına tesir edemez. Sonra bu yıkanmalar yoluyla yapılmaz. Sık sık tekrar edilirse tenasül uzuvlarında nezle, iltihaplar, ciddi rahatsızlıklara da sebep olur. Çocuk olmasın diye alınan bu tedbirler bazen da kadını kısır eder, süblüme bezleri ilaçlı sularla oynamakta tehlikeyi ölüme kadar götürebilir.

Bugün gebeliği önlemek yolunda (içinde erkek tohumunu bir dakikada öldüren maddeleri ihtiva eden ve reaksiyonu asit bulunan) ve rahmin ağzını tamamıyla kapatıp erkek tohumunun içine girmesine mani olan jelly (macunları), kremler ve mum şeklinde sentetik fitiller kullanılmaktadır.

Bunlar hazineyi tahriş etmedikleri gibi gebeliğe de mani olmak hususunda tesirleri de kat'i bilinmektedir.[227]

ERKEKLERİN ALDIĞI TEDBİRLER

Kadının gebe kalmaması, yani çocuk yapmaması için erkeklerin aldığı tedbirler ise: Kılıf takmak, azil etmek, yani; cinsi münasebet sırasında erkeğin zekerini (organını) kadının tenasül yerinden ayırıp meniyi dışarıya akıtmasıdır.

---

227. Cemal Zeki, Evlilik ve Mahremiyetleri, sh. 522-554

Buna dair bir Hadis-i Şerif'te,

دَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو صِرْمَةَ عَلَى أَبِى سَعِيدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ فَسَأَلَهُ أَبُو صِرْمَةَ فَقَالَ : يَا أَبَا سَعِيدٍ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَذْكُرُ الْعَزْلَ؟ قَالَ : نَعَمْ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ غَزْوَةَ الْمُصْطَلِقِ فَسَبَيْنَا كَرَائِمَ الْعَرَبِ وَطَالَتْ عَلَيْنَا الْعُزْبَةُ وَرَغِبْنَا فِى الْفِدَاءِ فَأَرَدْنَا أَنْ نَسْتَمْتِعَ وَنَعْزِلَ فَقُلْنَا نَفْعَلُ وَرَسُولُ اللّٰهِ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا فَلاَ نَسْأَلُهُ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ :« لاَ عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا مَا كَتَبَ اللّٰهُ خَلْقَ نَسَمَةٍ هِىَ كَائِنَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلاَّ سَتَكُونُ

"İbn Muhayrız dedi ki:

Ben ve Ebû Sırme, Ebû Said Hudri (ra)'nin yanına gittik. Arkasından Ebû Sırme,

– **Ya Ebû Said! Sen Rasûlullah (sav)'tan bizzat, azl'i zikrederken (söylerken) işittin mi?** diye sordu. Ebû Said,

– Evet biz Rasûlullah (sav) ile beraber Mustalik oğullarına muharebeye gittik. Neticede, birçok Arap güzelleri esir aldık. Kadınlardan ayrı olarak yaşamamız epey uzun sürmüş, kadınlara karşı arzumuz da artmıştı. Fakat bizler, kadınlar üzerinden fazla fidye almağa rağbet ettiğimiz için esir kadınlara yaklaşıp faydalanmayı ve fakat çocuk tutturmamak maksadıyla azil yapmayı istedik.

Lakin, Rasûlullah (sav) aramızda iken, bunun hükmünü ona sormadan yapmamız olmaz, dedik de bu meseleyi Rasûlullah (sav)'a sorduk:

Rasûlullah (sav),

"Azil yapmamanız vacip kılınmamıştır. Yani bunu yapmamanızda bir sakınca yoktur. Allah (cc)'ın kıyamet gününe kadar yaratılışını yazdığı her bir nefis (canlı), zaruri (zorunlu) olarak meydana gelecektir."[228] buyurdu.

Azil adeti neslin kesilmesine sebep olduğu için mekruhtur.

Bunun için,

"Zalike'l-ve'di'l-hafi" Azil, diri diriye kız nevzadı (yeni doğmuş çocuğu) mezara gömmenin sinsi bir şeklidir." buyrulmuştur.

Gerçi fıkıh bilginleri, zevcenin muvaffakatiyle yani kadının müsaadesiyle erkeğin azline (geri çekilmesine) fetva vermişlerse de, Hadis-I Şerif de (141) "Ve'di; gizli cinayet" buyrulmasına karşı fıkıh bilginlerinin bu müsa-

228. Müslim, c. 2, sh. 1061, H. 125; Tecrid,c. 7, sh. 612

adesi sıhhi durumu ve bedeni teşekkülü çocuk yapmaya müsait olmayan aileler hakkında olsa gerektir. Yoksa çocuğu, serbest bir hayat yaşamaya ve harekete engel ve adeta bir yük sayanlar için bir hadisin inzari (gözlemi) bakidir.

Fukahanın takyidi veçhile (kayıtlamalarına göre) sıhhi ve toplumsal her hangi bir zorunluluk bulunmadıkça Rasûlü Ekrem (sav), tenasülün israf edilmesini istemiyor.

Onun rahmi madere (ana rahmine) düştükten sonra canlanıp gelişmesini ve doğumdan sonra büyütülüp terbiye edilmesine özen gösterilmesini ümmetinden arzu ediyor.[229]

Bu hususta, Dr. Cemal Zeki Evlilik ve Mahremiyetleri eserinde der ki:

Tohumların bir araya gelip çocuk olmasın diye birçok erkekler, cinsel yakınlığın tabii ahengini bozar, bu aşkın en ateşli halinde kadından ayrılır, tohumunu dışarı verir.

Bu da çok defa boş bir zahmettir. Zira gerek sevişme sırasında, gerek kendini tam çekerken birlik uzvundan sızan bir iki damla erlik suyundaki erkek tohumlarının kadının hazne ve tenasül uzuvlarına bulaşmasıyla gebelik pekala meydana gelebilir.

Her zaman gebeliğe mani olmayan bu hal yalnız, başta vuslatın (orgazm'ın) zevki olmak üzere çok şeyler kaybettirir. Bu yolsuz hareketin birçok menfi (olumsuz) tesirleri olduğu, bilhassa kadını pek acı yaraladığını, ailesini seven bir erkeğin bundan sakınması lazım geldiğini bu aşk yaralarını tahsil ettiğimiz yapraklarda görmüştük.

Kılıf Takmak: Erkek, cinsi münasebet sırasında boşalacak erlik suyu ve bunun içindeki erlik tohumlarını kadının tenasül uzuvlarına bulaştırmamak yani, gebe bırakmamak için temastan önce bu kılıfı birlik uzvuna geçirir ve münasebetten sonra çıkarır atar. Kılıfın birlik uzvu sertleşmeden takılmaması, takılıncaya kadar vakit kaybettirmesi, takılırken sebep olduğu sürtünmenin tesiriyle, vakitsiz boşalmaya sebep olması gibi mahzurları olduğu gibi, münasebet sırasında sıyrılıp, yırtılıp, patlama ihtimalleri bulunmakla her zaman gebeliğe engel olamaz. Tam bir emniyet tedbiri olmayan yalnız, bu fizyolojik aşkın tabii duygu ve heyecanlarını, vuslatın (orgazm'ın) zevkini kısar, şiiriyetini bozar. Bilhassa kadınlar bundan hazzetmezler, hiç istemezler. Kılıflar, tohumları birbirlerinden ayırmaktan çok, bu aşkta yaralanan kadın ve erkeği birbirinden ayırırlar. Onun için bundan sakınmalıdır.

---

229. Tecrid, c. 7, sh. sh. 612-613

KADININ TOHUM TUTMADIĞI GÜNLERİ KOLLAMAK

Kadın genellikle, adet gördüğü günden itibaren 14. gün yumurtalığından, aşılanabilecek bir yumurta (tohum) çıkarır. Bu yumurta bir kaç saat, en fazla iki gün yaşayabilir. Bu sebeple kadın, bilhassa bu ara adet gördüğünün 12-17. günlerinde, bu beş gün içinde gebe kalabilir. Bundan sonra tekrar aybaşı göreceği güne kadar yani 10-12 gün münasebette bulunmakla gebe kalamaz. Kadının fizyolojik olarak kısır bulunduğu bu devreye emniyet devresi denir.

Yalnız bu da, tam bir emniyetli tedbir olarak bilinmemelidir. Zira bazen da vakitsiz gelişen bir yumurta (kadın tohumu) bu emniyeti sarsar; bu emniyet devresinde dahi gebe kalındığı görülmektedir.

1. (1-3) 3 gün aybaşı devresi.
2. (3-10) 7 gün ilkah-aşılanmaz kabiliyetinin nispeten azaldığı devre.
3. (10-13) 3 gün aşılanma kabiliyetinin nispeten arttığı devre.
4. (13-16) 3 gün (aşılanma-ilkah) gebe kalmanın muhakkak olduğu devre.
5. (16-28) 12 gün ilkah, yani gebe kalmanın hemen imkânsız olduğu devre.

Bu tedbirler ne kadar yapılırsa yapılsın neticede yine, Peygamber Efendimiz (sav)'in buyurduğu hüküm tahakkuk edecektir.

"Allah (cc)'ın kıyamet gününe kadar hilkatini yazdığı her bir nefis zaruri olarak meydana gelecektir."[230]

"Her sudan çocuk hasıl olmaz. Allah (cc) bir şey yaratmayı irade edince, onu hiç bir şey (yani ne azil, ne de daha başka bir tedbir) men edemez."[231]

"Bu tedbir, Allah (cc)'ın irade ettiği hiç bir şeye asla mani olmayacaktır."[232]

"Çünkü o, (yani olup olması) ancak kaderden ibarettir."[233]

Buna dair pek çok Hadis-i Şerif vardır. Bir kaçını aşağıda zikredelim.

Bir Hadis-i Şerif'te,

أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ : أَصَبْنَا سَبَايَا فَكُنَّا نَعْزِلُ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لَنَا : « وَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ وَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ وَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلاَّ وَهِيَ كَائِنَةٌ

230. 125. Hadis
231. 133. Hadis
232. 135. Hadis
233. 130. Hadis

"Ebû Said Hudri (ra) haber verip dedi ki:

– Biz bir çok esirler ele geçirdik ve kadınlarla azl yapıyorduk (geri çekiliyorduk). Sonra Rasûlullah (sav)'tan bunun hükmünü sorduk. Rasûlullah (sav) da bize,

– "Siz hakikaten bunu yapar mısınız? Siz hakikaten yapar mısınız? Kıyamet gününe kadar bu dünyada vücut bulacak her hayat sahibi; kurtuluş yok, muhakkak meydana gelecektir." diye cevap verdi."[234]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

عَنْ أَبِى سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ سَمِعَهُ يَقُولُ : سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ عَنِ الْعَزْلِ فَقَالَ :« مَا مِنْ كُلِّ الْمَاءِ يَكُونُ الْوَلَدُ وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ خَلْقَ شَىْءٍ لَمْ يَمْنَعْهُ شَىْءٌ ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنْ هَارُونَ بْنِ سَعِيدٍ.

"Ebu'l-Veddak, Ebû Said (ra)'den şöyle derken işittiğini haber verdi:

– Rasûlullah (sav)'a azl (in hükmün)'den soruldu. Bunun üzerine Rasûlullah (sav):

– "Her sudan çocuk hasıl olmaz. Allah (cc) bir şey yaratmayı irade edince, onu hiç bir şey (yani ne azl, ne de daha başka bir tedbir) men edemez (engelleyemez)." buyurdu.[235]

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

سئل النبي ﷺ عن العزل فقال لا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا فَإِنَّمَا هُوَ الْقَدَرُ سَأَلْنَا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ عَنِ الْعَزْلِ فَقَالَ :« لَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا فَإِنَّمَا هُوَ الْقَدَرُ ». أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِى الصَّحِيحِ مِنْ أَوْجُهٍ عَنْ شُعْبَةَ.

"Ebû Said (ra) dedi ki:

– Peygamberimiz (sav)'e azl (in hükmün)'den sorulduğunda,

"Bu azl fiilinizi (hareketinizi) yapmamanızda sizin üzerinize bir zarar yoktur. Çünkü o, (yani çocuk olup olmaması) ancak kaderden ibarettir." buyurdu.

"Ravi (Hadis-i Şerifi nakleden) Muhammed ibn Sirin, "Sizin üzerinize bir şey yoktur." sözü nehye (yasaklamaya) daha yakındır." dedi.[236]

---

234. Müslim, c. 2, sh. 1062, H. 127
235. Müslim, c. 2, sh. 1064, H. 133
236. Müslim, c. 2, sh. 1062, H. 130

Diğer bir Hadis-i Şerif'te ise,

إِنَّ عِنْدِي جَارِيَةً لِي وَأَنَا أَعْزِلُ عَنْهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ ذَلِكَ لَنْ يَمْنَعَ شَيْئًا أَرَادَهُ اللَّهُ قَالَ فَجَاءَ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْجَارِيَةَ الَّتِي كُنْتُ ذَكَرْتُهَا لَكَ حَمَلَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنَا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ

"Cabir ibn Abdillah (ra) şöyle dedi:

Bir erkek, Peygamber Efendimiz (sav)'e,

– **Benim yanımda bir cariyem vardır. Fakat ben cima (cinsel yaklaşım) sırasında ondan azl yapıyorum (geri çekiliyorum),** diyerek bunun hükmünü sordu.

Rasûlullah (sav) da,

– **"Bu tedbir, Allah (cc)'ın irade ettiği hiç bir şeye mani olamayacaktır."** buyurdu.

Ravi (Hadis-i Şerifi nakleden) dedi ki:

Bir süre sonra o zat tekrar gelip,

– Ya Rasûlallah (sav)! Sana, kendisinden bahsetmiş olduğum o cariye gebe oldu, dedi.

Rasûlullah (sav) da,

– **"Ben Allah (cc)'ın kulu ve Rasûlüyüm (yani Benim size söylediğim hakikattir, böyle olunca ona itimad edip ona kani olunuz)."**[237] buyurdu.

Diğer bir Hadis-i Şerif'te de,

لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَنْهَى عَنِ الْغِيلَةِ فَنَظَرْتُ فِى الرُّومِ وَفَارِسَ فَإِذَا هُمْ يُغِيلُونَ أَوْلاَدَهُمْ فَلاَ يَضُرُّ أَوْلاَدَهُمْ شَيْئًا ». وَسَأَلُوهُ عَنِ الْعَزْلِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :« الْوَأْدُ الْخَفِىُّ (وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ

"Ukkaşe'nin kız kardeşi olan Vehb kızı Cüdhame şöyle dedi:

– Bir takım insanlar arasında, Rasûlullah (sav)'ın yanında hazır bulundum. Kendisi şöyle buyurmakta idi:

"Andolsun! Çocuklu veya hamile kadınla cima'dan nehy etmeyi (yasaklamayı) kast ettim. Derken Rumlarla, Farslara (İranlılara) baktım ki

237. Müslim, c. 2, sh. 1064, H. 135

onlar, kendi çocukları süt emme zamanında iken kadınları ile cinsi münasebet yapıyorlar da, bu kadınların sütleri onların çocuklarına hiç bir zarar vermiyor."

Sonra Rasûlullah (sav)'a azl'den sordular:

"Bu, çocuğu diri diri gömmenin gizli olanıdır." buyurdu.

Ravi (Hadis-i Şerifi nakleden) Ubeydullah, Mukri'den rivayet ettiği kendi hadisinde şunu da ilave etti:

"O, (diri diri gömülen kızın) hangi suçtan dolayı öldürüldüğü sorulduğu zaman" (Tekvir, 8-9) Ayetindedir."[238]

Elmalı Merhum Tefsirinde,

وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ مِنْ اِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِيَّاهُمْ

"Ve'd denilen bu büyük cinayetin esası, evladını öldürmekten ibaret olduğu ve bunun en çok sebebi fukaralık ve beslenememek korkusu bulunduğu için..."[239]

"Fakirlik endişesiyle evlatlarınızı öldürmeyin. Sizin de, onların da rızkını biz vereceğiz."[240]

وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْ اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْأً كَبِيرًا

"Evlatlarınızı fakirlik korkusuyla öldürmeyiniz. Onları da, sizi de biz rızıklandırırız. Hakikat onları öldürmek büyük bir suçtur." âyetleriyle de tekrar tekrar yasaklandığı gibi...

Hz. Peygamber (sav) kadınlardan bi'at alırken, "Vela yaktülne evladehünne" (evlatlarını katletmemek) şartında açıkça ifâde olunduğu, Sure-i Mümtehinne'de geçmişti.

Bu Ayetlere göre yalnız toprağa gömmek suretiyle değil, herhangi bir şekilde olursa olsun, evladını kasden öldürmek de böyle bir cinayettir. Onun için, "Hıten kebira" buyrulmuştur.

Şu halde ıskat-ı cenin (ana rahmindeki cenin'i yok etmek), kasden çocuk düşürmek de evladını katletmek olduğu için, aynı mahiyette bir katil (insan öldürme) cinayeti olduğu unutulmamak lazım gelir.

---

238. Müslim, c. 2, sh. 1066, H.141
239. En'am, 151
240. Isra, 31

Cahil bedevilerin ve'd vahşetlerini dinlerken tüyleri ürperten Medinelilerin iskat-ı cenin (cenin'i yok etmek) cinayetlerinden yüzleri kızarmamasına da, ne kadar teessüf olunsa azdır. Hatta azlin (cinsel yaklaşımdaki orgazm anında kadından geri çekilmenin) bile bir ve'd-i hafi (gizli öldürme) olduğu hakkında bir Hadis-i Şerif nakledilmiştir.

Azi (cinsel yaklaşımdaki orgazm anında kadından geri çekilme), ve'd-i hafi (gizli öldürme) olunca yaratılışı belli olmuş ceninlerin yok edilmesi ve yeni doğan yavruların telef edilmesi, ölüme terk edilmesi, gerek sebeplerini hazırlayarak ve gerek temas sırasında ve'd-i celiye mübaret (çocuğun ölümüne gizlice göz yummak) veya teşebbüs manasında,

وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ

"Evlatlarını öldürmeyin..." Ayet-i Kelimesindeki açık ve kesin yasaklama hükmü çerçevesinde haram bir cinayet olduğunu anlamak kolay olur..."[241]

KADINLARIN;
HAYIZ, NİFAS VE İSTİHAZA HALLERİ

Kadınların; hayız, nifas ve istihaza adıyla üç türlü halleri vardır ki, bu halleri öğrenmeleri ve çok dikkat etmeleri icap eder. Çünkü bu haller, kendilerinin birçok dini vazifeleri ile ilgilidir.

1. Hayız: Hasta ve hamile (çocuk doğurmuş) olmayan bir kadının, döl yatağı denilen rahminden, belirli zamanlar (üç gün ile on gün) içinde gelen kana, "Hayız Kanı" denilir. Buna; "Aybaşı hali - Adet hali - Kirlilik hali" de denir.

2. Nifas: Kadınların çocuk doğurmalarından sonra gelen kan'dır ki; "Lohusalık hali"dir. Bu hal, en çok kırık gün sürer. Daha evvel de kesilebilir. Aşağısının bir sınırı yoktur, bir gün bile olabilir.

3. İstihaze (Hastalık ve Özür Hali): Bir kadın, adet zamanında üç günden az, on günden çok; lohusalık halinde kırk günden fazla, kızlarda dokuz yaşından önce, kadınların gebelik zamanında, "Sınn-i ıyas" denilen, elli beş yaşına girdikten sonra gelen kana, "İstihaze Kanı" denilir. Bu kan rahimden değil de bir damardan gelip, tenasül organı yolu ile akan, kokusuz bir kandır. Kadından bu şekilde kan gelirse, "Mazuredir" yani şer'an (İslam Şeriatında) özür sahibi olmuş olur ki hasta demektir.

---

241. Elmalı Tefsiri, c. 8, sh. 5605-5606

HAYIZ'IN TIP FENNİNDE TARİFİ

Adet, kadınların büluğ çağına girmesinden itibaren, kesilme zamanına kadar geçen müddet zarfında her ay muntazaman vakit ve miktarda gelen kanamalardır. Bu kanamalar, şahsa ve iklime göre değişir. Sıcak memleketlerde oturanlarda daha erken yaşta, hatta 10-11 yaşındaki çocuklarda meydana gelir.[242]

TIP FENNİ'NDE AYBAŞI DEMİNİN MİKTARI

Doktorların beyanına nazaran sağlam kadınlarda aybaşı demi kadının mizacına göre 7 ile 777 gram arasında değişir. Bütün kadınların % 50'sinde orta miktar olan 25-75 gram arasındadır. Ve bu itibarla vasatisi 50gr olarak kabul edilebilir.

Hayız kanının altı türlü rengi vardır;

1. Kara,

2. Kırmızı,

3. Sarı,

4. Bulanık su renginde,

5. Yeşil,

6. Türabi'dir ki, toprak rengi demektir.

Bu renklerin hepsi hayız ise de, bulanık su rengi ile yeşil renkte olanın hayız demi olup olmadığında fıkıh alimleri ihtilaf etmişlerdir. Lakin insan için bunlar eza ve cefa olacağından hepsinin hayız demi olduğu şüphesizdir. Vallahu a'lem bissevab.[243]

AYBAŞI DEMİNİN ZEHİRLİ OLUP OLMADIĞINA DAİR

Yine doktorun ifadesine göre, aybaşı olan kadının demi hakikatte zehirlidir. Her ne kadar, her kadının ifrazatı aynı zehirli ifraz (ayırma, vücudun bir yerinden çıkan akıntı) etmiyorsa da, terlerinde, nefeslerinde, soluklarında, vesairede çok az zehir bulunduğundan; çiçeklere, meyvelere, konservelere zarar vermek ihtimali vardır. Bununla beraber, dediğimiz gibi her kadının

---

242. Ev Doktoru, sh. 167
243. Kadın İlmihali, sh. 146

ifrazatı zarar verecek kadar fazla zehir çıkarıp, yayacak derecede değilse de, yine de ihtiyatlı olup tedbirli olmak lazımdır. Nitekim bazı uyanık kadınlar bunun farkına vardıkları için, aybaşı günlerinde çiçek sakımı ile, maya, sirke ve konserve gibi işlerle yakından meşgul olamazlar.[244]

AYBAŞI GÖRMEK KADINLAR İÇİN FITRATEN (YARATILIŞTAN) BİR İBTİLADIR

Kur'an-ı Kerim'de beyan buyrulduğu gibi, "Ebu'l-Beşer" (İnsanoğlunun Babası) Adem (as) ile Havva Validemiz'in, Cennet'teki her nimetten istifade etmelerine Cenab-ı Hakk müsaade buyurmuş, yalnız bir ağaçtan (Allah-u alem Cennet'teki buğday ağacı olsa gerek. Üzüm, incir diyenlerde vardır ama bizce çekinme uygundur) yemelerine bir hikmet sebebiyle izin vermemiştir.

Sonra bunların düşmanı olan şeytan bir yolunu bulup Cennet'e girdi. Adem (as)'i o yasak edilen ağaçtan yemeğe pek çok teşvik etti ise de muvaffak olamadı. Sonra Havva Validemiz'e müracaat etti, onun saffetinden (saflığından ve halisliğinden) istifade ederek ona, o yasak edilen ağaçtan yedirdi, Havva Validemiz de muhterem büyük pederimiz Hz. Adem (as)'i kandırdı, o da yedi. Nihayet bu hadise her ikisinin Cennet'ten çıkmalarına sebep oldu. Bunun üzerine Cenab-ı Hakk, Havva Validemiz'e bir iptila olmak için hami ve va'z-ı haml ve her ay dem görmesine hükmetti. Artık bu hal kadınlar için İlahi bir imtihan olup kaldı.

Buna karşı da, insan takatinin hiç bir tesir ve önemi olmamakla beraber bu ibtila ve bu hal kadınların bir kısım günahlarına keffaret olacağını İmam-ı Şarani "Abdülvehhabi", "R. Keşfilgumme" isimli eserinde bahsetmiştir.[245]

Buhari'yi şerheden (açıklamasını yazan) Aynı merhum da "Umdetü'l-Kari" adındaki kıymetli eserinde der ki:

"Hayız ve nifas hallerinde kadınlar, namazı Allah (cc)'ın emriyle etmekte olduklarından, bir İlahi emri yerine getirenlerin ise, ecir ve sevap **alacaklarında şüphe yoktur."**[246]

Hayız görme hususunda Ademoğullarına, hayvanattan; yarasa kuşu, tavşan, sırtlan da müşterektirler (onlar da bu kanamayı görürler).[247]

---

244. Tenasül Hayatımız, Prof. Dr. T. R. Kazancıgil, Dr. Fritz Kalın; Dr. Ali Kemal Belviranlı, İslam Prensipleri, sh. 128
245. Keşfu'l-Gumme, c. 1, sh. 53
246. Umdetü'l-Kari, c. 2, sh. 99
247. İbn Abidin, c. 1, sh. 261

KADINLARIN YAŞLARINA AİT BİLGİ

Kadınlara mahsus olmak üzere; biri buluğa ermek, diğeri de "Sinn-i lyas'a" girmek yani, çocuk doğuramayacak yaşa varmak (ana halinden kesilmek) suretiyle, iki türlü yaş vardır. Buluğ çağına erene, "Baliğa", kadınlık sırrına varmış; denildiği gibi "Sinn-i lyas'a" varana da "Ayise" ana halinden kesilme denir.

Bir kız çocuğu, 9 yaşından itibaren hayız görmek suretiyle akile ve baliğa (akıllı ve buluğa ermiş) olabilir ki buna, "Müptedie" de derler. İslam Şeriatı'na göre baliğa ve mükellef (sorumlu) olmuş olan kız çocuğu, hayızlı olduğu müddetçe de namazını ve orucunu terk eder.

SİNN-İ İYAS (ANA HALİNDEN KESİLME YAŞI)

İyas yaşı demek, kadınların hayız ve nifastan kesilmelerinin sonu, yaşlarının elli beşe varması demektir. Bu yaşa gelen kadınlar artık, çocuk getirmek kabiliyet ve istidadından mahrum kalırlar. Bunun başlangıç yaşı kesin olmamakla beraber; 40-45 yaşından sonra artık başlamış olur ki, bu da kadının yaratılışındaki kabiliyet ve mizacına göredir. Şurası da muhakkaktır ki 55 yaşından sonra bütün kadınlar (Allah (cc)'ın istisna buyurduğu şahıslar hariç) hepsi ayise'dirler; yani, ana halinden kesilirler.

HAYIZIN EN AZ VE EN ÇOK DEVAM ETTİĞİ MÜDDET HAKKINDA HÜKÜMLER

Adet (hayzın) müddetinin en azı üç gün yani 72 saat, en çoğu da on gün, yani 240 saattir. Bu iki müddet arasında görülecek kanlar, adet kanı sayılır. Bu müddet için kanın devamlı gelmesi lazım değildir; arasıra kesilebilir. Mesela: Bir kadın, üç gün kan görse de sonra iki gün kan kesilip tekrar üç gün daha devam etse, bu sekiz günün hepsi adet gününü teşkil etmiş olur.

Bazı kadınların adet günleri belirlidir. Mesela: Her ay beş veya yedi, veya dokuz gün adet görürler. Böyle bir kadına "Mutade" denir. Bir adet bir defa ile tekrarlanmış sayılabilir. Şöyle ki: Henüz adet görmeye başlayan bir kız, ilk defa olarak mesela sekiz gün kan ondan sonra yirmi iki gün temizlik görse, bu şekle göre adeti tekrar etmiş olur. Böyle olunca, ondan sonra kendisinden bir hastalık neticesi olarak devamlı kan gelecek olsa, adeti ve temizlik günlerini her ay o şekle göre hesap eder.

Aybaşı zamanında çamaşır değiştirmeye ve vücut temizliğine çok dikkat etmek lazımdır. Aybaşı zamanında her kadın günü gününe yıkanmak ve

pudra ve buna benzer taharet ve temizlik maddelerini kullanmak suretiyle bütün diğer zamanlarından daha çok vücut temizliğine özen göstermelidir. Bir kadın normalin dışındaki özel durumlarda bir kaç kere ve fakat, normal zamanlarda günde bir defa tenasül uzuvlarını, ılık sabunlu su ile tülbenti veya deniz süngerini veya temiz bir bezi ıslatarak yıkayıp kurulamalıdır. Tenasül uzuvlarına pudra, mümkünse lavanta çiçeği kokulu bir vücut pudrası sürmelidir. Ayrıca geceleri yatarken dişlerini temizlemeli ve ayaklarını, parmak aralarını sabunlu su ile iyice yıkamalıdır.

Bazı tenbel ve miskin kimselerin yaptıkları gibi, halk arasında fena ve pis kokuları yaymak, eza ve cefa verdiğinden, cehaletten doğan ve İslamiyet'e hiç bir şekilde yakışmayan bu gibi aykırı adetleri terketmek her Müslüman kadının vazifesidir.

Gerek kirlenen pamukları ve gerekse kullanılmayacak hale gelen bezleri göz önüne, öteye, beriye atmayıp toprağa gömmek, denizin dibine bırakmak lazımdır. Deniz olmayan yerde, en iyisi toprağa gömmek veyahut yakmak uygundur. Hatta bu bezleri (aile muhabbetini korumak için) büyük küçük bütün ev halkından mümkün olduğu kadar, kıyı bucak saklamak İslamiyet'in istediği edep ve terbiyenin gereğidir.

Kadınların tutundukları bez, iki türlü kullanılır. Şöyle ki: Bez, ya dışta kalır, yahut dahile konulur. Bez dışarıdan kullandığı takdirde, dahile karşı gelen kısmı dem ile bulaşık olup ıslanacak olursa, bununla (hayız müddeti içinde) hayız sabit olur. Kadın hayız değil de, müstehaza (hasta) ise, özür sahibi sayıldığından abdesti bozulur. Eğer bezin bir kısmı dahile konur, bir kısmı da dışarıda kalırsa (bu suretle mekruh olmakla beraber) dahilde olan kısmı dem ile ıslanır ve fakat yaşlık harice nüfuz etmezse, bu hal hayız sayılmayacağı gibi, kadın müstehaza (hastalık) ise abdesti de bozulmaz.

Ancak bezin yaş olan kısmı dışarıya çıkarsa çıktığı dakikadan itibaren hayız sabit olur, müstehaza (hasta) ise abdesti bozulur. Bezin, içeride ıslandığı zamandan itibaren değil. Çünkü, hayız ve istihazada şart olan demin dışarıya çıkmasıdır, yoksa ıslaklığın hissedildiği zamandan itibaren değildir. Bununla beraber, eğer dem'in yaşlığı rahmin ağzına kadar nüfuz ederse yine, hayzın hükmü sabit olur ve müstehazanın (hastanın) abdesti bozulur.

Kullanılan bezin hepsi (mekruh olmakla beraber) dahilde (iç kısma) konduğu takdirde, bezin hepsi ıslansa, fakat bez rahmin dahilinde ayrılıp ağzından çıkmasa, bunun hükmü yoktur. Şayet bez, demle ıslanıp rahmin ağzından dışarı çıkarsa o zaman demin hükmü sabit olur ki hayız tahakkuk etmiş demektir.[248]

248. Kadın İlmihali, sh. 181

Hayız veya nifas görmekte olan bir kadın bir gece, akşam namazından sonra ihtiyaten bez tutunup yatsa, sabah kalktığı zaman bez üzerinde gördüğü yaşlık tam olarak beyaz olur da kan renginden olmazsa bu kadın bezi tuttuğu zamandan itibaren temizdir ki, yatsı namazını kılmamışsa (tahir olduğu halde vakti çıktığından) kaza etmesi lazım gelir. Çünkü beyaz renk hayız değildir.

Eğer kadın tahir (temiz) olduğu halde akşamdan ihtiyaten bez tutunup sabahleyin de yaşlık görür ve o da dem (kan) renginde olursa dem'i gördüğü vakitten itibaren hayız halindedir. Eğer gece yatsı namazını kılmamışsa (ihtiyaten) yine yatsıyı kaza etmesi lazımdır.[249]

(MÜBTEDİE) YENİ YETİŞMİŞ BİR KIZ

Yeni yetişmiş bir kızın ilk gördüğü dem çok mühimdir. Çünkü bu hayatında kendine adet olacak bir hadisedir. Dikkat etmek lazımdır. Bir kız ilk gördüğü nem ile baliğa olmakla beraber, bu demin kaç gün devam ettiğini, kaç günde kesildiğini, tuhur yani paklık, temizlik tam mıdır, noksan mıdır bunların hepsinin zamanını, günlerinin adedini güzelce ve dikkatle tespit edip bilmek ve öğrenmek lazımdır.

Bu haller birbirini bozmadıkça, kızcağızın her zaman adeti olacağından, ona göre amel edecektir. Mesela ilk defa adet görmeye başlayan bir kız sekiz gün kan, sonra yirmi iki gün temizlik görse, bu şekilde adeti tekrarlanmış olur. Bunun için, daha sonra kendisinden bir hastalık sonucu olarak, sürekli olarak kan gelecek olsa, adeti ve temizlik günlerini her ay o ilk adeti şeklinde hesap eder.

Şayet bir kız, baliğa olduğu ilk günde dem kesilmeyip devam edecek olursa, ayın on gününü hayız, yirmi gününü "tuhur" temizlik kabul etmek lazımdır. Dem devam ettiği müddetçe de her ay böyle hesap edilir. Bunun için bu hal onun hep adetidir ki, esas kabul ettiğimiz on gün içinde namazlarını kılmaz ve sonra kaza da etmez. Ramazan-ı Şerif'e rastlanırsa orucunu tutmaz, daha sonra tutmadığı günleri kaza eder. "Tuhur" temizlik saydığımız o yirmi gün içinde, özür sahibi gibi (hasta gibi), her namaz vaktinde abdest alıp farz ve nafile olarak istediği kadar (o vakit içinde) namaz kılar. Eğer bir müddet sonra dem kesilecek olursa, ondan sonra demin geliş durumlarına göre "adet" edinmek (temizlik ve kirlilik durumlarını yeniden tespit etmek) gerekir.[250]

---

249. Kadın İlmihali, sh. 182
250. Kadın İlmihali, sh. 175

HAYIZ VE NİFAS HALİNDE OLAN KADINLARA HARAM OLAN ŞEYLER

Hayız ve nifas halinde olan kadınlara sekiz şey haramdır.

1. Her türlü namaz kılmak haramdır. (Farz, vacib, sünnet, eda, kaza) olsun mutlaka namaz kılmak haramdır. Hatta secde bile edemez! O secde, ister secde-i tilavet (Kur'an'daki secde ayetini duyunca) ister şükür secdesi olsun.

Kadınların hayız ve nifas hallerinde devam ettiği günlerin namazlarını kaza etmeleri meşakkatli ve güç olduğundan, Cenab-ı Allah, kadınlara o namazları af ederek, fazıl ve kereminden bahsetmiştir. Sonradan kaza etmeleri de lazım gelmez. Çünkü hayız genellikle her ay tekrarlandığından (özellikle ve kocasının ve çocuklarının hizmeti ile, evinin temizlik ve tertibi ile görevli olduğu için) her ay bir çok namazları kaza etmek, şüphesiz ki zahmet ve meşakkati gerektirir. Ancak aklı başında bir kadın hayız ve nifas hallerinde mümkün olur da vakti müsait ise her namaz vaktinde güzel bir abdest alır, kıbleye karşı namaz seccadesini sererek bir vakit namaz kılacak kadar oturur (istiğfar, salâvat-i şerife, tevhid, tekbir, tahmit gibi) evrat ve ezkâr ile meşgul olursa, ruhunun ve bedeninin gıdasını, istirahatini temin etmiş olur. Bu şekilde hem Allah (cc)'ı unutmamış ve hem de ibadet zevkini kaçırmamış olur ve sınırsız manevi ecre kavuşmuş olur.

Ayni merhum der ki: "Hayız ve nifas ve cünüp hallerinde namaz kılmak haram olduğundan, haramı terketmek dahi farzdır. Yani ibadet olacağı için, bu Allah (cc)'ın emrini yerine getirenlerin sevap alacakları şüphesizdir."[251]

Eğer kadınların adetleri, Ramazan-ı Şerif'te, Kadir Gecesi'nde, bayram, kandil, Arefe, Muharrem'in ilk on günü, Aşure Günü, Zilhicce'nin ilk on günü, mevlid günleri ve geceleri gibi şerefli ve kıymetli, mü'minlerin günahlarına keffaret ve terfi-i derecelere kavuşacakları mübarek vakit ve zamanlara rastlayacak olursa, o mü'mine olan kadınların kalplerinde olan niyetlere göre, o mübarek ve güzel günlerin ve gecelerin rahmet, feyiz ve bereketinden eksiksiz olarak nasiplerini alacaklardır. Çünkü kadınların bu namazlık halleri, kendi irade ve tercihlerinin sonucu olmayıp Cenab-ı Hakk'ın verdiği bir özür olduğu için bu şerefli günlerin ecrinden, feyiz ve bereketinden mahrum olmazlar.

Bir kadın namaz vaktinin son kısmında hayız ve nifas haline uğrarsa, o namaz ona vacib olmadığı gibi, hayız ve nifas hallerinden temizlendikten sonra da namazı kaza etmek de lazım gelmez.

251. Ayn-ı Şarih-i Buhari, c. 2, sh. 99

Bir kadın namaz vaktinin son kısmında hayız ve nifastan temizlense, o vaktin namazını kılmak lazım gelir! Yani o namaz ona vacib olur. Şayet zaman ve zeminin darlığından dolayı gusl edip kılamazsa, sonra kaza etmesi icab eder.

Bazı kadınlar, adeti kesildikten sonra; vaktine yetiştikleri namaz kendilerine borç olmuyor zannederek kılmazlar. Ve, ne zaman boy abdesti alırsam yani gusl edersem o zaman bana namaz farz olur, o zaman kılarım, derler. Halbuki bir kadının adeti sekiz gün olup, mesela cuma günü öğleden sonra adeti tamam olup kesilse, eğer ikindi namazının vaktine kadar gusl yapmak ve namaz kılmak mümkün ve zaman müsait olursa, o günün öğle namazı o kadına borç olur. Yani, zaman müsait iken gusl yapmayıp namazı kazaya bırakırsa günahkâr olmakla beraber; o namazı sonra kaza etmek o kadına farz olur. Ve özürsüz olarak, namazı vaktinde kılmayıp geciktirdiğinden dolayı da tevbe etmesi vacib olur. Onun için her Müslüman kadını bu hususta çok dikkat etmeli, kirlilik halinden temizlenince ve şer-i mani de yoksa hiç vakit geçirmeden derhal gusl etmeli ve ibadetine şevk ve neşe ile devam etmelidir.

Bir kadın farz olan bir namaza başlayıp, namaz sırasında hayız hali olsa, tabiidir ki o namaz fasit olur (bozulur). Sonra o namazı kaza etmek de lazım gelmez. Bu mesele farz olan namazlara göredir. Ancak eğer nafile namaz kılarken hayız ve nifas haline girecek olsa, daha sonra o namazı kaza etmek o kadına vacib olur. Çünkü zorunlu olarak kılması üzerine borç olmayan nafile bir namaza başlamakla o namazı kirlendiği için bozduğundan üzerine o namazı kılmak borç olmuş olur.

2. Hayız ve nifas hallerinde bulunan kadınlara haram olan şeylerden ikincisi de oruçtur.

Hayız ve nifas halinde olan bir kadın farz olsun, nafile olsun oruç tutamaz. Eğer bir kadın farz veya nafile oruç tutmuş olduğu halde yani oruçluyken hayız görse veya lohusa olsa o orucu daha sonra kaza eder.

Bir kadın hayız ve nifas hallerini (adeti olduğu şekilde) belirli müddetlerini tamamladıktan sonra, gusl yapmasa bile orucunu niyet edip tutacaktır. Mesela geceleyin kirlilikten kurtulan bir kadın ertesi günün orucuna niyet edecek, sonra oruçlu halinde gusl edecektir. Bu yapacağı gusl orucunu bozmaz. Yalnız oruçlu bulunduğu sırada gusl yapacağı zaman, ağzına ve burnuna dolu dolu su alırken bunda aşırı giderek boğazına su kaçırmamalıdır. Şayet kaza sonucu suyu kaçıracak olursa, oruç bozulur. Gününe gün kaza etmek lazım gelir.[252]

---

252. Tahtavi, sh. 394; Kitabu's-Savm, sh. 3-15

Ramazan-ı Şerif'te oruca niyet edip de, tan yeri ağardıktan sonra bir kadın hayız ve nifas hali olsa; orucu bozulmuş olduğundan o gün akşama kadar hiç bir şey yemeyip içmeyip oruçlu gibi bulunması caiz değildir, haramdır. Böyle hayız ve nifas olduğu günlerde; yer, içer sonra o günleri günü gününe kaza eder.

Ramazan-ı Şerif'te fecri sadıkın tülûunda, yani tan yeri ağardıktan sonra tahir olan (temizlenen) hayız ve nifas olan bir kadının, o günün orucunu kaza etmesi lazımdır. Bununla beraber, Ramazan-ı Şerif'te tan yeri ağardıktan sonra hayız ve nifastan kurtulan (temizlenen) kadın, orucu tutabilecek duruma geldiğinden kuşluk zamanına kadar da niyet etmesi doğru ve makbul olduğu için, eğer orucu bozacak bir şey yapmamışsa derhal niyet ederek oruca başlayabilir. Bu da kendi menfaati icabıdır.[253]

Tan yeri ağardıktan sonra temizlenen hayız ve nifas halinde olan bir kadına, vaktin hakkına kazaya hürmeten ve teşebbüsen o günün geri kalan kısmında yani akşama kadar yemeyerek, içmeyerek oruçlu gibi bulunması bir kavle (hükme) göre vacib, diğer bir kavle göre de müstehap (makbul) olur.

Bir kadın kendisine borç olmuş olan, 60 gün keffaret orucunu tuttuğu bir sırada hayız oluverirse (adet demi görürse) artık o günlerde hayız günlerinde oruç tutamaz ise de, önce kaç gün keffaret orucu tutmuşsa o günler keffaretten sayılarak oruçları bozulmaz. Ancak, hayızdan kurtulur kurtulmaz kaldığı yerden keffaret oruçlarına başlayıp devam eder. Yani oruçlarını birbirine birleştirir ve ona göre hesabını yapar. Şayet bir veya iki gün yiyip arayı keserse, o tuttuğu oruçlar bozulmuş olup keffarete sayılmaz ve altmış günü yeni baştan tutması lazım gelir.[254]

Üzerine keffaret orucu borç olup da tutmak isteyen bir hamile kadın lohusalık müddetini hesap ederek ona göre (vaz-ı hamilden evvel veya sonra) keffaret oruçlarına başlaması lazımdır.[255]

Bir kadın Ramazan-ı Şerif orucuna niyet ettikten sonra o orucu (bile bile) bozmuşsa bundan dolayı kendisine altmış gün keffaret (ceza) orucu tutmak lazım gelmişken aynı günde oruç yemeyi mübah kılacak bir şekilde hastalansa, yahut hayız veya nifasa maruz kalsa, o kadından keffaret sakıt olur (altmış gün ceza kalkar), yalnız bir gün kaza etmek lazım gelir.[256]

253. Tahtavi, sh. 393; Kitabu's-Savm, sh. 53
254. Tahavi, sh. 389
255. Tahavi, sh. 390
256. Tahavi, sh. 389

Bir kadın; yarın üzerime oruç tutmak adağım olsun, deyip de, o gün de hayız görse o gün iftar etmek (orucu tutmamak) vacib olduğu gibi, nezr-i sahih (adağı geçerli) olduğundan hayızdan kurtulduktan sonra o günü kaza etmek de üzerine vacip olur. Hayız gününde oruç tutmayı nezr eden (adayan) bir kadının da adağı (nezri) geçerli değildir. Zira oruç tutması caiz olmayan bir günde tabi kıldığı için.[257]

3. Hayız ve nifas hallerinde bulunan kadınlara haram olan şeylerin üçüncüsü Kur'an okumaktır.

Hayız veya nifas hallerinde olan bir kadının Kur'an'ı okumak niyetiyle bir ayet, hatta bir ayetin daha azını yani bir kelimesini hatta bir harf bile olsa, muhtar olan kavle (seçkin görüşe) göre okuması sakıncalıdır, haramdır. Hayız ve nifas hallerinde olanlar Kur'an okumak maksadıyla değil de konuşurken dil alışkanlığı olmasından dolayı, "Sümme neza, ve lem yûled, elhamdülillah." gibi Kelamullahtan (Allah (cc) kelamından) olan cümleleri veyahut, hayırlı bir işe başlarken uğur sayarak ve teberrüken, "Bismillah" ve Cenab-ı Hakk'a şükür için, "Elhamdülllilah" gibi mübarek kelamlar (ki bunlar hep ayet-i celile parçalarıdır) söylemek caizdir.

Hayız ve nifas veya cünüp olanlar, kendileri okumasa da başkalarının okuduğu Kur'an-ı Kerim'i dinleyebilirler, kalplerinden geçirebilirler. Evlerde okunan mevlid toplantılarına gidebilirler, el değmemek şartıyla Kur'an-ı Kerim'in yüzüne bakabilirlerse de, Allah (cc)'ın kelamına hürmeten temiz olarak bakmak ve dinlemek de iman ve saygı alametinden ve İslam edebindendir.[258]

Cünüp, hayız ve nifaz hallerinde olanlar için Cenab-ı Hakk'ı zikretmek, tesbih çekmek ve dua etmek (mesela kunut duasını okumak gibi) ve duayı tutmak, duayı üzerinde taşımak, kabir ziyareti yapmak caizdir. Şunu da unutmamalıdır ki; cünüp, hayız ve lohusa olanların yiyecekleri ve içecekleri zaman, ellerini ve ağızlarını yıkamaları müstehaptır, makbuldür. Hayız, nifas ve cünüp olanlar, Kur'an-ı Kerim'den zikr ve senaya ve duaya dahil olan ayet-i celileleri; zikr, dua ve sena (methetme ve övme) niyetiyle okuyabilirler bunda bir sakınca yoktur. Mesela bir kimse, "Fatiha-i Şerife" yi veyahut,

Dua niyetiyle: "Rabbena atina fiddünya haseneten:"

Allah (cc)'ı zikretmek niyetiyle: "Fağlem ennehü lailaheillallah..."

257. Kadın İlmihali, 96
258. Kadın İlmihali, sh. 102

Hamd ve sena niyetiyle: "Elhamdülillahi Rabbil alemin..." okursa; bunlardan bir sakınca yoktur ancak, sakınca olmayan şeyi terketmenin de, daha iyi ve güzel olacağı şüphesizdir. Bundan anlaşılıyor ki; kendinde dua manası olmayan, "Tebbet yeda ebilehebin..." mübarek suresini dua niyetiyle bile okusa caiz olmaz, haramdır.[259]

Hayız, nifas ve cünüp hallerinde olanlar Kur'an-ı Azimüşşan'ı (Allah (cc) Kelamı niyetiyle değil de, birisine talim yani öğretmek niyetiyle) kelime kelime okusa, bunda da sakınca yoktur. Mesela: "Elhamdülillahi rabbi'l-Âlemin." diyerek kesik kesik telkin etmek gibi. Zira böyle söyleyene Kur'an okur denilemez. Hatta hecelemek suretiyle okumak ve okutmak da böyledir.[260]

4. Hayız ve Nifas hallerinde bulunanlara haram olan şeylerin dördüncüsü:

Hayız veya nifas veya cünüplük hallerinde olanlar Kur'an-ı Kerim'e, hatta bir Ayetine bile ellerini süremezler; haramdır. Çünkü Allah (cc) kelamını ele almak için abdest almak farzdır. Hatta bir ayetin azını, mesela bir kaç kelimesini dahi tutmak haramdır. Ayet-i Kerime, ister kâğıt, ister parada, ister duvarda, ister bez üzerinde olsun, kesinlikle dokunamazlar. Mushaf-ı Şerif'in yazılı olan yerlerine olduğu gibi yazılı olmayan boş yerlerine de el sürülmez.

Kur'an'ın dışındaki kılıfı, kesesi cildinden ayrı olduğu takdirde ona meshetmek yani yapışmak caizdir. Kur'an-ı Kerim, sandık, hurç çuval içinde bulunursa onları tutup kaldırmak caizdir. Elbisenin yeni (kolu) ile Allah (cc) Kelamını velev ki bir Ayette olsa tutmak kerahat-i tahrimiye ile (harama yakın mekruh ile) mekruhtur. Zira o, elbiseyi giyen kimseye tabi olduğu için, onun tesiri altında sayıldığından dolayıdır. Ancak Mushaf-ı Şerif'i düşmandan, yangından veyahut suya düşmekten ve mahvolmaktan muhafaza edip kurtarmak için bu gibi zorunlu hallerde Kur'an-ı Kerim'e yapışmak tabii olarak yasak değildir. Çünkü zaruretler, yasak olan şeyleri mubah kılar.[261]

Kur'an-ı Kerim'in tercümeleri, asıl hükmünde olduklarından; hayız, nifas ve cünüp olanlar, hatta abdestsiz bulunanlar dahi o tercümelere el süremezler. (Arapça olan tercüme ve tefsirlerle, başka lisan ile olan tercümeler de dahildir). Tefsir kitaplarına dahi abdestsiz ve gusulsüz el sürülmez. El sürecek kimse ulemadan, ilim sahibi bir kimse bile olsa.[262]

---

259. Kadın İlmihali, sh. 108
260. Kadın İlmihali, sh. 109
261. Kadın İlmihali, sh. 112
262. Kadın İlmihali, sh. 114

5. Hayız, nifas ve cünüp hallerinde bulunanlara haram olan şeylerin beşincisi:

Hayız, nifas ve cünüp olanların mescidi şerif ve camii şeriflere girmeleri zaruret olmadıkça haramdır. Zaruret (oturduğu evin, yahut odanın kapısı mescide açılması veya, kapıyı başka bir tarafa çevirmek veyahut, orayı terketmek mümkün olmaması, veyahut yırtıcı hayvandan, düşmandan, hırsızdan kaçmak, soğuktan ve susuzluktan korunmak gibi hallerde camii ve mescidi şeriflere girmek yasak olmaz). Eğer bu saydığımız zorunlu halleri ortadan kaldırmaya imkân bulunursa, engel yok olduğundan derhal haramlık geri dönmüş olur. Yani cami ve mescidi şeriflere o kimseler o hades hallerinde giremezler.[263]

6. Hayız, nifas ve cünüp hallerinde bulunanlara haram olan şeylerin altıncısı:

Hayız ve nifas hallerinde bulunan mü'mine kadınların "Kabe-i Muazzama'yı" yani, Beytullah'ı tavaf etmeleri haramdır.

Bu tavaf, ister haccın farzlarından olan (Ziyaret Tavafı) olsun, isterse nafile olan tavaf olsun.

Hayız halinde olan bir kadın tavaftan başka, haccın bütün menasikini (erkân ve adabını, görevlerini) yapabilir. Ziyaret Tavafı'nı, yani haccın farzlarından olan bu tavafı mecburi olarak hayızdan temizlenmesine kadar geri bırakır. Çünkü bu tavafı, Hades-i Ekber (büyük kirlilik) halinde yapan cinayet işlemiş olur ki, ona bir deve veya sığır gibi büyük baş hayvan kurban etmesi icab eder.

Bir kadın ay halinde bulunduğu halde, ihrama girerken haccın sünnetlerinden olan guslünü yapar, fakat mescidi şerife girmesi caiz değildir. Lohusa olan kadın da böyledir.

Bir kadın eğer, farz olan bu Ziyaret Tavafı'nı yaptıktan sonra ay hali olursa ondan "Veda tavafı" (ki artık hacıların geri dönüşlerinde yaptıkları son ayrılık tavafıdır) işte bu tavaf onun üzerinden kalkar. Ve terk ettiği için de bir şey lazım gelmez.

Eğer bir kadın Kurban bayramının birinci, ikinci, üçüncü günleri olan "eyyam-ı nahir'de" temizlenmemiş ise, tavafı sonraya bıraktığından dolayı kendisine bir şey lazım gelmez. Bununla beraber, eğer haccın farzlarından olan bu Ziyaret Tavafı'nı veya bu tavafın çoğunluğunu, dediğimiz günlerde

263. Kadın İlmihali, sh. 116

yerine getirecek bir zaman temizlenmiş ise ve o günlerde bu tavafı da yapmamış ise ertelenmesinden dolayı kendisine (dem) yani bir koyun veya bir keçi kurban etmek lazım gelir. Çünkü özürsüz vacibi terk etmiştir.[264]

7. Hayız, nifas ve cünüp hallerinde bulunanlara haram olan şeylerin yedincisi:

Hayız ve nifas halinde olan bir kadının kocası ile cinsi münasebette bulunması yasaktır, haramdır. (Buna dair meseleleri erkekler bahsinde kaydedildi, oraya bakınız)

8. Hayız, nifas ve cünüp hallerinde bulunanlara haram olan şeylerin sekizincisi:

Hayız ve nifas halinde olan bir kadının göbeğinden, dizlerinin altına kadar olan saha ile yetinmek, yani faidelenmek (şehvetsiz dahi olsa) haramdır. Zira Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Keriminde bunu dahi men etmiştir. (Buna dair meseleler de erkekler bahsinde geçti oraya bakınız).

KADINLARDA LOHUSALIK

Nifas: Kadınların çocuk doğurmalarından sonra gelen kandır ki, lohusalık halidir. Bu hal en çok kırk gün sürer, daha evvel de kesilebilir. Aşağısının bir sınırı yoktur, bir gün bile olabilir. Doğumdan sonra kaç günde kesilirse, kadının âdeti bitmiş demektir. Genelde kadınlar çocuk doğurduktan sonra on beş ile yirmi beş gün kadar kan görür, ondan sonra temizlenmiş olurlar. Böyle olunca, onların nifas müddeti bu kadar olmuş olur, bundan sonra yıkanır; namaz kılar, oruç tutarlar.

Hayız, nifas ve istihaza (hastalık) halleri, kanın dışarıya çıkmasıyla bilinir. Bunun için, çocuk doğuran kadından açıkça kan gelmezse, İmameyn'e göre, nüfesa (lohusalık hali) olmuş olmaz. Kendisine de gusül lazım gelmez. Oruçlu ise orucu bozulmaz, kendisine yalnız abdest almak lazım gelir. Fakat İmamı Azam'a göre, ihtiyaten gusletmesi icabeder.

El ve ayak gibi uzuvları belirmiş olan bir çocuğun düşmesiyle ve (beş, altı, yedi, sekiz) aylık iken azaları tamam olarak dünyaya gelen bir çocuktan sonra nifas hali meydana gelir. Ancak yaratılışı belli olmayan "sıkıt" (ki biz ona düşük diyoruz), yani çocuğun; el, ayak, parmak, tırnak ve saç gibi

264. Kadın İlmihali, sh. 122-123

azalarından bazıları hiç olmayacak halde olursa anası (nüfesa) yani lohusa olmaz. Zira çocuğun azalarının tamamlanması için dört ay kadar bir zamana ihtiyaç vardır. Yani dört aydan evvel azaları tamamen olmadığı gibi ruh dahi gelmemektedir.[265]

Çocuk kendi kendine düşmeyip de, ilaçla veya zorla düşürülürse, düşürenlerin ne büyük cinayet işledikleri, Allah (cc) katında ne müthiş hain katil olduklarını, kadınlar bahsinde yazmıştık. Böyle olan bir kadın lohusa olmaz amma, burada dikkat edilecek mesele vardır. Şöyle ki: Çocuk düştükten sonra gelen (dem) üç gün ve daha fazla devam ederse ve evvelce de bir (tam tuhur) yani bu dem ile evvelki dem arasında on beş gün ve daha çok tertemiz bir müddet geçmişse, çocuğun peşinden gelen dem hayızdır. Eğer bu iki şart bulunmazsa, yani dem üç günden eksik kalır (nisabı doldurmazsa) veyahut on günden fazla gelir veyahut on beş gün devam etmeyen bir (fasit) tuhur bulunursa veyahut dediğimiz an iki şart'ın birisi bulunmazsa, bu dem (istihaza) hastalık halidir.[266]

Hamile olan bir kadının çocuğu ameliyat ile veyahut başka bir şekilde karnı yarılarak dünyaya gelse, o kadın lohusa olmaz. Her ne kadar iddeti (yeni bir evlilik için bekleme süresi), bu çocuğun dünyaya gelmesiyle münkazi yani, bitip tamam olsa dahi. Ancak dem'e (gelen kana) dikkat etmeli, eğer dem rahimden geliyorsa kadın lohusa olur. Yok eğer dem, başka bir yerden mesela, yaradan geliyorsa o kadın lohusa olmaz.[267]

Bir kadın, bir batında yani bir karında ikiz çocuk doğursa (3, 4 de olur) o kadının lohusalık müddetinin başlangıcı, ilk doğan çocuğun dünyaya gelmesinden itibaren olur. Artık o ikiz çocukların dünyaya gelişlerinin araları ne kadar zaman olursa olsun.[268]

Nifas (lohusalık) müddeti içinde görülen temizlik de nifastan sayılır. Mesela: On gün kan gelip beş gün kesildikten sonra, tekrar on gün kan gelecek olsa, bu yirmi beş günün hepsi de nifas sayılır.[269]

Hamile yani gebe olan bir kadın dünyaya çocuk getirdikten sonra 40 günden önce, evvelce bilinen belirli adeti üzere dem (kan) kesilerek nifastan kurtulup tahire (temiz) olsa, guslünü yapıp namazını kılmak kendisine vacip olur. Bununla beraber lohusa olan kadının her zamanki belirli adetlerinden

265. Kadın İlmihali, sh. 53; Büyük İslam İlmihali, sh. 98
266. Kadın İlmihali, sh. 54
267. Kadın İlmihali, sh. 60
268. Kadın İlmihali, sh. 61; Büyük İslam İlmihali, sh. 72
269. Kadın İlmihali, sh. 71.

evvel dem kesilecek olursa, yine gusül yaparak (adeti müddeti gelinceye kadar ihtiyaten) namazını kılar, orucunu tutar, ancak kocası ile cinsi münasebette bulunamaz.[270]

Lohusa olan bir kadının demi 40 günü geçse, halbuki o kadının evvelce dünyaya getirdiği çocuklarda adeti bir ay dem görmek idi. Şu halde bu kadın adetinden fazla olarak gördüğü dem, istihaza demidir (hastalıktan gelen kandır). Şayet öyle bir adeti yoksa, nifasın genel müddeti olan 40 günü beklemek lazımdır. Eğer 40 günden fazla gelirse istihazadır ki sahibi özürlüler gibi namazını kılar, orucunu tutar, kocasıyla cinsi münasebette bulunabilir.[271]

Düşük olan çocuk mirasçı olamaz. Vasiyeti müstehak olmaz. Düşüğe isim verilmez. Sünnet olan şekilde gasledilmez (yıkanmaz). Cenaze namazı kılınmaz. Ancak dünyaya gelirken vücudunun büyük bir kısmı görününceye kadar çocukta hayat eseri bulunursa (ademoğluna ikram olmak için) adı konur, yıkanır, kefene sarılır, namazı kılınır ve defnolunur.[272]

İlk lohusa olan bir kadının demi, otuz gün devam edip kesilse, sonra kırk beş gün tamam olmadan yine dem görse, bunun kırk günü nifastır.

Zira nifasın, hayız gibi tuhur ile hatmolması, yani hayız ve nifasın ekseri müddetleri bittikten sonra tuhur; yani temizlik devresi gelmesi caizdir. Böyle olunca ikinci gelen dem, istihazadır (hastalıktır). Çünkü hayız ve nifas aralarında tam bir temizlik müddeti bulunmadıkça birbirini takip etmezler.

İşte o tuhur (temizlik) bulunmadığı için ikinci dem istihza (hastalık) olmuştur.

Lohusa olan kadının demi (kanaması) 30 gün devam edip kesilse, sonra kırk beş gün tamam olduktan sonra yine dem gelse, yalnız 30 gün nifastır. O arada kalan 15 gün ise, iki dem arasını ayırdığından o da tam bir tuhurdur (temizliktir).

Kırk beş günden fazla gelen dem nisaba baliğ olursa, yani üç gün veya adeti miktarı on güne kadar devam ederse o hayızdır. Şayet on günden fazla gelirse, istihazadır; hastalık kanıdır.

Lohusa olan bir kadın, her zaman lohusalığında adeti kırk gün iken, bu defa 20 gün dem görüp kesilse, sonra 19 gün temiz kalsa evvelki adeti olan 40 günü tamamlamadıkça kocası o kadın ile cinsi münasebette bulunamaz.[273]

---

270. Kadın İlmihali, sh. 57.
271. Kadın İlmihali, sh. 60
272. Kadın İlmihali, sh. 55
273. Kadın İlmihali, sh.172-173

KADINLARDA İSTİHAZA (ÖZÜR HALLERİ)

Kadınların adet zamanında üç günden az, on günden fazla gelen bir kan hayız değil, bir istihazadır, bir illet (hastalık) kanıdır.

Henüz dokuz yaşına girmemiş kızlardan gelen kan da, istihazadır (hastalık kanıdır). Zira bu yaştaki çocuklardan kan gelmesi çok az görülen bir olaydır. Böyle çok az görülen bir olay için ise hüküm yoktur.

Lohusalıktan 40 günden fazla gelen kan istihaza (hastalık kan)ıdır.

Gebe olan kadından gelen kan da hayız değil, bir istihaza (hastalık) kanıdır.

"Sinn-i İyas" denilen 50-55 yaşına girip adetten kesilmiş olan kadından gelen kan da istihaza (hastalık) kanıdır. Eğer demin (kanın) rengi koyu ve kuvvetli kırmızı olarak gelirse o hayızdır, adeti geri dönmüş olur. Fakat bu renklerden başka bir renk de gelir, az bir ıslaklık görmesi adet sayılmaz. (Fasit bir dem'dir ki) istihaza demidir; yani hastalık kanıdır.[274]

İstihaza denilen hastalık kanı, asıl çocuk yatağından değil de başka bir damardan (fakat rahmin derinlikleri yolu ile akıp gelen) bir demdir. Kamus'ta, "Azil damarından gelen dem." denmiştir. Bunun belirtisi; ince olup kokusu olmamasıdır. Tıpkı burnundan gelen kan gibidir. Bu kan özür ve hastalıktan özürlü sayılır. Ve dinimizin özürler için koyduğu hükümler tatbik olunur. Böyle özürlü olan bir kadın abdestini alır, farz olsun, nafile olsun namazlarını kılar, orucunu tutar; kocasıyla cinsel ilişkisi de haram olmaz. Kur'an okur, Mushaf-ı Şerif'i eline alabilir, camii ve mescidi şeriflere girebilir. İtikaf yapabilir, Kabe-i Muazzama'yı tavaf edebilir.

Bunları yapacağı zaman (mazur olan bir kimsenin kanı kesildiği zaman ona gusül lazım gelmediği gibi) istihaza demi (hastalık kanı) kesildiği zaman da bu kadına da gusül lazım gelmez; yani gusletmek vacip olmaz demektir. Gusül yapması da müstehaptır; makbuldür.

Gerek mazur (özürlü) ve gerek istihaza (hastalık) halinde olan kadın, farz namazlara göre o abdest ile vakit namazlarını eda edebilecekleri gibi, kazaya kalmış yani geçmiş namazlarından dahi (velev ki sıhhatli zamanlarda kazaya kalmış olsa bile) istedikleri kadar kaza ve hatta nafile namaz da kılarlar. Hatta vacip olan vitir namazını, bayram namazını, cenaze namazını dahi kılabilirler.

Yukarıda geçen hastalıklarla mazur olanların, taharetleri hakiki olmayıp; zorunlu bir taharettir ki beş vakit abdest almaları ve abdest almak için vak-

---

274. Kadın İlmihali, sh. 67; Büyük İslam İlmihali, sh. 74

tin duhulüne yani o andaki namaz vaktinin girmesine hazırlanmaları lazım gelir.[275]

ADETİN İNTİKALİ BAHSİ

ibn Abidin merhum der ki:

"Musannif İmamı Birgivi (raleyh), bir makalesinde şöyle demiştir: Bu intikal kaidesi, hayız bahsinin en zor bir yeridir. Zira bu halin (yani âdetin) bir halden diğer bir hale intikalinin çok defa sık gelmesi, bu halleri farketmenin güçlüğü, kadınların çoğunun bu husustaki bilgisizlik ve gafletleri, bu meselenin büyüklüğünü ve önemini göstermeye kafidir. Biz bu bahsi, elden geldiği kadar izah etmeye çalışacağız. Sen de kolunu paçanı sıva ve bu gibi mühim meseleleri anlamaya çalış. Memuldur ki Cenab-ı Hakk Teâlâ (cc), lütfu keremiyle, feyiz ve ihsanıyla sana kolaylık ve kabiliyet lütfeder. Çünkü Allah Teâlâ her güçlüğü kolaylaştırıcıdır. Ve Billahittevfik.[276]

Bilinmelidir ki, her kadının gerek hayızda gerekse nifasta elbette bir âdeti vardır. Yani, hayzını ve nifasını öncekilere göre günü gününe muvafık olarak görür ki, bu kadın eski, yani öteden beri gördüğü âdeti üzere gelen dem'ler hayız veya nifastan, ibarettir. Eğer adetinden fazla olarak gelirse o istihaza (hastalıktan)dir. Yok eğer hayız veya nifas demleri, evvelki adeti de ya zaman olarak yahut sayı olarak veyahut her ikisi de beraber değişgen olarak gelirse (yani eski adetini terkedip zamanını ve günlerini değiştirip gelirse) işte bu hale Fıkıh Bilginleri, "İntikal" derler. Bu intikal (değişme) hayızda olsun, nifasta olsun, demde olsun, tuhurda (temizlikte) olsun, kadınlara kolaylık olmak için bir defa ile sabit dahi olur. Fetva da bunun üzerindedir. Ve bu hüküm bütün intikallerde geçerlidir.[277]

HAYIZDA İNTİKAL
(Âdet Günlerinde Değişim)

Bir kadının hayızda adeti, mesela; beş gün dem, elli beş gün tuhur (temizlik) olduğu halde, bu sefer de önceki adeti gibi beş gün dem (kan) gördükten sonra on beş gün tuhur (temizlik), on bir gün yine dem (kan) görecek olursa bu kadının adeti, ikinci defa gördüğüne intikal etmiş (değişmiş) olur. Çünkü

275. Kadın İlmihali, sh. 71-72
276. Menhelü'l-Varidin, sh. 87
277. Mebsut, Serahsi, c. 3, sh. 165-175

on beş gün (tam tuhur-temizlik) gördükten sonra on bir günlük dem'in (kanın) beş günü ikinci bir hayız olur. Çünkü bu dem (kan) hayzının genel süresine tecavüz etmiş; yani on bir gün dem görmüş olduğundan adet zamanında bir nisap dahi bulunmamış olmakla adet zaman olarak değişmiş, adet olarak da eskisi gibi kalmıştır ki o da dem'in zuhurundan (kan gelmesinden) itibaren beş gündür.

Bir kadın, evvelki âdetine aykırı olarak; beş gün dem (kan), elli beş gün temizlik, sonra dokuz gün dem (kan) görürse (ve bu dokuz günden sonra) eğer gerçek bir temizlik de görecek olursa, bu şekilde de yalnız adet olarak değişmiş olur. Çünkü belirli zamanında nisap gördüğü gibi sonra da yine bir nisap gördüğü gibi, sonra da yine bir nisap görmüş oluyor.

Bir kadın evvelki yani beş gün dem, elli beş gün tuhur (temizlik) olan adetine aykırı olarak, beş gün dem elli yedi gün tuhur (temizlik), sonra üç gün tekrar dem sonra on dört gün tuhur (temizlik), bir gün yine dem görse, bu surette de adet zaman olarak aynı kalmakla beraber sayı olarak gerileyerek beşten üçe intikal etmiş (değişmiş) olur.[278]

NİFASTA İNTİKAL
(Lohusalıkta Değişim)

Bir kadının lohusalıkta, mesela, yirmi gün dem (kan) görmek olsa, bu seferki lohusalığında on gün dem yirmi gün tuhur (temizlik), on bir gün yine dem (kan) görecek olsa; işte bu kadının nifastaki adeti intikal etmiş olur ki, bu arada kalan yirmi günlük tuhurun (temizlik) iki dem arasında bulunduğu yirmi günü nifastır. Her ne kadar tuhur (temizlik) ile sona ermiş ise de, kalan yirmi bir gün de istihazadır (hastalıktır). Ve bu günlerde kılamadığı namazları kaza edecektir.

Bunun gibi, bir kadın evvelki lohusalığında gördüğü yirmi gün dem'e (kana) aykırı olarak bu defa bir gün dem (kan) otuz gün tuhur (temizlik), yine bir gün dem (kan) sonra on dört gün yine bir tuhur (temizlik), ondan sonra da yine bir gün dem görecek olursa, bu kadının nifası genel süresini aştığı için eski adetine döndürülür ki, yirmi gün nifas geri kalan günlerin hepsi istihaza (hastalık) olmuş olur. Çünkü bu şekilde ikinci tuhur (temizlik), iki dem (kan görme) arasını ayırmadığı için evvelki tuhur (temizlik) gibi birbiri ardınca gelen dem hükmündedir ki, istihazadır (hastalıktır). Böyle olunca, bu kadının adeti böylece intikal etmiş (değişmiş) olur.

---

278. Kadın İlmihali, sh. 188

Yine bir kadın, lohusalığındaki adetine uygun olmayan beş gün dem (kan) otuz dört gün tuhur (temizlik), yine bir gün dem görecek olursa nifas adetinin genel süresini (yani kırk günü) aşmadığı için bu kırk günün hepsi nifas sayılır. Ve bu kadının adeti bu defa ki gördüğüne, şekle intikal etmiş (değişmiş) olur.

Yine bir kadın eski adetine uymayan şekilde on sekiz gün dem (kan) yirmi iki gün tuhur (temizlik), yine bir gün dem (kan) görecek olursa, önceki dem'i (kanı) nifas, geri kalan demler (görülen kanlar) hep istihaza (hastalık) olur. Ve adeti bu şekilde intikal etmiş (değişmiş) olur.

Yahut bir kadın, eski adetine uymayan şekilde, bir gün dem (kan) 34 gün tuhur (temizlik), yine bir gün dem (kan) sonra da 15 gün tuhur (temizlik), daha sonra yine birgün dem (kan) görecek olursa; bu kadının nifası 36 gün olur. Yani bu kadının eski yirmi günlük adetine on altı gün daha ilave edilerek bu defaki adeti otuz altı gün olmuş olur. Çünkü geri kalan tuhur (temizlik) şer'an geçerlidir. Çünkü bu tuhur sahih (temizlik geçerli) ve tamdır.[279]

ZAMANDA İNTİKAL

Adetin intikali (değişimi) ya zaman olarak olur, yani dem (kan) eski adetinin zamanını terk edip, bu sefer adet zamanı geldiği halde hiç bir şey gelmemiştir. Mesela, bir kadının adeti önceki ayın başlangıcında beş gün dem (kan) görmek iken, bu ayda on beş gün zamanı geldiği halde hiç bir şey görmemiş, hatta bu ayın geri kalan günlerinde de dem (kan) görmemiş veyahut ayın geri kalan günlerinde beş gün dem (kan) görmüştür ki; adeti zamanını değiştirip başka bir zamana intikal eylemiş demektir.

ADETTE İNTİKAL

Yahut adet, gün sayısında intikal eder (değişim gösterir).

Yani bu defa gelen dem (kan), evvelki dem günlerinde ve tuhur (temizlik) günlerinde ya eksik veyahut fazla gün olarak gelmesi gibi.

Mesela, bir kadının önceki adeti beş gün hayız, yirmi beş gün tuhur (temizlik) olduğu halde, bu defa üç gün hayız, yirmi üç gün tuhur (temizlik) olursa, işte bu adette aded (gün sayısı) itibariyle değişiklik göstermiş olur.[280]

---

279. Menhelü'l-Varidin, sh. 88; Kadın İlmihali, sh. 186-187
280. Kadın İlmihali, sh. 185